
THE TRVSTEES OF THE
PVBLIC LIBRARY
LVX
OMNIVM
CIVIVM
OF THE CITY OF
BOSTON
1852 1878

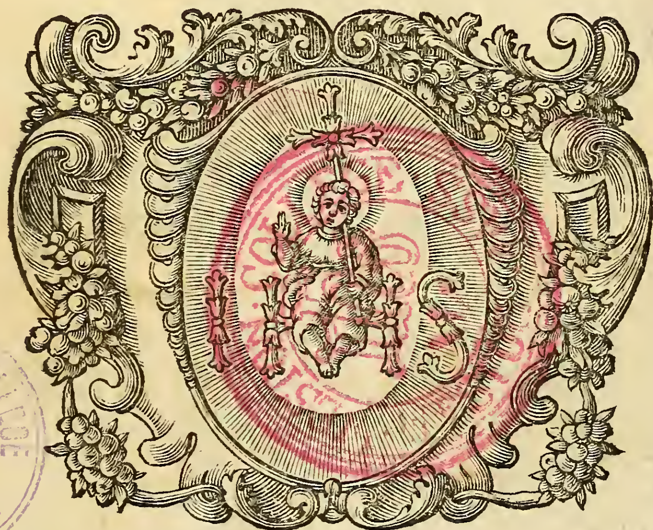
LOGICA MAJOR

Quatuor Disputationibus distincta.

A U T H O R E

JOANNE DE ULLOA MADRITANO

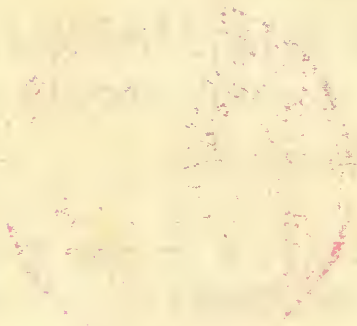
SOCIETATIS JESU THEOLOGO.

R O M Æ M.DCC.XII.

Ex Officina Cajetani Zenobii Typographi, & Scalptoris SS. D. N. CLEMENTIS XI.

SUPERIORUM PERMISSU.

ERRATA CORRIGE

Primus numerus Disputationem, Secundus marginalem numerum significat.

DISPUTATIO I.

Num. 4.	Objecta illa	Objecta ulla
30.	haud quamquam	haud quaquam
78.	realiter distincta	realiter distinctæ
88.	conveniarent convenientià mediatà	conveniant convenientià mediatà
103.	ergo vel hac	ergo vel hæc
158.	gemini alibi	gemini albi
166.	atque depræhendens	atque depræhendes
174.	omnis homo est visibilis	omnis homo est risibilis, & sic de aliis in hoc numero
ibid.	specificatam	specificam
193.	deffiniri formalis	definiti formalis
198.	quod ita probant	quod ita proponant
222.	prædicatum rationis	prædicatum rationalis
230.	seu totus Deus	sed totus Deus
232.	an ens identificentur cum ente	an ens identificetur formaliter cum differentiis, sed potius an differentiæ identificentur cum ente
233.	exercitè facta, sive universalia	exercite facta superiora, sive universalia
241.	quatenus talis animalis	quatenus talitas animalis
244	ergo aliquod rationale est formaliter homo	ergo aliquod rationale est formaliter sensibile
ibid.	non nocent unum tamen; vel alterum	non nocent. Unum tamen vel alterum
245	cujus uniuscujusque	cujus utriusque
247	en perseitas homo	est homo
250.	indifferentiæ	differentiæ
251.	per cognitionem ut habentem ullam &c.	per cognitionem ut habentem prædicata, & ut non habentem ullam etc.
262.	non quidem [illegible] alietate, sive distinctione entis ab [illegible] alio &c.	Non quidem [illegible] sive distinctio- [illegible] ab ente, sed alietate, sive distinctione entis ab illo alio
273.	rationale secundò rationaliter sumptum	rationale secundò intentionaliter sumptum
274.	differentias, si formaliter ut talis &c.	differentias, formaliter ut talis etc.

DISPUTATIO II.

Num. 30.	vis	ais
68.	eisdem verbis explicantur ambo	eisdem verbis explicantur ambæ
87.	convertere	converteret
98.	at illis multis	ab illis multis
103.	modo hoc duo	modo hæc duo
137.	nec inferas	ne inferas
170.	cum alio etc.	alio individuo &c.
179.	quemadmodum cognitum per se, quia &c.	quemadmodum cognitum præcisè signatè est dumtaxat objectum ipsum cognitionis

DISPU-

DISPUTATIO III.

Num. 8.	stultumque foret	stultusque foret
24.	aliam speciem diversam	aliam specie diversam
45.	hoc ens est viens	hoc ens est vivens
60.	at non est cognitam	at non est cognitum
90.	nec est, necesse potest	nec est, nec esse potest
93.	ubique in differentiæ	utique indifferentiæ
100.	per terminum extrinsecum	per terminum intrinsecum
112.	sic color	sic calor
116	physica a quo	physica aquæ
128.	homo est albus, & niger	homo est albus, est niger
129.	ab illo distinguuntur	ab illo distinguantur

DISPUTATIO IV.

Num. 1.	in alia acceptatione	in alia acceptione
19.	in actu primo remoto radicali	in actu primo proximo; potest namque homo esse mente captus, sed rationalis in actu primo remoto, & radicali
ibid.	verosimiliter videtur	verosimilior videtur
36.	unione totius d.ctà	unione toties dictà
ibid.	at cùm hæc sit &c.	at cùm hoc sit &c.
39.	quem eligit Deus	quem elegit Deus
ibid.	& tragedias illas &c.	& tragediæ illæ &c.
42.	sed tamquam subjecto aut formæ	sed non tamquam subjecto, aut formæ
44.	distinguuntur &c.	ergo omnes naturę createę distinguuntur &c.
49.	item metaphysici	item Metaphysica
69.	ita neque differentię individualis	ita neque indifferentiæ individuales
87.	eum unione	cum unione
114.	& alteram habeat	& altera habeat
ibid.	ab utroque carta	ab utràque charta
146.	constitutivum intrinsecum &c.	constitutivum intrinsecum rei A, & non purum connotatum extrinsecum
179.	ut sit possibilitas &c.	ut si possibilitas
188.	ex hypothesi tamen quod illa esset &c	ex hypothesi tamen quod illa impossibilis sit [illegible] hypothesi quod illa &c.
195.	ergo si connectitur cum possibilibus, non &c.	ergo si connectitur cum impossibilibus, non &c.
202.	ideo nec minuitur &c.	ideo nec defficit, nec minuitur &c.
204.	compossibile ex se cum eo, quod cætera omnia &c.	Compossibile ex se cum eo, quòd potentia illa non possit quidquam facere practicè a parte rei, quia est per vos compossibile ex se cum eo, quòd cætera omnia &c.
207.	*margine* Luc. 11.	Luc. 1.
ibid.	non posse fieri &c.	et chimæram non posse fieri &c.
229.	ut majestatem etc.	& majestatem
ibid.	moveatur ad non faciendum ex illo eodem, ex quo movet, debebat ad non faciendum. Cujus casus possibilitate &c.	moveatur ad non faciendum ex illo eodem, ex quo moveri debebat ad faciendum: vel moveatur ad faciendum ex illo eodem, ex quo moveri debebat ad non faciendum. A, cujus casus possibilitate &c.
234.	quas non habemus	quas nos habemus
239.	ex aliqua anima commotione	ex aliqua animi commotione

BEATO
ALOYSIO GONZAGA
QUONDAM
COLLEGII HUJUS ROMANI ALUMNO,
MODO
Collegii ejuſdem, atque Univerſitatis
Advocato
JOANNES DE ULLOA MADRITANUS
SOCIETATIS JESU THEOLOGUS
O. C. D.

Ertiùm ad Aras tuas redeo Beatiſſime ALOYSI, tertiam hanc noſtræ adverſus Te reverentiæ teſſeram Altari Tuo appendo. Tertium candelabrum, non utique aureum, ut par erat; ſed deauratum, ut noſtra fert conditio, ante cineres Tuos accendo. *Terra*, *Terra*, *Terra*, clamabat Jeremias. *Jer. 22.*

Nempè in tergemina repetitione vim ſolere eſſe maximam, advertunt interpretes. Tergemina invocatio patrocinii tui Index eſto energìæ, qua Te invocamus. *Numero* enim *Deus impare gaudet*. Crediditti olim terricola, & intueris modò cælicola, quanto jure ſemel & iterum, & iterum non caſu, ſed divino planè conſilio inculcatum ſit: *Initium ſapientiæ timor Domini*. Hanc quæſo lectionem ſcribe in viſceribus Juventutis, quę tuis inſiſtens veſtigiis has frequentat ſcholas. Cùm omnes ſapientiâ indigeamus, fac ut, juxta Apoſtolicam doctrinam, poſtulemus à Deo, & quidem *in Fide* nil hæſitantes, *qui dat omnibus affluenter, & non improperat*. Si enim noſtræ preces tuis corroborentur, ſi noſtro ſupplici libello Tu ſubſcribas, de fœlici exitu non dubitamus. Salve Anima Beatiſſima, Deo chara, nobis propitia, omnibus benevola, ſed ſtudenti præſertim juventuti, & chara, & propitia, & benevola.

Ps.160. Eccl.1. Prov.1. Jacob.1.

MI-

MICHAEL ANGELUS TAMBURINUS

Præpositus Generalis Societatis JESU.

CUm Librum, cui titulus *Logica Major quatuor Disputationibus distincta*, à *P. Joanne de Ulloa Societatis nostræ Sacerdote conscriptum* aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, facnltatem facimus, ut Typis mandetur, si iis, ad quos pertinet, ita videbitur; cujus rei gratia has literas mann nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 17. Martii 1711.

Michael Angelus Tamburinus.

IM-

IMPRIMATUR

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sac. Palatii Apostolici.

D. de Zaulis Archiepiscopus Theodosiæ Vicesgerens.

LIbrum, cui titulus *Logica Major, quatuor Disputationibus distincta Authore P. Joanne de Ulloa Societ. Jesu*, ex mandato Reverendiss. P. Gregorii Selleri S. P. Apostolici Magistri, sedulò percurri, nil in eo Orthodoxæ Fidei, bonisque moribus dissonum offendi, quin potius pleraque depræhendi perspicuè digesta, & ingeniosè concinnata; Dignum propterea fore arbitror, ut in publicam lucem prodeat. Romæ in Collegio Siculo Sancti Pauli ad Arenulam.

Fr. Joseph Marchese S. T. D. & Magister Tertii Ordinis Sancti Francisci, ejusdem Collegii Studiorum Regens, & Sacræ Congregationis Indicis Consultor.

De

DE mandato Reverendiſs. P. Fr. Gregorii Selleri Sacr. P.Ap.Magiſtri Librum,qui inſcribitur *Logica Major*, *quatuor Diſputationibus diſtincta*, *à Patre Joanne de Ulloa Societatis Jeſu conſcriptum*, libenter evolvi, ac diligenter perpendi, nihil in eo repugnans Chriſtianis moribus, aut ab Orthodoxa Fide alienum comperi. Quapropter dignum arbitror opus, ut in lucem prodeat. In Conventu S. Mariæ ſuper Minervam die 26. Septembris 1711.

F. Dominicus Servicini Ordinis Præ dicatorum Sacr. Theol. Magiſter, atque ex Provincialis.

IMPRIMATUR

Fr. Gregorius Selleri Ordinis Prædicatorum S. Pal. Apoſtolici Magiſter.

INDEX

INDEX
DISPUTATIONUM.

PRO-

PROLOGUS
AD
PHILOSOPHIÆ CANDIDATOS.

Uinque te monitum velim, Scholaſticarum Diſciplinarum Candidate Juvenis. Primum. Ex his quatuor diſputationibus, ſola ſecunda, & tertia ſunt propriè Logicæ. Prima,& quarta propriùs ſunt Metaphyſicæ. Sed uſus invaluit, hoc novum vectigal imponendi Tyronibus; non tamen ſine authoritate, ac ratione. Ariſtoteles enim Primus hujus Artis Magiſter, Logicæ adjunxit librum 5. Metaphyſicorum, ubi per otium agit de Prædicamentis: nempe ut in aliqua materia exercerentur præcepta logica. Non ergo ſine authoritate onerarunt Logicos Magiſtri moderniores decem illis prædicamentis,quorum aliqua tantùm damus in quarta Diſputatione. Nec ſine ratione: cùm enim humani omnes diſcurſus innitantur uni ex his quatuor principiis: *Identitas*, *Diſtinctio*, *Connexio*, *Oppoſitio*; oportet, quòd ſaltem illa duo priora ſint nota Logicis (connexione, ac oppoſitione fusè explicatis in Prodromo noſtro) ut ratiocinari poſſint in materia, & de materia propria ipſorum. Et illa duo priora damus in prima diſputatione. Ut ut res ſit, ſi diſputationes de Identitatibus, Diſtinctionibus, ac Prædicamentis, non fuerint è re tua, permitte illas aliis, quibus forſan proderunt, atque in ſolas Secundam, & Tertiam Diſputationes involva; memor tamen libros non offerri uni, vel unis ſolis; ſed omnibus, qui mediatè, vel immediatè: directè, vel indirectè ad materiam aſpirant eorum librorum.

Secundum. Quando terminum aliquem dividere aggredior, longam subdivisionum seriem, numerosam membrorum dividentium catervam invenies. Res molesta, phantasiæque turbandæ, seu obruendæ idonea. Fateor. Sed memineris, tum *penuriæ* vocum, quas prisci authores linguarum nobis reliquerunt ad explicandum minutissima hæc, & subtilissima, quæ modo disputantur, atque non venerunt in mentem primis illis hominibus, qui cœperunt loqui. Unde necessitas, & inopia vocum simplicium, sed vivacium cogit nos agglomerare multas voces ad explicandum subtilissima ea, quæ nonnullis ab hinc sæculis disputantur: tum *fraudis* sophistarum, qui abutentes verbis habentibus duas, tres, quatuor significationes valde diversas, exordiri solent ab una, quam concedis, & clam transire ad alteram, quam negas. Oportet ergo usque ad ultimas fibras dividere terminos, ut veritas pandatur, aut falsitas. Tum demum, quia, sicut humana ædificia constant terrâ, lapide, latere, gypso, calce, aqua, ligno, trabe, & reliquis, quæ vulgò dicuntur materialia, quorum combinatione, ac coordinatione assurgit domus: & Palatium habere non vult, qui molestum onus congerendi hæc omnia, subire non vult; ita materialia, ut ita barbarè loquar, ex quibus formantur speculativi discursus, sunt illa membra dividentia, & subdividentia, quæ latent sub terminis, de quibus, & circa quos procedit disputatio. Quomodo ergo discursus eos fabricabimus, si laborem aversemur dividendi, congerendi, combinandi, ac coordinandi membra illa dividentia, quæ hinc indè assurgunt in materia, super qua philosophari debemus? Pondus longe majus habet avis cum alis, quàm sine alis: Navis cum arboribus, quàm sine arboribus: Currus cum rotis, quàm sine rotis. At neque currus sine rotis, neque navis sine arboribus, neque avis sine alis moveri possunt. En rationem, ob quam, segetem non modicam membrorum dividentium exponere soleo. Expando nimirum telam ante oculos totam, ut hac, isthac, illac scindens eam, unias postea partes, quæ uniri debent, & separes, quæ debent separari.

Tertium. Insisto semper syllogismis, formæque Dialecticæ, multoties infeliciter, interdum forsan feliciter. Nec facilis ero usu compendioso verborum, maximè quando imminet periculum (ut passim contingit) quòd ego tacitus apud me super suppositionem gradiar, quam alter negat. Non est viarum compendium sine labore, ut Hispanum admonet Proverbium, nec sine periculo aberrandi à scopo. Dedignantur aliqui scholastici Scholasticam formam, &

me-

methodum tanquam artem pro solis pueris inventam; sed nunquam audivi militem dedignantem militarem artem, aut methodum: Nautam dedignantem nauticos terminos, aut methodum: Agricultorem dedignantem artem, methodum, aut terminos agriculturæ. Accedit, quòd cùm res speculativæ adeò subtiles sint, atque reconditæ, luce summoperè indigent; non est autem inventum æquale formæ scholasticæ, in ordine ad lucem effundendam. In illis tribus distinctis propositionibus, quibus constat syllogismus: in illis duabus, quibus enthymema, per otium inspicere, ac perpendere potes, quid verum, quid falsum, quid æquivocum, quid utile, quid inutile rei, quæ tunc disputatur. Et quemadmodum urinatores olei effusione vident in fundo maris gemmas, quas quęrunt, & lapillos, quos non quærunt; ita intellectus noster in profunda caligine rerum speculativarum usu artis syllogisticæ detegit veritatem, aut falsitatem, aut æquivocationem. Ne ergo succenseas Scholastico utenti apud scholasticos scholasticâ methodo.

Quartum. Abjiciam, quantum fieri possit, inconditum illud vulgus præcisionum, reflexionum, formalitatum, considerationum, imaginationumque, & ferè semper in unam rerum quidditatem, atque realitatem involabo. Tota speculativa in duas quæstionum classes divisa est, ut jam alibi moneo. In una sunt quæstiones circa res, ut nobis apparentes per tales, aut tales cognitiones. Et tales sunt pleræque disputationes logicæ; imò nonnullæ philosophicæ, ac theologicæ, illæ videlicet, in quibus quæritur objectum formale nostrorum actuum intellectûs, aut voluntatis, seu ratio formalis motiva, *quæ*, aut *sub qua*. Tunc prorsus necessarium est recurrere ad formalitates, ad præcisiones, ad reflexiones: siquidem hæ sunt pars primaria, vel quasi primaria illarum quæstionum, satis rationabilium, ut suo loco deprehendes. Et tunc non formant inconditum vulgus, sed gravem Rempublicam. Et tunc demum frivolus solet esse recursus ad realitates. Et tales denique sunt secunda, & tertia disputatio hujus operis. Ambæ reflexæ, ambæ secundo intentionales, ambæ alludentes ad quasdam nostras præcisiones, & considerationes, ut ibi experieris. Altera classis est quæstionum, in quibus agitur de rebus, prout sunt in se ipsis verè realiter, simpliciter, coram Deo, quidquid sit de nostris præcisionibus, reflexionibus, formalitatibus &c. & tunc has in disputationem invehere, perinde est, ac uti jurisprudentia, quando agitur de Medicina: perinde, ac respondere tartaricè, quando colloquium fit latinè. Quid refert

quod virus sub hac, vel illa formalitate, expressione, aut consideratione non occidat hominem, si ipsum verè, & realiter coram Deo de medio sustulit? quid refert quod actio Petri secundum talem aut talem considerationem, sub tali, aut tali formalitate, juxta talem, aut talem præcisionem, v. g. actionis humanæ tantùm, non sit lethalis, si verè & realiter actione illa, scidit Petrus hominem à capite usque ad umbilicum? Absint istæ præcisiones, formalitatèsque, quando agitur de rebus, prout sunt à parte rei, inse, ac coram Deo.

Quintum. Familiare erit mihi involare in definitiones, & quidditates rerum in utroque hoc quæstionum ordine. Ex quidditate quippe, seu definitione eruuntur cætera quæ de re illa affirmantur, aut negantur, ut inter explicandum differentias, propriam, & propriissimam dicam disp. 3. Cumque de quidditate rerum non aliter ratiocinemur homines, nisi mediis vocibus, & terminis, hac de causa horum curam maximam habere oportet. Non quia quæstiones detorqueantur ad modos loquendi; sed quia non intelligimur reciprocè, nisi usu terminorum: unde ne in cassum utrique laboremus, & vociferemur, necesse est quod inter nos conveniat de significatione illorum terminorum. Et hoc stabilito, facilius sese aperit quidditas rei, & ex hac quidditate eliciuntur, quæ quærimus inter disputandum. Primum ergo in quacumque difficultate cujuscumque materiæ est explorare *quid est verè, & realiter hoc, quod disputamus*, quem sensum, quam significationem habent hi termini? Alias continget quod non raro experimur. Nimirum, post acre bellum, post ingentes utrinque clamores disputantium unus tendit versus orientem, & alter occidentem versùs. Vale.

DIS-

DISPUTATIO PRIMA DE IDENTITATIBUS, AC DISTINCTIONIBUS.

Ecce ſummam non inter Logicas, ſed inter Metaphyſicas, Diſputationem: Ex hoc enim fonte Scholaſtici omnes, ſive Philoſophi illi fuerint, ſive Theologi pleraſque hauriunt ex ſuis Concluſionibus. Omnes identitatis, atque diſtinctionis ſpecies congerere, digerere, atque egerere conabimur; Ac decem Capitibus diſtinctam dabimus diſputationem.

CA-

CAPUT PRIMUM.

Explicatis terminis resolvuntur tres Quæstiunculæ.

1. IDentitas realis (quæ simpliciter vocatur identitas) est *Unitas, seu indivisibilitas in esse*, ut satis colligitur ex Philosopho, communique mortalium apprehensione. E' converso distinctio realis est *multiplicitas, seu divisibilitas in esse*. Quamobrem duo identificari realiter stat in eo, quod illa re ipsa non sint duo, sed unum tantùm, licet quoad vocem, apprehensionemque videantur duo. Rectitudo hujus definitionis probatur. Omnis definitio, quæ præcisè explicat id, quod primariò apprehendimus in definito, & per quod differt à cæteris omnibus est recta; sed tales sunt prædictæ definitiones: nam quod illicò apprehendimus, statim, ac audimus duo identificari, est illa duo esse unum, & idem, seu habere unam, & indivisibilem essentiam, & hoc neutiquam consentit non identitati. Rursus quod apprehendimus, ubi primùm audivimus duo distingui, est illa duo habere multiplicem, seu divisam essentiam, & hoc nullo modo convenit non distinctioni: ergo &c. Porrò in id generis probationibus hærere scupulosè non juvat. Nam, ut scitè monuit Philosophus, definitiones, utpotè principia, non tam probandæ, quàm prudenter supponendæ sunt.

2. Sed objicies cum doctis RR. Omnis definitio identitatis, quæ excogitetur implicitè, aut explicitè claudit verbum *est*, per quod affirmatur de suo definito. At significatum talis verbi est identitas, quàm definire conamur: ergo omnis definitio identitatis claudit ipsam identitatem: ergo nulla definitio identitatis potest esse rigorosa, & propria definitio. Distinguo majorem: claudit verbum *est* quando præcisè est definitio; nego majorem (quoniam omnis definitio præcisè ut talis censetur pura apprehensio sui objecti; & pura apprehensio cum nihil affirmet, aut neget, minimè claudit verbum *est*) quando affirmatur de suo definito, concedo majorem, & permissa minori distinguo primum consequens. Omnis definitio identitatis quando præcisè est definitio, claudit identitatem; nego consequentiam: Quando affirmatur de suo definito, concedo consequentiam, ex qua non infertur illa secunda consequentia: Omnis namque definitio claudit definitum, quando de ipso, ut tali affirmatur, ut quando dicimus: *Homo est animal rationale*, quin propterea

omnis

omnis definitio vitiosa sit. Esset tamen vitiosa, si ut definitio præcisè clauderet definitum sub illo eodem termino, sub quo definitum vocatur.

3. Identitas alia est pura, alia est mixta. Identitas pura est omnium maxima, seu quæ nulli prorsus admiscetur distinctioni, v.g. identitas inter hominem, & hominem. Identitas mixta est illa, quæ alicui admiscetur distinctioni: cumque distinctio possit excogitari tùm virtualis, tùm formalis ex natura rei, tùm formalis per rationem, de quibus infra disceptabimus, ideò multæ exurgunt species identitatis mixtæ. Ex hoc principio concludo disputatione de rerum connexione, & oppositione cap. 1. num. 16. inter identitates reales, seu connexiones Logicas alias esse majores aliis, etiam intensivè, seu in ratione identitatis, ubi scrupulus, qui suboriri potest, rescinditur. Hinc etiam elicitur, quod quamvis Personalitates Divinæ fruantur eâdem prorsùs, atque indivisâ essentiâ; nihilominus non identificantur immediatè, sed mediatè solùm in essentia Divina; nempè quia identitas, quam habent cum essentia Divina non est pura, sed mixta distinctione virtuali, quæ mixtio identitatis, ac distinctionis, arcanum nostræ fidei est Mysterium.

4. Distinctio est multiplex; alia enim est distinctio realis; & alia rationis. Ea distinguuntur realiter, quæ independenter ab omni operatione intellectûs talia sunt, ut etiamsi existerent in rerum natura, non posset unum verè affirmari de altero, v. g. Petrus, & Paulus. De distinctione formali, seu rationis postea agemus. 2. Distinctio realis alia est positiva, alia negativa. Illa, quæ versatur inter conceptus objectivos veram, & realem essentiam habentes; v.g. distinctio, quæ datur inter Petrum, & Paulum. Hæc aliquando sumitur pro distinctione, quæ datur inter duas negationes, v.g. inter carentiam Petri, & carentiam Pauli (& hanc acceptionem respuo, quippe in disputatione de ente rationis, & carentiis nego conceptibilia esse ab intellectu objecta illa, quæ in se ipsis sint carentiæ, aut impossibilia, eò quod presè loquendo objectum terminativum cujuscunque cognitionis tùm humanæ, tùm Angelicæ, tùm Divinæ sit existentia physica vera, & realis) aliquando autem, & propriùs sumitur pro negatione identitatis: sic possibilitas, essentia, atque existentia Petri v. g. dicuntur à nobis sequutis Ex: D. Suarium distingui purè negativè, nempè quia non semper exercetur verè, & propriè identitas inter illas, scilicet quando non existunt in rerum natura. 3. Distinctio alia est adæquata, seu totalis; alia inadæquata,

seu

ſeu partialis. Tunc A: v. g. diſtinguitur adæquatè à B, quando nec eſt totum B, nec ipſum intrinſecè conſtituit, neque intrinſecè per ipſum conſtituitur, neque conſtituitur per aliquid, per quod ipſum B conſtituitur.

5. Sic Petrus diſtinguitur adæquatè à Paulo; quippe neque eſt totus Paulus, neque Paulum intrinſecè conſtituit, neque per Paulum intrinſecè conſtituitur, neque conſtituitur per aliquid, per quod conſtituitur Paulus. Tunc verò diſtinguitur inadęquatè duntaxat A, quando intrinſecè conſtituit rem B, aut per ipſam intrinſecè conſtituitur, aut per aliquid, per quod conſtituitur res B (ſic caſu, quo forma ligni, & forma ignis informarent eandem materiam, darentur duo compoſita inadęquatè tantùm diſtincta, nimirùm lignum, & ignis. Nam etſi lignum neque eſſet totus ignis, neque intrinſecè conſtitueretur per ignem, conſtitueretur tamen per aliquid, per quod conſtituitur ignis, nempe per eandem materiam primam) v. g. homo, & ſua Anima diſtinguuntur ſolùm inadęquatè, nimirùm quia Anima intrinſecè conſtituit hominem. Unde ut inter A, & B exerceatur diſtinctio realis adęquatè, eſt ſimpliciter neceſſarium, quod totum A non ſit totum B: ſi enim totum A fuerit totum B, neque adęquatè, neque inadęquatè diſcernetur ab illo. Hanc explicationem diſtinctionis adæquatæ, & inadæquatæ ſedulò advertere oportet ad repellenda importuna nonnulla ſophiſmata.

6. Diſtinctio alia nuncupatur realis abſoluta, alia modalis. Diſtinctio realis abſoluta eſt, quæ verſatur inter duas entitates, quarum neutra eſt actuale, formale, atque immediatum exercitium, medio quo altera ſubeat ullam denominationem: v. g. diſtinctio, quæ Petrum diſcernit à Paulo. Diſtinctio modalis eſt, quæ verſatur inter duos modos, ſeu inter rem, & modum. Porrò modus vocatur illud, quod fuerit actuale formale, atque immediatum exercitium ſubeundi aliquam denominationem illarum, quæ non identificantur ex genere ſuo cum objecto ſubeunte talem denominationem. Sic unio Phyſica duorum eſt modus amborum, quia eſt actuale, formale, immediatumque exercitium, vi cujus ambo denominantur unita; & hæc denominatio non identificatur ex genere ſuo cum objecto denominativo. 5. Diſtinctio dividitur in virtualem, & formalem ex natura rei.

7. Diſtinctio virtualis accipitur trifariam. Primò pro fundamento objectivo, quod extrema realiter identificata præbent intellectui, ut diverſimodè ea concipiat, & in hoc ſenſu eadem eſt cum

diſtin-

distinctione rationis ratiocinatæ. 2. Pro virtute, seu capacitate, quâ extrema identificata æquivalent quoad aliqua munera rebus distinctis. Sic virtus calefactiva solis, & virtus illuminativa distinguuntur distinctione virtuali, quia in ordine ad calefaciendum, & illuminandum æquivalent luci, & calori, quæ sunt extrema realiter distincta. Ambæ hæ acceptiones sunt latissimæ, neque de ipsis disputaturi sumus postea. 3. Accipitur distinctio virtualis, & quidem strictissimè, pro capacitate, quam habent, aut dicuntur habere extrema identificata suscipiendi sine contradictione duo prædicata contradictoria. Sic Paternitas v. g. & essentia distinguuntur invicem virtualiter, quia ità inter se identificantur, ut de Paternitate verificetur *non communicari Filio* (siquidem Pater non est Filius) de essentia verò affirmetur *communicari Filio*, quandoquidem Deus est Filius.

8. Distinctio formalis ex natura rei, quam probabiliter tenent Scotistæ omnes, stat in eo, quòd formalitates, seu prædicata ejusdem entis ità suscipiant prædicata contradictoria, ut actu, atque independenter ab omni intellectus operatione inter se distinguantur dictæ formalitates: Qui enim fieri potest, ajunt Scotistæ, ut animal v.g. actu, ac independenter ab omni intellectus operatione, sit ratio assimilandi hominem equo; & rationale actu, & independenter ab intellectus operatione non sit talis ratio, quin animal actu, & independenter ab intellectus operatione distinguatur à rationali. Quamobrem ambæ hæ distinctiones conveniunt in eo, quòd extremis identificatis tribuant capacitatem suscipiendi duo prædicata contradictoria: differunt tamen inter se, quòd distinctio formalis ex natura rei actu, & independenter ab intellectus operatione sit distinctio (atque ob hanc rationem vocatur distinctio ex *natura rei*, & ulterius additur *formalis*, quia versatur inter formalitates, seu prædicata ejusdem entis.) Distinctio autem virtualis non est actu, & independenter ab omni operatione intellectus *Distinctio*, sed summa identitas, perinde tamen se habens, ac si distinctio foret; quemadmodum Prorex non est verè, & simpliciter Rex, perinde tamen se habet in ordine ad multa Regiæ Majestatis characteristica, ac si esset Rex. Idem respectivè de Vicario Episcopi.

9. Dices distinctio virtualis stat formaliter in capacitate suscipiendi duo contradictoria; sed hæc capacitas datur in Divinis à parte rei, seu independenter ab omni intellectus operatione, ut patet: ergo distinctio virtualis datur à parte rei. Respondeo: Aliud est, quòd detur à parte rei illud, quod est distinctio virtualis: aliudque

longè diversum, quòd à parte rei sit distinctio; quemadmodum aliud est, quòd detur independenter ab intellectu id, quod est universale. Aliud verò quòd independenter ab intellectu sit universale: illud primum est verum: hoc secundum falsum. Sic inpræsentiarum à parte rei datur id, quod est distinctio virtualis in Divinis, nempè capacitas suscipiendi duo contradictoria, attamen non est à parte rei *distinctio*. Namque distinctionem esse distinctionem virtualem stat in eo, quòd *cum non sit distinctio*; sed summa identitas, perindè se habeat, ac si distinctio foret. Sicut quatuor argenteos v. g. esse virtualiter unum aureum consistit in eo, quòd cum re ipsa non sint unus aureus, perindè se habeant ad multos usus, ac si essent unus aureus. Hinc ad objectionem datis præmissis, aut nego sophisticam consequentiam, aut potius distinguo: Distinctio virtualis datur à parte rei, *& est à parte rei distinctio*, nego consequentiam; & non est à parte rei distinctio, concedo consequentiam.

§. II.

10. His suppositis divisionibus distinctionis, rogabis primò, An, ut duo distinguantur realiter simpliciter, sufficiat, quod unum non sit absolutè, & simpliciter alterum. Respondeo negativè, aut claritatis gratia respondeo cum distinctione: Quod unum non sit absolutè, & simpliciter alterum potest provenire, vel ex eo præcisè, quod neutrum existat in rerum natura (si enim neutrum existat in rerum natura, perspicuum est, quod alterum non identificabitur absolutè, & simpliciter cum altero; implicat enim, quòd detur absoluta, & realis identitas inter ea, quæ non sunt) vel ex alio capite. Si ex primo capite unicè provenerit, non probat, illa duo realiter simpliciter distingui inter se. Sin verò quod unum non sit absolutè alterum, ex alio capite distincto nascatur, probabit, illa duo realiter simpliciter distingui mutuò (omitto consultò aliud tertium caput, unde oriri potest, quòd unum non sit absolutè alterum, & cujus memini in disputatione de ente rationis, & carentiis; quippè illud ad rem præsentem non venit.) Probo primam partem. Animal, & rationale Antichristi modò non existentis non identificantur inter se modò absolutè, & simpliciter propter rationem nuper datam: & tamen non distinguuntur inter se absolutè, & *positivè*: ergo fieri potest, ut non distinguantur absolutè, & positivè illa, quæ non identificantur absolutè, & simpliciter.

11. Et ratio est: eo ipso, quòd duo non existant absolutè in rerum natura, non identificantur inter se absolutè (implicat enim dari absolutè identitatem eorum, quæ non dantur absolutè; Identitas quippè est penitissimè intima, atque essentialis illis, quæ identificantur) At fieri potest, quòd duo non existant in rerum natura, quin distinguantur ad invicem, ergo. Probatur minor. Tùm ob nuperum exemplum, tùm quia eo ipsó, quòd non verificetur aliquid de uno, quod in eodem sensu non verificetur de altero, ea duo non distinguuntur realiter inter se. (Hoc namque tametsi non sufficeret, ut ea duo distinguerentur; est tamen indispensabiliter necessarium, ut distinguantur.) At fieri potest, ut duo non existant in rerum natura, quin verificetur aliquid de uno, quod non verificetur de altero; ergo fieri potest &c.

12. En Cardinalem rationem, cui innixi repellimus discursum, quo suffulti nonnulli Magistri distinctionem realem prædicativam invehere conantur inter possibilitatem, & existentiam rerum. Probo secundam partem, nimirùm, quòd unum non sit absolutè aliud, probare ea duo distingui inter se realiter *positivè*, si illud nascatur ex alio capite, quàm ex eo, quòd neutrum existat in rerum natura. Eo ipso, quòd unum possit existere in rerum natura, quin identificetur cum altero, ea duo distinguuntur invicem realiter simpliciter (nam eo ipso illa duo fungentur multiplici, atque divisiva essentia; si enim amborum essentia esset una, atque indivisiva, quemadmodum non potest existere unum in rerum natura, quin secum ipso penitus identificetur; ita existere nequiret absque identitate aliqua cum altero) sed eo ipso, quòd unum non sit absolutè alterum, & hoc non proveniat unicè ex eo, quòd neutrum existat, unum potest existere in rerum natura, quin identificetur cum altero, ut considerenti patebit: ergo &c.

13. Objicies contra primam partem. Conceptus distinctionis realis simpliciter talis stat formaliter, & immediatè in eo, quòd unum non sit aliud, juxta communem apprehensionem, & juxta D. Thomam; sicut conceptus identitatis realis stat formaliter in eo, quòd unum sit aliud: ergo eo ipso, quòd unum non sit aliud, distinguitur realiter simpliciter ab illo alio. Confirmatur. Eo ipso, quòd duo nunquam possint absolutè, & præscindendo ab omni hypothesi identificari, distinguuntur realiter simpliciter: At eo ipso, quòd semel unum non sit aliud, nunquam possunt absolutè, & præscindendo ab omni hypothesi identificari, quoniam realis identitas *In 1. dist. 5 q. 5. art. 1.*

non est ad nutum variabilis: ergo eo ipso &c. Confirmatur secundò. Unum non esse absolutè, & simpliciter aliud, tametsi per nos minimè arguat, ea duo distingui realiter simpliciter; evincit nihilominus, ea duo distingui *negativè* etiam per nos: at quæ semel distinguuntur, semper distinguuntur, eò quòd distinctio sit summè essentialis illis, quæ distinguuntur: ergo ea, de quibus verificatur, unum non esse aliud, semper, ac pro omni casu distinguuntur *negativè*: sed hoc est manifestè falsum juxtà nostram doctrinam: siquidem illa duo, quando existunt in rerum natura, non distinguuntur inter se *negativè*, cùm potiùs inter se identificentur: ergo. Confirmatur tertiò: Si quòd animal v. g. Antichristi, & rationale non identificentur modò absolutè, & simpliciter, duntaxat probat distingui inter se *negativè*; similiter Petrus, & Joannes modò non existentes identificantur negativè inter se. Probatur sequela paradoxa. Ideò animal, & rationale Antichristi distinguuntur negativè, quia non exercetur in rerum natura eorundem identitas. At similiter non exercetur in rerum natura distinctio inter Petrum, & Joannem modò non existentes; quoniam hæc distinctio est summè identificata cum ipsis, proindeque incapax existendi, quando ipsi non existunt in rerum natura: ergo.

14. Probat objectio cum suis confirmationibus, Petrum non existentem distingui realiter simpliciter à se ipso (siquidem quando non existit in rebus, non identificatur absolutè, & simpliciter secum ipso, ut constans est;) quod devoret, qui capacius guttur habebit. Distinguo antecedens: stat formaliter, & immediatè in eo, quòd unum non sit aliud, si hoc unicè proveniat ex eo, quòd netrum existat, nego antecedens ob dicta num. 7. recognosce illa: si ex alio capite proveniat, permitto antecedens. Et in hoc sensu intelligendus est D. Thomas, quem suspicari non possumus tradidisse regulam adeò universalem, ut ex illa inferatur, prædicata rei non existentis absolutè, & simpliciter in rerum natura distingui realiter
P. Peynado. simpliciter inter se; & nego consequentiam. Adjunctæ paritati, cui fundamentum præbent docti PP. tract. 2. Logicæ disp. 1. num. 3. respondeo. Quemadmodum conceptus identitatis realis stat in eo, quòd unum sit alterum, quando ambo existunt (nempè quia dum neutrum existit, impossibile est, quòd unum sit verè, & absolutè alterum.) Ità conceptus distinctionis realis potest consistere in eo, quòd unum non sit alterum etiam casu quo utrumque existat. Si enim quòd unum non sit alterum duntaxat provenerit ex eo, quòd

neu-

neutrum existat, minimè concludit distinctionem realem inter illa duo ob sæpe dicta. Ne igitur audias P. Ariaga infra citandum dicentemque, esse evidens ex terminis, duo distingui consistere in eo, quòd non identificentur.

15. Ad primam confirmationem concessa majore distinguo minorem. Eo ipso, quòd semel unum non sit aliud eo solo titulo, *quod neutrum existat*, nunquam possunt &c. nego minorem (quoniam nunc, & de præsenti Animal, & rationale Antichristi non identificantur absolutè, & simpliciter; & tamen possunt aliquando absolutè identificari, nempè quando ambo existant in rerum natura) si hoc ex alio capite proveniat, concedo minorem, negoque consequentiam. Ad minoris probationem respondeo. Identitas realis non est ad nutum variabilis positivè, hoc est, nec de potentia Dei fieri potest, ut existentibus in rerum natura aliquibus conceptibus jam detur, jam non detur eorundem identitas. Est tamen ad nutum variabilis negativè, hoc est potest Deus facere, ut absolutè identificentur Animal v. g., & rationale Antichristi, & potest facere, ut non identificentur absolutè, ac simpliciter, hunc videlicet destruendo, seu non producendo. Ad secundam confirmationem concessa majori, distinguo minorem. Quæ semel distinguuntur *positivè* semper distinguuntur, permitto minorem; quæ semel distinguuntur *negativè tantùm* semper distinguuntur, subdistinguo; si hoc unicè proveniat ex eo, quòd non existant absolutè, & simpliciter, nego; si aliundè proveniat, permitto minorem, negoque consequentiam.

16. Explicatur. Quæ semel distinguuntur *positivè* semper distinguuntur: nam duo distingui positivè (prout in præsentiarum accipitur) stat in eo, quòd existant, aut saltem existere possint, quin habeant eandem essentiam: quæ autem talia sunt, semper distinguuntur ob rationem, quam exhibet ipsum argumentum contrarium. Præterea quæ semel distinguuntur negativè, quin hoc proveniat ex eo, quòd neutrum existat, semper quoque distinguuntur ob rationem, quam supra dedimus num. 8. Quæ autem semel distinguuntur negativè tantùm, quia neutrum existit in rebus, non semper distinguuntur ob exemplum, & discursum supra exhibitum num. 7. Neque ratio contraria urget; quoniam licet distinctio positiva sit summè essentialis eis, quæ distinguuntur; non tamen distinctio purè negativa unicè fundata in eo, quòd neutrum existat; siquidem non est essentiale rebus non existentibus hoc, quod est, non existere. Ad tertiam confirmationem, vel permitto sequelam, quam

para.

paradoxam non esse suadetur discursu ipso contrario, ibi adducto; vel nego illam: & disparitas est: non est locutio usitata in Scholis, duo extrema identificari negativè eo solo titulo, quod non exerceatur absolutè in rebus eorundem distinctio: Est verò locutio usitata, & authoritate Exim: Doctoris Suarii suffulta, duo extrema distingui negativè, eò quòd non exerceatur absolutè in rebus ipsorum identitas. Lege P. Ariagam.

Disput. 1. Metaph. num. 92.

§. III.

17. ROgabis 2. An sit possibilis distinctio prædicativa inter extrema, quæ non distinguuntur entitativè? Sapientissimus P. Andreas Junius multus est in suadendo hanc unionem distinctionis *prædicativæ*, & indistinctionis *entitativæ*: summa est hæc: Duos conceptus objectivos non distingui *entitativè*, stat formaliter in eo, quòd includant eandem, seu easdem entitates, neque plures, neque pauciores. Rursus, illos distingui mutuò *prædicativè*, stat in eo, quòd unus nequeat verè prædicari de altero. Atqui fieri potest, ut duo conceptus objectivi includant easdem prorsus entitates, neque plures, neque pauciores; Et tamen quod unus nequeat verè prædicari de altero, ut exemplis hinc inde agglomeratis scitè admodum probat: ergo fieri potest, ut duo conceptus objectivi non distinguantur entitativè, & tamen quod distinguantur prædicativè. Ecce passim doctrina, quam per Philosophiam, & Theologiam spargit perdoctus hic Magister. Arrisit multis, & doctis quidem PP. hæc idea: nobis autem nunquam, nisi temperetur. Dico igitur: vel distinctio prædicativa est distinctio purè *negativa*, vel est distinctio *positiva*. Si primum: assentior P. Junio, & puto, extrema indistincta entitativè posse distingui prædicativè. Si secundum, quod conformius videtur menti horum AA., dissentior, & reor, impossibile esse distingui prædicativè extrema indistincta entitativè. Hac explicatione obviam procedo in disputatione de rerum possibilitate, nec non de ente rationis, atque carentiis, argumentis, quibus contrarii conantur invehere distinctionem prædicativam interpossibilitatem, ac existentiam, & carentiam.

Lib. de Esse, & non Esse cap 3.

18. Probo primam partem. Hi duo conceptus, *Antichristum esse possibilem*, *Antichristum esse existentem* non distinguuntur inter se entitativè, ut modò suppono, & tamen distinguuntur *negativè*: quandoquidem non exercetur physica, & realis identitas inter

uttum-

utrumque, eò quòd neque existat in rerum natura hoc, quod est, *Antichristum esse possibilem*, neque hoc, quod est, *Antichristum esse existentem*: ergo fieri potest, ut duo conceptus objectivi non distinguantur entitativè, & tamen quod distinguantur negativè: ergo si distinctio prædicativa fuerit distinctio purè negativa, fieri potest, ut distinguantur prædicativè extrema indistincta entitativè. In hac acceptione non respuimus distinctionem prædicativam. Probo 2. partem. Ut duo distinguantur positivè, tametsi non sufficiat, nihilominus est simpliciter necessarium, quod aliquid possit convenire uni, quod in eadem terminorum acceptione non conveniat alteri. (Si enim hoc non contingat, fiet, illa duo in omnibus, & per omnia, nullo dempto convenire, quanquam acceptiones, seu suppositiones terminorum sint diversæ. Si autem in omnibus, & per omnia nullo dempto conveniunt, imperceptibile videtur, quòd positivè distinguantur.) At si duo conceptus objectivi indistinguuntur entitativè, nequit fieri, ut aliquid conveniat uni, quod in eodem sensu, & terminorum acceptione non conveniat alteri, ut disputatione de possibili exponam: ergo si duo conceptus indistinguuntur entitativè, nequeunt distingui positivè, tametsi distinguantur tùm entitativè, tùm prædicativè acceptiones, seu suppositiones illorum extremorum: ergo neque prædicativè, si distinctio prædicativa sit positiva.

§. IV.

19. Rogabis 3. An gradus metaphysici cujusvis individui distinguantur inter se realiter, aut à suis differentiis individualibus? Vocantur gradus metaphysici prædicata illa, quibus intrinsecè constat quodvis individuum, v. g. Animal, rationale, vivens, substantia, Ens. Et quidem vocantur *gradus*, quia per dicta prædicata, quasi per quosdam gradus ascendimus usque ad supremum prædicatum, quod solet dici hic conceptus *Ens*. Respondeo, prædictos gradus, sive prædicata non distingui realiter inter se, aut à suis differentiis individualibus. Probo 1. partem, & loquamur de animali, & rationali Petri: extrema creata, quæ identificantur cum eodem tertio prorsus singulari, identificantur inter se. Atqui animal, & rationale identificantur cum eodem tertio prorsus singulari, nempe cum Petro, de quo verè prædicantur: ergo hæc prædicata identificantur inter se: ergo non distinguuntur realiter inter se. Antecedens

latè

latè explicui inter exponendum illud principium. Quæ sunt eadem uni tertio &c. in Prodromo disp. 1. cap. 3.

20. Probo secundam partem videlicet, prædicata metaphysica Petri identificari cum suis differentiis individualibus. Porrò differentia individualis vocatur forma, seu ratio ea, vi cujus formaliter, atque immediatè unum individuum distinguitur ab alio. Sic argumentor cum P. Ribadeneyra, tacitas præteriens rationes, quibus alii Magistri utuntur. Rationale Petri per se præcisè, ac independenter, seu præscindendo à quovis alio superaddito, distinguitur à rationali Pauli: ergo ipsum est sua distinctio, seu sua differentia individualis. Probatur antecedens: Omne, quod per se præcisè, ac independenter à quocunque alio habet aliquid, quod rationale Pauli non habet per se præcisè, ac independenter à quocunque alio, distinguitur realiter, aut *virtualiter tantùm* per se præcisè à rationali Pauli. Videtur evidens. At rationale Petri per se præcisè, ac independenter à quocumque alio, habet aliquid, quod rationale Pauli non habet per se præcisè: ergo rationale Petri per se præcisè, ac independenter à quocunque alio distinguitur, aut realiter simpliciter, aut *virtualiter tantùm* à rationali Pauli. Sed non virtualiter tantùm, quia implicat in creatis hæc distinctio, ut mox dicam, virtualis tantùm, hoc est distinctio virtualis admixta identitati reali.

21. Ergo rationale Petri per se præcisè, ac independenter à quocunque alio, distinguitur realiter simpliciter à rationali Pauli. Minor nuperi syllogismi probatur. Rationale Petri per se præcisè, ac independenter à quocunque alio habet esse hoc rationale Petri. Rationale autem Pauli non habet per se præcisè, ac independenter à quovis alio esse hoc rationale Petri. Quoniam nil essentialius cuivis entitati, quàm esse entitatem, quæ est, & non esse entitatem, quæ non est; quod si strenuè negaveris, strenuè inferam, non esse essentiale isti differentiæ superadditæ distinguere unum rationale ab altero, oportereque proinde aliam, quasi reflexam comminisci differentiam individualem, vi cujus rationale Petri, & prima differentia individualis hujus secernatur à rationali Pauli: Tunc de hac secunda differentia redibit argumentum, & abibimus in infinitum, vel sistendum erit nobis in aliqua differentia, quæ per suammet essentiam à quocunque alio præscindendo, habeat esse, quod est, & non esse quod non est. Hoc ergo dicimus de ipso rationali Petri, & sic ab istis differentiis superadditis nos expedimus.

22. Hac forma arguendi præcaventur effugia adversariorum.

Ajunt,

Ajunt, rationale Petri, præscindendo à differentia individuali superaddita, neque distingui à rationali Pauli, neque cum illo identificari; quemadmodum paries, præscindendo ab albedine, neque est albus, neque niger. Addunt, rationale Petri, ut præscindens à differentia superaddita distingui *ut quod*, non verò *ut quo* à rationali Pauli. Sed contra. Quod rationale Petri ut præscindens à differentia superaddita distinguatur, & distinguatur *ut quo* à rationali Pauli, stat formaliter, & immediatè in eo, quòd rationale Petri ut præscindens à præfata differentia habeat aliquid, & quidem per solam suammet essentiam (ecce istud *quo*) quod per solam suam essentiam non habeat rationale Pauli. Sed hoc ità esse, probatum est per superius argumentum. Repete illud: ergo istæ solutiones refutatæ manent per superius argumentum. Hìc pro resecanda æquivocatione nota. Aliud est, quòd rationale Petri ut præscindens ab *omni* differentia individuali distinguatur a rationali Pauli: aliud autem, quòd sic distinguatur, ut præscindens à differentia individuali *superaddita*. Non dicimus primum, tùm quia est manifestè falsum, tùm quia est impossibilis illa præcisio: esset namque illud rationale præscindere à se ipso. Dicimus igitur secundum. Et cùm ista differentia superaddita sit per se distincta à rationali Pauli, potest hoc ab illa præscindere.

CAPUT SECUNDUM.

De Distinctionibus Virtuali, ac Formali ex natura rei.

MUlta, & ardua hìc molimur: & fastidium vitandi gratia Caput hoc septem §§. distinctum trademus.

§. I.

An sit possibilis Distinctio virtualis, aut formalis ex natura rei in creatis.

23. SUpra numero 5. utramque explicavi. Respondeo: neque datur, neque dari potest alterutra ex his duabus distinctionibus inter extrema creata realiter identificata. Probatur 1. Impli-

cat distinctio, vi cujus de extremis creatis realiter identificatis verificentur duo prædicata strictè contradictoria. Sed tam distinctio virtualis Thomistica, quàm distinctio formalis ex natura rei Scotica est distinctio, vi cujus, si daretur in creatis, de creatis extremis realiter identificatis verificarentur duo prædicata strictè contradictoria: ergo. Minor est sententia ipsa adversariorum. Probo majorem. Implicat dari in creatis totam excellentiam Mysterii Trinitatis, ut talis. Sed si daretur prædicta distinctio, daretur in creatis tota excellentia Mysterii Trinitatis ut talis. Probatur: tota excellentia Mysterii Trinitatis ut talis consistit in eo, quòd res simplex, atque indivisibilis (qualis est Divina Essentia) communicetur extremis realiter distinctis, quales sunt Paternitas, & Filiatio; non enim est specialis difficultas in eo, quòd una producat aliam, semel admisso, quòd realiter distinguantur invicem, non obstante, quòd realiter identificentur cum eodem tertio singulari. At idem contingeret in creatis, si in creatis daretur alterutra ex istis distinctionibus.

24. Probatur, & ponamus animal, & rationale suscipere hæc duo prædicata ità ut sint strictè contradictoria. *Esse rationem assimilandi hominem equo*. *Esse rationem non assimilandi hominem equo, seu dissimilandi*. Rationale Petri est res creata simplex, atque indivisibilis. Sed rationale Petri communicaretur extremis realiter distinctis. Probatur. Communicaretur animali (siquidem esset verum dicere, *rationale est animal*) item communicaretur rationi dissimilandi hominem equo (siquidem verum quoque foret dicere, *rationale est ratio dissimilandi hominem equo.*) Atqui animal, & ratio dissimilandi hominem equo essent extrema realiter distincta, cùm falso diceretur *Animal est ratio dissimilandi hominem equo*: ergo creata res simplex, atque indivisibilis communicaretur extremis realiter distinctis. In quo stat tota excellentia Mysterii Trinitatis. Profectò si hoc admittitur, ut possibile; ut quid dicitur, naturam, quæ est in Petro v.g. esse realiter individualiter distinctam à natura Joannis? Cùm juxta ista principia dici posset, in omnibus hominibus esse eandem simplicem, atque indivisibilem naturam identificatam differentiis individualibus realiter distinctis.

25. Probatur secundò. Semel data alterutra ex istis distinctionibus, prorsus corrueret forma syllogistica, quæ in identitate, ac distinctione nititur. Ceterùm hoc assumptum aliter explicari oportet, quàm explicatur à multis idem nobiscum sentientibus. Aliud est, quòd, data distinctione virtuali v.g. rueret Ars syllogistica, *quatenus*

tenus ritè dispositis præmissis non infertur conclusio (& hoc non dico, & hoc acri philosophica censura percellitur à gravibus Doctoribus, & hoc est apertè falsum: quoniam si rectè disponitur syllogismus, etiam in divinis concludit, ubi admittimus distinctionem virtualem, ut expendenti constabit) & aliud est longè diversum, quòd rueret Ars syllogistica, *quatenus nullus esset syllogismus, à quo non posset quivis se explicare*, confugiendo ad latibula distinctionis virtualis; & hoc est, quod dico, & sic probo. Esto, aliquem pro suo libito negare, Petrum esse animal, & alium sic arguere: *omnis homo est animal, sed Petrus est homo: ergo Petrus est animal*. Tunc sic. Admissa distinctione virtuali, aut formali ex natura rei inter Petrum, & hominem poterat facillimè se expedire à prædicto syllogismo, quamvis demonstrativo, ille, qui negaret, Petrum esse animal, dicendo nimirum: Aliud est, quòd *homo* sit animal, & aliud est, quòd sit animal *omne, quod est homo*. Primum est verum; secundum autem falsum; quemadmodum, aliud est, quòd essentia divina *sit Filius*: & aliud, quòd sit Filius *omne id, quod est essentia divina*. Primum est verum; secundum falsum, scilicet, quia Pater Æternus est Essentia Divina, & tamen non est Filius. Quod totum provenit ex eo, quòd inter Patrem, atque essentiam detur distinctio virtualis: si enim talis distinctio non daretur, non esset aliud, *Essentiam esse Filium*, & omne, quod est essentia Divina, esse Filium, sed potiùs verificaretur, quòd si Essentia est Filius, omne, quod est Essentia, est quoque Filius. Similiter in præsenti poterat dicere ille obstinatus in negando, Petrum esse animal. Cùm versetur distinctio virtualis inter Petrum, & hominem, datur locus, ut homo sit animal: & non sit animal omne illud, quod est homo: unde tametsi Petrus sit homo, inde tamen non concluditur, Petrum esse animal, quam fugam in quacumque alia materia posset arripere homo contumax.

26. Et ratio est. Petrum v. g. & hominem distingui virtualiter, stat in eo, quòd licet revera non distinguuntur, perinde tamen se habeant in ordine ad contradictoria suscipienda, ac si distinguerentur realiter simpliciter. Sed si distinguerentur realiter simpliciter illegitimè argueretur, Petrum esse Animal ex eo, quòd homo esset Animal: ergo si virtualiter distinguuntur, arguitur similiter illegitimè. Quamobrem si distinctio virtualis, aut formalis ex natura rei semel admittatur in Scholis, omnes syllogismi innixi extremorum identitati erunt irriti: vel omnes disputationes deflectent ad indagandum, An detur, vel non detur distinctio dicta inter extre-

ma, de quibus est sermo. In hoc sensu intelligo AA. ajentes, artem syllogisticam non subsistere in divinis ob distinctionem virtualem ibi repertam, & in hoc sensu immeritò dissentiunt Adversarii. Denique nihil magìs famosum in Ecclesia, quàm summa Arduitas Mysterii Trinitatis; quæ tota stat in eo, quòd de Paternitate v. g. & essentia realiter identificalis verificentur prædicata contradictoria. Quæ autem arduitas est indigens specialissimo Dei auxilio, captivitateque intellectus illa, quam passim detegit intellectus humanus in prædicatis cujuslibet creaturæ, in quibus juxta vestram sententiam datur capacitas suscipiendi duo contradictoria?

§. II.

An distinctio Virtualis, aut Formalis admittenda sit in Divinis.

27. ADverte, quæ hinc sequuntur usque ad cap. 3. non sunt pro merè Logicis; sed Theologis solis exponimus illa: hìc autem exponimus propter reciprocam connexionem inter has difficultates. Ex alterutra namque distinctione, quarum una saltem admitti debet in divinis, trahit originem, quod à multis ponatur etiam in creatis id, quod nos negamus. Et ex hac negatione poterat alius arguere ambarum negationem in divinis. Rem ergo utcumque explicaturus summè theologicam, dico. Hujus Mysterii difficultas non benè explicatur per distinctionem realem simpliciter talem inter Personalitates Divinas, atque essentiam. Neque per distinctionem formalem ex natura rei. Neque negando, contradictoria convenire personalitatibus, & essentiæ, eo quòd illæ communicentur mutuò eodem modo, quo essentia communicatur, & hæc non communicetur, eo modo, quo illæ non communicantur. Neque per distinctionem actualem inter essentiam, & personalitates similem ei distinctioni, quæ versatur inter rem, & modum. Neque per solam distinctionem rationis consistentem in eo, quòd *communicari*, & *non communicari* verificetur de Divinis, ut substantibus nostro imperfecto modo cognoscendi. Igitur veriùs explicatur ingens hujus Mysterii difficultas per distinctionem virtualem inter essentiam, atque Personalitates: cùmque distinctio hæc virtualis non sit à parte rei distinctio, ut supra notavi, semper subsistit, solam distinctionem ratio-

rationis discernere relationes Divinas ab essentia. Ecce sententias omnes, quas hac supra re Theologi discutiunt.

28. Dico ergo primò. Non datur distinctio realis simpliciter talis inter Personalitates, & essentiam. Est contra Gilbertum dogmatizzantem, Personas Divinas componi ex natura Divina, & propriis subsistentiis, non secùs, ac homo ex humanitate, & subsistentia componitur. Fatebatur hic Theologus, Unitatem Essentiæ Divinæ, & Personarum Trinitatem; inficiabatur verò identitatem Personalitatum cum essentia. Probatur nostra conclusio, tùm quia oppositum fuit conceptus verbis damnatum in Concilio Rhemensi, ubi S. Bernardus Gilbertum ipsum ad palinodiam coegit. Tùm quia coram Synodo Florentina tacente, & non obscurè approbante sæpè fuit inculcatum ab Interlocutore Latino, inter Personalitates, & relationes duntaxat versari distinctionem *secundùm intelligentiæ rationem*: ergo non distinctio realis simpliciter talis. Tùm quia, ut optimè D. Bernardus, vel Paternitas est major deitate, vel minor, vel æqualis. Primum est apertè impossibile. Si secundum: ergo Paternitas est creatura. Si tertium; ergo Paternitas est Deus: cùmque per te distinguatur à Deitate realiter simpliciter, concludetur, dari duos, imò quatuor Deus realiter distinctos.

29. Dico secundò. In Divinis non datur distinctio formalis ex natura rei. Probatur. Ubi solùm datur *distinctio rationis*, aut *secundùm intelligentiæ rationem*, non datur distinctio formalis ex natura rei: nam cùm hæc non sit illa, sed major, quàm illa, ubi duntaxat detur illa, non potest dari hæc. Sed inter Personalitates, & essentiam solùm datur distinctio rationis, ut frequenter loquitur Concilium Florentinum idest Joannes Theologus coram eo Concilio audiente, atque tacente: ergo ibi non datur distinctio formalis ex natura rei. Neque hoc argumentum potest in nos retorqueri contra distinctionem virtualem, realemque in tertio, nam ut postea exponemus, ambæ hæ distinctiones sunt præcisè distinctio rationis inter essentiam, & Personalitates: quò circa dari solam distinctionem rationis, non impedit, dari distinctionem virtualem, realemque in tertio. Neque respondeas primò. Intentum Latinorum Patrum in eo Concilio præcisè fuisse, statuere processionem Spiritus Sancti à Filio contra Grecorum errorem. Nam licèt hoc ità sit, nihilominus Patres conciliariter audientes Joannem illum, & tacentes, approbasse videntur, relationes, atque essentiam non *re*, sed *intelligentia*, & *ratione* inter se distingui.

Ne-

30. Neque dicas secundò, PP. vocem illam *ratione* usurpare pro quidditate, & ratione objectiva, ut etiam accipit hanc vocem Scotus; tùm quia ille Joannes contraponit distinctionem in *re* distinctioni rationis, quando ait: *Haud quanquam tamen putare debemus, ut re differant, quandoquidem sola ratione, aut intelligentia differre creduntur*: ergo vocem illam *ratione* non usurpat pro distinctione objectiva, seu quidditativa; tùm quia vox illa *intelligentia* omninò violenter accipitur pro quidditate objectiva, cum clarè significet nostrum modum cognoscendi. Tùm quia nec ipsi Scotistæ censent, Joannem illum fuisse loquutum in prædicto Concilio juxta distinctionem formalem ex natura rei; fuisset autem loquutus juxta illam, si verba illa haberent sensum prætensum. Neque dicas 3. Textum adductum æquè pugnare contra distinctionem virtualem, atque contra formalem ex natura rei: siquidem distinctio intrinseca virtualis aliquid plus est, quàm distinctio rationis. Etenim distinctio virtualis non est actù à parte rei distinctio, sed summa, totalisque identitas, æquivalens tamen distinctioni, ut postea latiùs exponetur: quapropter tametsi Personalitates distinguantur ab essentia virtualiter, non concluditur distingui plusquam per rationem.

31. Objicies satis gravem rationem cardinalem Scotistarum. Ea ratione, qua dantur, & verificantur contradictoria, dari debet, aut verificari distinctio, quæ in eis prædicatis fundatur, vel ab eis non distinguitur. At contradictoria hæc, *communicari, non communicari* conveniunt essentiæ, & Personalitatibus ante operationem intellectus, & non purè virtualiter, sed etiam actualiter, & formaliter: ergo distinctio, quæ in eis fundatur, debet dari non per rationem, nec tantùm virtualiter; sed actualiter etiam, ac formaliter. Confirmatur. Distinctio virtualis excusaret à contradictione illa prædicata, quæ tantùm darentur, & verificarentur virtualiter; non tamen illa, quæ actù, & formaliter dantur. Sed *communicari, & non communicari* non dantur in Divinis tantùm virtualiter; verùm etiam actù, & formaliter: ergo distinctio purè virtualis impar est his contradictoriis.

32. Ad objectionem, nego majorem; tùm quia multùm probat; etenim si distinctio debet proportionari susceptioni contradictoriorum; cùm essentia, & Paternitas realiter, simpliciter, & absolutè suscipiant contradictoria (siquidem essentia realiter simpliciter communicatur Filio; Paternitas non communicatur realiter simpliciter) oporteret, quòd realiter simpliciter distinguerentur invicem;

vicem;

vicem. Tùm quia sicut calor potest provenire à causa, quæ sit calor, & à causa, quæ re ipsa non sit calor, æquivaleat tamen calori, ità existentia actualis, & verificatio contradictoriorum provenire potest à distinctione actuali, & etiam ab eo, quòd, cùm non sit actualis distinctio, huic æquivaleat: ergo quòd essentia, & Paternitas actu, & formaliter suscipiant prædicata alioquin contradictoria, non arguit determinatè distinctionem actualem inter utramque, sed actualem, vel virtualem. Ad confirmationem similiter neganda est major, nam sicut per vos distinctio formalis sufficit ad contradictoria, quæ non tantùm formaliter; verùm etiam realiter simpliciter conveniunt essentiæ, & Paternitati, cur distinctio purè virtualis non sufficiet ad idem assumptum? Et ratio est, quia hoc est esse distinctionem virtualem, nempè præstare eundem effectum, quem distinctio simpliciter realis præstaret: ergo quemadmodum distinctio simpliciter realis præstaret vim suscipiendi non tantùm virtualiter, sed etiam realiter simpliciter duo contradictoria; ità similiter distinctio virtualis.

33. Instabis. Duo distingui formaliter ex natura rei, nihil aliud est, quàm quòd sint formalitates identificatæ, & actù independenter ab omni operatione intellectus suscipiant duo contradictoria; atqui essentia, & Paternitas habent utrumque: ergo. Nego majorem. Aliud quippè est id, cujus est causa, aut effectus distinctio formalis ex natura rei; & aliud ipsa distinctio formalis. Susceptio actualis contradictoriorum est apud Scotistas causa, aut effectus distinctionis formalis: verùm non est ipsa distinctio; quemadmodum in creatis susceptio contradictoriorum est effectus, aut causa distinctionis realis simpliciter talis; verùm non quævis susceptio contradictoriorum est formaliter ipsa distinctio realis. Igitur distinctio formalis consistit in eo, quòd unum actù, ac independenter ab intellectu non sit aliud. Et hoc negamus, posse contingere formalitatibus mutuò identificatis. Instabis 2. si inter Paternitatem, atque essentiam non daretur distinctio formalis, daretur opposita identitas formalis; sed non datur; alioquin omnia, quæ conveniunt uni, convenirent alteri: ergo. Nego minorem, & adjunctam probationem. Quoniam licèt essentia, & Paternitas identificentur ex natura rei, datur locus, ut æquivaleant rebus distinctis in ordine ad suscipienda contradictoria: dari hunc locum constat ex duplici propositione. Prima est: *essentiam, & relationes* non re, sed sola intelligentia, & ratione inter se differre. Secunda

est;

est : *essentiam esse communem*, *secus personalitates* : Utrumque expressum est in Florentino sufficienter.

34. Objicies 2. In Deo dantur multæ perfectiones : sed non realiter simpliciter, nec tantùm per rationem : ergo formaliter ex natura rei. Probatur secunda pars minoris. Tum quia SS. PP. disputantes cum heterodoxis, atque plures perfectiones Divinas stabilientes, ineptè curarent de nostro imperfecto modo concipiendi. Ergo quando statuunt, dari in Deo multas perfectiones, non loquuntur de multitudine earumdem per solam rationem nostram. Tum quia Deus cognoscit de se ipso habere multas perfectiones (falleretur enim, si de se ipso sic judicaret. *Ego sum tantum omnipotens*, aut sic. *Ego sum tantum sapiens*) ergo cum Deus neque signatè, neque exercitè distinguat per rationem; necesse est, quòd re ipsa, ac ex natura rei habeat multas perfectiones, si de se ipso affirmat, habere multas perfectiones. Ergo hæc multitudo, sive distinctio perfectionum datur re ipsa ex natura rei, & non tantùm apparenter, seu ratione nostra.

35. Ad objectionem distinguo majorem : dantur multæ perfectiones in sensu positivo; nego majorem : in sensu merè negativo, concedo. Aliud est, quòd in Divinis perfectionibus detur re ipsa *multitudo*, seu *pluralitas*. (Et hoc est falsum, quod enim multis vocibus Omnipotentiam, Sapientiam Justitiam explicamus, unica simplex, ac indivisibilis perfectio est) aliud autem, quod non detur in Deo Justitia tantùm, Sapientia tantùm &c. Et hoc est verum. Et hoc est, quod SS. Patres intendebant contra Hæreticos: quia tamen vocibus humanis utebantur, & hæ adeò tenues sunt, ut nulla earum divinam perfectionem assequi possit, idcircò multis vocibus distinctionem, sive pluralitatem innuentibus uti cogebantur SS. PP. Quamobrem verum est, quòd non curabant *signatè* de nostro imperfecto modo cognoscendi; *exercitè* verò de illo curabant, quatenus loqui, & disputare nequibant, nisi juxta nostrum imperfectum modum cognoscendi. Ad secundam probationem contrariam respondeo similiter. Deus cognoscit, se habere multas perfectiones, quæ tales sint negativè, quatenus cognoscit, se non esse præcisè justum, nec esse præcisè Omnipotentem &c. Item agnoscit, se habere multas perfectiones *positivè* respectu intellectus creati, quoniam videt nostrum intellectum distinguere illas per rationem. Attamen non judicat, se habere multas perfectiones positivè; nam unico simplicissimo intuitu cerni illud, quod nos multis nominibus voca-

mus

mus Omnipotentia, Sapientia, Immensitas &c. esse unicam simplicissimam perfectionem.

36. Instant adhuc. Illa sola identificantur formaliter ex natura rei, quæ nullibi reperiuntur separata; atqui Justitia e. g. & Misericordia alicubi reperiuntur separata, nimirum in creatis: ergo adhuc in Deo non identificantur ex natura rei. Confirmant ex SS. PP. quorum nonnulli agnoscunt in Divinis distinctionem formalem, ac actualem. Namque Damascenus ait. *Si dixeris bonum, justum &c. non naturam Dei, sed quæ juxta naturam sunt, dixeris*, & Aug. *Non eo Pater, quo Deus, neque eo Deus, quo Pater*. Ad instantiam distinguo minorem. Justitia, & Misericordia *Divinæ* alicubi repeperiuntur separata; nego, & de his duntaxat loquimur impresentiarum. Justitia, & Misericordia *creatæ*, concedo minorem, & nego consequentiam. Ad Damasceni, & Augustini verba respondeo, modum loquendi esse juxta modum apprehendendi, & cognoscendi: cumque modus apprehendendi, solemnis apud homines sit præcisivus, idcircò modus quoque loquendi frequentissimus inter homines est præcisivus: quocircà nisi aliunde certius constet oppositum, dicendum est, hos, & alios SS. Patres hac super re loqui præcisivè, & tantum innuere distinctionem rationis, aut virtualem inter has formalitates Divinas. Hujus interpretationis ratio, non est arbitraria, sed ex summa simplicitate Divina, perspicuàque Florentinæ Synodi disputatione deprompta.

Dam. de Fide 4.
S. Aug. lib. 6 de Trin. ca. 5.

§. III.

Conclusiones negativæ.

37. Dico 3. hujus Mysterii difficultas non benè explicatur, asserendo, non convenire prædicata contradictoria personalitatibus, & essentiæ, eo quod totum quod est in Patre communicetur Filio uno modo, nempè essentialiter; Et totum similiter, quod est in Patre non communicetur Filio altero modo, videlicet *Personaliter*; quin proterea inferatur distinctio ulla objectiva inter essentiam, & personalitates: quemadmodum totus Petrus distinguitur à Joanne individualiter, & totus ipse Petrus non distinguitur à Joanne specie, quin idcircò ulla versetur distinctio realis inter speciem, & individuum. Hoc modo, & hoc exemplo explicavit Ariminensis Trinitatem, sed falsò. Primò quia nihil magìs

decantatum in Ecclesia à Patribus, & Conciliis, quam arduitas, obscuritasque hujus Mysterii, atque idcircò appellatur à cunctis Sacramentum superans lumen naturale. Sed juxtà hanc sententiam nullam prorsus continet arduitatem, sicut neque arduum, neque suprà lumen naturale est, quod Petrus distinguitur à Joanne individualiter, & non distinguatur specificè: ergo vel tota Ecclesia Catholica pueriliter aggravat difficultatem hujus Mysterii, vel Gregorius à veritate aberrat.

38. 2. Impugnatur à priori ista doctrina, & exempli accommodatio. Prius autem revocandum est in memoriam, non dari à parte rei speciem formalem, eò quod hæc sit denominatio quædam ab actu quodam intellectûs oriunda, quem actûs intellectum connotat quoque hæc phrasis *species fundamentalis*. Hinc quando dicimus, totum Petrum distingui individualiter, non verò specie à Joanne, affirmatio, & negatio non versantur circà idem omninò subjectum. Quoniam Petrum non distingui specificè à Joanne stat in eo, quod uterque confundi possit sub hoc conceptu *homo*: eundem distingui individualiter, non verò specificè à Joanne stat in eo, quod neuter confundi possit sub hoc conceptu *Petrus* v.g. cumque hi duo conceptus, fundamentaque objectiva ad confusionem sub illis, sint adęquatè distincta, idcircò prædictæ affirmatio, & negatio non sunt de eodem secundum idem.

39. Quod si dixeris, te non loqui de specie logica formali, aut fundamentali, quando ais, Petrum non distingui specie à Joanne, sed de specie physica, quæ omninò independens est à nostris conceptibus; in promptu erit redargutio. Propositio, quæ negat, Petrum distingui in specie physica à Joanne, negat definitionem Petri distingui realiter à Joanne; quia juxta dicenda infra cap. *de specie* in hac distinctione staret, quod specie distingueretur. Rursus propositio, quæ enunciat Petrum distingui individualiter à Joanne, affirmat de Petro suam differentiam individualem. At hæc non est distinctio realis definitionis Petri à Joanne, ut patet: ergo semper subsistit, quod una, & altera propositio enunciant res valdè diversas. Hoc autem neutiquam impræsentiarum contingit. Quippè dum inquis, totum, quod est in Patre communicari Filio essentialiter, seu sic *Essentia*, non verò communicari Filio relativè, seu sic *Paternitas*, vel sensus est, hanc individuam, & prorsus unicam essentiam esse in Filio, non verò hanc Paternitatem (& sic ecce contradictionem, quandoquidem fateris essentiam esse in Filio, & non Paternitatem) vel sensus

est,

est, totum Patrem sub unica consideratione esse in Filio, secus sub altera (& hoc non venit ad rem, nam cùm hoc Mysterium detur absolutè, & simpliciter à parte rei in suo esse, licet non in suo cognosci, est prorsus independens tùm constitutivè, tùm connexivè, tùm connotativè à nostris considerationibus: Quoniam quidquid sit de nostris considerationibus, Deus est verbum, & Pater non est verbum. Unde licet per diversitatem nostrarum cognitionum temperetur difficultas, quæ dari potest in cognitionibus, quas habemus hujus Mysterii, nec minimum mitigatur difficultas, quæ in ipsius objectiva realitate detegitur) vel denique sensus est naturam Divinam esse speciem quandam respectu Personarum, & has esse individua quædam naturæ Divinæ, unde provenit, quod sicut Petrus, & Joannes dicuntur habere *eandem naturam*, quanquam individualiter differant inter se: Ità Divinæ Personæ habent eandem naturam, seu essentiam, quanquam relativè, seu personaliter distinguuntur.

40. Si inquam, hæc fuerit mens horum Authorum, omninò rejicienda est. Tùm quia apud Concilium Florentinum, à quo potius stare debemus, magìs presſè, ac castigatè loquitur Joannes hac super re inquiens Concilio approbante de natura Divina. *Quæ cum una numero sit, idcircò non ea ratione communis dicitur, qua est humanitas, sed rationem tantùm habet communem, quatenus communicabilis est.* Tùm quia si natura Divina non aliam haberet unitatem, quàm natura humana, sicut hæc admittit multiplicitatem hominum, ità illa multiplicitatem Deorum non respueret, quo circa sicut Petrus, & Joannes ità dicuntur habere eandem naturam, ut tamen sint duo homines: Ità Pater, & Verbum haberent eandem naturam, ut essent duo Dii, quod falsum est. *Sess.* 18.

41. Fateor ex Patribus multos explicare unitatem naturæ Divinæ per unitatem naturæ humanæ, quæ simul reponitur in multis: multos quoque expresſè negare, Deum esse singularem, & unicum, quorum testimonia abundè profert P. Ruiz de Montoya. Cæterùm potius auscultare debemus Concilii Generalis Interlocutori approbato, maximè quando accuratè, ac ex professo de hac re sermonem instituit. Ratio autem, ob quam PP. quandoque eis locutionibus utebantur, erat diversitas errorum, quos impugnabant; imò ex hoc capite interpretanda, & intelligenda sunt SS.PP. verba. Dicebant, Ariani, Filium utpotè genitum à Patre esse inæqualis perfectionis, proindeque esse Creaturam. Contra Patres ajebant, stare benè, Filium, esse productum à Patre, & tamen ejusdem esse *Disp.* 22. *sect.* 1. *de Trinit.*

perfectionis, & tunc adducebant exemplum naturæ humanæ, quæ æqualis est in Adamo, & Abele, tametsi hic productus fuerit ab illo. Posteà dixerunt Sabelliani, non esse Trinitatem Personarum, sed unicam solùm, ità ut voces Pater, Filius, Spiritus Sanctus non significarent distinctas Personas, sed distincta munera ejusdem Dei. Contra hos scripsit Hilarius, nefarium esse asserere Deum unicum, ac singularem, nempè singularitate excludente distinctionem Personarum. Demùm asseruerunt Trithei tres Personas esse tres Deos, & contra hos scripserunt Patres, Deum esse unicum, & singularem, singularitate nempe essentiæ.

42. Dico 4. Inter essentiam, & Personalitates non datur distinctio actualis modalis, quam finxit Durandus; Primò, quia apud Florentinum statuitur per Theologum disputantem nomine Latinorum Divinam substantiam, & relationes ratione tantùm distingui inter se: ergo falsum est distingui actualiter modaliter. 2. Quia cùm modus non sit res illa, cujus est modus, alioquin sessio esset sedens; si Paternitas foret modus Dei, Paternitas non foret Deus. Objiciuntur aliqui Patres videndi apud Ruiz, qui relationes appellant modos Deitatis. Sed respondetur, esse modos, non à parte rei, sed ratione nostrâ, qui relationes apprehendimus extra conceptum Deitatis, illum tamen necessariò consequentes. Quod autem sint modi ratione nostrâ, erat necessarium ad assumptum Patrum. Ariani namque acriter impugnabant distinctionem rationis; econtra PP. illam tuebantur, utpote omninò necessariam ad humanitus explicandum totam essentiam Patris communicari Filio, non communicata Paternitate: si enim essentia, & Paternitas neque per rationem distinguerentur, inapprehendibile foret, essentiam communicari non communicata Paternitate.

43. Dico 5. Illa prædicata vulgò contradictoria *communicari, non communicari* minimè expediuntur à contradictione per id, quod verificentur de essentia, & Paternitate, ut substantibus diversis actibus intellectûs. Dupliciter, ut benè observat P. Herrera, potest intelligi sententia, quam hic refutamus. 1. Quatenus ea Prædicata non verificentur de essentia, & Paternitate specificativè directè, secundum se, ac primò intentionaliter sumptis, sed de illis reflexè, reduplicativè, ac secundò intentionaliter acceptis, ad modum quo species affirmatur de homine in hac propositione *Homo est species* (& hæc videtur mens fuisse P. Vasquez.) 2. Quatenus illa prædicata affirmentur quidem de essentia, ac Paternitate specificativè, & secun-

In 1. part. disp. 121. cap. 4.

cundum se sumptis; diversus tamen modus concipiendi, diversitasque conceptuum objectivorum, ad quos alludunt hæ propositiones. *Essentia communicatur*, *Paternitas non communicatur*, liberet eas à contradictione: Quemadmodum licet similitudo specifica, perfectioque entitativa duorum hominum sint realiter, & virtualiter idem, nihilominus quia hæ duæ propositiones: *Homines æquant Angelos in similitudine*: *Homines non æquant Angelos in perfectione*, connotant, innuunt, vel alludunt ad terminos valdè diversos, nimirùm *ad similitudinem æqualem*, & *perfectionem æqualem*: Idcircò neque formaliter, neque illativè sunt contradictoriæ.

44. Similiter impresentiarum. Essentia, & Paternitas sunt prorsus idem realiter, ac virtualiter. Cæterùm quia hæc propositio *Essentia communicatur* significat essentiam veram, & realem communicatam Filio: & hæc *Paternitas non communicatur* negat Paternitatem communicatam, quæ sunt res plurimùm diversæ, quandoquidem una est possibilis, alteraque chimerica: inde provenit, præfatas propositiones, neque formaliter, neque illativè esse contradictorias, & hoc independenter ab ulla distinctione objectiva, recurrendo nimirùm ad solam diversitatem realem conceptuum objectivorum, quos significant hæ propositiones. Nihilominus ambæ explicationes falsitatis arguuntur. Prima quidem ex duplici capite. Unum est. Si hæ duæ propositiones *Essentia est Filius*, *Paternitas non est Filius* haberent sensum reflexum, eò quod affirmarent, ac negarent prædicatum de subjecto, ut substante diversis considerationibus; sicut nullus unquam agnovit specialem difficultatem in simultanea veritate harum duarum propositionum. *Homo sumptus secundo intentionaliter est species*: *Homo sumptus primò intentionaliter non est species*: Ità nullus agnoscere ullam difficultatem debuerat in eo, quòd Essentia Divina communicaretur Filio, secus Paternitas. At hoc est apertè falsum, cùm Mysterium Trinitatis semper reputatum sit lydius lapis nostræ Fidei: ergo falsum est, illas propositiones habere sensum reflexum. Alterum est: vel Essentia Divina realiter, à parte rei, independenter à nostris conceptibus est Filius, vel non? Si hoc secundum: ergo Filius non est realiter à parte rei Deus, quod est hæresis. Si illud primum iterum rogo: vel Pater realiter à parte rei independenter à nostris Conceptibus est Filius, vel non. Illud primum est error in Fide. Si hoc secundum: ergo jam habemus, quod realiter à parte rei, independenter à nostris Conceptibus essentia est Filius, & Pater non est Filius. In hoc stat punctum difficultatis: ergo

ergo diversitas in nostro modo cognoscendi, nec prodest, nec officit difficultati præsenti.

45. Respondent quidam apud P. Vasquez, hanc propositionem negativam. *Pater non est realiter à parte rei Filius* esse falsam: Quoniam ratione negationis reddit hunc sensum universalem *Pater non est quippiam quod sit Filius*, qui sensus falsus est, quandoquidem Pater est aliquid, nempè essentia, quod est Filius. Hinc deducunt de Paternitate, ac essentia non verificari duo contradictoria. Et confirmari potest. Ideò est falsa hæc propositio. *Essentia non est ingenita*, quoniam reddit hunc sensum. Essentia non est id, quod est ingenitum, qui sensus falsus est: Quandoquidem essentia est Paternitas, quæ ingenita est: ergo similiter hæc propositio *Pater non est Filius* quippe reddit sensum præfatum. Respondeo, Argumentum, & confirmatio multum probant. Si expositio istarum propositionum genuina esset, sequeretur hanc quoque propositionem esse falsam. *Essentia non distinguitur à Filio*, redderet quippe hunc sensum. *Essentia non est id quod distinguitur à Filio*, qui sensus falsus est. Siquidem essentia est Paternitas, quæ à Filio distinguitur. Dicendum igitur est, istas propositiones non esse isto modo exponendas; nam cum in Divinis misceatur extremorum distinctio cum identitate in tertio (quod in creatis non contingit) idcircò propositiones, quæ affirmant, aut negant modo identitatem, modo distinctionem in Divinis non sunt exponendæ, quemadmodum exponuntur similes propositiones in creatis.

46. Quamobrem hæc propositio: *Pater non est Filius*, sic non est explicanda: *Pater non est id, quod est Filius*, sed sic *Pater distinguitur à Filio*, quæ est propositio dogmatica. Et hinc recrudescit difficultas hujus Mysterii, quanquam annueremus opinioni contrariæ, hoc est, quamquam non utamur propositionibus negativis. Tàm impossibile est, quòd eadem res identificetur realiter cum eodem termino, à quo realiter distinguitur, quàm quòd identificetur, & simul non identificetur cum eodem; Item quàm quòd distinguatur, & non distinguatur ab eodem. At quidquid sit de negativis propositionibus, quas, inquis, esse falsas; nihilominus de essentia verificatur, identificari cum Filio; de Paternitate autem verificatur, distingui realiter ab eodem Filio: ergo essentia, & Paternitas non sunt idem: quod falsum est. En totam hujus Mysterii difficultatem, quamvis tibi daremus propositiones negativas esse falsas.

47. Ad confirmationem responsionis negandum est antecedens.

Si

Si enim ista ratio esset firma, sequeretur fore, ut esset falsa hæc propositio. *Essentia non est genita*, quoniam negaret, essentiam esse id, quod est genitum. Igitur definitum est ab Ecclesia, essentiam neque generare, neque generari. Quia vel generat tantùm, vel generatur tantùm, vel generat simul, & generatur, vel neque generat, neque generatur. Non primum, neque secundum, quia non datur potior ratio ad unum, quàm ad aliud. Si enim diceretur essentia *generare*, quippe identificatur cum Patre, qui generat; cùm etiam identificetur cum Filio, qui generatur, etiam diceretur essentia generari. E converso si essentia diceretur *generari* eò quòd identificetur cum Filio, qui generatur; cùm etiam identificetur cum Patre, qui generat, etiam diceretur essentia generare: ergo non est potior ratio ad unum, quàm ad aliud: ergo vel dicendum est, essentiam generare simul, & generari (& hoc patet esse impossibile; nam unus ex cardinibus hujus Mysterii est necessariò intercedere distinctionem realem inter principium producens, & terminum productum) vel dicendum est neque generare, neque generari, & hoc est, quod ab Ecclesia Catholica sancitum est. Hic est discursus ordinarius, quo suadetur illa propositio. *Essentia neque generat, neque generatur.*

L. Later. sub Innoc. III. cap. 2.

48. Respondet secundo P. Ruiz, solam distinctionem rationis sufficere ad rescindendam difficultatem horum contradictoriorum *communicatur*, *non communicatur*. Nam ut duæ propositiones sint contradictoriæ, opus est, quod ambarum subjectum sit idem re, & ratione: ergo eò ipso, quòd subjecta per rationem distinguantur, propositiones non erunt contradictoriæ. At subjecta harum propositionum. *Essentia communicatur*, *Paternitas non communicatur* distinguuntur per rationem: ergo non sunt contradictoriæ: ergo in Divinis non verificantur duo contradictoria beneficio solius distinctionis rationis. Sed prompta est redargutio. Verùm est, quod, ut duæ propositiones sint contradictoriæ *formaliter*, opus est, illas habere subjectum idem, etiam per rationem; secus ut sint contradictoriæ *illativè*: & hoc contingeret in præsentiarum: nam ex hac propositione *Paternitas non communicatur*, si tantummodo adesset distinctio rationis Logica, aut Metaphysica, legitimè inferretur contradictoria illius *Essentia communicatur* hoc modo: Paternitas non communicatur; sed essentia est omninò realiter Paternitas: ergo essentia non communicatur. Et similiter viceversa. Ecce quomodo ut declines ab unico pari contradictoriorum, incidis in geminum.

49. Insistit idem Author. Ubicunque datur distinctio rationis,

est

est necessarium, quod etiam detur oppositio affirmationis, & negationis, ut doctè probat ex D. Thoma. Si enim duo extrema in omnibus,& per omnia conveniunt,nequibunt secerni mutuò adhuc per rationem: ergo sola distinctio rationis par est componendis affirmationi, & negationi ejusdem prædicati: ergo eò præcisè, quod Paternitas, atque essentia distinguantur per rationem, potest verificari de essentia idem prædicatum, quod de Paternitate negatur. Multum negotium facessit hæc instantia aliquibus, & præcipuè accedente authoritate D. Thomæ,sed jam alibi solvimus hunc nodum. Eisdem principiis insistens respondeo. Ubicunque datur distinctio rationis, intercedere necesse est oppositionem affirmationis, ac negationis reflexæ, non verò directæ: nam cum tota distinctio rationis Logica, & metaphysica unicè consistat in actibus intellectûs; affirmatio, & negatio cadentes supra distinctionem rationis, cadunt supra actus intellectûs, ut suo loco expensum est. Hoc autem non sufficit ad difficultatem præsentem leniendam; siquidem hoc, quod est, esse Filium, non per rationem tantùm, sed à parte rei convenit essentiæ: & hoc, quod est distingui à Filio convenit Paternitati independenter omninò à nostris cognitionibus.

50. Probo jam illum secundum modum expediendi à contradictione hæc prædicata *communicari*, *non communicari* expositum à num. 43. esse insufficientem. Et quidem verum censeo, non esse re ipsâ contradictoria ea, quæ in multis tractatibus habentur, ut talia: nempè quia ibi propositiones juxta legitimam expositionẽ innuunt, connotant, atque significant, terminos ex se antecedenter distinctos independenter ab identitate, seu distinctione eorum objectorum, de quibus tunc est sermo,v.g. individuum A amoris esse determinatum per Deum, & speciem amoris non esse determinatam per Deum: Non sunt prædicata contradictoria; scilicet quia cum hæc determinatio sit merè negativa, individuum A esse determinatum, connotat affirmativè exclusionem cæterorum individuorum: & speciem non esse determinatam, connotat negativè exclusionem cæterarum specierum, quæ exclusiones omninò independenter à distinctione, atque identitate hujus individui cum specie, sunt exclusiones realiter distinctæ. Hoc non accidit in præsenti. Transeat, hanc propositionem, *Essentia est Filius* innuere essentiam Divinam veram, & realem identificatam cum Filio; hanc verò *Paternitas non est Filius* enunciare Paternitatem quandam chimæricam identificatam cum Filio: transeat item, hanc Paternitatem, & illam essentiam esse reali-

ter

ter diversas. At cur sunt diversæ, nisi quia aliqua intercedit distinctio, vel actualiter, vel æquivalenter, & virtualiter inter essentiam, & Divinam Paternitatem? Si enim Paternitas, & essentia tum actu formaliter, tùm virtualiter essent idem, omne, quod identificatur à parte rei cum essentia, identificaretur quoque à parte rei cum Paternitate: ergo Paternitas communicata Filio esset quid reale, & possibile: ergo quòd *Paternitas communicata Filio* sit chymerica, proindeque distincta ab essentia communicata, indispensabiliter poscit aliquam distinctionem, vel actualem, vel virtualem inter Paternitatem, & essentiam.

51. Et explicatur facilè. Si discursus contrarius præter venustatem, robur haberet, possemus defendere, hominem, & equum, nec actu formaliter, nec realiter, nec virtualiter distingui mutuò. Namque propositio hæc: *homo est rationalis*: enunciat affirmativè hominem rationalem; hæc autem, *equus non est rationalis*, enunciat negativè equum rationalem: cùmque homo rationalis, & equus rationalis sint objecta plurimùm diversa, prædictæ propositiones enunciabunt objecta valdè diversa, proindeque contradictoria prædicata non proferent. Quemadmodum ergo dices, prædicatum hujus propositionis, *homo est rationalis*, esse duntaxat rationalitatem, & hanc eandem negari de equo in hac propositione, *equus non est rationalis*; sic dicimus nos, prædicatum hujus propositionis, *Essentia est Filius*, esse tantummodo Filiationem, & hanc solam negari de Paternitate per hanc enunciationem, *Pater non est Filius*. Igitur ut uno verbo rem absolvam, dico, neque omnia, quæ videntur contradictoria, sunt re ipsa contradictoria, neque omnia desinunt esse contradictoria. Regula ad discernendum, quænam sint, & quænam non sint, legitima terminorum expositio esto desumpta ex definitionibus, & acceptionibus per omnes admissis. Atqui prædicata, ad quæ modò confugiunt Adversarii, & alia, quæ alibi congessi, intellecta juxta definitiones, & acceptiones passim admissas, non sunt contradictoria, tametsi contradictoria videantur: Prædicata verò hæc, *Esse Filium. Non esse Filium* ex nullo capite desinunt esse contradictoria: ergo illa non sunt, & hæc sunt.

§. IV.

Stabilitur in Divinis Distinctio Virtualis.

52. TOta Trinitatis difficultas tandem tandem devolvitur ad syllogismos expositorios, qui omnium evidentissimi habentur, v. g. *Hic Deus est Filius*; *sed hic Pater est hic Deus*: *ergo hic Pater est Filius*. Vel è converso. *Hic Pater non est Filius*. *Sed hic Deus est hic Pater*: *ergo hic Deus non est Filius*. Quorum syllogismorum præmissæ gaudent certitudine Fidei, cùm conclusiones sint heterodoxæ. Confutavimus cæteras sententias, restat, ut verosimiliorem exponamus, quam multi alii Theologi amplectuntur. Igitur sicut priscis hominibus erat inter fabulas, quòd essent Antipodes, decursu tamen sæculorum inventi sunt, & nunc singulis annis itur, & reditur ad illos. Item sicut antiquis Astronomis nil magìs sanctum, quàm præcisus septenarius numerus Planetarum; usu tamen, ac experientia inventus est major numerus errantium stellarum. Ità priscis Metaphysicis nil magìs sanctum, quàm quòd duo identificari, sit, illa duo ità in omnibus, & per omnia convenire, ut nihil prorsus verificetur de uno realiter, quod eodem modo non verificetur de altero. Idest non fuit illis nota, nisi identitas pura ab omni penitus distinctione, & hujus solius speciebus compleruat cerebrum omnes Philosophi Ethnici.

53. Cæterùm ex principiis Fidei invenerunt satis probabiliter Theologi speciem aliam identitatis veræ, & realis, nimirum identitatis æquivalentis in ordine ad aliquid reali distinctioni. Per quam doctrinam, impletum est Vaticinium Gabrielis apud Danielem 12, videlicet *Plurimi pertransibunt*, *& multiplex erit scientia*. Ex principiis itaque Fidei circa Mysterium Trinitatis deprehendimus non obscurè identitatem quandam penitus ignotam lumine naturali sibi soli relicto, quæ cùm sit realiter, & simpliciter identitas, & neutiquam sit distinctio actualis, perindè tamen se habet in ordine ad mitigandum contradictionem, ac si distinctio foret. Hanc speciem identitatis vocamus distinctionem virtualem. Cujus quidditas stat in eo, *quòd cùm non sit distinctio actu*, *perinde se habeat in ordine ad munus dictum*, *ac si distinctio actu foret*. Sicut quidditas *Vicariatûs* stat in eo, quòd cùm Vicarius non sit Episcopus illius Urbis, perindè se habet in ordine ad multa, ac si Episcopus foret.

foret. Et quidditas *Proregietatis* in eo stat, quòd cùm ille homo non sit Rex, perinde se habeat in ordine ad multa, ac si Rex esset.

54. Hanc distinctionem, quæ hoc ipso est distinctio rationis fundamentalis, quia hoc ipso dat nobis fundamentum ad apprehendendum illa extrema instar, seu per speciem distinctorum, in Divinis sic ostendimus. Duos conceptus objectivos distingui virtualiter, consistit in eo, quòd ità summè identificentur à parte rei, ut nihilominus aliquid verè, ac propriè identificetur cum uno, quod verè, & propriè non identificatur cum altero. Sed Paternitas, & essentia ita à parte rei summè identificantur (nam Paternitas verissimè est Deus) ut nihilominus aliquid (nempè Filiatio) verè, ac propriè identificetur cum essentia, quia Filius est Deus, quod verè, & propriè non identificatur cum Paternitate, nam Filius non est Pater: ergo. Porrò distinctio virtualis duo dicit, unum est, prædictos conceptus nullam inter se à parte rei habere actu distinctionem, sed totalem identitatem; alterum est, illos eosdem conceptus objectivos suscipere prædicata contradictoria. Hinc duplex genus Adversariorum patimur; alterum eorum, qui aliquam objectivam distinctionem comminiscuntur inter essentiam, atque personalitates, ut Gilbertus, & Durandus: alterum eorum, qui negant verificari contradictoria de essentia, & relationibus, ut Ariminensis, & alii. Utrosque refellimus in superioribus, & utrorumque argumentis satisfecimus.

55. Ut autem res penitus introspiciatur, nonnulla advertenda sunt. Primum est: aliud esse prædicata contradictoria, aliud propositiones contradictorias: prædicata contradictoria præscindunt à subjectis, & tantummodo poscunt, unum esse negationem alterius, *ut esse rationale. Non esse rationale*. Propositiones contradictoriæ poscunt idem subjectum, & idem prædicatum, *ut Petrus est albus, Petrus non est albus*. Hinc de homine, & Equo verificantur duo prædicata contradictoria, siquidem de homine verificantur, *esse rationalem*, & de Equo *non esse rationalem*. At duæ propositiones contradictoriæ neque verificantur, neque possunt verificari unquam. Dicimus ergo in Divinis verificari sanè duo prædicata contradictoria, secus duas propositiones contradictorias. Nam hę non sunt contradictoriæ: *essentia communicatur, Paternitas non communicatur*. Probatur. Ut essent propositiones contradictoriæ, opus erat, quòd subjectum ambarum propositionum esset prorsus idem, ità ut nec actu formaliter, nec virtualiter esset diversum. Sed hoc non con-

 tin-

tingit: ergo istæ non sunt propositiones contradictoriæ. Major probatur. Si subjectum esset realiter diversum, non essent contradictoriæ, ut patet. At subjectum esse virtualiter diversum in ordine ad dicta prædicata, perinde est, ac si esset realiter diversum: ergo si subjectum est virtualiter diversum in ordine ad illa prædicata; eæ propositiones non sunt contradictoriæ; ergo ut sint contradictoriæ &c.

56. Eadem ratione monstratur, syllogismos, quorum suprà meminimus, non esse re ipsa expositorios. Namque, ut tales essent, desideratur, quòd medium, nec virtualiter distinguatur ab extremitatibus. Atqui distinguitur virtualiter: ergo. Major probatur. Si medium distingueretur realiter simpliciter ab extremitatibus, isti syllogismi non essent expositorii. At distingui virtualiter in ordine ad ea prædicata perinde est, ac distingui realiter: ergo si medium distinguitur virtualiter ab extremitatibus, syllogismi non sunt expositorii: ergo ut sint expositorii &c. Hæc solutio est ultimum resolutivum alius, quam alii solent exhibere ajentes, istos syllogismos non esse rectos, eo quod medium non sit distributum: nam cùm distributio affigi nequeat termino prorsus singulari, vel dicendum est, istos syllogismos non constare medio prorsus singulari, eò quod distinguatur virtualiter ab extremitatibus, vel relegandi sunt syllogismi purè expositorii, constantesque medio omninò singulari.

57. Advertendum est 2. Distinctionem rationis posse trifariam esse: Alia namque est distinctio rationis Logica, alia Metaphysica (de quibus alibi) aliacontraposita distinctioni actuali, & ex natura rei. Distinctio virtualis, nec non distinctio realis in tertio, est quidem distinctio rationis, non logica, non purè metaphysica, sed contraposita distinctioni actuali, quatenus Paternitas, & essentia, quæ actu neutiquam differunt, perinde se habent in ordine ad susceptionem contradictoriorum, ac si realiter simpliciter distinguerentur, & quatenus nobis dant fundamentum, ut illa per species diversorum apprehendamus. Undè sic argumentamur. Distinctio virtualis, aliquatenus est distinctio, ut constat; sed non est distinctio actu, & à parte rei, ut etiam constat; quia hoc esset confundere illam cum Scotica: ergo est distinctio per rationem: non quidem in vulgari acceptione distinctionis rationis; quoniam hæc plerumque accipitur pro sola distinctione logica, aut metaphysica; sed in alia, quæ vocari potest *contraposita distinctioni actuali*, vel sic *distinctio*

rationis Theologica, eò quod Theologi soli SS. PP. & Conciliorum vestigiis inhærentes agunt de illa explicaturi Mysterium Trinitatis.

58. Hinc 1. Distinctio virtualis major est distinctione rationis contracta ad speciem distinctionis logicæ, atque metaphysicæ, cùm importet secum capacitatem suscipiendi duo prædicata contradictoria, quam capacitatem non afferunt hæ duæ distinctiones rationis. Cæterùm non est major, quàm distinctio rationis sumpta genericè, & in tota sua latitudine: namque sic sumpta comprehendit omnem distinctionem, quæ cùm aliquatenus sit distinctio, non tamen est actu à parte rei distinctio, subindeque comprehendit intrà spheram suam distinctionem ipsam virtualem. Hinc 2. solvitur difficultas, quæ ex Concilio Florentino sumi potest, & qua nos utimur contra distinctionem Scoticam. Concilium enim in sensu jam explicato tacitè rejicit à Divinis omnem distinctionem, quæ in se sit distinctio; non verò distinctionem, quæ talis sit *secundùm intelligentiæ rationem*. Atqui distinctio virtualis in re non est distinctio, sed tantùm per rationem, ut nuper ostendimus: ergo Concilium non rejicit distinctionem Virtualem.

59. Hinc 3. Verum est, dari actù, & independenter ab intellectu id, quod est distinctio virtualis, capacitatem scilicet suscipiendi duo prædicata contradictoria; cæterùm nec est à parte rei distinctio, nec datur à parte rei distinctio virtualis: quemadmodum à parte rei datur id, quod est universale, nempe natura humana v. g.; sed non est à parte rei universale. Quo circa sicut natura constituitur in esse universalis per quandam cognitionem attingentem naturam capacem multiplicationis, præscindentemque negativè ab hac capacitate: ità realis, & vera capacitas suscipiendi duo prædicata contradictoria, (quæ capacitas est, quod vocamus *distinctio virtualis*) constituitur in esse distinctionis actualis non purè fundamentalis, aut æquivalentis, per cognitionem, quâ extrema virtualiter distincta apprehendimus, ut distincta. Quod si malueris, potest dici, distinctionem virtualem dari à parte ei, esseque à parte rei *Virtualem* distinctionem, attamen non esse à parte rei distinctionem, nimirum quoniam tota proprietas illius vocis *Distinctio* abrogatur per illud syncategorema *Virtualis*. Quemadmodum homo pictus verè, & propriè datur, nec non verè, & propriè est homo pictus, attamen non est verè homo; scilicet quià tota proprietas illius termini *homo* extinguitur per adjunctam vocem *pictus*.

60. Advertendum est 3. Distinctionem virtualem, non eo fine

à no-

à nobis adſtrui in Divinis, ut difficultatem Myſterii de medio tollamus; eandem quippè difficultatem trahit ſecum diſtinctio virtualis, quàm Myſterium, & quiſquis huic diſſentiat, illi quoque reſiſtet. Adſtruimus igitur illam, quia neceſſaria, & ſufficiens videtur ad veritates, quas per fidem docemur: *neceſſaria* quidem contra eos AA, qui cenſent, non verificari in Divinis duo prædicata contradictoria. *Sufficiens* item contra opinantes, inter eſſentiam, & Paternitatem verſari aliquam actualem, ac ex natura rei diſtinctionem. Poſita verò dicta diſtinctione, integra perſeverat difficultas Myſterii. Quæ ergo ſolutio exhibenda eſt huic quæſtioni. Quomodo de eſſentia, & Paternitate verificantur contradictoria? Reſpondendum: quia re ipſa contradictoria ſuſcipiunt. Et ab eo, quòd res eſt, vel non eſt propoſitio dicitur vera, vel falſa. Et quomodo ſuſcipere poſſunt contradictoria, cum ſint prorſus idem? Reſpondent aliqui: quia diſtinguuntur virtualiter. Mala ſolutio; tàm difficilis namque, & obſcura eſt, quàm ipſa quæſtio. Neque juvat, definitionem eſſe legitimam explicationem definiti, quippè hoc tantùm ſubſiſtit, quando in definitione non apparet æqua difficultas, ac in definito, ſecus quando apparet, ut in præſenti contingit. Germana itaque reſponſio eſt. Quia hoc habent per ſuammet eſſentiam nobis patefactam per Scripturas. Et in his tanquam in ultimo ex hac parte reſolutivo ſiſtendum eſt intellectui Catholico. Sin verò intellectus Scripturas non admiſerit: recurrendum eſt ad argumenta credibilitatis, quæ congerunt Theologi, & quæ evidentem reddunt credibilitatem hujus Myſterii, temerariamque, & imprudentem negationem ejuſdem.

61. Denique advertendum eſt, nos minimè reſiſtere D. Thomæ, & multis aliis Theologis noſtratibus, qui immemores diſtinctionis virtualis ad ſolam diſtinctionem rationis appellant evaſuri ex anguſtiis præſentis difficultatis: nam idem ipſum, quod illi vocant diſtinctionem rationis, vocamus nos diſtinctionem virtualem, ſiquidem illi per hanc vocem, *diſtinctio rationis*, intelligunt diſtinctionem, quæ re ipſa diſtinctio non eſt à parte rei; præſtat verò admiſſionem gemini contradictorii. Et hoc idem intelligimus nos per hanc vocem, *diſtinctio virtualis*. Malumus tamen in diſputationibus uti hac, quàm illa voce; quia vox illa plerumque accipitur pro ſola diſtinctione rationis logica, aut metaphyſica, quæ quidem impares ſunt componendo præſentem difficultatem.

§. V.

§. V.

Insinuantur objectiones contra Mysterium.

62. REstant jam brevissimè solvenda argumenta fieri solita contra hoc Mysterium; exactior quippe solutio ad Theologos spectat. Primum sumitur ex eis principiis: Quæ sunt eadem uni tertio omninò singulari, sunt eadem inter se. Quæ repugnant uni tertio, repugnant inter se. Respondetur, ut alibi dixi. Hæc principia, ut tali nomine digna sint, non procedere de quavis specie identitatis, sed de identitate *pura* nulli distinctioni adhuc æquivalenti admixta. Quemadmodum enim, si ambo extrema realiter distinguerentur ab illo tertio, nihil concluderemus ex vi istorum principiorum; ita nihil cõficietur, si quanquam realiter identificentur cum eo tertio, distinguantur tamen virtualiter ab illo, siquidem distingui virtualiter perinde est, ac distingui realiter in ordine ad hoc munus. Unde constat ea principia intellecta juxta regulas fidei non amittere, sed corroborare suam evidentiam.

63. Secundum sumitur ex arte syllogistica, quæ collabi, aut nutare videtur in Mysterio hoc. Respondeo, ut alibi respondi, Artem syllogisticam potiùs illustrari, quàm obnubilari hoc Mysterio. Ex eo enim didicimus, cujus speciei debeat esse identitas extremorum cum medio, ut infallibiliter deducatur eorundem identitas, aut distinctio mutua. Debet igitur identitas esse *pura* absque ulla mixtura distinctionis virtualis, & si pura fuerit, evidenter inferetur consequens. Quod autem non concludant syllogismi, qui expositorii videntur, non ex intrinsecis Mysterii derivatur; sed malo ipsorum vitio, qui revera expositorii non sunt: quia inniti debuerant identitati puræ extremorum cum tertio, & talis identitas pura non datur. Porrò si in creatis poneretur distinctio virtualis, rueret Ars syllogistica, quatenus à quovis syllogismo se expediret adversarius, vel cunctæ disputationes devolverentur ad distinctionem virtualem, ut supra argumentabamur.

64. Tertium sumitur ex eo principio omnium notissimo: *Quodlibet est, vel non est*, ex quo, ut benè argumentatur Pater Herrera, videtur evidenter inferri hæc disjunctiva: *Vel Paternitas est Filiatio, vel Essentia non est Filiatio*, quæ quidem falsa est, & contra Fidem hujus Mysterii. Assumptum probatur. Deus Pater est aliquid

rea-

realiter ſimplex, & unicum: ergo vel eſt Filius, vel non eſt Filius. Si eſt Filius: ergo Pater eſt Filius: Si non eſt Filius: ergo Deus non eſt Filius: ergo ex eo, quòd quodlibet ſit, vel non ſit, legitimè concluditur, vel Patrem eſſe Filium, vel Deum non eſſe Filium. In hanc formam redigi poteſt longus diſcurſus hujus Authoris. Reſpondetur, hoc quoque principium intelligendum eſt de ſubjecto tàm realiter, quàm virtualiter unico, & ſimplici, ut præmonui alibi: Quemadmodum enim ſi ſubjectum duplici conſtaret parte realiter diſtincta, nihil impediret, quominus de una parte verificaretur *eſſe*, & de altera verificaretur *non eſſe*, ut contingit in totis, quæ vocantur *ſucceſſiva*; ità ſi conſtat duplici formalitate virtualiter diſtincta, poteſt de una verificari *eſſe*, & de altera *non eſſe*, quandoquidem diſtinctio virtualis in ordine ad hoc munus perinde ſe habet, ac diſtinctio realis. Quapropter licèt Deus Pater ſit quid realiter ſimplex, ac unicum, quia tamen Deitas virtualiter diſtinguitur à Paternitate, datur locus, ut Deitas ſit Filius, ſecus Paternitas. Similiter quando dicitur implicare, quod de eodem ſubjecto verificentur duo prædicata contradictoria, concedendum eſt, ſi ſermo fuerit de ſubjecto eodem tàm realiter, quàm virtualiter; negandum tamen de ſubjecto eodem realiter, diverſo autem virtualiter, nempè quia diverſitas virtualis perinde ſe habet in ordine ad hoc munus, ac diverſitas realis: ergo ſicut non implicat, verificari duo contradictoria de ſubjectis realiter diverſis, ità non implicat, ea verificari de ſubjectis diſtinctis virtualiter.

65. Quartum ſumitur ex eo, quòd inter producens, & productum nequit non dari diſtinctio realis: ob hanc enim rationem Pater diſtinguitur realiter à Filio, nempè quia producit hunc: ergo multò melius debet dari diſtinctio realis inter productum, & non productum: ſiquidem major oppoſitio datur inter productum, & non productum, quàm inter productum & producens. At filiatio eſt producta; eſſentia verò non eſt producta: ergo. Tùm etiam quia non ob aliam rationem datur diſtinctio realis inter hos duos, niſi quia producens nequit eſſe productum, vel à ſe ipſo, vel ab eo, quem producit, & conſequenter quia producens neceſſariò eſt non productus. Atqui Filiatio eſt producta, eſſentia verò non eſt producta: ergo neceſſariò datur diſtinctio realis inter Filiationem, & eſſentiam. Reſpondetur. Diſtinctio virtualis tantummodo eſt nobis nota ex principiis Fidei: ergo ex his eiſdem principiis poſſumus colligere ſuam ſphæram, ideſt quænam ſint prædicata oppoſita, ad

quo-

quorum concordiam extenditur , & quænam sint illa , ad quorum concordiam non extenditur ; sed ex principiis fidei nobis constat illam extendi ad concilianda hæc prædicata *productum* , non *productum* (siquidem ex eis principiis nobis constat, filiationem esse Deum, & filiationem esse productam , secus Deitatem) non verò extendi ad illa alia *producens* , *productum* : ergo quamquàm prima prædicata habeant majorem oppositionem , quam secunda , nihilominus distinctio virtualis sufficit ad prima , & non ad secunda : ergo quamquam inter secunda versetur distinctio realis non debet admitti inter prima .

66. Unde soluta manet prima probatio primæ consequentiæ. Ad secundam nego illam rationem . Etenim verum est, aliquod non productum distingui realiter à producto , nempè illud non productum , quod simul est producens , cæterùm hujus distinctionis ratio non est præcisè , quia non est productum , sed quia ulteriùs est producens : & ratio est : quænam prædicata sint ratio à priori distinctionis in divinis , non ex fontibus phylosophiæ , sed ex Conciliis Sacraque Scriptura dimanat : at juxta Sacram Scripturam , Conciliaque illam exponentia , prædicata producentis , & producti important secum distinctionem realem ; & juxta eandem scripturam Conciliaque prædicata *producti* , *& non producti* non important secum distinctionem realem : ergo ratio , ob quam producens distinguitur realiter à producto , non est quia producens est non productum , sed quia ex conceptu , & ex terminis ipsis producentis , à quovìs alio abstrahendo , importat dictam distinctionem . Hinc descendit regula universalis ad supprimendam difficultatem jam jam emergentem . Certum est inter prædicata opposita una posse conciliari per solam distinctionem virrualem subjectorum , secus alia . Clariùs . Certum est, una prædicata opposita infallibiliter inferre distinctionem realem subjectorum , quibus conveniunt , veluti : *Producens , productum . Existens simplioiter , non existens simpliciter , & quoad entitatem , possibile , impossibile &c.* alia autem prædicata opposita non inferre distinctionem realem subiectorum , sed sola virtuali contenta esse , *ut producere , non producere , produci , non produci &c.* Si ergo nulla oppositio potest esse major , quàm oppositio contradictoria , quidquid reclament docti quidam RR. & inter oppositiones contradictorias immediatè , ac formaliter omnes sunt æquales , quidquid dicat P. Herrera : cur una ex dictis prædicatis non possunt convenire nisi subjectis realiter distinctis ; altera autem verifi-

cari possunt de subjectis realiter identificatis, & tantùm virtualiter distinctis. Ad quæ prædicata opposita sufficit distinctio purè virtualis, & ad quæ non sufficit?

67. Regula generalis esto, quam supra exhibuimus. Distinctio purè virtualis sufficit ad omnia ea prædicata opposita, quæ fides nos docet convenire subjectis realiter identificatis, nec non ad omnia illa, quæ juxta lumen naturale instructum per lumen fidei, inferuntur ex illis. Non verò sufficit ad ea prædicata opposita, quæ fides non docet convenire subjectis identificatis, neque juxta lumen naturale instructum per fidem deducuntur infallibiliter ex illis. Atqui fides nos docet hæc prædicata *esse productum*, *non esse productum*, *esse producens*, *non esse producens*, *esse filium*, *non esse filium* convenire subjectis realiter identificatis. Neutiquam autem docet, hæc prędicata *esse producens*, *esse productum* convenire subjectis realiter identificatis, imò potius oppositum docet: ergo distinctio purè virtualis sufficit ad prima, non verò ad secunda. Major hujus discursûs probatur. Sufficientia, insufficientia, qualitates, attributa, capacitas, incapacitas cujuscumque subjecti non sunt resolvenda in illud, supra cujus vires suasivas est tale subjectum quo ad substantiam, sed in illud, ex quo unicè nobis constat tale subjectum: (sic quia substantia, hoc est, quidditas, & existentia donorum supernaturalium unicè constat nobis ex Scriptura, & Conciliis, unicè resolvimus ipsorum conditiones, atque proprietates in ipsas scripturas, & ad summum in rationes naturales, quæ non sint contra ipsas scripturas. Sic etiam, quia virtutes, activitatesque rerũ naturaliũ unicè innotescunt nobis ab experientia, ideò in hanc solam, vel in aliud, quod non sit contra hanc, resolvimus quinam sint effectus, quos producere possunt, & quinam sint, quos producere nequeunt.) Atqui distinctio purè virtualis est omninò supra lumen naturale, & unicè nobis constat satis probabiliter ex principiis fidei. Ergo ex his eisdem principiis, & si mavis ex lumine naturali illustrato per hæc principia, probanda est sufficientia, atque insufficientia illius: ergo ad illa prædicata opposita sufficit, quæ fides definit convenire subjectis identificatis, & ad illa non sufficit, quæ fides non docet convenire subjectis identificatis, quidquid sit de majore, minore, aut æquali oppositione utrorumque.

68. Brevius. In hoc Mysterio, necnon in distinctione virtuali hæret attonitum lumen naturale tanquam ad aspectum rei ignotæ sibi. Solum lumen fidei loquitur; ergo hoc, non illud auscultare

debe-

debemus. Sed lumen fidei, clarè pronunciat, quæ prædicata opposita inferant distinctionem realem, & quæ non inferant, sed contenta sint distinctione purè virtuali: ergo cæteræ omnes rationes naturales, paritatesque reiiciendæ sunt, & soli lumini fidei standum. Quod si dixeris, hoc esse ad latibula, ad sacrarium confugere; respondebo: hoc ita esse, nullum tamen in hoc absurdum inveniri: quia qui videre, aut investigare intendit res in solis latibulis, soloque sacrario existentes, latibula, & sacrarium ingredi cogitur: at distinctio virtualis in solis latibulis, soloque sacrario fidei existit: ergo ad illam videndam sacrarium, & latibula adire tenetur.

69. Quintum desumitur ex notissimo identitatis conceptu, quoniam duo identificari nil aliud est, quàm habere summam in omnibus prædicatis essentialibus convenientiam: ergo vel sic conveniunt Paternitas, & essentia, vel non conveniunt? Si primum; sequetur tam paternitatem, quàm essentiam identificari cum filio. Si secundum; Paternitas non identificatur cum essentia. Respondetur. Quemadmodum ante principia fidei non aliud agnoscebatur complementum substantiale, quàm forma; post revelationes autem nostræ fidei, jam deprehendimus aliud, sive positivum, sive negativum nimirum subsistentiam. Ita ante lumen fidei, non aliam agnoscebamus speciem identitatis realis, quàm summam, totalemque convenientiam in omnibus prædicatis. Post revelationem verò Mysterii Trinitatis deprehendimus aliam speciem realis identitatis, eam scilicet, quæ patitur aliquid verè, & propriè identificari cum uno extremo identitatis, quod cum altero non identificatur.

70. Quamobrem per fidem edocti inquimus, conceptum identitatis realis genericè sumptæ non stare in totali, universalique convenientia in omnibus, & per omnia. Quid ergò est identitas realis in genere? Respondent docti quidam RR. duo identificari realiter consistere in eo, quòd unum simpliciter, & absolutè possit affirmari de altero. Sed perperam. Quoniam hoc, quod est *generare* realiter identificatur cum essentia Divina, & tamen nequit de ea verè enunciari, falsa quippè est propositio hæc. *Essentia generat*. Igitur identitas realis in genere consistit in eo, quòd brevius insinuavi initio hujus disputationis: nimirum quòd extrema, quæ identificata dicuntur, habeant *unicam simplicem, atque indivisam essentiam à parte rei, quin ullam habeant actualem inter se distinctionem*; Qui sanè conceptus convenit omnibus identitatibus, quas vel lumine fidei,

vel lumine naturali novimus. Hic conceptus genericus dividitur in duas species. Hæc namque unitas in essentia potest contingere per omnimodam, & totalem convenientiam in cunctis prædicatis; Et hæc est identitas realis pura, & hanc solam cognosceremus per lumen naturale. Item hæc unitas in essentia potest contingere cum disconvenientia in aliquibus prædicatis citra omnem actualem distinctionem, & hæc est identitas realis admixta distinctioni virtuali, & hanc speciem identitatis dumtaxat per lumen fidei probabiliter satis novimus, itaut consulto solo lumine naturali, eam ignoraremus. Verùm fides detegit, quod naturalem rationem latet.

§. VI.

An distinctio virtualis importet ex suo conceptu distinctionem realem in tertio?

P. Quirós tract. 2. de Deo disp. 15. sect. 5.

71. MUltus est P. Quirós in parte affirmativa stabilienda; sed longè communior sententia negat, distinctionem virtualem importare ex suo conceptu distinctionem realem in tertio, quia ergo placitum hoc verè defendi potest nostris principiis metaphysicis alibi jactis, ideò pluribus, quàm paucioribus inhærere malumus monentes, distinctionem realem in tertio stare in eo, quòd ex duobus realiter identificatis, unum distinguatur realiter ab illo tertio, cum quo alterum realiter identificatur; v.g. essentia Divina, & Paternitas distinguuntur realiter in tertio: quia Paternitas distinguitur à filiatione cum qua essentia identificatur, & simul cum Paternitate.

72. Sit igitur unica propositio. Distinctio purè virtualis, idest sine distinctione reali in omni tertio, & requiritur, & per se sufficit ad componendam difficultatem hujus Mysterii. Probatur prima pars. Eo ipso quòd de essentia, & Paternitate verificentur duo prędicata, quæ vel sunt absolutè contradictoria, vel necessariò essent contradictoria si inter Paternitatem, atque essentiam non daretur distinctio virtualis, hæc est necessaria ad difficultatem hujus Mysterii; sed hoc ita contingit. Probatur. De essentia verificatur, quòd à parte rei communicatur Filio, de Paternitate, quòd à parte rei non communicatur filio.

73. Tunc sic. Vel est omninò eadem communicatio, quæ verè

affir-

affirmatur de essentiâ, & negatur de Paternitate: vel est diversa? Si primùm: ergo de essentiâ, & Paternitate verificantur duo contradictoria, quæ absolutè sunt talia. Si diversa; (ut mox dicam) & consequenter si verificantur duo contradictoria, quæ necessariò essent talia: ergo communicatio Paternitatis ad Filium est diversa à communicatione essentiæ ad eundem Filium: ergo inter essentiam, atque Paternitatem datur distinctio actualis, vel virtualis. Probo hanc consequentiam. Eo ipso, quòd essentia, & Paternitas, nec actualiter, nec virtualiter distinguuntur, sed prorsus essent idem tam realiter, quàm virtualiter, idem omninò esset, *Essentiam communicari*, ac *Paternitatem communicari*: quemadmodum quia homo, & animal sunt idem, tàm realiter, quàm virtualiter, idem est ex parte objecti, hominem identificari cum rationali, ac animal identificari cum eodem: & sicut stante identitate, tàm reali, quàm virtuali inter hominem, & animal, est omninò imperceptibile, quòd sit possibilis identitas hominis cum rationali, & sit chymærica identitas animalis cum eodem rationali: ita stante identitate, tàm reali, quàm virtuali, & formali inter essentiam, & Paternitatem, est imperceptibile, quòd sit necessaria identitas essentiæ cum filiatione, & sit chymærica identitas, seu communicatio Paternitatis cum eâdem filiatione: ergo si communicatio essentiæ est diversa à communicatione Paternitatis, eo quòd illa sit necessaria, & hæc sit chymærica, signum est dari distinctionem virtualem inter essentiam, & Paternitatem: ergo sive communicatio, quæ affirmatur de Paternitate sit eadem, sive sit diversa, necessariò requiritur distinctio virtualis saltem. Sed de hoc satis dictum supra. Et in hoc sensu sæpè diximus *communicari, & non communicari* esse contradictoria. Nempe aut absolutè, aut conditionatè sub hypothesi, quòd inter essentiam, & Paternitatem non daretur distinctio virtualis, aut formalis.

74. Probo secundam partem, in qua stat præsens difficultas. Et priùs noto, quòd in hoc Mysterio ratione materiæ requiritur distinctio realis in tertio: quia certum omninò est essentiam, & Paternitatem distingui realiter in tertio *Filiationis*. Eadem quippe prorsus filiatio est, à qua distinguitur Paternitas, & cum qua identificatur essentia. Et hac de causa dixi in conclusione sine distinctione reali in *omni tertio*. Considera ergo *Filiationem*, & *communicationem* ad Filium. Paternitas, & essentia distinguuntur utique realiter in tertio *Filiationis*. Sed non in tertio *communicationis*. Unde dico,
hanc

hanc distinctionem in tertio *communicationis* non importari per conceptum solius distinctionis virtualis: quippe hæc per se præcisè independenter, tum constitutivè, tum connexivè à distinctione in hoc tertio, sufficit ut Paternitas, atque essentia neutiquam distinctæ actualiter, tales sint, ut essentia communicetur filio, secus Paternitas. Quod sic probatur.

75. Eatenus distinctio virtualis importaret secum constitutivè, aut connexivè distinctionem realem in tertio cōmunicationis, quatenus importaret secum, quòd illa eadem communicatio, quæ affirmatur de essentiâ, negetur de Paternitate: & ulteriùs nequeat illa negari de Paternitate in sensu reali, quin realiter distinguatur à Paternitate. Sed quanquam verum est, quòd omne in sensu reali negabile de Paternitate, realiter distinguatur à Paternitate, nihilominus, ut Paternitas, & essentia distinguantur virtualiter, non est necessarium, quod illa eadem communicatio, quæ affirmatur de essentiâ, negetur de Paternitate. Probo hoc.

76. Eo ipso, quòd communicatio affirmata de essentiâ ita sit diversa à communicatione negatâ de Paternitate, ut tota ratio hujus diversitatis unicè resolvatur in distinctionem virtualem, quam habeant Paternitas, atque essentia, distinctio virtualis non poscit illam eandem communicationem, quæ affirmatur de essentiâ, negari de Paternitate. Sed communicatio affirmata de essentiâ est diversa à communicatione negatâ de Paternitate: & tota ratio hujus diversitatis unicè resolvitur in distinctionem virtualem: ergo distinctio virtualis non poscit &c. Probo minorem. In primis communicationes sunt diversæ. Nam per hanc propositionem, *Essentia communicatur filio*, non enunciatur de essentia quævis communicatio, v. g. communicatio, seu identitas hujus chartæ; sed tantùm *communicatio essentiæ*; per hanc autem, *Paternitas non communicatur filio*, non negatur de Paternitate quævis communicatio, sed tantùm *communicatio Paternitatis*. Sed hæ sunt communicationes realiter distinctæ, quandoquidem una est repugnans, & altera necessaria: ergo communicatio affirmata de essentiâ, est diversa à communicatione negatâ de Paternitate. Deinde tota hæc diversitas unicè refunditur in distinctionem virtualem. Nam eo ipso quòd essentia, & Paternitas non distinguerentur virtualiter, tam repugnans esset communicatio essentiæ, quàm communicatio Paternitatis: aut tam necessaria esset communicatio Paternitatis, quàm communicatio essentię: ergo

quòd

quòd ex his duabus communicationibus una ſit repugnans, & altera neceſſaria, unicè provenit ex diſtinctione virtuali.

77. Declaratur. Totus adverſariorum conatus circumſcribitur his duabus propoſitionibus. 1. Ut duo diſtinguantur virtualiter, opus eſt, quòd illud idem, quod affirmatur de uno, negetur de altero. 2. Omne, quod verè negatur de altero exiſtente in rebus, diſtinguitur realiter ab illo altero, Sic diſcurrit adverſarius P. Quiròs. *P. Quiros tract. 2. disput. 15. sect. 5.* Ex his duabus propoſitionibus plerique negant hanc ſecundam, aut ægrè admodum diſtinguunt illam: Nos ut prorſus veram admittimus; cæterùm negamus illam primam. Ut duo namque diſtinguantur virtualiter, non eſt determinatè requiſitum, quòd illud idem, quod affirmatur de uno, negetur de altero; ſed unum de duobus, ſcilicet quòd illud idem, quod affirmatur de uno, negetur de altero, vel ſi non fuerit idem, hoc unicè naſcatur ex diſtinctione virtuali, ita ut ſi hæc non adeſſet, unum & idem foret, quod affirmatur de uno, & negatur de altero. Hoc accidit in præſenti, & in ſimilibus difficultatibus.

78. In his propoſitionibus, *Eſſentia communicatur*, *Paternitas non communicatur*, non enunciatur eadem communicatio, ut nuper dixi; at quòd communicatio non ſit eadem, unicè provenit à diſtinctione virtuali: abs dubio namque foret eadem, ſi Paternitas, atque eſſentia non diſtinguerentur virtualiter. Porrò quòd hæc diſtinctio ſit virtualis, non conſiſtit (preſsè loquendo) in hoc, quòd Paternitas, & eſſentia ſuſcipiant contradictoria ſemper abſolutè talia, perinde, ac ſi diſtinguerentur realiter; ſed in eo, quòd quemadmodum communicatio eſſentiæ, & communicatio Paternitatis forent realiter diſtinctæ, ſi Paternitas, & eſſentia forent realiter diſtincta, ita illæ non deberent eſſe diverſæ, ſi nec diſtinctio virtualis daretur inter Paternitatem, & eſſentiam. Quocirca ſi diverſæ ſint, ſunt diverſæ beneficio ſolius diſtinctionis virtualis. Unde diſtinctio virtualis non eſt capacitas ad ſuſcipienda duo contradictoria, *quæ abſolutè ſint talia* (ſiquidem ob talem diſtinctionem deſinunt eſſe abſolutè talia) ſed ad ſuſcipienda duo prædicata, *quæ vel ſunt, vel eſſent contradictoria*, ſi non daretur diſtinctio virtualis inter ſubjecta.

79. Argumenta contraria multa ſunt, & graviſſima, & quæ per totam ferme Theologiam ramos extendunt. Eorum aſſumptum eſt, non poſſe dari diſtinctionem virtualem inter ea extrema, à quorum uno non diſtinguitur realiter ſimpliciter illud idem,

quod

quod cum altero realiter simpliciter identificatur: cùmque ægrè admodum explicetur tale tertium, quando sermo est de actibus intellectus divini inter se comparatis, nec non de actibus voluntatis mutuò etiam comparatis, & demum de his cum illis comparatis: indè est, quòd ingenti pondere rationum suadetur, omnes actus Intellectus divini, & omnes actus voluntatis esse unum quid simplex, ac indivisibile etiam virtualiter. Qua Indistinctione virtuali statutâ, probatur 1. scientiam visionis esse causam rerum; nam realiter, & virtualiter est decretum productivum rerum. Probatur 2. scientiam mediam esse liberam Deo; nam realiter ac virtualiter est scientia visionis, quæ libera est Deo. Probatur 3. scientiam mediam nullius decreti divini libertatem constituere: nam realiter, & virtualiter est ipsum decretum, quod sui libertatem non constituit: cùmque multarum resolutio quæstionum ex præcedentia scientiæ visionis, aut scientiæ mediæ pendeat, multæ gravissimæque Quæstiones collabuntur.

80. Probatur 4. aliquid connexum cum merito constituere intrinsecè libertatem ad merendum: proindeque esse omninò inevitabile per talem libertatem: quoniam decretum applicativum Omnipotentiæ constituit intrinsecè libertatem creatam indifferentiæ, & hoc decretum utpotè realiter, & virtualiter indistinctum à decreto collativo præmii esset essentialiter connexum cum merito. Probatur 5. impossibilitas scientiæ necessariæ, quia hæc utpotè realiter, & virtualiter indistincta à scientia libera, tam contingens erit atque hæc, & hæc tam necessaria atque illa. Denique ex hac indistinctione virtuali oritur totius Theologiæ revolutio, & in gravissimis quæstionibus, præcipuè ex illis, quæ ad primam partem spectant, importuna satis argumenta.

81. Igitur assumptum prædictum sic probatur à contrariis. & claritatis gratiâ loquamur de intellectu, & voluntate Divinis, admittendo dari in eis distinctionem virtualem absque distinctione reali in tertio. Omne id, quod in sensu reali verè negatur de intellectu, realiter distinguitur ab intellectu. Sed si intellectus, & voluntas distinguuntur virtualiter, est necessarium, quòd de intellectu negetur in sensu reali id ipsum, quod in sensu reali verè affirmatur de voluntate: ergo si intellectus, & voluntas distinguuntur virtualiter, omninò est necessarium, quòd realiter distinguatur ab intellectu idipsum, quod in sensu reali verè affirmatur de Voluntate, proindeque idipsum, quod realiter identificatur cum voluntate.

tate.

tate. Sed distingui realiter ab intellectu id ipsum, quod realiter identificatur cum voluntate est re ipsa intellectum, & voluntatem distingui realiter in tertio: ergo si distinguuntur virtualiter, prorsus est necessarium, quòd distinguantur realiter in tertio. En discursum, in quo vertitur cardo totius difficultatis contrariæ.

82. Majorem probant, ostensuri posteà minorem. Omne, quod non identificatur realiter absolutè cum intellectu divino, realiter absolutè distinguitur ab intellectu divino. (Tum quia non datur medium. Tum quia duo distingui realiter simpliciter est formalissimè unum non esse aliud, scilicet quando hoc non provenit unicè ex eo quod neutrum existat.) Sed omne, quod in sensu reali verè negatur de intellectu divino, non identificatur cum intellectu divino in sensu reali: Nam si realiter identificaretur cum illo, falsa esset quævis propositio negans illud in sensu reali de intellectu divino; quemadmodum falsa est quævis enunciatio negans animal in sensu reali de rationali; & quidem non aliam ob causam, nisi quia animal in sensu reali identificatur cum rationali: ergo omne quod in sensu reali &c. Et ratio à priori hujus ultimæ minoris est: quia juxtà communem Mortalium apprehensionem ab eo quòd res est, vel non est, propositio dicitur vera, vel falsa: ergo eò præcisè quòd unum sit realiter alterum, hoc alterum verè affirmatur in sensu reali de eo uno, & falsò negatur: ergo si verè negatur in sensu reali, signum evidens est, quòd illa duo distinguuntur realiter simpliciter. Et hæc de probatione illius Majoris, quæ luculentiùs apparet, animadversis solutionibus, in quas multi abeunt.

83. Probo jam minorem primi Syllogysmi. Si intellectus, & voluntas distinguuntur virtualiter intrinsecè, est necessarium, quòd in aliquo prædicato intrinseco discrepent, seu disconveniant. Sed hoc est formalissimè, quod verè negetur in sensu reali de intellectu id ipsum, quod in sensu reali verè affirmatur de voluntate: ergo si intellectus, & voluntas &c. Probatur major. Si intellectus, & voluntas in nullo prædicato intrinseco disconvenirent, sequeretur fore, ut in omnibus, & per omnia prædicata intrinseca conveniant. Sed si in omnibus, & per omnia prædicata intrinseca conveniunt, non distinguuntur virtualiter, ut patet: ergo si in nullo prædicato intrinseco disconveniunt, non distinguuntur virtualiter: ergo ut virtualiter distinguantur opus est, quòd in aliquo prædicato intrinseco disconveniant. Hęc est structura rationum adversarum, valida sanè, sed meorum tenax principiorum eam subvertere conabor.

84. Plerique ex sociis nostræ opinionis toti sunt in contradictione illius majoris primi syllogismi intendentes illam esse falsam. Arduum assumptum. Non vacat horum DD. explicationes perpendere; sed unum non omittam. Si hæc propositio, *intellectus in sensu reali amat*, esset falsa, eo solo titulo, quòd inter subjectum, & prædicatum non detur identitas *virtualis*, seu *reflexa*, ut loquitur P.Herrera, vel non detur identitas specifica, *quoad omnia*, ut loquuntur alii recentiores; etiam esset falsa hæc propositio, *Pater est Deus*, quandoquidem inter subjectum, & prædicatum non datur identitas *virtualis*, *reflexa*, seu *specifica quoad omnia*. Quod si propterea dixeris non quamvis distinctionem virtualem inter subjectum, & prædicatum sufficere, ut hoc negetur de illo in sensu reali; sed eam solam, quæ æquivalet distinctioni reali in ordine ad negationem unius de alio. Contra est. Quia repugnans videtur talis distinctio virtualis. Etenim repugnans est distinctio virtualis inter duo identificata, in eo æquivalens distinctioni reali, quòd unum non identificetur realiter cum altero, siquidem duo distingui purè virtualiter, stat in eo quod, *cum non distinguantur actu, sed prorsus identificentur* invicem, perinde se habeant &c. Sed æquivalere in eo, quòd unum in sensu reali negetur de altero, est æquivalere in eo, quòd unum non identificetur realiter cum altero: nam idem est formalissimè unum negari verè de altero in sensu reali, ac unum non identificari realiter cum altero: ergo.

§. VII.

85. QUocirca concessa præfata majore nego minorem: quoniam ut jam notavi, ut duo distinguantur virtualiter intrinsecè non requiritur determinatè, quòd id ipsum, quod verè affirmatur de uno verè negetur de altero; sed disjunctivè, hoc est, quòd negetur verè de altero idipsum, quòd verè affirmatur de uno, vel si fuerit diversum, hæc diversitas unicè proveniat ex distinctione virtuali inter ea duo. Hoc evenit impręsentiarum, supposito nunc quòd intellectus non amet in sensu reali, & voluntas nõ intelligat in sensu reali, quod alibi disputatur. In hac ptopositione *Voluntas Divina amat* non affirmatur de Voluntate Divina quivis amor, alioquin, aut falsa esset ea propositio, aut indifferens ad falsitatem, atque veritatem; quandoquidem inter amores multi repugnant voluntati divinę, & unum duntaxat cum illâ identificatur: quapropter in propositione dicta unicè affirmatur de voluntate *amor*, *quo divina voluntas amat*.

Porrò

86. Porrò in hac negativa, *Intellectus non amat*, minimè negatur de intellectu Divino identitas realis cum omni amore: falsa quippe esset talis propositio, cùm intellectus Divinus realiter identificetur cum amore, quo amat voluntas Divina. Negatur itaque de intellectu *amor*, *quo intellectus amet*. Sed amor, *quo intellectus amet* est simpliciter diversus ab amore, *quo voluntas amat*, eo quòd hic ultimus sit possibilis, & ille primus sit impossibilis: ergo in his duabus propositionibus enunciantur amores distincti: ergo falsum est negari de intellectu id ipsum, quod de voluntate affirmatur. Cæterùm tota hæc diversitas unicè nascitur ex distinctione virtuali, quæ modò supponitur inter voluntatem, & intellectum; Si namque hæc duo non distinguerentur adhuc virtualiter, tam necessarius foret amor, quo intellectus amaret, quàm amor, quo voluntas amat: ergo quòd in dictis propositionibus non affirmetur de voluntate id ipsum, quod negatur de intellectu, tam longè abest, ut concludat carentiam distinctionis virtualis, ut potius infallibiliter ostendat ipsam distinctionem virtualem, cùm ex hac sola diversitas illa oriatur.

87. Jam ad minoris probationem distinguo majorem. Est necessarium, quòd in aliquo prædicato discrepent, seu disconveniant disconvenientiâ immediatâ, nego majorem: disconvenientiâ *mediatâ*, subdistinguo, disconvenientiâ mediatâ unicè nascente ex distinctione ipsâ virtuali, concedo: aliundè proveniente, nego majorem. Et similiter explicata minore, nego consequentiam. Intellectum, & voluntatem disconvenire in aliquo disconvenientiâ immediatâ consistit in eo, quòd id ipsum, quod verè affirmatur de uno, verè negetur de altero: & hoc non desideratur ad distinctionem virtualem, ut manet probatum. Disconvenire disconvenientiâ mediatâ stat in eo, quòd prædicatum verè affirmatum de uno, realiter distinguatur à prædicato verè negato de altero. Jam si hæc distinctio unicè proveniat à distinctione virtuali inter voluntatem, & intellectum, hoc tantùm sufficit, ut virtualiter distinguantur: quòd si aliundè provenerit, non sufficiet ad distinctionem virtualem. In præsenti unicè provenit hæc distinctio à distinctione virtuali; si enim intellectus, & voluntas non distinguerentur virtualiter, idem esset amor, quo intellectus amaret, ac amor, quo voluntas amaret, ut supra diximus.

88. Ad probationem majoris respondeo similiter. Si intellectus, & voluntas in nullo prædicato intrinseco disconvenirent, in omni-

bus, & per omnia convenirent convenientiâ *immediatâ*; attamen non continuò sequitur, quòd in omnibus, & per omnia conveniarent convenientiâ *mediatâ*: namque fieri posset, quòd licet omnia, & singula prædicata, quæ identificantur cum uno, identificentur realiter cum altero; nihilominus amor v. g. qui affirmatur de voluntate sit plurimùm diversus ab amore, qui negatur de intellectu. Et quod ratio hujus diversitatis unicè resolvatur in distinctionem virtualem. Quod si contingat, intellectus, & voluntas non convenient in omnibus, & per omnia convenientiâ mediatâ. Dicimus ergo hoc contingere. Explicatur tota hæc doctrina exemplo determinationis quoad individuum, secus quoad speciem: item exemplo identitatis formalis animalitatis cum principio sentiendi, & non cum principio ratiocinandi. Verùm paritas non est exacta, ut mox dicam.

89. Instabis 1. Ergo quanquam omnia, & singula, quæ verè affirmantur de voluntate, affirmentur quoque de intellectu; nihilominus hæc duo distinguuntur virtualiter eo solo titulo, quòd non est idem prædicatum affirmatum de voluntate, ac prædicatum de intellectu negatum: ergo in creatis v. g. inter animal, & rationale datur distinctio virtualis, quamvis omnia, & singula, quæ verè affirmantur de animali, verè quoque affirmentur de rationali; nempè quia assimilatio hominis cum equo v. g. quæ affirmatur de animali, est valdè diversa ab assimilatione hominis cum equo, quæ negatur de rationali; siquidem illa prima est necessaria, & hæc secunda est chymærica. Vel aliter potest formari instantia. Quanquam voluntas amet, & intellectus realiter non amet; nihilominus omnia, & singula, quæ identificantur cum voluntate, identificantur cum intellectu: ergo similiter quamquam animal sit à parte rei ratio assimilandi hominem equo, & rationale non sit à parte rei ratio assimilandi hominem equo; nihilominus salvari potest, quòd omnia, & singula prædicata, quæ verè conveniunt animali, verè etiam conveniant rationali.

90. Nego primam consequentiam; quoniam intellectus, & voluntas non distinguuntur virtualiter eo solo titulo, quòd sit diversum prædicatum negatum de intellectu, & affirmatum de voluntate, sedquia tota hæc diversitas unicè provenit ex virtuali distinctione. Et hæc est disparitas ad exemplum in creatis. Verum est rationem assimilandi affirmatam de animali diversam esse à ratione assimilandi negatâ de rationali; cæterùm hæc diversitas est omninò independens ab eo, quòd inter utrumque prædicatum detur, vel

non

non detur diſtinctio virtualis. Nam ratio aſſimilandi hominem equo affirmata de animali conſiſtit formaliter, & immediatè ex parte rerum in eo, quòd *uterque ſit animal*. Item ratio aſſimilandi hominem equo negata de rationali conſiſteret in eo, quòd *uterque foret rationalis*. At hoc, quod eſt *utrumque eſſe animal* diſtingui realiter ab hoc, quod eſt *utrumque eſſe rationale* omninò eſt independens à diſtinctione virtuali inter animal, & rationale. Nam ſive hæc duo diſtinguantur virtualiter, ſive non diſtinguantur virtualiter, hoc quod eſt *utrumque eſſe animal*, eſt neceſſarium, & hoc quod eſt, *utrumque eſſe rationalem*, eſt chymæricum: ergo eſt diſparitas. Ad ſecundam formam qua proponitur inſtantia, concedo totum.

91. Inſt. 2. Juxta ſuperiorem doctrinam committimus circulum vitioſum. Dicimus namque intellectum, & voluntatem ideo diſtingui virtualiter (ſi fortè hoc eſt verum, ut jam notatum eſt) quia diverſitas inter id, quod affirmatur de voluntate, & id, quod negatur de intellectu unicè provenit ex diſtinctione virtuali. Quod eſt explicare idem per idem. Quid ergo eſt diſtinctio virtualis? Nego aſſumptum, & probationem. Non enim damus iſtam rationem, ſed quia amor, quo voluntas amat, non eſt re ipſa amor, quo intellectus amet; cùm tamen juxta principia generalia identitatis, identificatis realiter intellectu, & voluntate, amor quo hæc amat, debuiſſet eſſe amor, quo ille amaret. Conceptus itaque diſtinctionis virtualis conſiſtit in *capacitate ſuſcipiendi duo prædicata, quæ abſolutè ſunt contradictoria, vel ſi talia non fuerint, id dumtaxat proveniat ex defectu identitatis puræ*. Seu clariùs, & breviùs, *identitas realis non pura duorum*. Porrò hæc non puritas conſiſtit in eo, quòd amor v. g. (abſtractè enim, & genericè perperam explicatur hoc) quo voluntas amat, qui alioquin debet eſſe amor ille, quo intellectus amaret, non ſit ille.

92. Inſt. 3. juxta hanc doctrinam nulla diſtinctio virtualis eſt diſtinctio realis in tertio, quod falſum eſt; nam abs dubio Paternitas, & eſſentia diſtinguuntur realiter in tertio filiationis. Probatur aſſumptum. Nam etiam poſſumus dicere non affirmari de eſſentiâ id ipſum, quod negatur de Paternitate, eo quòd communicatio eſſentiæ cum filio, quæ affirmatur de eſſentiâ per hunc actum, *Eſſentia eſt Filius* ſit realiter diverſa à communicatione Paternitatis cum filio, quæ negatur per hunc actum *Pater non eſt Filius*. Nego aſſumptum, cujus probatio eſt debilis. Etenim prædicatum harum propoſitionum non eſt præciſè *communicatio* (imò preſsè loquendo

hæc non eſt prædicatum) ſed copula eſt igitur prædicatum ambarum *Filius*, cùmque hic idem identificetur cum eſſentiâ, & hic idem à Paternitate diſtinguatur, ſemper ſubſiſtit, quòd licet communicationes enunciatæ ſint diverſæ, attamen prædicatum ſit idem. Quapropter vel ſermo eſt de ſolis communicationibus, ita ut hæ ſolæ ſint prædicatum propoſitionum, vel de ſolo prædicato? Si primum: fateor communicationes eſſe diverſas, & conſequenter reſpectu illarum non dari diſtinctionem realem in tertio. Si ſecundum, nego filium eſſe diverſum. Neque datur recurſus ad aliquem filium chimæricum identificatum cum Patre, qui ſit prædicatum negatum per hanc propoſitionem *Pater non eſt filius*.

93. Nam vel ille idem filius verus, & realis, qui identificatur cum eſſentiâ, identificatur quoque immediatè cum Paternitate, vel non? Illud primum eſt error in fide: ergo dicendum eſt illum eundem filium verum, & realem, qui identificatur cum eſſentiâ, diſtingui realiter à Paternitate. Sed hoc eſt eſſentiam, & Paternitatem diſtingui realiter in tertio, non quidem *communicationis*, ſed *filiationis*: ergo. Hoc verò Dilema non poteſt in nos retorqueri. Nam ſi rogemur, an ille idem amor, qui identificatur cum voluntate, identificetur quoque cum intellectu? Reſpondebimus affirmativè. Quòd ſi iterum rogemur: quare intellectus non amat per eum amorem? Reſpondeo. Aliud eſt intellectum identificari cum amore, *quo amat voluntas*: aliud identificari cum amore, *quo ipſe intellectus amet*: aliud denique amorem, quo amat voluntas, identificari cum amore, quo intellectus amet. Ut intellectus Divinus ſimpliciter dicatur amare, opus eſt, quod identificetur cum amore, *quo ipſe amet*. Item, ut dicatur amare per amorem, *quo amat voluntas*, opus eſt, quod amor, quo voluntas amat, identificetur cum amore, *quo intellectus amaret*. Sed quanquam intellectus Divinus identificetur cum amore, quo voluntas amat; nihilominus, neque amor hic, neque intellectus ipſe identificantur cum amore, quo intellectus amet: ſiquidem ſupponitur impoſſibilis amor, quo intellectus in ſenſu reali amet (quæ ſuppoſitio falſa eſt; admittitur verò, ut locum habeat præſens quæſtio) ergo quanquam intellectus Divinus identificetur cum amore, quo voluntas amat, attamen neque poteſt dici quòd abſolutè amet, neque quòd amet per amorem, quo voluntas amat.

94. Explicatur hæc doctrina venuſto exemplo. Aliud eſt creaturam identificari cum aliqua neceſſitate metaphyſica de eo, quòd ſem-

semper existat Deus. Item aliud est necessitatem metaphysicam de eo, quòd semper existat Deus, identificari cum necessitate metaphysicā de eo, quòd semper existat creatura. Et aliud tandem quòd creatura identificetur cum necessitate metaphysica de eo, quòd semper existat *creatura ipsa*. Primum est verum, secundum, & tertium falsum: atque propterea non est verum simpliciter loquendo, quod creatura existit semper, & necessariò. Item neque est verum quod creatura semper, & necessariò existat *per necessitatem de eo, quòd* semper Deus existat. Quoniam dicere absolutè, quòd creatura semper, & necessariò existit, est dicere creaturam identificari cum necessitate de eo, quòd ipsa existat: prætereà dicere creaturam necessariò existere per necessitatem de eo, quòd Deus semper existat; est dicere, necessitatem de eo, quòd Deus semper existat, identificari cum necessitate de eo, quòd semper existat creatura. Sed quamvis creatura identificetur cum aliquâ necessitate de eo, quòd Deus semper existat; attamen, nec identificatur cum necessitate de eo, quòd ipsa creatura semper existat: neque necessitas de eo, quòd Deus semper existat, identificatur cum necessitate de eo, quòd creatura semper existat, ut constat: ergo quamquam creatura identificetur cum aliqua necessitate de eo, quòd Deus semper existat; nihilominus neque est vèrum dicere absolutè, *illam semper existere*, neque illam semper existere *per necessitatem de eo, quòd Deus semper existat*. Quod totum resolvitur in realem distinctionem creaturæ à Deo.

95. Idem in præsenti. Verum est intellectum Divinum identificari cum amore quo amat voluntas: cæterum ratione distinctionis virtualis, quam supponimus inter intellectum, & voluntatem fit quòd neque intellectus Divinus identificetur cum amore, quo amet ipse intellectus; neque amor, quo amat voluntas, identificetur cum amore, quo amet intellectus: ergo quanquam intellectus Divinus identificetur cum amore, quo amat voluntas; attamen neque est verum, quòd ipse simpliciter amet; neque est verum, quòd amet *per amorem, quo voluntas amat*. Hic namque præstat distinctio virtualis inter intellectum, & voluntatem, quod in exemplo allato præstat distinctio realis inter creaturam, & Deum. Hinc regula generalis cognoscendi, quænam extrema distinguantur intrinsecè virtualiter, hæc esto. Tunc duo identificata distinguuntur virtualiter intrinsecè, quando vel negatur de uno idem prædicatum, quod affirmatur verè de altero (ut contingit de essentiâ, & Paternitate) vel prædicatum negatum de uno non est prædicatum

affir-

affirmatum de altero, cùm tamen juxta principia generalia identitatis debuerat esse idem.

96. Inst. demum cum doctis recentioribus. Si doctrina hactenus data vera foret, non esset major difficultas in simultaneâ veritate harum propositionum, *Voluntas amat*, *Intellectus non amat*, quàm harum *Voluntas amat*, *Intellectus Divinus non currit*, cùm utrobique varientur prædicata. Sed hoc manifestè est falsum: ergo doctrina hactenus data non est sufficiens. Nego majorem, cujus probatio non assequitur nostram doctrinam. Nam licet utrobique varientur prædicata; nihilominus in variatione secundorum nulla est difficultas; ingens autem in variatione priorum. Nam sive intellectus, & voluntas realiter identificentur, sive non, perspicuum est omnibus, actum amandi esse diversum ab actu currendi: quapropter neque apparet ulla difficultas in eo, quod formaliter exprimunt ipsæ propositiones; neque in eo, quod inferunt. At si intellectus, & voluntas nec virtualiter distinguerentur, idem omninò esset amor, quo voluntas amat, ac amor, quo intellectus amaret; propterea que nulla esset diversitas in prædicatis utriusque propositionis. Cùmque grandis sit difficultas in distinctione virtuali intellectus à voluntate; elicitur, grandem quoque difficultatem esse in illis primis propositionibus; non quoad id, quod formaliter exprimunt, sed quoad id, quod arguunt. Quocirca propositio hæc. Nulla est difficultas in eo, quòd de intellectu, & voluntate Divinis affirmentur, & negentur prædicata realiter distincta explicanda est sic. Quando nulla est difficultas in eo, quòd prædicata illa sint distincta, concedo. Quando grandis est difficultas in eo, quòd prædicata illa sint distincta, nego. Diggressione ad Theologiam ob solos Theologos facta, ad logicam revertamur.

CAPUT TERTIUM.

Objectiones contra Caput Primum.

97. Biicitur 1. ut probes distinctionem prædicativam simul cum indistinctione entitativâ. Fieri potest ut duo conceptus objectivi includant easdem prorsùs entitates, & tamen quòd unus verè negetur de altero. Sed in hoc stat, quod distinguantur prædicativè, & non entitativè: ergo. Majorem probant multis exemplis

plis P. Junius. Nam 1. Objectum propositionum contradictoriarum, & contrariarum est prorsus idem juxta Arist. & juxta veritatem; & tamen hoc quod est, *Omnem hominem esse animal*, verè non est, *Nullum hominem esse animal*. Et, *Aliquem hominem currere*, verè non est, *Nullum hominem currere*. 2. Propositiones Copulativa, Distributiva, Disjunctivaque, quantumcumque differant in modo tendendi, attamen possunt habere idem prorsus objectum: & nihilominus hoc, quod est, *Aliquem hominem esse Petrum*, non est, *Omnem hominem esse Petrum*. Item *Omnes Apostolos esse duodecim* non est: *Omnem Apostolum esse duodecim*. 3. Hoc complexum, *Deus Creaturæ* easdem omnino claudit entitates, quas claudit hoc, *Creatura Dei*; & tamen non potest unum de altero prædicari: falsum quippe est Deum creaturæ esse creaturam Dei. Idem contingit his exemplis, *Uxor Mariti*, *Maritus Uxoris &c.* 4. Oppositio legis cum peccato non est oppositio peccati cum lege; cùm illa sit bona, hæc autem prava:& tamen utraque oppositio includit easdem omnino entitates. 5. Petrum posse esse Regem non est Petrum esse Regem, & nihilominus utrobique involvuntur eædem entitates. 6. Petrum posse deficere à rebus, non est Petrum jam deficere; cùm tamen nil entitatis includatur in uno ex his duobus conceptibus, quod non includatur in altero: ergo stat quòd duæ objectivæ veritates imbibant easdem penitùs entitates; attamen quòd una falsò prædicetur de altera.

P. Junius Opusc. de rerum esse, & non esse cap. 3.

98. Distinguo secundam partem majoris. Et tamen quòd unus negetur verè de altero, si servetur eadem terminorum acceptio, nego majorem. Si non servetur, permitto. Quòd autem variatis terminorum acceptionibus unus conceptus objectivus verè negetur de altero, non probat distinctionem veram atque positivam inter conceptus ipsos objectivos; sed inter acceptiones, seu suppositiones terminorum, quæ profectò acceptiones non tantùm prædicativè, verum etiam entitativè distinguuntur inter se: quandoquidem consistunt in actibus intellectûs habentibus jam hunc, jam illum modum tendendi. Ad 1. probationem respondeo. Vel istæ propositiones negativæ habent sensum reflexum, vel sensum directum. Si primum: æquivalent his, *veritas formalis hujus propositionis, omnis homo est animal*, non est *veritas formalis hujus, nullus homo est animal* (& similiter de aliis) & sic veræ sunt: attamen nil contra nos: quoniam una veritas formalis, & prædicativè, & entitativè distinguitur ab altera: nimirum quia utraque includit actum intellectûs, ut modò

ſuppono ex libris de Anima: cùmque actus intellectûs, ſeu propoſitiones ipſæ realiter entitativè diſtinguantur ab invicem, idcircò veritates ipſæ formales realiter entitativè, quamvis inadæquatè diſtinguuntur inter ſe. Si ſecundum: veræ quoque ſunt dictæ propoſitiones negativæ; non quia ex parte objecti, & in rerum naturâ detur quidpiam, quod in ſe ipſo ſubjectivè ſit, *Nullum hominem eſſe animal*: *Nullum hominem currere*. Id enim falſum eſſe defendo in Prodromo diſp. de Ente rationis, & carentiis per totam: ſed quia in rerum naturâ non datur aliquid, quod in ſe ipſo ſit *nullum hominem eſſe animal*. Hinc autem perperam colligitur diſtinctio prædicativa, quæ verè, atque poſitivè diſtinctio ſit.

99. Explicatur. Ex triplici capite naſci poteſt veritas hujus propoſitionis v.g. *A non eſt B*: aut ex eo quòd utroque exiſtente in rerum naturâ, non detur inter utrumque identitas; ſicut exiſtentibus in rerum naturâ homine & lapide non datur identitas inter eos (& hoc manifeſtè evincit diſtinctionem prædicativam poſitivam inter illa: aſt quoties hoc contingat, dabitur etiam diſtinctio entitativa) aut ex eo præcisè, quòd neutrum exiſtat in rebus, (& hoc non concludit inter talia extrema diſtinctionem prædicativam, quæ poſitivè diſtinctio ſit, ut conſtat ex cap. 1. à num. 7.) aut ex eo quod non ſit conceptibile per intellectum objectum ullum, quod in ſe ipſo ſubjectivè ſit tale B. & hoc etiam non concludit prædicativam diſtinctionem inter ea objecta, ut explico diſputatione nuper citata. Dico ergo. Veritas iſtarum propoſitionum, quas profers, non inde provenit, quòd dentur in rerum naturâ duo objecta, quorum unum ſit in ſe ipſo, *Omnem hominem eſſe animal*, & alterum ſit in ſe ipſo, *nullum hominem eſſe animal*; ſi namque hoc accideret, talia duo objecta, non prædicativè dumtaxat, ſed entitativè quoque diſtinguerentur inter ſe; quandoquidem unum foret poſſibile, & alterum entitativè impoſſibile. Sed indè ſolùm provenit, quòd non ſit conceptibile ab intellectu objectum ullum, quod in ſe ipſo ſit, *nullum hominem eſſe animal*; *nullum hominem currere*: ergo ex veritate iſtarum propoſitionum non elicitur prætenſa diſtinctio prædicativa. Hinc promptum erit cuivis diſſolvere in formâ primam probationem. Adde quòd extrema, quæ in iſtis propoſitionibus negantur inter ſe, ac propterea prædicativè diſtinguuntur, ſi conceptibilia eſſent ab intellectu, diſtinguerentur quoque entitativè, ut mox dicam. Ergo non probatur diſtinctio prædicativa inter extrema entitativè indiſtincta.

Ad

100. Ad secundam, permisso antecedenti, nego consequentiam. Tum propter nuper dicta, scilicet quia istæ propositiones ideò præcisè veræ sunt, quia non est conceptibile ab intellectu objectum ullum, quod in se ipso sit, *omnem hominem esse Petrum*, aut, *omnem Apostolum esse duodecim*; Tum quia licet istæ propositiones Distributiva, Copulativa, Disjunctivaque habeant idem objectum; nihilominus extrema, quæ ibi ad invicem negantur, non prædicativè solùm, sed etiam entitativè distinguuntur inter se. Nam in primâ negatur identitas *omnium hominum cum Petro* de identitate alicujus hominis cum eodem Petro; & illa identitas, si conceptibilis foret per intellectum, entitativè distingueretur ab hac; nam si, quòd ex duobus unum sit simpliciter impossibile, & alterum simpliciter possibile, non concludit ea duo distingui entitativè; ec quodnam restat argumentum ad suadendum hominem, & lapidem distingui entitativè? Pariter identitas Petri v. g. cum numero duodenario, quæ negatur de identitate omnium Apostolorum cum eodem numero; si conceptibilis foret ab intellectu, entitativè distingueretur ab hac secundâ identitate. Ergo per hæc exempla non probatur distinctio prædicativa inter extrema entitativè indistincta.

101. Ad 3. distinguo antecedens. Non potest unum de altero prædicari per actum sic tendentem. *Hoc complexum ex Deo, & Creaturâ est complexum ex Creaturâ, & Deo*. Nego antecedens. Per actum namque sic tendentem verè potest prædicare unum de altero. Non potest prædicari per actum sic tendentem, *Deus Creaturæ est Creatur a Dei*. Concedo antecedens, negoque consequentiam. Quippe illud, quod per hoc secundum judicium negatur de subjecto, & ratione hujus negationis dicitur distingui prædicativè ab illo, distinguitur quoque entitativè: nam quod sic negatur est duntaxat creatura; & creatura non modò prædicativè, sed etiam entitativè distinguitur à Deo. Quamobrem vel sit comparatio inter *complexum*, & *complexum*, ut talia: vel inter *partem* unius complexi, & *partem* alterius. Si primum, ista duo complexa non distinguuntur entitativè, verùm nec distinguuntur prædicativè; quoniam unum complexum, *ut tale* prædicatur verè de altero, ut tali; vera siquidem est hæc prædicatio. *Complexum ex Deo, & Creaturâ est complexum ex Creaturâ, & Deo*. Si secundum, verum est, quòd istæ partes utriusque complexi distinguuntur prædicativè, quandoquidem una verè negatur de alterâ; ast distinguuntur etiam entitativè, ut nuper dixi. Ergo nunquam probatur distinctio prædicati-

va inter illa eadem extrema, quæ indistinguuntur entitativè.

102. Explicatur. Assumptum contrariorum est probare distinctionem prædicativam inter illa eadem extrema, quæ entitativè indistinguuntur. Tunc sic. Quando probant indistinctionem entitativam, assumunt complexa, ut talia; ajunt namque, *Hoc complexum, Deus Creaturæ, includit easdem entitates, quas hoc Creatura Dei*. Rursus, quando probant distinctionem prædicativam, assumunt partes, ut tales utriusque complexi; nam dicunt, *Deus Creaturæ non est Creatura Dei*, ubi, quod negatur, est sola creatura, & id, de quo negatur, est solus Deus (obliqua enim, ut purè talia neque affirmantur, neque sunt id, de quo affirmantur, aut negantur; alias in hac prædicatione, *Pallium Petri est album*, affirmaretur etiam de Petro albedo) sed partes, ut tales distinguuntur realiter inadæquatè ab ipsis complexis, ut modò suppono. Ergo tantùm probant distinctionem prædicativam inter extrema distincta realiter inadæquatè ab extremis, inter quæ probarant indistinctionem entitativam. Meritò igitur fallaciæ insimulatur prædictus arguendi modus.

103. Quocirca adversariorum discursus alterutrâ ex his duabus formis explicetur, oportet: *Hoc complexum, Deus Creaturæ, non distinguitur entitativè ab hoc complexo, Creatura Dei; & tamen hoc complexum distinguitur prædicativè ab altero; nam est falsa hæc prædicatio: hoc complexum, Deus Creaturæ, est hoc complexum ex Creaturâ, & Deo*: ergo. Vel hac, *Deus Creaturæ non distinguitur entitativè à Creaturâ Dei, & tamen distinguitur prædicativè*: ergo. Si primâ formâ utantur, est vera major, & falsa minor cum sua probatione, quia vera est hæc prædicatio, *complexum ex Deo, & Creaturâ est complexum ex Creaturâ, & Deo*. Sin verò utantur secundâ formâ, est falsa major; quoniam *Deus Creaturæ* nil entitativè involuit involutum in *Creatura Dei*, & consequenter *Deus Creaturæ* distinguitur entitativè à *Creaturâ Dei*. Quod si dixeris prædicata complexa, ut sic explicata *Deus Creaturæ, Creatura Dei*, non distingui entitativè; & tamen, ut sic explicata distingui prædicativè, negabo hoc secundum; quippe licet falsa sit hæc prædicatio, *Deus Creaturæ, est Creatura Dei*; nihilominus est vera hæc alia *Hoc complexum Deus Creaturæ est hoc complexum Creatura Dei.* Summa est. Vel adversarii utuntur vocibus, *complexum*, *complexum*; vel his, *Deus Creaturæ, Creatura Dei*. Si primis, dicendum est abesse distinctionem entitativam, & etiam prædicativam. Si secundis, dicen-

dum

dum est dari distinctionem prædicativam, & etiam entitativam. Si ex unis vocibus ad alteras transeant; dicendum est illos arguere à parte ad totum, quæ sunt extrema realiter inadæquatè distincta.

104. Similiter respondeo ad 4.exemplum. Oppositio legis cum peccato si sumatur præcisè quoad rectum, non est oppositio peccati cum lege, proindeque distinguitur prædicativè ab illâ. Cæterum hoc modo sumptæ ambæ oppositiones, etiam distinguuntur entitativè; nam oppositio legis cum peccato sumpta quoad rectum præcisè, est præcisè ipsa lex; oppositio peccati cum lege sumpta similiter quoad rectum præcisè, est præcisè ipsum peccatum; lex autem, & peccatum entitativè distinguuntur. Si autem utraque oppositio sumatur adæquatè, nempe quoad rectum, & obliquum, neque entitativam, neque prædicativam distinctionem admittit, & una verè prædicatur de alterâ, & utraque est partim bona (nempe quatenus includit legem) & partim mala, quatenus peccatum involvit. Absolutè tamen, & regulariter loquendo dicitur bona oppositio legis cum peccato, & mala oppositio peccati cum lege, quia regulariter loquimur de utrâque secundum rectum.

105. Ad 5. respondeo. Vel loqueris de possibilitate remotâ, ac radicali Petri, *ut sit Rex*, vel de possibilitate formali, atque immediatâ? Si primum, fateor illam distingui prædicativè ab hoc, quod est, *ipsum esse Regem*; at verò etiam distinguitur entitativè: quoniam illa potestas remota, & radicalis nil aliud est, quàm ipse Petrus, qui profectò prædicativè, & entitativè differt ab actuali possessione regnandi. Si secundum, verum est, quòd Petrum posse esse Regem, non est Petrum esse Regem. Cæterùm hoc indè tantùm provenit, quòd neque existit in rerum naturâ hoc, quod est Petrum esse Regem; neque possibilitas formalis, & immediata hujus, quod est Petrum esse Regem, utpotè indistincta ab hac, quod est Petrum esse Regem. Ex quibus tantummodò elicitur distinctio prædicativa, si hæc fuerit distinctio purè negativa. Recognosce dicta cap. 1. à n.9.

106. Ad 6. Respondeo Petrum posse deficere non est Petrum deficere: non quia ex parte rerum detur quippiam, quod subjectivè in se ipso sit *Petrum deficere*, quemadmodum ex parte rerum datur aliquid, quod subjectivè in se ipso est lapis, & hoc aliquid negatur de homine: non, inquam, ex hoc capite, ut jam insinuari; si enim tale aliquid daretur ex parte rerum, non tantùm prædicativè, sed

etiam

etiam entitativè distingueretur ab existentiâ. Sed quia non est conceptibile per intellectum objectum ullum, quod in se sit hoc, quod est, *Petrum deficere*. Sed de his fusiùs in suo loco.

§. II.

107. OBjic. 2. ut probes gradus, seu prædicata metaphysica Petri non identificari inter se, & cum suis differentiis individualibus. Quæ repugnant uni tertio, repugnant inter se. At animal, & rationale Petri v. g. repugnant uni tertio, scilicet quia neutrum ex his duobus prædicatis identificari potest cum lapide v.g. ergo repugnant inter se: ergo non identificantur inter se. Confirmatur. Id, per quod Petrus distinguitur à Paulo, est distinctum à Petro ipso. Sed differentia individualis Petri est id, per quod Petrus distinguitur à Paulo: ergo differentia individualis Petri distinguitur à Petro. Probatur major. Id per quod Paulus distinguitur à Petro est distinctum ab ipso Petro (nam id, per quod Paulus distinguitur à Petro est differentia individualis Pauli, quæ profectò est distincta à Petro) sed id, per quod Petrus distinguitur à Paulo est id, per quod Paulus distinguitur à Petro: quandoquidem unum distingui ab alio est formalissimè aliud distingui ab uno, & id per quod amo Deum est id per quod Deus amatur à me, & id per quod causa producit effectum, est id per quod effectus producitur à causa: ergo. Confirmatur 2. Juxta SS. PP. omnes tenemur grates rependere Deo, propterea quòd non fecerit nos belluas: quæ sententia futilis esset, si homines identificarentur cum suis quisque differentiis individualibus: ergo non identificantur. Confirmatur 3. Stat benè, quòd Petrus sit albus, quin identificetur cum albedine, ùt est perspicuum: ergo etiam stat benè quod Petrus sit animal, quin identificetur cum animalitate.

108. Ad objectionem distinguo majorem. Quæ repugnant uni tertio repugnantiâ consistente in eo, quòd neutrum identificetur cum illo tertio repugnant inter se, nego majorem (alioqui attributa Divina etiam repugnarent inter se, siquidem nullum ex illis identificatur cum lapide v.g.) repugnantiâ consistente in eo, quòd unum ex illis identificetur cum eo tertio, secus alterum. Permitto majorem; & similiter explicatâ minore, nego consequentiam: Quippè animal, & rationale non ita repugnant lapidi, ut unum ex illis identificetur cum lapide, secus alterum; sed ita ut neutrum cum lapide iden-

identificetur. Ad confirmationem, nego majorem, & probationis minorem. Id namque, per quod Petrus formaliter, & immediatè distinguitur à Paulo est Petreitas. Rursus id, per quod Paulus formaliter, & immediatè distinguitur à Petro, est Pauleitas, & est evidens, Petreitatem non esse Pauleitatem.

109. Neque ratio contraria urget; nam quamvis unum distingui ab alio sumptum adæquatè sit aliud distingui ab hoc uno; non tamen sumptum duntaxat inadæquatè: nam sumptum inadæquatè, est unius cujusque differentia individualis. Et certum est quòd unaquæque non identificatur cum altera. Exempla ista non urgent, quoniam ad amandum non requiruntur duo amores, unus in amante, alter in amato: neque ad producendum requiruntur duæ productiones. Ut duo tamen distinguantur invicem, requiruntur duæ differentiæ; quoniam si distinguantur, unumquodque habet per suam essentiam distingui ab altero: ergo unum quodque identificatur cum sua distinctione, sua differentia ab altero. Ad secundam respondeo nos teneri gratias agere, non quatenus Deus potuerit adimere nobis esse rationale, & infundere esse belluinum: hoc namque est impossibile; sed quatenus pro corpore humanitus organizato potuerit dare nobis corpus, ferinum in modum, dispositum, quo fieret ut anima rationalis non fungeretur operationibus rationalibus. Ad 3. concesso antecedenti, nego consequentiam. Disparitas est. Album sive sumatur pro solo subjecto, quod dicitur album, sive sumatur pro concreto ipso resultante ex subjecto, & formâ, non identificatur adæquatè cum albedine. Non subjectum ipsum: nam paries v.g. adæquatè distinguitur ab albedine; non concretum: nam hoc præter albedinem includit intrinsecè subjectum: ergo non est cur ex eo, quòd Petrus sit albus, arguatur Petrum identificari cum albedine. Attamen animal identificatur adæquatè cum animalitate, hoc est cum sua differentiâ, ùt supra est probatum: ergo ex eo, quòd Petrus sit animal, benè concluditur Petrum identificari cum animalitate.

110. Ob. 3. ut probes distinctionem Scoticam formalem ex naturâ rei. Illud, quod actu ex naturâ rei, & ante omnem operationem intellectûs est ratio *assimilandi* hominem equo actu, ex naturâ rei, & ante omnem operationem intellectûs distinguitur ab eo, quod actu, ex naturâ rei, & ante omnem operationem intellectûs est ratio *dissimilandi* hominem equo. Sed animal prædicto modo est ratio assimilandi hominem equo, & rationale prædicto etiam

modo

modo est ratio dissimilandi hominem equo: ergo animal actu, ex naturâ rei, & ante omnem operationem intellectûs distinguitur à rationali. Sed animal, & rationale sunt prædicata creata realiter identificata: ergo. Confirmatur 1. esse rationem assimilandi hominem equo; & non esse rationem assimilandi hominem equo sunt duo prædicata contradictoria. Sed de animali hominis verificatur illud primum, & de rationali verificatur hoc secundum: ergo de animali, & de rationali verificantur duo contradictoria: quod subsistere non valet, quin versetur aliqua distinctio actu, & ante omnem intellectûs operationem inter duo hæc prædicata.

111. Confirmatur 2. hoc quod est *esse rationem assimilandi hominem equo*, est aliquid in rerum naturâ; quia non est merè phantasticum. Sed hoc verificatur de animali, & non verificatur de rationali: ergo aliquid verificatur de animali, quod non verificatur de rationali. Sed hoc est impossibile, quin animal, & rationale habeant distinctionem formalem ex naturâ rei, aut saltem virtualem: ergo. Confirmatur 3. si animal, & rationale non distinguerentur formaliter ex naturâ rei, aut saltem virtualiter, syllogismus rectè dispositus non concluderet; quapropter ars syllogistica corrueret. Probatur. Hic syllogismus esset rectus: *Hoc animal est ratio assimilandi hominem equo. Hoc rationale est hoc animal: ergo hoc rationale est ratio assimilandi hominem equo.* Unica enim ratio, ob quam non esset rectus, est; quia inter hoc rationale, & hoc animal daretur aliqua ex dictis distinctionibus. Quam ob rem si nulla datur, præfatus syllogismus esset rectus. Tum sic. Sed hic syllogismus non concludit, quandoquidem præmissæ sunt veræ, & consequens falsum: ergo si non datur aliqua ex his distinctionibus, syllogismus rectus non concluderet. Confirmatur 4. Natura humana Petri, v.g. est à parte rei fundamentum univocationis Petri cum cæteris hominibus. Sed differentia individualis Petri non est à parte rei tale fundamentum, cùm potius sit à parte rei fundamentum discernendi Petrum à cæteris hominibus: ergo inter naturam Petri, & hujus differentiam individualem debet dari aliqua distinctio. Sed non distinctio realis simpliciter talis: ergo formalis ex naturâ rei.

112. Solutio, qua multi nobiles recentiores excipiunt egregia hæc argumenta, eò tendit, ut suadeat falsam esse, aut æquivocam illam propositionem sæpè assumptam ab Scotistis, nempè, *rationale non esse rationem assimilandi hominem equo*; unde consequenter Scotistarum impetus in probationem hujus propositionis vergit.

So-

Solutione autem veriore, & universaliore, & in omnibus fermè quæstionibus metaphysicis nobis solemni utar. Porrò difficile creditu est rationale esse ullatenus propriè loquendo rationem assimilandi hominem equo. Ad hoc enim erat necessarium, quòd tam homo, quàm equus esset rationalis. Quis namque dicet Cacodæmonem esse ullatenus similem Deo *in sanctitate*, aut formicam *in Omnipotentiâ*? Et sanè non ob aliam causam, nisi quia neque sanctitas reperitur in Cacodemone, neque Omnipotentia in formica: ergo ad hoc, ut homo esset similis equo in rationalitate propriè loquendo, opus erat quòd rationalitas in utroque inveniretur. At non invenitur: ergo. Sed ex hoc eodem Scotistarum discursu subsumens solutionem.

113. Distinguo majorem objectionis. Si esse rationem assimilandi hominem equo, & esse rationem dissimilandi hominem equo connotent diversos terminos, nego majorem (nam tunc de eadem prorsùs simplici entitate verificari poterit esse rationem assimilandi, & esse rationem dissimilandi) si non connotent diversos terminos, concedo majorem, & permissa minore, nego consequentiam. Explicatur. Verum est quòd juxta communem, frequentemque loquendi modum animal est ratio assimilandi hominem equo, & rationale est ratio dissimilandi hominem equo. Cæterùm hoc non probat distinctionem formalem ex natura rei inter utrumque; quippe hæ propositiones innuunt terminos valdè diversos. Nam animal esse rationem assimilandi hominem equo stat formaliter, ac immediatè in eo, quòd *uterque sit à parte rei animal*: rationale esse rationem dissimilandi hominem equo stat in eo, quòd non uterque sit rationalis: ergo illud primum connotat affirmativè, *utrumque esse animal*, & hoc secundum connotat negativè, *utrumque esse rationalem*. Sed utrumque esse animal, & utrumque esse rationalem, sunt res valdè diversæ, cùm unum sit possibile, & alterum impossibile: ergo præfatæ propositiones innuunt terminos valde diversos: ergo possunt verificari de subjectis nullo prorsùs modo distinctis: ergo quòd verificentur de animali, & rationali non evincit hæc duo prædicata distingui inter se formaliter ex natura rei.

114. Similiter occurro confirmationibus. Distinguo majorem primæ. Sunt prædicata contradictoria, si connotent eosdem prorsus terminos, concedo. Si secus, nego majorem (quia contradictoriæ propositiones debent esse *ejusdem*, *de eodem*, *secundum idem*, quod non eveniet, si propositiones terminos diversos connotent) & per-

missa minore, nego consequentiam. Quippe animal esse rationem assimilandi hominem equo consistit à parte rei in eo, quòd *uterque sit animal*: rationale non esse rationem assimilandi, negat quòd *uterque sit rationalis* (nam rationale esse rationem assimilandi staret in eo, quòd uterque foret rationalis) & sunt res valdè diversæ, quòd *uterque sit animal*, *& uterque sit rationalis*. Ad 2. distinguo majorem. Est aliquid in rerum natura, & reddit eundem sensum, quando affirmatur de animali, ac quando enunciatur de rationali, nego majorem. Et reddit sensum valdè diversum, concedo majorem, permissaque minore, nego consequentiam. Hoc quod est esse rationem assimilandi hominem equo reddit sensum diversum, quando applicatur animali, & quando applicatur rationali. Nam quando applicatur animali, significat hominem, & equum esse animal; quando verè applicatur rationali, significat hominem, & equum esse rationalem, & non est idem unum, ac alterum: ergo tametsi verificetur de animali esse rationem assimilandi, & hoc negetur de rationali, nunquam probatur, quòd aliquid verificetur de uno, quod non verificetur de altero, seù quod illud aliquid sit idem in utroque casu.

115. Ad 3. Confirmationem, nego sequelam, & probationem adjunctam. Independenter namque à distinctione virtuali, ac formali ex naturâ rei est vitiosus ille syllogismus, necnon alii similes. Ratio est. Ut iste syllogismus foret legitimus, opus erat, quòd prædicatum majoris esset omnino idem cum prædicato consequentis (quoniam in his syllogismis primæ figuræ extremitas major, quę est prædicatum in propositione majore, debet esse prædicatum in consequenti) sed non est. Probatur. Prædicatum majoris connotat terminum valde diversum ab eo, quem connotat prædicatum consequentis. Nam esse rationem assimilandi hominem equo. quod est prædicatum majoris juxta Scotistas ipsos, & juxta veritatem, consistit in eo, *quòd uterque sit animal*. Præterea esse rationem assimilandi hominem equo quod est prædicatum consequentis staret in eo, *quòd uterque esset rationalis*: qui sunt termini, aut objecta valdè diversa: ergo prædicatum majoris connotat terminum valdè diversum à termino connotato per prædicatum consequentis: ergo & prædicata ipsa sunt diversa: ergo syllogismus habet quatuor terminos. Pariter ad 4. Confirmationem omissis præmissis, nego consequentiam. Quippe juxta ipsos Scotistas naturam humanam esse à parte rei fundamentum univocationis explicatis terminorum involucris, consistit in eo, quòd à parte rei detur fundamentum, ut

Pe-

Petrus, & cæteri homines confundantur sub hac cognitione *Homo*. Ulterius singularitatem non esse fundamentum univocationis consistit in eo, quòd Petrus, & reliqui homines confundi nequeant sub illâ cognitione *Petrus*. Tunc sic. Quod à parte rei detur fundamentum ad primum, & non ad secundum minimè probat ullam, vel minimam diversitatem inter naturam, & singularitatem, sed dumtaxat inter eas duas cognitiones, & inter fundamentum, ut homines confundantur sub hac cognitione *Homo*, & fundamentum, ut confunderentur sub hac cognitione *Petrus*. Quod est verum, siquidem unum est necessarium, & alterum impossibile.

116. Ob. 4. ex eisdem Scotistis. Animal, & rationale hominis ante operationem intellectûs habent diversas quidditates, definitiones, atque rationes formales. Nam quidditas, ratio formalis, definitioque animalis est, *esse principium sentiendi*, è converso autem quidditas rationalis est, *esse principium discurrendi*: ergo animal, & rationale ante operationem intellectûs distinguuntur inter se. Confirmatur 1. Animal hominis est indifferens ad hominem, & brutum, secus rationale: ergo. 2. Animal hominis, & animal bruti sunt idem animal, secus rationale hominis, & animal bruti: ergo. 3. Animal potest reperiri in bruto, & consequenter potest separari ab homine; non verò prædicatum rationalis: ergo hæc duo prædicata distinguuntur inter se.

117, Ad objectionem, nego antecedens. Ad probationem dissimulato quod *signatè* procedunt in sensu reali, *exercitè* verò in sensu reflexo, & præcisivo, qui duo sensus invicem repugnant, respondeo. Quidditas, ratioque formalis prædicati animalis, quod reperitur in homine, est à parte rei non tantùm principium sentiendi, verùm etiam principium discurrendi, & vicissim de rationali. Locutiones verò philosophicæ, quibus passim utimur omnes ajentes quidditatem animalis *unicè* consistere in eo, quòd animal sit principium sentiendi, intelligendæ sunt in sensu formali, nimirum: quod possumus enunciare de animali ex vi præcisè hujus cognitionis *Animal*, tantùm est, illud esse principium sentiendi, non autem possumus ex vi præcisè dictæ cognitionis enunciare de illo esse principium discurrendi. Hoc autem solùm probat imperfectionem nostrarum cognitionum, & non ullam distinctionem objectivam inter ea prædicata, aut inter rationes formales amborum. Profectò si Tyronum mentes germanæ explicationi locutionum philosophicarum

assuescerent, virorum intellectus ad has abstractiones, & præcisiones non deflecterent.

118. Ad 1. confirmationem, distinguo antecedens. Est à parte rei indifferens ad hominem, & brutum, nego antecedens (nam in sensu reali, & loquendo, prout res sunt in se ipsis, non prout à nobis apprehenduntur, animal hominis est penitissimè identificatum cum homine, & prorsus repugnans identificari cum equo v.g. & similiter animal equi) est mentaliter, seu apparenter indifferens, permitto antecedens, & nego consequentiam: quoniam hoc dumtaxat probat distinctionem mentalem, seu apparentem inter animal, & rationale, non tamen formalem ex naturâ rei. Ad 2. distinguo similiter antecedens. Sunt à parte rei idem animal, nego, quia hoc est chymæra. Sunt metaphoricè, seu mentaliter, seu apparenter idem animal, concedo antecedens, & nego consequentiam. Ad 3. distinguo primam partem antecedentis. Animal *hominis* potest reperiri &c. nego antecedens. Animal *bruti*, concedo antecedens. Hoc verò tantummodò evincit distinctionem realem simpliciter talem inter rationale, & animal bruti, non verè formalem ex naturâ rei inter animal, & rationale hominis.

119. Ob. 5. ex eisdem. Singularitas naturæ humanæ v. g. Petreitas est ante omnem operationem intellectûs extra naturam. Sed non realiter simpliciter: ergo formaliter ex naturâ rei. Probatur major 1. Ea singularitas est modus, & differentia essentiæ. 2. Quia Petrus, & Paulus ex vi suarum singularitatum non distinguuntur essentialiter, sed tantùm individualiter: ex vi autem naturarum distinguuntur essentialiter. 3. Natura actu, & ante operationem intellectûs est multiplicabilis: quandoquidem ante omnem intellectûs operationem dantur multi homines. At Petreitas v.g. non est sic multiplicabilis: ergo.

120. Nego majorem objectionis, & suam primam probationem; Nam loquendo de rebus, prout sunt à parte rei, singularitas, differentia individualis, Petreitas, natura Petri sunt quidem voces diversę, sed idem omninò significantes. Utuntur igitur Philosophi istis phrasibus, sed eisdem non abutendum est nobis. Istæ phrases, & locutiones sunt veræ in sensu formali, logico, mentali, atque apparenti, non in sensu reali, vero, & proprio; quia non datur à parte rei ante omnem operationem intellectûs natura aliqua humana, quę sit communis multis; sed tantum reflexè, ac dependenter ab intellectu: unde argumenta hæc signatè procedunt in sensu reali; quia

hunc sonant ista verba; exercitè autem in sensu mentali, & præcisivò, ut jam adverti: quoniam iste terminus *Natura* jam exercitè facit præcisionem ab inferioribus. Nego pariter secundam, & tertiam probationem. Quoniam si sensus fuerit de rebus, prout sunt in se ipsis, & non prout imperfectè obscurè, atque inadæquatè à nobis concipiuntur, sicut Petrus, & Paulus differunt, seu potiùs distinguuntur essentialiter (non dico specificè) per suam naturam, ita distinguuntur per suas differentias, seu singularitates; & quemadmodum Petreitas est omninò indivisa, atque immultiplicabilis, ita natura humana, quæ est in Petro, est omninò indivisa, & immultiplicabilis. Locutiones passim usitatæ in Scholis, quæ oppositum præseferre videntur, intelligendæ sunt, ut jam monui, in sensu purè formali, apparenti, & logico.

CAPUT QUARTUM.

Expenduntur singillatim rationes P. Richardi Lynce.

121. Ultus est ingeniosus hic Magister in probandâ distinctione virtuali inter extrema creata realiter identificata. Quinque integra capita in hoc assumpto impendit. Cæterùm pretermissis illis rationibus, quibus argumentum Scoticum urget, probando rationale non esse rationem assimilandi hominem equo; eò quòd supra admisimus ùt veram hanc propositionem, ubi ostendimus per hanc arguendi formam non probari ullam distinctionem objectivam inter animal, & rationale hominis; sed dumtaxat inter hoc, quod est *hominem, & equum esse animal*, & hoc quod est *hominem, & equum esse rationale*. Sic argumentatur pro distinctione virtuali. Color, & dependentia hujus à Deo realiter identificantur inter se (est certum; quoniam omnis creatura per solam suam essentiam à quovis alio præscindendo, dependet à Deo, ut suadere conamur cum communi sententia DD. contra P. Gasparem de Ribaden:) sed his conveniunt prædicata contradictoria. Probatur. Esse evidenter, atque intuitivè cognitum, & non esse evidenter, & intuitivè cognitum sunt duo prædicata contradictoria. Sed colori convenit primum: siquidem clarè intuemur colorem. Dependentiæ autem à Deo convenit secundum, quia nequimus clarè, & intuitivè cognoscere dependentiam, *ut talem* ab aliquo termino, quin clarè

P. Lynce l. 2. Met. tract. 4. c. 8.

P. Rivad. disput. de rer. possib. c. 2. n. 3.

clarè agnoscamus illum terminum, ut colligi videtur ex nostrâ doctrinâ in Prodromo Disput. de rerum connexione, & oppositione cap. 8. ergo.

122. Prætereo solutiones, quas ipse P. Lynce refellit, necnon solutionem, quæ ex loco proximè citato desumitur. Ibi namque tantùm dicimus non posse cognosci fundamentum, *ut relatum ad terminum*, quin per eandem cognitionem agnoscatur simpliciter terminus: non autem resolvimus terminum debere cognosci clarè, ac intuitivè. Sed de hoc latiùs ibi. Distinguo majorem nostris principiis generalibus insistendo. Sunt contradictoria si connotent eosdem terminos, concedo majorem. Si diversos, nego majorem. Quia si illa prædicata terminos diversos connotent, non erunt ejusdem, de eodem, secundum idem: quapropter contradictoria non erunt. Et permissâ minore, nego consequentiam.

123. Explicatur. Colorem esse evidẽter, ac intuitivè cognitum, & dependentiam à Deo non esse intuitivè cognitam sunt propositiones reflexæ; enuntiant quippe alias cognitiones, quæ terminos valdè diversos connotant, proindeque citra contradictionis timorem concedi possunt. Nam colorem esse intuitivè cognitum stat in eo, quòd hæc determinata creata cognitio, *Color existit* oriatur ab specie propriâ sui objecti, ut modò suppono ex libris de Animã, ubi traditur definitio cognitionis intuitivæ: dependentiam à Deo non esse intuitivè cognitam stat in eo, quòd hæc creata determinata cognitio, *Color dependet à Deo*, non oriatur ab specie propriâ totius sui objecti adæquati. Nam, ut modò suppono ex lib. de Anima, cognitionem creatam esse intuitivam consistit in eo, quòd nascatur à specie propria sui objecti, vel ab alio supplente vices talis speciei: ergo colorem esse intuitivè cognitum innuit hanc determinatam cognitionem, *Color existit*. Et dependentiam à Deo non esse intuitivè cognitam innuit negativè hanc determinatam cognitionem, *Color dependet à Deo*. Sed hæ sunt cognitiones realiter simpliciter distinctæ: ergo istæ propositiones connotant cognitiones realiter distinctas: ergo istæ propositiones, tametsi videantur, non tamen sunt contradictoriæ: ergo innoxiè possunt concedi.

124. Obiicit 2. idem Author. In actu contritionis identificantur realiter amor Dei, & odium peccati. Nam per eundem omninò actum, quo diligimus Deum, detestamur peccatum. Sed his conveniunt prædicata contradictoria. Probatur. Terminari ad

Deum,

Deum, & non terminari ad Deum. Item terminari ad peccatum, & non terminari ad pecatum, ſunt duo binaria contradictoriorum. Sed amori convenit terminari ad Deum, & non ad peccatum, quoniam eſt amor Dei, & non peccati. Odio autem è converſo convenit terminari ad peccatum, & non ad Deum: ſiquidem eſt odium peccati, & non Dei. Ergo amori, & odio conveniunt prædicata contradictoria. Confirmatur 1. eſſe Dei, & non eſſe Dei ſunt duo prædicata contradictoria. Quia tam opponuntur affirmatio, & negatio ejuſdem obliqui, quàm affirmatio, & negatio ejuſdem recti. Sed prædicto amori convenit *eſſe Dei*, nam prædictus amor eſt amor Dei: odio autem convenit *non eſſe Dei*: nam prædictum odium non eſt odium Dei: ergo. Confirmatur 2. ideo objectum eſſe cognitum, & objectum eſſe repræſentatum ſunt idem, & tantùm diſtinguuntur penes voces, quia cognitio, & repræſentatio ſunt idem realiter, & virtualiter. Ergo ſi amor, & odium, quæ cohęrent in actu contritionis, ſunt idem realiter, & virtualiter, idem erit, objectum eſſe amatum, ac objectum eſſe odio habitum. Quod vaſtum Paradoxum videtur.

125. Impar argumentum dimovendo nos à noſtris principiis. Conceſsâ majore objectionis, nego minorem. Ad probationem diſtinguo majorem. Sunt contradictoria, quando connotant eoſdem prorſus terminos concedo majorem. Quando ſecus nego majorem. Quippe ſi eóſdem prorſus terminos non connotent, non erunt ejuſdem, de eodem, ſecundùm idem, & permiſſa minore, nego conſequentiam. Amorem terminari ad Deum conſiſtit unicè, formaliter, ac immediatè in eo, quòd Deus denominetur amatus: ergo connotat denominationem *amati*. Præterea odium non terminari ad Deum conſiſtit in eo, quòd Deus non denominetur *odio habitus*. Ergo connotat negativè, ſeu negat denominationem *odio habiti*. Sed denominatio *amati*, & denominatio *odio habiti* ſunt valdè diverſæ denominationes, tametſi ab eàdem ſimpliciſſima contritione oriundæ.

126. Quemadmodum elementa ſunt invicem plurimùm diſtincta, quamquam ab eàdem ſimpliciſſimâ omnipotentiâ ortum ducant; & quemadmodum denominationes *videntis*, & *viſi* ſunt diverſę tametſi oriundę ex eadem viſione: & ſimiliter denominationes *producentis*, & *producti &c*. Ergo amorem terminari ad Deum, ſecus odium, connotant terminos valde diverſos: ergo non ſunt contradictoria. Idem dicendum, ſi termini inflectantur circa pec-

ca-

catum. Ad 1. confirmationem distinguo maiorem esse Dei *amorem* & non esse Dei *amorem*. Vel esse Dei *odium*, & non esse Dei *odium* sunt contradictoria concedo maiorem. Esse Dei *amorem*, & non esse Dei *odium* sunt contradictoria nego majorem, quia innuunt denominationes valde diversas: & proportione servatâ distinguo minorem, & nego consequentiam. Tametsi amor, & odium, quæ confluunt in contritione, sint prorsus idem; attamen non dicimus, quod omnis amor, & omne odium sunt idem: proindeque Dei amor, & Dei odium sunt termini valde diversi. Ad 2. distinguo antecedens. Ideo præcisè nego antecedens: ideo, & quia omnis cognitio alicujus objecti est repræsentatio intellectualis ejusdem objecti, concedo antecedens, & nego consequentiam. Quia licet amor, & odium, quę in contritione reperiuntur sint idem realiter, & virtualiter; attamen non dicimus, omnem amorem alicujus objecti esse realiter, & virtualiter odium ejusdem.

127. Objicit. 3. idem Author. Eadem cognitio gradatim crescens (quam possibilem esse, tametsi de facto non existere plerique autumãt) potest esse clara respectu Dei, & obscura respectu Creaturæ. Sed cognitioni id generis conveniunt prædicata contradictoria. Probatur. Habere formam, & carentiam formæ sunt duo prædicata contradictoria. Sed præfata cognitio haberet formam, nempè claritatem, & carentiam formæ, nempè carentiam claritatis; siquidem ponimus eam fore obscuram respectu creaturæ: ergo. Hoc discursu prolato quasi de victoriâ securus subjungit. *Videamus quid huic argumento responderi possit?* Respondeo, Habere formam, & carentiam *hujus ejusdem formæ* sunt quidem contradictoria: secus habere formam, & habere carentiam *aliùs diversæ formæ*, ut planum est. Jam prædicta cognitio non haberet formam, & carentiam hujus ejusdem formæ. Probatur, Non haberet gradus, per quos intenderetur circa Deum, & carentiam horum eorundem graduum: sed haberet gradus, per quos intenderetur circa Deum, & carentiam graduum, *per quos intenderetur circa creaturam*. At gradus, per quos intenderetur circa Deum, essent realiter diversi à gradibus, per quos intenderetur, seu cresceret circa creaturam; siquidem uni possunt existere in rerum naturâ absque alteris: ergo de prædictâ cognitione non verificaretur, quod haberet formam, & carentiam *ejusdem formæ*, sed tantùm verificaretur quòd haberet formam, & carentiam alius formæ diversæ.

128. Sed contra hanc solutionem, quæ minimè latebat ipsum

P.Lyn-

P. Lynce sic insurgit. Ea cognitio, ut supponimus est eadem respectu Dei, & respectu creaturæ: ergo saltem primus gradus respectu Dei, primusque gradus respectu creaturæ, est unus, & indivisibilis realiter; ergo idem dicendum de secundo, tertio, & reliquis: ergo falsum est gradus, per quos illa cognitio crescit respectu Dei, esse realiter distinctos à gradibus, per quos intenditur respectu creaturæ. Explicatur. Ideò cognitio, & amor intenduntur per gradus realiter distinctos; quia cognitio, & amor sunt operationes realiter distinctæ: ergo operationes, quæ non fuerint realiter diversæ, non per diversos, sed per eosdem gradus augebuntur. At, ùt supponimus, cognitio Dei, & creaturæ cognitio, est omninò eadem in casu præsenti: ergo per eosdem gradus intenditur dicta cognitio respectu creatùræ, per quos intenditur respectu Dei: ergo falsum est gradus intensionis respectu creaturæ esse diversos à gradibus intensionis respectu Dei.

129. Ad instantiam, concessâ primâ consequentiâ, nego secundam. Quia, ùt tu ipse supponis, ista cognitio non est clara respectu creaturæ, sed respectu Dei, & cõsequenter ista cognitio non crescit, seu intenditur, seu augetur gradatim respectu creaturæ, sed respectu Dei: ergo licet primus gradus istius cognitionis tendat in Deum, & creaturam, non est dicendum idem de secundo, & de reliquis gradibus. Aliàs ęquè esset clara, intensaque respectu creaturæ, atque respectu Dei, contra tuam ipsam suppositionem. Quod si dixeris secundum, tertium, & cęteros gradus istius cognitionis ęquè representare Deum, atque creaturam, consequenter dicere teneris, istam cognitionem æquè augeri gradatim respectu creaturæ, & respectu Dei, proindeque esse æquè claram respectu creaturæ, & respectu Dei. Ut quid ergo ponis istam cognitionem claram, atque intensam respectu Dei, & obscuram, atque remissam respectu Creaturæ? Ad explicationem omisso antecedenti distinguo primum consequens. Per eosdem gradus augebuntur *respectu ejusdem objecti* concedo consequentiam: respectu diversorum objectorum, nego consequentiam. Licet namque operationes non sint distinctæ mutuò, tamen cùm objecta ipsarum ad invicem distinguantur, gradus, per quos intenduntur respectu unius objecti, possunt esse diversi à gradibus, per quos intendũtur respectu alterius: quandoquidem uni possunt existere in rebus absque alteris. Cùm igitur objecta istius cognitionis, de qua impręsentiarum, sint mutuò distincta, idcircò, licet cognitio respectu Dei, & cogni-

tio respectu Creaturæ in isto casu intendantur per eosdem gradus *respectu Dei*, non tamen intenduntur per eosdem gradus *respectu Dei*, *& respectu Creaturæ*. Aliàs chimæra esset istam cognitionem intensam fore respectu Dei, & non respectu creaturæ. Et demum, concessâ minore subsumptâ, nego consequentiam.

130. Objic. 4. Similitudo duorum hominum in natura humanâ, & entitativa eorundem perfectio identificantur inter se, ut est certum. Sed his conveniunt duo contradictoria. Probatur. Esse id, in quo duo homines sunt æquales duobus Angelis, & non esse id, in quo duo homines sunt æquales duobus Angelis, sunt duo prædicata contradictoria. Sed similitudini convenit esse id, in quo duo homines sunt æquales duobus Angelis. Namque duo homines tam similes sunt inter se, quàm duo Angeli speciei ejusdem: perfectioni autem convenit non esse id, in quo &c. Nam, ut evidens apparet, duo homines non sunt tam perfecti, quàm duo Angeli: ergo. Jam præbuimus legitimam Methodum succidendi hæc argumenta: scilicet explicare, vel juxtà communem terminorum apprehensionem, vel juxtà ipsorum arguentium mentem propositiones illas, quæ contradictionis speciem præseferre videntur, quâ datâ explicatione tota evanescit contradictio.

131 Igitur concessâ majori, nego minorem. Ad hujus probationem distinguo majorem. Sunt contradictoria, quando connotant eosdem prorsus terminos, concedo majorem. Quando diversos nego majorem: quia tunc non erunt ejusdem, de eodem, secundum idem. Et permissâ minori, nego consequentiam. Nam similitudinem esse id, in quo duo homines sunt æquales duobus Angelis, consistit in eo, quòd duo homines, & duo Angeli possint confundi sub hoc conceptu, *similia in specie*: & quòd detur à parte rei fundamentum, ut sic confundantur. Præterea perfectionem non esse id, in quo &c. Stat in eo, quod duo homines non possint confundi sub hoc conceptu, *Perfectum ùt quatuor*: esto duos Angelos habere perfectionem, ut quatuor: neque detur à parte rei fundamentum, ut sic confundantur. Hoc autem præcisè probat, hos duos conceptus, fundamentaque objectiva ad illa esse realiter distincta, non verò similitudini, ac perfectioni convenire prædicta contradictoria. Independenter quippe à distinctione prætensa stat, duos homines pollere perfectione solùm, ùt duo; ergo.

132. Objic. 5. ponamus duas quantitates, alteram majorem, *palmarem* v. g., alteram minorem, v. g. *semipalmarem*. Tunc sic.

majo-

majoritas, & minoritas harum duarum quantitatum identificantur inter se (nam idem prorsus est unam esse majorem alterâ, ac alteram esse minorem illâ) sed eis conveniunt prædicata contradictoria 1. quia majoritas constituitur per quantitatem majorem, non per minorem: e converso autem minoritas constituitur per quantitatem minorem, non per maiorem. 2. Quia quantitas major est fundamentum majoritatis; quantitas autem minor est fundamentum minoritatis, non majoritatis: repetunt hoc etiam argumentum in prædicamentis, ubi etiam repetam solutionem. Nego minorem objectionis, nec non primam probationem. Quoniam majoritas quantitatis palmaris constituitur in obliquo per minoritatem alterius, & vicissim: Quemadmodum prioritas diei hodierni respectu crastini, constituitur intrinsecè per posterioritatem hujus. Ad 2. respondeo illam non ostendere majoritati, & minoritati convenire prædicata contradictoria. Quantitatem namque majorem *esse fundamentum majoritatis*, & non minoritatis, unicè consistit in eo, quòd hoc iudicium, *Quantitas palmaris est major semipalmari*, assumat pro subjecto quantitatem palmarem, & non semipalmarem. Hoc autem judicium, *Quantitas semipalmaris est minor palmari*, non assumat pro subjecto quantitatem palmarem, sed semipalmarem. Cùmque hæc duo judicia, & objectiva motiva sint distincta, ideò argumentum istud non probat majoritati, & minoritati convenire prædicata contradictoria, sed solùm concludit, tum quantitatem majorem non esse quantitatem minorem, tum unum ex dictis judiciis non esse aliud.

133. Nil non movet hic Author, ut invehat suam distinctionem virtualem. Quocirca ex distinctione rationis inter prædicata identificata, quam mox protegemus, illam elicere conatur. Ob. 6. esse formaliter *principium sentiendi*, & non esse formaliter *principium sentiendi*, sunt duo prædicata contradictoria. Sed de animali verificatur esse formaliter principium sentiendi per nos, & de rationali verificatur, etiam per nos, non esse formaliter principium sentiendi: ergo. Confirmatur. Esse id, à quo animal præscinditur per hanc cognitionem *animal*, & non esse id, à quo animal præscinditur per hanc cognitionem *animal*, sunt duo contradictoria. Sed per nos de rationali verificatur esse id, à quo animal præscinditur per hanc cognitionem *animal*; & de principio sentiendi verificatur non esse id, à quo animal præscinditur per hanc cognitionem *animal*: Quandoquidem animal per dictam cognitionem est formaliter principium

ſentiendi : ergo de rationali , & de principio ſentiendi verificantur duo contradictoria . Sed rationale, & principium ſentiendi ſunt duo extrema creata realiter identificata : ergo .

134. Neque hoc ſufficit amovendo nos à noſtris principiis . Diſtinguo majorem objectionis . Sunt duo prædicata contradictoria , quando connotant eoſdem omninò terminos , concedo majorem . Quando diverſos , nego ; & conceſsâ minori , nego conſequentiam . Ratio eſt . Animal eſſe formaliter principium ſentiendi conſiſtit in eo , quòd hæc cognitio *Animal* habeat per ſe præcisè claritatem ſufficientem , ut ex vi ipſius præcisè poſſit intellectus proferre hoc judicium *animal eſt principium ſentiendi*. Conſtat ex poſtea dicendis circa identitatem , ac diſtinctionem rationis , ſeu formalem : ergo animal eſſe formaliter principium ſentiendi connotat cognitionem hanc *animal* . Præterea *rationale* non eſſe formaliter principium ſentiendi ſtat in eo, quòd ex vi præcisè hujus cognitionis *rationale* , nequeat intellectus pronunciare hanc ſententiam *rationale eſt principium ſentiendi* . Conſtat ſimiliter ex conceptu præciſionis , ſeu diſtinctionis formalis poſtea dando : ergo rationale non eſſe formaliter principium ſentiendi ſupponit determinatè pro hac cognitione *rationale* , Sed hæ duæ cognitiones *Animal rationale* ſunt realiter ſimpliciter inter ſe diſtinctæ independenter penitus ab eo , quòd ſua objecta diſtinguantur, nec ne virtualiter : ergo prędictæ cognitiones connotant , ſeu ſupponunt diſtinctas cognitiones : ergo non ſunt contradictoriæ . Eâdem arte enervatur confirmatio . Diſtinctâ majore terminis ſæpè datis , & conceſsâ minore , nego conſequentiam. Etenim rationale eſſe id, à quo animal præſcenditur per hanc cognitionem *animal* ſtat in eo , quòd hæc cognitio *animal* talis ſit, ut ex vi præcisè ipſius non valeat intellectus proferre hoc judicium *animal eſt rationale* . Ruiſus principium ſentiendi non eſſe id , à quo *animal* præſcinditur per hanc cognitionem *animal* ſtat in eo , quòd hæc eadem cognitio *animal* ſatis ſit, ut ex vi præcisè ipſius valeat intellectus proferre hoc judicium *animal eſt principium ſentiendi*. Sed hæc duo judicia jam explicata, ſunt valdè diverſa inter ſe : ergo illa duo prædicata objecta, quæ ex terminis videntur contradictoria, in materia præſenti connotant , ſeu ſupponunt judicia realiter diſtincta : ergo non ſunt contradictoria . Cętera , quæ obliquè feriunt diſtinctionem rationis inter prædicata realiter identificata commodiùs repellemus infra .

135. Eâdem arte ſolvitur Parallogiſmus , quo aliqui abutuntur ,

tur, ut probent materiam primam habere exigentiam fruendi duplici formâ: vel exigentiæ, atque capacitati, quam materia habet erga formas, convenire prædicata contradictoria. Exigentia, & capacitas dictæ identificantur inter se, sed capacitas est in materia ad habendum duas formas: ergo etiam exigentia. Vel aliter. Sed materia prima non habet exigentiam duarum formarum: ergo neque capacitatem adhuc obedientialem. Quoniam hujusmodi capacitas identificetur cum materia prima, & consequenter cum exigentia huic ingenita. Vel aliter. Sed capacitati, & exigentiæ conveniunt duo contradictoria: quandoquidem capacitati obedientiali convenit esse ad multas formas, exigentiæ verò ad unam tantum. Respondeo. Quatuor termini objectivi possunt hìc considerari. Primus est, capacitas obedientialis habendi multas formas: Capacitas obedientialis habendi unam tantùm: exigentia habendi multas: Exigentia habendi unam tantùm. Tria priora distinguuntur realiter inter se. Quia primum est necessarium, secundum autem, & tertium est impossibile. Quapropter solùm identificantur in materia, non quævis capacitas, & exigentia; sed dumtaxat *capacitas obedientialis habendi multas formas, & exigentia unius tantùm*. Undè capacitas ad multas formas est exigentia unius tantùm, & exigentia unius tantùm, est capacitas obedientialis multarum: ergo capacitati, & exigentiæ, quæ reciprocè identificantur, non conveniunt prædicata contradictoria.

136. Denique eodem modo solvitur nodus solemnis. Esse de fide, non esse de fide sunt duo contradictoria. Sed multoties definitum est de fide absolutè quidem, & quoad nos. Secus definitio, v. g. columbæ, quam emisit Noë: ergo. Respondeo. Esse contradictoria, quando significant eosdem terminos; secùs quando diversos. Et hoc accidit in præsenti. Nam animal v. g. esse de fide stat in eo, quòd divina revelatio sic dicat. *Est animal*. Non esse de fide vivens sensibile, stat in eo, quòd revelatio, nec formaliter, nec æquivalenter quoad nos sic dicat: *est vivens sensibile*. Una verò & altera dictio sunt realiter distinctæ.

§. II.

137. SEd contra solutionem hucusque datam superioribus argumentis, & simul contra doctrinam cap. 2., sic insurgere potes. Quemadmodum non sunt contradictoria hæc duo prædicata, *Esse*

Esse rationem assimilandi hominem equo, *non esse rationem assimilandi hominem equo*, & alia similia, quæ supra concessimus verificari de extremis creatis realiter identificatis; ita similiter non erunt contradictoria hæc duo prædicata, *communicari filio*, *non communicari filio*: ergo quamvis de essentia Divina verificetur illud primum, & de Paternitate hoc secundum, non sequetur de essentia, & Paternitate verificari duo contradictoria: ergo essentia, & Paternitas non distinguuntur adhuc virtualiter, quod est contra supra dicta. Urgetur. Hæc propositio. *Essentia Divina communicatur filio* enunciat communicationem essentiæ cum filio. Hæc. *Paternitas non communicatur filio*, enunciat communicationem Paternitatis. Sed communicatio Paternitatis, & communicatio essentiæ sunt valdè distinctæ: quandoquidem hæc est necessaria,& illa est chymærica: ergo hæ duæ propositiones enunciant communicationes distinctas: ergo non sunt contradictoriæ: ergo nostra doctrina, & modus respondendi enervat distinctionem virtualem adhuc in Divinis.

137. Ad objectionem, nego antecedens. Quoniam juxta legitimam explicationem hujus, quod est, *Assimilari hominem equo*, *non assimilari hominem equo*, & juxta mentem ipsorum adversariorum hæ duæ propositiones, Animal est ratio assimilandi hominem equo: Rationale non est ratio assimilandi hominem equo, innuunt diversas cognitiones, & diversa objecta, ut supra est declaratum, & quidem diversitate independente à distinctionibus virtualibus, proindeque non sunt contradictoriæ. Attamen neque juxta legitimam terminorum explicationem, neque juxta nostram doctrinam innuunt diversos filios hæ duæ propositiones, *Essentia communicatur filio*, *Paternitas non communicatur filio*: quam ob rem sunt contradictoriæ non quidem quoad communicationes, sed quoad Filium. Et ratio est (qua simul obviam itur urgentiæ.) Verum est quod communicatio Paternitatis est distincta à communicatione essentiæ, ut toties diximus cap. 2. Cæterùm, ut ibidem diximus, filius de quo ambæ procedunt, est penitus idem. Atque insuper unica radix distinctionis inter illas communicationes est, quia Paternitas, & essentia Divina distinguuntur virtualiter. Si enim neque virtualiter distinguerentur, idem esset formalissimè, essentiam communicari, ac Paternitatem communicari. Sicut quia homo,& animal non distinguuntur adhuc virtualiter, idem est formalissimè, hominem verè, & realiter currere, ac animal verè, & realiter currere: ergo si communicatio essentiæ non est communicatio Paternitatis, sed poti-

potius illa est necessaria, & hæc impossibilis: inde unicè provenit, quòd essentia, & Paternitas distinguuntur virtualiter.

138. Igitur quòd hæ duæ propositiones, essentia communicatur Filio, Paternitas non communicatur Filio, non sint contradictoriç respectu communicationum, utpotè distinctarum, tam longè abest, ut probet Paternitatem atque essentiam non distingui virtualiter, ut potius ideò præcisè contradictoriæ non sint, quia datur talis distinctio virtualis. Undè promptum est respondere in forma ad urgentiam. Quod si dicatur, non posse dari prædictam distinctionem virtualem, quia de Paternitate, & essentiâ verificantur duo contradictoria; distinguam propositionem. Duo contradictoria absolutè talia, nego. Duo contradictoria conditionatè talia, concedo. Idest, quæ contradictoria forent, si distinctio virtualis non daretur. Hoc contingit in Paternitate, & essentia. Transeat non esse absolutè, & simpliciter contradictoria ista, communicari filio, & non communicari filio, quæ de essentia atque Paternitate enunciantur (in eis quippè auditur *communicatio*, & *Filius*. Attento primo non sunt contradictoria; quia innuunt, seu connotant communicationes distinctas. Attento secundo sunt contradictoria; quia procedunt de eodem penitus Filio) ast infallibiliter essent contradictoria respectu etiam communicationis, si Paternitas, & essentia non distinguerentur virtualiter. Quoniam tunc communicatio Essentiæ foret communicatio Paternitatis. Quocirca præfatæ duæ propositiones eandem prorsus respicerent communicationem: ergo ista duo prædicata sunt contradictoria conditionatè, nempe sub conditione, quòd non detur distinctio virtualis. At verò diversitas objectorum, quæ innuunt hæ duæ propositiones. *Animal est ratio assimilandi, rationale non est ratio assimilandi*, est prorsus independens ab eo, quòd hæc duo distinguantur virtualiter, aut formaliter. Quoniam illa diversitas in eo stat, quòd non sit idem *Hominem, & Equum esse animal, Hominem, & Equum esse rationale*. Sed sivè animal, & rationale distinguantur, sivè non distinguantur virtualiter, vel formaliter, illa duo non sunt idem, ut patet; ergo.

139. Instabis 2. distinctio formalis ex naturâ rei consistit formaliter, atque immediatè juxta Scotistas, in eo, quod animal v. g. sit ratio assimilandi hominem Equo, & rationale non sit ratio assimilandi hominem Equo. Præterea præcisio objectiva, seu distinctio virtualis quoad contradictoria extrinseca stat formaliter, & immediatè

diatè in eo, quòd animal cognoscatur, & rationale non cognoscatur, & similiter de aliis. Sed nos concedimus hoc: ergo re ipsa concedimus distinctionem formalem ex natura rei, distinctionem virtualem, præcisionemque objectivam, quamvis voce illas negemus. Patroni istarum distinctionum conantur suadere de extremis creatis realiter identificatis posse verificari duo contradictoria. Ut probent hoc assumptum, utuntur veritate memoratarum propositionum. Nos propositiones admittentes, assumptum prætensum negamus: nimirum, quia eæ propositiones non sunt contradictoriç, quod est concedere Adversariis suum antecedens, negare verò suam consequentiam. Sin vero clamaveritis, conatum vestrum non esse ostendere duo contradictoria, sivè intrinseca, sivè extrinseca inter res creatas realiter identificatas; propterea, quòd manifestè repugnat hoc verbis, quibus mentem aperitis vestram, dicam dissidium fore tunc inter nos de voce, non de re. In forma distinguo majorem. Ita ut ista sint prædicata contradictoria, concedo. Ita ut non sint, nego. Et distinguo minorem. Concedimus hoc, ita ut sint contradictoria nego. Ita ut non sint concedo, & nego consequentiam. Hæc dixerim falsitatem minoris hujus dissimulanti. Aliud namque est id, in quo formaliter consistunt distinctiones istæ, aliud illud, quo probantur. Probantur quidem istæ ratione, sed non consistunt formaliter in illa. Quocirca concedens ego medium, quod assumitis, nego finem.

140. Instabis 3. vel *eodem prorsus modo*, quo animal est ratio assimilandi hominem Equo, est quoque rationale, vel non (idem dicito de aliis contradictoriis prædicatis, quæ passim accomodantur extremis creatis realiter identificatis) si primum. Ergo falsæ sunt illæ præpositiones, quas toties admittimus. Si secundum. Tunc sic: esse *modo illo A* v.g. rationem assimilandi verè, & propriè, atque à parte rei hominem Equo, est aliquid in rerum naturã. Sed per nos hoc verè, ac propriè convenit modo illo animali, & modo illo non convenit rationali. Ergo aliquid verè, & à parte rei convenit animali, quod à parte rei non convenit rationali. Jam refutavimus supra hanc instantiam. Respondeo secundum membrum Dilemmatis esse verum. Ad impugnationem distinguo majorem. Est aliquid, & reddit eundem sensum, quando enunciatur de animali, quem reddit quando enunciatur de rationali, nego majorem. Et reddit sensum valdè diversum, concedo, & permissâ minore, distinguo consequens. Quod non convenit rationali, & reddat eundem

dem ſenſum, quando negatur de rationali, ac quando affirmatur de animali, nego conſequentiam. Et non reddit eundem ſenſum &c. Concedo conſequentiam. Sed tunc abeſt contradictio.

141. Hoc, quod eſt *eſſe rationem aſſimilandi hominem equo* quando enunciatur de animali, innuit, vel ſi mavis, conſiſtit à parte rei in eo, quòd homo, & equus ſint à parte rei animal. Hoc quod eſt *eſſe rationem aſſimilandi hominem equo*, quando negatur de rationali, innuit negativè hominem, & equum eſſe à parte rei rationales. At ſunt res plurimum diverſæ à parte rei, quòd homo, & equus ſint animal, & quòd homo, & equus ſint rationale: ergo hoc, quod eſt eſſe rationem aſſimilandi hominem equo, valdè diſtinctum ſenſum reddit quando enunciatur de animali, & quando negatur de rationali: ergo nunquam evenit, quòd illud idem, quod affirmatur de animali, conſervans eundem ſenſum negetur de rationali: ſed tantùm contingit, quòd illud, quod affirmatur de animali, quando adjungitur huic cognitioni *rationale*, mutet ſenſum. Quid ergo mirum quòd una propoſitio ſit vera, & altera falſa, ſi terminorum acceptio, & ſenſus mutantur in una, & altera propoſitione. Porrò doctrina hæc de obſervandâ propoſitionum varietate animo altè inſideat: quippe valdè proficua ad enodandas multas difficultates in Philoſophia, & Theologia obvias, quas apparens propoſitionum contradictio fovet.

142. Objic. 3. In viſione beatâ realiter identificantur vitalitas, & ſupernaturalitas. Sed eis conveniunt prædicata contradictoria. Probatur. Nam viſio beata quatenus vitalis exigit oriri à principio vitali, & non à ſupernaturali: è converſo quatenus ſupernaturalis exigit oriri à principio ſupernaturali, & non à vitali: ergo. Idem argumentum formari poteſt in aliis prædicatis identificatis, propoſitis tamen per diverſas reduplicationes, v. g. Deus quatenus miſericors parcit, & non punit; quatenus juſtus autem punit, & non parcit &c. Nego minorem. Ad probationem conceſſo antecedenti, nego conſequentiam. Etenim ſenſus hujus propoſitionis. *Viſio beata, quatenus vitalis, exigit oriri à principio vitali, & non à ſupernaturali* eſt hic. *Ex vi præcisè hujus antecedentis*. Viſio beata eſt vitalis *tantummodò poteſt inferre intellectus hoc conſequens*, exigit oriri à principio vitali; non autem poteſt inferre hoc, exigit oriri à principio ſupernaturali. Quocirca præfata propoſitio innuit has cognitiones. *Viſio beata eſt vitalis. Exigit oriri à principio vitali.*

143. Ulterius ſenſus hujus propoſitionis. *Viſio beata quatenus*

supernaturalis exigit oriri à principio supernaturali, non autem à vitali est hic. *Ex vi præcisè hujus antecedentis*, visio est supernaturalis *tantùm potest elicere intellectus hoc consequens*, exigit oriri à principio supernaturali: ergo hæc secunda propositio connotat has cognitiones, *Visio est supernaturalis*. *Exigit oriri a principio supernaturali*. Sed hæ duæ cognitiones realiter distinguuntur ab illis duabus jam memoratis: ergo dictæ propositiones connotant cognitiones realiter distinctas: ergo non sunt contradictoriæ. Profecto quoties in aliqua propositione reperitur id generis reduplicatio, fit allusio ad sensum formalem, seu ad cognitiones. Cùmque hæ semper inter se distinguantur, possunt idcircò innoxiè concedi propositiones, quæ contradictoriæ videntur; nam re ipsâ contradictoriæ non sunt. Quòd si dicas, te nolle reduplicare cognitiones (cùm tamen hic sit obvius sensus istarum reflexionum) sed prædicata ipsa objectiva. Tunc dicendum, quòd visio ùt vitalis, hoc est, vitalitas illa specifica visionis, exigit principium supernaturale. Et viceversâ.

144. Sed instabis. Juxta hunc modum philosophandi etiam hæ duæ propositiones non erunt contradictoriæ, Petrus currit, Petrus non currit: scilicet quia prima significat cursum, secunda non cursum, sive carentiam cursus: Quapropter etiam hæ connotant, seu innuunt terminos diversos. Nego sequelam cum sua probatione. Objectum quippe enunciatum, seu connotatum per propositionem negativam non est quidpiam, quod in se ipso sit *Non cursus*, sive carentia cursus, sed solus cursus verus, & realis, qui per distinctum actum negativum *negatur*: quoniam ly *non*, seu negatio non se habet ex parte objecti, sed ex parte solius actûs, ùt fusius proprio loco exponitur. Hoc non contingit in prædictis propositionibus objectis per adversarios, ùt expendenti constabit: ergo nulla est paritas.

145. Obji. 8. Sola distinctio rationis sufficit, ut prædicata identificata suscipiant duo contradictoria. Sed animal, & rationale distinguuntur per rationem, ùt nos ipsi posteà fatebimur: ergo animal, & rationale possunt suscipere duo contradictoria. Major, in qua stat difficultas, probatur crebris textibus D. Thomæ, necnon Concilii Florentini. D. Thomas respondens cuidam objectioni ait. *In quantùm Essentia, & Persona in Divinis sunt idem re, differunt tamen secundùm intelligentiæ rationem: sequitur, quòd aliquando possit affirmari de uno, quod negetur de altero*: ergo S. Doctor putat, quòd sola differentia *secundùm intelligentiæ rationem*, sat est, ut aliquid

S.Tho.1. p.q.39.ar.1.

affir-

affirmetur de uno, & negetur de alio. Ibidem in Corpore articuli *Relatio ad eſſentiam comparata non differt re, ſed ratione tantùm*. Atqui relatio, Paternitas v. g. & eſſentia Divina ſuſcipiunt duo contradictoria ſæpè repetita: ergo ad hæc ſuſcipienda ſufficit diſtinctio rationis. Conſule eximium Doctorem Suarium. Præterea S. Thomas ſcribit. *Ex hoc quòd ratione diſtinguuntur Eſſentia, & Perſona contingit, quòd Perſona eſt incommunicabilis, & eſſentia communicabilis*. Et alibi ait. *Abſoluta, & relativa in Divinis non differunt ſecundùm rem; ſed ſolùm ſecundùm rationem*. At abſoluta, & relativa in Divinis ſuſcipiunt duo contradictoria: ergo ad hæc ſuſcipienda ſufficit diſtinctio ſecundùm rationem: & ibidem amplius explicat hanc doctrinam.

P. Suarez in 1. p. l. 4. c. 4. num. ultimo.

S. Tho. in 1. lib. ſent. diſt. 34 q. 1 ar. 1. ad 2. Quæſt. 9. de poten. a. ad 6. & ibid. ad 5.

146. Et confirmatur ex Florentino, ubi convenientibus frequentiſſimis Patribus Latinis, & Græcis cum Eugenio IV. ſic loquitur Joannes partes agens Latinorum. *Quoniam ſubſtantia, & Perſona* (de his namque erat ſermo) *intelligentiâ, & ratione diſtinguuntur; ſubſtantia quidem communicatur Perſonis, Perſonalitas non communicatur*: ergo ſola diſtinctione rationis protegit hæc contradictoria, *Communicari, non communicari*. Rurſus diſputans idem Joannes nomine Eccleſiæ Latinæ inquit. *Divina ſubſtantia, & Perſona re quidem ſunt idem, ſecundùm autem modum intellectionis noſtræ differre videntur*. Cui ſententiæ Marcus aſſentitus eſt nomine Eccleſiæ Græcæ coram toto Concilio. At Divina ſubſtantia, & Perſona ſuſcipiunt duo contradictoria: ergo ad hæc ſuſcipienda ſufficit diſtinctio ſecundùm modum intellectionis noſtræ. Prætereà alibi dixit, *Haud quaquam tamen putare debemus, ut re differant* (Paternitas, & eſſentia) *quandoquidem ſolà ratione, aut intelligentiâ differre creduntur*. Demum idem datur in privata confeſſione fidei per Patres Latinos tranſmiſſa ad Græcos. Porrò autem ne identitatem conjunctionemque Divinæ *ſubſtantiæ diſtribuere, ac ipſam ſubſtantiam re, non autem ſolà ratione ab hypoſtaſibus differre credere videamur &c.* Vel ùt citat P. Beches, *Atque ut eſſentiam ab hypoſtaſibus, non re differentem, ſed ratione tantùm, & actu intelligendi aſſeveremus &c.* Ex quibus adeò frequentibus locutionibus palam fit, ſolam diſtinctionem rationis ſufficere introducendo in prędicatis realiter identificatis duo contradictoria.

Concil. Flor. ſeſs. 18.

Seſs. 19.

Seſs. ult.

P. Beches diſ. 5. de Deo cap. 1. n. 2.

147. Miror viros doctos nobiſcum ſentientes hæc argumenta præteriiſſe, quæ contrariam ſententiam valdè corroborant. Neque aptè reſpondebis, ſi dixeris, diſtinctionem rationis habere vim in

Divinis, secus in creatis ad invehenda duo contradictoria. Tum quia metaphysica, atque inconcussa principia Deum æquè, ac creaturas comprehendunt: aliàs immunis foret Deus ab illo principio. *Quodlibet est, vel non est*, neque possemus de Deo argumentari: siquidem erga ipsum imbecillia essent principia metaphysica, ex quibus Conclusiones modò hæ, modò illæ eliciendæ essent. Tum quia ineptè confugissent D. Thomas, & ille Joannes Theologus, ut protegerent contradictoria in Divinis, ad distinctionem, quæ solùm ratione materiæ valdè ignotæ vigeret: Cùm potius deberent defendere illa contradictoria ex principiis universalissimis, & communioribus.

148. Quam ob rem respondeo quod supra dixi. Aliud est distinctio rationis logica, vel metaphysica (de quibus infra) aliudque distinctio rationis consistens in eo, quòd extrema, de quibus fuerit sermo, cùm non distinguantur verè propriè, & à parte rei; æquivaleant tamen rebus simpliciter distinctis quoad hoc, quod est, suscipere prædicata aliàs contradictoria, & ob hoc ipsum dent nobis fundamentum, ut illa apprehendamus, ac disputemus tanquam si distincta forent. Sicut distinguimus per rationem animal, & rationale longè minore fundamento; quandoquidem non suscipiunt contradictoria. Res creatæ realiter identificatæ distinguuntur invicem per rationem *logicè*, ac *metaphysicè*. Attamen neque D. Thomas, neque Theologus ille loquuntur de distinctione rationis logica, & metaphysica. Et ratio videtur perspicua. Duo namque extrema distingui per rationem *logicè* stat formaliter in eo, quòd unum non appareat clarè, ut identificatum cum altero, ut posteà stabiliemus. Rursus distingui per rationem *metaphysicè* consistit in eo, quòd unum non definiatur per alterum. Atqui unum extremum non apparere clarè identificatum cum altero: item unum extremum non definiri per alterum, est quid prorsus inutile, ut verè, propriè, atque à parte rei conveniant illis duo prædicata contradictoria: ergo quòd unum extremum distinguatur ab altero per rationem *logicè*, vel *metaphysicè* est prorsus inutile, ut verè, & à parte rei illis conveniant prædicata contradictoria: ergo quando D. Thomas, & suus ille discipulus protegunt distinctione rationis contradictoria, quæ competunt essentiæ Divinæ, & relationibus, non loquuntur de distinctione rationis logica, vel metaphysicâ.

149. Restat igitur, ut loquantur de distinctione rationis stante in eo, quòd cùm extrema nullo prorsus modo distinguantur à

par-

parte rei, sed dumtaxat appareant, ut distincta; æquivaleant nihilominus rebus simpliciter distinctis quoad hoc, quod est, suscipere duo contradictoria (& hanc speciem distinctionis rationis non admittimus inter res creatas identificatas.) Jam quòd hæc distinctio, quam recentiores Theologi, & Philosophi vocant distinctionem virtualem, simpliciter mereatur nomen distinctionis per rationem cùm sic vocetur distinctio inter animal, & rationale, quę est longè minor, constat ex dictis; ubi hæc testimonia in favorem partis contrariæ congesta prævenientes, scripsimus distinctionem virtualem, non esse à parte rei distinctionem, sed totalem identitatem, meramque distinctionis æquivalentiam. In forma, distinguo majorem objectionis. Sola distinctio rationis *logica*, & *metaphysica* sufficit &c. nego. Sola distinctio rationis Theologica, sive convertibilis cum distinctione virtuali, concedo majorem, & inversim concessis, ac negatis eisdem terminis in minore, nego consequentiam.

150. Obiic. 9. languidiùs. Distinctio virtualis stat in eo quòd res simplex, atque indivisibilis æquivaleat rebus distinctis, ita ut illa sola tantum præstare possit, quantum hæ. Sed hoc in creatis contingit: quandoquidem sola anima rationalis præstare potest effectus, quos præstant anima sensitiva, & vegetativa: ergo. Confirmatur. Ea identificantur virtualiter, quæ producere valent eundem effectum, & ideo sol, & ignis dicuntur esse idem virtualiter, quia unus, sicut alter internum calorem gignit: ergo ea distinguuntur virtualiter, quæ æquivalent rebus distinctis in ordine ad producenda effecta distincta. Sed in sole v. g. virtus illuminativa, & virtus calefactiva æquivalent rebus distinctis, luci nimirum, & calori in ordine ad producenda effecta distincta: ergo. Distinguo majorem objectionis. Distinctio virtualis strictissimè sumpta, & prout est subjectum præsentis disputationis stat in eo &c. Nego majorem; quoniam impræsentiarum tantùm differimus de distinctione virtuali sumptâ strictissimè, nempè pro capacitate, ut res identificatę suscipiant sine contradictione duo prædicata contradictoria absolutè, aut conditionatè talia. Distinctio virtualis laxè sumpta consistit in eo &c. Concedo, & concessâ minore, distinguo eisdem terminis consequens. Non negamus distinctionem virtualem isto modo acceptam. Ad confirmationem permisso antecedenti distinguo consequens terminis jam datis. Extra rem præsentem divagatur hoc argumentum.

151. Objic. denique ex M. Lynce Dominicano. Entitas peccati, & hujus malitia formalis realiter identificantur, sed eis conve-

niunt

niunt prædicata contradictoria: quandoquidem Deus producit, & causat entitatem peccati, non verò hujus malitiam formalem: ergo. 2. Formalitas cognitionis, seu repræsentationis objecti realiter identificatur cum formalitate, seu prædicato vitalitatis. Sed eis conveniunt prædicata contradictoria: nam formalitas repræsentationis oritur ab specie objecti, à qua non oritur formalitas vitalitatis: ergo. 3. In visione beatâ identificantur realiter vitalitas, atque supernaturalitas. Sed eis conveniunt prædicata contradictoria; siquidem ab intellectu creato D. Petri v. g. producitur physicè vitalitas, & non producitur physicè supernaturalitas: ergo. Res prorsus mirabilis est, hunc Magistrum objicere Jesuitis hæc tria exempla, quorum contradictoriis imbuuntur Jesuitarum Tyrones. Ad 1. nego minorem, & suam probationem. Nam ut inconcussum principium est in nostrâ Scholâ, si malitia formalis peccati sit entitas positiva, Deus physicè causat, & producit talem malitiam formalem, non minus ac ipsam peccati entitatem: citra omnem tamen perseitatem, de quo alibi. Ad 2. nego quoque minorem cum sua probatione. Quippè in sententiâ P. Oviedo, & aliorum (quam falsam reor) opinantium speciem objecti influere physicè in cognitionem, talis species influit quoque physicè in vitalitatem cognitionis: non quidem sola, sive ùt causa totalis, sed simul cum intellectu, sivè ùt causa partialis, atque inadæquata. Similiter respondeo ad 3. negando minorem, & adjunctam probationem. Supernaturalitas enim visionis beatæ producitur physicè ab intellectu, non quidem solo, sed simul cum qualitate illa, quæ vocatur Lumen gloriæ. Constant hæc ex propriis locis, ad quos spectant.

CAPUT QUINTUM.

Quid, & quotuplex sit Identitas, ac distinctio rationis.

152. Ateria inter Methaphysicas princeps: quippe quę ramos suos per cunctam Phliosophiam, atque Theologiam extendit. Hæ voces. *Identitas formalis*: *Identitas rationis*, idem significant in præsenti. Nec non hæ: *Distinctio formalis*. *Distinctio rationis*. Identitas formalis trifariam accipitur 1. In sensu metaphisico. 2. In sensu logico. 3. In sensu Physico. Identitas formalis metaphysica rei *A*, cum *B* consistit in eo quod *A* v. g. de-

definiatur per *B*. Hæc identitas formalis eſt *immediata*, quando *A* definitur per *B* tanquam per genus immediatum, vel tanquam primam originem, ex qua probantur cætera attributa ipſius rei *A*: ſic Homo identificatur formaliter immediatè in ſenſu metaphyſico, cum rationali: quia hoc prædicatum apprehendimus inſtar primæ originis; quia ex illo probamus cętera prædicata ſpecifica ipſius hominis propria. Eſt autem *mediata*, quando *A* definitur per aliquod prædicatum, quod definitur per *B*. Sic Homo identificatur formaliter mediatè in ſenſu metaphyſico, cum prædicato viventis: quoniam definitur per prędicatum animalis, quod ulterius definitur per prædicatum viventis. Congruentia ad definitionem datam eſt hæc. Ad metaphyſicam ſpectat definire exactiſſimè entia, inveſtigando illud prædicatum, quod eſt prima radix cęterorum: ideſt quod aſſumitur pro medio ad oſtendendas proprietates ſpecificas entium: ergo eſſentia metaphyſica rei conſiſtit in eo prædicato ſimul cum altero generico, quo debet conſtare definitio: ergo *A* identificari formaliter immediatè cum *B* in ſenſu metaphyſico, conſiſtit in eo, quòd legitimè definiatur per *B*, tanquam per primam originem cęterarum propietatum ipſius *A*; aut tanquam per genus immediatum.

153. Dixi *congruentia*. Quia, ut non ſemel monui ex Philoſopho, definitiones non tam ſunt probandę, quàm prudentèr ſupponendę, tanquam prima principia: Juxtà hanc explicationem identitatis formalis metaphyſicę intelligenda eſt vox illa ſatis frequens in Scholis. *B* eſt de conceptu formali rei *A*. Significat hęc phraſis, rem *A* definiri per *B*, hancque eſſe de conceptu quidditativo, ſeù definitivo rei *A*. Identitas formalis *in ſenſu Phyſico* conſiſtit in eo, quòd *A* intrinſecè conſtituatur à parte rei per *B* tanquam per formam denominantem. Sic inquimus paſsìm, Parietem eſſe album conſiſtere formaliter in eo, quòd habeat albedinem; nam eo pręcisè, quòd illam habeat, quovis alio ſecluſo, vel intellecto, erit albus: & eo pręcisè, quòd illam non habeat, non erit albus. Cujus utriuſque ratio eſt: albedinem eſſe formam illam, quę immediatè per ſe ipſam, à quovis alio pręſcindendo, reddit album ſubjectum. Identitas formalis *in ſenſu logico eſt. Cognitio* ita *tangens A, & B, ut non appareant eſſe diſtincta; ſint, vel non ſint diſtincta.* Addo id; quoniam non eſt, cur identitas rationis potiùs tribuatur intellectui imperfectè cognoſcenti, quàm objectis ipſis, ut cenſent Docti aliqui RR hìc, poſcentes ob hanc cauſam, quòd extrema,

quæ

quæ identificantur per rationem, sint in se distincta, sed immeritò: quoniam homo verissimè identificatur formaliter, tum logicè, tum metaphysicè cum rationali: & tamen homo, & rationalis non distinguntur in se ipsis: ergo immeritò requiritur ad identitatem formalem &c.

154. Jam datæ definitionis rectitudo quatuor congruentiis fulcitur 1. Identitas realis est forma, qua aliqua reipsa habent unam, & indivisam essentiam, ut constat ex Aristotele supra allegato: ergo Identitas formalis, seu rationis est forma, qua aliqua apparent, ùt unum. 2. Logici agunt de rebus, proùt apparentibus per cognitiones: ergo illa identificantur formaliter in sensu logico, quæ apparent per cognitionem, ùt identificata, seu non ùt distincta. 3. Ut bene observat P. Herrera, Logici agunt de Identitate formali, proùt opposita distinctioni rationis, quam deprehendunt ex illo argumento animalis à longè visi. Sed distinctio illa rationis consistit in eo, quòd prædicata non appareant, ùt identificata, ùt posteà dicetur: ergo Identitas formalis in sensu logico consistit in eo, quòd extrema appareant, ùt identificata, seu non ùt distincta. 4. Nam ùt notatum invenio apud P. Arriaga: distinctio rationis non est conferenda cum distinctione reali secundum se; sed cum reali separabilitate: atque idcirco distinctio rationis stat in eo, quòd unum possit mentaliter præscindi, seu separari ab altero: ergo viceversà Identitas rationis stat in eo, quòd vnum nequeat mentaliter præscindi, seu separari ab altero; ergo stat in cognitione, per quam utrumque apparet ùt unum.

Arriaga disp. 11. sect. 1.

155. Divisio 2. Identitas formalis logica est duplex, alia negativa, positiva alia. *Negativa* est cognitio ità tangens *objectivè A*, & *B*, ut ex vi præcisè talis cognitionis nequeat intellectus incidere in hanc expressam cognitionem. *A distinguitur à B*. Sic cognitio hæc, *animal* vocatur identitas, seu unitas formalis negativa omnium animalium: eò quòd ita objectivè tangat cuncta animalia, ut ex vi præcisè ipsius nequeat intellectus dicere. *Hoc animal distinguitur ab illo animali*. Consulto dixi. *Cognitio tangens objectivè A*, & *B*. Cognitio namque non repræsentans ex parte *objecti* hæc extrema, abs jure dicitur identitas formalis negativa eorumdem eo solo titulo, quòd ex vi talis cognitionis solius nequeat intellectus dicere. *A* distinguitur à *B*, Quis enim, nisi terminis abutens, dicet hanc cognitionem. *Homo* esse identitatem formalem negativam omnium equorum? propterea, quòd ex vi præcisè

talis

talis cognitionis nequeamus dicere. *Hic equus distinguitur ab illo.* *Positiva est* cognitio ità repræsentans *A*, & *B*, ut ex vi præcisè ipsius valeat intellectus sic dicere *A est B.* Hanc definitionem suadent congruentiæ datæ nuper. Hæc identitas formalis logica positiva, potest trifariam sumi. 1. Latissimè: scilicet pro quavis cognitione vera, vel falsa, clarè, & apertè significante duorum identitatem, ùt *Homo est lapis*. In hac acceptione impropriissima quodlibet identificatur formaliter cum quolibet: nam quantumcumque disparata sint extrema, potest dari cognitio expresè dictans, illa mutuò identificari. 2. Magis presè, nimirum pro sola cognitione vera, expresè significante duo extrema invicem identificari v. g. *Rationale, & animal sunt idem*. Juxta hanc acceptionem omnia, quæ identificantur realiter, ac materialiter, identificantur quoque formaliter: quippè subesse possunt cognitioni clarè, & apertè proponenti ipsorum identitatem.

156. 3. Strictissimè. Igitur *A.* identificari formaliter cum *B.* in sensu logico strictissimo stat in eo, quòd terminus ille, seu cognitio, quà frequentiùs utimur disputaturi de ipso *A*, quæque in hoc sensu est cognitio propria rei *A*, talis sit; ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus terminorum conscius elicere hanc cognitionem *A. est B.* Sic homo est formaliter rationalis in sensu logico strictissimo: quippè terminus, seu cognitio, quà frequentiùs utimur acturi de homine, & quæ est hominis propria, est hæc; *Homo*, & ex vi præcisè hujus cognitionis potest intellectus terminorum mediocriter gnarus deducere hanc expressam, atque formalem cognitionem: *Homo est rationalis*. Sic animal non est formaliter rationale in sensu logico strictissimo. Terminus namque nobis usitatus, dum de animali ratiocinamur, est hic, *animal*. Hic autem terminus, hæc expressio, hæc cognitio non habet talem claritatem, ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus proferre hanc expressam sententiam. *Animal est rationale*. Quo circa, quæ identificantur formaliter strictissimè in sensu logico dicuntur esse *ex terminis idem*; videlicet quia termini quibus utimur acturi de eis rebus, quiquè sunt proprii illarum, adeò clari, & perspicui sunt, ut ex ipsis solis possit intellectus dicere; *Hoc est illud*. Hæc nobis videtur purior, atque solidior explicatio identitatis formalis, explicatu adeò difficilis. Porrò inculco sæpè *terminum proprium. Expressionem propriam. Cognitionem, quà utimur acturi de A.* Ne meritò objicias fore, ut præmissæ ex quibus infertur identitas, aut distinctio duorum, essent semper identitas, aut

distinctio per rationem eorundem. Non sunt, quia non semper sunt cognitio propria, idest vulgaris, & usitata illorum extremorum.

§. II.

157. HÆc de identitate formali. Distinctio formalis, seu rationis eâdem proportione explanatur. Igitur distinctio formalis tripliciter potest accipi. 1. In sensu *metaphysico*: nempè quando *A*. v.g. neque definitur per *B*. neque per definitionem rei *B*. Sic rationale distinguitur formaliter metaphysicè ab animali; quia neque definitur per hunc terminum *animal*, neque per *vivens sensibile*, quæ est animalis definitio. Id generis distinctionem deprehendes inter extrema realiter identificata, & inter realiter distincta. (Contra quod censent nonnulli Docti R.R.) inter illa quidem: nam animal, & rationale sunt extrema realiter identificata, ùt cap. 1. probavimus: & tamen, ùt nuperrimè dixi, distinguuntur formaliter metaphysicè. Inter hæc etiam: quippè homo, & lapis sunt extrema realiter distincta; & cum neuter definiatur per alterum, neque per alterius definitionem, distinguuntur mutuò formaliter metaphysicè.

158. Potest accipi. 2. In sensu *physico*: scilicet quando unum non constituitur re ipsâ per alterum. Sic qui censent relationem prædicamentalem gemini alibi stare formaliter in accidenti modali superaddito, ajunt illam non stare *formaliter*, sed *fundamentaliter* dumtaxat in utriusque albedine. Sic negantes universale à parte rei inquiunt similitudinem, quam inter se habent cuncti homines, non esse *formaliter*, sed tantùm fundamentaliter unitatem naturæ humanæ. Potest accipi 3. In sensu *logico*, & sic accepta, est, *cognitio ità tangens rem A; ut ex vi præcisè ipsius non valeat intellectus asserere A esse B*. Hæc explicatio suadetur congruentiis supra datis per explicationem identitatis formalis logicæ.

159. Distinctio formalis, seu rationis in sensu logico est duplex: una negativa, alia positiva. Negativa est, cognitio ita terminata ad *A*, ut ex vi ipsius præcisè, neque possit intellectus resolutè dicere *A. identificatur cum B.* neque *A. distinguitur à B.* Atque idcircò hæc distinctio rationis solet nuncupari *Præcisio*, seu *distinctio præcisiva*: quia ex suo modo tendendi præscindit ab utraque assertione dicta. Distinctio rationis positiva est, cognitio ità repræsentans *A*, & *B*. ut ex vi ipsius præcisè possit intellectus sic dicere. *A non est B*.

Hæc

Hæc distinctio positiva est in triplici differentia : alia namque est latissima, nempè quævis cognitio vera, aut falsa repræsentans distinctionem inter *A.* & *B.* alia est magis propria, scilicet cognitio vera habens sufficientem claritatem ; ut ex vi ipsius possit intellectus dicere *A non est B.* Alia demùm est propriissima : igitur *A* distinguitur per rationem logicè propriissimè à *B*: quando terminus ille, seu cognitio, quà frequentiùs utimur acturi de ipso *A*, talis esset, ut ex vi ipsius præcisè valeat intellectus dicere *A non est B.* Sic homo distinguitur per rationem logicè propriissimè ab irrationali : namque ex vi præcisè hujus cognitionis *Homo* (quà utimur semper, ac disputamus de homine) potest intellectus dicere. *Homo non est irrationalis*.

160. Rursus distinctio rationis alia est adæquata, alia inadæquata. Adæquata est cognitio ità repræsentans clarè, & expressè *A*,& *B*. ut ex vi ipsius nequeat intellectus dicere *A* est *B*. vel possit dicere *A* non est *B*. v. g. complexum ex his duabus apprehensionibus, *Animal, rationale* : nam hæ duæ apprehensiones ita exprimunt prædicata objectiva animalis, atque rationalis, ut ex ipsarum apprehensionum vi, nequeat intellectus dicere. *Animal est rationale*. Distinctio rationis inadæquata est cognitio ita repræsentans rem *A*, ut ex vi ipsius non modò nequeat intellectus dicere *A est B*, verum etiam neque possit dicere, rem *B*. esse in rerum natura, v. g. Hæc sola cognitio *animal* : ita namque repræsentat prædicatum animalis, ut ex vi ipsius, neque possit intellectus dicere *animal esse rationale*, neque possit dicere, an sit in rerum natura prædicatum rationalis. Tandem distinctio rationis alia vocatur distinctio rationis *ratiocinatæ*, alia *ratiocinantis*. Illa quæ simpliciter dicitur distinctio rationis, est distinctio concepta ab intellectu cum fundamento in re (de quo fundamento posteà loquemur.) Hæc est distinctio concepta ab intellectu absque ullo fundamento : v. g. distinctio, quam apprehendet aliquis in homine ob solam repetitionem harum cognitionum *Homo*. *Homo*. *Homo*.

161. Has species, tum identitatis, tum distinctionis rationis septem consectaria enodabunt, præ oculis semper habenda in his disputationibus ; ne intellectus, ùt plerumque solet, vocibus irretiatur. Consectarium. 1. In propositionibus affirmantibus, aut negantibus, modò identitatem, modò distinctionem formalem inter *A*, & *B*; totum quod affirmatur, aut negatur, non de objectis ipsis immediatè in se ipsis, sed de solis cognitionibus immediatè,

affirmari, aut negari, intelligatur. Quamobrem id generis cognitiones omnes sunt reflexæ; eò quòd intrinsecè respiciant alias cognitiones. Ratio est. Tota identitas, atque distinctio formalis logica stat *formaliter*, *ac immediatè*, non in objectis ipsis (quia hæc duntaxat præbent fundamenta) sed modò in claritate, modò in obscuritate cognitionum, vi quarum modò possit, modò non possit intellectus dicere, *A est B*. Constat hoc ex definitionibus jam datis: & ulteriùs rationem ne exposcas. Nam definitiones sunt prima, & ultima principia, ultra quæ non licet divagari: ergo affirmare, aut negare identitatem, vel distinctionem formalem logicam est affirmare, vel negare claritatem, vel obscuritatem cognitionum; sed hæc claritas, & obscuritas negativa est quid intrinsecum per identitatem ipsis cognitionibus, ut suppono ex lib. de Anima: ergo affirmare, aut negare identitatem, vel distinctionem rationis logicam nil aliud est, quàm affirmare, aut negare de ipsis cognitionibus, modò claritatem, modò obscuritatem.

162. Quo circa, qui dicit *Hominem esse formaliter animal* tamet si primo aspectu videatur aliquid affirmare de ipsa entitate hominis: attamen re ipsa nil de ea immediatè enunciat; sed præcisè ait; hanc cognitionem *homo* habere claritatem sufficientem, ut ex vi ipsius præcisè possit intellectus affirmare: sic *Homo est animal*. Similiter qui dicit, *rationale non esse formaliter animal*; quamvis insciis terminorum videatur aliquid negare de prædicato objectivo rationalis; re ipsa nihil de illo negat; sed dumtaxat negat hanc cognitionem *Rationale* habere per se præcisè claritatem sufficientem, ut ex vi illius præcisè valeat intellectus proferre hoc judicium: *Rationale est animal*. Ulterius scifcitari, an hoc sit formaliter illud, v. g. An perseitas sit formaliter ens? est scifcitari, an hæc apprehensio *Perseitas* talis sit, ut ex vi ipsius præcisè possit intellectus procedere ad hanc sententiam expressam. *Perseitas est ens*. Explicatio hæc menti obversetur: nam ùt posteà experiemur, tertio quoque passu binarium contradictoriorum in his quæstionibus pullulabit, si affirmatio, & negatio, quæ re verâ versantur circa cognitiones realiter distinctas, ad cognitionum objecta realiter identificata traducantur.

163 Consectarium 2. Non omnis identitas formalis est mutua, ut contrà P. Izq. alibi scripsimus. Probatur. Vel sermo est de identitate formali in sensu metaphysico, vel in sensu logico? Si primum: nulla identitas formalis metaphysica est reciproca: nam si *A* de-

In Phar. disput. 7. § 3. Prop. 2.

definitur per *B* in recto, nequit fieri, quòd *B* definiatur similiter per *A*. Alioquin committeretur circulus vitiosus. Sed identitas formalis metaphysica stat in eo, quòd unum definiatur per aliud: ergo si *A* identificatur formaliter metaphysicè cum *B*, nequit *B* identificari similiter cum *A*. Dixi, in *recto*: nam aliàs Pater definitur per Filium, & hic, ùt talis per illum. Si secundum: aliqua identitas formalis logica est mutua, v. g. quæ datur inter hominem, & animal rationale. Nam quem ad modum ex vi hujus soliùs cognitionis *homo* potest intellectus dicere *homo est animal rationale*, ità è converso; aliqua tamen mutua non est; quoniam homo est formaliter logicè animal, animal verò non est formaliter logicè homo; siquidem ex vi præcisè hujus cognitionis *animal* nequit intellectus certò asserere sic, *animal est homo*: ergo nunquam subsistit, quòd omnis identitas formalis sit mutua, ùt sensit P. Izquierdo.

164. Sed dices cum Authore nuper laudato, qui censet suam propositionem ex terminis ipsis evidentem. Fundamentum, cui innituntur regulæ conversionum, quas dat Dialectica, debet esse certum, atque universale. At mutua identitas formalis prædicati cum subjecto est fundamentum conversionum præcedentium in sensu formali: ergo. Nego minorem, ob doctrinam datam paulò ante. Etenim cùm propositiones, quæ affirmant, aut negant, modò identitatem, modò distinctionem rationis, non versentur immediatè, ac directè circa prædicata ipsa objectiva, sed circa alias cognitiones, & circa claritatem sufficientem ad proferenda hæc, aut illa judicia, ùt diximus loco citato; ideò ut conversio sit recta, non est affirmanda in convertente identitas, aut distinctio formalis inter prædicatum, & subjectum explicitum; Sed identitas, aut distinctio realis *inter claritatem sufficientem* ad proferendum quoddam judicium, & *cognitionem de qua est sermo*, v. g. Hæc propositio. *Omnis homo est formalirer animal*, cùm sit reflexa, reddit hunc sensum: *Omnis cognitio sic tendens* Homo *habet sufficientem claritatem, ut ex vi ipsius præcisè possit intellectus proferre hoc judicium.* Homo est animal: ergo subjectum præfatæ propositionis est hæc cognitio *Homo*. Prædicatum autem, Claritas sufficiens ad dictum judicium: ergò ut conversio legitimè fiat, convertens debet esse hæc. *Aliquod habens sufficientem claritatem ad hoc judicium, Homo est animal; est hæc cognitio Homo*; & hæc est vera: ergo ut propositiones enunciantes identitatem, aut distinctionem formalem, legitimè convertantur, opus non est identitate, aut distinctione formali mutua.

Hinc

165. Hinc convertens hujus propositionis. *Omnis homo est formaliter animal*, non est hæc. *Aliquod animal est formaliter homo*; sed priùs exponi oportet, & tunc assignanda est convertens, quam nuper dedimus. Ratio descendit ex dictis. Illa universalis affirmativa est vera, ùt suppono. Hæc verò particularis est falsa: ergo hæc non est convertens illius. Probatur antecedens. Sensus hujus particularis affirmativæ est hic: aliqua cognitio sic precisè tendens. *Animal*, habet per se præcisè claritatem sufficientem, ut ex vi ipsius possit intellectus proferre hoc judicium. *Animal est Homo*. Sed hic sensus est falsus: ergo &c.

166. Replicabis: ergo falsum est. Aliquod animal esse formaliter hominem: ergo verum est, nullum animal esse formaliter animal rationale. Tunc sic. Nullum animal est formaliter animal rationale. Sed omnis homo est formaliter animal: ergo nullus homo est formaliter animal rationale. Quod apertè est falsum. Pulcher terminorum abusus. Concessis cæteris, nego consequentiam illius syllogismi, qui videtur fabricatus in *celarent*: quoniam si attentè inspiciatur mutatur medium, & extremitas major: nam quod est subjectum majoris, non est prædicatum minoris. Probatur. Major est hæc. *Nullum animal est formaliter animal rationale*: quæ ob reflexionem sæpè dictam reddit hunc sensum. *Nulla cognitio sic præcisè tendens* animal *est clara, ut ex vi præcisè ipsius valeat intellectus proferre hoc judicium* animal est animal rationale: ergo subjectum illius majoris est hæc cognitio *animal*: & prædicatum est claritas ad dictum judicium. Perpendè modò, juxta regulam toties datam, minorem, & consequens: atque deprehendens neque prædicatum minoris esse subjectum majoris, neque prædicatum consequentis esse prædicatum majoris.

§. III.

167. Consectarium 3. ex eo præcisè quòd duo identificantur formaliter cum aliquo tertio, perperam arguitur identificari formaliter inter se. Est contra eundem Izq. hoc consectarium, quo suffocatur una ex præcipuis difficultatibus contra transcedentiam entis. Probatur 1. ab exemplo: homo, & equus identificantur formaliter cum eodem tertio: nempè cum animali, ùt perspicuum est, & tamen non identificantur formaliter inter se, ùt etiam est perspicuum: ergò. Probatur 2. à priori. Hominem v.g. identifica-

Loc. cit. Prop. 3.

ri formaliter cum animali consistit in eo, quòd ex vi præcisè hujus apprehensionis *homo* possit intellectus proferre hoc judicium *homo est animal*. Rursus equum identificari formaliter cum animali, stat similiter in eo, quòd ex vi præcisè hujus apprehensionis *equus* possit intellectus proferre hoc judicium, *Equus est animal*. Sed ambo hæc subsistere valent, quamquam homo, & equus non identificentur formaliter inter se. Probatur. Hominem, & equum indentificari formalirer inter se staret in eo, quòd ex vi precisè hujus cognitionis *homo* possit intellectus dicere *homo est equus*, & ex vi præcisè hujus cognitionis *equus* posset dicere *equus est homo*. Sed quamquam ex vi præcisè hujus cognitionis *homo* possit intellectus dicere sic *homo est animal*, & quamquam ex vi præcisè hujus cognitionis *equus* possit intellectus sic judicare, *Equus est animal*; nihilominus hinc non sequitur, quòd ex vi præcisè hujus apprehensionis *homo* possit judicare sic, *homo est equus*: neque quòd ex vi præcisè hujus apprehensionis *Equus* possit intellectus sic judicare, *Equus est homo*; quandoquidem judicia hæc sunt realiter inter se distincta, ùt consideranti illa patebit: ergo.

168. Consectarium 4. eadem simplex, ac indivisibilis cognitio potest esse identitas negativa, nec non distinctio formalis *negativa* unius ab altero, v. g. hæc indivisibilis cognitio *animal* est identitas, ac distinctio formalis negativa inter animal, & rationale. Ratio est: cognitionem esse identitatem formalem negativam unius cum alio, consistit in eo, quòd ex vi præcisè talis cognitionis non possit intellectus proferre hoc judicium. *Hæc res distinguitur ab illa.* Prætereà esse distinctionem formalem negativam, consistit in eo, quòd ex vi præcisè talis cognitionis non possit intellectus dicere. *Hæc res est illa*. At hæc simplex cognitio: *animal* talis est, ut ex vi præcisè ipsius neque possit intellectus dicere sic. *Animal distinguitur à rationali*: neque sic. *Animal est rationale*, ùt constat: ergo hæc simplex cognitio *animal* est identitas, atque distinctio formalis negativa inter animal, & rationale. Id tamen generis cognitio consuevit jam vocari potiùs distinctio, seu precisio negativa unius ab alio, quàm identitas negativa.

169. Consectarium 5. Implicat quòd eadem cognitio sit identitas formalis positiva, & simul distinctio formalis positiva duorum. Item quòd sit identitas formalis positiva, & distinctio formalis negativa eorundem. Item quod sit distinctio formalis positiva, & identitas formalis negativa. Omnia deducuntur legitimè ex principiis

jactis.

jactis. Probo 1. partem. Hanc cognitionem *animal*, v. g. esse identitatem formalem positivam animalis cum rationali stat in eo, quòd hæc cognitio habeat claritatem, ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus pronnuciare hanc sententiam *animal est rationale*. Rursus esse distinctionem formalem positivam stat in eo, quòd prædicta cognitio habeat claritatem, ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus proferre hanc sententiam *animal non est rationale*. Utrumque constat ex definitionibus supra datis. Sed implicat, quòd eadem simplex cognitio in eisdem circumstantiis, & respectu ejusdem intellectûs habeat claritatem ad prædicta duo judicia proferenda. Nisi forte talis cognitio involvat, aut significet terminos oppositos: ergo Implicat &c.

170. Probo 2. partem. Cognitionem esse identitatem formalem positivam stat in eo, quòd ex vi præcisè ipsius posit intellectus dicere. *Animal* v. g. *est rationale*; esse distinctionem formalem negativam stat in eo, quòd ex vi præcisè ipsius non possit intellectus sic dicere. *Animal est rationale*. Ambo hæc constant ex superioribus. Sed implicat quòd eadem cognitio sit talis, ut ex vi præcisè ipsius possit, & non possit idem intellectus sic dicere. *Animal est rationale*, ùt per se liquet: ergo implicat &c. Probo 3. partem. Cognitionem esse distinctionem formalem positivam, stat in eo, quòd ex vi præcisè ipsius possit intellectus sic dicere. *Animal non est rationale*. Item esse identitatem formalem negativam, stat in eo, quòd ex vi præcisè ipsius non possit intellectus sic dicere. *Animal non est rationale*. Sed, ut constat, est impossibile, quòd cognitio aliqua talis sit, ut ex vi præcisè ipsius possit, & non possit idem intellectus, sic dicere. *Animal non est rationale*: ergo impossibile est, quòd eadem cognitio sit distinctio formalis positiva, & identitas formalis negativa inter animal, & rationale,

171. Consectarium 6. identitas formalis *A* cum *B*. necnon distinctio formalis, sive negativa, sive positiva, non sunt conceptus absoluti, & universales; sed respectivi. Explicatur. Fieri potest, ut res, quæ relatè ad unum Intellectum identificatur formaliter, sive positivè, sive nagativè cum alia; relatè ad alium intellectum distinguatur formaliter ab eadem re, & è converso. Ratio dimanat ex dictis. Tota identitas, ac distinctio formalis, sive negativa, sive positiva consistit unicè in claritate, vel obscuritate cognitionum, per quas apparent res. At fieri potest ut cognitio, vi cujus præcisè potest unus intellectus deducere hoc judicium v. g. *A est res B*

aut

aut hoc. *A non est B.* impar sit, ut ex vi præcisè ipsius possit alius intellectus, vel minùs perspicax, vel minùs studiosus, vel aliis speciebus præoccupatus, alterum ex præfatis judiciis elicere, ut passim experimur in disputationibus scholasticis, & præcipuè quando dubitamus circa legitimam definitionem alicujus rei: ergo fieri potest, ut cognitio, quæ respectu unius intellectus est identitas, aut distinctio formalis positiva, vel negativa inter duo extrema, non sit respectu alius intellectus: ergo identitas, atque distinctio formalis non sunt termini absoluti, sed respectivi.

172. Et confirmatur duppliciter 1. me proferente hanc vocem *Petrus*, fieri potest, ut ex circumstantibus, unus illam audiat, secus alius: quia hebetem hic habeat potentiam auditivam, vel quia distractus sit: ergo similiter fieri potest, ut significante una cognitione modò identitatem, modò distinctionem inter *A*, & *B*, unus intellectus illicò eam deprehendat: secus alius. 2. Propositiones illæ, quæ vocantur *per se notæ*, seu *ex terminis evidentes*, possunt esse tales respectu unius intellectûs, & non respectu alius, ut passim experimur: & benè observatum invenio apud P. Izquierdo: ergo cognitio, quæ clarè, & evidenter proponit identitatem, aut distinctionem inter duo, potest respectu unius intellectûs exercere hanc perspicuitatem, & non respectu alius. Hæc dixerim de cognitione sumpta quoad speciem; non verò sumpta quoad individuum: quoniam individua cognitio, quæ nunc informat mentem Petri, v. g. nequit juxtà veriorem Philosophiam informare mentem Joannis.

In Phar. disp. 19. q. 8. n. 280.

§. IV.

173. Consectarium 7. Quoties *A* identificatur formaliter metaphysicè cum *B*; identificatur etiam formaliter logicè cum eodem. Non è contra. Item quoties distinguitur formaliter logicè à *B*, distinguitur etiam formaliter metaphysicè. Non è contra. Quo circa identitas formalis metaphysica, & logica non sunt termini convertibiles: neque distinctio rationis logica, & metaphysica. Ratio desumitur ex dictis. Quoties *A* definitur legitimè per *B* identificatur formaliter logicè cum *B*(tunc enim, cùm *B* sit illud, quod primariò apprehendimus in *A*, fit quòd ex vi præcisè hujus cognitionis *est A*, potest intellectus incidere in hanc *A est B*, in quo stat identitas formalis logica) sed quoties *A*, identificatur formaliter metaphysicè cum *B*, legitimè definitur per *B*: quia in hoc con-

 sistit

sistit identitas formalis metaphysica: ergo quoties *A* identificatur formaliter metaphysicè cum *B*, identificatur etiam formaliter logicè. Non tamen è converso. Namque *A* identificari formaliter logicè cum *B* stat in eo, quòd hæc cognitio *est A* per se præcisè habeat claritatem sufficientem, ut intellectus possit proferre hanc sententiam *A est B*.

174. Sed fieri potest, ut hoc contingat, quin *A* identificetur formaliter metaphysicè cum *B*, seu quod idem est; quin definiatur per *B* tanquam per ultimum genus, vel ultimam differentiam specificatam. Probatur: hæc cognitio *animal rationale* habet per se præcisè sufficientem claritatem, ut intellectus terminorum gnarus possit sic judicare *animal rationale est homo*, & tamen animal rationale, non definitur per hominem; sed potius hic conceptus *homo* definitur, seu explicatur per hunc *animal rationale*: ergo. Præstereà hæc cognitio *A movetur progressivè* habet per se precisè sufficientem claritatem, ut intellectus assequatur hanc: *A*, *vel est rationale, vel irrationale animal*. Et tamen virtus motiva progressivè, ut talis non definitur per hæc predicata. Ulteriùs ex vi hujus solius cognitionis (quam ponamus entitativè simplicem, atque indivisibilem) *omnis homo est visibilis, & aliquod animal est homo* potest intellectus deducere hoc expressum judicium, *aliquod animal est visibile*, & tamen hoc quod est omnem hominem esse visibilem, & aliquod animal esse hominem, non definitur per hoc quod est, aliquod animal esse visibile: ergo. Et ratio est: ut *A* identificetur formaliter logicè cum *B*, sufficit quòd per propriam cognitionem appareat identificatum cum *B*, ùt suprà diximus. Cæterùm ut identificetur formaliter metaphysicè, desideratur ulteriùs, quòd *B* sit genus, vel differentia rei *A* (aliàs non erit de conceptu definitivo rei *A*) ergo plus desideratur ad identitatem formalem metaphysicam, quàm ad logicam: ergo non omne &c.

175. Probo 3. partem hujus Consectarii, videlicet. Quoties *A* distinguitur formaliter logicè à *B*, distinguitur formaliter metaphysicè ab eodem. Nàm quotiès ex vi præcisè hujus cognitionis *est A*, nequit intellectus pronunciare hanc sententiam *A est B*: res *A* non definitur legitimè apud illum intellectum per *B*, proindequè distinguitur formaliter metaphysicè à B, (si enim definiretur per *B*, contingereret, quod ex vi præcisè hujus cognitionis *est A*, posset intellectus ille terminorum conscius dicere sic. *A est B*: quemadmodum ex vi præcisè hujus cognitionis, *est Homo* potest Intelle-

ctus,

ctus, qui terminos penetraverit, dicere sic: *Homo est animal rationale*) sed quoties *A* distinguitur formalitèr logicè à *B*, contingit quòd ex vi præcisè hujus cognitionis *est A*, non possit intellectus dicere *A est B*: siquidem in hoc consistit distinctio formalis: ergo. Non tamen è contra. Nam ùt nuper dicebamus, fieri potest, ut *A* non definiatur legitimè per *B*, & tamen quòd appareat identificatum cum *B* per cognitionem propriam. Sed hoc ipso distinguetur per rationem metaphysicè à *B*, non tamen logicè: ergo non omne, quod distinguitur per rationem metaphysicè ab alio, distinguitur etiam logicè.

176. Ut autem hujus Consectarii doctrina luculentiùs innotescat. Dices 1. cum Doctis RR. Ratio, & definitio sunt idem apud Arist., & D. Tomam: ergo illa identificantur ratione, quæ identificantur definitione, & è contra: nec non illa distinguuntur ratione, quæ distinguuntur definitione, & è contra. Distinguo antecedens. Ratio *Metaphysica*, & definitio idem sunt, concedo antecedens, ùt initio hujus Capitis statuimus. Ratio logica, & definitio idem sunt, nego antecedens: quoniam logica agit de rebus prout apparentibus per cognitiones: Metaphysica verò ultrà genus quærit in rebus illud prædicatum, quod primariò apprehendimus in illis tanquam primam originem, quam assumimus prò medio ad probanda cætera attributa illarum rerum, & contingere potest quòd res aliqua appareat identificata cum *B*, v. g. quin definiatur per *B*, tanquam per primam originem suorum attributorum, ùt declaravimus exemplis supra: ergo ratio logica, & definitio non sunt idem. Eisdem terminis explicatur consequens. Dices 2. Eo ipso, quòd *A* per proprios terminos, seu per propriam cognitionem non appareat identificatum cum *B*, distinguitur per rationem logicè ab ipso *B*, ut nos ipsi in hoc capite sanximus. At fieri potest, ut *A* non appareat per propriam cognitionem identificatum cum sua definitione: siquidem multoties ambigimus de definitione germana rerum, circa quas versamur, & alius sic, alius verò sic eas definiunt: quòd non eveniret, si res illæ ex propriis terminis apparerent identificatæ cum propria definitione. Profectò per Divinam revelationem novimus existentiam Columbæ, quam emisit Noë; illius autem definitionem, neque per Divinam revelationem, neque per aliud medium scimus: ergo fieri potest, ut res distinguatur per rationem logicè ab eo, per quod definitur, & consequenter ab eo, quo cum identificatur formaliter metaphysicè: ergo prima pars hujus consectarii est

 fal-

falsa. Prudens omitto aliud argumentum contra eandem partem, quia in capite sequenti illud refellam.

Disp. 6. de Fide sect. 1.
In 3 disp. 6. sect. 12. art. 1.

177. Propter hanc rationem P. Arriaga, & Mastrius Scotista censent revelationem Divinam circa definitum non esse revelationem circa definitionem, siquidem, ut patet in exemplo nuper adducto, Deus revelavit nobis illam Columbam, & non revelavit illius definitionem. Omissa solutione alia, respondeo consentaneè ad doctrinam hujus capitis. Identitas rationis, sive metaphysica, sive logica non est conceptus absolutus, & universalis respectu omnis prorsus intellectus, sed respectivus: Quapropter quod respectu unius intellectus identificatur formaliter logicè, aut metaphysicè cum alio, respectu alius intellectus distinguitur formaliter ab illo eodem. Quando ergo dicimus, quòd quoties *A* identificatur formaliter metaphysicè cum *B*, identificatur etiam formaliter logicè; dumtaxat dicimus, quòd identificatur formaliter logicè *respectivè ad eum intellectum*, respectivè ad quem identificatur formaliter metaphysicè. Hoc autem non oppugnatur per præcedens argumentum; nam si ignoramus definitionem rei *A*, v. g. respectivè ad nostrum intellectum non identificatur formaliter metaphysicè res *A* cum sua definitione: quid ergo mirum, quòd nec formaliter logicè cum illa identificetur.

178. In forma, datis majore, & minore distinguo consequens: fieri potest, ut res distinguatur per rationem logicè ab eo, per quod definitur relatè ad eum intellectum, qui noverit definitionem, nego consequentiam: relatè ad intellectum, qui definitionem ignoraverit, concedo consequentiam. Cùm definitiones non semper sint universaliter notæ, fieri potest, ut unus intellectus non statim, ac apprehendit definitum, apprehendat quoque identitatem ejus cum definitione; alius autem intellectus illicò eam identitatem apprehendat; quo fiet, ut res respectu unius intellectûs non identificetur formaliter logicè cum suo definito, secus respectu alterius intellectûs. Porrò quemadmodum ajunt multi Theologi, non omnia, quæ sunt de fide *secundum se*, esse de fide *quoad nos* scilicet, quia non novimus omnes revelationes, quas Deus protulit: ità non omnia, quæ identificantur formaliter secundum se, identificantur formaliter quoad nos, nimirum quia non didicimus omnium rerum definitiones: ast si semel definitionem novimus, ubi primum apprehendamus definitum, habebimus sufficientem claritatem ad affirmandum de illo suam definitionem.

CA-

CAPUT SEXTUM.

Aliæ huc spectantes resolvuntur quæstiones.

179. Uæres 1. An inter prædicata creata realiter identificata dari possit distinctio rationis, seu præcisio formalis? Respondeo idem quod nuper cap. 5. innui. Inter prædicata realiter identificata potest dari distinctio rationis negativa, imò, & positiva strictissimè tales: necnon inter extrema realiter distincta potest dari identitas formalis negativa, imò & positiva strictissimè tales. Quadrimembris hæc conclusio probatur facilè ex definitionibus supra datis. Probo 1. partem: Animal distingui per rationem negativè à rationali, stat in eo, quòd ex vi præcisè hujus termini *animal*, quo frequenter utimur acturi de animali objectivo, non possit intellectus proferre hoc expressum judicium. *Animal est rationale*: constat ex cap. 5. Sed quamquam animal, & rationale objectiva realiter identificentur ad invicem; nihilominus ex vi præcisè illius termini non potest intellectus proferre illud judicium, ut per se patet: ergo quamquam &c.

180. Probo 2. partem. Esto Deum identificari cum connexione metaphysica, cum possibilitate possibilium, ùt probabilis fert opinio, quam dabimus disp. ultima. Tunc sic. Deus atque sua essentialis independentia à creaturis realiter identificantur cum prædicta connexione, & tamen apud multos hæc independentia distinguitur per rationem positivè a prædicta connexione: quandoquidem ex vi præcisè illius termini *independentia Divina* inferunt multi: Independentia Divina non est connexa cum possibilitate possibilium: ergo. Nota, nos neutiquam asserere extrema realiter identificata distingui per rationem positivè *respectu intellectûs, qui illa agnoverit, ut identificata*; sed respectu alius intellectûs: quod descendit ex regula data cap. 5. Probo 3. partem Petrum identificari formaliter negativè cum Joanne, stat in eo, quòd ex vi præcisè hujus termini *Petrus* non possit intellectus proferre hoc judicium *Petrus distinguitur à Joanne*. Sed fieri potest, ut intellectus aliquis ex vi præcisè hujus termini *Petrus* non possit proferre dictum judicium quandoquidem ex vi præcisè illius termini non venit in mentem Joannes; unde nec distinctio ab illo: ergo fieri potest, ut Petrus, qui est realiter

liter distinctus à Joanne, identificetur formaliter negativè cum Joanne.

Lib. 2. met. tract. 4. cap. 12. 181. Ob. 1. argumentum, quo utitur P. Lynce ad probandum fore, ut de animali, & rationali verificentur duo contradictoria, si mutuò distinguantur per rationem. Verùm illud jam repulimus cap. 4. num. 134. Ob. 2. Si animal distinguitur mentaliter, ac per rationem à prædicato rationalis, necesse est, aliquid convenire mentaliter animali, quod non conveniat rationali; sed hoc dissentit nostris principiis: ergo. Probatur major. Si *A* distinguitur realiter ab extremo *B*, necessarium est quòd aliquid conveniat realiter rei *A*; quod realiter non conveniat rei *B*: ergo si &c. Confirmatur. Si omnia, nullo dempto, quæ mentaliter, ac per rationem conveniunt animali, mentaliter etiam, ac per rationem conveniunt rationali, sequetur fore, ut animal, & rationale in omnibus, & per omnia conveniant mentaliter, proindeque quòd non distinguantur mentaliter: ergo si distinguuntur mentaliter &c.

182. Ad objectionem distinguo majorem: necesse est aliquid convenire mentaliter animali, quod non conveniat mentaliter rationali, quodque reddat eundem sensum, quando enunciatur de uno, ac quando enunciatur de altero, nego majorem: quod diversum reddat sensum, concedo majorem. Constat ex superioribus. Sed expeditiùs respondeo, negando majorem, cujus absurditas non realis, sed apparens est. Etenim aliquid, v. g. *Principium sentiendi* convenire mentaliter animali, non autem rationali unicè consistit (quidquid sit de terminorum involucris) in eo quòd hæc cognitio *animal* præbeat fundamentum sufficiens ad hoc judicium expressum, & formale. *Animal est principium sentiendi*: Hæc verò cognitio *Rationale* non præbeat fundamentum sufficiens ad hoc expressum judicium. *Rationale est principium sentiendi*. Sed nullum continet absurdum, quòd cognitio *animal* præbeat dictum fundamentum, secus cognitio hæc *rationale*, cùm sint cognitiones realiter distinctæ: ergo nullum continet absurdum quòd aliquid &c. major hujus discursûs constat ex definitionibus supra datis.

183. Hìc notandum est. Quòd licet tota præcisio, seu distinctio rationis unicè consistat formaliter, ac immediatè in ipsis cognitionibus, per hasque totum hoc negotium conficiatur; attamen quod est, atque denominatur *præcisum*, seu distinctum per rationem, non sunt ipsæ cognitiones, neque complexa ex cognitionibus, & objectis, quippe prima distinguuntur invicem realiter adæquatè; se-

secunda realiter inadæquatè; sed prædicata ipsa objectivà, ùt distincta à cognitionibus, licet dependenter ab illis. Sic independenter ab albedine, paries neque est, neque denominatur albus; cæterum supposita jam albedine, & unione cumpariete, quod denominatur *album* non est albedo ipsa, neque complexum ex ipsa, & pariete; sed solus paries: quia nimirum aliud est esse formam formaliter, ac immediatè constitutivam denominationis,aliud autem subire ipsam denominationem. Albedo quidem est forma tribuens denominationem *albi*; at hanc denominationem non subit. Sic independenter à cognitionibus prædicatum animalis non esset formaliter præcisum, sive distinctum per rationem à prædicato rationalis: Attamen cognitionibus semel datis, quod præscinditur formaliter, quod distinguitur per rationem, non sunt ipsæ cognitiones, neque complexa ex eis, & objectis; sed prædicata ipsa objectiva. Et ratio est. Illud denominatur præcisum formaliter, seu distinctum per rationem à prædicato rationalis, cujus propria cognitio talis est, ut ex vi ipsius præcisè, nequeat intellectus sic expresse judicare. *Hæc entitas est rationalis*. At prædicatum ipsum objectivum animalis, ùt distinctum à cognitionibus, est illud, cujus propria cognitio talis est, ut ex vi præcisè ipsius non possit intellectus sic expressè judicare. *Hæc entitas est rationalis*: ergo prædicatum ipsum objectivum animalis &c. Hoc non impedit, quod etiam cognitiones ipsæ distinguantur inter se formaliter.

§. II.

184. QUæres 2. An eadem simplex, atque indivisibilis cognitio possit esse distinctio rationis? Respondeo. Eadem indivisibilis cognitio per se præcisè, ac independenter ab alia potest esse distinctio rationis mutua duarum formalitatum. Item duæ cognitiones realiter distinctæ possunt esse identitas formalis mutua, & etiam non mutua duorum. Probo 1. partem possibilis est cognitio simplex, atque indivisibilis sic tendens. *Rationale, atque loco motivum*. At hæc cognitio per se præcisè, & independenter ab alia, est distinctio rationis mutua inter hæc duo prædicata realiter identificata. Probatur. Omnis cognitio ita repræsentans duo, ut ex vi ipsius præcisè nequeat intellectus proferre hanc sententiam. *Hoc est illud*, aut hanc. *Illud est hoc*, est distinctio rationis mutua inter utrumque. Constat ex dictis. Sed prædicta cognitio talis est,

quip-

quippè ex vi præcisè ipsius stolidè affirmaret intellectus ; Rationale identificari cum loco motivo, aut conversim : ergo &c. Is discursus eâdem facilitate ostendit simplicem cognitionem posse esse distinctionem formalem positivam duorum. Possibilis namque est cognitio simplex sic tendens. *Homo*, *& chymæra*. Sed hæc cognitio est distinctio rationis positiva inter hominem, & chymæram. Probatur. Hæc cognitio ità repræsentat hominem, & chymæram, ùt ex vi ipsius præcisè possit intellectus sic dicere. *Homo non est chymæra*, nam cum homo, qua talis sit formaliter possibilis, & ens reale : ex vi præcisè cujusque cognitionis hominem repræsentantis potest intellectus asserere, hominem non implicare duo contradictoria, proindeque non esse chymæram : ergo.

185. Probo secundam partem. Hæ duæ cognitiones *Homo*. *Animal rationale* sunt realiter simpliciter distinctæ inter se, & nihilominùs sunt identitas formalis mutua positiva suorum objectorum, siquidem ex vi primæ solius potest intellectus sic judicare. *Homo est Animal rationale*, & ex vi secundæ solius potest sic judicare. *Animal rationale est Homo* : ergo duæ cognitiones realiter distinctæ &c. Possunt quoque esse identitas formalis non mutua, ut patet in his duabus cognitionibus. *Homo*. *Animal*. Ratio à priori est. Cognitionem esse distinctionem, aut identitatem formalem non est regulandum penes id, quòd sit unica, aut multiplex ; sed per conceptum quidditativum, definitivumque, tum distinctionis, tum identitatis formalis. Sed uterque conceptus salvari potest distributione accomoda, in unica cognitione, ùt liquet exemplis adductis : ergo.

186. Ob. contra 1. partem. Quando datur unicus actus repræsentans prædicatum animalis, & prædicatum rationalis, neque datur distinctio ex parte objecti inter illa prædicata, neque distinctio ex parte actûs. Probatur hoc. Quando non dantur actus distincti, non datur distinctio ex parte actûs. Sed quando datur unicus actus, non dantur actus distincti : ergo. Confirmatur 1. Indivisibilis forma nequit præstare, ut idem distinguatur realiter à se ipso : ergo indivisibilis cognitio præstare nequit quòd animal distinguatur formaliter à rationali, quod est ipsum animal. Confirmatur 2. Animal distingui per rationem à rationali, stat in eo, quòd aliquid conveniat mentaliter, seu per rationem animali, quod non conveniat rationali, ut nos ipsi diximus nuper : ergo est necessarium quòd inter animal, & rationale detur distinctio, aut ex parte objecti, aut ex

par-

parte actuum. Sed non datur distinctio ex parte objecti: ergo datur distinctio ex parte actuum.

187. Confirmatur 3. Animal objectivum per hanc cognitionem *animal* esse mentaliter animal, & per hanc eamdem cognitionem non esse mentaliter rationale opponuntur contradictoriè. At si hæc simplex cognitio *animal* est distinctio rationis inter ea duo prædicata, verificabitur animal objectivum per hanc simplicem cognitionem *animal* esse apparenter, seu mentaliter animal, ut est certum: & non esse mentaliter rationale, ut nos diximus: ergo si una simplex cognitio fuerit distinctio rationis inter ea duo prædicata, verificabuntur duo contradictoria. Probatur major, quia tam opponuntur esse mentaliter animal, & non esse mentaliter rationale, per eamdem simplicem cognitionem; quam cognosci animal, & non cognosci rationale per eamdem cognitionem. Tum deinde; quia animal objectivum esse mentaliter animal per unam cognitionem, & non esse mentaliter animal per eamdem cognitionem opponuntur contradictoriè. Sed rationale est animal: ergo esse mentaliter animal, & per eamdem cognitionem non esse mentaliter rationale opponuntur contradictoriè.

188. Hæc ex prava intelligentia terminorum procederent. Ad objectionem distinguo secundam partem antecedentis. Non datur distinctio physica, & entitativa ex parte actus, concedo (& hoc dumtaxat concluditur per subscriptam probationem.) Non datur distinctio logica ex parte actus, nego antecedens, & consequentiam. Communis est Scholasticorum phrasis vocare distinctionem, *ex parte actus* illam quam nos distinctionem rationis appellamus; non quod intercedere debeant actus distincti, in quibus consistat formaliter ipsa distinctio rationis (de hoc quippe est quæstio, & absolutè negatur à nobis) sed eo quòd tota distinctio rationis consistat in actu, vel actibus intellectus. Dicimus ergò, quod quando datur unicus actus, non datur distinctio physica, & entitativa ex parte actus, ad hoc namque opus erat actibus physicè distinctis; ceterùm datur distinctio logica ex parte actus: quoniam ut ex dictis constat distinctio hæc unicè consistit in eo, quòd ità repræsentetur prædicatum animalis, v.g. ut ex vi præcisè ipsius repræsentationis nequeat intellectus dicere sic, *Animal est rationale*. Sed quamquam non dentur actus distincti, sed unus solus, potest hoc contingere: ergo quamquam non dentur actus distincti, potest dari distinctio logica ex parte actus. Ubi ut vides, non nego esse necessariam aliquorum

actuum distinctionem; sed esse necessariam distinctionem actuum illorum in quibus stat distinctio rationis.

189. Ad 1. confirmationem, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam cùm prorsus sit impossibile, quod res distinguatur realiter à se ipsa: id neque per unam, neque per multiplicem formam præstari potest: attamen cum non sit impossibile, quod res distinguatur mentaliter à prædicato secum identificato præstari hoc potest tum per unicam, tum per multiplicem cognitionem. Ad 2. respondeo. Aliud est, quod distinctio rationis inter animal, v. g. & rationale poscat distinctionem actuum; & aliud quod consistat formaliter, & immediatè in actibus distinctis. Illud primum non negatur à nobis, nam absolutè est verum, si enim hic actus. *Principium sentiendi*, non esset distinctus ab hac cognitione *rationale*, sicut intellectus ex vi præcisè hujus tendentiæ *animal* potest dicere sic, *Animal est principium sentiendi*, posset simpliciter dicere sic: *Animal est rationale*, qua propter animal non distingueretur per rationem à rationali. Poscit ergo distinctio rationis actus intellectus realiter distinctos; attamen non consistit formaliter, & immediatè in actibus distinctis. In forma distinguo consequens, est necessarium, quod detur distinctio ex parte actus, itaut actus distincti sint constitutivum formale, & immediatum distinctionis per rationem, nego consequentiam: itaut actus distincti sint termini, quibus cum connectitur distinctio rationis. Concedo consequentiam.

190. Ad 3. nego majorem cum sua prima probatione, quoniam esse mentaliter animal: & non esse mentaliter rationale per eandem cognitionem, re ipsa connotant distincta judicia, ut sæpè inculcatum est, proindeque non sunt contradictoria. Ad secundam probationem datis præmissis, nego consequentiam ob defectum non semel detectum in similibus formis arguendi. Igitur quamvis animal, & rationale sint prorsus idem, nihilominus esse mentaliter animal per hanc cognitionem *animal*, & non esse mentaliter rationale per illam eandem cognitionem non sunt contradictoria, tametsi contradictoria sint hæc duo, esse mentaliter animal, & non esse mentaliter animal per hanc simplicem cognitionem *animal*. Ratio clarè descendit ex dictis. Esse mentaliter animal, & non esse mentaliter animal per hanc cognitionem *animal* staret in eo, quòd ex vi præcisè hujus cognitionis animal posset intellectus sic dicere. *Hæc entitas* est animal, & simul idem intellectus non posset sic dicere. Quod manifestè repugnat. At verò esse mentaliter animal, &

non esse mentaliter rationale per hanc cognitionem *animal* stat in eo, quòd ex vi præcisè hujus cognitionis possit intellectus proferre hoc judicium: *Hæc entitas est animal*, & non possit proferre hoc. *Hæc entitas est rationalis*: Cumque hæc duo judicia sint realiter simpliciter distincta; idcircò non opponuntur contradictoriè hæc duo esse mentaliter animal, & non esse mentaliter rationale per hanc simplicem cognitionem *animal*.

§. III.

191. QUæres 3. An omne judicium repræsentans clarè objectivam duorum identitatem, sit eorundem identitas formalis? Respondeo. Omne judicium clarè repræsentans terminis aliis identitatem objectivam inter animal, & rationale est identitas formalis ipsorum; non tamen est semper identitas formalis *strictissima*. Pariter omnis cognitio clarè repræsentans terminis aliis objectivam duorum distinctionem est eorundem distinctio formalis, licet non semper strictissimè talis. Probo 1. partem. Omnis cognitio ità repræsentans *A*, *&* *B*; ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus sic dicere *A est B*, est aliqua identitas formalis ipsorum: Constat ex definitione, & divisionibus datis cap. 5. Sed omne judicium clarè repræsentans terminis aliis objectivam identitatem inter animal, & rationale, est tale, ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus sic judicare. *Animal est rationale*, ut patet: ergo. Pari discursu persuadetur, omnem cognitionem clarè proponentem objectivam duorum distinctionem esse aliquam distinctionem rationis eorundem: est namque cognitio, vi cujus præcisè potest intellectus sic judicare. *Hoc non est illud*. Dico *terminis aliis* quos volueris: quia non dico posse intellectum dicere *A* est *B*, ex vi præcisè judicii sic proponentis identitatem illorum. *A* est *B*. Sed aliis terminis proponentis illam.

192. Ratio autem utriusque exceptionis positæ in conclusione est. Identitas formalis strictissima rei *A* cum *B* non stat in quavis cognitione proponente identitatem inter utrumque; Sed in eo quòd terminus, sive cognitio illa, quæ est propria rei *A*, idest, quà frequenter utimur disputaturi de *A*, talis sit, ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus sic judicare *A* est *B*. Similiter distinctio rationis strictissima inter *A*, & *B*. consistit in eo, quòd cognitio propria rei *A*, hoc est qua frequenter utimur acturi de *A* talis sit, ut ex vi

præcisè ipsius, non possit intellectus dicere sic. *A est B*, aut possit dicere sic *A non est B*. At neque omnis cognitio clarè proponens distinctionem inter *A*, & *B* est cognitio propria, & usualis qua frequenter utimur acturi de ipso *A*, ut per se constat. Sic quamquam hæc cognitio. *Animal est rationale* clarè proponat identitatem inter utrumque, nihilominùs non est cognitio, quà frequenter utimur acturi de animali: cognitio namque, quà frequenter utimur est sola hæc cognitio *Animal*: ergo.

193. Objicies 1. Hoc judicium falsum. *Homo distinguitur ab animali rationali* clarè proponit distinctionem inter hominem, & animal rationale, sed hoc judicium non est distinctio rationis inter utrumque. Probatur 1. impossibilis est distinctio rationis inter definitum, & definitionem, ut communiter censetur. Sed homo est definitum, & Animal rationale est definitio: ergo. 2. Nullum judicium, vi cujus potest intellectus sic dicere. *Homo est Animal rationale*, est distinctio rationis inter hominem, & animal rationale, sed prædictum judicium falsum tale est. Probatur. Ex vi præcisè definiri formalis potest intellectus affirmare definitionem. Sed hic terminus *Homo est* definitum formale, & animal rationale est definitio: ergo ex vi præcisè hujus termini *Homo* potest intellectus affirmare animal rationale. Sed in prædicto judicio falso reperitur hic terminus *Homo*: ergo ex vi præcisè prædicti judicii falsi &c.

194. Non abs re diximus supra conceptum identitatis, distinctionisque formalis non esse absolutum, universalemque, sed respectivum: hoc est cognitionem, quæ respectu unius intellectus est identitas formalis duorum, posse respectu alius non esse identitatem formalem. Nam cum totum hoc consistat in eo, quòd cognitio habeat, vel non habeat claritatem sufficientem, ut ex vi præcisè ipsius deveniatur in cognitionem expressam identitatis realis, possitque fieri, ut claritas, quæ uni intellectui sufficit, alteri non sufficiat; idcircò fieri potest, ut cognitio, quæ respectu unius intellectus est identitas formalis, non sit respectu alius. Ad objectionem distinguo minorem. Non est distinctio rationis respectivè ad intellectum, qui assentiatur isti judicio falso, nego (is enim intellectus ex vi præcisè istius judicii negativi nequiret sic judicare. *Homo est Animal rationale*) respectivè ad alium intellectum penetrantem terminos, concedo minorem: quoniam hic intellectus eo ipso quòd sibi objiciatur istud judicium agnoscet esse falsum, proindeque agnoscet hominem esse animal rationale. Eisdem terminis concedo,

ne-

negoque consequentiam. Ad 1. probationem, distinguo majorem. Impossibilis est distinctio rationis inter definitum, & definitionem, relatè ad intellectum penetrantem terminos, concedo: relatè ad intellectum assentientem negationi definitionis de definito, nego; Et concessa minore, distinguo consequens eisdem terminis. Ad 2. distinguo majorem. Nullum judicium &c. est distinctio rationis respectivè ad intellectum, qui terminos penetraverit, concedo: respectivè ad alium intellectum, nego majorem, & similiter explicantur cætera.

195. Ob. 2. P. Augustinus de Herrera. Ponamus judicium ita disertè enuncians, rationale esse risibile, ut simul proponat distinctionem virtualem inter utrumque. Tunc sic. Prædictum judicium clarè repræsentat identitatem inter rationale, & risibile; & tamen est distinctio rationis inter utrumque. Probatur. Omnis cognitio ità proponens duo prædicata, ut cum illo possit intellectus conjungere affirmationem unius, & negationem alterius est distinctio rationis illorum duorum (nam quemadmodum posse unum existere sine altero est patentissimum signum distinctionis realis inter illa duo, ita posse affirmari unum, & negari alterum videtur constans signum distinctionis formalis inter illa.) At omne judicium ita proponens rationale identificari cum risibili, ut simul proponat distinctionem virtualem inter utrumque, est cognitio ita proponens illa duo, ut cum ea cognitione possit intellectus conjungere affirmationem unius, & negationem alterius: nam si intellectus cognoscit, duo extrema distingui virtualiter, eo ipso deprehendit capacitatem, ut alterum possit affirmari de uno tertio, de quo alterum negari possit, ut accidit in Divinis, ubi essentia affirmatur, & Paternitas negatur de Filio eo solo titulo, quod inter Paternitatem, & essentiam versetur distinctio virtualis.

196. Confirmatur in judicio ita affirmante identitatem duorum, ut simul alterum ex eis afficiatur disjunctione formali, vel æquivalente, v.g. hoc judicium *Petrus est homo*. Quoniam licèt mihi constet ex vi hujus iudicii, Petrum esse hominem; ast ex illo non constat, omne quod est homo esse Petrum: ergo ex vi præfati judicii non manet intellectus impotens ad affirmandum hominem de alio, de quo non affirmatur Petrus: ergo prædictum judicium distinguit per rationem hominem à Petro. Et tamen prædictum judicium expresſè significat identitatem realem hominis cum Petro: ergo &c. Respondeo. Quemadmodum identitas realis alia est pu-

ra,

ra, alia admixta distinctioni virtuali. Ita identitas rationis alia est pura (nimirum illa quæ consistit in cognitione clarè repræsentante obiectivam duorum identitatem, & nil aliud) alia admixtat distinctioni virtuali per rationem, illa scilicet, quæ repræsentat obiectivam duorum identitatem, necnon distinctionem virtualem. Tunc sic: quando dicimus omne judicium clarè proponens duorum identitatem esse identitatem formalem eorumdem, non loquimur *de identitate formali pura*, sed de Identitate formali, ut sic. Quod ipsius adversarii exemplo roboratur. Nàm sicut essentiam divinam à parte rei identificari cum Filio, secus Paternitatem, dumtaxat probat distinctionem virtualem inter Paternitatem, & essentiam, non autem impedit identitatem realem utriusque, ut est de fide: ità quod ex duobus extremis unum possit affirmari, & alterum negari dumtaxat probat distinctionem virtualem per rationem inter illa duo, non autem impedit identitatem formalem inter utrumque.

197. In forma nego majorem, & probationis majorem, cujus adjuncta probatio inefficax est. Etenim sicut ex eo quod *unum posse existere sine alio* sit signum distinctionis realis inter utrumque, non probatur *unum identificari cum tertio, quo cum non identificatur alterum*, esse signum distinctionis simpliciter realis inter utrumque. Ita quod intellectus possit conjungere negationem unius extremi, cum affirmatione alterius, non est signum distinctionis rationis simpliciter talis inter illa duo. Nam licet intellectus conjungere possit negationem unius cum affirmatione alterius, potest nihilominus contingere, quod unum, & alterum appareant, ut identificata. Sed eo ipso, quòd appareant, ut identificata, non distinguuntur simpliciter per rationem relatè ad eam cognitionem, per quam sic apparent: ergo. Ad confirmationem respondeo similiter quod quamvis non obstante hoc judicio. *Petrus est homo* possit intellectus affirmare hominem de aliquo subiecto (v. g. de Joanne) de quo neget Petrum nihilominus hoc non probat dictum judicium esse distinctionem rationis simpliciter talem inter hominem, & Petrum: sicut essentiam divinam à parte rei identificari cum Filio, quo cum Paternitas non identificatur à parte rei, non concludit distinctionem realem simpliciter talem inter essentiam Divinam, & Paternitatem.

CA-

CAPUT SEPTIMUM.

De similitudine, atque dissimilitudine requisita, ut cognitiones distinguant sua objecta per rationem.

198. Perspicuum est aliquam requiri distinctionem cognitionum, ut detur distinctio rationis, ut explicatum, & probàtum manet cap. 5. Est tamen difficultas quænam esse oporteat dissimilitudo, seù distinctio cognitionum requisita, & sufficiens, ùt detur distinctio rationis? Spissum opus. Totam doctrinam hac propositione complectar. Dissimilitudo cognitionum stans in eo, quod altera proponat suum obiectum clarè, & altera obscurè, neque sufficit neque requiritur, ut tales cognitiones distinguant sua obiecta per rationem. Idem dicito de dissimilitudine stante in eo, quod una cognitio innuat connotatum, seù effectum, quem altera non explicat. Præterea dissimilitudo consistens in eo, quòd objectum, ut propositum per unam cognitionem; possit negari de altero objecto, ut proposito per alteram, sufficit; sed non requiritur ad distinguendum per rationem ea duo objecta. Ulteriùs dissimilitudo cognitionum stans in eo, quòd cognitio *A* plura objecta significet, quam cognitio *B*, non requiritur ad distinctionem rationis: cæterùm sufficiens est ut objectum cognitionis *A* distinguatur per rationem ab objecto cognitionis *B*, at non viceversa. Demùm dissimilitudo cognitionum stans in eo, quòd una nequeat esse explicatio, seu definitio alterius, quamquam sufficiat, & requiratur, ut utriusque cognitionis objecta distinguantur per rationem in sensu metaphysico: ast neque sufficit, neque requiritur, ut distinguatur per rationem in sensu logico. Igitur dissimilitudo, quam oportet habere cognitiones, quæ sunt distinctio rationis ratiocinatæ in sensu logico unicè consistit in eo, quòd ita probant sua objecta, ut ex vi præcisè illarum omni alio lumine secluso possit intellectus dicere sic. Hoc *objectum non est illud* (& tunc erunt illæ cognitiones distinctio rationis positiva) vel saltem non possit dicere sic. *Hoc est illud*, & tunc erunt distinctio rationis negativa. Restat ergò membratim probare conclusionem.

199. Dico 1. Dissimilitudo cognitionum stans in eo, quòd altera proponat suum objectum clarè, alteraque obscurè, neque re-

qui-

quiritur, neque sufficit, ut distinguant logicè per rationem sua objecta. Probo 1. partem. Nil sine quo dari potest distinctio rationis logica, requiritur ad distinctionem rationis logicam. Sed absque ista dissimilitudine dari potest distinctio rationis logica. Probatur. Hæ duæ cognitiones. *Homo est Animal rationale Equus est animal hinnibile*, distinguunt per rationem sua objecta, nempè hominem, & equum: siquidem neque proponunt illa, ut definibilia per eamdem definitionem adæquatam, neque ex vi præcisè alterutrius potest intellectus unum objectum de altero affirmare. Et tamen hæ cognitiones non habent istam dissimilitudinem, cum ambæ proponant clarè sua objecta, hoc est, ambæ sint definitiones suorum objectorum: ergo. Probo 2. partem. Nil quo dato deficere potest distinctio rationis sufficit per se præcisè ad distinctionem rationis. Sed data ista dissimilitudine deficere potest distinctio rationis. Probatur inter definitum formale, & definitionem formalem datur ista dissimilitudo: quandoquidem definitum formale proponit obscurè suum objectum, & definitio formalis proponit clarè illud idem. Et tamen definitum formale, & definitio formalis non distinguunt per rationem sua objecta: quippè intellectus penetrans terminos ex vi præcisè definiti formalis potest enunciare definitionem, & conversim: ergo.

200. Sed dices cum P. Herrera contra hanc secundam partem: Quoties objecta apparent instar plurium, apparent, ut distincta, proindeque distinguuntur per rationem. At definitum, & definitio objectiva apparent instar plurium: ergo distinguuntur per rationem: ergo falsum medium assumimus ad probandam hanc 2. partem, & corroborari potest argumento simili posito cap. 5. Nego majorem. Ratio est. Cognitionem esse, vel non esse distinctionem rationis non est regulandum penes, id quod proponat sua objecta *instar plurium*, vel *instar unius* (alias cum semper, ac cognoscimus Angelum; agnoscamus illum istar juvenis, sequetur quod semper, ac cognoscimus Angelum, identificabimus illum per rationem cum juvene: proindeque hanc cognitionem. *Angelus non est juvenis*, quæ est distinctio rationis positiva inter Angelum, & juvenem, fore etiam identitatem formalem inter utrumque, quod refutatum est cap.6.) Regulandum igitur est, penes id quod cognitiones ita proponant sua objecta, quorum sunt communes, & vulgares expressiones, ut ex vi præcisè ipsarum, vel possit intellectus dicere. *Hoc non est illud*, vel non possit dicere. *Hoc est illud*, ut constat ex defi-

nitio-

nitionibus datis cap. 5. Sed quamquam duæ cognitiones (v. g. definitum, & definitio formalis) proponant sua objecta instar plurium, seu per species plurium, nihilominus ex vi præcisè definiti formalis potest intellectus, qui terminos penetraverit, enunciare definitionem: ergo quamquam duæ cognitiones proponant sua objecta instar plurium &c.

201. 2. Rescindere oportet solemnem æquivocationem sub illis terminis. *Instar plurium. Instar unius latentem.* Aliud est, cognoscere objecta, instar plurium, quatenus cognitio nascatur ab speciebus, vel specie plurium: & aliud est cognoscere objecta instar plurium, quatenus cognitio repræsentet clarè distinctionem objectivam inter illa objecta. Sicut aliud est cognoscere Patrem Æternum instar *senis*, quatenus cognitio, quam habemus circa illum, nascatur ab specie senis: & aliud est cognoscere Patrem Æternum instar *senis*, quatenus hæc cognitio identitatem exprimat inter Patrem Æternum, & senem nobis notum. Dicimus ergo. Si cognitiones repræsentant sua objecta instar plurium, quatenus repræsentent distinctionem objectivam inter illa duo objecta, erunt quidem distinctio rationis; attamen definitum, & definitio formalis non repræsentant hoc modo instar plurium sua objecta. Quod autem cognitiones repræsentent instar plurium sua objecta; quatenus nascantur ab specie plurium, non sufficit, ut sint distinctio rationis, ut exemplo numeri superioris constat.

202. Dico 2. Dissimilitudo cognitionum consistens in eo, quòd altera innuat connotatum, effectum, seu terminum, quem altera non explicat; neque requiritur, neque sufficit, ut distinguant per rationem sua objecta. Probo 1. partem contra P. Alphonsum. Nil sine quo dari potest distinctio rationis, est requisitum ad hanc distinctionem. Sed absque ista dissimilitudine dari potest distinctio rationis. Probatur hæc cognitio *color* distinguit per rationem colorem ab albedine: siquidem ex vi præcisè illius nequit intellectus sic dicere. *Color est albedo*; & tamen inter has duas cognitiones. *Color*. *Albedo* non datur ista dissimilitudo, cum neutra innuat terminum, connotatum, seu effectum, quem altera non explicet: ergo. Crediderim verò sententiam P. Alphonsi cohærere posse cum nostra. Probo 2. partem; Nil quo dato deficere potest distinctio rationis, sufficit per se præcisè ad distinctionem rationis. Sed data ista dissimilitudine deficere potest distinctio rationis. Probatur. Inter has duas cognitiones. *Homo*. *Oppositum chymæræ* datur ista dissimilitudo:

Alphons. tract. 1. disput. 4. sect. 16.

P se-

secunda quippè clarè exprimit chymæram, quam non exprimit prima. Et tamen homo non distinguitur per rationem ab hoc prædicato *Oppositum chymæræ*: quia homo est formaliter possibilis, & ens reale proptereaque est formaliter oppositum chymæræ: ergo.

203. Dico 3. Dissimilitudo cognitionum stans in eo, quòd objectum propositum per unam possit negari de objecto, ut proposito per alteram sufficit quidem ad distinctionem rationis; ast non requiritur. Probo 1. partem. Quoties ex vi præcisè hujus cognitionis *est A* potest intellectus sic dicere; *A distinguitur à B*; aut non potest sic dicere; *A est B*. datur distinctio rationis inter *A*, *& B*. Constat ex cap. 5. Sed quoties objectum, ut tale hujus cognitionis *est B*. potest negari de objecto hujus cognitionis *est A*, hæc secunda cognitio talis est, ut ex vi præcisè ipsius nequeat idem intellectus pronunciare hanc sententiam *A est B*, ut penetranti terminos constabit: ergo. Probo 2. partem contra P. Herrera, & utor exemplo, quo ipse utitur. Dum quis videt animal valdè distans, seù animal à longè, ut ajunt, concipit hanc cognitionem. *Illa entitas est animal*, & neutiquam discernit, sit, nec ne rationale: tum abs dubio datur distinctio rationis inter animal, & rationale. Sed tunc nequit intellectus absolutè negare de animali prædicatum rationalis dicendo sic. *Illud Animal non est rationale*; tum quia sicut nullum habet fundamentum ad affirmandum, ita nullum habet ad negandum. Tum quia nemo potest absolutè negare id, de quo ambigit. Sed intellectus in eo casu, ambigit, an ea entitas sit rationalis: ergo in eo casu non potest absolutè negare de illo animali prædicatum rationalis. Et tamen in eo casu prædicatum animalis distinguitur per rationem à prædicato rationalis: ergo ad hanc distinctionem non requiritur quod objectum unius cognitionis possit negari de objecto alterius. Quod si mens hujus Authoris esset, posse unum negari de altero in sensu præcisivo, hoc est, nullam urgere necessitatem affirmandi unum de altero, coincidet cum sententia postea tradenda.

204. Dico 4. Dissimilitudo cognitionum stans in eo, quod cognitio *A* plura objecta significet, quam cognitio *B*. non est necessaria ad distinctionem rationis. Cæterùm si detur hæc dissimilitudo præstabit, ut objectum cognitionis *A* distinguatur per rationem ab objecto cognitionis *B*; licet non semper sit in causa, ut objectum cognitionis *B* distinguatur per rationem ab objecto cognitionis *A*. Probo 1. partem. Neutra ex his duabus cognitionibus. *Petrus existit*. *Petrus non existit* tangit plura objecta, quam altera: ambæ

nam-

namque, utpotè contradictoriæ, attingunt idem prorsus objectum. Et tamen distinguunt per rationem sua objecta, eo quòd ex vi neutrius possit intellectus dicere sic. *Petrum existere, est Petrum non existere*, aut è converso: ergo absque ista dissimilitudine dari potest distinctio rationis: ergo ista dissimilitudo non est necessaria. Omitto alia exempla. Sin verò dixeris, intellectum non posse affirmare in exemplo adducto unum objectum de altero, provenire ex eo, quòd dictæ cognitiones proponant diversimodè suum objectum. Contra est: ergo cognitiones, quarum neutra proponit plura objecta, quàm altera, possunt illa tangere modo ita diverso, ut ex vi neutrius possimus unum objectum affirmare de altero: ergo modo sufficiente ad distinctionem rationis: ergo cognitiones, quarum neutra attingit plura objecta, quàm altera possunt esse distinctio rationis.

205. Probo 2. partem. Quoties cognitio objecti *A* talis est, ut ex vi præcisè ipsius non valeat intellectus sic dicere *A est B*. *A* distinguitur per rationem à prædicato *B*; Sed quotiès cognitio objecti *A* plura objecta significat, quàm cognitio objecti *B*. Cognitio objecti *A* talis est, ut ex vi præcisè ipsius non valeat intellectus sic dicere *A est B*. Tum quia ideo ex vi præcisè hujus cognitionis *animal* nequimus sic dicere: *Animal est homo*, quia hæc cognitio *animal* plura objecta significat, quam hæc cognitio *Homo*. Tum quia juxta principia dialectica à termino amplo, seu non restricto, malè arguitur affirmativè ad terminum non amplum, sivè restrictum: sed si cognitio objecti *A* plura objecta significat, quam cognitio objecti *B*, cognitio objecti *A* est terminus amplus, & cognitio objecti *B* est terminus non amplus: ergo si plura objecta significet &c. Probo 3. partem inter has duas cognitiones *Animal*. *Homo* datur ista dissimilitudo. Nam ut planum est prima cognitio plura objecta significat, quam secunda, & tamen homo non distinguitur per rationem ab animali: ergo.

206. Dico 5. Dissimilitudo cognitionum stans in eo, quòd utraque explicari nequeat per eandem definitionem formalem, tametsi sufficiat, & requiratur ad distinctionem rationis in sensu metaphysico (eo quòd distinctio in hoc sensu consistat in eo, quòd unum non definiatur per alterum, neque per alterius definitionem, ut supra explicatum manet) cæterum neque sufficit, neque requiritur ad distinctionem rationis in sensu logico. Probatur *non sufficere*. Nil quo posito non datur distinctio rationis in sensu logico, sufficit per se ad hanc distinctionem. Sed posito, quod duæ cognitiones expli-

cari nequeant per eandem definitionem formalem, potest contingere, quod objecta earum cognitionum non distinguantur per rationem in sensu logico. Probatur. Hæ duæ cognitiones. *Homo*, *Animal rationale*, tales sunt, ut hæc secunda, neque explicetur per illam primam (aliàs clarum explicaretur per obscurum) neque per definitionem formalem illius primæ, seu potius objecti illius primæ, alioquin cum hæc secunda cognitio sit explicatio illius primæ, sequeretur hanc secundam cognitionem explicari per se ipsam. Et tamen animal rationale non distinguitur per rationem in sensu logico ab homine, quando quidem quivis mediocriter Phylosophus, ex vi præcisè hujus cognitionis, *Animal rationale* potest sic judicare. *Animal rationale est Homo*: ergo. Probatur *non requiri* hanc dissimilitudinem. Hæ duæ cognitiones *Petrus Joannes* non habent istam dissimilitudinem, quippè ambæ explicantur per eamdem definitionem formalem. Et tamen hæ duæ cognitiones distinguunt per rationem in sensu logico sua objecta. Siquidem ex vi neutrius præcisè, potest intellectus sic judicare. *Petrus est Joannes*, aut econtra: ergo.

207. Dico tandem dissimilitudo cognitionum, quæ sufficit, atque requiritur, ut cognitiones distinguant sua objecta per rationem, stat formaliter in eo, quòd ita proponant sua objecta, ut ex vi præcisè illarum possit intellectus sic dicere. *Hoc objectum non est illud* (& tunc erit distinctio rationis positiva) vel saltem nequeat proferre hanc sententiam. *Hoc objectum est illud*, & tunc dabitur distinctio rationis negativa. Explicatur hæc doctrina. Ea est conditio nostrarum potentiarum, ut percepturæ aliquid objectum, contentæ non sint qualicumque propositione illorum; sed ulterius requirant propositionem, sive expressionem tot determinatos gradus habentem claritatis, atque intensionis, quos si non habeant, potentia non manebit certa, atque secura de objecto. Sic potentia auditiva, ut sonum percipiat, sat non est proferri hanc vocem *Petrus*; sed præterea requiritur, prolationem hujus vocis habere tot determinatos gradus soni, seu intensionis, alias quamquam re ipsa pronuncies eam vocem, non audieris. Similiter potentia visiva. Ut enim oculis percipiam objectum, non sufficit illud colore, ac luce, utcunque perfusum esse, ut innumeris experimentis constat. Profectò animalculum, quod Arator dicitur, luce perfunditur, & colore, & nihilominùs vix telescopio percipitur: desiderantur ergò determinati gradus lucis, atque coloris. Si autem que-

ras,

ras, quot debeant esse hi gradus? Respondeo esse prorsus inassignabiles à nobis. lege P. Izq. qui ostendit, quodvis licet minimum visibile, v. g. atomum millione partium constare.

Izquierdo tom. 1. de Deo tract. 5. disp. 1. quæst. 4.

208. Idem igitur potentiæ intellectivæ contingit. Ut enim percipiat identitatem, aut distinctionem duorum, non sufficit quod altera ex his sibi proponatur, sed desideratur ulteriùs, quod propositio identitatis, aut distinctionis, tot determinatos gradus inassignabiles à nobis habeat, quibus si careat, non manebit certa, & secura potentia intellectiva de identitate, aut distinctione, ex vi præcisè ejus propositionis, quamvis ea propositio revera attingat identitatem, aut distinctionem. Dicimus ergò dissimilitudinem requisitam, atque sufficientem inter cognitionem rei *A*, & rei *B*, ut distinguant per rationem ratiocinatam in sensu logico hæc duo objecta, unicè stare in eo, quòd hæc cognitio, seu expressio. *Est res A* non habeat eos gradus intensionis, claritatisque, ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus sic dicere. *A est B*, aut certè habeat gradus claritatis requisitos, ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus sic dicere. *A non est B.* Hic nobis purior videtur modus exponendi distinctionem rationis, sive præcisionem formalem, de qua communiter ajunt Phylosophi esse cognitionem obscuram, & inadæquatæ claritatis, inadæquatèque repræsentare objectum. Porrò hæ inadequationes non cadunt supra objectum, quasi cognitio quæ dicitur distinctio rationis, attingeret rigorosè loquendo unum prædicatum objecti, & non aliud; sed cadere debent hæ inadæquationes supra cognitionem ipsam, nempè quia hæc fungitur aliquibus; non verò omnibus gradibus claritatis requisitis, ut ex vi præcisè talis cognitionis, possit intellectus affirmare de objecto omnia, & singula prædicata hujus.

209. Ob hanc explicationem hæ duæ cognitiones *Animal*, *rationale*, habent sufficientem dissimilitudinem, ut sint distinctio rationis ratiocinatæ suorum objectorum. Licet enim quævis earum attingat in rigore Scholastico utrumque prædicatum, & utriusque prædicati identitatem; nihilominus neutra habet gradus claritatis requisitos, ut ex vi præcisè ipsius, intellectus proferat hoc judicium. *Animal est rationale*. Quod si roges rationem, ob quam dictæ cognitiones non habeant eos determinatos gradus claritatis? Respondeo si petis rationem à priori, eam dabimus, quando produxeris rationem à priori, ob quam homo sit natura sua animal rationale. Etenim pro hoc statu non habemus rationem à priori naturarum re-

rum.

rum. Sin verò petas rationem à posteriori; respondeo illam esse experientiam. Nam quemadmodum ex eo, quod aqua; v. g. relicta in suo statu naturali, nunquam comburat, rectè argumentantur philosophi, aquam non habere ex se virtutem combustivam: ita ex eo, quòd intellectus excultus nunquam deducat hanc præpositionem *Animal est rationale*, ex vi præcisè hujus apprehensionis *Animal*, aut hujus *rationale* concluditur à posteriori neutram ex his duabus apprehensionibus habere gradus claritatis ad illud judicium proferendum.

210. Jam tota hæc doctrina, ejusque explicatio suadetur quatuor illis rationibus, quas tetigimus cap. 5. Etenim quotiès objecta clarè apparent ut distincta, distinguuntur per rationem positivè in sensu logico: & quoties non apparent, ut identificata, distinguuntur per rationem negativè in sensu logico (logici quippè agunt de rebus, prout apparentibus per actus mentis.) At quoties cognitio objecti *A* habet gradus claritatis sufficientes, ut ex vi præcisè illius possimus dicere *A distinguitur à B*, contingit quod *A*, *& B* apparent per illam cognitionem, ut distincta (si enim non apparent clarè, ut distincta, nequiret intellectus proferre certò illam sententiam.) Item quotiès cognitio rei *A* non habet gradus sufficientes claritatis, ut ex vi ipsius præcisè possimus dicere *A est B*, hæc duo objecta non apparent clarè, ut identificata, quoniam si clarè apparerent, ut identificata posset intellectus dicere *A est B*: ergo quotiès cognitio rei *A* habet gradus sufficientes, ut ex vi præcisè ipsius possumus dicere sic *A non est B.* datur distinctio rationis positiva inter *A*, & *B* in sensu logico. Et quoties cognitio rei *A* non habet gradus claritatis sufficientes, ut ex vi præcisè ipsius possimus dicere *A est B* datur distinctio rationis negativa inter *A*, & *B*: ergo dissimilitudo cognitionum requisita, & sufficiens ad distinctionem rationis logicam stat in eo, quod cognitiones habeant, vel non habeant dictos gradus claritatis.

211. Secunda difficultas. An distinctio rationis possit fieri, non modo per cognitionem abstractivam, sed etiam per intuitivam? Respondeo affirmativè. Prob. Cognitiones, quibus beati agnoscunt Deum, sunt intuitivæ, juxta phrasim theologicam. At omnes illæ præscindunt formaliter ab actibus liberis, distinguuntque per rationem Deum ab aliquibus, cum quibus ipse Deus identificatur. Probatur omnis cognitio ita attingens Deum, ut ex vi præcisè ipsius, nequeat intellectus Beatus certò resolvere cuncta,

quæ

quæ Deus habet per identitatem, præscindit formaliter Deum ab illis, ut constat ex superiore doctrinâ. At omnes illæ cognitiones tales sunt, ut ex vi præcisè ipsarum, nequeat intellectus Beatus certo resolvere cuncta, quæ Deus habet per identitatem. Tùm quia aliàs plenariè comprehenderet Deum. Tum quia non valent certò resolvere cuncta consilia, decretaque libera Dei. Neque obstat cognitionem intuitivam repræsentare Deum prout est in se ipso: quippè cognitio non ideò vocatur intuitiva, quod repræsentet obiectum *omni eo modo*, quo est in se ipso; sed quia producatur per speciem propriam ipsius obiecti, quod compatibile est cum eo, quod non habeat tot gradus claritatis, quot requiruntur, ut intellectus ex vi ipsius præcisè, possit resolvere cuncta prædicata cunctasque formalitates illius obiecti. Ratio autem est. Non eoipso quod sit intuitiva est comprehensiva: ergo est capax alicujus obscuritatis: ergo est capax ut sit precisio, seu distinctio rationis.

212 Tertia difficultas est. An per sensus externos, aut per voluntatem possit fieri distinctio rationis. Respondeo quamquam sensus externi possint inadæquatè tangere sua objecta, ut passim experimur quando videmus colores valdè distantes, in quo casu oculis percipimus ibi esse colores, & non discernimus, quinam sint. Item quamquam voluntas possit tendere confusè in suum obiectum dicendo sic v. g. *volo facere honestum*; nihilominus distinctio rationis strictè talis neque potest fieri per sensus externos, neque per actus voluntatis. Ratio est, quia distinctio rationis strictè talis consistit in actibus intellectus: nam ideo dicitur distinctio *rationis*. Atqui actus sensus externi, vel voluntatis non sunt strictè, ac propriè actus intellectus; quamvis potentiæ animæ mutuo identificentur: quia actus illi, non sunt *cognitiones spirituales*, quæ solæ vocantur actus intellectus: ergo.

CA-

CAPUT OCTAVUM.

De Præcisionibus objectiva, atque Formali.

213. Uarta difficultas, eaque celebris est. An distinctio rationis fiat per præcisionem objectivam? an potiùs per præcisionem formalem? Præcisio in genere est actus dividens, seu separans unum ab alio. Est duplex, alia vocatur præcisio objectiva, alia præcisio formalis. Præcisio objectiva est cognitio ità repræsentans objectum, in quo sunt multa prædicata, ut attingat, & repræsentet unum, quin ullatenùs attingat, vel repræsentet alia, non secùs, ac si essent realitèr distincta talia prædicata: sic juxta multos hæc cognitio *Animal* præscindit objectivè prædicatum animalis à prędicato rationalis, quoniam licet animal, & rationale sint à parte rei unum, & idem, nihilominùs præfata cognitio, juxta hos Auctores attingit, atque repræsentat prædicatum animalis, quin attingat, seù repræsentet prædicatum rationalis. Præcisio formalis est cognitio ita attingens objectivè omnia, & singula prædicata hominis, ut ex vi præcisè ipsius non possit intellectus dicere sic. *In homine datur hoc prædicatum &c.* v. g. Hæc cognitio *Animal* juxta plerosque ex nostratibus est non præcisio objectiva, sed formalis prædicati animalis à prædicato rationalis, quoniam hæc cognitio, quamquam ex parte objecti attingat juxta hos Authores utrumque prædicatum; nihilominùs ex vi præcisè ipsius, utpotè minus claræ non potest intellectus sic judicare. *Animal est rationale*, cujus impotentiæ ratio est, quam supra tetigimus, nempè quia dicta cognitio non habet gradus claritatis requisitos, ut intellectus prorumpat in præfatum judicium. Undè quemadmodum fieri potest, ut re ipsa alloquaris Prætorem, quin habeas hanc expressam cognitionem. *Hic homo quem alloquor est Prætor*: ità fieri potest, ut nostra cognitio attingat re ipsa, atque ex parte objecti, omnia, & singula prædicata hominis, & tamen quod non possimus dicere ex vi prædictæ cognitionis sic. In hoc objecto datur prædicatum rationalitatis risibilitatis &c.

214. Hæc cognitio dicitur præcisio formalis, non quod re ipsa præscindat, vel separet unum prædicatum ab altero (hoc enim est chymera,) sed quia *quasi* separat, vel præscindit. Porrò hoc *quasi*, vel hæc similitudo stat in eo, quod quemadmodum si prædicatum

ani-

animalis re vera foret distinctum à cæteris attributis hominis, nequiret intellectus proferre hanc sententiam veram, *Animal est rationale, est risibile* &c. ita licèt non sit distinctum ab aliis attributis; nihilominùs qvia hæc cognitio *Animal* est obscura, & valdè remissa, ex vi præcisè ipsius non valet intellectus proferre hoc judicium *Animal est rationale, est risibile &c.* Præterea præcisio formalis vocatur cognitio inadæquatæ claritatis, quæ phrasis non est intelligenda, ut supra notabamus, de inadæquatione objectiva, quasi talis cognitio attingeret unam partem essentiæ metaphysicæ sui objecti, & non aliam: quoniam ut optimè Philosophus. *In simplicibus* (quales sunt essentiæ metaphysicæ rerum) *aut totum attingitur, aut totum ignoratur*. Intelligenda ergo illa phrasis de inadæquatione formali, seù mentali stante in eo, quòd cognitio, quæ vocatur præcisio formalis sit pars cognitionis, qua perfectè cognosceretur objectum. v.g. Entitas hominis cognoscitur perfectè perfectione ordinaria per hanc cognitionem: *Homo est Animal rationabile, risibile, admirativum &c.* Cujus cognitionis una pars est illa tendentia *Animal*, quæ præcisio formalis nuncupatur. Cautione hac loqui oportet, refundendo scilicet totam præcisionem, aut distinctionem supra actus ipsos intellectûs, quin vel minimum transfundatur plusquam denominativè ad prædicata objectiva, alioquin sexcenta ebullient contradictoria. *9. Metaph*

215. Quod si roges; undè proveniat, quòd intellectus prodeat in has cognitiones inadæquatas, & formalitèr præscindentes? Respondeo, quodvis ex quatuor sequentibus capitibus esse sufficiens ad hoc. I. si cognitio ità repræsentet unum objectum, ut etiam tangat alia objecta realiter distincta, in quibus non reperiuntur omnia prædicata hujus unius, v.g. Hæc cognitio, *Animal*, ita hominem attingit, ut etiam attingat bruta, in quibus non reperiuntur predicata rationalis, risibilis &c. atque ob hanc rationem ex vi præcisè ejus cognitionis nequit intellectus asserere sic. *Hoc objectum est rationale, risibile &c.* 2. Si cognitio innuat terminum, effectum, vel connotatum, quod altera cognitio non innuit: ob hanc etiam rationem hæc cognitio *Animal* præscindit formaliter prædicatum animalis à prædicato rationalis: nam cùm *Animal* sit formalitèr principium sentiendi, hæc cognitio *Animal* innuit operationem sentiendi, non verò operationem discurrendi: quamobrem ex vi præcisè ejus cognitionis poterit sanè intellectus sic dicère: *Hæc entitas est principium sentiendi*; non autem poterit dicere: *Hæc entitas est principium di-*

ſcurrendi. Hic titulus connotandi terminos diverſos non eſt univerſalis ob dicta ſupra.

216. 3. Si intellectus habens ſpeciem, ſeu fundamentum ad hanc cognitionem *animal*, & ad hanc *rationale*, & ad hanc complexam *animal eſt rationale*, ommittat pro libito voluntatis hanc tertiam, & eligat alterutram ex his duabus. 4. Si ſpecies, quæ intellectui imprimitur ſit valdè tenuis, ſolùmque ſufficiens gignendo hanc ſimplicem cognitionem *animal*, non verò hanc complexam *Animal eſt rationale*; ut contingit in caſu hominis à longè viſi. Demum. Præciſio formalis omnibus eis obnoxia eſt diviſionibus, quas patitur diſtinctio rationis.

217. His poſitis, plerique ex Noſtris tenent, diſtinctionem rationis non poſſe fieri per præciſionem objectivam, ſed ſolùm fieri per formalem: eo quòd ex præciſione objectiva ſequeretur verificari de animali, atque rationali à parte rei identificatis hæc duo prædicata contradictoria: Eſſe cognitum per hanc cognitionem *animal*. Non eſſe cognitum per hanc cognitionem *animal*. Exteri ferè omnes, necnon multi ex Noſtris præciſionem objectivam defendunt, alii confugiendo ad latibula diſtinctionis virtualis, alii comminiſcentes phantaſmata quædam objectiva. Alii independenter ab his phantaſmatibus, diſtinctioneque virtuali, præciſionem objectivam temperare conantur. Ut doctrinam, quam ſimiliorem vero putamus, & qua uſi ſumus cap. 3. & 4. ex hac etiam quæſtione producere incipiamus, expliceturque diſtinctio, qua major pars difficultatum philoſophicarum ſucciditur, adverto. Vaſtum eſt diſcrimen inter vulgarem, communem, latum, frequentemque modum loquendi, & inter ſtrictum, rigoroſum, atque ſcholaſticum. Innumeræ propoſitiones, quæ juxta communem loquendi modum veræ ſunt, ſi ad lydium lapidem rigoris, atque formalitatis ſcholaſticæ revocentur, falſitate laborabunt.

Pſal. 13. 218. Quod luculentiùs exemplis oſtenditur. 1. David ſic
Aug. lib. 1 ait. *Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt: non eſt, qui faciat*
quæſt. in *bonum, non eſt uſque ad unum*, quæ ſententia juxta communem lo-
Gen. q. 17. quendi modum accipientem majorem partem pro toto, ut notat
Hieron. D. Auguſt. & D. Hieronymus vera eſt. Sin verò rigore perpenda-
epiſt. 146. tur Scholaſtico juxta quem non fuit dicta, falſa eſt; ſiquidem B. ſal-
ad Damaſ. tem Virgo Maria, & ſuus Filius non declinaverunt à Bono. 2. Inquit
Joan. 10. Chriſtus. *Omnes quotquot venerunt fures ſunt, & latrones*, quæ propoſitio, ſi formalitate perpendatur ſcholaſtica, juxta quam prolata

non

non fuit, falsa invenietur: quandoquidem Abraham, Moyses, Elias, & prisci illi Sancti, qui ante Christum venerunt, non fuerunt fures, & latrones. 3. *Omnes, quæ sua sunt, quærunt, non quæ Jesu Christi,* scribit Apostolus, quod formalitate Scholastica acceptum, falsum putabitur: quippè Joannes, Petrus, & cçteri Apostoli, non quæ sua erant; sed quæ Jesu Christi quærebant. 4. In oratione Nehemiæ dicitur nomine Dei ad Hebrços, *Etiamsi abducti fueritis ad extrema Cœli, inde congregabo vos.* Rursus David inquit. *A summo Cœlo egressio ejus, & occursus ejus usque ad summum ejus.* Item Isajas. *Dominus exercituum præcepit militiæ belli, venientibus de terra procul à summitate Cœli:* quæ tres propositiones, si sumantur rigore scholastico, falsum supponunt: cùm Cœlum, utpotè perfectè sphçricum, neque extrema, neque summitatem habeat.

Ad Philip. 2. *2. Esdræ cap. 1.* *Isai. 13.*

219. Idem proferto judicium de illo vaticinio Zachariæ, & Danielis, Imperium scilicet Christi propagandum esse usque ad terminos terræ, siquidem terra quippè quæ rotunda est, terminos non habet. 5. Hieremias aït. *Seduxisti me Domine, & seductus sum:* quæ propositio juxta laxiorem loquendi modum, juxta quem locutus est Propheta, vera est; in rigore verò scholastico blasphemiæ arguitur, cùm Deus summè verax, neminem possit seducere. 6. Idem Jeremias. *Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ.* Hæc sententia in rigore Scholastico, à quo est aliena, falsa quoque est, siquidem Divina sanctificatio incapax est Divinæ maledictionis. Prolixus essem, si exempla cuncta agglomerarem, quibus manifestè ostenditur, magnam esse distinctionem inter frequentem, communemque loquendi modum, & Scholasticum rigorem. Notarunt belle hoc discrimen D. Hieronym. P. Salmeron. P. Gaspar Sanch. sic ajentes. *Scriptura Sacra sæpè non tam ad veritatem ipsam, quàm ad hominum opinionem sermonem accommodat.*

Zach. 9. *Psal. 17.* *Hierem. 20.* *Tren. 2.* *Hieron. in 28. Hierem & 14. Math.*

220. E conversò multæ propositiones, quæ in rigore Scholastico sunt veræ, juxta communem loquendi modum sunt falsæ. Nam 1. Juxta Scholasticum rigorem est verum dicere sic. *Intellectus est potentia immediatè libera. Habet pro objecto formali bonitatem. Amat, odit.* Quoniam hæc omnia verificantur de voluntate, cum qua intellectus identificatur. Et tamen omnes dictæ propositiones in communi loquendi modo sunt falsæ, & qui illas palàm assereret, irrideretur. 2. In rigore Scholastico est verum dicere, visionem esse actum voluntatis, amorem esse actum intellectus: namque potentia visiva, intellectus, & voluntas inter se identificantur: &

Salmer. Proleg. 9. quinquag. 1. Can. 39. Sanct. in 13. Isai. n. 11. & in 2. Hierem.

tamen in communi loquendi modo falsæ sunt hæ propositiones: parco aliis: ergo multæ sunt propositiones, quæ in rigore Scholastico sunt falsæ, & in communi modo loquendi sunt veræ: ergo hi duo modi accipiendi terminos, sunt valdè diversi; quo circà ex uno immeritò arguitur ad alterum. Et ratio à priori est, quam passim experimur. Modus enim frequens, & vulgaris loquendi est valdè amplus, metaphorisque abundans; Scholasticus verò magis strictus, severusque: ergo multùm differunt inter se. En radicem detectam multarum æquivocationum; confunditur enim multotiès unus modus loquendi cum altero.

§. II.

221. HOc principio stabilito, quod mihi solemne est ad explicandum, quo pacto de extremis realiter identificatis verificentur multæ propositiones, quæ primo aspectu videntur contradictoriæ, quasque prisci DD. nobis reliquerunt, negareque non possumus, nisi Scholasticum vocabularium invertere velimus, præcipuè circa possibilitatem rerum essentiam, atque existentiam; sit conclusio. Juxta communem, frequentemque modum loquendi est possibilis, ac de facto datur præcisio objectiva inter prædicata creata realiter identificata independenter prorsus à distinctione virtuali, phantasmatibusque, seu idolis, quæ aliqui comminiscuntur: quo circa distinctio rationis fit juxta communem modum loquendi per præcisionem objectivam. Cæterùm juxta Scholasticum rigorem, qui sub finem hujus capitis explicatur, nec datur, nec dari potest præcisio objectiva, unde distinctio rationis non fit per illum, sed per præcisionem formalem. Probo 1. partem. Dari præcisionem objectivam inter Animal, & rationale, stat in eo, quòd per hanc cognitionem *Animal*, agnoscatur prædicatum objectivum animalis, quin per hanc eamdem agnoscatur prædicatum rationalis. Sed juxta communem modum loquendi, hoc est verum, etiamsi nulla prorsus detur distinctio virtualis inter utrumque prædicatum.

222. Probo minorem: independenter à distinctione virtuali inter voluntatem, & intellectum est verum dicere sic juxta communem modum loquendi. *Voluntas est potentia immediatè libera. Intellectus non est potentia immediatè libera. Voluntas amat, non verò cognoscit. Intellectus cognoscit non verò amat*: ergo juxta communem modum loquendi possunt esse vere hæ propositiones, tametsi contra-

dicto-

dictoriæ videantur, aut sint: *Prædicatum animalis cognoscitur. Prædicatum rationis non cognoscitur per eamdem cognitionem.* Ratio est. Cognoscere aliquid objectum juxta communem modum loquendi: non est habere cognitionem quomodolibet terminatam ad tale objectum, sed habere cognitionem illam expressam, atque formalem, qua frequenter utimur dum agimus de illo objecto, aut saltem habere cognitionem aliam, ex qua possimus deducere hanc: aliàs cùm juxta negantes præcisionem objectivam, hæc sola cognitio *Ens* attingat ex parte objecti omnia omninò entia, proindeque attingat omnes veritates omnium scientiarum, omniaque secreta cordis humani, Angelici, atque Divini, sequeretur fore, ut quicumque haberet hanc solam cognitionem *Ens*, diceretur juxta communem modum loquendi scire, seu cognoscere omnes veritates omnium scientiarum, omniaque secreta cordis humani, Angelici, atque Divini. Quod ridiculum est.

223. Ergo cognoscere aliquod objectum, v. g. *Rationale* juxta communem modum loquendi, non consistit in eo, quòd intellectus habeat cognitionem, quomodocumque terminatam ad entitatem rationalis; sed in eo, quòd detur hæc expressa, atque individua cognitio *Rationale*, quæ illa est, qua frequenter utimur acturi de rationali, aut saltem alia, ex qua sola possit intellectus hanc deducere (quod si verbum *cognoscere* non videatur tibi dignum hac significatione; utamur verbo *scire*, & habebitur quod ex duobus identificatis potest *sciri* unum, & non *sciri* alterum.) At fieri potest, ut intellectus cognoscat, attingat, seu repræsentet prædicatum animalis, quin habeat hanc expressam cognitionem *Rationale*, aut aliam, ex qua sola possit hanc deducere: ergo fieri potest, quòd intellectus agnoscat prædicatum animalis, quin juxta communem modum loquendi agnoscat prædicatum rationalis. Minor constat ex casu toties repetito. Etenim si quis viderit animal à longè (ut ajunt) quod re ipsa sit rationale, quin hoc discernat potest intellectus dicere sic: *Illa entitas est animal*; & neque potest dicere: *Illa entitas est rationalis*, & neque habet cognitionem, seu fundamentum, ex quo possit deducere hoc secundum judicium: stet ergo, quòd juxta communes locutiones passim usitatas cognoscitur prædicatum animalis, & non cognoscitur prædicatum rationalis, & quod juxta communem modum loquendi datur præcisio objectiva. Ecce motivum, quo adducti admisimus cap. 3. omnes illas propositiones, quæ contradictionem præseferre videbantur: illæ namque omnes

juxta

juxta frequentem, vulgaremque modum loquendi sunt veræ, quocirca abs jure negantur à plerisque ex Nostris Sociis.

224. Probo 2. partem. Animal v. g. præscindi objectivè à rationali stat in eo, quòd hæc cognitio *Animal* terminetur ad prædicatum objectivum animalis, quin ullo prorsus modo terminetur ad prædicatum rationalis. Sed hoc repugnat stando rigori scholastico. Probatur. Hanc cognitionem *Animal* terminari aliquomodo juxta Scholasticum rigorem ad finem hujus capitis explicandum, ad prædicatum rationalis, stat in eo, quòd terminetur ad illud, quod est rationale, & neque virtualiter, neque ex natura rei distinguatur à rationali: juxta rigorem namque, & proprietatem scholasticam eo ipso, quòd illud, quod est rationale, & neque virtualiter, neque ex natura rei formaliter distinguitur ab illo, terminet aliquam cognitionem, seu sit objectum illius, concluditur fore, ut rationale terminet talem cognitionem; quoniam rationale, & id, quod est rationale absque ulla distinctione, solùm distinguuntur vocum pluralitate. Sed prorsus repugnat, quòd hæc cognitio *Animal* non terminetur ad illud, quod re ipsa est *Rationale*; & neque virtualiter, neque formaliter ex natura rei distinguitur ab illo: nam prorsus repugnat, quòd non terminetur ad prædicatum animalis, ut modò suppono, quod prædicatum est re ipsa rationale, & neutrâ ex dictis distinctionibus distinguitur ab illo, ut constat ex cap. 1. ergo. Dices 1. ergo rationale cognosci juxta Scholasticum rigorem stat in eo, quòd cognoscatur illud, quod est rationale: ergo similiter Paternitatem communicari Filio in rigore Scholastico, stat in eo, quòd communicetur Filio illud, quod est Paternitas. Sed re ipsa communicatur Filio id, quod est Paternitas: nam ei communicatur Divina Essentia, quæ Paternitas est: ergo in rigore Scholastico Paternitas communicatur Filio. Jam præoccupata est hæc instantia. Etenim non diximus rationale cognosci juxta Scholasticum rigorem stare præcisè in eo, quòd cognoscatur id, quod est rationale; sed id quod ita est rationale, ut neque virtualiter, neque ex natura rei formaliter distinguatur ab illo; cùmque etiam si communicetur Filio id, quod est Paternitas, nempè Divina Essentia, nihilominus hæc distinguatur virtualiter à Paternitate; idcircò Paternitas non communicatur Filio adhuc in rigore Scholastico.

225. Dices 2. ex P. Izq. supposito priùs, quòd intellectus non cognoscit animal, & rationale in se ipsis, sed in substitutis phantasmatibus. Intellectum agnoscere prædicatum animalis, stat in eo,

quod

quòd agnoscat phantasma, sive esse objectivum animalis. Intellectum non agnoscere rationale, stat in eo, quòd non agnoscat phantasma rationalis: sed fieri potest, quòd intellectus agnoscat unum phantasma, & non aliud, cùm sint phantasmata realiter distincta. Ergò fieri potest, &c. Permissa majore, distinguo minorem: fieri potest in rigore scholastico, quòd intellectus agnoscat unum phantasma, & non aliud; nego: in vulgari communiqne modo loquendi, concedo minorem. In rigore scholastico prorsùs repugnat intellectum agnoscere esse objectivum, sive phantasma animalis, quin cognoscat esse objectiuum, seù phantasma rationalis. Nàm cùm animal ità penitissimè identificetur cum rationali, ut nec virtualiter, nec formaliter ex natura rei distinguatur ab illo, quidquid fuerit phantasma animalis est in rigore scholastico phantasma rationalis; proindeque implicat cognosci phantasma animalis, quin in scholastico rigore cognoscatur phantasma rationalis. Sicut implicat intellectum, & voluntatem esse prorsùs idem, quin juxta scholasticum rigorem sit actus, operatioque unius quidquid fuerit actus, sive operatio alterius. Cæterùm si communi modo loquendi stare velimus, non quidquid est phantasma animalis, est phantasma rationalis; nam juxtà communem modum loquendi, solum est phantasma rationalis, quod deservit huic expresæ cognitioni *Rationale*. Et non quidquid est phantasma animalis deservit huic expressæ cognitioni.

226. Dices 3. Quando quis videt à longè animal moveri (quod ponamus esse hominem) agnoscit esse, seù prædicatum animalis, siquidem videt motum progressivum, qui proprius est animalium præcisè; sed non cognoscit esse, seù prædicatum rationalis, siquidem dicere non potest illa entitas est rationalis. Ergo ille præscindit objectivè animal à rationali. Distinguo majorem. Non cognoscit prædicatum rationalis attento communi modo loquendi; concedo ob tuam rationem: attento scholastico rigore; nego: quippè agnoscit illud (nempè animal) quod ita est rationale, ut nec virtualiter, nec ex natura rei distinguatur ab illo. Sed hoc est, cognoscere rationale attento scholastico rigore. Ergo. Jam notaveris *A A* tuentes objectivas præcisiones sequi amplum, communemque loquendi modum: è converso autem *A A* tuentes præcisiones solum formales adhærere stricto, rigorosoque; nos verò juxtà unam locutionem assentimur unis, & juxta alteram alteris.

227. Obiic. contra hanc 2. partem. Potentia visiva percipit in pomo

pomo colorem, & non percipit bonitatem coloris, quippè hæc consistit in convenientia coloris ad appetitum. Sed color, & ejus bonitas inter se identificantur. Ergo, ex duobus identificatis potest percipere unum potentia visiva, & non alterum. Ergo multo melius potentia intellectiva. Confirmatur. I. Quemadmodum animal, & rationale inter se identificantur, ita etiam Unitas Dei, & Trinitas Personarum. Et nihilominùs intellectus per cognitionem purè naturalem cognoscit Unitatem, & non Trinitatem. Ergo quamquam animal, & rationale identificentur, inter se poterit intellectus simpliciter cognoscere animal, quin ullatenùs cognoscat rationale. 2. Paternitas, & Essentia Divina inter se identificantur. Et tamen cognitio nostra præscindit objectivè inter illa: siquidem hoc judicium. *Essentia communicatur Filio*, affirmat communicationem de essentia, secùs de paternitate. Ergo. 3. Intellectus potest objectivè præscindere illa, quæ objectivè distinguuntur. Sed quamvis bonitas, & veritas transcendentalis cujusvis entis reciprocè identificentur, nihilominus objectivè distinguuntur, eo quod specificent, (ait M. Lynce) distinctas potentias, intellectum scilicet, atque voluntatem. Ergò intellectus potest objectivè præscindere bonitatem à veritate. 4. Ea quæ semper conjunguntur in aliquo ente possunt per cognitionem separari inter se: sic quamvis color, & sapor semper conjungantur in pomo; objectivè separantur per cognitionem, cum videamus colorem, & non saporem. Ergo.

228. Ad objectionem distinguo majorem. Non percipit bonitatem coloris stando rigori scholastico, nego (potentia namque visiva percipit illud, quod citra omnem distinctionem virtualem est coloris bonitas, in quo stat, quod percipiat in rigore scholastico bonitatem coloris) non percipit juxta communem modum loquendi bonitatem coloris, permitto, & concessa minore distinguo consequens eisdem terminis. Ad 1. Confirmationem. Nego majorem, nam animal, & rationale ita identificantur inter se, ut neutiquam distinguantur virtualiter ad invicem; attamen Unitas Dei, & Trinitas personarum, ita identificantur inter se, ut admittat etiam distinctionem virtualem, ut supra diximus. Ergò quamvis intellectus possit cognoscere unitatem Dei, quin adhùc in rigore scholastico agnoscat Trinitatem, non infertur intellectum posse cognoscere prædicatum animalis, quin adhùc in rigore scholastico agnoscat prędicatum rationalis. Ad 2. distinguo majorem. Paternitas, & Essentia sunt idem realiter, & virtualiter; nego: realiter præcisè, con-

cedo,

cedo, & concessa minore; nego vel distinguo consequens. Non negamus intellectum posse præscindere objectivè inter duo realitèr identificata, virtualitèr tamen distincta; sed inter duo realitèr, & virtualitèr identificata, qualia sunt animal, & rationale.

229. Quòd si dixeris, fore ut de cognitione sic objectivè præscindente inter Paternitatem; v. g. & essentiam verificentur duo contradictoria, nempè terminari affirmativè ad Essentiam, & non terminari affirmativè ad Essentiam, eò quod non terminetur affirmativè ad Paternitatem, quæ realiter est Essentia. Respondeo negando assumptum. Ad probationem dico, quod licèt Paternitas sit idem realitèr cum essentia; nihilominùs distinguitur virtualitèr ab eadem, quapropter cognitionem non terminari affirmativè ad Paternitatem non est, non terminari affirmativè ad Essentiam, undè non sequitur verificari duo contradictoria de ipsa cognitione, sed de Paternitate, atque Essentia, Ad 3. nego minorem, cujus probarionem videre poterat inefficacem M. Lynce in nostris principiis docentibus intellectum, & voluntatem non esse potentias distinctas, quamobrem nego minoris probationem. Ad 4. Distinguo majorem. Ea, quæ semper conjunguntur per solam conexionem in aliquo ente, possunt separari per cognitionem, concedo. Sed hoc non venit ad rem. Ea, quæ semper conjuguntur per identitatem, sub distinguo: possunt separari, stando vulgari modo loquendi, concedo; stando rigori scholastico; nego: & permissa minore; nego consequentiam.

230. Cætera verò argumenta desumpta ex reduplicationibus; v. g. *Intellectus aßentitur Deo quia veraci, non quia bono*, & alia id generis, quibus uti solent Patroni præcisionis objectivæ, dissolvuntur dicendo, omnes istas reduplicationes innuere sensum formalem, seù cognitiones reflexas ad invicem distinctas realitèr, proindeque non probari præcisionem objectivam inter extrema realitèr identificata: v. g. Nupera propositio reddit hunc sensum. *Quod movet intellectum, ut aßentiatur Deo loquenti, non est hæc cognitio*, Deus est Bonus; *sed hæc*, Deus est Verax, *hoc est*, non est totus Deus sic cognitus *Bonus*; seù totus Deus sic cognitus *Verax*; hæ autem inadæquationes cògnitionum applicantur objectis per figuratam locutionem, ut moris est. Quod si obiicias contra primam partem hujus conclusionis etiam esse duo contradictoria hæc. *Cognosci juxta communem modum loquendi. Non cognosci juxtà communem modum loquendi*. Quæ concedimus verificari de animali, &

rationali: Respondeo juxtà doctrinam sæpè inculcatum, ista non esse contradictoria, quoniam referuntur ad distiuctas cognitiones, ut constat ex supradictis.

231. Demùm si dixeris fore, ut qui habet hanc cognitionem *Ens* cognoscat, ac sciat *in rigore scholastico* veritates omnes omnium scientiarum omniaque secreta cordium, ut nos argumentabamur supra. Concedam de rigore scholastico stante in eo, quod objectum tactum per illam cognitionem *Ens* sint omnia ista. Negabo autem de rigore scholastico stante in eo, quod de omnibus istis rationem reddere possit modo usuali reddendi rationes. Et idem dico de rigore scholastico, quo cognoscit *Rationale*, ille, qui cognoscit *Animal*.

CAPUT NONUM.

De transcendentia formali.

232. Æc vox *Transcendentia*, idem significat, quod identitas: quamobrem transcendentia realis est identitas realis, & transcendentia formalis est identitas formalis, non quidem rei transcendentis, cum transcensa, sed è conversò rei transcensæ, cum transcendente. Hinc dum scisitamur, an Ens v. g. tra, scendat formalitèr differentias? non scisitamur, an Ens identificentur cum Ente. Quod discrimen maximè advertendum est prò resolutione præsentis quæstionis, illa quippè nititur in eo, quod etiam si omnis identitas realis sit mutua, non tamen omnis identitas formalis, ut supra manet probatum contra P. Izque.

233. Noto 2. Prædicata superiora respectu hinnibilis; v. g. nuncupari illa, quæ hinnibili conveniunt, & pluribus aliis; inferiora verò vocari illa, quæ non conveniunt omnibus quibus hinnibile convenit. Sic prædicatum animalis vocatur superiùs respectu hinnibilis, & Bucephalus inferior, quia animal convenit omnibus quibus convenit hinnibile, & pluribus aliis; Bucephalus autem non convenit omnibus quibus hinnibile competit. Hæc denominatio superioritatis, & inferioritatis cadere pòtest tum in prædicata generica, tum in specifica, tum in differentialia, ut exemplis cuique obviis constans est. Noto 3. Prædicata superiora exercite facta, sive Universalia, idest cognita per cognitionem præscindentem illa

ab

ab inferioribus bifariam posse sumi, scilicet primò intentionaliter, seu directè. Item secundò intentionaliter, seu reflexè. Sumuntur primò intentionaliter quando agimus de illis exercitè factis universalibus secundum ea, quibus à parte rei funguntur, v. g. quando dicimus hominem esse animal rationale, esse vivens per quas cognitiones fit exercitè universalis *Homo*. *Rationale* &c. Sumuntur secundo intentionaliter, quando argumentamur super illis secundum ea, quæ habent dependenter constitutivè à nostris cognitionibus, quæ secundæ intentiones dici solent, v. g. quando inquimus, hominem esse speciem, rationale esse differentiam, animal esse genus, Hominem namque esse speciem constituitur juxta disp. 2. per hanc cognitionem *Homo* formaliter negativè præscindentem naturam ab inferioribus solum individualiter distinctis, ob postea dicenda quando agemus de forma constitutiva universalis. Ubi ut vides *sumi, primò intentionaliter* non excludit secundam intentionem, per quam subjectum, aut prædicatum fiant universalia; sed per quam affirmatur de subjecto quid universalitatis proprium.

234. Rursus hæc prædicata sumpta secundo intentionaliter dupliciter possunt accipi. 1. *Specificativè*, ac secundum rectum præcisè. 2. *Reduplicativè*, ac secundum rectum, & obliquum. Est dicere. Quemadmodum *Album* duo dicit, scilicet subjectum, & albedinem, atque dum disceptamus de albo possumus loqui modò de solo subjecto, ità ut affirmationum, ac negationum prædicatum unicè cadat supra subjectum solum (ut dum dicimus. Hoc album est Animal rationale) modo de complexo ex subjecto, & albedine, ità ut affirmationum, atque negationum prædicatum cadat supra subjectum, & albedinem ut quando dicimus. *Hoc album existit*.

235. Ita licet animal, v.g. Constituatur in esse generis per hanc simplicem cognitionem *Animal*, dum disputamus de illo, ut constituti in esse generis, possumus ità loqui de illo, ut prædicatum affirmationis, vel negationis illi soli; non verò cognitioni applicetur, v.g. quando dicimus *Animal est prædicabile de homine, & bruto*. siquidem hoc quod est esse prædicabile de utroque, non cognitioni, sed prædicato ipsi objectivo animalis competit, & tunc animal acceptum secundò intentionaliter, dicitur sumi specificativè, ac secundum rectum præcisè: non quia prorsùs excludatur cognitio (si enim excluderetur, non daretur animal sumptum secundo intentionaliter) sed quia prædicatum, de quo tunc agimus, neutiquam convenit cognitioni. Præterea possumus loqui de complexo ex

animali, & cognitione, ità ut affirmationum, atque negationum prædicatum cadat, non ſupra animal præcisè, ſed ſupra complexum ex animali, & cognitione, v. g. dum dicimus. *Genus animal eſt poſſibile*, & tunc animal ſumptum ſecundo intentionaliter dicitur accipi reduplicativè, atque ſecundùm rectum, & obliquum.

236. His poſitis dico 1. prædicata inferiora, v. g. individua, ſpecies, atque differentiæ non traſcendunt formaliter ſuperiora, ſivè primò, ſivè ſecundo intentionaliter utraque ſumantur. Probatur. Et claritatis gratiâ loquamur de hac ſpecie *Homo* collata cum hoc genere *Animal*. Hominem tranſcendere formaliter animal, ſtaret in eo, quòd animal identificaretur formaliter cum homine juxta explicationem nuperrimam tranſcendentiæ formalis. Sed animal, ſivè primò, ſivè ſecundò intentionaliter ſumatur, non identificatur formaliter cum homine, ſivè primò, ſivè ſecundò intentionaliter ſumpto. Probatur. Animal ſumptum primò intentionaliter eſt. *Vivens ſenſibile*; ſumptum autem ſecundo intentionaliter eſt; *Prædicabile de multis tanquam pars materialis eſsentiæ metaphyſicæ ipſorum* (hæc namque eſt definitio animalis in quantum generis) ſed neuter ex his duobus conceptibus identificatur formaliter cum homine, ſivè primò, ſivè ſecundò intentionaliter ſumpto. Probatur. Homo primo intentionaliter ſumptus eſt hic conceptus objectivus *Animal rationale*. Rurſus ſumptus ſecundo intentionaliter eſt hic conceptus. *Prædicabile de multis tanquam tota eſsentia metaphyſica ipſorum* (hæc namque eſt definitio hominis in quantum ſpeciei.) Sed neuter ex illis duobus conceptibus identificatur formaliter cum alterutro ex his duobus: ſiquidem neuter ex illis prioribus definitur per alterutrum ex his poſterioribus (in quo ſtaret identitas formalis metaphyſica) item neutra ex illis duabus cognitionibus talis eſt, ut ex vi ipſius præcisè, valeat intellectus afferere alterutrum ex his poſterioribus (in quo ſtaret identitas formalis logica) ut illos combinanti patebit: ergo.

237. Dico 2. Prædicata ſuperiora ſumpta primo intentionaliter tranſcendunt formaliter prædicata inferiora ſumpta quoque primo intentionaliter, & hoc quidem, intelligendo etiam ipſas differentias. Sin verò, vel utraque, nempè tam prædicata ſuperiora, quàm inferiora accipiantur ſecundo intentionaliter, vel una accipiantur primò intentionaliter, & altera ſecundò intentionaliter, non datur talis tranſcendentia. Quo circa in hoc puncto tranſcendentiæ non datur inter ſpecies, & differentias illud diſcrimen, quod mul-

multi Docti RR. meditantur. Nam vel sermo est de speciebus, & differentiis sumptis primò intentionaliter; & sic utræque transcenduntur formaliter à generibus superioribus, ut jam probo: vel de illis sumptis secundo intentionaliter; & sic neutræ transcenduntur, vel de speciebus sumptis primò intentionaliter, & de differentiis sumptis secundo intentionaliter; & sic verum est, quòd species transcenduntur à generibus, secus differentiæ. At discrimen hoc invenitur etiam inter speciem, & ipsam speciem: quippè species sumpta primò intentionaliter transcenditur à genere, secus si accipiatur secundo intentionaliter.

238. Probo 1. partem. Genus *Animal*, & differentia *sensibilis* sunt prædicata superiora respectu hominis, & Petri. Sed illa transcendunt formaliter hæc, si utraque sumantur primò intentionaliter. Probatur. Petrus sumptus primò intentionaliter est formalissimè homo (nam species est tota essentia metaphysica individuorum) item homo sumptus primò intentionaliter est formalissimè animal: ulterius animal sumptum primò intentionaliter est formalissimè sensibile: ergo, Petrus qui est individuum, & homo qui est species si sumantur primò intentionaliter, identificantur formaliter cum genere, & differentia superiore, si hæc etiam sumantur primò intentionaliter. Probo jam ipsas differentias sumptas primò intentionaliter transcendi formaliter per genera. Rationale est differentia inferior, & vivens est genus superius: sed rationale sumptum primò intentionaliter, est formaliter vivens, proindeque transcenditur formaliter à vivente: ergo differentia inferior sumpta primo intentionaliter transcenditur formaliter per genus superius.

239. Probo minorem. Quidquid est formaliter principium discursus est formaliter vivens (nam cùm discursus sit formaliter operatio vitalis, eo quòd sit formaliter motus intellectus ab uno, vel unis judiciis ad aliud, quidquid fuerit formaliter principium discursus, erit formaliter principium operationis formaliter vitalis, & consequenter erit formaliter vivens, seu principium vitale) sed rationale sumptum primò intentionaliter est formaliter principium discursus: sic namque definitur: ergo. Neque *AA.* contrarii re ipsa adversantur nobis: manifestè enim videntur loqui, quando negant, genera superiora transcendere formaliter differentias inferiores, de his sumptis secundo intentionaliter. Omnes namque rationes, quibus moventur, sumuntur ex differentiis sic sumptis. Consulto differentiam *rationale* non contuli cum genere *Animal*,

sed

sed cum genere *vivens*: Quippè cum rationale sumptum primò intentionaliter complectatur quoque Angelos, ad quos non extenditur Animal (cum reverentia tamen D. Gregorii in hom. quam legit Ecclesia in Epiphania;) id circò falsò diceretur, rationale esse formaliter animal.

S. Greg. Hom. 10. in Evang.

240. Probo 2. partem conclusionis, quæ dumtaxat ob terminorum combinationem difficilis est. Species hominis sumpta primò intentionaliter est hic conceptus objectivus *Animal rationale*. Eadem species sumpta secundò intentionaliter est hic conceptus. *Prædicabile de multis tanquam tota essentia metaphysica ipsorum*. Ulteriùs rationale sumptum primò intentionaliter est hic conceptus. Principium discursus. Eadem differentia rationale sumpta secundò intentionaliter, est, *Prædicabile de multis tanquam pars formalis essentiæ metaphysicæ ipsorum*. Item genus Animal, v. g. sumptum primò intentionaliter est. *Vivens sensibile*. Et idem sumptum secundò intentionaliter est *Prædicabile de multis tanquam pars materialis essentiæ metaphysicæ ipsorum*. Sed nullus ex illis primis conceptibus transcenditur formaliter ab his secundis servata proportione, quam tradit ipsa conclusio, ut perpendenti patebit: ergo si utraque prædicata, inferiora scilicet, & superiora sumantur secundo intentionaliter, vel altera sumantur primò, & altera secundo intentionaliter non datur transcendentia.

§. II.

241. OBjicies rationem à priori, qua P. Herrera suadet differentias, ut tales, hoc est, secundo intentionaliter sumptas, transcendi formaliter à generibus. Rationale quatenus talis animalis dicit in suo conceptu esse rationale constituens intrinsecè, atque identicè animal in esse *talis animalis*, scilicet *rationalis* distincti ab irrationali. Sed eo ipso rationale ex suo conceptu differentiali, seù quatenus talitas animalis, apparet identificatum cum animali: ergo. Rationale ex suo conceptu differentiali est formaliter animal. Majorem dicit certam, quippè esse formaliter differentiam essentialem, est formalissimè constituere rem essentialiter talem, id est constituere per identitatem rem aliquam in esse talis. Rursus minorem vocat certam. Namque apparere *A*, ut constituentem; velut tribuentem aliquem effectum per identitatem sui ipsius cum *B* est apparere, ut identificatum cum *B*. Distinguo

guo majorem. Rationale quatenus talitas animalis dicit in suo conceptu esse rationem constituentem intrinsecè, atque identicè animal in esse talis animalis *per identitatem sui cum animali*, nego majorem (de hoc est quæstio, & hoc sibi probandum est) per identitatem, & quidem inadæquatam sui cum hoc concreto *tale animal*, concedo. Et in hoc ultimo sensu, nego minorem: quoniam hoc, terminis bene perpensis, solum probat, rationale quatenus differentiam apparere identificatum cum talitate animalis, non cum ipso animali.

242. Ad probationem majoris respondeo similiter. Esse differentiam essentialem, est formalissime constituere intrinsecè, atque identicè *rem talem* non per apparentiam identitatis sui cum altera comparte; sed per apparentiam identitatis sui, & quidem inadæquatæ cum tali re constituta. Explicatur. Albedo, v. g. eo quòd contrahat auferatque in differentiam realem quam habet paries, ut sit, vel non sit albus, intrinsecè, atque essentialiter constituit parietem in esse albi; non quia realiter identificetur cum pariete, sed quia realiter inadæquatè identificatur cum hoc complexo, *Paries albus*: quo circa illa syncathegoremata *intrinsecè essentialiter*, non innunt identitatem realem albedinis cum pariete; sed tantum cum complexo rexultante ex pariete, & albedine.

243. Similiter impresentiarum. Rationale quatenus differentia, seu quatenus talitas animalis, apparet sanè constituens intrinsecè, atque essentialiter animal in esse talis animalis, ast non per identitatem sui cum animali (conceptus enim differentialis ab hac identitate præscindit, ut constat ex Superioribus,) sed per identitatem inadæquatam sui cum hoc complexo. *Tale Animal*, seu, *Animal rationale*. Neque inferas fore, ut differentia *rationale* formaliter transcendatur ab hoc conceptu specifico *Animal rationale*: quoniam, ut jam advertimus, rationale quatenus differentia, seu sub conceptu differentiali non apparet identificatum adæquatè cum prædicto conceptu, sed tantum inadæquatè, nempè cum parte dicti complexi, quæ sanè pars nil aliud est quam ipsum rationale.

244. Multa ex argumentis conrrarijs, quippè non distinguunt inter prædicata superiora, & inferiora sumpta primo intentionaliter, & eadem sumpta secundo intentionalitèr, ut nos distinguimus, nobis non nocent unum tamen; vel alterum perstinguemus. Obijc. 2. Rationale est differentia inferior. Sensibile est differentia Superior. Sed rationale est formalitèr sensibile. Probatur: Tum hoc

hoc syllogismo in *Darapti*. Omnis homo est formalitèr sensibilis. Omnis homo est formalitèr rationalis. Ergò aliqu od rationale est formalitèr sensibile. Tùm hoc syllogismo in *Darii*. Omnis homo est formalitèr sensibilis. Sed aliquod rationale est formalitèr homo. Ergo aliquod rationale est formalitèr homo. Nego majorem objectionis, cujus utraque probatio fallax est, eo quod ab identitate formali duorum, cum aliquo tertio arguat identitatem formalem eorumdem inter se, quem arguendi modum supra refellimus cap. 5. Præterea istius speciei syllogismos eodem cap. sigillatim discussimus.

245. Respondeo nunc idem. Major istius syllogismi, quem dicis in Darapti, reddit hunc sensum. Omnis cognitio hujus tendentiæ *homo* habet sufficientem claritatem ad proferendum hoc judicium; *Homo est sensibilis*. Similitèr minor reddit hunc. Omnis cognitio hujus tendentiæ *Homo* habet per se sufficientem claritatem ad proferendum hoc judicium, *Homo est rationalis* (cujus uniuscujusq; rationem dedimus cap. citato.) Prætereà consequens reddit hunc sensum. Aliqua cognitio sic præcisè tendens *rationale* habet per se sufficientem claritatem ad hoc judicium. *Rationale est sensibile*. Sunt enim cognitiones reflexæ, quotquot enunciant identitatem, vel distinctionem formalem. Atqui ex veritate illorum duorum non sequitur veritas hujus Tertij; siquidem intercedunt cognitiones, claritates, & judicia muruo distincta. Ergo iste modus arguendi fallax est. Ad syllogismum, qui dicitur in Darij; nego minorem. Nam licèt homo sit forma litèr homo, & sit formalitèr rationalis, non est verum aliquod rationale esse formalitèr hominem, quoniam propositio id affirmans, supponit determinatè pro hac simplici cognitione *rationale*. Sed quamquàm ex vi præcisè hujus cognitionis, *homo* possimus dicere sic, *Homo est rationalis*, nihilòmniùs ex vi præcisè hujus cognitionis *rationale* non possumus dicere sic, *Rationale est homo*. Ergo quamquam verum sit, quòd homo est formalitèr homo, & est formalitèr rationalis, attamen verum non est, quòd aliquod rarionale sit formalitèr homo.

246. Obijc. 3. Petreitas, ut differentia, est formalitèr, id quo Petrus distinguitur à Paulo, sed id, quo Petrus distinguitur à Paulo est ipse Petrus. Ergo Petreitas, ut differentia, est formalitèr ipse Petrus. Sed Petrus est formalitèr homo, animal, rationalis, &c. Ergò Petreitas, ut differentia, est formalitèr homo, animal, &c. Ergo ut differentia, transcenditur formalitèr à prædicatis superioribus. Confirmatur I. Petreitas formalitèr, ut differentia, est tali-

tas,

tas, qua homo contrahitur ad Petrum. Ergo homo ingreditur in recto definitionem Petreitatis. Ergo illam transcendit formalitèr. II. Petreitas sub hac expressione est formalitèr vera differentia Petri, distinctaque à differentia chymerica. Sed ut vera differentia Petri, distinctaque à chymerica, identificatur cum Petro: eo quod omnis vera differentia identificetur cum subjecto, cujus est differentia. Ergo Petreitas sub hac expressione, & formalitèr, ut differentia, identificatur cum Petro. Ergo Petreitas formalitèr, ut differentia, est formalitèr Petrus. Ergo est formalitèr animal &c.

247. Ad objectionem distinguo majorem. Petreitas ut differentia primò intentionaliter sumpta (hoc est, secundùm ea, quæ illi conveniunt à parte rei) est formalitèr id, quo Petrus distinguitur à Paulo; concedo majorem: secundò intentionalitèr sumpta; nego: namque hoc modo sumpta dumtaxat est *talitas contractiva hominis ad Petrum*, & certè de hac sola secunda intentione loquimur, quando dicimus differentiam secundò intentionalitèr sumptam non transcendi à prædicatis superioribus. Et permissa minore distinguo consequens eisdem terminis. Igitur vel loqueris de differentia, ut tali, expressa per hunc conceptum *Talitas contractiva hominis ad Petrum*: vel de differentia, ut tali, expressa per alios conceptus? Si hoc secundum; transeat, differentiam, ut differentiam transcendi formalitèr à prædicatis superioribus. Sed hoc non venit ad rem: quoniam in præsenti solùm loquimur de differentia, ut differentia expressa per id generis conceptum: *Talitas contractiva hominis ad Petrum*; v. g. vel per hunc *Prædicabile de multis tanquam pars formalis*: cùmque ambo hi conceptus per se præcisè, ac independentèr ab aliis notitiis non præbeant intellectui lucem sufficientem ad proferendum hoc judicium. *Petreitas est Petrus, est Perseitas homo &c.* ideò differentia, ut differentia, & prout impræsentiarum accipitur, quidquid sit de aliis acceptionibus, non transcenditur formalitèr à prædicatis superioribus.

248. Ubi prò resecanda æquivocatione tum hìc, tùm alibi; sedulò notandum est. Aliud esse, quòd consequens aliquod sit evidens, vel ex terminis, vel ex vi aliorum principiorum: & aliud esse, quòd sit evidens ex vi certi cujusdam, aut determinati antecedentis. Potest contingere primum, absque secundo: sic evidens est, Solem lucere nunc; at non est evidens ex hoc solo antecedenti, *Joannes dicit, Solem lucere nunc*. Idem in præsenti. Evidens est, Petreitatem identificari cum Petro, cum homi-

ne, cum animali &c. Cæterùm hoc non est evidens ex vi hujus solius antecedentis, *Petreitas est talitas contractiva hominis ad Petrum*: quia is conceptus, ut talis præcisè, abstrahit ab eo, quòd Petreitas sit talitas contractiva hominis ratione identitatis sui cum homine, aut ratione unionis cum homine (modo, quo albedo ratione unionis sui cum subjecto contrahit indifferentiam subjecti ad esse album.) Vel ratione terminationis ad hominem (modo, quo cognitio ratione terminationis sui ad objectum contrahit, seù determinat indifferentiam hujus ad esse cognitum,) & hanc ob causam dicimus, differentiam formalitèr ut talem, non trascendi formalitèr à prædicatis superioribus.

239. Ad 1. Confirmationem distinguo primum consequens: Homo ingreditur in recto definitionem philosophicè; nego: (nam ingredi philosophicè staret in eo, quòd de Petreitate affirmetur; in ea autem difinitione non affirmatur homo de Petreitate) ingreditur in recto grammaticalitèr; concedo: nam ingreditur in nominativo; nego verò secundam consequentiam. Ad 2. permissa majore, distinguo minorem, ut vera differentia Petri primò intentionalitèr sumpta, identificatur cum Petro; concedo minorem: nam hoc, quod est identificari cum Perro convenit ei à parte rei. Ut vera differentia Petri, secundo intentionalitèr sumpta; nego: quoniam secunda intentio, de qua modò agimus, quamque non semel explicuimus, præscindit ab eo, quod Petreitas identificetur, vel non identificetur cum Petro. Et eisdem terminis explicentur cætera. Demùm altè insideat menti, multa ex argumentis contrariis confundere differentias, primò intentionalitèr, & secundò intentionalitèr sumptas: nec non illa præterire secundam intentionem, de qua modò: distingue inter utramque acceptionem, & explica eam determinatam secundam intentionem, de qua in præsenti, ac objectionibus satisfacies.

CA-

CAPUT DECIMUM.

Vtrùm Ens transcendat formalitèr logicè Differentias.

250. Espondeo affirmativè cum Exim.D.& plerisq;antiquorum: & hoc quidem,sive indifferentiæ sumantur primò,sivè secundò intentionalitèr; hęc namq; discretio locum non habet, quando de Ente reali instituitur disputatio. Loquamur de Perseitate, quæ est differentia substantiæ. Perseitas est formalitèr possibilis.Ergò est formalitèr Ens reale, quia possibile, & Ens reale sunt termini synonomi. Ergo Perseitas transcenditur formalitèr ab Ente. Probatur antecedens. Perseitatem esse formalitèr possibilem in sensu logico, de quo impræsentiarum, stat in eo, quòd hæc expressio, *Perseitas*, talis sit, ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus proferre hoc iudicium, *Perseitas est possibilis*. Sed hoc contingit. Probatur. Omnis expressio clarè repræsentans prædicata Perseitatis, adhùc secundò intentionalitèr sumptæ, & nullam proponens in ipsis prædicatis contradictionem, imò summam convenientiam inter ipsa, est expressio, vi cujus præcisè potest intellectus proferre dictum judicium. Sed hæc cognitio, *Perseitas*, in primis clarè proponit prædicata metaphysica Perseitatis; scilicèt esse talitatem contractivam Entis ad substantiam; deindè nullam proponit contradictionem in his prædicatis: alioquin cùm talis contradictio re ipsa non detur, ea cognitio falsa foret, seù potiùs simplicitèr dissona suo objecto. Prætereà proponit summam convenientiam inter hæc prædicata: quandoquidèm proponit illa identificata cum ipsa Perseitate. Ergo.

251. Major probatur. Tum quia unica ratio à priori, ob quam homo, v.g. est formalitèr in sensu logico possibilis, seù Ens reale, est,quia hæc cognitio *homo* repræsentat prædicata metaphysica hominis, & non proponit in ipsis ullam contradictionem, sed potiùs summam convenientiam, eò quod proponat illa, ut identificata cum homine:ex quo benè arguitur hanc expressionem *Homo* esse talem,ut ex vi ipsius pręcisè possimus proferre hoc judicium, *Homo est possibilis*. Ergo similitèr de omni expressione simili. Omnis quippè tergiversatio circa quamcumque aliam expressionem erit tergi-

versatio circa hanc, *Homo.* Tum quia rem aliquam esse realitèr possibilem, nihil aliud est, quàm habere prædicata, & non habere inter ipsa ullam contradictionem à parte rei. Ergo rem aliquam esse formalitèr, logicè, atque apparentèr possibilem, nil aliud esse potest, quàm rem illam apparere per cognitionem, ut habentem ullam contradictionem in ipsis. Ergo omnis expressio &c.

252. Respondebis 1. Rationem adductam solùm probare, quòd ex vi præcisè hujus conceptus *Perseitas* non possit intellectus dicere, illam esse impossibilem; siquidem ex vi præfati conceptus nullam detegit contradictionem inter prædicata Perseitatis. Cæterùm non probatur, quòd ex vi prædicti conceptus possit intellectus asserere, Perseitatem esse possibilem. Contra 1. Idem eâdem licentiâ dici poterat de hoc conceptu *Homo, Substantia*, & similibus. Quòniam vel dicis, Intellectum posse dubitare prudentèr, lateat, nec ne contradictio; vel posse dubitare imprudenter? Primum est falsum, quia nullum apparet fundamentum ad dubitàndum prudentèr, Perseitatem esse possibilem. Secundum non obstat; nam etiam de substantia potest dubitari imprudentèr. Undè sequeretur illam non esse formalitèr possibilem. Conceptus formalis possibilitatis non tam est affirmativus, quàm negativus, quoniam possibile formalitèr, ut tale est illud, *quod, si existeret, non implicaret contradictionem*. Ergo eo ipso, quòd intellectus videat prædicata cujuspiam rei, & non videat contradictionem in illis, sed potiùs summam convenientiam, potest asserere, rem illam esse possibilem. At per hunc conceptum *Perseitas* etiam, ut differentia, videt intellectus prædicata metaphysica Perseitatis, & nullam videt in ipsis contradictionem. Ergo. Contra 2. Ex vi hujus conceptus, *Perseitas*, ut differentia, non tantùm non videt intellectus ullam contradictionem in prædicatis Perseitatis; sed ulteriùs videt inter ipsa summam, & tòtalem convenientiam: quoniam videt, hoc est, agnoscit talia prædicata, ut identificata cum ipsa Perseitate, proindeque, ut identificata inter se: quemadmodum ex vi hujus cognitionis *Substantia* non tantùm non videt intellectus ullam contradictionem in prædicatis substantiæ; sed preterea videt in ipsis summam convenientiam. Ergo sicut ex vi hujus dictæ cognitionis non modò potest intellectus dicere, substantiam non esse impossibilem; verum etiam potest dicere, substantiam esse possibilem; ita ex vi hujus cognitionis *Perseitas*, ut differentia, non solùm possumus dicere, Perseitatem non esse impossibilem, sed etiam possumus asserere, Perseitatem esse possibilem.

253. Re-

253. Respondebis 2. Medium à nobis assumptum esse insufficiens : quippè hæc expressio , *cognoscibile* , etiam proponit prædicata metaphysica cognoscibilitatis , quin ullam proponat in eis contradictionem . Et tamen ex vi præcisè hujus expressionis,*cognoscibile* , nequit intellectus absolutè affirmare ,*cognoscibile esse possibile* , cùm multa cognoscibilia sint chymærica, v.g. mendacium Dei &c. ergo. Contra 1. Hæc responsio falsum supponit, & nobis non officit, quia censemus omne cognoscibile, seu objectum omnis omninò cognitionis tum creatæ, tum increatæ esse subjectivè in se ipso possibile,de quo fusè egimus in Prodromo disp. de Impossibili. 2. Aliud est loqui de conceptu , seu expressione proponente prædicata metaphysica plurimùm universalia , seu *remota* , alicuius conceptus : & aliud loqui de expressione proponente prædicata metaphysica *formalia* , atque *immediata* alicujus conceptus. Quod expressio non repræsentet contradictionem in prædicatis metaphysicis *valdè universalibus* , *& remotis* alicujus objecti , non sufficit ad hoc , ut ex vi illius expressionis possit intellectus asserere,illud objectum esse possibile : nam fieri potest , ut illa prædicata valdè universalia , & remota si conjungantur cum prædicatis metaphysicis proximioribus, sint chymærica.

254. Cæterùm si expressio proposuerit prædicata metaphysica , *proxima* , atque *immediata* , & in eis nullam proposuerit contradictionem , sufficiens est ad hoc , ut intellectus ex vi præcisè talis expressionis dicere possit , tale objectum esse possibile (alioqui substantia , v. g. ut talis , non erit formaliter possibilis . Idem de quovis alio : essetque quæstio de subjecto non supponente , quærere an sit , vel non sit formaliter possibile !) Jam ad rem præsentem. Hæc expressio *cognoscibile* proponit prædicata metaphysica valde remota , & universalia rerum cognoscibilium ; quandoquidem conceptus formalis , atque metaphysicus *cognoscibilis*, quod sit possibile , & *cognoscibilis* , quod sit impossibile , non stat in eo , quòd habeat capacitatem terminandi cognitionem ; sed in aliis prædicatis inferioribus respectu hujus capacitatis. Quid ergo mirum, quod ex vi præcisè hujus expressionis *cognoscibile* , nequeat intellectus asserere, omne cognoscibile esse possibile . At verò expressio hæc, *Perseitas* , proponit prædicata metaphysica proxima , formalia , atque immediata perseitatis : ergo irrita est paritas.

255. Respondebis 3. Eo ipso quòd intellectus ambigat : lateat nec ne contradictio in prædicatis perseitatis : nequit resolutè dicere ,

per-

perseitatem esse possibilem. Sed quamquam ex vi præcisè hujus expressionis, *Perseitas*, non detegat intellectus talem contradictionem, potest nihilominus ambigere, an lateat, nec ne talis contradictio; siquidem passim experimur latere in objectis qualitates, quas non depræhendimus ex vi harum, vel illarum expressionum: ergo. Contra 1. Ex nuper dictis: ergo similiter ex vi pręcisè hujus specificæ cognitionis, *substantia*, nequit intellectus certò, & securè dicere substantiam esse possibilem, proindeque substantia non erit formaliter possibilis: quod vel ipsi adversarii negant. Probatur sequela. Tametsi per eam expressionem appareant attributa metaphysica substantiæ, & non appareant, ut sibi mutuò contradicentia; potest nihilominus intellectus dubitare, lateat, nec ne ulla contradictio in eis prædicatis: item potest dubitare, an identitas inter prædicata substantiæ, quam assequitur ex vi præcisè hujus expressionis *substantiæ*, sit admixta alicui contradictioni: ergo ex vi præcisè ejus expressionis nequit intellectus certò resolvere, substantiam esse possibilem. Neque datur recursus ad experientiam: quia sensu non experimur substantias, sed accidentia.

256. Contra 2. Quando adhuc supposita cognitione alicujus objecti potest intellectus *prudenter* dubitare, utrum objectum illud implicet contradictionem; cognitio illa non satis aperit identitatem inter illud objectum, & possibile, proindeque objectum illud non est formaliter possibile. Secus, quando intellectus id dubitaverit *imprudenter*, idest sine ullo fundamento; alioquin nil erit formaliter possibile, seu formaliter ens, aptumvè existere; de hac enim ipsa charta dubitare potest aliquis imprudenter, sit nec ne charta, an spectrum aliquod, aut illusio, quam ipse patiatur, credens esse chartam, id quod charta non est. At si hæc cognitio, *Perseitas*, repręsentat prædicata immediata perseitatis, & nullam inter ipsa repræsentat contradictionem, sed potiùs summam convenientiam, *solum imprudenter* dubitabit intellectus, utrum lateat ibi contradictio: quemadmodum, data hac cognitione *substantia*, imprudenter dubitabit intellectus, an lateat aliqua contradictio in attributis substantiæ, & aliàs nullum dubium esset unquam imprudens: quandoquidem supposita quavis evidentia objecti, potest intellectus dicere. *Forte fallor*. Quod si dixeris: deflectes ad errorem illorum Philosophorum, qui asserebant, nil esse certum nostro intellectui; ergo. Quod apud te formares judicium, si nunc in meridiè audires aliquem dubitantem, fulgeat, nec ne sol! eo quòd sensus toties decipiant nos?

Re-

257. Respondebis. 4. Perseitatem esse formaliter possibilem; *ut quo, non ut quod*: item per *modum obliqui*, seu per modum formæ *advenientis alteri*; non verò per *modum recti*, seu per modum *per se stantis*: quibus addere potes alias sexcentas voces similes. Contra. 1. Instaurando rationem à priori. Perseitatem esse formaliter possibilem, *ut quod, in recto*; *per modum per se stantis* nil aliud est, quam ità apparere per proprium conceptum, ut ex vi præcisè hujus possit intellectus sic dicere, *Perseitas est realiter possibilis*, seu *Perseitas est id, quod est possibile*. Atqui perseitas per suum proprium conceptum ita apparet, ut ex vi præcisè ipsius possit intellectus proferre utrumque judicium ob rationem supra datam: ergo. Contra 2. Explicando istos terminos. Aliud est perseitatem apprehendi à nobis per modum, seu *per speciem* obliqui, formæque *adjacentis* enti: aliud longè diversum, quod ipsa *sit formaliter* obliquum, aut forma *adjacens* enti: quemadmodum aliud est, quod Angelus, v. g. apprehendatur à nobis per speciem juvenis corporei, & consequenter per speciem rei essentialiter oppositæ spiritui; aliud autem, quòd Angelus sit formaliter juvenis corporeus, oppositusque spiritui. Primum est verum; secundum autem falsum, & ex primo non sequitur secundum: quoniam illa eadem cognitio, per quam Angelus nobis apparet substantia spiritualis, habetur à nobis ex speciebus juvenis corporei. Ita de perseitate. Verum est, quòd hæc apprehenditur à nobis per speciem *obliqui*, formæque *adjacentis* enti; falsum autem, quod ipsa perseitas sit formaliter tale *obliquum*, aut talis forma. Illud primum non impedit, quòd perseitas sit formaliter ens.

258. Tum quia definitum,& definitio apprehenduntur per species duorum, & tamen sunt formaliter unum, idemque. Tum ob nuperum exemplum, quia Angelum apprehendi à nobis per speciem juvenis corporei, & consequenter per speciem rei ex diametro oppositæ spiritui, non vetat, Angelum esse formaliter spiritum. Tum quia prædicatum hujus propositionis, *Animal est rationale*, concipitur à nobis per speciem rei advenientis subjecto. Et tamen juxta multos ex adversariis, prædicatum hujus propositionis relatè ad eam identificatur formaliter cum subjecto, quia censent, judicium clarè proponens duorum identitatem realem esse eorumdem identitatem formalem: ergo perseitatem sub hoc conceptu apprehendi à nobis per speciem rei advenientis enti non impedit,quod perseitas sit formaliter ens. Impediretur hoc,si perseitas non tantum

appre-

apprehenderetur à nobis per speciem formæ advenientis enti; verùm etiam esset formaliter *obliquum*, seu forma *adveniens* enti. At falsum est hoc. Quoniam si perseitas identificaretur formaliter cum hoc, quod est *advenire enti*, ex vi præcisè hujus expressionis, *Perseitas*, posset intellectus sic dicere, *Perseitas advenit realiter enti*. *Perseitas realiter est obliquum entis.* Sed perseitatem advenire realiter enti, esseque realiter obliquum entis, est, perseitatem distingui realiter ab ente: ergo ex vi præcisè hujus expressionis *Perseitas* posset intellectus dicere, perseitatem distingui realiter ab ente, quod falsum est. Neque frustra dicas, intellectum ex vi præcisè hujus apprehensionis. *Perseitas*, posse dicere, *Perseitatem advenire formaliter, non verò realiter enti*. Namque adversus istam reflexionem insurgit argumentum supra datum. Tuum sit illud instaurare. Aliam postea dabimus contra hanc responsionem instantiam.

§. II.

259. PRobatur 2. Conclusio, enervando argumenta contraria. Ideo per vos *Perseitas*, ut differentia entis, nequit esse formaliter ens, quia ut differentia, est conceptus adjectivus, adjacensque enti. Sed hæc ratio est insufficiens: tum ob germanam explicationem istarum vocum nuper datam; tum quia eo ipso, quòd ens non includat in suo conceptu formali perseitatem, datur locus, ut perseitas formaliter qua talis, sit extranea respectu conceptus formalis entis, proindeque possit ex hoc capite esse enti adjacens, & adjectiva (sicut eo ipso, quòd paries, v. g. non includat à parte rei in suis prædicatis physicis albedinem, datur locus, ut albedo sit illi à parte rei extranea, adveniens, atque superaddita. Et ratio est, quia eo modo, quo una res non incluserit aliam, hæc alia non constituit illam, proindeque est extra illam, seu est illi extranea.) At quamquàm perseitas sit formaliter ens, nihilominus ens non includit formaliter in suo conceptu perseitatem, eò quod non omnis identitas formalis sit reciproca, ut cap. 5. ostendimus contra P. Izq; ergo.

260. Hinc quamvìs *Perseitas* dicatur advenire formaliter enti, non sequitur advenire formaliter *sibi ipsi*, scilicet, quia ens non est formaliter ipsa, licèt ipsa sit formaliter ens: vel si hoc sequatur, absurdum non est: sicut non est absurdum, quòd Angelus sit formaliter Spiritus, & tamen quòd concipiatur à nobis per speciem cor-

poris,

poris, subindeque per speciem rei oppositæ ipsi Angelo. Similiter perseitas dicitur formaliter advenire enti non quatenus identificetur formaliter cum hoc quod est advenire enti (nam hoc in numero superiore refellimus) sed quatenus apprehendatur per speciem rei advenientis enti: potestque concipi per speciem rei advenientis enti, & esse formaliter ens, seu potest concipi per speciem rei advenientis sibi ipsi.

261. Probatur 3. Conclusio. Ideo etiam per vos Perseitas non est formalitèr Ens, quoniam Perseiras, ut talis aliquid debet addere supra Ens, & nil adderet, si tota ipsa esset formalitèr Ens. Sed hoc est falsum. Probatur. *Totus* homo, idest omnia, & singula prædicata hominis, & consequenter rationalitas ipsa sub hoc specifico conceptu *Homo* sunt formáliter Animal, seu apparent identificata cum animali, ùt adversarij pasſim fatentur. Et tamen sub hoc eodem conceptu specifico, *Homo* aliquid addit supra animal, ùt etiam est certum. Ergo stat benè, quòd homo aliquid addat supra animal relatè ad illum eundem conceptum, relatè ad quem *Totus* homo, idest omnia, & singula sua prædicata, est formaliter animal. Ergo stat benè; quòd tota Perseitas sub hoc conceptu adjectivo, atque differentiali *Perseitas* sit formaliter Ens; & tamen quòd sub hoc eodem conceptu aliquid addat supra Ens. 2. Animal, & rationale sunt à parte rei Ens. Ergo ne hinc sequitur hominem, qui à parte rei est animal rationale, esse à parte rei Ens præcisè? Minimè. Ergò quemadmodum stat benè quòd totus homo sit realiter Ens, quin propterea sequatur hominem nil aliud esse à parte rei præter Ens, ità stat benè, quòd tota Perseitas sit formaliter Ens, quin proptereà sequatur; nil aliud esse formaliter præter Ens. Ratio igitur utrumque explicans est.

262. Aliud est quod homo sit à parte rei Ens præcisè, seu Ens, & nil aliud, *quatenus nullum detur prædicatum in homine, quod non sit à parte rei Ens*, (& hoc est verum; neque ullum continet absurdum dicere in hoc sensu hominem esse à parte rei Ens præcisè,) & aliud est, quòd homo sit à parte rei Ens præcisè, *quatenùs* nil possit affirmari de illo in sensu reali, nisi Ens. Et hoc est falsum, neque sequitur ex eo, quòd omnia, & singula prædicata hominis sint à parte rei Ens. Similiter aliud est, quòd Perseitas sit formaliter Ens præcisè, quatenùs omnia, & singula prædicata Perseitatis sint formaliter Ens, & hoc est verum, neque continet ullum absurdum fateri, Perseitatem in hoc sensu esse formalitèr Ens præcisè) aliud

autem, quod Perseitas sit formaliter Ens præcisè quatenus de Perseitate nil possit affirmari nisi Ens, & hoc est falsum; nam de ipsa potest affirmari aliud (nempè talitas contractiva) non quidem aliud alietate, sive distinctione Entis ab illo alio.

263. Et his terminis explicandum est dilemma, quo utì solent adversarij. Jam ratio a priori est. Eò ipsò, quòd substantia, seu Perseitas importet aliquid non inclusum in conceptu formali Entis, substantia, seu Perseitas addit formaliter aliquid supra Ens. Sed quamquam tota Perseitas, ac substantia sit formalissimè Ens, nihilominùs importat aliquid non inclusum in conceptu formali Entis: nam importat ipsam Perseitatem non inclusam in conceptu formali Entis, licèt Ens includatur in conceptu formali ipsius Perseitatis. Ergo. Hinc absolutè neganda est propositio illa, qua uti solènt contrarij ajentes; Conceptum, qui nullam rationem formalem significat præter *Ens*, nil addere supra Ens: nam licet ille conceptus nullam rationem significet præter Ens, fieri potest ut ille conceptus non includatur formaliter in Ente, proindequè sit extraneus, super additusque conceptui Entis.

264. Probatur 4. Ideò etiam per vos Perseitas non esset formaliter Ens, quia aliàs Perseitas esset formaliter Ens, & *Per se*; in quibus duobus prædicatis stat formaliter tota species substantiæ, & consequenter Perseitas foret tota species substantiæ. Sed hæc sequela nulla est. Tum quia species infima hominis, imò, & individuum Petrus, sunt formaliter Ens, & sunt formaliter *Per se*, ut vos ipsi fatemini: & tamen non nisi abusivè dici potest, Petrus tota species substantiæ, alioquin Petrus sub hoc conceptu prædicaretur de hac, & de illa substantia tanquam tota Essentia.

265. Et ratio est. Discrimen repertum inter prædicabile speciei, & prædicabile differentiæ, non stat in eo, quod conceptus differentialis non significet ex parte objecti illud idem, quòd significat conceptus specificus (nam hoc esset declinare ad præcisiones objectivas,) neque in eo, quòd conceptus differentialis non significet formaliter, atque expresè objectum idem, quod formaliter significat conceptus specificus (hoc namque non probatur per adversarios) consistit ergo prædictum discrimen in eo, quòd conceptus specificus significat suum objectum per speciem compositi substantialis, ex materia, & forma resultantis. Conceptus verò differentialis significat illud objectum per speciem rei advenientis alteri. Sed quamquam Perseitas sit formaliter Ens, & sit formaliter per se;

nihi-

nihilominus totum hoc significatur ab hac expressione *Perseitas* per speciem formæ advenientis Enti: sic quamquam Angelus sit formaliter Spiritus, nihilominus hæc expressio *Angelus* oritur ab specie juvenis Corporei, subindeque suum objectum significat per speciem corporis, unde per speciem rei oppositæ spiritui. Ergo.

266. Probatur 5. Ideò etiam per vos; Perseitas nequit esse formaliter Ens, quippè aliàs substantia non differt formaliter ab accidente. Sed hæc sequella est illegitima. 1. Quia licet prædicata hominis sub aliis conceptibus non sint formaliter, animal; attamen omnia, & singula illa sub hoc conceptu specifico *Homo*, sunt formalissimè animal, ùt passim fatentur Adversarij. Et nihilominus homo sub hoc conceptu specifico, est formaliter distinctus ab Equo, ùt etiam est certum. Ergo quamvis Perseitas sub hoc differentiali conceptu sit formaliter Ens, potest nihilominus sub eodem conceptu differentiali esse formaliter distincta ab accidente, quo datur locus, ut species substantiæ, differat formaliter ab accidente. 2. Quia Perseitas sub hoc conceptu differentiali est formaliter per vos, *Talitas contractiva*, namque per hoc genus illam definitis. Rursus *Inalietas*, quæ est differentia accidentis, est etiam formaliter *Talitas contractiva*, & differentiæ quasi reflexæ harum differentiarum sunt formaliter talitates contractivæ. Et tamen negabitis hinc deduci perseitatem sub hoc conceptu, non esse formaliter distinctam ab inalietate, sub hoc eodem conceptu. Ergo quamvis perseitas, & inalietas sub his conceptibus sint formaliter Ens, possunt nihilominus sub his eisdem conceptibus esse formaliter distinctæ.

267. Hujus assumpti duas, ommissis alijs, assigno rationes. Prima ex eo, quòd duo formaliter ùt talia, identificentur formalitèr cum aliquo genere, malè concluditur identificari formaliter inter se ob rationem datam super cap. 5. Ergo etiam si perseitas, atque inalietas, formaliter ùt tales, identificentur formaliter cum Ente, possunt nihilominus non identificari formaliter inter se. Ergo possunt distingui formaliter inter se. Secunda ratio. Ex eo, quòd perseitas sit formaliter Ens, & Ens sit de conceptu formali inalietatis non sequitur perseitatem esse de conceptu formali inalietatis, & vice versa ex eo; quòd inalietas sit formaliter Ens, & Ens sit de conceptu formali perseitatis, non sequitur, inalietatem esse de conceptu formali perseitatis. Ergo ex eo, quòd perseitas, & inalietas sint formaliter Ens, non sequitur alterutram esse de conceptu formali alterutrius. Ergò non sequitur, quòd non di-

ſtinguantur formaliter inter ſe. Probo 1. partem antecedentis ratione pariter accomodanda parti ſecundæ, Ex eo, quòd Ens ſit de conceptu formali inalietatis, ſolùm ſequitur fore de conceptu formali inalietatis, quidquid fuerit incluſum in conceptu formali Entis: non verò, quod fuerit extra prædictum conceptum formalem (ſic; ex eò quod animal ſit de conceptu formali hominis, dumtaxat elicitur vivens, non verò equum, qui ſanè eſt formaliter animal eſſe de conceptu formali hominis, nimirum quia vivens: non verò equus clauditur intra conceptum formalem animalis,) ſed quamquam tota perſeitas ſit formaliter Ens, nihilominus non clauditur intra conceptum Entis; ut ſæpe repetitum eſt. Ergo quamquam perſeitas ſit formaliter Ens, & Ens ſit de conceptu formali inalietatis, nihilominus perſeitas non eſt de conceptu formali inalietatis.

§. III.

268. SEd dices. Subſtantia convenit cum accidente in omni ratione formali Entis. Sed ſi perſeitas eſſet formaliter Ens, perſeitas eſſet aliqua ratio formalis Entis. Ergo ſi perſeitas eſſet formaliter Ens, ſubſtantia conveniret cum accidente in perſeitate. Confirmatur, ſubſtantia nequit differre formaliter ab accidente per illud prædicatum, cujus tota ratio formalis eſt etiam ratio formalis accidentis. At ſi perſeitas eſſet formaliter Ens, tota ratio formalis perſeitatis eſſet quoque ratio formalis accidentis; quandoquidem tota ratio formalis utriuſque eſſet Ens. Ergo ſi perſeitas eſſet formaliter Ens, ſubſtantia non differret formaliter ab accidente per perſeitatem. Ad objectionem reſpondeo. Subſtantia convenit cum accidente in omni ratione formali Entis, *incluſa in conceptu formali Entis*; Non verò in omni ratione formali Entis, quæ penitùs fuerit extra prædictum conceptum, ùt nuper dicebamus, aliàs cùm equus ſit formaliter animal, homo conveniret cum equo in ratione equi. At perſeitas ita eſt aliqua ratio formalis Entis, ut penitùs ſit extra conceptum Entis. Ergo.

269. Ad Confirmationem dico. Si tota ratio formalis illius prædicati ita eſſet ratio formalis accidentis, ut identificaretur formaliter mutuò cum eo prædicato, verum eſt quòd ſubſtantia non poſſet differre formaliter per illud prædicatum ab accidente; attamen ſi non identificetur formaliter mutuò cum eo prædicato, aut cum accidente, poteſt ſubſtantia per illud prædicatum differre formaliter

ter ab accidente. Sic quamquam tota ratio formalis hominis, & equi sub his conceptibus specificatis sit animal (eo quòd omnia, & singula prædicata amborum sub his dictis conceptibus identificentur formaliter cum animali) nihilominus, quia animal non identificatur formaliter mutuò cum illis, ideò manet locus, ut homo, & equus sub his eisdem conceptibus sint formaliter distincti. Jam tota ratio formalis perseitatis, ita est tota ratio formalis accidentis, ut talis ratio formalis non identificetur formaliter mutuò cum perseitate: ergo.

270. Sed instabis. Ens est de conceptu formali accidentis. Sed perseitas est formaliter ens: ergo perseitas est de conceptu formali accidentis. Nego consequentiam, quia ista forma arguendi par est huic fallaci. Animal est de conceptu formali equi. Sed homo est formaliter Animal: ergo homo est de conceptu formali equi. Ratio est. Prædicatum entis non identificatur formaliter cum accidente, tametsi de conceptu formali illius sit; quia ùt toties dixi hæc identitas formalis, sive transcendentia non est mutua. Et hæc non mutuatio est unus è cardinibus hujus quæstionis: ergo ex eo, quòd perseitas identificetur formaliter cum ente non arguitur identificari formaliter cum aliquo identificato formaliter cum accidenti; propterea que non sequitur, illam identificari formaliter cum accidente. Quòd ad formam attinet utriusque syllogismi, deprehendet in utroque sex terminos, quisquis præmissas, & consequens revocaverit ad regulas supra datas.

271. Præcipua objectionum capita jam manent recisa. Objicies tamen. 1. Tota doctrina hactenus data consistit in eo, quòd perseitas non sit formaliter mutuò ens. Sed hoc est falsum. Probatur. Perseitatem esse formaliter ens mutuò, stat in eo, quòd quemadmodum ex vi præcisè hujus conceptus *Perseitas* potest intellectus proferre hoc judicium. *Perseitas est ens* ita possit proferre hoc. *Ens est perseitas*. Sed hoc verum est. Nam cum omnis identitas realis sit mutua, expressio seu antecedens illud, ex quo solo potest intellectus dicere. *Hoc est illud* est expressio, seu antecedens vi cujus potest intellectus dicere. *Illud est hoc*. Nego minorem objectionis, & probationis majorem. Etenim quemadmodum, perseitatem absolutè esse formaliter ens mutuò, staret in eo, quòd ex vi præcisè hujus expressionis *Perseitas* posset intellectus dicere *Perseitas est ens*, & ex vi præcisè hujus expressionis *Ens* possit intellectus dicere. *Ens est perseitas*. Ita perseitatem esse formaliter ens mutuò *per hanc expressio-*

pressionem Perseitas staret in eo, quòd hæc expressio esset in causa; ut ex vi præcisè ipsius, posset intellectus sic judicare. *Perseitas est ens*, & ulterius esset in causa, ut ex vi præcisè hujus expressionis *Ens* posset intellectus sic judicare *Ens est perseitas*. Sed quamquam dicta expressio sit in causa, ut contingat illud primum; non est in causa, ut contingat hoc secundum, ùt constat; ergo perseitas ex vi hujus expressionis non est formaliter mutuò ens.

272. Ob. 2. Ideo rationale, v. g. quatenus differentia animalis, non est formaliter Animal; quia inde sequeretur tum quòd nil adderet supra animal; tum quòd non esset conceptus adjectivus, & adveniens animali; tum quòd esset formaliter tota species hominis; tum quòd species hominis, atque species equi non differrent formaliter inter se: ergo eadem absurda sequerentur proportionaliter si perseitas esset formaliter ens. Nego antecedens. Verum est quòd rationale, quatenus differentia animalis non est formaliter Animal; at non est verum ob ullam ex istis rationibus; Sed quia rationale quatenus differentia præcisè, est *Prædicabile de multis tanquam pars formalis essentiæ metaphysicæ illorum*, qui conceptus præscindit ab eo, quòd sit, vel non sit Animal. Consultò prætereo alium conceptum circumferri solitum, scilicet *talitas contractiva animalis ad hominem*. Nam cum differentia præter hoc quod est contrahere genus, habeat alia duo munera, nempè constituere speciem, facereque unam speciem differentem ab alia, non satis explicatur differentia per illum solum conceptum, *Talitas contractiva*.

273. Instabis, Rationale secundo intentionaliter sumptum non transcenditur formaliter ab animali per nos: ergo perseitas, & cæteræ differentiæ non transcenduntur formaliter ab ente. Nego consequentiam. Disparitas est. Rationale secundò intentionaliter sumptum est: *Prædicabile de multis tanquam pars formalis essentiæ metaphysicæ illorum*: hæc quippe dumtaxat est germana definitio differentiæ secundò intentionaliter sumptæ; atqui ex vi præcisè hujus conceptus non potest intellectus dicere, rationale esse animal; potest tamen dicere rationale esse possibile; siquidem hic conceptus ità repræsentat prædicata metaphysica, proxima, & immediata rationalis ùt differentiæ, ut nullam in ipsis exprimat contradictionem, sed potius summam convenientiam: ergo licet rationale secundò rationaliter sumptum non sit formaliter logicè animal, est nihilominus formaliter logicè possibile, proindeque ens reale.

274. Ob. demum. Nullus conceptus transcendens formaliter diffe-

differentias eſt conceptus univocus. Nam ſi formaliter ùt talis tranſcendit differentias ſi formaliter ùt talis reperitur in multis. Unde formaliter ùt talis importabit multiplicitatem. Sed per nos ens tranſcendit formaliter differentias: ergo, Nego majorem, cujus probatio languida eſt. Nam per vos genera tranſcendunt formaliter ſpecies ſibi inferiores, necnon individua, proindeque genera formaliter, ùt talia, repetiuntur formaliter in multis: ergo ne idcircò genera non ſunt univoca? Et ratio eſt. Aliud eſt quòd aliquis conceptus (ens, v. g.) tranſcendat formaliter multa, & aliud quòd tranſcendatur formaliter à multis, ſeu reperiatur formaliter in multis per identitatem formalem ſui ipſius cum illis multis. Si contingeret hoc ſecundum, ens non eſſet conceptus univocus; quoniam formaliter, & expreſsè importaret multiplicitatem, quod repugnat naturæ conceptus univoci; at non contingit hoc ſecundum, ſed illud primum, quod minimè diſſentit naturæ conceptus univoci:

275. Tum ob exemplum nuper adductum, tum à priori. Quia eo ipſo quòd conceptus aliquis ſignificet objectivè multa, & non ſignificet clarè, atque expreſsè hæc multa, erit conceptus univocus. Sed quamquam hic conceptus *Ens* tranſcendat formaliter differentias, reperiaturque formaliter in multis per identitatem formalem non ſui cum illis multis, ſed illorum multorum cum ipſo; nihilominus ſignificat multa, ſcilicet differentias omnes, & ulterius non ſignificat clarè, & expreſsè illa multa, ſeu illas differentias: quandoquidem in ſuo conceptu non importat illa multa, proindeque ex conceptu ſuo præſcindit mentaliter ab illis multis: ergo. Denique omnia hactenus dicta de *Perſeitate* procedunt juxta communem ſuppoſitionem, quòd illa ſit adæquatè quid poſitivum, quòd ſi ſuppoſitio tibi diſpliceat, ut poſtea diſplicebit nobis, utere alio exemplo quod volueris, ubi differentia ſit quid poſitivum plenè, adæquatè: v. g. *In alietas*.

Finis Diſputationis Primæ.

DISPUTATIO SECUNDA.

DE UNIVERSALI IN GENERE, AC DE SINGULARI.

Tametsi hæc duo directè considerata, ac quasi primò intentionaliter, sint opposita, ùt patet. Verumtamen reflexè, atque secundò intentionaliter inspecta, possunt coincidere, quia universale in genere est unum è singularibus objectis, quæ humanæ menti obversantur, sicut hæc charta, hæc penna, hoc atramentum; & singulare sub hoc abstrahente conceptu est universale, ùt posteà dicemus. Quoniam hæc simplex cognitio *singulare* attingit rationem multis convenientem, siquidem sunt multa singularia. Conjungimus itaque universale, ac singulare, quia unum subservit cognitioni alterius. Et disputationem his octo capitibus distinctam dabimus.

CA.

CAPUT PRIMUM.

Essentia Metaphysica, & Physica Universalis.

1. NE putes has, esse duas res adæquatè distinctas. Nam quævis realitas est sua essentia physica. Sed quævis essentia metaphysica est realitas ipsa, sicut *Animal rationale*, quæ est essentia metaphysica hominis, est Homo ipse, &c. ergo quævis essentia metaphysica est essentia physica. Est inquam adæquatè, si sermo sit de essentia physica sumpta adæquatè, unde Animal rationale est adæquatè compositum ex corpore, & Anima rationali, quæ est essentia physica adæquata hominis. Est autem inadæquatè corpus, & est inadæquatè Anima, quia unumquodque ex his est essentia physica inadæquata hominis, idest pars essentiæ physicæ. Sed quia mentales ipsæ definitiones, quibus metaphysici, ac physici solent definire objecta, plerumque sunt diversæ, & dantur in ordine ad connotata diversa; idcircò essentia physica, & metaphysica solent apparere instar rerum diversarum, juxta antiquum morem appingendi rebus qualitates nostrorum actuum, sicut appingimus Soli Eclypsim, quam non ille, sed nos patimur.

2. Sed cautè adverte ante cætera omnia, & altè insideat menti, ne tertio quoque passu offendas ad æquivocationes. Hoc maximè differt Logica Major à reliquis facultatibus: quòd hæ plerumque agunt de rebus, prout sunt in se ipsis coram Deo: & quamvis interdum disputent rem aliquam, prout nobis apparentem per talem, aut talem cognitionem, ut contingit, quando disputatur objectum formale motivum talis, aut talis actus intellectus, aut voluntatis; attamen illæ disputationes sunt quidem reflexæ, ac præcisivæ, sed non sunt secundò intentionales. Hæc verò Logica, quam ex hac disputatione incipimus, & prosequemur in sequente, est tota reflexa, & secundò intentionalis. Quia neque in hac, neque in sequente disputatione agemus de rebus, prout sunt in se coram Deo, sed prout à nobis obscurè, imperfectè, ac præcisivè cognoscuntur; & non quavis specie cognitionis, sed illâ, quæ determinatè dicitur *secunda intentio*, idest qua natura aliqua fit universalis, Genus, Species, Differentia, Proprium, aut Accidens logicum; quoniam hic est totus scopus harum disputationum: nimirùm explorare

quidditatem, proprietates, conditiones naturarum, seu prædicatorum, non prout sunt in se ipsis coram Deo, sed prout sunt per nostras cognitiones, & ex vi earum denominantur *Universales*, *Genera*, *Species*; quoniam id est necessarium ad formandum bonas definitiones in alijs scientijs, verasque affirmationes, ac negationes in nostris discursibus. Quamobrem cave, ne, dum audies, *Homo*, *Animal*, *Vivens Rationale*, & similia in his disputationibus intelligas ista *primo intentionaliter*, idest, prout sunt in se coram Deo, sed debes illa intelligere *secundo intentionaliter*, & prout reflexè cognita per nos; & non quomodocumque; sed determinatè per tales, aut tales cognitiones, per quas illæ naturæ, seu prædicata fiant, & constituantur universales, & Genera, aut Species &c. Ex oblivione quippè hujus præadvertentiæ, in æquivocationes incides, & laqueos.

3. Igitur universale, prout est materia hujus disputationis logicæ definitur ex Aristotele, *quod pluribus natum est inesse*, idest, Naturæ, Prædicatum, objectiva ratio, sive conceptus objectivus, qui cùm aliquatenus sit unus, convenit multis. Universale est duplex; unum metaphysicum, alterum Logicum (duplex inquam non verè, ac realiter, quia eadem natura, quæ est universalis metaphysicè, est universalis logicè, licet per distinctam cognitionem, ut explicabimus; sed duplex, quoad definitiones, & diversas considerationes metaphysicorum, & logicorum.) Universale metaphysicum est *Unum multiplex proximè aptum definiri unica definitione*, sicut natura humana, quæ à parte rei est multiplex, cognita verò hac simplici apprehensione *Homo* capax est, ut tota definiatur hac unica definitione, *Animal rationale*; & vocatur universale metaphysicum, quia quod metaphysici quærunt in universali, & quod in eo considerant, est, quòd tota illa natura sit capax, quæ definiatur unica definitione. Universale logicum est. *Unum multiplex proximè aptum prædicari de multis*. Sicut eadem humana natura capax est, ut sub hoc conceptu *Homo* prædicetur de multis, quia Petrus est Homo, & Joannes est Homo.

4. Dicta *Unitas*; & *Aptitudo*, sivè capacitates; si sint objectivæ, radicales, & fundamentales, identificantur inter se, ac cum natura humana, &c. Quia hæc per se essentialiter est capax illius Unitatis, definibilitatis, ac prædicabilitatis. Undè existunt à parte rei, hoc est independenter prorsus à nostris cognitionibus. Sed hoc probat, universale radicaliter tantùm, ac fundamentaliter dari à

par-

parte rei. Sin verò sint actuales, & formales consistunt in cognitionibus, de quibus cap.3. Undè non dantur à parte rei, sed dependentèr ab intellectu. Sed non eo modo, quo chimera, & entia rationis existunt dependenter ab intellectu. Quoniam hæc ideò dicuntur existere dependenter ab intellectu, quatenùs dicuntur non habere aliud esse, quàm *cognosci*. Non ita Universale, cujus omnia constitutiva sunt entitates veræ, ac reales, licèt unum sit actus intellectus, & propter hoc solum dicitur, non datur à parte rei. Denique ambarum definitionum genus est *Unum*, quo ambo hæc Universalia, seù potiùs universale in utraque illa consideratione, convenit cum singulari; Hoc namque etiam est unum. Cætera sunt differentia universalis à singulari. Quoniam licèt hoc etiam consideratum reflexè, ac secundò intentionalitèr, idest, ut cognitum hac expressione, *singulare*, sit etiam multiplex; Veruntamen consideratum directè, ac prout est in se ipso, nequit esse multiplex, nam Petrus, v. g. nequit esse multiplex homo, sic individuus acervus tritici, licèt possit subdividi in alios acervos, sed non in alios, quorum quilibet sit hic singularis acervus.

§. II.

5. Quantum ad essentiam physicam universalis sciendum est, quòd sicut essentia physica hominis coalescit ex duabus partibus, quarum una (corpus scilicet) quia indifferens ad constituendum, vel non constituendum hominem, vocatur materia; Altera verò, nempè anima rationalis, dicitur forma. Ita essentia physica universalis gemino constat constitutivo: Unum est natura illa, seù ratio, seù prædicatum, quod dicitur universale, quodque prædicatum, quia indifferens est, ut subeat, vel non subeat denominationem universalis, vocatur *materia*: Alterum est forma illa, aut quasi forma, idest cognitio, per quam natura determinatur, ut sit universalis. Sciendum est secundò. Hoc prædicatum, seù hæc natura, quæ dicitur universalis, debet habere tres qualitates. Prima est, quòd talis natura aliquatenùs sit una, non quidem unitate formali, & actuali sibi intrinseca, alioquin nequiret esse multiplex, ut posteà expendemus; sed unitate extrinseca, negativa, & accidentali consistente in eo, quod natura sub ea unitate, nòn appareat, ut multiplex: sic natura humana sub hac cognitione, *Homo*, est universalis, & una; non quidem positivè, sed

negativè, non unitate intrinseca, sed extrinseca: tota namque hæc Unitas consistit in eo, quòd hæc cognitio *Homo*, ita exprimat humanam naturam, ut non repræsentet clarè multiplicitatem naturæ humanæ, sed quod hæc cognitio non repræsentet clarè multiplicitatem naturæ humanæ est quid extrinsecum ipsi naturæ, nec non est talem cognitionem esse unitatem purè negativam: ergo.

6. Requiritur secundò ad universale *Aptitudo, ut sit in multis*; Circâ quam aptitudinem dico tria. 1. Est, naturam debere esse in multis per realem identitatem cum illis: quia omne, quod verè prædicatur de multis, debet identificari realitèr cum illis multis. Sed omne universale verè prædicatur de suis proprijs inferioribus. Ergo. Sic *Album*, quod est universale, licèt spectans ad prædicabile accidentis, verè identificatur cum suis proprijs inferioribus, nempè cum hoc albo, & cum illo albo, ut talibus, licèt enim hæc prædicatio sit accidentalis, *Petrus est albus*; hæc autem: *Hoc album est album*, non minùs essentialis est, quàm hæc *Homo est Homo*. 2. Est, hanc identitatem universalis cum multis debere esse adæquatam; idest universale secundùm totam suam rationem formalem, identificatur cum quovis inferiore. Sic tota natura humana sumpta intensivè, seù, quod idem est, sumpta secundùm suam definitionem, identificatur cum quovis homine: nàm in Petro; v. g. reperitur tota definitio naturæ humanæ, scilicèt *Animal rationale* 3. Est. Hanc identitatem naturæ, cum suis inferioribus debere esse identitatem formalem, non quidem universalis, cum inferioribus, sed inferiorum cum ipso universali. Ratio est. Quodvis universale, etiamsì spectet ad prædicabile proprij, vel accidentis, est species respectu propriorum inferiorum; sed quodvis inferius identificatur formalitèr cum sua specie: ergo quodvis universale debet esse tale, ut cum ipso identificentur formaliter propria inferiora. Requiritur tertiò ad universale *multiplicitas*. Est dicere. Ut natura aliqua sit universalis, non sufficit, illam ut cumque fore unam, aptamque, ut cum multis identificetur, aliàs natura divina foret universalis; si quidem est una, aptaque, ut cum tribus Divinis Personis realitèr identificetur. Postulat ergo universale multiplicitatem realem sui ipsius; sic homo est universalis; quia præter requisita jam exposita verificatur dari multos homines. Sic Deus non est universalis, quia licèt habeat cætera requisita, nihilominùs non verificatur dari, seù posse dari multos Deos. Et hæc circà essentiam physicam, & metaphysicam universalis.

§. III.

§. III.

7. SUper quibus multa rogabis. 1. An hæc multiplicitas universalis debeat esse secundùm totum, quod dicit: an secundùm unam solam partem? v. g. Hoc prædicatum *album* est universale, & dicit duo, subjectum videlicet, atque albedinem: quæritur ergo: An universalitas hujus prædicati poscat utriusque multiplicitatem? Respondeo negativè, namque solum poscit multiplicitatem illius, quod dicit in recto. Probatur: Casu, quo una sola albedo poneretur à Deo miraculosè in multis subjectis; hoc prædicatum foret universale, quandoquidem esset unum potens prædicari de multis, essentque *multa alba*. Vicissim casu, quo Deus omnes albedines poneret in unico subjecto, hoc prædicatum *album* non foret universale, quippè tunc non essent multa alba. Ergo quia multiplicitas necessaria ad universale, non debet esse multiplicitas formæ, seu illius, quòd universale dicit in obliquo, sed subjecti, quòd dicit in recto. Explicatur. Hic terminus *Persona Divina* est Universalis. Atqui solum multiplicatur id, quod per hunc terminum significatur determinatè, & *quasi* in recto, nimirùm ratio Personæ, & non multiplicatur id, quod significatur *quasi* in obliquo, nimirùm Divina Natura; Ergo ad universale non exigitur multiplicitas illius, quod dicitur in obliquo, sed dumtaxat illius, quod significatur in recto.

8. Rogabis 2. An ut natura aliqua sit universalis, requirat multa inferiora, in quibus actu multiplicatur, vel potiùs contenta sit cum eo, quòd talia inferiora sint possibilia. Respondeo, sufficere hoc, & non requiri illud. Prob. Universale non est unum *actu in multis*: sed unum *aptum* esse in multis, seù predicari de multis; Ergo quotiès prædicatum fuerit unum in sensu dicto, & insuper aptum esse, aut prædicari de multis, toties est universale metaphysicum, ac logicum: At quotiès sua inferiora, in quibus multiplicatur, sunt possibilia, tametsì actù non existant, illud prædicatum in primis supponitur esse unum, ideſt cognosci cognitione non exprimente ipsius multiplicitatem. Deindè ex se est aptum, ut sit, ac prædicetur de multis: quoniam licèt actu non possit prædicari verè de multis, quando hæc non existunt, hoc non tollit *aptitudinem*, seù capacitatem, ut de illis prædicetur, quia non tollit, quòd illa sint possibilia: ergo quotiès inferiora sunt possibilia,

lia, prædicatum illud poteſt eſſe univerſale. Hic diſcurſus procedit, ut vides, ſivè prædicatum, ſit eſſentiale, ut *Animal*, ſivè accidentale, ut *Album*; Nàm licèt hoc non poſſit verè prædicari de multis, quando nullùm exiſtit album; Verumtamèn tunc etiam eſt *aptum*, ſeù capax, ut de multis prædicetur, ſicut licèt Homo nequeat ſedere in ſenſu compoſito, quòd ſtet, habet potentiam aptitudinem, ſeù capacitatem ſedendi. *Sic Album* non poteſt prædicari de multis, quando nullum eſt album; At quando nullum eſt album, capax, ſeù aptum eſt, ut de multis prædicetur, quia quando nullum eſt album, ſtat, quòd poſſibilia ſunt multa alba.

9. Reſpondebis, hanc eſſe capacitatem, ſivè aptitudinem *remotam*, de eſſentia verò univerſalis eſſe aptitudinem *proximam*, ut ſit, ac prædicetur de multis. Contra: Omne unum, quod non eſt ſingulare, eſt univerſale: quia non datur medium, licèt enim Collegium, Civitas, & ſimilia videantur non eſſe ſingularia, cùm includant multa individua, nec univerſalia, cùm ſint abſque unitate cognitionis, verè tamen ſunt ſingularia, quia tota hæc individua Roma; v. g. non poteſt dividi in multas æquales penitùs Romas; At omne unum aptum *remotè*, ex parte objecti, ut ſit in multis per ſui multiplicationem, non eſt ſingulare ut patet, quia ſingulari ſumpto primo intentionalitèr repugnat ſic multiplicari; Ergo omne unum aptum remotè ex parte objecti, ut ſit in multis per ſui multiplicationem eſt univerſale: Ergo ad hujus rationem non requiritur aptitudo objectiva proxima, ſed ſufficit aptitudo remota, ut ſit, ac prædicetur de multis per ſui multiplicationem in illis; Diximus utique in definitionibus *aptum proximè*, ſed hæc aptitudo eſt intentionalis juxta dicenda poſtea.

10. Objicies. Non datur univerſale, quando deficit aliquod conſtitutivum phyſicum ipſius; ſed multiplicitas eſt conſtitutivum phyſicum univerſalis: Ergo non datur univerſale, quando non datur multiplicitas. Sed quando inferiora ſunt purè poſſibilia, deficit à rebus multiplicitas naturæ; Ergo quando inferiora ſunt purè poſſibilia, non datur univerſale. Confirmatur. Ideò deficiente cognitione non datur univerſale, quia cognitio eſt conſtitutivum phyſicum univerſalis; ſed etiam multiplicitas eſt conſtitutivum phyſicum ejuſdem; Ergo ſi nòn datur multiplicitas, non datur univerſale. Ad objectionem diſtinguo majorem. Non datur phyſicè univerſale, quando deficit &c. concedo: non datur logicè, aut

meta-

suctaphysicè, nego, & concessa minore, distinguo consequens eisdem terminis. Non dicimus dari *physicè* universale, quando deficit physicè natura, quæ universalis dicitur; sed dumtaxat asserimus, naturam, vel non existentem, vel non multiplicatam physicè, multiplicationis tamen capacem, hoc ipso fore universalem logicè, aut methaphysicè: quoniam hoc ipso, quòd sit capax multiplicationis, est apta, ut sit, ac prædicetur de multis. Sic natura solis non est actu, & physicè multiplicata, quia vero multiplicationis est capax, idcircò dicitur universalis. Ad confirmationem respondeo. Ratio, ob quam, deficiente cognitione, deficit universale, non est præeisè; quoniam cognitio est constitutivum universalis; sed quia hoc importat cognitionem, ut actu existentem; sic quamquam hoc concretum, *Objectum cognitum* importet objectum, & cognitionem, dicit hanc, ut existentem, secùs illud: sic hoc concretum, *Dies hodiernus, ut prior die crastino*, importet diem hodiernum, & crastinum, sed solum hodiernum, ut actu existentem; ujus ratio nulla alia est, nisi quia hæc est communis acceptio rminorum.

11. Rogabis 3. An natura animalis, v. g. ità sit materia universalis, ut aliquomodo sit etiam forma? Respondeo negativè, si sermo sit de forma strictè sumpta. Probatur. Illud solùm est forma constitutiva universalis, quod alteram compartem ex se differentem ad constituendum universale, determinat, ut hìc, & nunc constituat universale (in hoc enim consistit analogia hujus formæ cum forma compositi substantialis.) Sed sola cognitio est, quæ alteram compartem, scilicet naturam de se indifferentem ad constituendum universale determinat, ut hìc, & nunc constituat universale: ergo sola cognitio est forma constitutiva universalis: ergo natura neutiquam. Probo minorem. Natura potest existere, quin actu sit universalis, namque fieri potest, ut existat, quin præcognoscatur cum precisione à differentiis: cæterùm impossibile est, quòd existat cognitio repræsentans naturam multiplicationis capacem, & non repræsentans clarè multiplicitatem, quin natura illa denominetur universalis: ergo ex his duabus partibus universalis, *natura*, scilicet, & *cognitione*, sola natura est indifferens ad universalitatem, & sola cognitio est determinata ad eamdem universalitatem. Quod explicatur exemplo horum concretorum. *Album*, *cognitum*. Potest sanè natura dici determinare universale; sed in sensu laxiore, quatenùs videlicèt *determinare* idem sit, atque *constituere*, non quatenùs

nus determinare idem sit, atque removere indifferentiam alterius compartis.

12. Rogabis 4. An universalia sint corporea, sint spiritualia, sint in rebus, vel extra res? Respondeo universalia sumpta pro formali scilicet pro forma constitutiva universalis ferè semper esse spiritualia, separataque à rebus. Cognitio namque, quæ ferè semper est forma constitutiva universalis, semper est spiritualis, separataque à rebus objectivis, & residens in solo intellectu: De actu phantasiæ infra agemus. Cæterum universalia sumpta pro materiali, quandoque sunt spiritualia, quandoque materialia, quandoque separata à rebus, quandoque non separata, prout fuerit natura, quæ universalis dicitur.

CAPUT SECUNDUM.

Utrum detur Universale à parte rei?

13. Espondeo cum distinctione. A parte rei, hoc est independenter à nostris cognitionibus datur universale *fundamentaliter*; secùs *formaliter*. Item à parte rei datur universale sumptum primò intentionaliter; secùs sumptum secundò intentionaliter. Probo primam partem: dari à parte rei universale fundamentaliter, stat in eo, quòd natura humana, v. g. sit à parte rei multiplex, præbeatque à parte rei fundamentum, ut concipiatur ab intellectu instar unius; sed hoc ità contingit: Nam fundamentum, ut natura humana sic concipiatur ab intellectu, est similitudo, quæ versatur inter individua ipsius naturæ humanæ, hæc autem similitudo non est opus intellectûs, sed à parte rei existens: ergo. Et in hoc sensu intelligendus est Scotus inquiens à parte rei dari universale in *potentia*. In hoc quoque sensu accipiendus est Eximius Doctor, qui docet dari à parte rei in natura humana unitatem quandam minorem numerali, hoc est minus propriam, quàm unitatem numericam. Nam hæc unitas, quam ille nuncupat minorem numerali, nuncupamus nos fundamentalem.

14. Probo secundam partem. Dari à parte rei, seu independenter ab intellectu universale formaliter staret in eo, quòd à parte rei daretur unitas actualis, & formalis naturæ humanæ, necnon ejusdem naturæ multiplicitas; sed quamquam hæc detur à parte

rei,

rei, attamen nec datur, nec dari poteſt à parte rei unitas formalis, actualiſque naturæ humanæ. Probatur. Unitas actualis cujuſque objecti importat conſtitutivè, aut connexivè carentiam multiplicicitatis *in ea linea, in qua eſt unitas*. Sic quia Petrus, v. g. eſt unus homo, neque dividitur, neque dividi poteſt in multos homines. Et ratio eſt, quia unum ex ſuo conceptu per omnes admiſſo eſt indiviſum in ſe, & diviſum ab alio, ut poſteà cap. ultimo expendetur: ergo ſi neque datur, neque dari poteſt carentia omnis multiplicitatis *in ratione naturæ humanæ*, fiet ut non detur, nec dari poſſit unitas actualis in ratione naturæ humanæ. At neque datur, nec dari poteſt carentia omnis multiplicitatis in ratione naturæ humanæ, nam hæc carentia conſiſteret in eo, quòd non eſſent poſſibiles multi homines, quod abſolutè repugnat: ergo nec datur, nec dari poteſt unitas actualis in ratione naturæ humanæ. Probo ultimam partem. Univerſale ſumptum primò intentionaliter eſt univerſale ſecundum ea, quæ illi conveniunt à parte rei independenter à noſtris cognitionibus, ut illi convenit eſſe capax multiplicitatis. Sumptum autem ſecundò intentionaliter eſt idem univerſale ſecundum illa, quæ ei conveniunt dependenter à certa quadam noſtra cognitione; Sed eſt planum, quod exiſtit à parte rei ſecundum ea, quæ illi conveniunt à parte rei. Item, quod non exiſtit à parte rei, ſecundum ea, quæ illi conveniunt dependenter ab aliqua noſtra cognitione: ergo eſt planum, quod univerſale ſumptum primò intentionaliter exiſtit à parte rei, ſecùs ſecundò intentionaliter.

15. Reſpondebis primò contra ſecundam partem concluſionis. In Petro nec datur, nec dari poteſt multiplicitas naturæ humanæ: ergo falſum eſt, quod non detur carentia multiplicitatis in natura humana. Non venit ad rem. Aliud eſt carentia multiplicitatis in *natura humana*, & aliud carentia multiplicitatis naturæ humanæ *in Petro*: hæc ſecunda carentia eſt neceſſaria; quoniam impoſſibile eſt Petrum eſſe multos homines, Illa prima carentia impoſſibilis eſt, quia impoſſibile eſt, quod non ſint poſſibiles multi homines; Cumque ſubjectum, de quo diſputatur: An ſit univerſale à parte rei, non ſit *Petrus*, ſed *natura humana*; idcircò carentia prædictæ multiplicitatis, neque datur, neque dari poteſt in ſubjecto, de quo diſputatur; An ſit à parte rei univerſale, quamvìs detur in ſubjecto alio diſparato.

16. Reſpondebis 2. Naturam humanam habere à parte rei unitatem tranſcendentalem, non ſolum fundamentaliter, verùm etiam

actualiter. Sicut enim acervus tritici habet hanc unitatem, eo quòd non possit dividi in multos acervos tritici sibi æquales ità complexum ex omnibus hominibus habet à parte rei actualiter, & formaliter unitatem transcendentalem, eo quòd dividi nequeat in multa complexa sibi æqualia; Quocirca sicut actualis divisio, & multiplicatio acervi tritici non tollit ab eo unitatem actualem, & formalem, quæ transcendit cuncta entia, ità actualis divisio, multiplicitasque naturæ humanæ non tollet ab ea unitatem actnalem, & transcendentalem. Contra. Aliud est unitas transcendentalis impediens aggregatum ex omnibus hominibus dividi in multa aggregata sibi æqualia; Et aliud est unitas impediens, quod natura humana dividatur in multa, in quorum singulis reperiatur tota ratio naturæ humanæ, ut talis. Illam primam non negamus dari, aut saltem posse dari à parte rei actualiter, & formaliter, sed solùm negamus hanc secundam, & hæc secunda erat necessaria, ut natura humana foret à parte rei universalis.

17. Clariùs. Vel loqueris de aggregato ex cunctis hominibus, ut tali, vel de natura humana ut tali? Si primum verum, est istud aggregatum esse à parte rei unum unitate transcendentali; At hoc aggregatum, ut tale non est à parte rei multiplex (proindeque nec universale) quia neque reperitur, neque reperiri potest in multis dictum aggregatum, ut tale. Si secundum verum est, quod natura humana, ut talis, hoc est, ut confusè cognita habet à parte rei multiplicitatem, at non habet à parte rei unitatem actualem, siquidem ratio naturæ humanæ, ut talis, scilicet definitio illius in multis reperitur: ergo nec natura humana, ut talis, est à parte rei universalis; quòd si dixeris naturam humanam, ut talem habere à parte rei unitatem transcendentalem, quæ ideò hoc nomine gaudet, quia ubivìs reperitur, negabo suppositum, quippè ista phrasis *natura humana, ut talis* significat præcisionem naturæ ab inferioribus: cumque præcisio hæc dari non possit à parte rei, propterea dari non potest à parte rei natura humana, ut talis.

18. Respondebis 3. Quemadmodum natura est universalis per intellectum, licèt non detur per intellectum multiplicitas, cur similiter non est à parte rei universalis, licèt non detur à parte rei unitas? Quarè hìc efformatur discursus. Ideò per nos datur universale dependenter ab intellectu, quia unum constitutivum universalis, scilicèt unitas dependet ab intellectu; Sed alterum constitutivum universalis, scilicèt multiplicitas datur à parte rei: ergo

non

non est potior ratio, ut universale detur à parte rei, quàm ut detur dependenter ab intellectu. Respondeo; quodvis constitutum est dependens ab eo, à quo dependet aliquod suum constitutivum; ceterum non est independens ab eo, à quo independet aliquod suum constitutivum; Sic quia Homo intrinsecè constituitur per animam, & hæc pendet essentialiter à decreto Divino executivo animæ, ideò homo pendet essentialiter à decreto executivo ipsius animæ, & licèt ipse homo constituatur per corpus, hocque sit independens à productione animæ, non ideo homo est independens à productione animæ.

19. In casu præsenti: Universale est quoddam totum ex multiplicitate, & unitate coalescens: ergo dependentia alicujus ex his ab intellectu est regula legitima ad cognoscendam dependentiam ipsius universalis, independentia verò alicujus ex illis, non est argumentum ad probandum independentiam ipsius universalis: ergo eo ipso, quòd unitas pendeat ab intellectu, universale ipsum pendet quoque ab intellectu, & non eo ipso, quod multiplicitas independeat, independet ipsum universale. Similiter occurritur discursui aliorum ajentium, universale posse dari à parte rei, quatenùs datur prædicatum quod à parte rei sit unum, & ratione nostrâ multiplex, nimirùm prædicatum entis in Petro repertum; occurritur inquam (aliis omissis) eâdem regulâ, scilicet dependentia alicujus constitutivi est legitimum argumentum, ad probandum dependentiam constituti ob intimam connexionem constituti cum singulis suis constitutivis; Cæterùm independentia alicujus constitutivi non est signum independentiæ ipsius constituti; ergo quamquam ponatur unitas independens ab intellectu, si alterum constitutivum universalis, videlicet multiplicitas est dependens, fiet, quod universale ipsum erit dependens ab intellectu.

§. II.

20. Respondebis. 4. Dari à parte rei illud, quod est universale, est formalissimè dari à parte rei ipsum universale; quoniam universale, & illud, quod est universale sunt termini synonomi, sed à parte rei datur illud, quod est universale, quippè à parte rei datur natura humana, quæ universalis est; ergo. Confirmatur: quodvis concretum subit eam denominationem, quæ verificatur de illo, quod dicit in recto tale concretum, ut ex veriore

Philosophia alibi ostendo. Sed de illo, quod hoc concretum *universale* dicit in recto, verificatur existere à parte rei, quoniam universale dicit in recto naturam, & hæc datur à parte rei: ergo. Speciosa fraus. Independenter ab intellectu existit illud, quod est cognitum: ergone independenter ab intellectu est cognitum? Respondeo ergo negando majorem. Verum namque est dari à parte rei illud, quod est universale, falsum tamen illud esse à parte rei universale, seu dari à parte rei universale. Ratio est: universale est totum quoddam resultans ex illo subjecto, quod est, atque dicitur universale; & ex forma per quam sic denominatur: ergo illud, quod est universale distinguitur realiter inadæquatè ab universali, ut tali: ergo fieri potest, quod detur à parte rei illud, quod est univesale, quin detur à parte rei universale ut tale.

21. Confirmatio non urget, nam licèt concreta subeant plerasque ex denominationibus, quæ verificantur de suis rectis, non tamen omnes, ut etiam suo loco notabamus. Sic rectum hujus concreti *Paries albus* non est accidentale, sed substantiale, & tamen prædictum concretum, ut tale est accidentale; Unde distinguenda est major confirmationis. Quod si quæsieris quasnam ex denominationibus, quæ verificantur de rectis, subeant concreta, & quasnam minimè subeant? Sufficiat dicere concreta non semper subire denominationem *independentiæ*, quæ verificatur de rectis ipsorum concretorum. Quia rectum, ut tale præcisè dicit rectum; Concretum verò, ut tale præter rectum importat obliquum, seu formam denominantem, proindeque concretum, ut tale, pendet essentialiter ab eo, à quo pependerit forma, quamquam subjectum, seu rectum, ab illo sit independens. Cumque denominatio existendi à parte rei sit denominatio *independentiæ ab intellectu*, idcircò hæc denominatio non verificatur de universali, ut tali, quamquam verificetur de illo, quod universale importat in recto.

22. Respondebis 5. Unitas, & multiplicitas sunt prædicata universalis: ergo rèciprocam habent identitatem sicut prædicata cujusvis alius rei: ergo si datur à parte rei multiplicitas, etiam debet dari à parte rei unitas actualis; Sed multiplicitas datur à parte rei: ergo etiam unitas: ergo dantur à parte rei ambo constitutiva universalis. Distinguo antecedens. Sunt prædicata physica universalis, concedo antecedens, metaphysica, nego antecedens. Et ulterius nego primam consequentiam. Prædicata physica, seu potiùs partes physicæ universalis, non identificantur mutuò; alioquin

quin corpus, & anima, quæ sunt partes physicæ hominis identificarentur inter se, dicimus ergo unitatem actualem, & multiplicitatem naturæ non esse prædicata metaphysica; Sed solùm partes physicas universalis, hoc quippè est concretum quoddam intentionale ex multiplicitate, & unitate coalitum. Quænam ergo sunt prædicata metaphysica universalis? Respondeo esse unitatem intentionalem, aptitudinemque naturæ, ut definiatur unicâ definitione, si sit universale metaphysicum; Vel ut prædicetur de multis, si sit universale Logicum. Hæc autem unitas, & aptitudo intentionalis inter se identificantur, nam consistunt in simplici ipsa abstractione, vel in simplici comparatione, juxta postea dicenda; At ambo dantur dependenter ab intellectu: ergo. Si autem sint objectivæ, & reales, identificantur cum naturâ ipsâ, quæ utique datur à parte rei; Sed faciunt, quod illa à parte rei sit universalis fundamentaliter dumtaxat, & radicaliter, quod non negamus.

23. Objicies. Natura humana à parte rei est una in specie formali. Deinde à parte rei est multiplex: ergo à parte rei est universalis. Probo primam partem antecedentis: Natura humana est à parte rei indivisa, & indivisibilis in multas species formales; ergo à parte rei est una in specie formali; nam eo modo, quo res aliqua non est multiplex, est una. Confirmatur. Petrus à parte rei est distinctus in specie formali ab equo, & à parte rei est ejusdem speciei formalis cum Joanne; ergo à parte rei datur species formalis; Sed hæc est universalis; ergo. Ad objectionem nego primam partem antecedentis; quoniam natura humana solùm est à parte rei una in specie fundamentali, quatenùs à parte rei præbet fundamentum intellectui, ut ipsam confundat sub hoc conceptu specifico *Homo*. Ad probationem concesso antecedenti, nego consequentiam, cujus probatio apertè est fallax. Per te eo modo, quo res aliqua non est multiplex, est una; Sed Petrus non est à parte rei multiplex chymæra, multiplex Lapis &c. ergo Petrus est à parte rei una chymæra, unus Lapis?

24. Quamobrem ut ex eo, quòd res aliqua non sit multiplex in aliqua ratione, legitimè concludatur esse unam in ea ratione, opus est probare, vel supponere rem illam participem esse talis rationis. Sic si jam probavisses Petrum esse lapidem, & postea subjungeres illum non esse multiplicem lapidem, benè concluderes esse unum lapidem. Similiter inpræsentiarum ut probes naturam humanam esse à parte rei unam in specie formali, sat non est probare illam

non esse à parte rei multiplicem in specie formali, sed addere oportet illam à parte rei participare rationem speciei formalis; Verùm de hoc est quæstio, & hoc negatur à nobis. Ad confirmationem, nego antecedens, quippè nec Petrus, & equus sunt à parte rei diversæ speciei formalis, sed tantum fundamentalis, quatenùs à parte rei præbent fundamentum, ut confundantur sub diversis conceptibus specificis: nec Petrus, & Joannes sunt à parte rei ejusdem speciei formalis, sed solum fundamentalis, quatenùs à parte rei præbent fundamentum, ut confundantur sub eodem conceptu specifico.

25. Objicies 2. Natura humana est à parte rei capax, ut definiatur unica definitione; ergo à parte rei est una: Quandoquidem solùm possunt definiri unica definitione illa, quæ sunt unum. Et hanc doctrinam innuere videtur Philosophus sæpè asserens prædicata universalia re ipsa habere unitatem. Nego consequentiam; Capacitas namque naturæ, ut definiatur unica definitione tantummodò probat naturam habere à parte rei, unitatem fundamentalem, non verò formalem, quia, ut aliqua definiantur unica definitione, sufficit, ut sua similitudine præbeant intellectui fundamentum, ad hoc, ut confundat illa sub unico conceptu, sub quo definit illa. Neque Philosophus, qui apertè contradicit in hoc puncto universalitatis à parte rei suo Magistro Platoni, nobis contrarius est; quapropter intelligi debet de unitate fundamentali, seu minore, quàm est unitas numeralis.

26. Objicies 3. Negatio, seu carentia omnium hominum est à parte rei una; præterea est à parte rei divisibilis in multas negationes, quarum una sit negatio Petri, v. g. alia Joannis &c. Ergo datur conceptus, qui sit à parte rei unus, & à parte rei multiplex, proindeque à parte rei universalis. Probatur antecedens, quoad primam partem. Si negatio omnium hominum non est à parte rei una, sequeretur nunc, & de præsenti dari infinitas negationes: quandoquidem nunc, & de præsenti deficiunt à rebus infiniti homines possibiles, quos Deus neque produxit, neque producturus est. Nego primam partem antecedentis, & probationis permitto sequelam minimè absurdam, si semel admittantur carentiæ à parte rerum; Philosophi namque negantes infinitum in actu, loquuntur de infinito rerum positivarum.

§. III.

§. III.

27. HInc refutandæ sunt opiniones contrariæ; Plato dicitur censuisse, dari à parte rei naturas quasdam æternas, atque improductas (quas Ideas Platonis vocant) quæ quidem in se ipsis sunt unæ, capaces tamen multiplicationis, quatenùs in tempore identificantur cum Petro, & cum Joanne distributione accomoda; Jure ne, an injuria dicatur hoc de Platone, expono in Physica speculativa disp. 3. num. 213. Cujuscumque sit hæc cogitatio, contradicit Theologiæ, atque Philosophiæ. Theologiæ quidem, quia juxta Concilium Lateranense. *Ab initio temporis Deus utramque ex nihilo condidit creaturam, spiritualem, scilicet, atque mundanam*. Sed natura humana, v. g. cum non sit Deus est creatura: ergo ab initio temporis Deus condidit illam ex nihilo. ergo falsum est illam esse æternam, atque improductam. Confirmatur juxta SS. PP. Quidquid ab æterno est, vel Deus est, vel nil est. Sed juxta Platonem hæ Ideæ, vel naturæ universales sunt ab æterno: ergo vel Deus, vel nihil sunt. Sed non Deus, ergo nihil. *Sub Inno.*

28. Refragatur etiam Philosophiæ, quod sic ostenditur. Natura humana verè, & realiter identificatur cum Petro, sed si natura humana fuisset ab æterno, non identificaretur cum Petro. Probatur. Nil, quòd est realiter separabile ab alio potest umquàm identificari cum illo alio (nam potissimum omnium signorum distinctionis realis, est realis separabilitas quoad entitatem, quòd qui obstinatè negaverit, dicat quidquid voluerit;) sed si natura humana extitisset ab æternò, esset realiter separabilis quoad entitatem à Petro, siquidem Petrus non existit ab æterno; Ergo si natura humana extitisset ab æterno, non identificaretur cum Petro. Confirmatur. vel eadem simplex, atque indivisibilis natura humana, quæ est in Petro, est quoque in Joanne, vel diversa; Si primum, ergo Petrus, & Joannes, qui sunt extrema realiter diversa, identificantur cum eodem tertio simplici, atque indivisibili. En mysterium Trinitatis in creatis; si secundum: ergo natura humana non est à partè rei una, atque indivisa, sed multiplex, & divisa; ergo non est à parte rei universalis.

29. Hinc 2. Refutatur singularis quædam opinio P. Fonsecæ. Distinguit hic author tres status in natura humana v. g. Primum

vocat

vocat ſtatum præcedentiæ, in quo natura præcedit ſingularitatibus, ſivè differentiis individualibus. Secundum vocat ſtatum contractionis, in quo natura contracta eſt ad differentias individuales, cùm eiſque identificata. Tertium vocat ſtatum præciſionis. in quo natura mentaliter præſcinditur à ſingularitatibus; Addit naturam in primo ſtatu eſſe à parte rei univerſalem, in ſecundo eſſe ſingularem, & in tertio eſſe univerſalem per intellectum. Pulchra cogitatio, ſed principiis Philoſophicis adverſa. Probatur. Nil, quod realiter identificatur cum alio, poteſt realiter præcedere illi alii; ſed per te natura humana realiter identificatur cum ſingularitatibus, ſiquidem verè enunciatur de Petro, v.g. eſſe hominem; ergo nequit præcedere realiter ſingularitatibus; Ergo nequit eſſe univerſalis à parte rei. Major probatur. Nil realiter identificatum cum alio, etiamsì virtualiter, aut formaliter ex natura rei diſtinguatur ab illo, poteſt realiter exiſtere in ullo tempore, abſque illo alio ſumpto quoad entitatem; Atſi realiter præcederet ad illud aliud, realiter exiſteret in aliquo tempore ſine illo, ut patet; ergo,

30. Hinc 3. Refutatur Cajetanus aſſerens naturam non eſſe à parte rei univerſalem *poſitivè*, eo quod non detur à parte rei talis unitas poſitiva; Cæterùm eſſe à parte rei univerſalem *negativè*, videlicèt, quia natura, quæ eſt in Petro ex ſe non repugnat eſſe in Joanne. Sed contrà. Vel natura, quæ eſt in Petro eſt capax, ut ſimul ſit in Joanne, vel tantùm eſt capax, ut ſucceſſivè ſit in Joanne, ideſt ſit modò in Petro, & poſteà in Joanne. Si primum, ecce myſterium Trinitatis, ſiquidem extrema realiter diſtincta, identificas cum eadem ſimplici natura; Si ſecundum, ecce identitatem variabilem decurſu temporis, ſiquidem vis naturam, quæ hodiè eſt in Petro, ideſt, quæ hodiè identificatur cum Petro, poſſe cras eſſe in Joanne, ideſt identificari cum Joanne, non ſecùs, ac ſi natura humana eſſet tunica quædam, quam exueret Petrus, & indueret Joannes; Propter hoc credunt aliqui mentem Cajetani non fuiſſe hanc, ſed ſolùm naturam, quæ eſt in Petro *ex ſe* ideſt cognitam cum præciſione à differentiis, nil importare clarè, & expreſsè, vi cujus repugnet identitati ſui cum Joanne. Hæc poſitio vera eſt, coinciditque cum ſententia aſſerente univerſale per intellectum.

CA-

CAPUT TERTIUM.

Qua ratione detur universale per intellectum?

31. Niversale dari dependenter ab intellectu facilè probatur; Nàm hoc consistit in eo, quod detur per intellectum ea forma, per quam natura redditur universalis; sed datur per intellectum ea forma. Probatur. Forma per quam natura redditur universalis est forma, per quam natura constituitur una, atque indivisa, non quidem à parte rei, nam hoc jam manet refutatum, sed mentaliter, atque apparenter, Atqui talis forma datur per intellectum, quia talis forma est hæc cognitio *Homo*; v. g. quæ cognitio datur quidem per intellectum, ergo. Attamen hac super re multæ sunt quæstiunculæ. Quæres igitur primò. An natura constituatur universalis per cognitionem præscindentem objectivè naturam ab inferioribus, vel potiùs per cognitionem tantùm formaliter præcisivam? Respondeo, quod per cognitionem tantùm formaliter præcisivam, vel etiam per cognitionem præscindentem objectivè non in rigore scolastico, sed juxtà communem modum loquendi: Quòd explicatum, atque probatum manet disputatione de identitatibus, ac distinctionibus.

32. Quæres 2. An universale fiat per operationem intellectus agentis, hoc est per speciem impressam, quam vocamus intelligibilem, eo quòd immediatè deserviat (si fortè detur) ad primam cognitionem objecti? Respondeo negativè; Tùm quia talis species non datur, ut probatur ad lib. de Anima; Tùm quia juxta D. Thomam passim citatum, universale est unum *unitate cognitionis*; ergo illud, quod non fuerit cognitio, sed qualitas determinans ad cognitionem, nequit esse unitas naturæ universalis: sed illud, quod vocatur operatio intellectus agentis, sive species impressa intelligibilis non est cognitio, sed qualitas quædam ad cognitionem determinans; ergo.

33. Sed dices: Species impressa, seu operatio intellectus agentis repræsentat naturam, & non repræsentat illius conditiones individuantes: ergo constituit naturam unam, proindeque universalem. Confirmatur. Per hanc speciem impressam constituitur natura intelligibilis; Sed non intelligibilis ut multiplex, ergo in-

intelligibilis ut una. Nego primum antecedens; Quoniam sicut aliud est, quod applicatio ignis determinet ad comburendum; & aliud, quod applicatio ipsa comburat; Ita aliud est, quod species impressa determinet ad repræsentationem naturæ sine differentiis, & aliud, quod species ipsa repræsentet naturam sine differentiis. Primum est verum, quia species impressa est applicatio intentionalis ad cognoscendum; Hoc secundum est falsum, quoniam species impressa non est cognitio. Ad confirmationem concedo totum, sed nil contra nos: Nam licèt natura per speciem dictam reddatur intelligibilis ut una; attamen non redditur *actu intellecta*, seu actu cognita, ut una, proindeque non redditur actu universalis, sed solùm proximè apta ad universalitatem.

34. Objicies contra resolutionem prioris quæstiunculæ; si natura humana non præscinderetur objectivè ab inferioribus, sequeretur, quod conceptus objectivus universalium esset conceptus objectivus singularium (nam quod non præscinditur objectivè ab alio, est objectivè illud aliud) sed hoc est falsum. Probatur. Si conceptus objectivus universalium esset conceptus objectivus singularium, sequeretur intellectum non secùs, ac sensus externos agnoscere singularia, quod contradicit Aristoteli, & D. Thomæ ajentibus sensus esse de singularibus, intellectum verò de universalibus. Confirmatur. Si hæc cognitio *Homo* non præscinderet objectivè naturam à singularibus, attingeret singularia, sed singularia dividunt, ac multiplicant naturam, ergo hæc cognitio attingeret illa, quæ dividunt naturam: ergo hæc cognitio non redderet naturam unam.

35. Ad objectionem nego minorem; ad probationem concessa sequela, nego illam repugnare Aristoteli, & D. Thomæ: Nam apertum est me cognoscere intellectualiter non tantùm naturam humanam in confuso, sed etiam hunc individuum, ac singularem hominem, ut distinctum ab illo non quidem immediatè; sed ratione diversorum externorum signorum. Porrò quando Aristoteles ait intellectum agere de universalibus, sensum verò de singularibus, non negat intellectum agere quoque de singularibus, agit siquidem de Deo, qui singularis est; Sed tantùm negat sensum agere de universalibus. Ad confirmationem distinguo majorem: attingeret clarè, & expresè singularia, nego majorem; attingeret ità confusè singularia, ut ex vi talis cognitionis non posset intellectus reddere ullam rationem de illis, concedo majorem; Et con-

cessa

cessa minore, distinguo consequens eisdem terminis. Igitur, quod cognitio constituat naturam in esse unius, non consistit in eo, quòd nullo prorsùs modo attingat multiplicationem, seù divisionem naturæ, sed in eo, quòd ex vi talis cognitionis solius nequeat intellectus discernere, sit, nec ne multiplicatio naturæ, & hac de causa vocatur unitas negativa.

36. Instabis. Collectio omnium hominum, ut substans huic cognitioni *Homo* includit differentias, licèt confusè cognitas, ergo includit multiplicationem; ergo talis collectio non est una. Et confirmatur etiam hic terminus *Populus*, *Collegium* significat confusè multiplicitatem, & tamen non constituunt suum objectum universale, ut etiam est certum: ergo quod hic terminus *Homo* significet confusè multiplicitatem non sufficit ad hoc, ut naturam constituat universalem: ergo quia ulteriùs requiritur quod præscindat objectivè naturam ab inferioribus. Ad instantiam dato antecedente, & primo consequenti sub eisdem terminis sub quibus ponitur antecedens, distinguo secundum consequens: non est una unitate objectiva, concedo consequentiam; Non est una unitate formali, nego consequentiam. Ad universale non exigitur unitas objectiva, seu quæ sit objectum cognitionis, sed sufficit unitas formalis consistens in ipsa cognitione attingente ex parte objecti multa, & non proponente clarè ullam multiplicitatem; Sed quamquam collectio omnium hominum, ut repræsentata per hanc obscuram cognitionem Homo, re ipsa includat multiplicitatem, nihilominus hæc dicta cognitio attingit ex parte objecti multa, & non proponit clarè, atque expresè ullam multiplicitatem; ergo quamquam &c.

37. Ad confirmationem distinguo majorem. Significat confusè multiplicitatem, confusione simpliciter tali, nego majorem, confusione secundum quid concedo; Et concessa minore, vel nego consequentiam, vel distinguo consequens eisdem terminis. Aliud est repræsentare confusè multiplicitatem confusione simpliciter tali; & aliud confusione secundum quid tali. Primum consistit in eo, quòd ex vi talis repræsentationis, neque possit intellectus sic dicere: *Datur hoc, & hoc individuum*, neque sic *Dantur multa quæcumque illa fuerint*. Secundum consistit in eo, quòd licet ex vi talis repræsentationis nequeat intellectus dicere sic: *Datur hoc, & hoc individuum*; possit tamen dicere sic: *Dantur multa*. Dicimus ergo hunc terminum *Homo* habere primam confusionem; hos autem terminos *Populus*, *Collegium* habere secundam præcisè: namque ex vi præcisè

horum terminorum, tametsi intellectus nequeat dicere sic; hìc dantur Petrus Joannes &c. potest tamen dicere: *hìc dantur multi homines*.

§. II.

38. Quæres 3. An natura fiat universalis per cognitionem terminatam ad unitatem aliquam objectivam, commentitiamque, quam sibi fingat intellectus pro cognoscenda natura universali? Respondeo negativè; tùm quia ad nil desideratur hæc unitas objectiva, ad quam ajunt adversarii terminari cognitionem constituentem naturam in esse universalis; tùm quia, ut probatur ex professò ad libros de Anima, cognitio terminatur immediatè ad objecta insensata; tùm quia aliud est, quod cognitio constituens naturam universalem, habeatur per speciem unitatis; Et aliud, quod repræsentet ex parte objecti talem unitatem, ut constat exemplo totiès adducto Angeli, & juvenis, Patris Æterni, & Senis: Illud primum est verum, hoc secundum est falsum, ut etiam constat eisdem exemplis, quorum applicatione, ut sæpè inculcata supersedeo; Et aliàs cum omnis cognitio Dei, quam habemus, sit abstractiva, & per species alienas, omnis illa terminaretur ad aliquem Deum fictum, ac chymæricum.

39. Sed dices si cognitio constitutiva universalis terminetur immediatè ad naturam, hæc erit in cognitione, quod est in se ipsa; Sed in se ipsa est multiplex: ergo etiam in cognitione erit multiplex, proindeque cognitio non constituet naturam universalem; Et confirmatur. Objectum ut cognitum dumtaxat habet id quod cognitio repræsentat: ergo si cognitio non repræsentat unitatem, objectum ut cognitum non habebit unitatem; & consequenter non erit universale. Refellitur utrumque argumentum in quavis cognitione, visioneque materiali. Si visio terminatur immediatè ad parietem, paries erit in visione, quod est in se ipso; Sed in se ipso non est visus, ergo nec in visione. Nego igitur majorem, quia natura in se ipsa non est cognita, & tamen per cognitionem est cognita: ergo quamquam cognitio terminetur immediatè ad naturam, aliquid habet natura in cognitione, seu potius, per cognitionem, quod non habet in se ipsa. Ad confirmationem nego similiter majorem, namque objectum ut cognitum habet esse cognitum, quin cognitio id repræsentet, quia non est reflexa, ergo objectum

ut cognitum aliquid habet, quod cognitio non repræsentat.

40. Quæres 4. An supposito, quod cognitio constitutiva universalis non terminetur ad ullam unitatem objectivam, natura constituatur universalis per solam cognitionem præscindentem formaliter, quin ex hac cognitione resultet in natura ipsa aliqua unitas rationis? Respondeo affirmativè. Probatur; eo ipso, quod natura realiter multiplex ita proponatur per cognitionem, ut hæc cognitio neutiquam repræsentet clarè, & expressè multiplicitatem illius naturæ, ea natura erit mentaliter una, atque indivisa. Nam eo præcisè erit capax, ut tota illa definiatur unica definitione; Sed independenter à resultantia istius unitatis fictitiæ, fieri potest, quod natura realiter multiplex ita proponatur per cognitionem, ut hæc cognitio, neutiquam repræsentet clarè, & expressè multiplicitatem illius naturæ. Nam cùm cognitio habeat per solam suam essentiam *modum* repræsentandi, quem semel habuerit (quidquid sit de objecto, quod semel repræsentat juxta illa, quæ proposui disp. 1. Dialecticæ: objectum quippe est distinctum à tendentia cognitionis) si semel non repræsentat clarè, & expressè multiplicitatem, habebit hoc per solam suam essentiam, proindeque independenter ab ista resultantia: ergo independenter ab ea potest natura esse mentaliter una, atque indivisa; ergo universalis.

41. Objicies 1. Unitas extrinseca consistens in sola cognitione, non sufficit, ut natura sit universalis: ergo alia unitas desideratur. Antecedens probatur. 1. Ea unitas non excludit multiplicitatem, imò potius multiplicitatem attingit, & repræsentat, 2. Ex nullo capite probatur eam unitatem sufficere ad universalitatem; Quoniam si ex aliquo, maximè ex eo, quòd dicta cognitio in se sit una: Sed hoc non sufficit, quippè etiam hæc cognitio *Deus* in se est una; Et tamen non constituit universalem naturam Divinam: ergo. 3. Unitates, quibus homo, & equus sunt universales non distinguuntur in specie; Atqui distinguerentur, si prædictæ unitates consisterent in his cognitionibus *Homo*, *Equus*: ergo prædictæ unitates non consistunt in his cognitionibus. Ad objectionem, nego antecedens ob rationem datam in nostra conclusione; Ad probationem distinguo illam, non excludit *positivè* multiplicitatem, concedo (at exclusio hæc non desideratur ad universalitatem) non excludit negativè multiplicitatem, nego, quippè exclusio hæc stat in eo, quòd cognitio *Homo*, v.g. non proponat clarè ullam multiplicitatem; Sed hoc revera contingit: ergo. Hæc autem exclusio

merè

merè negativa sufficit ad universalitatem; quam unam possibilem agnoscimus, scilicet, merè negativam.

42. Ad 2. nego assumptum, & probationis majorem. Caput enim, ex quò probatur hanc cognitionem *Homo* esse unitatem sufficientem ad universalitatem, non est, quia hæc cognitio sit in se una, sed quia attingit naturam realiter multiplicem; quin clarè proponat ullam multiplicitatem in illa natura, quod non contingit huic cognitioni *Deus*, quandoquidem non attingit naturam realiter multiplicem. Ad 3. Distinguo majorem. Sunt ejusdem speciei logicæ, concedo, physicæ nego, & eisdem terminis distincta minore, nego consequentiam. Unitates, quibus Homo, & equus sunt universales, sunt ejusdem speciei logicæ, nam utraque proponit objectum, quod de suis inferioribus prædicatur tamquam tota essentia metaphysica; At verò non sunt ejusdem speciei physicæ, quia prædictæ unitates, seu cognitiones intrinsecè respiciunt saltem cōditionatè juxta locum Dialecticæ citatum nuper, naturam humanam,&equinam,quæ notabiliter distinguuntur inter se.

43. Instabis. Universale debet esse unum unitate positiva: ergo forma constituens naturam universalem, debet repræsentare illam, ut unam: ergo debet repræsentare aliquam unitatem objectivam. Confirmatur. Ideo per nos hæc cognitio *homo* non constituit naturam mentaliter multiplicem, quia non repræsentat multiplicitatem naturæ: ergo si neque repræsentat unitatem naturæ, non constituit illam mentaliter unam: ergo debet repræsentare unitatem naturæ, ut constituat illam mentaliter unam.

44. Nego antecedens. Nàm licèt unitas universalis debeat esse in seipsa quid positivum, & non merum nihil; attamen necessarium non est, quod sit unitas positiva, quatenùs positivè neget multiplicitatem naturæ (alioquin esset unitas falsa, aut chymera) sufficit ergo, quod sit unitas negativa, præcisivaque quatenùs non repræsentet clarè multiplicitatem, nàm eo ipso, quod id contingat, natura erit mentaliter una, atque mentalitèr indivisa, capaxque subindè, ut definiatur per unicam definitionem. Ad confirmationem, datis præmissis, nego consequentiam. Disparitas est diversa terminorum acceptio; Multiplicitas sonat quid positivum, quapropter ut dicatur natura esse mentaliter multiplex, opus est, quod cognitio expresè repræsentet multiplicitatem; at verò unitas frequentius accipitur negativè; Unde ad hoc ut natura absolutè dicatur una mentaliter, sufficit, quod cognitio illam repræsentans, non proponat clarè,ac expresè multiplicitatem. §.III.

§. III.

45. QUæres 5. Qui possint, & qui non possint facere universale? Respondetur. Deus non potest, quia nulla cognitio imperfecta potest reperiri in Deo: sed omnis cognitio formans universale est imperfecta, quippè est obscura, & præcisivè exprimens quandam naturam capacem quidem multiplicationis, sed non exprimens hanc capacitatem, cum non exprimat illa inferiora in quibus multiplicatur, aut multiplicari potest ea natura, siquidem in hac non expressione stat, quod sit unitas illius naturæ; Ergo nulla cognitio formans universale potest reperiri in Deo. Quocircà verum est, quod Deus cognoscit nostras imperfectas cognitiones, quæ faciunt universale, sed cognitione, quæ utpotè divina, & comprehensiva exprimit illam cognitionem, & objectum illius, & capacitatem illi essentialem, ut multiplicetur. Verum item est, quod aliqua divina cognitio reflexè cognita à nobis cognitione obscura, & præscindente illam ab eo, quod habet à parte rei, potest nobis apparere, ut præcisiva, seù non exprimens totum, quod est essentiale in objecto, & consequenter, ut non exprimens totum, quod à parte rei exprimit: Sed hoc probat divinam cognitionem, ut à nobis imperfectè cognitam, posse facere universale, at non probat illam verè, prout est in se, facere universale.

46. 2. Neque Bruta possunt facere universale per actum sensuum externorum, quia licèt per hujusmodi actus multoties percipiantur multa confusè, ac per modum unius; hoc utcumque intellectum non sufficit ad faciendum universale: sed opus est, quòd multa percipiantur per modum unius, quatenùs percipiatur res, quæ ut talis, ac secundum totam suam rationem intensivam sit communis multis per sui multiplicationem, sicut est communis natura humana; v. g. sub hoc conceptu *Homo*, natura Animalis sub hoc conceptu *Animal*, *&c.* sed hujusmodi perceptio, non potest fieri per sensum externum; Tùm quia sensus est de singularibus solis; tùm quia illa confusa multitudo, quæ percipi solet per sensus, licèt posset dividi in minores alias multitudines; non tamen in multitudines, quarum unicuique competat tota illa determinata, quæ percipitur per sensum, &c. Rursùs neque per actum phantasiæ possunt bruta facere universale, quia licèt hæc soleat esse vivax in multis brutis, non habemus fundamentum ad dicendum extendi

di ad plura, quàm percipiantur per sensus, ergo brutorum phantasia non cognoscit id, quod per sensus non percipiunt, neque alio altiore modo, quàm illo, quo per sensus percipiunt; At universale non percipitur per sensus, ut nuper dicebamus, neque modus, quo sensus percipiunt objecta, est factivus universalium; Ergo neque est factiva universalium phantasia brutorum.

47. Aliter philosophandum est de humana phantasia, sivè potentia imaginativa; quoniam licèt quoad vivacitatem exprimendi, quod exprimit, soleat superari à phantasia aliquorum brutorum, sicut etiam potentia visiva, auditiva, &c. Veruntamen, quoad alios modos exprimendi objecta, longè superat illam. Etenim inter somniandum sola potentia imaginativa, seù phantasia operatur saltem ordinariè, & quamvis multotiès labamur in errores, multotiès etiam ita ordinatè, ac rationabiliter imaginamur somniantes, ut longè superet ille modus modum, quem habent bruta etiam sagacissima. v. g. Elephas, & Simia, quando enim hæc condiderunt versus, aut methodicam orationem habuerunt? Ergo aliquis actus humanæ phantasiæ potest exprimere naturam ex se capacem multiplicationis, quin capacitatem hanc exprimat. Ergo potest facere universale, quod etiam tunc erit unum unitate cognitionis, quoniam actus etiam phantasiæ est cognitio, quamvis non spiritualis; siquidem dubitari non potest, quod inter somniandum cognoscamus multa benè, vel malè, ordinatè, vel inordinatè.

48. 3. Angeli possunt facere universale, non solùm quoad res supernaturales (quas utique, nec comprehendunt, nec simpliciter cognoscunt solis suis viribus, tametsi unus illorum Chorus, nempè Cherubini dicantur *plenitudo scientiæ*, nempè naturalis; undè agnoscere possunt prædicatum aliquod supernaturale verè multiplex, quin supernè adjuventur ad cognoscendum illius multiplicabilitatem, & consequenter cognitione illa facient universale.) Rursùs non solùm, quoad res naturales, quæ sint secreta cordis (quæ etiam non penetrant Angeli, cum scriptum sit de Deo: *tu enim solus nosti corda filiorum hominum*, Denique non solùm, quoad res naturales, quæ sunt actiones externæ, sed liberæ futuræ absolutè, aut conditionatè, quia hæ quoque soli Deo sunt notæ independenter ab aliena revelatione juxta celebre illud Isaiæ pactum:

2 *Paral. cap.* 6.

Isai. 41. & 44.

Annunciate, quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dii estis vos. Et rursùs instar characteris Divinitatis proponit; *Ventura, & quæ futura sunt annuntient eis*.

49. Ve-

49. Verùm etiam, quoad res illas naturales, quas naturaliter comprehendunt, ac intuentur; Tametsi enim repugnet, quod eadem cognitio sit intuitiva, aut comprehensiva, & simul sit obscura, & præcisiva, ut necessarium est ad faciendum universale; at non repugnat, quod in eodem instanti concurrant in eodem intellectu creato respectu ejusdem objecti duæ cognitiones, quarum una sit intuitiva, imò & comprehensiva naturæ *A.* & altera sit obscura, & præcisiva circa eamdem naturam *A.* & consequenter eam constituat universalem; tùm quia concurrere possunt duæ cognitiones, quarum una sit absoluta, altera conditionata; Et duæ, quarum una sit determinata, altera disjunctiva; Et duæ, quarum una sit fides, & altera scientia; Et duæ, quarum una sit fides Divina, & altera fides humana: ergo sicut hæ differentiæ non opponuntur invicem, quamvìs opponantur aliæ, v. g. esse affirmativam, & esse negativam, esse veram, & esse falsam &c. ità nec opponuntur illæ, quoad simultaneam existentiam in eodem intellectu creato, & respectu ejusdem objecti, nempè esse comprehensivam, & esse præcisivam.

50. Tùm quia homo, *quem paulò minùs ab Angelis constituit Deus* potest facere universale circa hæc paucula accidentia, quæ intuitivè cognoscit, v.g. circa colores, circa sapores, circa sonitus &c. Cur non Angelus? Non solùm homo, quando est homo, & vivit, verùm etiam quando jam non est homo, idest quando mortuus est potest facere universale, nempè Anima separata à corpore (sicut passim dicimus S. Petrus, S. Paulus &c. facit hoc, aut illud miraculum, cum tamen non sint in rerum natura tales homines, sed Anima S. Petri, Anima S. Pauli &c.) quoniam humanæ Animæ separatæ à corporibus, sive sint beatæ, sive purgantes, sive damnatæ cognoscunt: Siquidem nec moriuntur, nec amittunt, sed potiùs acuunt vivacitatem cognoscitivam: deindè non est cur ipsis repugnet cognitio repræsentans naturam capacem multiplicationis, illam præscindens, seu quod idem est abstrahens negativè à suis inferioribus, quoniam hæc abstractio, seu præcisio mentalis negativa, nil aliud est à parte rerum, quàm cognitio ità obscurè, ac imperfectè proponens naturam, quæ in se à parte rei est multiplicabilis, ut ex vi præcisè ipsius cognitionis nequeat intellectus etiam perspicax dicere; *Hæc natura est capax multiplicationis*, quamvis hoc certò noverit, & sciat, & comprehendat ex vi aliorum principiorum, seu cognitionum &c.

§. IV.

51. SEd qua specie cognitionum facit universale humanus intellectus? Etenim omnes nostræ cogitationes in tres classes rediguntur; quoniam vel sunt mera *apprehensio*, vel *judicium*, vel *discursus*. Apprehensio est cognitio, qua ità cognoscimus objectum, ut nil prorsùs affirmemus, vel negemus directè, vel indirectè formaliter, aut virtualiter de illo, aut circa illud; Et solet esse dupplex, una, quæ vocatur simplex apprehensio, ut *Homo*; Et hæc quando exprimit naturam ex se capacem multiplicationis, ut hæc eadem apprehensio *Homo*, vocatur etiam *simplex abstractio*, quia exprimens naturam, & nil penitùs dicens de inferioribus exercitè abstrahit, seu præscindit naturam ab illis, abstractione utique, ac præcisione merè negativa consistente unicè in silentio alto de illis; Altera vocatur apprehensio composita, v. g. *Animal rationale*.

52. Hæc item duplex, una, quæ implicitè, aut æquivalenter est judicium, & dissonat suo objecto, v. g. *Homo irrationalis*, *Deus Peccator*, *objectum incognoscibile &c.* Altera, quæ nec consonat, nec dissonat suo objecto, quia nec implicitè, nec æquivalenter est judicium, v. g. *Sol*, *& Luna*, *A*, *& B*. præscindendo ab eo, quòd existant, aut non existant in rebus, sint, nec ne possibilia. Utravis solet esse duplex: una vocatur simplex comparatio, nempè quando apprehendentes, seu cognoscentes *A*, *& B*. examinamus, inquirimus, perpendimus; An *A*. sit *B*. & unum conferimus cum altero suspendentes interea affirmationem, & negationem. Sicut Judex ante sententiam hanc absolutam. *Hic est reus*; vel: *Hic non est reus*: Examinat, inquirit, explorat, an ille patraverit tale crimen. Judicium est cognitio, qua aliquid de aliquo affirmamus, aut negamus. Discursus est mentalis ille transitus, quo ex una veritate, aut falsitate præcognita movemur ad alium assensum, vel dissensum. Cùm hæc ità sint; per quam ex his cognitionum speciebus fit universale?

53. Respondeo, quod attinet ad *Judicium*, quod etiam solet vocari *comparatio composita*, capite sequente resolvemus; An natura perseveret universalis in actuali prædicatione, idest in judicio, quo prædicatum aliàs universale affirmatur, aut negatur. Quod attinet ad *discursum*, hic sumptus materialiter pro termino, *à quo*, & *ad quem*, nil aliud est, quàm antecedens, seu præmissæ ex quibus movetur

vetur intellectus, & conclusio ad quam movetur; Cumque hæc omnia sint judicia modo affirmativa, modò negativa, dicendum est de discursu in hac acceptione idem, quod de actuali prædicatione, mox dicemus. Discursus autem sumptus formaliter pro motione actuali intellectus ex uno assensu ad alterum, nil aliud est à parte rei, quàm vel reflexio conclusionis ipsius supra præmissas. Vel actio productiva conclusionis essentialiter annexa virtuti motivæ, seu persuasivæ identificatæ cum præmissis ipsis.

54. Illa reflexio non distinguitur à conclusione reflectente, unde dicendum est de illa idem, quod de hac. Illa verò actio productiva conclusionis, si non distinguitur ab hac, ut multi putant, faciet, vel non faciet universale, prout faciat, vel non faciat actualis illa prædicatio, quæ est conclusio formalis. Sin distinguatur, ut alii putant, non est cognitio, non est expressio, non est repræsentatio objecti, sed actio physica, qua producitur cognitio; Unde non est capax faciendi per se formaliter immediatè universale.

55. Denique quod attinet ad *apprehensionem* dicimus: Universale metaphysicum, ideſt juxta considerationem metaphysicorum constituitur per simplicem apprehensionem negativè abstrahentem, sive præscindentem naturam à suis inferioribus, v.g. per hanc *Homo*, & perseverat in apprehensione, quæ vocatur simplex comparatio. Universale autem logicum, seu juxta logicorum considerationem, non constituitur per solam simplicem illam apprehensionem, & abstractionem, sed per simplicem comparationem. Probatur prima pars. Quod metaphysici considerant in universali, quodque in illo tractant, & perpendunt, est unitas, itaut omnia inferiora illius universalis, definibilia sint una definitione: ergo per illam cognitionem constituitur universale juxta illorum considerationem, per quam natura, seu prædicatum ex se capax multiplicationis, constituitur unum ea specie unitatis actualis, & formalis, cujus est capax; At per simplicem apprehensionem negativè præscindentem naturam ab inferioribus, illa constituitur una, unitate cujus est capax.

56. Probatur: Non est capax alius unitatis *actualis*, *& formalis* (ut excludamus unitatem fundamentalem dumtaxat, quæ consistit in similitudine reciproca omnium individuorum illius naturæ, & hoc ipso formaliter imbibit naturæ illius multiplicitatem) nisi *negativæ*, ut toties inculcatum, consistentis in eo, quòd appareat natura illa, & nulla penitùs appareat ejusdem multiplicitas; quoniam

hoc ipso tota illa natura, & non apparet multiplex, & apparet capax, quo definiatur unica definitione, quæ aliundè utique est quærenda, ut definitur tota natura humana sub hac apprehensione *Homo*, hac unica definitione *Animal rationale*; Et hæc est unitas, quam metaphysicus requirit in universali, nempè capacitas, ut definiatur unica definitione, quin ullatenùs appareat multiplicitas, ut in his terminis *Civitas*, *Collegium* &c. ergo id per quod apparet natura humana, v. g. & per quod nulla penitùs apparet ipsius multiplicitas, etiamsi hæc aliundè sit nota, est id per quod natura humana est una unitate illa actuali, & formali, cujus est capax; At per illam simplicem apprehensionem *Homo* negativè præscindentem naturam humanam à suis inferioribus, apparet natura ipsa humana ut patet: deindè per illam nulla penitùs apparet multiplicitas ipsius; quoniam licèt sciamus possibiles esse multos Homines; attamen ex vi præcisè hujus apprehensionis *Homo* nequit intellectus adhuc sagax, & terminorum conscius dicere, esse possibiles multos Homines: ergo?

57. Objicies. Nil per quod natura æquè constituitur multiplex, ac una, est id per quod constituitur una: sed per illam simplicem apprehensionem æquè constituitur multiplex, ac una. Quoniam ideò per nos constituitur una, quia per illam non apparet multiplex realiter; Unde infertur, quod constituitur una negativè; At neque per illam apparet esse una realiter, unde potest eadem ratione inferri, quod constituitur multiplex negativè; ergo per illam apprehensionem æquè constituitur multiplex, nempè negativè, ac una. Solutum est supra. Nego minorem. Ad probationem distinguo majorem: ideò præcisè nego: ideo, & quia pluralitas sonat quid positivum, unitas verò potiùs quid negativum, concedo, & concessa prima parte minoris, nego secundam.

58. Per dictam simplicem apprehensionem *Homo* tam non apparet natura humana positivè una, quàm non apparet multiplex positivè. Sed hoc idem est esse negativè unam, cum sit implicatio, seu saltem abusus terminorum, dici negativè multiplex; quia multiplicitas ex propriis terminis est quid positivum, quippè quæ est pluralitas; unitas verò ex propriis terminis innuit potiùs negationem, aut saltem capacitatem negationis pluralitatis. Unde sicut loquentes de homine, qui in alia providentia, nec haberet gratiam, nec peccatum, diceremus propriè: *Hic est justus negativè*, nempè non peccator; impropriè autem. *Hic est Peccator negativè*,

nempè

nempè non justus. Ità impropriè, & sola contendendi gratia dicitur de natura humana sub illa apprehensione; *Hæc natura est negativè multiplex*; propriè autem; *Hæc natura est negativè una*. Cujus ultima ratio est usus ipse terminorum, contra quem si cavillari delectat, loquere prout volueris.

59. Probatur 2. Pars responsionis, videlicèt naturam perseverare universalem metaphysicè in simplici comparatione. Quotiès natura humana ità apparet una, & capax, quæ definiatur unica definitione, ut neutiquam appareat multiplex, perseverat universalis, juxtà considerationem metaphysicam, si talis fuerit per cognitionem aliam primam: At per simplicem comparationem: v.g. *Homo convenit nè huic, & illi, & illi individuo?* Natura humana, ità apparet una, & capax, quæ definiatur unica definitione, ut neutiquam appareat multiplex: quia per dictam cognitionem, nondum judicat intellectus naturam esse multiplicem, sicut Judex, nondum judicat Petrum esse reum quando inquirit, & explorat an patraverit, necnè delictum.

60. Deindè natura erat universalis metaphysicè per simplicem abstractionem, ut nuper dicebamus, quæ simplex abstractio est prior ad simplicem comparationem, quoniam ordinarius ordo, & modus procedendi est priùs cognoscere in abstracto naturam, deindè comparare illam cum inferioribus, seu inquirere conveniat, necnè huic, aut illi de quibus fuerit controversia, & demùm judicare convenire, aut judicare, non convenire. Ergo natura, quæ constituitur universalis metaphysicè per simplicem abstractionem, perseverat universalis metaphysicè in simplici comparatione.

61. Demùm, quod universale logicum non constituatur per simplicem abstractionem solam, sed per comparationem simplicem, quod erat ultimum membrum responsionis, probatur: Universale logicum est unum proximè aptum prædicari de multis, ut dicimus sæpè, quia hoc est, quod Logici maximè considerant, & attendunt in universali, nimirùm proximam aptitudinem intentionalem, (nam objectiva, & radicalis, quæ èst fundamentum illius, ad illam spectat facultatem, cujus est disputare essentiam, & quidditatem illius naturæ,) ut natura prædicetur, aut negetur de multis. Ergo natura humana; v.g. non constituitur universalis logicè per illam solam cognitionem, per quam constituitur una intentionaliter, sed per illam, per quam constituitur proximè apta intentionaliter ut affirmativè, aut negativè de multis enuntietur; At natura

tura humana per simplicem abstractionem constituituitur intentionaliter una, non autem proximè apta, ut sic enuntietur de multis, nam juxtà seriem, & ordinem actuum nuper dictum inter illam, & actualem prædicationem de multis, mediat simplex comparatio, id est examen illud, & inquisitio: conveniat, nec nè multis natura illa? Inter simplicem verò comparationem, & actualem enuntiationem de multis nullus alius actus intellectus mediat, siquidem post examen non solùm inceptum, sed conclusum, immediatè sequitur sententia. Ergo per hanc simplicem comparationem, non verò per illam simplicem abstractionem constituitur natura logicè universalis, & maximè cum in illa perseveret mentaliter una, & universalis metaphysicè, ut paulò ante dicebamus.

CAPUT QUARTUM.

Utrum natura maneat universalis in actuali prædicatione.

62. Upposito, quod natura constituatur universalis metaphysicè per simplicem abstractionem, quæritur modò, non utrum, constituatur universalis per actualem prædicationem, sed utrum ibi perseveret universalis metaphysicè; v. g. an natura Animalis perseveret universalis metaphysicè in hoc actu: *Omnis homo est Animal*. Dicimus *metaphysicè*, quia universalitas logica stat in eo, quod natura sit proximè de multis prædicabilis; in actuali autem prædicatione non est proximè *prædicabilis*, quod verbum innuere solet carentiam actus, aut præcisionem ab illo, sed actu prædicata; ergo in actuali prædicatione jam non est universalis logicè. Sit conclusio in genere. Nulla actualis prædicatio, in qua immediatè afficitur quantitate singulari terminus aliquis communis conservat universalitatem naturæ significatæ per illum terminum. Idem dicendum, si terminus ille communis immediatè afficiatur signo universali, aut particulari affirmativo, aut negativo; secùs tamen si mediatè solummodò afficiatur aliquo ex dictis signis. Denique natura potest perseverare universalis in actuali prædicatione, per quam actu prædicatur de uno vel de multis inferioribus; v. g. Natura humana perseverat universalis metaphysicè respectu omnium suorum inferiorum in hac prædicatione *Petrus est homo*. Et natura animalis in hac *Omnis homo est Animal*.

63. Prius-

63. Priusquam autem probationem hujus doctrinæ aggrediamur, quatuor notare oportet. Primum est illud quod sæpissimè diximus; forma constitutiva universalis, (nempè cognitio) intrinsecè constituitur per duo prædicata unum positivum, videlicet *attingere naturam capacem multiplicationis*, alterum negativum, scilicet *non proponere clarè, ac expresse illius naturæ multiplicitatem* adhuc generalem. Quocirca quemadmodum eo præcisè, quod intelligantur hæc duo prædicata *Animal rationale* intelligitur homo; & eo præçisè quod alterum ex illis non intelligatur, non intelligitur homo, eo quòd tota essentia metaphysica hominis consistat in illis duobus prædicatis tantum; Ità eo præcisè, quod intelligatur aliquam cognitionem habere hæc duo prædicata, unum positivum, scilicet *attingere naturam ex se capacem multiplicationis*, & alterum negativum videlicet; *Non proponere clarè, & expresse multiplicitatem adhuc generalem* sicut Collegium, Civitas &c. Eo inquam præcisè, quod intelligatur habere hæc duo prædicata, intelligitur talem cognitionem esse formam constitutivam universalis, & eo præcisè, quod deficiat alterum ex his duobus, ea cognitio non erit forma constitutiva universalis.

64. Et quidem requiri primum prædicatum attingendi naturam re ipsa capacem multiplicationis constat ex cap. 1. Nam ut natura aliqua sit universalis, est necessarium, quod possit prædicari de multis; itaut in illis multiplicetur (alioquin natura Divina foret universalis:) ergo requiritur, quod sit capax multiplicationis. Sed cognitio constitutiva universalis debet attingere naturam, quam constituit universalem: ergo debet attingere naturam capacem multiplicationis. Præterea requiritur etiam alterum prædicatum negativum non attingendi clarè ejusdem naturæ multiplicitatem adhuc in confuso, & generalem; Quoniam ut natura sit universalis, necessariò requiritur aliqua unitas; ergo vel unitas objectiva realis, vel unitas objectiva ficta, vel unitas mentalis. Non prima, aut secunda, ut probatum est cap. antecedenti: ergo requiritur unitas mentalis.

65. Tunc sic: ergo vel unitas mentalis positiva, vel dumtaxat negativa; Sed non unitas mentalis positiva, quæ vel signatè per suam tendentiam, vel exercitè per suammet entitatem excludat multiplicationem, ut liquidò constat ex supra dictis: ergo de primo ad ultimum requiritur unitas mentalis negativa consistens in eo, quòd cognitio non repræsentet clarè, & expresse multiplicationem na-

naturæ adhuc generalem, & in confuso, ut *Populus*, *Collegium* &c. Et hæc quidem ità requiritur, ut etiam sufficiat ad hoc, ut natura aliàs multiplex sit universalis. Quoniam ut sæpè dictum est, eo ipso, quod cognitio talis naturæ sit, constituit naturam, quam attingit definibilem unica definitione; ergo est cognitio, sive conceptus univocus respectu illius, & constituit illam in esse unius, proindeque universalem.

66. Secundum est unitas, atque multiplicitas realis naturæ, non est legitima regula ad cognoscendum, an actus attingens eam naturam, proponat, vel non proponat clarè illius naturæ multiplicationem. Fieri namque potest, ut natura sit à parte rei multiplex. Et tamen, quod cognitio non proponat clarè, ac expresse illius naturæ multiplicitatem, ut patet in hac cognitione *Homo*, quæ abs dubio non proponit clarè multiplicitatem naturæ humanæ, cum tamen hæc natura sit à parte rei multiplex. Similiter fieri potest, ut natura sit à parte rei incapax multiplicationis. Et nihilominùs, quod cognitio clarè, ac expresse proponat hanc multiplicationem, ut patet in hac falsa cognitione; *Omnis Deus est omnipotens*, quæ citra dubium repræsentat clarè, ac expresse multiplicationem naturæ Divinæ (nam idcircò est cognitio falsa) cum tamen hæc multiplicatio sit impossibilis: ergo quod natura aliqua sit, vel non sit à parte rei multiplex, item, quòd hoc sit nobis evidens, non est legitima regula ad discernendum, quando aliqua quædam cognitio proponit, vel non proponit clarè illius naturæ multiplicationem.

67. Tertium est universalitas, atque singularitas subjecti actualis prædicationis non refunditur in prædicatum. Fieri namque potest, ut subjectum sit multiplex; Et tamen, quod prædicatum sit prorsùs singulare, ut patet in hac prædicatione vera. *Omnis Persona Divina est Deus*, cujus subjectum est multiplex, siquidem dantur tres Personæ Divinæ realiter distinctæ, & prædicatum est prorsùs singulare, nam unus tantùm est Deus. E conversò fieri potest, ut subjectum sit prorsùs singulare, & tamen quod prædicatum sit multiplex, ut patet in his actibus. *Deus est Persona Divina, Petrus est aliquis homo*, ergo unitas, atque multiplicitas subjecti non transfunditur ad prædicatum.

68. Quartum. Non esse confundendam actualem prædicationem verbalem cum mentali, quæ æquivocatio est facillima, nam eisdem verbis explicantur ambo, & est perniciosa hæc æquivocatio. Conclusio, & reliqua, quæ dicemus non procedunt de verbali, sed
de

de mentali; Cum enim certum sit, verba significare ad placitum, quod certum non est de cognitionibus (sit necne juxta disp. 1. Dialecticæ verum, à quo præscindo) & rursùs placitum hominum plerumque sit, verbis significare suis rem determinatam in propositionibus, quas proferunt inter disputandum; idcircò propositiones verbales plerumque non significant in actuali prædicatione, nisi illud dumtaxat, quod enuntiatur de subjecto; Huic distinctioni insiste semper inter respondendum objectionibus, ne æquivocatio subrepat.

§. II.

69. His positis. Dico 1. Nulla actualis prædicatio, in qua immediatè afficitur quantitate singulari terminus alioquin communis, conservat universalitatem naturæ significatæ per illum terminum. Dissentit unus, vel alter recentior. Claritatis gratia loquamur de hac prædicatione. *Petrus est hic homo*. Nulla tendentia significans objectum prorsùs singulare, constituit, aut conservat illius objecti universalitatem (de conceptu namque formæ constituentis, aut conservantis universalitatem naturæ est significare objectum capax multiplicationis, ut nuper diximus ex cap. 1. Objectum autem prorsùs singulare est incapax multiplicationis) sed dicta actualis prædicatio significat naturam humanam prorsùs singularem: nam hæc est acceptio illius termini *Hic homo*: ergo prædicta actualis prædicatio, neque constituit, neque conservat universalitatem naturæ humanæ. Quod si dixeris prædictum terminum *Hic homo* significare multiplicitatem, eo quòd de singulis hominibus dici possit *Hic homo*, nam dum loquimur de Petro, dicimus *Petrus est hic homo*, & similiter dum loquimur de Joanne.

70. Si inquam id dixeris; Respondeo istud fore verum, si sermo esset de prædicto termino reflexè, ac secundò intentionaliter sumpto, secùs de illo sumpto directè, ac primò intentionaliter, ut in præsenti sumimus illum: quemadmodum enim hi termini *unum*, *singulare*, *individuum* sumpti directè, ac primò intentionaliter, non sunt universales, quia sic sumpti significant rem incapacem multiplicationis, sumpti verò reflexè, ac secundò intentionaliter, sunt universales, quia cum sint multa una, multa singularia, multa individua, omnia illa confunduntur exercitè per illos terminos, per quos insuper nulla apparet multiplicitas; Ita, & propter eamdem

rationem, contingit idem in hoc termino *Hic homo*, qui sumptus directè, non est universalis; est verò sumptus reflexè, ac secundò intentionaliter.

71. Sed objicies. Hæc prædicatio *Petrus est hic homo* immediatè afficit quantitate singulari illum terminum *Homo*; Et tamen constituit universalem naturam humanam. Probatur: imprimis est actus per quem apparet tota ratio formalis, atque intensiva hominis, quæ sanè capax est multiplicitatis (nam apparet ratio naturæ humanæ, quæ est in Petro; Et in hoc, sicut in quovis alio individuo est tota ratio formalis, atque intensiva hominis) deindè nulla apparet multiplicitas, ut est certum; ergo. Confirmatur. Hic indivisibilis actus conditionalis: *Si homo est animal, hic homo est animal* constituit universalem naturam humanam (nam hic actus, quatenùs sic tendens: *si homo est Animal* attingit rationem hominis convenientem multis, deindeque non exprimit clarè multiplicitatem hujus rationis.) Sed hic actus immediatè afficit quantitate singulari terminum *homo*, ut patet: ergo.

72. Ad objectionem nego secundam partem antecedentis; Ad probationem respondeo. Verum est, quod per actum istum apparet tota, sed non omnis ratio formalis, atque intensiva hominis, idest *Animal, & rationale*, in quibus duobus stat esse hominem. Ceterum ratio hæc utpotè immediatè singularizata est incapax multiplicationis, undè non est universalis, ut supra ostendimus. Ad confirmationem ne respondeas, prædictum actum conditionalem ex parte *hypothesis* constituere naturam universalem; secùs *ex parte conditionati*. Ne, inquam, id dixeris; Nam cum supponamus prædictum actum esse prorsùs simplicem, atque indivisibilem, non datur in ipso una pars, quæ sit hypothesis, seu conditio mentalis, & alia, quæ sit conditionatum mentale.

73. Respondeo igitur istum actum in geminum ferri objectum, unum est *tota* natura humana (& hanc constituit universalem, & hanc non afficit quantitate singulari) altera est natura hujus individui hominis, & hanc non constituit universalem, & hanc immediatè afficit quantitate singulari: ergo numquam probatur eum actum co nstituere universale illud idem objectum, cujus terminum mentalem immediatè afficit quantitate singulari. Quod si dixeris præfatam prædicationem conditionalem constituere quoque universalem rationem naturæ humanæ convenientem huic individuo homini (quam quidem immediatè afficit quantitate singulari) eo quòd con-

constituat universalem rationem naturæ humanæ convenientem omnibus hominibus, proindeque convenientem huic individuo homini.

74. Respondeo, prædictum actum constituere universalem rationem hominis convenientem huic individuo confusam cum cæteris; non verò discretam à cæteris; Et eam à cæteris discretam, non autem cum cæteris confusam, afficit quantitate singulari. Hanc conclusionem intellige 1. de *hic Homo* quando est actus verbalis, quia hoc est placitum hominum, significare scilicet illis verbis rem singularem, & individuam.. Intellige 2. etiam quando est actus intellectus, quo mente signamus unum singularem, & individuum hominem; Sed ne intelligas dictam conclusionem, quando est actus mentalis compositus ex duabus apprehensionibus, quia *Homo* per accidentalem sui conjunctionem cum altera non amittit suam significationem. Nec intelligas illam, quando licèt sit unicus actus indivisibilis, non utimur illo ad significandum unicum individuum, sed abstractè, vel ad alios fines. Vide quæ dicemus infra.

75. Dico 2. Nulla actualis prædicatio immediatè afficiens quantitate, seu signo universali, vel particulari affirmativo, vel negativo aliquem terminum, constituit universalem naturam significatam per illum terminum: secùs dicendum, si signa fuerint modalia. Probo primam partem, & claritatis gratia loquamur de prædicationibus, in quibus sint hæ tendentiæ *Omnis Homo*, *Nullus Homo*, *Aliquis Homo*. Nullus actus clarè, & expressè significans multiplicitatem naturæ humanæ, constituit illam universalem, ob discursum factum à num. 44. Sed omnis prædicatio, in qua reperiatur aliqua ex dictis tendentiis clarè, & expressè significat multiplicitatem naturæ humanæ. Siquidem ex vi præcisè cujuslibet ex illis, potest intellectus colligere dari, vel esse possibiles multos homines, quemadmodum ex vi præcisè cujuslibet ex his tendentiis: *Omnis Deus*; *Nullus Deus*; *Aliquis Deus* posset intellectus colligere, multiplicitatem naturæ Divinæ, atque idcircò, quævis ex his tribus tendentiis dissona est suo objecto: ergo. Secunda pars hujus conclusionis est certa. Signa quippè modalia. *Necesse, Impossibile, Contingens*, non significant clarè multiplicitatem illius objecti, cujus expressionem immediatè afficiunt (aliàs falsum esset. *Necesse est Deum esse bonum*:) ergo si afficiunt mentalem terminum, cujus objectum à parte rei est multiplex, non officiunt universalitati illius termini.

§. III.

76. OBjic. ex P. Herrera. Omnis actus sic tendens, *Omnis homo est homo* constituit universalem naturam humanam: At omnis actus sic tendens immediatè afficit signo universali terminum *Homo* significantem naturam humanam: ergo aliquis actus immediatè afficiens signo universali aliquem terminum, potest constituere universalem naturam significatam per eum terminum. Major probatur. Omnis actus immediatè attingens cuncta individua humana, ad modum *unius* constituit universalem naturam humanam (eò quòd sit actus tangens rationem multis competentem, & multiplicitatem non exprimat) sed omnis actus dictæ tendentiæ, attingit cuncta individua humana, ut est certum. Deinde tangit illa ad modum unius. Probatur hæc secunda pars. Omnis actus tangens idem objectum per modum duplicis objecti; potest illud tangere tum per modum *unius*, tum etiam per modum multiplicis; Quoniam si objectum apparet ut geminum, scilicet, ut subjectum, atque prædicatum, potest quatenus subjectum apparere per modum *multiplicis*, & quatenùs prædicatum apparere per modum *unius*; At omnis actus tendentiæ jam dictæ tangit totam naturam humanam per modum duplicis objecti; cum tangat illam tum instar subjecti *Omnis homo*, tum instar prædicati *Est homo*: ergo licèt prædictus actus attingat totam naturam humanam per modum multiplicis, potest quoque attingere illam per modum unius.

77. Confirmatur 1. Affirmatio vaga, seu disjunctiva non constituitur in esse talis per carentiam affirmationis determinatæ (namque idem prorsus actus potest esse affirmatio vaga, atque simul determinata respectu ejusdem objecti, v.g. *Petrus, qui est homo, est, vel Petrus, vel Joannes*) solùm itaque dicit modum positivum tendendi respondentem huic termino, *Vel*: ergo similiter tendentia adunativa omnium individuorum, non dicit carentiam expressionis multiplicitatis, sed modum tendendi positivum repræsentantem illa individua instar unius, & compatibilem in eodem actu, cum tendentia expressiva multiplicitatis; ergo hunc actum *Omnis homo est homo* significare expresè multiplicitatem est insufficiens titulus, ne constituat naturam universalem. Confirmatur 2. Quamquam actus prædictus ex parte subjecti claré significet multiplicitatem; attamen ex parte prædicati non significat illam claié: ergo saltem

ex

ex parte prædicati constituet naturam universalem.

78. Et potest confirmari 3. Tota unitas requisita, & sufficiens ad universalitatem consistit in eo, quod ita appareat natura, ut appareat capax definiendi unica definitione. Sed ità apparet, quamquam appareat multiplex: ergo, quamquam appareat natura ut multiplex, potest habere unitatem sufficientem ut sit universalis. Major videtur certa, nam ut conceptus aliquis sit univocus (proindeque, ut sit unitas mentalis sui objecti) non aliud requiritur quàm, ut suum objectum aliàs multiplex reddat definibile unica definitione formali. Jam minor probatur. Eo ipso, quod individua appareant similia in specie, apparent definibilia unica definitione formali, quocirca natura tota apparet capax, ut definiatur unica definitione; Sed quamquam natura appareat multiplex, possunt individua apparere similia in specie, ut patet: ergo.

79. Ob duas priores rationes, retractavit hic Author sententiam, quam olim suis Discipulis tradiderat. Sed immeritò. Ad objectionem, nego majorem, si sermo sit de illa prædicatione consistente in actu intellectus simplici, atque indivisibili. Ad probationem distinguo majorem: Ad modum *Unius* unitate positivè excludente à se ipsa multiplicitatem formalem, concedo majorem, alia unitate nego majorem, & distinguo secundam partem minoris. Tangit omnia individua ad modum unius unitate positivè excludente multiplicitatem formalem in se ipsa, nego (quippè ista prædicatio formaliter, & expresè multiplicat naturam, proindeque ista prædicatio non est unitas positivè excludens *in se ipsa* multiplicitatem formalem.) Unitate alia, concedo minorem, & nego consequentiam.

80. Ad probationem, vel distinguo majorem terminis jam datis, vel nego illam. Igitur ut tendentia aliqua naturam constituat universalem, sat non est, quod utcumque attingat multa per modum unius; Aliàs cum etiam hi termini *Collegium*, *Populus* aliquomodo attingant per modum unius multa individua, sequeretur, quod constituerent universale suum objectum; Requiritur ergo, quod attingat cuncta individua per modum unius unitate positivè excludente à se ipsa multiplicitatem formalem, hoc est unitate non repræsentandi clarè ullam multiplicitatem; Cujus ratio est, quam supra diximus num. 64. quæque hìc repetenda est.

81. Ad confirmationem nego consequentiam. Disparitas est. Tendentia disiunctiva, non constituitur per exclusionem tenden-

tiæ

tiæ determinatæ, ut benè probat; Cæterùm tendentia constitutiva naturæ in esse universalis intrinsecè constituitur per carentiam repræsentationis claræ multiplicitatis, quippè intrinsecè constituitur per id, quod sit unitas naturæ, & aliæ unitates distinctæ à carentia repræsentationis multiplicitatis, vel sunt impossibiles, vel insufficientes, vel impertinentes, ut constat ex illo numero 64. Ad 2. nego suppositum antecedentis, nàm cum in hac quæstione, ut jam monui, loquamur de actuali prædicatione, quæ sit actus simplex ac indivisibilis, non datur locus, ut ista prædicatio significet multiplicitatem *ex parte* subjecti, & non *ex parte* prædicati, scilicèt quia partes non habet. Ad 3. nego majorem. Quoniam, ut tota natura appareat capax, ut definiatur unica definitione, sufficit, quod individua illius appareant similia in specie: Rursus, quod appareant similia in specie tantùm, probat unitatem fundamentalem, non verò unitatem formalem, quæ indispensabiliter desideratur ad universale; Ergo quòd tota natura appareat definibilis unica definitione requiritur quidem;

82. Sed non sufficit ad hoc, ut habeat unitatem requisitam ad universale. Siquidèm etiam apparent definibilia definitione unica individua illa, quæ constituunt Populum, Collegium, Senatum, Regnum, Civitatem, quia hæc non constituuntur ex heterogeneis intrinsecè individuis, puta homines, & canes; sed ex homogeneis. Et tamen hi conceptus non constituunt naturam humanam universalem. Ad probationem nego illam: verum est, quod conceptus univocus qua talis proponit naturam definibilem unica definitione; ast non eo ipso, quod proponat naturam sic definibilem est conceptus univocus, ut patet in nuper dictis, quia ulteriùs desideratur, quod non repræsentet adhùc in communi multiplicitatem naturæ. Unde signanter diximus num. 55. metaphysicum considerare in universali unitatem, *ita ut omnia inferiora illius &c.* quia nec quævis unitas, nec quævis definibilitas per unicam definitionem sufficit. Sed unitas quæ sit hæc definibilitas. Unitas stat in eo quod nec confusè appareat multitudo. Definibilitas in eo quod non appareat diversitas essentialis: Potest autem non apparere hæc, & apparere illa, ut patet in his terminis, Collegium, Civitas, Populus, &c.

§. IV.

§. IV.

83. DIco 3. Quod prædicta signa universalia, vel particularia immediatè afficiant subjectum alicujus prædicationis, non impedit universalitatem prædicati, si hoc aliàs capax fuerit universalitatis. Et loquamur de aliqua ex his prædicationibus. *Omnis homo est Animal*, *Aliquis Homo est Animal*, *Nullus Lapis est Animal*. Argumentor sic: Eatenùs præfata signa immediatè cadentia supra subjectum impedirent universalitatem prædicati, quatenus ex se, atque essentia sua significarent saltèm in communi multiplicitatem illius prædicati, loquimur enim juxta communem sententiam docentem actibus intellectus essentiale esse significare, quod significant. Sed non significant. Probatur. Si prædicta signa mentalia (de his est sermo) ex se, atque essentia sua significarent multiplicitatem prædicati, significarent illam verè, aut falsè in quacumque prædicatione, in qua afficerent immediatè subjectum. Sed non contingit hoc. Probatur. In his prædicationibus. *Omnis persona Divina est Deus*; *Nullus Lapis est Deus*, immediatè afficiunt prædicta signa subjectum, & tamen non significant adhùc in communi multiplicitatem prædicati; Aliàs prædictæ prædicationes essent falsæ, eò quòd in illis multiplicaretur formalitèr Deus; Ergo.

84. Explicatur, Si prædicta signa mentalia haberent ex se significare saltem in commune multiplicitatem termini, suprà quem mediatè cadunt, nequirent salva veritate cadere mediatè suprà terminum prorsùs singularem; sed possunt, ut constat exemplo nuper producto; Ergo. Major est certa; Nam ideò non possunt salva veritate cadere immediatè suprà terminum omninò singularem, quia ex se habent juxta communem illam sententiam significare, saltem in communi multiplicitatem termini, suprà quem immediatè cadunt; ideoque nequimus verè dicere: *Omnis Deus est Omnipotens*, *Nullus Deus est Omnipotens*. Ergo si &c.

85. Et hinc refellitur prima solutio, quam possunt adhibere contrarii, videlicèt prædicta signa significare multiplicitatem termini, suprà quem mediatè cadunt, si ille terminus fuerit multiplicationis capax; Secùs si incapax. Cumque hic terminus *Animal* sit capax multiplicationis, secùs hic terminus *Deus*, ideo dicta signa significant multiplicitatem, quando mediatè afficiunt hunc termi-

terminum *Animal*, secùs quando mediatè afficiunt hunc terminum *Deus*. Refellitur, inquam, tum quia, ut supra dictum est, quod subjectum sit, vel non sit capax multiplicationis, non est legitima regula ad cognoscendum, an propositio significet, vel non significet expresse multiplicitatem in illo objecto; tùm quia, si prædicta signa mentalia haberent ex se significare expresse multiplicitatem illius termini, supra quem mediatè cadunt, illam significarent, etiamsi terminus ille foret multiplicitatis incapax: quemadmodùm illam significant in termino, supra quem immediatè cadunt, tametsi terminus hic sit multiplicitatis incapax, ut nuper vidimus, & ideo significatio evadit falsa.

86. Respondebis 2. Hanc prædicationem *Nullus Lapis est Animal* distribuere prædicatum, eò quòd juxtà principia dialecticæ, negatio distribuat quidquid post se invenit distributionis capax; Ergo hæc prædicatio significat expresse multiplicitatem prædicati, proindeque non constituit illud universale. Sed contra. Aliud est, quod hæc prædicatio distribuat formaliter, & expresse prædicatum, aliud autem, quod ipsum distribuat objectivè, seù æquivalenter, quoad veritatem. Si contingeret primum, non constitueret prædicatum universale; Cæterùm non contingit, neque tu id probas, imò probatu difficile est: Nàm cum modus tendendi hujus prædicationis, *Nullus Lapis est Animal*, sit prorsùs æqualis modo tendendi hujus alius, *Nullus Lapis est Deus*, si hæc secunda non distribuit formaliter, & expresse ex se prædicatum, cur illa prima? Contingit ergo secundum, sed non impedit universalitatem prædicati, siquidem non præstat, quod ea prædicatio significet quoad nos multiplicitatem naturæ Animalis.

87. Respondebis 3. Ex vi solius conversæ potest intellectus, devenire inconvertentem; at convertens hujus propositionis *Nullus Lapis est Animal*, debet esse hæc *Nullum Animal est Lapis*, ut constat ex dialectica: Ergo ex vi præcisè illius propositionis, potest intellectus devenire in hanc. Sed hæc clarè, & expresse proponit multiplicitatem naturæ Animalis; Ergo ex vi præcisè illius primæ potest intellectus devenire in cognitionem expressam multiplicitatis. Respondeo antecedens esse falsum. Quoniam ut intellectus rectè convertat aliquam propositionem, opus est novisse suppositiones, ampliationes, singularitatem &c. prædicati, quod habeat propositio conversa (alioquin ex conversa vera deducet convertentem falsam. Si enim hanc propositionem: *Nullus Lapis est Deus* intel-

lectus

lectus convertere sic *Nullus Deus est Lapis*, aut sic *Aliquis Deus non est Lapis*, conversa foret vera, & convertens falsa.) Atqui ex vi solius conversæ non semper agnoscit intellectus suppositiones, amplitudinem, singularitatem &c. prædicati; Ergo non semper ex vi solius conversæ, potest intellectus devenire in convertentem. Quod si dixeris legitimam convertentem hujus propositionis, *Nullus Lapis est Animal* esse hanc. *Nil quod fuerit Animal est Lapis*: quemadmodum legitima convertens hujus propositionis *Nullus Lapis est Deus*, est hæc: *Nil quod est Deus est Lapis*, si inquam id dixeris transeat, sed non infertur assumptum: quippè ista convertens non significat clarè, & expresè multiplicitatem naturæ Animalis: sicut nec altera multiplicitatem naturæ divinæ.

CAPUT QUINTUM.

Princeps conclusio cum objectionibus.

88. Arùm, vel nihil est difficultatis in prædicationibus, quarum subjectum, & prædicatum sunt termini æquales, nullo signo quantitativo affecti, v. g. *Homo est risibilis*. Planum namque videtur per has prædicationes constitui universales naturas significatas per subjectum, atque prædicatum; Siquidem id generis prædicationes, attingunt rationes objectivas à parte rei capaces multiplicationis, ut ponimus, & aliundè non proponunt clarè, & expresè multiplicitatem harum rationum; Tota ergo difficultas devolvitur ad prædicationes in quibus prædicatum aliàs universale affirmatur de duobus, vel tribus inferioribus significatis per proprios conceptus, v. g. *Petrus est homo*, *Homo*, *&* *Equus sunt Animal*. *Omnis Homo est Animal*.

89. Sit nostra conclusio absolutè affirmativa, scilicèt in his prædicationibus naturam Animalis perseverare universalem simpliter respectu omnium suorum inferiorum. Probatur. Omnis conceptus attingens rationem objectivam Animalis à parte rei convenientem omnibus Animalibus, & ulteriùs non proponens *clarè*, ac *expresè* multiplicitatem naturæ Animalis, constituit universalem simpliciter respectu omnium inferiorum naturæ Animalis. In his quippè solis duobus prædicatis consistit tota essentia formæ constitutivæ universalis, sicut in his solis duobus *Animal rationale* stat

tota essentia hominis ut supra dictum. Sed hæc prædicatio *Omnis Homo est Animal* (idem de cæteris) in primis attingit rationem Animalis omnibus, & singulis Animalibus convenientem: deindè non proponit *expressè*, ac *clarè* multiplicitatem naturæ Animalis; Ergo. Tota difficultas est in utraque parte hujus minoris.

90. Probo primam. Quotiès aliquis terminus ex se significat cunctas species, atque individua Animalium, perseverat in hac ampla significatione, ni detur speciale impedimentum. Sed hic terminus mentalis *Animal* ex se significat cunctas species, atque individua Animalis. (Juxta communiorem illam opinionem docentem, essentiale esse actibus intellectus significare quod significant: Juxta quam sententiam adversariorum loquor in præsenti.) Prætercà in hac prædicatione; *Omnis Homo est Animal* nullum datur speciale impedimentum hujus amplæ significationis. Probatur. Si aliquod daretur impedimentum maximè, quia sequeretur fore, ut hæc prædicatio dicta affirmaret de Hominibus cunctas species, atque individua Animalium, proindeque esset prædicatio falsa. (Huic fundamento innituntur præcipuè Adversarii.) Sed hoc nullum est. Probatur. Hæc prædicatio, *Omnis Homo est aliquod Animal* est prædicatio vera, & tamen attingit, affirmatque de singulis Hominibus cunctas species, atque individua Animalium, siquidem per omnia illa vagatur; Ergo stat benè, quod actualis prædicatio aliquo modo affirmet de singulis Hominibus cunctas species, atque individua animalium, & tamen, quod sit vera illa prædicatio.

91. Et ratio est. Aliud est affirmare de singulis Hominibus cunctas species, atque individua Animalium sumpta distributivè, vel copulativè; & aliud affirmare illa sumpta disiunctivè, vel indefinitè. Si de singulis hominibus affirmaret cuncta Animalia sumpta distributivè, seù copulativè falsa esset prædicatio, namque affirmaret singulos Homines identificari cum hoc Animali, & cùm hoc Animali &c. seù identificari cum complexo ex omnibus Animalibus; Cæterùm prædicatio, quæ dumtaxàt affirmat singulos Homines identificari cum omnibus Animalibus sumptis disiunctivè, non est falsa, quia dumtaxàt enunciat singulos Homines identificari, cum hoc Animali, vel cum hoc &c. Quod verum est: similitèr prædicatio, quæ tantùm enunciat singulos Homines identificari cum singulis animalibus sumptis indefinitè; non est falsa. Quoniàm præcisè enunciat singulos Homines participare rationem objectivam

signi-

ſignificatam per hunc conceptum *Animal*. Quod quidem verum eſt. Dicimus ergo hanc prædicationem. *Omnis Homo eſt Animal*, attingere, affirmareque de ſingulis Hominibus omnia Animalia, non quidem diſtributivè, ſivè copulativè, ſed indefinitè ſumpta; ergo dicta prædicatio non eſt falſa,tametsi attingat cuncta animalia.

92. Urgetur. Caſu, quo hæc prædicatio conſtaret apprehenſionibus diſtinctis (ut de facto contingere multi credunt cum P. Izquierdo, & ſaltem poſſibile eſſe abs jure negabitur) hæc prædicatio foret vera; ſed in eo caſu illa apprehenſio *Animal*, quæ poneretur ex parte prædicati attingeret cuncta animalia. Siquidem attingeret illa, quando talis apprehenſio foret à cæteris apprehenſionibus ſeparata, & ob accidentalem conjunctionem ſui cum illis nequit amittere ſuam, quæ eſſentialis ſupponitur à vobis, ſignificationem; ergo ſtat benè, quod prædicatio dicta attingat cuncta Animalia, & tamen ſit vera; ergo ſi unicum impedimentum, aut ſaltem præcipuum, ne in hac prædicatione *Omnis homo eſt Animal* attingantur omnes ſpecies, atque individua animalium, eſt, quia indè ſequeretur hanc prędicationem fore falſam,cum hoc non ſequatur, reſtat nullum eſſe impedimentum amplæ hujus ſignificationis, quam ex ſe habet terminus *Animal*.

93. Urgetur 2.Veritas hujus prædicationis.*Omnis homo eſt Animal* eſt metaphyſicè connexa cum veritate alius prædicationis affirmantis omnem hominem eſſe animal, & ſimul tangentis ex parte objecti cunctas ſpecies, atque individua animalis; ergo veritas hujus prædicationis non eſt impedimentum, ne per ipſam tangantur cunctæ ſpecies, atque individua Animalium. Probatur antecedens veritas dictæ prædicationis eſt metaphyſicè connexa cum veritate hujus *Omnis homo eſt aliquod Animal* (nam ut verè ſupponit P. Izq. à termino ſingulari benè arguitur ad disjunctivum: quamobrem etiamſi animal ſignificatum per dictam prædicationem foret Animal ſingulare, benè argueretur ſic *Omnis homo eſt Animal*; ergo *omnis homo eſt aliquod Animal*.) Sed hæc prædicatio, *Omnis homo eſt aliquod Animal* vera eſt, atque attingit cunctas ſpecies, atque individua animalium, ut eſt certum: ergo veritas hujus prædicationis *Omnis homo eſt Animal* connectitur cum veritate alius propoſitionis affirmantis, *Omnem hominem eſſe Animal*, & attingentis cunctas ſpecies, atque individua animalium: ergo quod ipſa ſit vera non eſt impedimentum &c. Et hæc de prima parte minoris illius ſyllogiſmi poſiti num. 89.

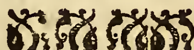
94. Probo jam secundam partem, scilicèt hanc prædicationem: *Omnis homo est Animal* non repræsentare expresè multiplicitatem naturæ Animalis. Modus tendendi hujus prædicationis. *Omnis homo est Animal* est prorsùs similis, atque æqualis modo tendendi hujus. *Omnis Persona Divina est Deus*, ut per se patet. Sed hæc secunda non habet per suam essentiam repræsentare clarè, & expresè multiplicitatem Dei, sed tantummodò eorum quæ sunt Deus; ergo neque prima prædicatio habet per suam essentiam repræsentare clarè multiplicitatem animalis, sed tantùm eorum, quæ sunt animal, nempè hominum; ergo non repræsentat re vera talem multiplicitatem, quivis namque actus habet juxta adversarios per suam essentiam significare, quod significat. Neque dicas rem logicam, & humilem non debere explicari Mysterio sublimi Trinitatis; quoniam licet istud sit verum de explicatione *ponente in re humili, & logica totam arduitatem illius Mysterii*. Est falsum de explicatione id non faciente. Et talis est nostra: quis enim dicat, sequi duo realiter identificata cum eodem tertio non identificari realiter inter se, ex eo quòd hæc prædicatio, *Omnis homo est Animal* non debeat per solam suam essentiam significare *expresè* multiplicitatem naturæ animalis? ex præcisione cognitionis nostræ sequiturne quippiam in objectis?

95. Neque venit ad rem responsio recurrendi ad incapacitatem multiplicationis, quam habet natura Divina, secùs natura animalis. Nam, ut supra dictum est, multiplicitas, atque immultiplicitas objecti non est legitima regula ad cognoscendum, quando actus intellectus significat, vel non significat *expresè* multiplicitatem, ut constat exemplis ibidem adductis. Dices 2. Ex vi præcisè harum tendentiarum. *Omnis persona Divina est Deus*. *Pater & Verbum sunt Deus* eliceret intellectus multiplicitatem naturæ divinæ, nisi per fidem cohiberetur: ergo etiam ex vi præcisè hujus dendentiæ. *Omnis homo est Animal*, & hujus *Homo, & Equus sunt animal* deprehenderet intellectus multiplicitatem naturæ animalis, nisi per fidem cohibeatur; Sed non cohibetur, ut est certum: ergo ex vi præcisè harum tendentiarum deprehendet intellectus multiplicitatem animalium; ergo quia hæ tendentiæ per se præcisè proponunt clarè, & expresè multiplicitatem naturæ animalis.

96. Nego antecedens si loquamur, ut in præsenti loquimur de intellectu jam sciente esse possibilem in genere distinctionem virtualem, aut formalem ex natura rei: tum quia ex vi præcisè antecedenceden-

cedentis, quod omninò præſcindit à multiplicitate naturæ Divinæ nequit intellectus colligere hanc multiplicitatem, tametſi per fidem non cohibeatur; At iſtæ tendentiæ omninò præſcindunt à multiplicitate naturæ Divinæ, cum omninò præſcindant ab eo, quòd natura Divina diſtinguatur, vel non diſtinguatur virtualiter, ſive alio ęquivalente modo ab eis, cum quibus identificatur: ergo. Tum quia vel dicis iſtas tendentias per ſe præcisè, atque eſſentia ſua ſignificare mediatè, aut immediatè multiplicitatem naturæ divinæ: vel dicis illas per ſe præcisè, ac ſecundum ſuam eſſentiam inſpectas præſcindere à ſignificando multiplicitatem clarè, & expreſsè; Si primum, ſequuntur duo abſurda, unum eſt, iſtos modos tendendi eſſentiâ ſuâ eſſe falſos, ſiquidem eſſentiâ ſuâ ſignificabunt clarè, & expreſsè multiplicitatem naturæ divinæ: Alterum eſt, fidem docere veritates contra eſſentiam, & naturam rerum, ſiquidem fides docet, iſtos modos tendendi eſſe veros, & non ſignificare ullatenùs multiplicitatem naturæ divinæ, quod cenſes contrarium naturæ eorumdem.

97. Si propterea eligas ſecundum membrum dilemmatis, quod ſanè verum eſt: ſic argumentor: ergo ex iſtis tendentiis præcisè, ut talibus, malè deduceret intellectus conſcius, eſſe poſſibilem alterutram illam diſtinctionem, multiplicitatem naturæ divinæ, etiamſi per fidem non flecteretur in oppoſitum. Quippè malè ratiocinatur mens humana, quoties deducit aliquem conceptum ex antecedenti, quod per ſe præſcindit à ſignificando mediatè, & immediatè ipſum conceptum. Igitur ſicut ex eo præcisè, quod Petrus ſit ens, malè concluditur determinatè eſſe ens creatum, quamvis aliundè ſit evidens, eſſe ens creatum, ſcilicet, quia ens præcisè eſt indifferens ad creatum, & increatum. Ita ex eo præcisè quod natura aliqua communicetur pluribus, malè concluditur determinatè, illam eſſe multiplicem, quamvis aliundè ſit evidens, illam eſſe multiplicem, ſcilicet quia hoc, quod eſt *communicari multis* eſt ratione noſtra indifferens ad communicationem ſine ſui multiplicitate (ut convenit naturæ divinæ) & ad communicationem per ſui multiplicitatem, ut à parte rei accidit in creatis. Sed hoc aliundè, quàm ex mera illa tendentia, eſt nobis notum.

§. II.

§. II.

98. JAm ratio mihi à priori est. Nulla tendentia formaliter præscindens à multiplicitate naturæ Animalis, significat clarè, & expressè talem multiplicitatem. Sed hæ tendentiæ. *Omnis Homo est Animal*, *Homo*, *& Equus sunt Animal* formaliter præscindunt à multiplicitate naturæ animalis, licèt proponant ipsam, ut identificatam cum multis. Probatur. Omnis tendentia ita proponens naturam aliquam, ut identificatam cum multis, ut omninò præscindat ab eo, quod natura illa distinguatur virtualiter (idem de distinctione formali ex natura rei) vel non distinguatur virtualiter at illis multis, omninò præscindit à multiplicitate illius naturæ saltem respectu intellectus scientis in genere possibilitatem, & energiam ejus distinctionis. Sed dictæ tendentiæ ità proponunt naturam animalis identificatam cum multis, ut omninò præscindant ab eo, quod illa distinguatur virtualiter, vel non distinguatur virtualiter ab illis multis, quandoquidem ex vi præcisè harum tendentiarum, nequit intellectus assequi, an natura animalis distinguatur, vel non distinguatur virtualiter ab hominibus; Ex hoc quippè antecedente *Omnis homo est Animal*, nisi aliud adjungatur, ineptè argueremus animal distingui, aut animal non distingui virtualiter ab hominibus; ergo.

99. Probo majorem. Omnis tendentia præscindens ab eo, quo posito, natura non esset multiplex, & quo ablato natura esset multiplex, præscindit ab eo, quòd natura sit multiplex, vel non sit multiplex. Sic quia albedo est forma, qua posita in pariete, paries est albus, & quâ ablatâ paries non est albus, ideò quicumque actus præsciderit ab eo, quòd detur, vel non detur albedo in pariete, præscindit ab eo, quòd paries sit albus, vel non sit albus. Sed distinctio virtualis (idem respectivè dic de aliis similibus distinctionibus) inter naturam, & subjecta, quibus communicatur natura, est illud, quo posito, natura non esset multiplex (ut contingit in divinis, ubi natura non est multiplex, licet identificata cum multis, eo titulo, quod distinguatur virtualiter ab illis multis) & quo ablato, natura esset multiplex, ut realiter contingit in creatis, ubi natura animalis, v. g. est realiter multiplex, quia ità identificatur cum multis, ut ab illis non distinguatur virtualiter; ergo omnis actus ità proponens naturam identificatam

cum

cum multis, ut præſcindat ab eo, quòd talis natura diſtinguatur, vel non diſtinguatur virtualiter, vel alio ſimili modo, ab illis multis, præſcindit ab eo, quòd natura ſit, vel non ſit multiplex, quamvis illa à parte rei ſit multiplex, & aliundè hoc evidenter ſciatur.

100. Explicatur. Naturam aliquam eſſe à parte rei multiplicem non ſtat præcisè in eo, quòd natura illa à parte rei identificetur cum multis (alioquin natura divina, quæ à parte rei identificatur cum multis, eſſet à parte rei multiplex,) ſed ulteriùs dicit, quod natura illa non diſtinguatur virtualiter, vel alio ſimili modo ab illis multis: ſi enim virtualitèr diſtingueretur, non eſſet à parte rei multiplex, licèt à parte rei identificaretur cum multis; ergo naturam aliquam eſſe mentalitèr, ſeù ratione noſtra multiplicem, non ſtat præcisè in eo, quòd natura illa clarè appareat identificata cum multis, ſed ulteriùs addit, quod appareat, ut non diſtincta virtualiter ab illis multis. Ergo actus ille, per quem, licèt natura appareat identificata cum multis, nihilominùs non appareat ut diſtincta virtualiter verbi gratia ab eis multis eſt actus, per quem non apparet ut multiplex; Sed tales ſunt illæ prædicationes, *Omnis Homo eſt Animal*, *&c.* Ergo, &c.

101. Reſpondebis 1. Nos falſum aſſumpſiſſe medium. Nàm fieri poteſt, ut cognitio præſcindat omninò à diſtinctione virtuali naturæ cum ſuis inferioribus, & nihilominùs repræſentet clarè, & expreſsè multiplicitatem illius naturæ, ut videri poteſt in hac prædicatione. *Omnis Homo eſt aliquod Animal.* Reſpondeo. Verum eſt poſſe id contingere, quando terminus mentalis ſignificans illam naturam immediatè afficiatur ſigno diſtributivo, aut diſiunctivo; Cæterum quando hoc non contingit, & solùm probatur actualem prædicationem repræſentare expreſsè multiplicitatem naturæ ex eo quod proponat illam naturam identificatam cum multis, ſi præſcindatur à diſtinctione virtuali inter naturam, & illa multa non concluditur illam prædicationem repræſentare clarè multiplicationem illius naturæ. Et hoc contingit impræſentiarum. Solùm poteſt probari hanc prædicationem: *Omnis Homo eſt Animal*, repræſentare clarè multiplicitatem naturæ animalis, ex eò quòd clarè proponat hanc naturam identificari cum multis. Hùc advenit noſtra ratio à priori, ſcilicet ex hoc capite non benè probari aſſumptum, ſiquidem dicta prædicatio omninò præſcindit ab eo, quòd natura Animalis diſtinguatur, vel

non

non distinguatur virtualitèr ab eis multis, quibuscum identificatur.

102. Respondebis 2. Præfata prædicatio clarè repræsentat multiplicitatem eorum, qui sunt Animal; eò quòd repræsentet multiplicitatem hominum. Cur igitur non repræsentat clarè, & expresè multiplicitatem Animalium? Respondeo. A parte rei datur multiplicitas eorum, qui sunt Deus. Cur ergo non datur à parte rei multiplicitas Deorum? Sanè non ab aliam causam, nisi qvia datur distinctio virtualis, aut alia ęquivalens, quam malueris, inter Deum, & Personas, quæ sunt Deus; atque idcircò licèt à parte rei detur multiplicitas eorum, qui sunt Deus, non tamen datur multiplicitas Deorum. Similiter in ordine apparentiæ, sivè repræsentationis; Verum est dictam prædicationem expresè repręsentare multiplicitatem eorum, qui sunt Animal, quia tamen prorsùs præscindit in suo modo tendendi ab eo, quòd detur, vel non detur distinctio virtualis inter naturam Animalis, & illos qui sunt Animal; ideò præscindit ab eo, quòd natura Animalis sit, vel non sit multiplex. Præscindit inquam respectu intellectus jam scientis in genere possibilitatem distinctionis dictæ.

103. Respondebis 3. De conceptu formæ constituentis naturam universalem est abstrahere, seù præscindere naturam à suis inferioribus; Ergo cognitio, quæ non abstrahit, sed potiùs contrahit naturam ad sua inferiora, nequit esse forma constitutiva universalis; At dicta prædicatio non abstrahit, sed potiùs contrahit naturam ad inferiora; Ergo. Respondeo. De conceptu formæ constituentis universale solummodò sunt duo prædicata, quæ totiès inculcavimus, nempè unum positivum, scilicèt attingere naturam à parte rei multiplicem, alterum negativum, nempè non proponere clarè, & expresè illius naturæ multiplicitatem, nàm hoc ipso, quod non proponat clarè hanc multiplicitatem, constituit mentaliter unam illam naturam, capacemque definiri unica definitione in sensu explicato supra. Ergo quæcumque alia prædicata adsint, vel desint, modo hoc duo perseverent non obstant, quominùs cognitio sit forma constitutiva universalis. Dicimus ergo dictam prædicationem contrahere quidem naturam ad sua inferiora, attamen non proponere clarè, & expresè multiplicitatem ob rationem supra datam. In forma distinguendæ sunt propositiones. Est præscindere naturam à suis inferioribus præcisione attingente rationem à parte rei multiplicem, & non proponenre clarè talem multiplicita-
tem,

tem; concedo: alia præcisione nego. Et similiter explicandum est illud de contractione, de qua posteà.

104. Respondebis 4. Cum homo sit formaliter Animal rationale, necesse est, quod ex vi præcisè hujus prædicationis *Omnis homo est Animal*, possit intellectus sic dicere: Hic homo est Animal, & hic homo est animal &c. Undè potest intellectus sic ultrà progredi: *Hoc Animal rationale est Animal, & hoc Animal tationale est Animal, &c.* Ecce jam multiplicitatem naturæ Animalis; Ergo ex vi præcisè hujus tendentiæ prædictæ, potest intellectus deprehendere multiplicitatem naturæ animalis: Jam monui disputationem præsentem, sicut disputationem de identitate, ac distinctione formali, non procedere de rebus, prout sunt in seipsis, sed esse reflexas, procedereque de rebus *prout apperentibus* per actus intellectus, & quidem non per quoscumque, sed per tales, & tales, de quibus fuerit sermo, v. g. Non disputamus, an natura Animalis sit à parte rei multiplex? Neque an multiplicitas hæc sit evidens? sed præcisè, an sit evidens *ex vi præcisè* hujus prædicationis: Omnis homo est Animal.

105. Hoc notato dico: Aliud est, quod homo sit formaliter Animal *formalitate stante in sola prædicta prædicatione*. & aliud est, quod sit formaliter Animal, formalitate alibi stante. Hoc secundum est verum, illud primum est falsum. Nàm licèt certum atque evidens sit, hominem esse formaliter Animal, non tamen est certum, atque evidens ex vi præcisè hujus tendentiæ; Omnis homo est Animal: Quoniam, qui ex vi præcisè hujus prædicationis argueret hominem esse formaliter Animal, malè argueret; Ergo licèt ex vi dictæ prædicationis possit intellectus sic inferre: *Hic homo est Animal, & hic homo est Animal*; at vero ex vi præcisè dictæ prædicationis, non potest intellectus sic inferre: *Hoc Animal rationale est Animal, & hoc Animal rationale est Animal*, sed tantùm ex vi dictæ prædicationis, & aliorum principiorum, ex quibus didicimus Hominem esse formaliter Animal.

106. Respondeo 2. Quod licèt homo esset formaliter Animal, & hoc ex vi præcisè dictæ prædicationis, nihilominus ex illa sola non posset intellectus, conscius possibilitatis in genere distinctionis virtualis, aut formalis ex natura rei sic deducere: *Hoc Animal rationale est Animal, & hoc Animal rationale est Animal*, sed sic; hoc, quod est animal rationale est anjmal &c. Ecquodnam est discrimen inter utrumque discursum? Ingens, quod facillimè explicatur. Persona Divina sub hoc conceptu adæquato *Persona Divina* est for-

maliter Deus, & tamen ex vi hujus prædicationis: *Omnis Persona Divina est omnipotens*, non valet intellectus sic descendere. *Hic Deus est omnipotens, & hic Deus est omnipotens*, alioquin descensus foret falsus, quippè qui expresse multiplicaret Deitatem.

107. Solùm ergo ex ea prædicatione potest intellectus sic descendere. *Hæc Persona, quæ est Deus, est omnipotens, & hæc Persona, quæ est Deus, est omnipotens, &c.* Cujus ratio est; Quoniàm licèt Persona Divina sub hoc conceptu sit formalissimè Deus; Attamen sub hoc solo conceptu non multiplicat formaliter Deitatem: nam quamquam sub hoc conceptu proponat identitatem sui cum Deo; nihilominùs sub hoc conceptu non reiicit distinctionem virtualem sui à Deo. Idem in præsenti. Transeat hominem sub hoc conceptu *Omnis Homo est Animal* esse formaliter Animal rationale; attamen sub hoc conceptu non multiplicat formaliter naturam Animalis, nimirùm quia sub hoc conceptu non reiicit distinctionem virtualem sui à natura Animalis; Ergo ex vi præcisè hujus prædicationis, non potest intellectus facere descensum objectum, sed solùm descensum à nobis expositum. Denique respondebis, quod jam supra rejectum est, nimirum hunc recursum ad excelsum Trinitatis mysterium non decere logicos. Sed jam distinxi inter recursum, sive explicationem ponentem in re logica arduitatem illius mysterii: & non ponentem. Primum non decet: at non facimus primum. Secundum est quod facimus. Et non est cur dedeceat. 1. Quia ex fide didicit non pauca lumen naturale, & ex illo eodem mysterio novimus, quo sensu sint metaphysica principia illa. *Quæ sunt eadem uni tertio. Quæ repugnant uni tertio.* Item quo modo fieri debeant conversiones logicæ, ut notavi disp. 2. Dialecticæ. 2. Quia illud esse mysterium, non tollit, quod sit verum. Unum autem verum utile est ad explicandum aliud verum. 3. Quia in præsenti non dicimus, quod *est*; sed quod *apparet*, aut *non apparet*. Absurdum autem non est, quòd ex vi præcirè unius nostri actus *appareat*, aut non *appareat* aliquid quod est in Deo.

CAPUT

CAPUT SEXTUM.

Duæ Classes objectionum.

108. Ardo totius doctrinæ hucusque productæ super duas veritates versatur. Altera est actuales prædicationes, quarum hactenùs meminimus, tangere ex parre objecti naturam omnibus convenientem. Altera est, easdem prædicationes non proponere clarè, & expresse ejusdem naturæ multiplicitatem; Idcircò argumenta contraria in duos redigam ordines, alterum eorum, quæ intendunt per actuales prædicationes non tangi naturam re ipsa convenientem omnibus omninò inferioribus: alterum eorum, quæ suadent actuales prædicationes supra scriptas repræsentare clarè, & formaliter multiplicitatem naturæ. Objicies ergo 1. tum ex P. Izquierdo, tum ex RR. Omne judicium eam solam naturam attingit ex parte objecti, quam prædicat de subjecto; At judicium hoc *Petrus est Homo* non prædicat de Petro naturam aliorum hominum, sed præcisè naturam humanam singularem existentem in ipso Petro, ergo hoc judicium non attingit ex parte objecti naturam aliorum hominum, & similiter ea prædicatio: Omnis homo est Animal, non attingit ex parte objecti naturam omnium Animalium, sed eam solam, quæ est in hominibus. *Disp. 17. Phari numer. 81.*

109. Major multifariam probatur. 1. Ex D. Thoma sic ajente: *Homo, qui prædicatur de Sorte idem est cum Sorte, & qui prædicatur de Platone. idem est cum Platone, cum prædicatum insit subjecto*; Quod addit esse verum, *licet Homo non prædicetur de Sorte, secundum quod est particularis*; Idest: licèt homo non prædicetur affectus termino *hic*. At hoc est falsum, si judicium prædictum non prædicaret de Petro solam naturam ipsius Petri: Nam si aliorum quoque hominum naturas prædicaret de Petro, fieret, quod prædicaret de Petro illud quod non est Petrus, siquidem hic non est natura aliorum Hominum. Ergo. 2. Nullum Judicium singularizans mentaliter, etsi non expressè ex parte actûs, naturam, constituit hanc universalem, proindeque non tangit naturas cæterorum hominum; At prædictum judicium est id generis: Nàm hoc pacto rectè explicatur modus, quo per actuales prædicationes, natura *Opusc. 56.*

quæ priùs erat confusa contrahatur ad inferiora unicuique tribuendo quod suum est; ergo.

110. 3. Judicium eam solam naturam prædicat de Petro, quam per apprehensionem simplicem comparativam, præviamque ad judicium agnovit intellectus Petro convenire; At præviè ad judicium prædictum agnovit intellectus convenire Petro solam naturam singularem. Agnovit quippè Petrum, ut talem, aliàs de Petro ut tali nil prædicaret; Petrus autem ut talis formaliter exprimit solam suam naturam singularem, nàm Petrus idem est formaliter, atque hic Homo. Ergo. 4. Sequitur, quod etiam per definitionem Hominis *Animal rationale*, constitueretur universalis natura animalis; Item natura humana per hoc judicium: *Hic homo est homo*.

111. Hoc argumentum, cui multum fidunt contrarii, duo manifestè falsa probare videtur, Primum est hoc judicium *Petrus est Homo*, idem respectivè de istis aliis, fore falsum in hypothesi, quod ex apprehensionibus realitèr distinctis coalesceret; Nam per vos, ut judicium sit verum, opus est affirmare de subjecto illam solam naturam, quæ identificatur cum illo; At judicium hoc in hypothesi dicta aliquomodo affirmat de Petro non solam naturam identificatam cum illo, verum etiam omnes alias naturas humanas; Nàm affirmat de Petro illud, quod significatur per terminum *Homo*. Et per eum significantur omnes naturæ humanæ, siquidem per eum significaretur, si talis apprehensio foret separata ab aliis duabus, & ob accidentalem conjunctionem sui cum aliis duabus apprehensionibus, nequit amittere suam significationem, utpotè sibi essentialem, juxta sententiam adversariorum, longè probabilius dicentium, omnem actum intellectus per suam essentiam habere significare id quod significat, de qua re egimus disp. 1. Dialectico. Ergo.

112, Porrò præfatum judicium, quamquàm ex tribus apprehensionibus compactum, verum est, nempè quoniam de Petro non affirmaret omnes naturas humanas distributivè, aut copulatiuè acceptas, sed dumtaxat indefinitè acceptas modo explicato capite antecedenti. Idem dicimus in præsenti de isto judicio, licèt simplex sit, atque indivisibile. Secundum, quod probat objectio, est. Hoc judicium. *Petrus est aliquis Homo*, fore quoque falsum cum non affirmet de Petro solam naturam ipsi intimam, sed etiam omnes alias humanitates. Quod ergo vos dixeritis de hoc judicio æquivalenter

valenter disiunctivo, dicam ego de judicio indefinito respectu naturæ humanæ, quale est hoc *Petrus est homo*.

113. Ad objectionem concedo illam totam si procedat de prædicationibus verbalibus, juxtà quartum notatum numero 68. sin de mentalibus, nego minorem, seù potiùs distinguo illam. Non prædicat de Petro naturas aliorum Hominum *distributivè*, seù *copulativè* acceptas, concedo minorem, quippè esset judicium falsum, *indefinitè*, seù modo æquivalenti disiunctioni suppositas; nego. Ad probationem quidquid sit, num opusculis omnibus D. Thomæ certa omninò fides debeatur, ob rationem Eminentissimi P. Bellarmini, respondeo, textum illum non esse canonem universalem Sancti illius Doctoris, siquidem voluntas potest injungere intellectui judicium, quod sit verum, & non prædicet de Sorte eum solum hominem, qui est in Sorte; hoc nempè judicium: *Sortes est aliquis homo*. Sed esto verbis illis præscribi regulam universalem, distinguo majorem. Homo, qui prædicatur de Sorte idem est cum Sorte, eo modo quo prædicatur de illo, concedo majorem; diverso modo, nego majorem, & nego quoque minorem. Hujus probationi respondeo; si illud judicium prædicaret de Petro aliorum hominum naturas distributivè, aut collectivè suppositas, (quod minimè dico,) esset falsa sententia Divi Thomæ; secùs si prædicat de Petro aliorum naturas indefinitè acceptas; Nam Petrus identificatur cum aliorum hominum naturis indefinitè, atque disiunctivè suppositis ob rationem datam numero 91. Recognosce illam.

Bellarm. de Script. Eccles. in S. Thoma.

114. Ad secundam probationem; Nego minorem; Ad probationem dico. Per actuales prædicationes, in quibus natura supponitur indefinitè (qualis est ista) non contrahi clarè naturas ad inferiora, ità ut cuique inferiori tribuatur præcisè quod suum est. Quod etiam contingit in prædicationibus, in quibus natura supponitur particulariter, vel disiunctivè. Contrahitur autem natura ad inferiora cuique tribuendo, quod suum est per actuales prædicationes expressè, ac immediatè singularizantes naturam, v. g. per hanc *Petrus est hic homo*. Tertiæ probationis, neque major, neque minor sunt firmæ, proindeque potes alterutram negare; Non *major*. Quoniam supposito, quod per simplicem comparationem agnoscat intellectus, Petro convenire singularem humanitatem; Valet nihilominùs prorumpere in comparationem compositam tangentem omnes humanitates, easque aliquo modo affirmantem

de

de Petro, v. g. in hanc *Petrus est aliquis homo*: ergo similiter potest intellectus prorumpere in prædicationem affirmantem de Petro omnes humanitates indefinitè suppositas.

115. Non *minor*; quia etiam per simplicem comparationem noscit intellectus Petro convenire posse omnes humanitates indefinitè acceptas, quia noscit posse de Petro affirmari rationem hominis abstractè, ac in confuso, quin exprimatur illa determinata humanitas, cum qua identificatur; ergo potest intellectus prodire in judicium affirmans indefinitè naturas aliorum hominum. Ad quartam respondeo per illam definitionem, si verbalis sit, attingi solam naturam animalis identificati cum homine; quia hæc est institutio illorum verborum. Si sit mentalis, & per illam mente signemus hominem solum, & in hoc solo mentem figamus, dicimus idem: Cumque hoc contingat, quando hominem solum definimus, hac de causa quando est definitio, plerumque non attingit naturam communem omnibus animalibus, quia in solam naturam humanam oculos mentis figimus tunc.

116. Si verò mentali ea tendentia *Animal rationale* utamur abstractè, præscindentes ab eo, quod sit hominis definitio, cum ex vi ipsius præcisè, abstrahendo ab aliis principiis evidentibus, non appareat quodnam ex eis duobus sit genus, quodnam differentia, quodnam contrahat, quodnam contrahatur, inde est quod illa præcisè ut talis, atque præscindendo ab aliis principiis aliundè notis, non est definitio quoad intellectum non habentem aliud lumen. Et consequenter præcisè, ut talis attingit naturam omnium animalium, sicut attingeret, casu quo ex duabus distinctis realiter apprehensionibus coalesceret, & est cognitio realiter distincta ab altera similis prorsùs tendentiæ, qua utimur ad hominem definiendum. Oportet namque fateri cognitionum nostrarum inopiam, paulò minorem, quàm verborum: unde sicut verbis habentibus eumdem sonum solemus uti ad significandum res valdè diversas; ità cognitionibus habentibus eumdem mentalem sonum, seu tendentiam; Et tunc ex speciebus, vel aliis principiis determinantibus ad cognitionem, indagandum est objectum, quod per suammet essentiam significant tales, aut tales cognitiones.

117. Illud autem judicium: *hic homo est homo*, habet duo objecta, ut jam advertimus numero 73. unum est individua natura hujus hominis, alterum natura humana indefinitè sumpta; Hanc, & non illam constituit universalem, ut contingeret, si coalesceret

ex

ex apprehensionibus realiter distinctis, quæ profectò non amitterent suam significationem, quæ ipsis essentialis supponitur, ob accidentalem inter se conjunctionem.

§. II.

118. INstabis. Hoc judicium. *Petrus est hic homo*, non tangit naturam cæterorum hominum, eo quòd ly *hic* coarctat amplitudinem prædicati. At etiam subjectum hujus prædicationis, quam vocamus indefinitam *Petrus est homo* coarctat amplitudinem prædicati; ergo hæc prædicatio non attingit naturas cæterorum hominum. Nego minorem ob rationem jam datam, ubi diximus amplitudinem, atque singularitatem subjecti, non esse aptam regulam, ut taxemus amplitudinem, seu singularitatem prædicati: Instabis 2. Etiam is actus *Petrus est hic homo* æquivalet quoad veritatem huic prædicationi vaganti per cunctos homines. *Petrus est hic homo, vel hic homo &c.* Et tamen ille non tangit naturas omnium hominum: ergo quod hic actus, quem censemus indefinitum *Petrus est homo* æquivaleat prędicationi disjunctivæ, non probat eum tangere naturas omnium hominum. Concedo totum. Etenim æquivalentiam prædicationis indefinitæ cum disjunctiva non adduxi probaturus positivè illam tangere omnes humanitates, sed ostendendi causa impedimentum per adversarios constructum collabi. Ideò enim autumant illi hanc prędicationem *Petrus est homo* non tangere naturas aliorum hominum, quia esset falsa; quibus nos reponimus prædicationem disjunctivam, quæ vera est, quamvis naturas aliorum attingat.

119. Instabis 3. Omne judicium affirmativum habens modum tendendi non disjunctivum, sed determinatum, indispensabiliter, poscit ad sui veritatem, quod prædicatum secundum totum, quod dicit in recto, identificetur cum subjecto; Nam hoc est, quod per id generis judicia affirmatur. At hæc prædicatio *Petrus est homo* est judicium affirmativum habens modum tendendi non disjunctivum; sed determinatum; ergo ad sui veritatem indispensabiliter poscit, quod prædicatum secundum totum, quod dicit in recto identificetur cum subjecto, sed hoc non evenit juxta nostram sententiam, siquidem censemus prædicatum dictæ prædicationis esse omnes homines, & non contingit, quod omnes homines identificentur cum Petro: ergo. Retorquetur hoc argumentum in hypothesi, quod

præ-

prædicta prædicatio componatur ex apprehensionibus distinctis: quandoquidem tunc habet modum tendendi, non disjunctivum, sed determinatum, & tangit ex parte prædicati cunctos homines ob rationem sæpè prolatam, & tamen est prædicatio vera.

120. Respondeo 1. Eam prædicationem habere modum tendendi disjunctivum, non quidem *formaliter* (siquidem non constat copula, *vel*) sed *æquivalenter*. Quoniam ly *Homo* habet suppositionem indefinitam, & cum aliundè sit in materia contingente, eo quòd licet Petro sit essentiale esse hominem, *homini* tamen, ut sic in specie non est essentiale esse Petrum; idcircò æquivalet suppositioni disjunctivæ; Quapropter non poscit ad sui veritatem, quod totum prædicatum identificetur cum subjecto, ut constat in hac propositione habente quoque modum tendendi disjunctivum, non formaliter, sed æquivalenter *Petrus est aliquis Homo*.

121. Respondeo 2. Totum quod ista prædicatio significat per prædicatum mentale, identificatur cum subjecto, eo modo, quo per istam prædicationem enunciatur. Nam per istam prædicationem tantum enunciantur de Petro cuncti homines indefinitè suppositi; At cuncti homines indefinitè suppositi identificantur cum Petro: quoniam sicut dicere cunctos homines disjunctivè acceptos identificari cum Petro, nil aliud est quàm dicere, Petrum esse hunc hominem, vel hunc hominem &c. ità dicere cunctos homines indefinitè suppositos identificari cum Petro, nil aliud est, quàm dicere, Petrum participem esse rationis significatæ per hunc conceptum *Homo*; Quod sanè verum est; Et hoc de prima objectionum classe conantium probare actuales prædicationes non attingere naturam re ipsa convenientem multis. Perpendamus eas, quæ hoc assumpto prætermisso intendunt suadere actuales prædicationes dictas significare, clarè, ac expresè multiplicitatem naturæ.

122. Objicies 2. Nulla tendentia formaliter exprimens differentias alicujus naturæ, constituit illam universalem metaphysicè; At cognitiones id generis. *Omnis homo est animal*: *Homo*, *&* *Equus sunt Animal* formaliter exprimunt differentias naturæ Animalis, ut patet; ergo. Majorem probant. 1. Adversarii crebris auctoritatibus Aristotelis, & D. Thomæ. Probant 2. Nulla tendentia formaliter multiplicans naturam constituit ipsam universalem metaphysicè; At omnis tendentia formaliter exprimens differentias naturæ formaliter multiplicat naturam, quippè juxta

com-

communem mortalium apprehenſionem differentiæ formaliter, ut tales formaliter dividunt, ac multiplicant naturam: ergo nulla tendentia &c. Reſpondeo cognitio bifariam poteſt exprimere clarè differentias. Primò exprimendo illas formaliter, ut dividentes naturam illam, nimirùm ſignificando non modò, ut identificatas cum natura, verùm etiam, ut repellentes omnem diſtinctionem virtualem inter ſe ipſas, & naturam, quod fiet per has, aut ſimiles tendentias. *Omnis homo eſt abſque ulla diſtinctione virtuali, ac formali ex natura rei Animal. Petrus, & Joannes ſunt homines diſtincti*. Secundò. Poteſt cognitio clarè exprimere differentias, *ſed materialiter tales* exprimendo nimirum illas identificari cum natura, præſcindendo tamen ab eo, quòd naturam dividant, aut multiplicent.

123. Quod fieri poſſe conſtat ex hoc judicio *Pater, & filius ſunt Deus*: quod quidem exprimit Paternitatem, & filiationem, quæ ſunt differentiæ, aut quaſi inter Patrem, & Filium, ut identificatas cum natura Divina: & tamen non ſignificat illas, ut multiplicantes, ac dividentes naturam Divinam; Nam ſi hoc modo illas ſignificaret per ſolam ſuam eſſentiam, haberet illas ſignificare hoc modo, proindeque per ſolam ſuam eſſentiam, eſſet judicium falſum. Conſtat item ex noſtra ratione à priori, juxta quam poteſt cognitio repræſentare differentias, ut identificatas cum natura, præſcindendo tamen ab eo, quòd diſtinguantur, vel non diſtinguantur virtualiter à natura; quapropter præſcindendo ab eo, quòd natura ſit, vel non ſit multiplex. Dicimus igitur, quod objectæ prædicationes proponunt clarè, ac expreſsè differentias naturæ animalis *materialiter* ſumptas, hoc eſt præcisè, ut identificatas cum natura animalis; non verò formaliter ſumptas, hoc eſt, ut dividentes naturam animalis.

124. Ad primam probationem majoris reſpondeo, Ariſtotelem, & D. Thomam locutos fuiſſe de differentiis formaliter, ut talibus, non de differentiis materialiter acceptis: quia quemadmodum ad hoc, ut natura aliqua ſit à parte rei multiplex, ſat non eſt, quod natura illa à parte rei identificetur cum multis (cujus teſtis eſt natura Divina) ſed ulteriùs deſideratur, quod natura illa, nec virtualiter, nec ex natura rei formaliter diſtinguatur ab illis multis. Ità ad hoc, ut natura aliqua *appareat* multiplex, non ſufficit, quod appareat identificata cum multis, ſed præterea requiritur, quod *appareat* incapax diſtinctionis virtualis ab illis multis; ergo quan-

do D. Thomas statuit differentias multiplicare naturam, non locutus fuit de differentiis materialiter sumptis, idest de differentiis, ut præcisè identificatis cum natura.

125. Ad secundam nego minorem cum sua falsa probatione, quoniam Paternitas, filiatio, spiratioque passiva sunt differentiæ formales Divinarum Personarum; Et tamen nec realiter, nec formaliter per judicium verum dividunt naturam Divinam, ergo immeritò censes esse legem prorsùs universalem istam apprehensionem: Et ratio est ea, cui sæpè institimus. Eo ipso, quod actus præscindat ab eo, quòd differentiæ distinguantur, vel non distinguantur virtualiter à natura, præscindet ab eo, quòd multiplicent, vel non multiplicent naturam, ut jam explicatum, ac probatum est. Sed quamquam actus proponat differentias formaliter, ut identificatas cum natura, fieri potest, ut præscindat ab eo, quòd differentiæ illæ distinguantur, vel non distinguantur virtualiter à natura; Ergo quamquam &c.

126. Porrò lex Philosophorum suffragiis sancita est, differentias absolutè loquendo, atque in sensu directo dividere, multiplicareque naturam. Ceterùm non est inconcussum dogma illas multiplicare *formaliter*, *clarè*, *ac expressè* naturam per quoscumque actus per quos apparuerint, ut identificatæ cum natura, nisi fiat recursus ad incapacitatem distinctionis virtualis, quæ quidem incapacitas non constat nobis ex vi præcisè prædicationum, de quibus hactenùs. Si malueris dicito, differentias multiplicare naturam, vel realiter, vel virtualiter: idest ex vi solius cognitionis affirmantis identitatem inter naturam, & differentias posse intellectum deducere illam naturam esse multiplicem realiter, vel virtualiter. Hæc autem virtualis multiplicitas apparens non opponitur cum eo, quòd natura strictè, & verè appareat instar unius: quemadmodum naturam Divinam re ipsa esse virtualiter multiplicem hoc est cum multis identificatam non opponitur cum eo, quòd re ipsa sit à parte rei una.

127. Instabis primo. Quoties apparent Homo, & Equus sub propriis conceptibus, apparent formaliter, ut multiplicantes naturam animalis. At per hanc prædicationem *Homo*, *&* *Equus sunt Animal* apparent Homo, & Equus sub propriis conceptibus: ergo. Major probatur. 1. Quoties Homo, & Equus apparent, ut animalia distincta, apparent, ut multiplicantes naturam animalis; At quoties apparent sub propriis conceptibus, apparent,

ut animalia distincta; Nam homo sub hoc conceptu apparet, ut animal distinctum ab equo, & equus sub hoc conceptu apparet, ut animal distinctum ab homine; ergo quoties &c. Probatur 2. eadem major. Homo, & Equus non tantùm sunt formaliter distincti, ut Pater, & Filius in divinis, verùm etiam sunt formaliter animalia distincta; ergo per aliquem conceptum apparent, ut distincti in ratione animalis; At per nullum melius, quàm per hunc *Homo*, *Equus*: ergo quoties homo, & equus apparent per dictos conceptus, apparent, ut distincti in ratione animalis.

128. Ad instantiam nego majorem, quoniam per hunc conceptum *Pater*, *& Filius sunt Deus* apparent hæ duæ Personæ sub propriis conceptibus Paternitatis, ac filiationis, quin propterea appareant, ut dividentes, ac multiplicantes Deitatem, ideſt quin appareant, ut distinctæ in ratione Deitatis; ergo similiter, quamquam per istam prædicationem appareant Homo, & Equus sub propriis conceptibus, non continuò sequitur eos per istos solos conceptus apparere, ut distinctos in ratione animalis, proindeque non sequitur eos apparere, ut multiplicantes naturam animalis.

129. Ratio utriusque est, quam non semel dedimus: nempè ambas prædicationes, ità repræsentare subjecta inter se distincta identificari cum prædicato, ut omninò præscindant à distinctione, & non distinctione virtuali, undè sequitur, quod etiam præscindant à multiplicitate prædicati. Ad primam probationem, nego majorem, cujus probatio, æquivocatione laborat. Etenim tria hìc distinguere oportet. Aliud namque est, quod homo, & equus sint formaliter distincta (& hoc est verum, nam alter est formaliter rationalis, & alter est formaliter irrationalis) item aliud est, quod sint formaliter distincti in ratione animalis, seu sint formaliter animalia distincta, *attentis aliis principiis* (& hoc quoque verum est) nam quisquis, vel perfunctoriè metaphysicam tetigerit, sciet rem creatam simplicem, atque indivisibilem non posse identificari cum extremis realiter distinctis.

130. Ex quo principio deducet, prædicatum identificatum extremis realiter distinctis esse prædicatum multiplex: cumque ex alia parte agnoscat intellectus hominem, & equum esse mutuò distinctos: indè est, quod intellectus argumentabitur animal, quod identificatur cum homine, & equo non esse unum, atque idem, sed multiplex; unde tandem colliget hominem, & equum non modo esse distinctos, verùm etiam esse distinctos in ratione

 ani-

animalis. Aliud demùm est, quod homo, & equus sint formaliter distincti in ratione animalis, *attentis præcisè* his duobus conceptibus *Homo Equus*, & hoc est falsum. Quoniam hi duo conceptus per se præcisè, atque seclusis aliis notitiis dumtaxat proponunt hominem, & equum ut distinctos; Et hoc, quod est esse distinctos præcisè ut tale, non inducit eos esse distinctos in ratione animalis.

131. Quemadmodum Patrem, & Filium esse distinctos, non probat per se præcisè eos distinctos in ratione Deitatis; nempè quia Patrem, & Filium esse à parte rei distinctos, componitur à parte rei cum eo, quòd ita identificentur cum Deitate, ut virtualiter distinguantur ab eadem. Idem contingit in ordine mentali, sive apparenti per cognitiones; Quocirca probatio illius minoris distinguenda est sic. Homo sub hoc conceptu simul cum aliis notitiis est animal distinctum ab equo; Concedo (sed hoc nobis non officit utpotè loquentibus de præfatis prædicationibus præcisè, ut talibus) sub hoc conceptu *Homo* præcisè, ut tali nego. Nam sicut Pater Æternus sub hoc conceptu præcisè, ut tali apparet, ut distinctus à Filio, sed non ut Deus distinctus: Ità homo sub hoc conceptu apparet quidem, ut distinctus ab Equo, sed non ut distinctus in Animalitate, hoc enim ex aliis principiis apparet nobis.

132. Ad secundam distinguo antecedens. Sunt formaliter Animalia distincta attentis his conceptibus *Homo Equus*, simul cum aliis notitiis concedo: attentis præcisè his duobus conceptibus, & ab omnibus aliis præscindendo, nego antecedens ob sæpè dicta, & concessa prima consequentia, nego minorem subjunctam: Nam proculdubiò multò clariùs apparebunt esse Animalia distincta, seu esse distinctos in ratione Animalis per hunc actum *Homo, & Equus sunt Animalia*. Et hinc corroboratur nostrum assumptum. Casu, quo intellectus apprehenderet Hominèm, & Equum esse idem, atque simplex Animal, posset sic dicere *Homo, & Equus sunt Animal*, & non posset sic dicere *Homo, & Equus sunt Animalia*: ergo signum est hanc secundam prædicationem, secus illam primam repræsentare clarè, & expresè multiplicitatem Homnis, & Equi in ratione Animalis.

133. Instabis 2. Ergo Homo, & Equus inspecti secundum suos conceptus metaphysicos, permittunt esse idem mutuò *absolutè, ac in omni ratione*. Nego consequentiam (quia ex suis concepti-

ptibus alter eſt rationalis, alter eſt irrationalis, proindeque ex ſuis conceptibus metaphyſicis diſtinctionem reciprocam important) permittunt eſſe idem in ratione Animalis, ſub diſtinguo permittunt abſolutè, omnibuſque penſatis, nego: quia evidens prorſus eſt nobis ob alia principia, illos non eſſe idem in ratione animalis. Permittunt attentis his Solis conceptibus *Homo*, *Equus* ſine alio lumine concedo. Quoniam ſicut Pater Æternus, & Filius licet ex ſuis conceptibus non permittant eſſe idem abſolutè, & in omni ratione, permittunt verò eſſe idem in ratione deitatis. Ità Homo, & Equus ex ſuis conceptibus, non patiuntur eſſe idem abſolutè, & in omni ratione; patiuntur tamen ex ſolis, ac præciſis ſuis conceptibus, niſi uberius lumen adſit, eſſe idem in ratione animalis, nempè quia ſoli ipſorum conceptus, utpotè non proponentes capacitatem, aut incapacitatem diſtinctionis virtualis, præſcindunt ab eo, quòd multiplicetur, vel non multiplicetur natura animalis.

134. Neque dixeris Homo ex ſolo ſuo conceptu eſt Animal: item ex ſolo ſuo conceptu eſt diſtinctus ab Equo: ergo ex ſolo ſuo concepu eſt Animal diſtinctum ab Equo. Ne inquam id dixeris: pari namque captione illaqueantur Tyrones, dum eis ſic illudunt. Avis illa eſt Mater: item eſt tua; ergo eſt Mater tua. Conceſſis utriſque præmiſſis, neganda eſt utraque conſequentia. Nam cum termini conjuncti diverſum longè reddant ſenſum, & habeant ſuppoſitionem, ac termini diviſi: ex eo quod veri ſint dum dividuntur, ſophiſticè arguitur veros quoque fore dum conjunguntur; Unde licèt verum ſit Patrem Æternum eſſe Deum, item eſſe diſtinctum à Filio, falſum tamen eſt eſſe Deum diſtinctum à Filio.

§. III.

135. OBjicies 3. Nullus actus vi cujus præcisè poteſt intellectus prudenter judicare naturam Animalis eſſe multiplicem, conſtituit hanc naturam univerſalem metaphyſicè (omnis namque actus id generis exprimit formaliter multiplicitatem, proindeque, non eſt unitas formalis negativa) ſed ex vi præcisè horum actuum. *Homo*, *& Equus ſunt Animal*; *Omnis Homo eſt Animal* poteſt intellectus prudenter judicare naturam Animalis eſſe multiplicem. Probatur. Omnis actus per quem apparet ſtare fundamentum multiplicitatis, & nullum omninò apparet fundamen-

mentum pro parte contraria est actus vi cujus præcisè potest intellectus prudenter judicare eam multiplicitatem existere; sed per hos actus apparet stare fundamentum multiplicitatis naturæ Animalis (siquidem apparet illa identificata cum multis,) & nullum apparet fundamentum pro parte contraria, quippè ex vi præcisè eorum actuum non apparet distinctio virtualis inter subjectum, ac prædicatum: ergo. Nego minorem, ad probationem nego quoque minorem, quippè non apparet stare fundamentum multiplicitatis, quando non apparet unum constitutivum essentiale multiplicitatis. Sed per istas prædicationes non apparet unum constitutivum multiplicitatis, quamquam appareat alterum. Probatur. Multiplicitas naturæ duo dicit essentialiter, unum est identitas saltèm possibilis illius naturę cum multis, alterum est incapacitas, ut ea natura distinguatur virtualiter ab eis multis. Sed quamvis per istas prędicationes appareat identitas naturę Animalis cum multis, nihilominùs non apparet incapacitas distinctionis virtualis. Ergo.

136. Objicies 4. Stando soli lumini naturali res simplex, atque indivisibilis, nequit identificari cum extremis realiter distinctis, (tùm quia aliàs mysterium Trinitatis non foret supra lumen naturale; tùm quia nisi intellectus se ipsum captivaret in obsequium fidei tenacissimè crederet essentiam Divinam esse triplicem, eo ipso, quod crederet illam identificari cum tribus Personis realiter distinctis;) Ergo attento solo lumine naturali, simùl ac noverit intellectus naturam identificari cum multis, agnoscet quoque naturam esse multiplicem. Sed per has prædicationes dictas agnoscit intellectus naturam Animalis identificari cum multis; Ergo per illas agnoscit quoque illam esse multiplicem. Distinguo antecedens. Stando soli lumini naturali res simplex nequit *ob impotentiam positivam* identificari cum extremis distinctis, nego antecedens. nequit *ob impotentiam purè præcisivam*, *seù negativam*, concedo antecedens, negoque primam consequentiam, ex qua cætera pendent.

137. Explicatur. Quod res simplex nequiret *ob impotentiam positivam* identificari cum multis stando lumini naturali consisteret in eo, quod lumen naturale metaphysicè evidens, per se præcisè panderet positivam metaphysicam repugnantiam in eo, quod res simplex, ac indivisibilis identificaretur cum extremis realiter distinctis. Cumque hoc non contingat, alioquin Trinitas foret non tantùm suprà, verum etiam contra lumen naturale, idcircò negamus

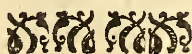
mus rem simplicem nequire ob impotentiam positivam identificari, cum multis stando lumini naturali. Cæterùm quia lumen idem naturale præscindendo, à principiis nostræ fidei non assequitur quo pacto res simplex possit identificari cum extremis distinctis. aliàs Mysterium Trinitatis non foret supra lumen naturale, ideò concedimus rem simplicem nequire ob impotentiam negativam, sivè præcisivam identificari cum extremis distinctis; Undè solummòdò infertur, quod ex vi præcisè dictarum prædicationum, neque potest intellectus conscius possibilitatis in genere distinctionis virtualis inferre naturam Animalis esse multiplicem, neque potest inferre esse unam. Prima probatio antecedentis nulla est, ut explicatum manet. Ad secundam distinguo illam: tenacissimè crederet naturam Divinam esse triplicem, *eò quòd actus proponens illam identificatam cum tribus Personis per se, & natura sua proponat illam, ut triplicem*, nego (alioquin actus ille foret per se, & natura sua falsus) eò quòd intellectus deciperetur, ut plerumque accidit, & semel deceptus magna adhæsione assentiretur, concedo. Hinc autem cave nec inferas intellectum, sine ulla notitia prędictarum distinctionum aliundè habita, posse judicare, aut suspicari mysterium Trinitatis: quia, ut toties inculcavi loquor de intellectu aliunde, (puta ex lumine fidei) conscio de possibilitate in genere, atque energia distinctionis virtualis. Undè subsistit has prædicationes non exprimere clarè, atque formaliter per se præcisè ac ex sola sua essentia multiplicitatem:nam aliàs eam exprimerent in omni casu possibili, & consequenter sive intellectus esset conscius, sive non de illis distinctionibus.

138. Objicies demùm ex doctis RR. Omnis conceptus constituens naturam humanam universalem respectu Petri v. g. debet habere hæc tria. Confundere naturam Petri cum cęteris hominibus, non discernere illam ab his, & proponere illam indifferentem ad Petrum, nec non cum aptitudine,ut de eo affirmetur;quod liquidò constat ex hac apprehensione *Homo*, quæ abs dubio constituit naturam humanam universalem respectu omnium hominum, & habet tres conditiones expositas;Ergo nulla tendentia carens,his conditionibus constituit universalem, respectu Petri, naturam humanam. Sed hęc prędicatio. *Petrus est Homo*, caret his conditionibus. Nam primò per hanc prædicationem non confunditur, sed potiùs exprimitur formaliter natura Petri, ut talis: Secundò per eam prædicationem dividitur natura humana, quoniàm ad Petrum contrahitur,

tur, & non ad cæteros Homines: tertiò in ea prædicatione non perseverat natura indifferens ad alios, sed actu determinata ad ipsum.

139. Respondeo. Debet habere has tres conditiones, confusione, non discretione, propositione (idem dicito de similibus terminis) tangente ex parte objecti cunctos homines, & non explicante clarè naturam esse multiplicem, concedo antecedens; quippè ut sæpè dictum est, hæc sola duo prædicata sunt de conceptu formæ constituentis naturam universalem. Confusione, non discretione, propositione alius generis, nego. Ista autem prædicatio de qua loqueris attingit ex parte objecti cunctos Homines, & non explicat clarè multiplicitatem naturæ humanæ, ut probatum est.

140. Quod si dixeris hactenùs non probari naturam permanere universalem respectu Petri in præfata prædicatione. Respondeo. Naturam constitui simpliciter universalem stat in eo; quòd actus re vera attingat cuncta inferiora illius naturæ, & neutiquam exprimat clarè naturam illam esse multiplicem. E conversò actum aliquem non constituere naturam universalem, dumtaxàt potest provenire ex eo, quòd non tangat cuncta inferiora, vel ex eo, quòd multiplicitatem repræsentet. Hoc in genere. Tunc sic. Ergo actum aliquem non constituere naturam universalem respectu Petri stabit in eo, quod vel non attinget naturam Petri, vel explicet aliquam multiplicitatem, sed neutrum ex his duobus contingit in hac prædicatione: *Petrus est Homo*, quandoquidem attingitur natura Petri, & hæc attactio, ut ità dicam non est in causa, ut exprimatur multiplicitas naturæ humanæ. Ergo. Sin verò istis terminis: *Natura non constituitur universalis respectu Petri*, solùm significes prædictam prædicationem significare clarè differentiam individualem Petri, & quasi exercitè dividi, separarique à cæteris differentiis individualibus, eo quod illa explicetur, & non aliæ, annuam tibi. Cæterùm cum apparentia istius differentiæ illibata relinquat ea duo prædicata constitutiva formæ universalitatis, idcircò reor apparentiam istius differentiæ non opponi cum eo, quod dicta prædicatio constituat naturam humanam universalem, adhùc respectu Petri.

CAPUT

CAPUT SEPTIMUM.

De divisione, ac genereitate universalis.

141. Uæ hic occurrunt quæstiones. 1. An divisio universalis in quinque prædicabilia, de quibus Disp. seq. sit adæquata, itaut universalia nec sint plura, nec pauciora quam quinque. 2. An universale sit genus respectu eorumdem quinque prædicabilium. Utrique quæstioni respondemus affirmativè, & probatur prima pars. Omne quod prædicatur de alio tanquam superius, & universale respectu illius, vel prædicatur essentialiter, vel extra essentiam. Si primum, vel tamquam tota essentia, ut de Petro prædicatur animal rationale, & sic erit *species*; vel tamquam pars materialis essentiæ, ut de homine prædicatur animal, & sic erit *genus*, vel tanquam pars formalis, ut de Equo prædicatur hinnibile,& sic erit *differentia*.Si secundum. Vel prædicatur extra essentiam, sed necessariò, ut de Petro prædicatur risibile, & sic erit *proprium*, vel extra essentiam, & contingenter, ut prædicatur album, & sic erit *accidens*. Ergo omne, quod prædicatur de alio tanquam superius, & universale respectu illius, est vel species, vel genus, vel differentìa, vel proprium, vel accidens. Ergo divisio universalis in hæc quinque prædicabilia est adæquata, ita ut universalia nec sint plura, nec pauciora quam quinque.

142. Objicies.Sicut in essentia physica hominis v.g. non solum est pars materialis, & pars formalis, sed etiam unio physica utriusque; ita in essentia metaphysica hominis non solum est pars materialis *Animal*, & pars formalis *rationale*, sed etiam unio metaphysica utriusque, nimirum horum duorum prædicatorum identitas realis, quæ neque est formaliter tota essentia metaphysica, neque pars materialis, neque formalis, sicut unio physica neque est tota essentja physica hominis, neque materia, neque forma. Ergo divisio quam fecimus, non est adæquata, & plena. Confirmatur. singulare non est ullum ex illis quinque prædicabilibus, sed omnibus eis oppositum, & tamen singulare est etiam universale, ut mox dicemus; Ergo datur aliquod universale, quod non sit ullum ex eis quinque prædicabilibus. Ergo prædicabilia sunt plura quam quinque. 2. Animal rationale prædicatur de *Homine* tanquam tota essentia, idest tota definitio. Risibile prædicatur

de homine etiam extra essentiam necessario, & tamen neque Animal rationale est species respectu hominis, neque risibile est proprium respectu ejusdem, quia de ratione speciei, atque proprii est esse universale respectu suorum, & neutrum ex illis duobus prædicatis est universale, seù superiùs respectu hominis (siquidem valent ad convertentiam cum ipso) licèt sint superiora, & universalia respectu cujusque hominis in singulari. Ergo aliquid prædicatur de alio tanquam tota essentia, aut extra essentiam necessario, & tamen neque est species, neque proprium: Ergo ultra hæc sunt alia prædicabilia, tanquam tota essentia, aut extra essentiam necessario. 3. Tametsi universale immediatè dividas in ea quinque prædicabilia; hæc tamen multifariam subdividuntur, ut infrà dicemus. Nam genus potest esse supremum, ut *Ens*, medium, ut *Vivens*, & infimum, ut *Animal*. Idem de specie; Idem de differentia, quæ potest esse propria, & propriissima, item specifica, & individualis. Ergo absolutè loquendo prædicabilia sunt plura quam quinque: & quidem in consideratione logica, nam logici expendunt, & tractant hæc omnia.

143. Quartò: Omne prædicabile, quod simul fuerit genus, ac species, est prædicabile distinctum ab eo, quod dumtaxat sit genus, & ab eo quòd dumtaxat sit species. At datur aliquod prædicabile, quod simul sit genus, & species. Nam hic conceptus *Homo*, est species, ut omnes fatentur, & insuper est genus, quoniam cum essentia hominis consistat in eo quòd sit Animal discursivum; v. g. ut quatuor; possibilis est multitudo creaturarum, quæ sint essentialiter animalia discursiva ut sex, & multitudo aliarum, quæ sint essentialiter animalia discursiva tantum ut duo; sed hæc distinguentur in specie, sicut etiam distinguitur Homo, & Angelus: Ergo possibiles sunt homines specie distincti; Ergo hic conceptus *Homo*, illis omnibus conveniens, est conceptus genericus etiam. 5. Idem prædicabile; v. g. Animal est genus respectu hominis, & Equi, & est species respectu hujus, & illius animalis, præcisè ut talium, quoniam tota essentia huius animalis, præcisè ut talis est esse vivens sensibile: & similiter de reliquis prædicabilibus, quæ sunt species, aut differentia, aut proprium, aut accidens respectu unorum, & simul est unumquodque species respectu propriorum inferiorum, v. g. Risibile respectu *hujus risibilis*, album respectu *hujus albi*: Ergo prædicabilia sunt plura quam quinque.

144. Ad objectionem nego consequentiam. Vel enim loqueris

ris in sensu reali, ac directo de individua illa identitate inter prædicata animalis, & rationalis, quæ sunt in Petro, & hæc certè non est prędicabilis de multis; vel de identitate specifica inter prædicata hominis specificè considerati, & hæc respectu hominis sic considerati, non prædicatur tanquam superior, & universalis, sed tanquam æqualis de æquali, quia neque specifica illa identitas latiùs patet quam homo, neque hic latius quam illa: vel demùm de identitate in genere; & sic est species respectu hujus, & illius identitatis præcisè ut talium; est autem genus, & pars materialis respectu identitatis prædicatorum hominis: quia hic abstractus conceptus *identitas* est communis, & univocus ad identitatem prædicatorum hominis, atque identitatem prædicatorum Equi, & est genus respectu hominis in specie, quia identitas sub hoc conceptu est indifferens ut sit identitas humana, vel Equina, in qua indifferentia (mentali utique, & merè apparente) stat quod sit aliqua pars materialis essentiæ humanæ; Ergo non producis quidquam, quod cum sit prædicabile instar superioris, & universalis, non prædicatur instar generis, aut speciei &c.

145. Ad primam confirmationem dist. majorem, singulare consideratum directè, àc prout est in se à parte rei, concedo majorem, (sed hoc modo non est universale) consideratum reflexè, ac prout apparet sub hoc conceptu *singulare*, nego majorem, quia sub illo conceptu est species respectu hujus, & illius singularis præcisè ut talium, & est genus respectu Petri, & respectu hujus chartæ, nam cum hæc duo distinguantur specie, Petrus est singularis, & hæc charta est etiam singularis. Ad secundam: concesso antecedente, & prima consequentia dissimulata, dist. secundum consequens. Ultra hæc sunt alia prædicabilia universalia, & superiora: nego, æqualia concedo consequentiam. Non diximus omne prædicabile de alio esse genus, aut speciem &c. respectu illius; sed omne prædicabile de alio *tanquam superiùs, & universale respectu illius*. Quocirca benè probatur ratione ista, non omne utcumque prædicabile de alio, esse respectu, ejusdem genus aut speciem &c. licet tale debeat esse respectu aliorum. Ast non benè probatur, non omne prædicabile de alio, *tanquam universale respectu ejusdem*, non esse speciem; aut genus &c. respectu illius.

146. Ad tertiam distinguo consequens. Sunt plura quam quinque in alia consideratione logica, concedo: in præsenti, nego consequentiam. Non negamus istam multiplicitatem prædicabi-

lium ; sed est multiplicitas purè materialis, & quasi physica respectu rei præsentis, quia in præsentiarum solum quærimus : an sit præter illos quinque, alius modus, quo prædicatum superius, & universale prædicetur de inferiore? At quamvis detur ista multiplicitas generum, etiam in consideratione logica, nempè superiùs, medium, & infimum, omnia tamen prædicantur de differentibus specie instar partis materialis essentiæ metaphysicæ illorum, ut constat, & idem respectivè de specie, differentia, &c. Ergo quamvis detur ista multiplicitas, est materialis quo ad rem præsentem, & non multiplicat modum prædicationis, qui proprius est generis, speciei, &c. Ergo ista multiplicitas non facit, quod sint plures, quam quinque modi, quibus universale prædicatur de illo, respectu cujus est universale. Illud autem de differentia individuali non venit ad rem : quoniam de illa philosophandum est, sicut paulò ante philosophabamur de singulari; nempè illam sumptam directè, ac primo intentionaliter non prædicari instar universalis; sumptam verò reflexè, ac secundò intentionaliter esse speciem, aut genus prout fuerint illa inferiora de quibus prædicatur.

147. Similiter ad quartam, cujus distinguo majorem; est prædicabile distinctum materialiter in ordine ad rem præsentem, concedo; distinctum formaliter in ordine ad rem præsentem : nego majorem, quoniam prædicari de unis tanquam pars materialis, sive genus, & de aliis tanquam tota essentia, sive species non addit novum, aut specialem modum prædicandi supra illud, quod dumtaxat prædicatur tanquam genus, aut dumtaxat tanquam species, quia nec illud *dumtaxat*, neque oppositum *non dumtaxat* multiplicant modos prædicandi de inferioribus : & permissa minori cum sua probatione; nego prætensam consequentiam. Similiter ad quintam, cujus antecedente concesso, distinguo consequens, sunt plura materialiter quoad rem præsentem: concedo, sunt plura formaliter quatenùs multiplicatur modus prædicandi de inferioribus, nego consequentiam.

148. Probatur responsio affirmativa quæstionis secundæ; nimirùm universale esse genus respectu quinque prædicabilium, sicut animal est genus respectu omnium specierum animalium : Etenim genus, ut dicemus disp. 3. est prædicabile de multis tanquam pars materialis illorum, idest tanquam quid quod apparet indifferens, ut prædicetur de illo, aut de hoc distinctis in specie, vel physica, vel logica. Analogia quippe generis cum materia prima stat

stat in eo, quod sicut hæc physicè à parte rei est indifferens, ut jam cum forma terræ v. g. jam cum forma arboris, jam cum forma fructûs, jam cum forma animalis constituat composita substantialia distincta in specie; ita genus est mentaliter apparenter, ac ratione nostra indifferens, ut jam de hoc, jam de illo prædicetur distinctis quo ad speciem saltèm logicam, atque idcirco propter hanc analogiam satis imperfectam, vocatur pars materialis essentiæ.

149. Ergo omne quod ita prædicatur de multis differentibus saltem quoad speciem logicam, ut appareat indifferens ad hoc, ut jam de uno, jam de altero prædicetur est genus respectu illorum. At universale sub hoc conceptu, sive expressione, *universale* apparet nobis indifferens, ut prædicetur de quinque prædicabilibus, quoniam *genus* est universale; *differentia* est universale; *species* est universale &c. unde possumus prædicare universale jam de uno, jam de alio ex quinque prædicabilibus. Deinde hæc tametsi non semper distinguantur specie physica, quandoquidem est certum quod homo, animal, rationale, risibile non distinguuntur realiter inter se, cum homo sit realiter animal, rationale, & risibile; verumtamen distinguuntur specie logica, nempè quoad modum prædicandi, quoniam modus, quo prædicatur genus, scilicet tanquam *pars materialis* essentiæ est notabiliter diversus à modo, quo prædicatur species, v. g. nimirum tanquam *tota essentia*: ergo universale sub hoc conceptu est genus ad quinque prædicabilia, non quidem ratione distinctionis horum, quoad speciem physicam, sed quoad speciem logicam.

150. Objicies famosum argumentum. Si universale esset genus ad quinque prædicabilia, illud contineretur sub genere in communi, quoniam sicut omne animal continetur sub *animal* in genere, & omnis color sub *color in genere*, ita omne genus continetur sub genere in communi; At si universale contineretur sub genere in communi sequerentur quatuor absurda. Primum quod omnia, & singula quinque prædicabilia intelligendo etiam ipsum genus in communi, comprehenderentur sub genere in communi. Omne namque comprehensum sub uno, comprehenso sub altero, comprehenditur sub illo altero. At omnia, & singula quinque prædicabilia (unde & ipsum genus in communi) comprehenduntur sub *universali*: ergo omnia, & singula comprehenduntur sub genere in communi, si universale comprehenditur sub illo: ergo species v. g. est genus, & differentia est genus &c. Secundum quod genus

esset

esset inferius sua specie. Universale quippe esset genus respectu generis in communi, & hoc foret species quædam respectu *universalis*: ergo si contineretur sub illo, esset inferius respectu suæ speciei. 3. Quod genus in communi esset inferius uno suo individuo: quippè universale esset unum quoddam genus individuum, sicut animal, color &c. At genus in communi, quippè quod esset quædam species respectu *universalis*, esset inferius respectu universalis: ergo esset inferius uno suo individuo. 4. Quod idem, & respectu ejusdem, & sub eadem expressione foret superius, & inferius, idest latiùs pateret, ac minus pateret. Universale namque sub hac expressione, sive secunda intentione, *universale* esset superius respectu generis in communi, quandoquidem sub illa prædicatur de genere in communi, de specie, & de differentia &c. & sub illa eadem foret inferius, nam sub illa est genus juxta nos, & omne genus, ut tale est inferius genere in communi.

151. Resp. nego majorem objectionis, & distinguo probationem, omne genus, si sermo etiam sit de genere *universalissimo* complectente omnia genera, omnes species, omnes differentias &c. nego, si sermo sit de genere non ita universalissimo, concedo; cumque illa quatuor absurda eliciantur ex eo, quòd universale contineatur sub genere in communi, & hoc sit falsum, quia universale est genus non utcumque, sicut alia, sed genus illud universalissimum quod complectitur omnia genera, omnes species, omnes differentias &c. idcircò cessante origine cessant illa absurda. Explicatur. Prædicatum *A.* contineri sub *B.* sive quod idem est, esse inferius respectu *B.* stat unicè in eo, quòd non extendatur ad omnia, ad quæ extenditur *B.* cum tamen *B.* conveniat ipsi *A.* & viceversa prædicatum *B.* continere sub se *A.* esseque superius respectu illius, nil est aliud, quam quod *B.* conveniat *A.* ipsi & insuper multis aliis.

152. Ob hanc rationem Petrus continetur sub hoc prædicato *animal* estque inferius respectu illius, quoniam non extenditur ad omnia, ad quæ extenditur animal, siquidem animal convenit equo, cani &c. quibus non convenit esse Petrum; animal autem convenit Petro, siquidem Petrus est animal; & pariter animal est superius respectu Petri, ipsumque sub se continet, quia animal convenit, seu verè affirmatur de Petro, & de multis aliis, v.g. de equo, de Leone &c. Atqui inter genus in communi, & quodcumque aliud genus, quod non sit illud universalissimum complectens

omnia

omnia genera, species, ac differentias, contingit hoc, secus inter genus in communi, & hoc universalissimum: ergo licèt illa alia genera contineantur sub genere in communi, & hoc sit superius ad illa omnia, non tamen ad genus universalissimum: ergo absurda illa quatuor, quæ ex opposito deducebantur, non sunt contra nos.

153. Probatur minor. Genus *Animal*, v. g. cum verè sit genus; non tamen est genus *color*, nec genus *Præsentia*, nec genus *Actio* &c. ad quæ extenditur genus in communi, quia hæc omnia sunt genera, & pariter genus in communi convenit generi *animal*, ut patet, ac multis aliis nempè generi, *color*, generi *Præsentia* &c. ergo inter genus in communi, & genus *animal* (& consequenter quodcumque aliud genus quod non sit illud universalissimum) contingit quod genus *Animal* non extendatur ad omnia, ad quæ extenditur genus in communi, hoc verò conveniat, seu verè affirmetur de illo, & insuper de multis aliis. Non ita de genere hoc *universale*, quod est omnium universalissimum in linea secundæ intentionis (in sensu quippè primò intentionali, ens, verum, bonum, aliquid, unum, res, & si sunt alia transcendentia, sunt omnium universalissima) quoniam licèt sit genus, omnia quæ sunt genera, & ipsum genus in communi sunt eo ipso universalia, & non omnia, quæ sunt universalia sunt genera, aut genus in communi, quandoquidem species, differentia, proprium, & accidens, sunt universalia, & non sunt genera, nec genus in communi: ergo licet *universale* sit genus non est inferius respectu generis in communi, nec sub illo continetur, quin potius genus in communi continetur sub illo, quia ita est individuum quoddam genus, ut simul complectatur omnia genera species, differentias &c.

154. Sic complexum ex omnibus prorsus creaturis (non dico *simul existentibus*, quia impossibile est quod omnes simul existant, sed partim existentibus, partim possibilibus) in primis est creatura, quia nec est Deus, nec chymæra, nam licet imbibat partes essentialiter oppositas, hoc non tollit quod sit complexum possibile, sicut prioritas diei hodierni ad crastinum imbibit ambos dies, essentialiter incapaces, ut simul existant, & tamen ea prioritas est quid possibile; Idem dico de mutatione entis naturalis; Idem de justificatione peccatoris, & de omnibus totis, quæ dicuntur successiva. Deinde cum sit *unum* complexum incapax multiplicari in alia

æqua-

æqualia complexa, est individuum quoddam, & tamen non includitur intra complexum ipsum ex omnibus creaturis, neque est inferius, neque pars illius, quoniam neque est pars sui ipsius, neque inferius ad se ipsum. Nempè quia licet hoc complexum includat intra se, tanquam partem, omnem illam creaturam individuam, quæ non includit omnem creaturam possibilem, non includit, nec includere potest tanquam partem, individuam illam creaturam, quæ est complexum ex omnibus prorsus creaturis. Idem respectivè in præsenti. Genus in communi imbibit intra se, seu infra se omnia illa genera, quæ in sphera secundæ intentionis, non sunt omnium universalissima; ast neque intra, neque infra se continet genus illud individuum, quod complectitur omnia prorsus genera, omnes species, omnes differentias &c. ut probavimus paulò ante ex definitione hujus superioritatis, ac inferioritatis. At *universale* est hoc genus individuum, & simul universalissimum: ergo genus in communi non continet intra, aut infra se *universale*. At totus nervus istius objectionis, & absurdorum stat in eo, quòd universale comprehendatur sub genere in communi: ergo isto nervo rescisso, cætera cadunt.

CAPUT OCTAVUM.

De Individuo, seu singulari tum primò, tum secundò intentionaliter inspecto.

155. Num sumptum genericè est *Indivisum in se*, & *divisum à quolibet alio*, hoc est, quod neque habet partes inunitas, neque habet unionem cum alio ejusdem rationis cum ipso. Per priora verba sufficienter explicatur natura unius, nam quamquam res aliqua esset physicè unita alteri ejusdem rationis cum ipsa, posset nihilominus esse una. Sic quamquam anima Petri miraculosè uniretur animæ Joannis, nihilominus esset una: ergo sufficienter explicatur natura unius per illa priora verba, *Indivisum in se*, sunt tamen aliquatenus necessaria secunda verba, scilicet *divisum à quolibet alio* ad exponendam naturam unius, prout unum constituit numerum, quia non numeramus, ut benè advertit Philosophus, nisi illa quæ sunt mutuò divisa. Unum multifariam dividitur: aliud namque est unum unitate *simplicitatis* videli-

delicet quod nullas re ipsa habet partes, v. g. Deus, Angelica substantia distincta à personalitate &c. aliudque est unum unitate *compositionis*, nempè illud, quod resultat ex partibus distinctis, & aliquomodo unitis, v. g. homo.

156. Unum unitate compositionis est duplex, aliud est unum unitate *compositionis physicæ* (& est illud quod resultat ex partibus physicè unitis, ut homo,) aliud est unum unitate compositionis moralis, & est illud quod resultat ex partibus non physicè, sed ratione alicujus specialis relationis unitis, sic Hispania est unum regnum, quia resultat ex populis unitis non physicè, sed ratione subjectionis eidem Regi. 3. Unum unitate compositionis physicæ est duplex: aliud quippè vocatur unum per se, & est illud quod resultat ex subjecto, & forma substantialibus, ut homo; aliud dicitur unum accidentale, & est illud quod resultat ex aliqua parte accidentali, ut album. Suevit etiam vocari unum per accidens illud, quod resultat ex partibus nullum ordinem specialem habentibus inter se, v. g. acervus lapidum.

157. Unum transcendentale, idest quod convenit omnibus, & singulis possibilibus sic definitur. *Indistinctum in se, & distinctum ab alio.* Nullum quippè est possibile ens, cui non competat esse indistinctum in se (hoc est non distingui à se ipso) & esse distinctum ab alio: unde occurritur objectiunculæ, desumptæ ex eo, quòd Petrus, v. g. habeat in se ipso aliquam distinctionem, quandoquidem essentialiter constat partibus realiter distinctis. Occurritur, inquam, nam Petrus licet habeat in se distinctionem, qua una pars ipsius distinguatur ab altera, attamen non habet distinctionem, qua Petrus ipse distinguatur à se ipso. Hinc quod à parte rei est multiplex, v. g. populus, exercitus: Item *genus*, *differentia*, *species*: Item *universale*, cum sit indistinctum in se, & distinctum ab alio, sequitur benè quod sit etiam unum, & individuum, & singulare, sed in diversa ratione ab ea, in qua est multiplex; est enim multiplex *quoad partes, seu individua*, quibus constat; sed unum in ratione *populi*, *generis*, *universalis &c.* quia in ea ratione non distinguitur à se ipso, & distinguitur ab alio. Quatuor itaque tractandæ sunt hic quæstiones.

158. Rogabis primo an unitas distinguatur ab uno? Respondeo cum distinctione. Unitas simplicitatis non distinguitur ab uno: neque unitas transcendentalis: Unitas autem compositionis distinguitur realiter inadæquatè ab uno. Probo primam partem. Unitas

ſimplicitatis, v. g. animæ rationalis conſiſtit formaliter, & immediatè in eo, quòd anima rationalis nullis conſtet partibus. Sed anima rationalis per ſolam ſuam eſſentiam habet nullis conſtare partibus, quia per ſolam ſuam eſſentiam eſt ſimplex, ac indiviſibilis: ergo unitas ſimplicitatis in anima rationali, v. g. conſiſtit formaliter, & immediatè in eſſentia ipſius animæ, Idem ob eamdem rationem dicendum eſt de cæteris unis unitate ſimplicitatis. Probo 2. partem. Unitas tranſcendentalis conſiſtit formaliter, & immediatè in eo, quòd Petrus v. g ſeu acervus tritici non diſtinguatur à ſe ipſo, diſtinguaturque à quolibet alio. Sed Petrus (idem dicendum de omnibus) per ſolam ſuam eſſentiam habet non diſtingui à ſe ipſo, diſtinguique ab aliis: ergo Petrus per ſolam ſuam eſſentiam eſt unus unitate tranſcendentali: ergo unitas tranſcendentalis non diſtinguitur à ſuo uno.

159. Hinc infertur in Petro unitatem tranſcendentalem, unitatem numericam, differentiam individualem, ſingularitatem, identitatem prædicatorum Petri inter ſe ipſa, & cum Petro, & demum Petreitatem, eſſe quidem voces diverſas, ſed unam dumtaxat rem ſignificare. Nam hæc omnia conſiſtunt in ea ſola forma, aut quaſi forma, vi cujus Petrus eſt Petrus, & non aliud diverſum à Petro. Sed ſola eſſentia Petri eſt id vi cujus formaliter, & immediatè Petrus eſt Petrus, & non aliud diverſum à Petro: ergo hæc omnia conſiſtunt in ſola eſſentia Petri. Neque dicas in Petro dari multas unitates, videlicet unitatem materiæ, unitatem formæ &c. & unam ſolam identitatem: unde ſequi videtur unitatem Petri, ipſiuſque identitatem eſſe res diverſas. Neque inquam id dixeris: quoniam vel loqueris de unitate adæquata Petri, vi cujus Petrus eſt unus homo: vel de unitate inadæquata, hoc eſt de unitate ſuarum partium.

160. Si primum: una ſola unitas datur in Petro, ſicut una ſola identitas ſecum ipſo. Si ſecundum, verum eſt quod in Petro dantur multæ unitates inadęquatæ, aſt etiam dantur multæ identitates inadæquatæ, videlicet identitas materiæ ſecum ipſa, identitas formæ ſecum ipſa; ergo in eodem ſenſu, in quo eſt verum dari in Petro multas unitates, eſt quoque verum dari multas identitates, & in eodem ſenſu, in quo eſt verùm dari in Petro unicam ſolùm identitatem, eſt quoque verum dari unicam ſolum unitatem. Probo tertiam partem. Unitas compoſitionis conſiſtit formaliter, & immediatè in unione partium componentium illud totum quod

di-

dicitur unum (nam consistit in ipsa compositione, & hęc compositio nil aliud est, quam dicta unio) sed unio partium distinguitur realiter inadæquatè ab ipso toto, quod dicitur unúm. Probatur: distingui realiter inadæquatè ab eo toto consistit in eo, quòd talis unio includatur in eo toto, licet non ipsa sola; Atqui hoc ita contingit, quandoquidem omne totum essentialiter claudit unionem suarum partium, & præter hanc unionem claudit ipsas partes: ergo. Sin autem illa voce *unitas compositionis* intelligatur ea forma, aut quasi forma, vi cujus formaliter immediatè totum hoc compositum *homo* est hoc compositum, & distinguitur à quolibet alio: tunc unitas compositionis identificatur adæquatè cum ipso uno, quoniam hoc compositum, homo, per solam suam essentiam habet esse hoc compositum, & non esse aliud, v. g. *Arbor*; *lapis* &c.

§. II.

161. Rogabis 2. An ille conceptus datus. *Indistinctum in se*, *& distinctum ab alio*, sit conceptus univocus, universalis, & genericus respectu omnium unorum, seù individuorum? In primis hic conceptus, neque convenit chymæræ in genere, neque chymæræ in specie, neque chymæræ in individuo. Nam quovis ex his modis inspecta, tandem est chymæra, idest complexio ex duobus contradictoriis, ut contradictoriis: ergo quovis ex illis modis est, & simul non est indistincta in se, & distincta ab alio; & quidem hujusmodi recursus ad chymæras, tum hic, tum alibi in Philosophia, & Theologia supponit falsum, quia supponit esse cognoscibile ab intellectu aliquid quod in se sit chymæra, & propterea disturbat omnes disputationes, quia cogit loqui de chymæris, vocibus eisdem, quibus loquimur de realitatibus; unde æquivocationes, & fallaciæ nascuntur. Negandum igitur est suppositum illarum captionum, in quibus fit recursus ad chymæram obnubilandi ergo veritatem, nisi fiat recursus in sensu sæpè alias exposito.

162. Præterea illa particula *distinctum ab alio*, neque superfluit, neque reddit frivolum hunc sensum, *distinctum ab eo, quòd distinguitur ab ipso*, tametsi enim *esse alium* sit realiter, ac formaliter idem, *ac esse distinctum ab illo indistincto in se*; nihilominùs dicere distinctum ab alio, non est dicere, distinctum ab eo, quòd est indistinctum in se; quemadmodum licet esse hominem sit realiter, &

formaliter esse animal rationale, dicere, hanc entitatem esse hominem, quia est animal rationale, non est dicere, esse hominem quia est homo, siquidem illud primum est philosophari, & hoc secundum est nugari. Denique pretermisimus illud à *quolibet* alio, quamvis multi utantur illo verbo. Nam cum *quilibet* apertè significet multiplicitatem, unde fit quod non potest dici sine falsitate *quilibet Deus*, si verbum illud ingeritur definitioni dictæ, hoc jam sufficeret sophistis ad cavillandum illum conceptum non esse univocum, eo quod apertè significet multiplicitatem. Nam si sensus est, ut aliqui dicunt, indistinctum in se, & distinctum à quolibet alio, sive individuo reali, sive chymærico. Ecce jam duo individua realia. Unum illud *indistinctum in se*. Alterum illud, *sive individuo reali*: ergo per illum conceptum apparebit multiplicitas unorum, seu individuorum realium. Sufficit itaque ille conceptus, quem dedimus, indistinctum in se, & distinctum ab alio.

163. De quo dicimus esse univocum, universalem, ac genericum respectu omnium unorum, & individuorum realium, sive possibilium, primò intentionaliter sumptorum. Unde habetur quod ab individuis, seu singularibus sumptis primò intentionaliter potest abstrahi ratio communis, & univoca conveniens illis non solum *qua hominibus*, v. g. *qua equis &c.* sed *qua individuis*. Probatur. Primo. Omnia una, omnia singularia, omnia individua definiuntur per unicam definitionem nuper datam: ergo omnia conveniunt univocè. Hanc rationem magis explicabimus infra cap. de Relatione. 2. Omnis conceptus attingens rationem reipsa multiplicabilem in subjectis specie physica distinctis, & non exprimens eorumdem multiplicitatem, sed ita præscindens ab illa; ut ex vi præcisè illius conceptus, nequeamus discernere illam multiplicitatem, est conceptus univocus, universalis, & genericus respectu illorum. Nam, ut sæpè diximus, tota quidditas conceptus univoci stat in his duobus uno positivo, scilicet attingere, seu exprimere rationem reipsa multiplicabilem: altero negativo, scilicet non exprimere multiplicitatem. At talis est prædictus conceptus. Probatur. Imprimis attingit rationem re ipsa multiplicabilem in subjectis specie physica distinctis. Attingit namque rationem *indistinctionis* à se ipso, & *distinctionis* ab alio, quæ ratio est multiplicabilis in subjectis specie physica distinctis, siquidem illa convenit Petro, & convenit huic chartæ, & convenit huic calamo, quorum quodvis est indistin-

ctum

ctum ab alio: & insuper hæc omnia invicem distinguntur specie physica ut constat: Ergo. Quamobrem sicut hic conceptus *Animal* est genericus, quia licèt, homo, & Equus non distinguantur specie logica, distingunrur specie physica. Ita conceptus prædictus, quia unus homo, una charta, unus calamus licètnon distinguantur specie logica, & tam unum quam alterum sint unum singillatim, distinguntur tamen specie physica.

164. Tota difficultas stat in secunda parte minoris, videlicet illum conceptum non exprimere multiplicitatem unorum, seu individuorum realium, & possibilium. Probatur tamen eatenùs exprimeret illam multiplicitatem, quatenùs dicens initio. *Indistinctum in se* jam exprimeret unum individuum, seù unum singulare saltem: & postea subjungens *ab alio* exprimeret aliud singulare, seù individuum reale: quoniam illud *aliud* etiam est individuum, seu singulare aliquod, quo fieret ut saltem duo exprimeret individua realia, sed hæc secunda pars est falsa. Probatur. Aliud est quod aliundè, atque ex vi aliorum principiorum noverimus illud *aliud* esse quoque individuum, singulare, unum: aliud vero quod hoc noverimus ex vi præcisè illius termini *ab alio*. Primum est verum, sed non officit universalitati, neque facit quod prædictus conceptus exprimat prætensam istam dualitatem individuorum realium: quoniam scimus etiam evidenter esse multos homines, multa animalia, & tamen quia id non scimus ex vi præcisè horum conceptuum *Homo*, *Animal*, hanc ob causam hi conceptus dicuntur non exprimere multiplicitatem hominum, seù animalium. Secundum est quod officeret; ast secundum est falsum: quia ex vi præcisè illius termini *ab alio* assequi nequimus, an illud aliud sit individuum, singulare, ac unum, tametsi verè ex parte rerum tale sit. Præscindit namque ille terminus ab eo quòd illud aliud sit unum, vel sit multiplex, sit individuum, vel sit species, sit singulare, vel sit universale. Hæc enim omnia novimus quidem, sed non ex vi præcisè illius termini *ab alio*.

165. Hinc 1. prædictus conceptus non est univocus respectu *Distinctorum* quomodolibet, nam certè dicens *Distinctum ab alio*, clarè exprimit duo distincta, sed est univocus respectu *individuorum*, *unorum*, & *singularium* ut talium, (quæ expressiones sunt distinctæ ab illa *distinctum*, tametsì in objecto sint idem,) quia non exprimit an illud *aliud* sit unum distinctum, quod sit individuum, quod sit singulare, quod sit unum reale, quamvis ex aliis princi-

piis

piis sciamus, illud *aliud* verè esse individuum, &c. 2. Non solum ab individuis, unis, & singularibus in concreto, verum etiam in abstracto, idest à differentiis ipsis individualibus, unitatibus, & singularitatibus potest abstrahi ratio communis, & univoca nempè *indistinctio in se, ac distinctio ab alio*, sive, *ultima ratio differendi*. Nam cum sint multæ indistinctiones in se, ac distinctiones ab alio, multæque ultimæ rationes differendi, utervis ille conceptus attingit rationem verè multiplicem.

166. Atqui ex alia parte non exprimunt eam multiplicitatem clarè; quoniam licet sciamus evidenter esse in rebus eam multiplicitatem, id non scimus ex vi præcisè illorum conceptuum. Et licet sciamus ex vi eorum esse duo saltem distincta, duo differentia inter se, nequimus assequi ex vi præcisè ipsorum, an illa sint distincta, & differentia ratione unius solius distinctionis communis utrique (sicut extrema solent esse unita ratione uniùs solius unionis communis utrique; & sicut ratione unius solius actionis solent duo esse inter se causa, & effectus,) & ratione unius solius differentiæ; an ratione duarum distinctionum, ac duarum differentiarum, ut re ipsa contingit, & ex aliis principiis est nobis notum. Ergo etiam ab omnibus differentiis individualibus, & singularitatibus primo quidem intentionaliter sumptis, potest abstrahi ratio communis, & univoca.

167. 3. Objicientibus fore, ut si ultimæ, atque infimæ differentiæ individuales convenirent univocè in aliquo conceptu, sequeretur in quavis ultima differentia individuali esse duos conceptus, per quorum unum differentiæ illæ convenirent, & per alterum differrent, & rursùs in hoc altero fore alios duos, per quorum unum, ille alter conveniret cum aliis alteris, & per alterum differret: & sic in infinitum. Concede sequelam, si procedat *de conceptibus solis formalibus*, quia horum infinitas in nullo alio stat, nisi in eo quod intellectûs posset per æternitatem totam prosequi in ista serie cognitionum reflexarum, quam incepisti, quin unquam cessaret ab habendo unas cognitiones reflectentes supra alias. In quo infinito syncategorematico reflexionum, non est absurdum philosophicum.

168. Nega vero sequelam si procedat *de conceptibus objectivis*, idest de realitatibus ex parte rerum existentibus in unaquaque infima, & ultima differentia individuali. Tum quia illas omnes univocè convenire nil aliud est præscindendo à nostris reflexis, ac no-

vis

vis reflexionibus, quam quòd prædicti duo conceptus, sive cognitiones *Indistinctio*, &c. *ultima ratio*, &c. attingant rationem verè multiplicem (ut attingunt, siquidem Petreitas est ultima ratio differendi, & est indistinctio in se, & Pauleitas est ultima ratio differendi, ac indistinctio in se, & similiter de reliquis differentiis individualibus,) & non exprimant clarè multiplicitatem hanc. Sed ista infinitas conceptuum objectivorum, sive prædicatorum in unaquaque differentia individuali, neque requiritur ad hoc, neque sequitur ex hoc. Nam cur! Ergo: Tum quia licet passim dicatur loquendo, v. g. de homine, habere duo, tria, quatuor prædicata, seù conceptus objectivos, hæc locutio est larga, licet necessaria, & significat dualitatem, trinitatem, quaternitatem *cognitionum* quibus hominem cognoscimus; non verò dualitatem objectivam prædicatorum hominis; quia hæc verè, ac castigatè loquendo non sunt *hæc* non sunt *duo*, sed unum quid realiter simplicissimum, cùm sint prædicata realiter simpliciter identificata inter se.

169. Utimur verò verbis pluralis numeri in disputationibus, quia non habemus alia ad explicandum sine confusione, quod dicere volumus; & quia apprehendimus per speciem, sive per modum duorum, rationalem animalitatem hominis, sicut Angelos apprehendimus per speciem, & modum juvenum. Est autem antiquissimum loqui, prout apprehendimus. Ergo neque loquendo de homine ipso est verum quod ibi sint ex parte rerum *Duo* conconceptus objectivi per quorum unum conveniat homo cum aliis, & per alium differat. Sed expresse, ac castigatè loquendo, debet dici hominem cognosci à nobis per duas cognitiones realiter distinctas per quarum unam; v. g. *Animal* non apparet distinctus ab aliis, & per quarum alteram apparet distinctus: v. g. per hanc *Rationale*: Idem ob eamdem rationem dicimus de ultimis, ac infimis differentiis individualibus. Hæc autem valent, tametsì conceptus, sive cognitiones facientes universale præscindant objectivè; quoniam in sensu composito hujus præcisionis subsistit prædicata ipsa rei *esse unum realiter*, & solùm ob inopiam vocum, usumque antiquum dicuntur esse *prædicata* in numero plurali, & tota precisio objectiva stat unicè in eo quod cognitiones nostræ sint inter se realiter distinctæ: Ergo adhuc in sententia illa stat, quod non dentur realiter *duo* conceptus objectivi, per quorum unum res conveniat, cum aliis, & per alterum differat; Oportet non abuti locutionibus

bus largis, quando res strictè disputatur.

170. Hinc 4. admittenda non est Porphyriana illa definitio individui. *Cujus collectio proprietatum, quæ in uno sunt in alio reperiri nequeunt*. Proprietas autem notatur his versiculis: *forma, figura, locus, stirps, nomen, patria, tempus, unum perpetua reddere lege solent*: quamvis enim collectio proprietatum unius individui, si in eis numeretur differentia, seù distinctio sua individualis nequeat esse in ullo alio: verumtamen istæ solæ proprietates solùm distinguent sensibiliter qnoad nos unum individuum ab alio, & insuper cum sint materiales non cadunt in individua purè spiritualia, v. g. in duas cogitationes solo numero distinctas, in duas animas separatas à corporibus, in duos Angelos. Est itaque ista definitio moralis, & sufficiens ad loquendum ordinariè de individuis, sed non metaphysica, & sufficiens ad scholasticam disputationem. 5. Eadem differentia infima, ultìma, individualis Petri, nimirum Petreitas, est ratio qua Petrus convenit cum alio sub hoc conceptu *Individuum, singulare, indistinctum in se, &c.* (Siquidem tam individuum, tam singulare, tam indistinctum in se est Joannes, quam Petrus,) & simul ratio, qua Petrus disconvenit saltem inadæquatè à Joanne sub hoc conceptu *Petrus*. Non est autem absurdum, quod idem sit ratio conveniendi, ac simul disconveniendi sub diversis conceptibus.

171. 6. Hi conceptus *Hæcceitas, hic, iste, ille, ipse*, & alii, qui contractissimi, ac singularissimi videntur, si utamur illis directè, ut plerumque contingit inter disputandum, & loquendum extra præsentem quæstionem, non sunt conceptus communes; & univoci: quia plerumque utimur illis ad significandum unam solam rem. Ergo non significant tunc rationem, seù naturam, seù prædicatum à parte rei multiplex: Ergo non faciunt universale; Ergo tunc non sunt conceptus univoci. Sin utamr illis reflexè ut in præsenti quæstione ad significandum rationem hæcceitatis isteitatis, illeitatis, cum hæc sit multiplex, quia loquentes de Petro dicimus *hic, iste, ille*, & etiam loquentes de Joanne, & etiam loquentes de Paulo: idcirco isti quoque termini si sumantur reflexè, sunt conceptus communes, universales, & univoci tametsi videantur singularissimi, ac omnium contractissimi. Denique cùm ratio individui, quæ est in Petro, importet secum non distinctionem à Petro, & distinctionem ab alio, & hæc indistinctio à Petro non inveniatur in ullo alio individuo, quippè omnia alia distinguuntur

à Pe-

à Petro: hac de causa non diximus rationem individui, *quæ est in Petro* esse universalem, univocam, & communem aliis, sed rationem individui ut sic, præscindendo prorsus à Petro, Joanne, & reliquis omnibus.

§. III.

172. ROgabis 3. Quid sit, & an detur in rebus individuum vagum. Hæc vox significat vulgò eum, qui nullo certo gaudet domicilio, & in hoc sensu ajebat Cain. *Ero vagus, & profugus in terra.* Atque in eodem, monebat Isaias. *Egenos, vagosque induc in domum tuam.* Sed hic sensus alienus est à præsente: igitur individuum vagum naturæ humanæ, v.g. est illud quod cum sit homo (alias non esset naturæ humanæ) neque est hic, neque ille, neque illa, & sic discurrendo per omnes, sed *aliquis*, sed hęc palam est chymæra, quia omne quod est homo, aut est realiter hic determinatè, aut ille, aut illa in particulari: ergo individuum vagum, ut vagum naturæ humanæ est impossibile. Cumque idem contingat in omnibus aliis naturis, inde est quod individuum vagum strictè loquendo non datur, nec dari potest in rebus.

Gen. 4.

Isai. 54.

173. Cæterum est possibile, & passim datur individuum vagum in communi modo loquendi intellectum: quoniam juxta inveteratum illum modum loquendi, quo applicamus objectis nomina actuum nostrorum, sicut è converso applicare solemus nostris actibus nomen objectorum, ut cum dicimus. *Fides divina* &c. juxta hunc inquam usum, aut abusum, individuum vagum significat individua ipsa determinata, *sed cognita cognitione formaliter, aut æquivalenter disjunctiva*, v. g. hac cognitione. *Aliquis homo, hic, vel ille, vel ille homo*; sicut universale significat naturam verè multiplicabilem, sed cognitam cognitione adunante illam: & sicut conditionatum significat rem *cognitam* cognitione habente modum tendendi conditionalem: nempè appingitur objectis nomen actuum intellectus. At passim contingit, quod individua alicujus naturæ cognoscantur cognitione, quæ formaliter, aut æquivalenter sit disjunctiva: ergo individuum vagum in hoc lato, & communi modo loquendi est possibile, & passim datur non quidem à parte rei, hoc est independenter à nostris cognitionibus, sed dependenter constitutivè ab his, quatenus per unam ex his constituitur in

esse individui vagi, sicut per aliam constituitur natura humana in esse universalis.

174. Hinc 1. Quando dicimus, *Individuum vagum hoc fecit, hoc dixit &c.* sensus est. *Aliquis hoc fecit, hoc dixit, sed nescio, aut nolo dicere quisnam ille fuerit.* Origo enim habendi has cognitiones formaliter, aut æquivalenter disiunctivas, interdum est voluntas hominis illas habentis, interdum est carentia lucis, ac fundamenti ad concipiendum cognitionem, & judicium circa unum in singulari, interdum est talis species connexionis rei cum *A.* v.g. ut solum per aggregatum sui, & carentię rerum aliarum sit connexio absolutè, ac determinatè cum *A.* ut est connexio navigationis cum nave *A.* equitationis cum equo *A.* creaturæ cum sui productione *A.* Vide quæ diximus in logica minore inter explicandum suppositiones disiunctivam, & confusam.

175. Hinc 2. Individuum vagum sumptum directè est quidem prædicabile de multis, quoniam de Petro dicitur *est aliquis homo*, & de Joanne etiam *est aliquis homo &c.* sed non est universale, quoniam hi jidem conceptus aliquis homo, hic homo, vel ille homo &c. clarè exprimunt multiplicitatem hominum: ergo licet sint conceptus communes non sunt univoci, & constituentes naturam universalem, sed æquivoci, quatenus proponunt individuos homines partim, ut idem quoad definitionem, partim ut diversos individualiter, quocirca non sunt æquivoci, sicut alii conceptus æquivoci proponentes sua objecta partim ut idem, partim ut diversa etiam quoad definitionem; item individuum vagum inspectum reflexè, ac prout nobis apparet per hunc conceptum *individuum vagum* non est universale, quippè hic conceptus ex propriis terminis indicat multiplicitatem individuorum vagorum. Si enim unum tantum esset individuum vagum, falsò, ac dissonè diceremus *individuum vagum*, sicut falsò, ac dissone dicimus *Deus vagus*, quia non est possibilis, nisi unus Deus.

176. Rogabis 4. Quid sit singulare, & an sit etiam universale? Singulare interdum est idem, ac *solus*, in quo sensu scripsit Mar- *Marc. 4.* cus de Domino, *& cum esset singularis interrogaverunt eum &c.* idest cum esset solus, seggregatusque à turbis. Inpræsentiarum autem singulare est idem quod *individuum*, *Unum numero*, *hoc*: quocirca dicenda sunt de singulari, ac de singularitate eadem penitus, quæ supra diximus de uno, & unitate numerica, de individuo, & differentia individuali. Solet sumi dupliciter, primò intentionaliter, & se-

secundò intentionaliter. Sumitur primò intentionaliter, quando loquimur de illo secundum ea, quæ illi conveniunt à parte rei, hoc est independenter penitus à nostris cognitionibus, & sic sumptum definitur *Indistinctum in se, & distinctum ab alio*, & vocari solet unum *numero*, sive numericè, quia nil omninò speciale importat supra alia suæ speciei, sed dumtaxat facit numerum cum illis, v. g. una gutta aquæ maris facit binarium, & nil amplius cum alia gutta, ternarium cum duabus, quaternarium cum tribus &c.

177. Sumitur secundò intentionaliter quando loquimur de illo secundùm ea, quæ habet dependenter ab illis nostris cognitionibus, quæ vocantur secundæ intentiones logicorum. Cumque hæ secundæ intentiones possint esse, vel quibus ratio singularitatis abstrahitur à quovis singulari, vel quibus singulare subjicitur speciei, vel quibus subjicitur generi: inde est quod singulare sumptum secundò intentionaliter, potest esse, vel quatenus est conferibile cum unoquoque singulari. Et sic definitur: *Prædicabile de uno tantum*, vel quatenus est conferibile cum specie, & definitur, *quod immediatè subjicitur speciei*, vel mediate est conferibile cum genere, & sic si fuerit singulare, seù individuum completum, v. g. Petrus sub hac expressione *Petrus* exprimente totam essentiam Petri, definitur quod immediatè subjicitur speciei, & mediatè generi.

178. Nam cum inter *hominem*, & Petrum non mediet aliud prædicatum essentiale inferius homine, & superius Petro, mediet autem inter *Animal*, & Petrum, quippè mediat *homo*, quod prædicatum est inferius respectu animalis, & superius respectu Petri: hac de causa individuum completum Petrus immediatè subjicitur speciei *Homo*, & mediatè generi *Animal*, idest Petrus est subjectum de quo immediatè prædicatur homo, & mediatè animal: sin verò fuerit singulare, seù individuum incompletum, v. g. Petrus sub hac expressione, *hoc animal* non exprimente totam essentiam Petri, definitur *quod immediatè subjicitur generi*; quoniam sicut inter hominem, & hunc hominem nil mediat in sensu dicto, & homo est tota essentia metaphysica hujus hominis, & quia hæcceitas, seu differentia individualis, licet intimè identificata cum Petro, non spectat ad ipsius essentiam metaphysicam, idest non sonát in definitione illius. Ita inter animal, & hoc animal nil mediat; & animal est tota essentia metaphysica, & consequènter non est genus, sed species respectu *hujus animalis* præcisè ut talis.

§. IV.

179. QUoad secundam partem quæstionis respondemus hoc exemplo, & distinctione; quemadmodum *cognitum* per se, quia cognitum præcisè, signatè est dumtaxat objectum ipsum cognitionis: & objectum hoc per se præcisè non est cognitum, ut patet, sed per cognitionem: ita singulare præcisè *signatè* non est universale: quia singulare præcisè signatè est dumtaxat objectum illud, quod est singulare, & objectum, vel objecta illa per se præcisè non sunt universalia, sed per cognitionem abstrahentem rationem singularitatis ab omnibus singularibus, quod etiam contingit universali naturæ, quoniam natura humana, v.g. per se præcisè non est actu formaliter universalis, sed per hanc cognitionem *Homo* ut supra diximus: unde neque universalis ipsa natura sumpta signatè est actu formaliter universalis; sed non contingit hoc universali reflexo, quod diximus esse genus ad quinque prædicabilia. Nam objectum hujus secundò reflexæ cognitionis *universalé* est species, genus, differentia, proprium, & accidens, quæ omnia, ut talia jam sunt actu formaliter universalia, quia ut talia dicunt naturam abstractam jam à suis inferioribus.

180. Cæterùm quemadmodum cognitum *exercitè* est verè cognitum: quia hoc eodem actu quo dicimus tale objectum est cognitum, tacitè, ac exercitè cognoscimus illud. Ita *singulare* est exercitè *universale*, sive sermo sit de illo sumpto primò intentionaliter, idest prout est indistinctum in se, & distinctum ab alio, sive de illo sumpto secundò intentionaliter, prout est prædicabile de uno tantùm, sive prout est subjicibile speciei, sive prout est subjicibile generi, idest prout est subjectum de quo prædicari potest species, aut de quo prædicari potest genus. Probantur hæc omnia explicando illa. Dicere quod singulare est *exercitè* universale omnibus his modis, nil aliud est, quam dicere, omnes hos conceptus, quos subjungimus esse univocos, seù esse cognitiones exercitè per se ipsas facientes universale, *singulare*, *indistinctum in se*, *&* *distinctum ab alio*, *prædicabile de uno tantum*, *subjicibile immediatè speciei*, *subjicibile mediatè generi*. Sed omnes hæ cognitiones, seu conceptus sunt univoci, exercitèque per se ipsos faciunt universale: ergo omnia illa sunt vera.

181. Probatur minor, omnis cognitio, sive conceptus exprimens

mens rationem verè multiplicem, sed non exprimens multiplicitatem, itaut ex vi præcisè ipsius nequeamus dicere *hæc res est multiplex*, est conceptus univocus exercitè per se ipsum faciens universalem illam rationem, sive naturam, sive prædicatum, juxta sæpè dicta. At omnes illi conceptus exprimunt rationem verè multiplicem: quoniam verè sunt multa singularia, multa indistincta in se, multa quæ sunt prædicabilia de uno tantum (Petrus v. g. de se tantum est verè prædicabilis, Joannes de se tantum &c.) multa subjicibilia immediatè speciei, *homo* &c. Deinde non exprimunt multiplicitatem singularium, indistinctorum &c. quoniam licet aliundè sciamus esse multa singularia, multaque prædicabilia de uno tantum; attamen ex vi præcisè illarum cognitionum, nequimus dicere esse multa singularia. Sicut licet aliundè sciamus evidenter Petrum furatum fuisse gemmam, id non possumus judicare, aut dicere ex vi pręcisè hujus testimonij *Petrus est homo*: ergo omnes istæ cognitiones, sive conceptus exercitè per se ipsos faciunt universalem rationem singularitatis, prædicabilitatis de uno tantum, subjicibilitatis &c.

182. Objicies. Omnis conceptus per quem apparet species, est conceptus per quem apparet multiplicitas individuorum, sive singularium: quippe de ratione speciei est habere sub se multa individua, ut nos ipsi fatebimur infra. At per illum conceptum *subjicibile immediatè speciei*, apparet species ut patet: ergo per illum apparet multiplicitas singularium, seu subjicibilium immediatè speciei. Confirmatur, ex ipsis terminis apparet repugnantia inter singulare, & universale: sicut inter rationale, & irrationale, inter unum, & multiplex: ergo sicut rationale non potest esse signatè, aut exercitè irrationale: ita singulare non potest esse exercitè, aut signatè universale. 2. Nil quod, ut tale est prædicabile de uno tantum, potest esse ut tale, prædicabile de multis, sed omne singulare sumptum secundò intentionaliter est prædicabile de uno tantum: ergo sumptum hoc modo non potest esse prędicabile de multis. Sed hoc ipso non potest esse universale, quia de essentia hujus est prædicabilitas proxima, vel remota de multis: ergo.

183. Negamus majorem objectionis, quoniam licet nobis sit certum esse de ratione speciei istam multiplicitatem, multi hoc negant; & nobis ipsis hoc est certum ex vi aliorum principiorum, sive rationum, quibus probabimus esse impossibilem speciem immultiplicabilem; ergo ex vi præcisè hujus expressionis, *species*, non appa-

ret

ret ipsius multiplicabilitas, cum hæc sit res controversa, & oporteat recurrere ad alia principia probandi gratia illam: ergo falsum est, quod omnis conceptus per quem apparet species, sit conceptus per quem appareat multiplicitas individuorum. Ad primam confirmationem, distinguo antecedens, inter singulare, & universale, sumpta *signatè* permitto (non enim est omninò verum: siquidem genus, v.g. est unum singulare ex quinque prædicabilibus: & tamen est etiam universale) inter singulare, ac universale *exercitè* nego.

184. Quia sicut natura humana, quæ sanè est multiplex, constituitur una per hanc eamdem cognitionem *Homo*, per quam exprimitur illa natura realiter multiplex: ita per hanc eamdem cognitionem *singulare* exercitè fit universalis ratio singularitatis propter discursum nuper factum, & hinc patet disparitas ad illud exemplum; nulla quippe est possibilis forma per quam rationale orbetur capacitate radicali discurrendi: ergo neque signatè, neque exercitè potest esse irrationale. At est possibilis, de factoque datur forma per quam exercitè fiat mentaliter unum, quod realiter est multiplex, nempè hęc cognitio, *Homo*, & forma per quam fiant universale illa, quæ realiter sunt singularia: nimirum hæc cognitio, seu conceptus *singulare*, *Prædicabile de uno tantum*, in quibus cognitionibus concurrunt omnes qualitates necessariæ, ac sufficientes ad faciendum per se ipsas universalem extrinsecè quidem, ac intentionaliter rationem singularitatis.

185. Ad secundam distinguimus majorem. Nil quod ut tale &c. potest esse signatè prædicabile de multis concedo: quia quod independenter ab omni cognitione non potest esse prædicabile, nisi de uno, independenter ab omni cognitione non potest esse prædicabile de multis. Nil quod ut tale &c. potest esse exercitè prædicabile de multis nego; quia sicut natura humana, quæ ut talis est multiplex, fit exercitè una per hanc cognitionem *Homo*: ita quod est prædicabile de uno tantum, exercitè per hanc eamdem cognitionem constituitur aptum in sensu supradicto, ut prædicetur de multis: quoniam cum Petrus sit prædicabilis de se solo, & hæc charta sit prædicabilis de se sola; & hæc penna sit prædicabilis de se sola: inde fit quod *esse prædicabile de uno tantum*, de multis est reflexè prædicabile, & ratio negandi est ratio ipsa nostræ conclusionis: quia prædicabile de uno tantum, esse exercitè prædicabile de multis; nil est aliud quam quod hæc cognitio: *Prædicabile de uno tantum* exprimat rationem verè multiplicem, & non aperiat hanc multiplicitatem.

Sed

Sed hoc ità contingit juxta ibi dicta: ergo prædicabile de uno tantum, est exercitè per hanc eamdem cognitionem prædicabile de multis.

186. Et distinguimus minorem, est *signatè* prædicabile de uno tantum, concedo; est *exercitè* prædicabile de uno tantum, nego & distinguimus similiter consequens: non potest esse *signatè* prædicabile de multis concedo, exercitè nego. Nec propterea prædictæ cognitiones destruunt exercitè, quod signatè adstruunt. Nam facere per se exercitè prædicabile de multis id, quod est prædicabile de uno tantum, nil aliud est dissipato fumo vocum, quam, quod prædicabilitas de uno tantum, inveniatur in multis, & hoc non exprimatur per illas cognitiones, seu conceptus. At in hoc nullum est absurdum, neque hoc est destruere positivè exercitè, quod adstruitur signatè; sed est purè, ac præcisè exprimere prædicabilitatem de uno tantum, quod verè convenit multis, & non exprimere hanc multiplicitatem: & insuper quod in hoc solo stet esse formam constitutivam prædicabilitatis de multis: ergo.

Finis Disputationis Secundæ.

DIS.

DISPUTATIO TERTIA.

DE UNIVERSALIBUS IN SINGULARI, SEV DE QUINQUE PRÆDICABILIBUS.

Illa ſunt quinque, nec plura, nec pauciora, ut probavimus Capite 7. antecedentis Diſputationis. Nimrum *Genus*, *Differentia*, *ſpecies*, quæ ex utroque componitur *Proprium*, *Accidens*. Omne enim quod de altero prædicatur, tanquam ſuperius, & univerſale reſpectu illius (ſecus tanquam æquale de æquali, ut animal rationale de homine: Petreitas de Petro, & ſic de aliis, ubi prædicatum non latius patet, quam ſubjectum) uno ex eis quinque modis prædicari debet, ut ibi explicuimus. Hęc ergo quinque prędicabilia ſuſcipimus modò explicanda, & quidem breviter, cum jam ſint expoſita, quæ illis ſunt communia. Principio autem dicimus illa formaliter, ut talia differre invicem ſpecie, non quidem Phyſica (ſiquidem non dantur Phyſicè, ſed tantum Logicè, ac intentionaliter prædicabilia, ut talia, ſive ut univerſalia) ſed ſpecie Logica; quoniam juxta dicenda poſtea, ea differunt ſpecie, quæ differunt definitione, quoad differentiam illius, ideſt in quorum definitionibus differentiæ ſunt diſtinctæ, itaut definitio unius non poſſit affirmari verè de altero in ſenſu reali, ſi res procedat in ſenſu reali: vel non poſſit affirmari in ſenſu formali logico, ſi res procedat in hoc ſenſu. (Individua autem ſpeciei ejuſdem definiuntur eadem definitione.) At in definitionibus quinque prædicabilium differentiæ ſunt diſtinctę in conſideratione logicorum. Nam genus prædicatur, *ut pars materialis*. Differentia, ut pars formalis, ſpecies ut tota eſſentia &c ergo quinque prædicabilia differunt ſpecie logica, Diſputationem totam quinque capitibus diſtinguemus. Juxta numerum quinque Prędicabilium.

Caput

CAPUT PRIMUM.

De Genere.

1. GEnus accipi solet pro multitudine rerum, quæ sunt ejusdem speciei, unde scriptura dicit de filiis Noë. *Ab his disseminatum est omne genus hominum super terram.* Item pro origine, sive familia. Unde dicit alia scriptura. *Arapha de genere Gigantum*, & alia. *Ex magno genere est.* In præsenti autem genus accipitur pro quovis prædicato, quod verè convenit multis speciebus, & exprimitur per cognitionem, vi cujus præcisè non possumus detegere ullam multitudinem, aut specierum, aut individuorum, v.g. Animal sub hoc conceptu, expressione, sive cognitione *Animal*. Nam verè sunt multa animalia specie distincta, sed ex vi præcisè illius expressionis hanc multitudinem agnoscere nequimus. Idem dico de colore, nam ex vi præcisè hujus expressionis *Color*, non detegimus multitudinem colorum, cum tamen multi sint specie diversi: idem de aliis.

Gen. 9. *2. Reg. 21.* *Tobiæ 5.*

2. Genus itaque in hac acceptione, definitur à Porphyrio, *quod de pluribus differentibus specie, in eo quòd quid est prædicatur.* Sed quia necesse non est hominis istius mentem tanti facere, omissis difficultatibus hac super definitione exortis, damus definitionem generis vulgo admissam, coincidat nec ne cum ista porphyriana. Genus est, *Prædicabile de multis tanquam pars materialis essentiæ metaphysicæ illorum.* Genus est triplex. Infimum, medium, sive subalternum, & supremum. Genus infimum est illud quod extenditur ad solas species infimas, v.g. Animal quod solum convenit homini, cani, equo, & reliquis animalibus, quæ specie tantum infima, seu athoma differunt; & hoc genus infimum vocari solet, *species subalterna*, species quidem, quia tota essentia hujus, & illius animalis præcisè ut talium, est esse vivens sensibile, & nil aliud, *subalterna,*

quia continetur sub genere superiore, nempe sub hoc *vivens*, & continet infra se species infimas. Genus medium, sive subalternum est illud, quod cum comprehenditur sub alio magis universali, extenditur ad res non solum specie, verùm etiam genere distinctas, v. g. *vivens* quod comprehenditur sub hoc magis amplo genere *substantia*, & non solum convenit cunctis animalibus; verùm etiam herbis, & arboribus, quæ cum non sint viventia sensibilia, sed insensibilia, differunt genere ab omnibus animalibus, & hoc etiam genus vocatur species subalterna respectu hujus, & illius viventis præcisè, ut talium ob eamdem rationem, ob quam genus infimum.

3. Genus supremum est illud, quod sub nullo alio continetur, & convenit, aut convenire potest omnibus prorsùs generibus, speciebus, atque individuis. V. g. Ens, cum reliquis transcendentalibus, scilicet *res*, *verum*, *&c.* Quod si hoc exemplum tibi displiceat, eo quod putes esse cognoscibile ab intellectu objectum quod in se sit chymæra, dicemus quòd genus omnium supremum est hoc. *Cognoscibile*. Hoc item genus, est species respectu hujus, & illius entis præcisè ut talis: vel respectu hujus, & illius cognoscibilis præcisè ut talis, ob rationem dictam. Ast non est species infima, neque subalterna, sed maxima, seù suprema.

4. Hinc 1. distinctio inter quinque prædicabilia non est absoluta, quasi non possit unum, & idem prædicatum esse simul genus: v. g. & species, sed est respectiva ad eosdem terminos, & sub eadem expressione propositos. Quemadmodum enim idem Petrus, qui est superior Joanne, potest esse inferior Paulo. Unde superioritas, & inferioritas possunt convenire eidem, sed respectu diversorum. Et idem homo qui est dexter, tibi potest esse sinister alii, unde esse dextrum, & sinistrum possunt convenire eidem: sed respectu diversorum. Ita idem prædicatum *Animal*, quod est genus Petri, Bucephali, & Lyciscæ, est species respectu suorum individuorum incompletorum, idest respectu hujus, & illius animalis præcisè ut talium, & idem prædicatum *sensibile*, quod est differentia subalterna si conferatur cum homine, ac equo, est species respectu hujus, & illius sensibilis præcisè ut talium: & idem prædicatum *rationale*, quod est differentia hominis ab equo, est genus confundens hominem cum Angelo, & *Animal* est differentia, nam homo differt ab Angelo per animalitatem, & convenit per rationalitatem sicut differt per hanc ab equo, & convenit per illam;

& idem

& idem prædicatum *Risibile*, quod respectu hominis est proprium, respectu suorum individuorum incompletorum est species.

5. Non ergo ita differunt invicem quinque prædicabilia, ut repugnet unum, & idem prædicatum esse simul prædicabile unius speciei, & alius; sed ita ut repugnet esse simul, & respectu eorumdem, ac sub eisdem expressionibus prædicabile unius, & alius speciei. 2. Prædicabile *Proprium*, & prædicabile *Accidens* quæ sunt extra essentiam subjecti metaphysicam (v. g. *Locomotivum*, quod in quarto modo infra exponendo est proprium animalis, & *Album*, *Calidum*, quæ sunt prædicata accidentalia,) licet verificentur de subjectis specie distinctis, ut verificantur, non sunt genus: quia vel prædicantur de subjectis, quibus sunt aut proprium, aut accidens. Et sic cum sint extra essentiam metaphysicam illorum, certè non sunt pars materialis essentiæ illius. Ergo, non sunt genus respectu illorum. Vel prædicantur de propriis individuis incompletis, v. g. *hoc loco motivum est loco motivum*. *Hoc album*, *est album*, & sic prædicantur tanquam tota essentia. Ergo, tanquam species. Ergo respectu nullorum sunt genus strictè: quo circa falsum est esse genus omne prædicatum præscindibile ab inferioribus distinctis specie, ac de illis prædicabile. Siquidem hæc duo verificantur de differentia sub alterna, quæ tamen non est genus.

§. II.

6. JAm quod attinet ad definitionem datam, illud *Prædicabile* est genus, quod genus convenit cum singulari, & cum aliis quatuor prædicabilibus. De singulis namque horum verificatur esse prædicabile. Neque 1. inferas fore ut si in definitione generis detur genus, sequatur quod genus definiatur per genus, & consequenter per se ipsum; nam distinguo hoc definiatur per se ipsum sub eadem expressione; nego: sub diversa concedo: sicut enim homo cognitus sic *Homo* definitur per se ipsum cognitum, sic *Animal rationale*, & hoc tam longè abest ab absurditate ut potiùs sit necessarium quandoquidem definitio objectiva debet identificari, cum definito. Ita genus sic cognitum, *Genus* definitur per se ipsum sic expressum, sive explicatum, *Prædicabile de multis*, &c. Vitium definiendi idem per idem committitur quando eâdem expressione, sive termino, quo rogamur, respondemus; v. g.

Quid est Homo? est Animal, quod est Homo. Mala definitio, quia respondet per idem, ideſt per eamdem vocem.

7. Neque 2. abſurdum eſt quod detur Genus generis. Tum quia dari genus generis nil eſt aliud, quam quod genus ita differat ab aliis prædicabilibus, ut ſimul in aliquo cum illis conveniat, ſed hoc non continet abſurdum ullum; quandoquidem nulla eſt res ita diſſimilis aliis, ut ſimul non ſit aliquomodo ſimilis. Ergo non eſt abſurda reflexio generis ſupra genus, quamvis ſit abſurda ſimilis reflexio in aliis rebus pro quibus non detur hæc ratio, v. g. actio actionis, unio unionis, cognitio cognitionis, &c. Tum quia nuper diximus unum, idemque prædicatum poſſe eſſe ſimul genus, ſpeciem, ac individuum etiam, *reſpectu diverſorum*; Ergo licet genus directè conſideratum ſit genus reſpectu eorum de quibus prædicatur inſtar partis materialis; inſpectum tamen reflexè, & prout nobis apparet per hanc expreſſionem, *Genus*, poteſt eſſe ſpecies reſpectu hujus aliūs generis magis ampli, ſcilicet *Prædicabile*. Neque ex eo quod in definitione generis ſit genus, & rurſus in definitione hujus debeat eſſe etiam genus, & ſimiliter in definitione hujus debeat eſſe aliud &c. ſequitur proceſſus in infinitum prædicatorum, ſeù conceptuum objectivorum generis, quod nunc definimus, ſed tantum ſequitur poſſibiles eſſe innumeras reflexiones noſtras unarum ſupra alias, & inanem cerebri fatigationem.

8. Quoniam, ut diximus diſputatione antecedente, non cuilibet reflexioni noſtræ, ſive ſecundæ intentioni logicè reſpondet in objecto prædicatum, aut res, aut conceptus objectivus diſtinctus ab aliis ejuſdem objecti, nam Animal, & rationale, v. g. quæ ſunt in homine, revera coram Deo non ſunt duo, ſed unum quid ſimplex, tametſi apprehendantur à nobis per ſpeciem duorum, & loquamur de illis, tanquam ſi eſſent *illa, & duo*. Eſt enim antiquus mos idoneus decipiendo tyrones, niſi moneantur appingere, objectis aliqua nomina noſtrorum actuum, ut cum dicimus. *Hoc objectum eſt obſcurum, eſt evidens; eſt probabile, eſt conditionatum, &c.* Quæ attributa non conveniunt objectis, ſed cognitionibus, quas de illis habemus, & appingere etiam noſtris actibus nomina objectorum, ut cum dicimus, *Credere fide Divina, credere fide humana, &c.* Ergo ex eo quod in definitione generis ſit genus non ſequitur infinitum prædicatorum, ſive conceptuum objectivorum in genere, ſed poſſibile eſſe infinitum reflexarum noſtrarum cognitionum. Quod ſi dixeris, ſaltem genus omnium ſu-

premum

premum non habere supra se genus aliud per quod definiatur: si item fuerit verum esse cognoscibile genus omnium supremum; ex istis duobus sequitur illud non esse à nobis definibile (omnis quippe definitio debet constare genere, & differentia,) stultumque foret qui de illo quereret, *quid sit*, quia stultus est qui quærit quod responderi non potest. Idem argumentum, & replicæ formari possunt contra definitionem differentiæ infrà dandam. Nam etiam ibi debet dari differentia in definitione differentiæ, sed respondendum est eodem modo.

9. Illud *de multis* est differentia à singulari, seù individuo, quia hoc directè consideratum est prædicabile de uno tantum, tametsi per hanc ipsam cognitionem exercitè constituatur prædicabile de multis, ut diximus disputatione antecedente. Illud *tamquam pars materialis*, est differentia qua genus differt à reliquis prædicabilibus, quia ut constabit quando eorum damus definitiones, nullum eorum prædicatur tanquam pars materialis essentiæ metaphysicæ. Pro hujus rei intelligentia, adverte 1. solemnes sunt tres phrases hic. Videlicet Prædicari *in quid*, Prædicari *in quale quid*, Prædicari *in eo quod quid*. Prima significat prædicari tanquam totam essentiam, quia hæc est per quam respondemus interroganti, *quid est hæc res*, & ob hanc causam vocatur quidditas. Secunda significat prædicari instar formæ adjacentis, seu advenientis alteri, sicut qualitates adjacent subjectis; v. g. albedo huic papyro, frigus huic manui &c. Tertia significat prædicari per modum, seu instar rei per se stantis, sicut corpus stat per se, & non in accidentibus, sed hæc stant in illo, quorum ratio unica est. Voces significant ad placitum: sed placitum logicorum omnium, aut saltem plerorumque est hæc significare illis phrasibus. Ergo hæc significantur.

10. Adverte 2. cum in hoc statu infelici vitæ præsentis non cognoscamus res (exceptis pauculis accidentibus materialibus cadentibus sub sensus materiales,) prout sunt in se ipsis: sed cognoscamus illas ad modum, per modum, per speciem, & instar aliarum, sicut cognoscimus Angelos per modum juvenum venustorum cum tamen neque sint, neque possint esse in se coram Deo juvenes corporei. Et sicut cognoscimus nostras ipsas animas instar puellarum, cum in se coram Deo nec sint, nec esse possint puellæ, cum sint spiritus simplices. Et sicut cognoscimus nostras ipsas cognitiones, judicia, cogitationes, ac discursus per speciem cujus-

dam

dam faculæ, aut flammulæ, cum neque sint, neque possint esse in se coram Deo flammulæ. Cum hæc inquam ita sint, inde nascitur, quod apprehendimus, cognoscimus, disputamus, & loquimur quidditatem, & essentiam rerum, non prout est in se coram Deo, sed per modum, per speciem, ac instar compositi cujusdam gemina parte constantis, ut experimur in compositis physicis, v.g. in homine, in quo dantur corpus, & anima.

11. Sed essentia metaphysica, & quidditas non est, revera ejusmodi compositum, quia animal, v. g. & rationale hominis, non sunt duo, sed unum in se realiter coram Deo. Atque idcircò dicimus essentiam metaphysicam constare genere, ac differentia, quia ut sæpè monitum, non tantùm loquimur, sed etiam dicimus prout apprehendimus, sed innumeros barbarismos committemus in nostris discursibus, si *judicemus* res evenire in se ipsis verè coram Deo, modo illo, quo apprehendimus, ac disputamus illas. Cur ergo sic apprehendimus, & sic loquimur contra realitatem ipsam rerum? 1. Propter inopiam vocum, & carentiam aliarum propriarum. 2. Propter necessitatem utendi ejusmodi phrasibus ad explicandum utcumque nostros conceptus, quamvis explicatione ipsa inducamus exercitè novas tenebras. 3. Quia ita fert usus mortalium. Sed hoc usu, necessitate, ac inopia abuti non debemus ad indicendum bellum veritati, & ex hoc abusu nascuntur innumeræ æquivocationes inter disputandum.

12. Rursus cum in compositis, quæ experimur sit una pars, quæ per se stat, estque indifferens, ut jam cum hac, jam cum illa forma constituat diversa composita substantialia, & hæc pars vocatur materia. Nec non sit alia pars adjacens, & adveniens illi, quęque per se est determinata ad constituendum compositum unius potiùs speciei, quam alius: & hæc pars vocatur forma. Ideo insistentes eidem analogiæ, atque apprehensioni dicimus, essentiam metaphysicam rerum componi ex una parte quam concipimus per modum per se stantis, quæque nobis apparet indifferens, ut jam cum hac, jam cum illa differentia constituat jam hanc, jam illam speciem, non quia contingant res verè coram Deo, sed quia apparent nobis per obscuras, & imperfectas cognitiones, quas habemus.

13. Hanc autem partem vocamus *Genus*, & hac de causa dicimus in hujus definitione, Prædicari tanquam partem materialem essentiæ metaphysicæ: v. g. Animal dicitur pars materialis essen-

essentiæ metaphysicæ hominis. Non quia sit ex parte rerum coram Deo aliquod Animal, quod ex se coram Deo sit indifferens, ut sit rationale, aut irrationale: & interdum cum rationali constituit speciem humanam, interdum cum irrationali constituit equinam, &c. Absit barbaries, atque etiam idæa Platonica. Omne quippe animal quod est à parte rei, aut est rationale, & sic cum eo penitissimè identificatur, aut est irrationale, & sic penitissimè cum rationali repugnat. Non inquam est ista causa illius locutionis, quia ista traheret secum universalitatem realem, & formalem à parte rei, sed quia cum familiares nobis sint hæ voces, hæ expressiones, hi conceptus formales *Animal rationale* inspecta prima sola non detegamus lucem sufficientem ad dicendum *est Homo*, illam autem detegamus si illi expressioni *Animal* adjungatur hæc altera *Rationale*, idcircò dicimus Animal esse partem materialem, seù prædicatum indifferens; rationale vero tollere hanc indifferentiam.

14. Applicantes scilicet objectis, & realitatibus, id quod nobis contingit ex vi illarum vocum, seù expressionum, quæ nobis familiares sunt sicut Eclipsim, quam nos pati solemus adscribimus soli, ajentes illum eclipsari, nec non colores, quos format triangulare vitrum tribuimus objectis, ajentes, illa esse rubra, viridia, &c. Quamobrem in casu præsenti, & in omnibus aliis de universali, & de universalibus debes cautè procedere juxta ea, quæ inculcavimus initio disputationis secundæ, & existimare omnia, quæ affirmamus, ac negamus, non esse de rebus ipsis prout sunt in se coram Deo: sed de rebus ipsis prout nobis apparent per tales, ac tales cognitiones, nisi declinare velis ad ideas Platonicas, & universalia à parte rei. Neque hoc est declinare plus justo ad Nominales, quia cum tota essentia universalium pendeat ex nostris cognitionibus, ac expressionibus, recurrere ad eas, nec non ad voces externas, quibus illas explicamus pro explicanda quidditate, ac essentia universalium, nec non identitatum, ac distinctionum per rationem, non est *nominalizare*, *sed realizare*.

15. Adverte 3. cum essentia metaphysica, seù definitio debeat esse brevis, & dari per solum genus, ac differentiam; hac de causa proprium metaphysicum; v. g. risibile, ac differentia individualis; v. g. Petreitas, & similia dicuntur esse *extra* essentiam metaphysicam. Non quia ab hac distinguantur realiter: Petreitas enim & risibile, & homo, & Animal, & rationale in Petro sunt

unum

unum, & prorsus idem realiter, & solæ voces sunt distinctæ, illisque utimur ad significandum particulatim, id quod est Petrus, quandoquidem nulla occurrit vox ita expressiva, ut ex vi ipsius præcisè deveniamus in cognitionem totius essentiæ Petri: quamvis autem hæc omnia invicem identificentur, non sequitur Petreitatem, v. g. esse partem materialem essentiæ, aut formalem, aut totam essentiam. Nam quamvis illa sint unum, & idem,

16. Verum tamen hæ voces, expressiones, seù conceptus formales *Animal*, *Petreitas*, sunt inter se realiter adæquatè distincti, ut constat: Ergo datur capacitas, ut hæc expressio *Animal* exprimat nobis animalitatem, quæ verè est multiplex, secus hæc expressio *Petreitas*. Item illa proponat nobis animalitatem per modum, seu speciem subjecti indifferentis, secus hæc expressio *Petreitas*, sed hoc ipso animal est genus, & pars materialis, secus Petreitas, quia in illo, & per illud solum, & in nullo alio stat quod Animal sit genus, secus Petreitas; Ergo quamvis hæc sint in Petro unum, & idem prorsus realiter, datur capacitas, ut animal sit genus, secús Petreitas. Nempè quia omnes propositiones, quibus affirmamus, aut negamus aliquid esse genus, aut differentiam, aut speciem, aut proprium metaphysicum, aut accidens logicum, aut demum universale, sunt propositiones reflexæ, habentes pro objecto illas cognitiones, per quas res de qua fuerit sermo constituitur, aut non constituitur universalis, aut genus &c. sicut de identitate, ac distinctione formali diximus suo loco. Argumenta autem ex sensu directo ad reflexum, ac viceversa non valent, ut advertimus. Et sic habes definitionem generis, atque definitionis explicationem.

CAPUT

CAPUT SECUNDUM.

Quatuor Quæstiones super Genere.

17. Rima eſt cum definitum definitionis *Generis* ſit genus ipſum ut conſtat; hoc autem conſtat natura Animalis v. g. quæ dicitur genus, & hac cognititione, ſeu ſecunda intentione *Animal*, qua conſtituitur genus, *quodnam ex his eſt definitum illius definitiònis*, ſola ne ſecunda intentio, an ſola natura, an complexum ex utraque dicens utramque in recto, ſicut homo phyſicè inſpectus, eſt complexum dicens in recto corpus, & animam rationalem, an complexum ex utraque, dicens in recto ſolam ſecundam intentionem; An demum complexum ex utraque dicens in recto naturam, & in obliquo ſecundam intentionem? Hæc difficultas eſt generalis, non ſolum in aliis quatuor prædicabilibus, & in definitione univerſalis in genere, quam dedimus Cap. 1. Diſp. 2. ſed etiam in definitione cujuſcumque concreti accidentalis; v. g. in definitionibus *Albi*, *Calidi*, *Sancti*, *&c.* & reſolvitur per legitimam intelligentiam illarum vocum, quæ paſſim audiuntur, *ſpecificativè*, *reduplicativè*, *ut quod*, *ut quo*, *in recto*, *in obliquo*, quas explicuimus ad finem Diſput. 1. logicæ minoris.

18. Reſp. vel ſermo eſt de definito ſpecificativè, ac ſecundum ſe præcisè inſpecto, & ſic eſt ſola natura animalis v. g. quoniam definitum illius definitionis ſpecificativè, ac ſecundum ſe præcisè inſpectum, eſt illud ſolum, & præcisè, quod eſt ac dicitur genus. At quod eſt, ac dicitur genus eſt ſola natura, quamvis non ſit genus per ſe ſolam (ſicut quod eſt, ac dicitur album eſt ſolum ſubjectum, v. g. Paries, tametſi non ſit per ſe ſolum album, ſed per adjunctam albedinem.) Hæc enim enunciatio eſt vera *Animal eſt genus*; hæc autem falſa, cognitio, ſeu ſecunda intentio *Animal*, eſt genus; Ergo quamquam natura conſtituatur in eſſe generis per eam cognitionem; verumtamen, quod eſt, ac dicitur genus eſt ipſa ſola natura: Ergo hæc ſola eſt definitum illius definitionis, ſi inquiratur in definitum ſpecificativè, ac ſecundum ſe præcisè inſpectum. Eſt, inquam, definitum non in conſideratione phyſi-

ca, aut metaphysica, quia prædicta definitio generis non sonat vivens sensibile, in quo stat quidditas animalis; sed in consideratione logica, quia ea definitio sonat prædicabilitatem de multis, in qua stat quidditas animalis in quantum est universalis.

19. Vel sermo est de definito reduplicativè, ac formaliter, ut est genus; & sic definitum prædictæ definitionis est concretum, seu complexum ex natura animalis, & illa secunda intentione, naturam dicens in recto, & intentionem in obliquo. Probatur prima pars. Definitum sine dubio est genus, sicut definitum definitionis hominis est homo. At genus reduplicativè, ac formaliter, ut genus est complexum ex natura, & secunda intentione sicut album formaliter, ac reduplicativè, ut album est complexum ex subjecto, & albedine, & in cæteris concretis accidentalibus idem: ergo & ratio est. Si genus reduplicativè, ut genus consisteret plenè adæquatè in sola natura animalis, v. g. omnis casus possibilis in quo daretur hæc natura, esset casus in quo daretur genus reduplicativè ut genus, quia repugnat dari id cum quo identificatur adæquatè *A.* quin detur *A.* cumque deficiente illa cognitione *Animal* possit dari natura animalis, sequeretur quod illa deficiente cognitione, hæc natura esset genus reduplicativè, ut genus, quod falsum est: ergo genus, ut tale non consistit plenè adæquatè in sola natura: ergo cum aliquo alio identificatur saltem inadæquatè, sed non est aliud assignabile, nisi illa cognitio *Animal*: ergo genus reduplicativè, ut tale importat essentialiter hanc cognitionem, cumque idem discursus possit formari probandi gratia illud non consistere plenè adæquatè in sola secunda intentione, palam fit, genus formaliter, ac reduplicativè ut tale, & consequenter definitum illius definitionis reduplicativè, ut tale esse complexum ex natura, & illa secunda intentione.

20. Sed natura venit in recto secunda illa intentio in obliquo, quæ erat secunda pars. Venire namque in recto, seu significari in recto, nil est aliud à parte rei, quam esse id, de quo directè affirmatur, aut negatur id quod affirmatur, aut negatur de illo concreto. Venire autem, seu significari in obliquo, nil aliud est, quam esse formam, vel quasi formam constituentem illud in esse talis, ut de ipso possint verè affirmari, aut negari, quæ affirmantur, aut negantur de illo concreto. At quamvis illa secunda intentio *Animal* constituat naturam animalis in esse talis, ut de ipsa affirmetur esse genus; verumtamen id, de quo affirmatur esse genus, atque prædi-

cabile

cabile de multis, non est illa secunda intentio, sed sola natura animalis solitudine excludente, non quidem *existentiam* illius secundæ intentionis, sed *affirmabilitatem* quod illa sit genus, adhuc partialiter, & inadæquatè, quia hæc sola, non autem illa, aut complexum ex utraque identificatur cum homine, cum equo, cum cane &c. quod si aliquis dicat hujusmodi concreta accidentalia importare in recto formam, *quia hæc est quæ principalius significatur*. Concedo de principalitate claritatis, seu expressionis: nam album, v. g. clarius, & expressius significat albedinem, quam subjectum. Nego autem de principalitate affirmationis, quia quod est album, non est albedo; sed subjectum, cui inest albedo.

21. Ergo quamvìs illa secunda intentio constituat naturam animalis in esse talis, ac in tali statu, ut de illa possit verè affirmari esse *Genus*; verumtamen sola hæc natura solitudine dicta venit in recto, illa verò secunda intentio in obliquo. Sic præter exemplum *Albi* nuper datum. Gratia sanctificans constituit rationalem creaturam in esse, ac statu filiæ, & amicæ Dei, atque hæredis gloriæ. Id autem de quo affirmatur amicitia, filiatio adoptiva, & hæreditas, nec partialiter est gratia sanctificans, sed sola creatura rationalis solitudine insinuata. Item auxilium divinæ gratiæ constituit voluntatem nostram in esse, ac statu merendi. Id verò de quo affirmatur posse mereri, ac posse peccare, nec partialiter est ipsum auxilium, sed sola voluntas, quia hæc sola adjuta per gratiam Dei est libera ad merendum &c. Fatemur rem hanc posse detorqueri ad quæstionem de voce, sed quem dedimus, videtur modus loquendi magis castigatus, & purus.

22. Objicies. Non est definitum in illa definitione adhuc in obliquo illud, cujus essentia non explicatur, adhuc in obliquo per illam definitionem. Character quippè definitionis est explicare essentiam definiti. At essentia illius secundæ intentionis non explicatur adhuc in obliquo per definitionem generis, ut constat: ergo adhuc in obliquo non est definitum illius definitionis. Confirmatur. Id solum est definitum illius definitionis, quod solum est genus, atque identificabile cum multis, sed sola natura animalis, v.g. non autem hæc cognitio *Animal* est genus, atque identificabilis cum multis, ut patet: ergo sola natura animalis, v. g. non verò illa cognitio, sive secunda intentio est definitum in definitione *Generis*. Negamus majorem objectionis, nam character definitionis non est explicare essentiam sui definiti quoad obliquum, sed quoad rectum:

idest explicare in sensu metaphysico, aut logico essentiam illius, quod per tale obliquum constituitur in esse talis.

23. At quamvis definitio *Generis* non explicet adhuc in obliquo essentiam illius cognitionis *Animal*, videlicet quod sit actus vitalis cognoscitivus &c. explicat tamen essentiam naturæ, ut constitutæ per illam cognitionem in esse generis: & natura sola est illud quod venit in recto per illud definitum, ut diximus: ergo. Ad confirmationem distinguo majorem: Id solum est definitum in recto quod &c. concedo. Id solum est definitum in obliquo, quod solum &c. nego majorem, quia definitum in obliquo non est id, quod est genus, sed id per quod constituitur in esse generis illud quod fuerit genus. At licet illa cognitio non sit genus, per illam constituitur animal in esse generis: ergo: & concessa minore, distinguo consequens. Illa cognitio non est definitum in recto, concedo consequentiam, non est definitum in obliquo nego. Repete hic rationem, ac exempla supradicta.

§. II.

24. QUæstio 2. est. *An genus requirat essentialiter inferiora*, idest subjecta de quibus, ut superius prædicetur distincta in specie: itaut non possit esse genus, quod non fuerit prædicabile de multis differentibus specie. Resp. affirmativè, & probatur ex ipsa definitione generis, in qua intuitu hujus quæstionis supersedimus illis terminis *differentibus specie*, quos plerumque ponunt in ea definitione. De essentia generis reduplicativè, ut talis (jam monuimus non esse à parte rei physicè *Genus*, & consequenter, nec essentiam *generis*, quia universalia omnia constituuntur per cognitiones nostras) est quod sit prædicabile de multis *tanquam pars materialis quidditatis*, sive essentiæ metaphysicæ illorum. At esse partem materialem stat in eo, quòd illo eodem conceptu, sive expressione, qua constituit unam quidditatem, sive definitionem, possit verè constituere aliam speciem diversam (quippè sola indifferentia ad multa solo numero distincta, qualia sunt individua, competit etiam differentiæ specificæ infimæ, & tamen non est pars materialis) ut constat in omnibus illis, quæ citra controversiam sunt genera. Siquidem animal hac eadem expressione constituit speciem humanam, nempè *animal rationale*, & equinam nempè *animal hinnibile*, & leoninam, nempè *animal rugibile &c.* Item vivens hoc

hoc eodem conceptu constituit speciem rationalium, nempè *vivens intellectivum*, & speciem animalium, nempè *vivens sensitivum*, & speciem arborum, nempè *vivens nutritivum*.

25. Ergo de essentia generis reduplicativè, ut talis est, quod illo eodem conceptu, sive expressione, qua constituit unam quidditatem, seu definitionem, possit verè constituere aliam speciem diversam: sed hæc ipsa essentia Generis, ut talis poscit, quod possibiles sint sub se multæ species, quia alias non posset illo eodem conceptu, quo verè constituit unam, constituere aliam, quandoquidem non nisi chymæricè, ac fictitiè foret alia: ergo. Quod si verè non sint possibiles multæ species sub aliquo prædicato, illud tamen appareat indifferens, ut constituat eodem conceptu multas quidditates, illud erit genus apparenter, & illusoriè respectivè ad illum intellectum, cui eo modo appareat indifferens, sed non erit verè genus logicum ea specie veritatis, cujus capax est genereitas, nempè quod prædicatum verè constituat diversas quidditates, ac definitiones sub eodem conceptu, ac expressione.

26. Dices 1. Ad rationem generis sufficit quod sub eadem expressione possit constituere definitiones metaphysicas, quæ sunt distinctæ. At possunt esse distinctæ quin distinguantur specie, ut patet in his, *Principium sentiendi*, *Principium discursus*, quæ sanè sunt distinctæ, & tamen non distinguuntur specie, quoniam animal quod est definitum primæ identificatur realiter cum rationali quod est definitum secundæ: ergo. Sed contra. Vel loqueris de definitionibus formalibus, idest de nostris cognitionibus, quibus res definimus, vel de objectivis, idest de ipsis quidditatibus, atque essentiis rerum. Si primum non sufficit, quoniam eo ipso quod duæ definitiones formales distinguantur numero, verè distinguuntur, sicut unus homo ab alio, sed quod unum prædicatum sub eadem expressione constituat duas definitiones formales numero distinctas, non sufficit ut illud sit genus, ut videtur planum: ergo quod unum prædicatum sub eadem expressione constituat definitiones formales, utcumque distinctas, non sufficit ut sit genus.

27. Si secundum dissimulato falso supposito, quod tunc erit, siquidem genera non constituunt quidditates, ac definitiones objectivas sub expressionibus, aut per expressiones; sed à parte rei independenter ab illis. Aio quod sufficit. Attamen eo ipso erunt illæ quidditates specificè distinctæ. Nam quoties differentiæ propriissimè duarum quidditatum sunt distinctæ, illæ duæ quidditates distin-

guun-

guuntur specie, quoniam differentiæ propriissimæ sunt distinctivum specificum, ut postea dicemus. At quoties duæ deffinitiones objectivæ sunt distinctæ, saltem differentiæ propriissimæ, quibus constant, debent esse distinctæ, nisi fortè etiam distinguantur genera, unde resultabit major distinctio, quam specifica: ergo quoties definitiones objectivæ sunt distinctæ, illæ duæ quidditates distinguuntur specie: & confirmatur, quia definitiones metaphysicæ non sunt individuorum, ut talium, excepto Deo, sed specierum, v. g. metaphysica non definit immediatè Petrum, aut Joannem; sed *hominem*, qui est species, & ratione *hominis*, ac mediante homine dicitur, genus *animal* esse pars materialis essentiæ metaphysicæ individuorum: ergo si definitiones metaphysicæ objectivæ sunt diversæ, species sunt diversæ. Istæ autem duæ definitiones, quæ objiciuntur, sunt quidem distinctæ, si loquaris de definitionibus formalibus, nam certè sunt duo actus intellectus valdè diversi. Sin loquaris de objectivis ipsis prædicatis animalis, & rationalis, quæ istic definiuntur, non sunt distinctæ definitiones, nam unæ eædemque res, nempè omnes homines, sunt realiter, ac virtualiter Principium sentiendi, & Principium discursus.

28. Dices 2. Si est de essentia generis, quod illo eodem conceptu, sub quo est genus possit verè constituere diversas quidditates, ac definitiones objectivas, & consequenter prædicari de illis, & consequenter multiplicari in illis: quomodo stat quod sub illo conceptu sit unum, sit universale, sit genus? cum toties dixerimus unitatem universalis stare in eo, quòd natura non appareat multiplex! contra. Aliud est quod natura animalis, v. g. sub hoc conceptu *Animal* appareat nobis capax, seù indifferens ad constituendum diversas definitiones objectivas, sive quidditates. Aliud autem, quod aliundè cognita nobis multiplicitate illarum definitionum objectivarum, idest multiplicitate specierum animalium, illo eodem conceptu possimus construere nostro modo definitiones illarum specierum. Illud officeret universalitati animalis; at illud non dicimus in præsenti; sed hoc secundum, ajentes reflexè, illud esse Genus logicum, quod cum realiter sit multiplex, & ex vi expressionis, v. g. hujus solius *Animal* non appareat nobis capax constituendi multas species; verumtamen postquam noverimus aliundè quam ex ea sola expressione illud esse multiplex, possumus uti illa eadem expressione ad explicandum quidditates diversas, v. g. Animal rationale. Annimal hinnibile. Animal rugibile &c.

29. Sup.

29. Supposito quod non dicimus *Genus* differre ab *specie* eo quod hæc sit prædicabilis de multis differentibus numero; illud autem de differentibus specie, quia licet hoc discrimen sequatur ex differentia primaria, & propriissima *generis ab specie*, ut diximus, illa non stat in hoc, sed in eo, quòd genus prædicabile sit *tanquam pars* materialis essentiæ metaphysicæ; & species tanquam *tota essentia*. Hoc inquam supposito objicies rationem, cui non pauci succubuerunt. Eo ipso quod Animal prædicetur de individuis naturæ humanæ tanquam pars materialis essentiæ metaphysicæ illorum, prædicatur de illis tanquam genus. Sed præscindendo ab eo, quòd sint, necne possibilia individua illius speciei, *Animal* prædicaretur de individuis hnmanis tanquam pars materialis: ergo tanquam *genus*: ergo ad hujus rationem non requiritur prædicabilitas de multis differentibus specie. Probatur mi: Inprimis Animal prædicaretur de illis tanquam universale, quia ad hoc sufficit quod illis omnibus conveniat, & illorum multiplicitas non appareat per eam expressionem *Animal*. Deinde non tanquam tota essentia illorum, quia ex eo quod sint, vel non sint possibilia animalia alius speciei, non sequeretur totam essentiam Petri, Joannis &c. fore, esse animal, quin spectaret ad illorum essentiam esse rationale. Præterea non prædicaretur tanquam pars formalis, aut proprium, aut accidens, ut videtur planum: ergo prædicaretur tanquam pars materialis.

30. Distinguo minorem objectionis. Præscindendo præcisione significante individua illa esse impossibilia, Animal prædicaretur de humanis tanquam pars materialis, nego; qnia cum sit impossibile, quod sint impossibilia animalia aliarum specierum: *& dato uno absurdo, seu impossibile, cætera accidant*, ut inquit Philosophus, prædicaretur, & simul non prædicaretur Animal, ut pars materialis in isto casu, & eveniret quidquid voles. Præcisione relinquente possibilia illa individua, prædicaretur ut pars materalis, concedo: quia quod mente præscindamus à possibilitate illarum aliarum specierum, non tollit quod illæ sint possibiles, & consequenter non tollit quod animal sub hac expressione *animal* sit *capax*, seu *indifferens* ad multas species possibiles, & similiter distinguntur cetera. Aliud est quod desideratur, ut animal v. g. sit genus. Aliud quod desideratur, ut aliquis *possit dicere* illud esse genus. Ad primum sufficit quod sub illa expressione possit constituere quidditates, seu essentias metaphysicas specie distinctas, & consequenter sufficit aliis sup-

suppositis, quod hæ sint possibiles. At illæ sunt possibiles verè à parte rei, præscindamus necne ab ipsarum possibilitate: ergo præscindamus necne, datur id quod sufficit, ut animal sit genus, & quod sufficit ad veritatem nostræ conclusionis. Ad secundum requiritur quod ille cognoscat esse possibiles multas species animalium: ergo si id non cognoscit, vel ab hoc præscindit, nequibit dicere Animal esse genus, quamvis poterit dicere Animal esse universale: quam ergo speciem universalitatis adscribet animali? Ipse viderit. Non est novum quod in perplexitatem incidat, qui agnoscens fundamentum connexionis, ignorat terminum, vel ab eo præscindit. Ex quibus omnibus habes, genus non importare in suo conceptu formali specificam distinctionem illorum, de quibus est prædicabile; importare verò fundamentum connexum cum possibilitate illorum, nimirum prædicabilitatem instar partis materialis.

§. III.

31. QUæstio tertia est: *An genus prædicetur, ut pars, an ut totum potentiale, an ut totum actuale?* Respondeo omnibus istis modis prædicari, *ut pars* quidem, quia ut nuper dicebamus, gènus est pars materialis essentiæ metaphysicæ inferiorum; *ut totum potentiale*, quia hoc stat in eo, quòd prædicetur tanquam universale complectens omnes suas species, idest quod animal, v. g. quando prædicatur de specie *Homo*, vel de individuo *Petrus* perseveret universale respectu omnium suorum specierum, atque individuorum; sed hoc ita contingit juxta illa, quæ fusè diximus disput. 2. ergo. Ut totum denique actuale, quia omne genus (excepto illo quod fuerit indefinibile humanitus, eo quod non occurrat aliud genus magis universale per quod definiatur) est quoddam totum metaphysicum constans genere, ac differentia siquidem omne illud est definibile: ergo genus prædicatur, ut pars atque ut totum, licet secundum diversas considerationes.

32. Quæstio quarta est *quomodo prædicetur Genus de individuis*. Hæc vocantur *completa*, quando loquimur de illis expressione, aut voce exprimente saltem fundamentaliter totam illorum essentiam, v. g. *Petrus*: *Hic Homo*: vocantur *incompleta*, quando loquimur de illis voce, aut expressione exprimente non totam essentiam, sed partem genericam; v. g: *Hoc Animal*, Nam loquentes de

quo-

quodam cane possumus etiam dicere, *Hoc Animal*: sicut de Petro, & loquentes de hac charta possumus dicere: *Hæc substantia*. Ubi 1. ne putes individuum completum, & individuum incompletum esse duas res à parte rei distinctas, sicut duos homines, duos parietes; absit. Idem namque individuus, singularis, & unus Petrus est individuum completum, quando loquimur de illo sic, *Petrus*, vel sic, *Hic Homo*. Et est individuum incompletum, quando loquimur de illo sic, *Hoc Animal*, vel sic, *Hoc vivens*, vel sic, *Hæc substantia*, vel sic, *Hoc Ens*.

33. Quia nulla ex his locutionibus, sive expressionibus pandit nobis totam essentiam Petri, sed dumtaxat prædicata generica ejusdem; quoniam non possumus dicere ex vi ullius istarum vocum, Petrum esse animal rationale, in quo stat essentia metaphysica completa illius, ergo omnes istæ expressiones præscindunt à totalitate, completioneque essentiæ Petri: ergo meritò faciunt illum esse individuum incompletum. Tota igitur diversitas inter individua completa, & incompleta stat in sola diversitate expressionum, quibus loquimur de eisdem, quia illarum unæ aperiunt sufficienter totam essentiam, vel dant fundamentum non leve ad illam aperiendam; alteræ partem solam materialem, sive genericam essentiæ: quo circa locutio pura, & magis castigata foret dicere, individua *completè explicata*, *incompletè explicata*, sed more solito hæc diversitas, quæ afficit solos nostros actus, appingitur objectis, & dicimus *individua completa*, *& individua incompleta*, quasi essent ex parte rerum hi duo ordines individuorum.

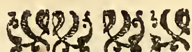
34. Ubi 2. mirandum est, aliquos viros doctos negare hæc individua incompleta, ajentes, Animal. v. g. non posse multiplicari immediatè in individua, sed solùm mediatè, mediante specie. Item ajentes, genus supremum, v. g. *Ens* non posse concipi immediatè contractum per differentiam individualem, cum præcisione à differentiis intermediis: Unde inferunt, quòd quoties genus concipitur contractum per differentiam ultimam individualem non præscinditur à differentiis intermediis; v. g. à rationali, & consequenter concipitur rationale, & consequenter concipitur tota essentia illius individui, & consequenter demum, est individuum completum. Valent ambæ rationes, quando sermo fit de differentia individuali ultima sic explicata *Petreitas*, *Pauleitas*, *&c.* Quia tunc nec immediatè juxtà ordinem assuetum dividunt genus, sed speciem: nec omninò præscindunt à differentiis essentialibus, un-

 de

de sufficienter innuunt totam essentiam, & faciunt individuum completum.

35. Neutra verò valet, quando sermo est de differentia individuali ultima sic explicata, *Hic*, *iste*, *ille*, *Ipse*, aut similibus signis demonstrativis, tum quia licet recta, & ordinaria methodus dividendi genus non sit immediatè per individua, sed per species, hoc non tollit, quòd rectè, aut non rectè intellectus sic cognoscat, & dicat. *Hoc Animal*, *illud vivens*, *istud ens*, hæc sunt quæ vocamus individua incompleta. Tum quia loquentes de Petro hac sola expressione, *Hoc Animal*, non possumus ex vi illius solius dicere Petrum esse rationalem, nam eâdem expressione uti possumus loquentes de lycisca, qui sanè non est rationalis; Item loquentes de Petro hac expressione, *Hæc substantia*, non possumus ex vi illius solius dicere, illum esse sensibilem: nam eâdem expressione uti possumus loquentes de hac charta, quæ etiam est substantia, & tamen hæc charta non est sensibilis.

36. Ergo differentia individualis Petri explicata per illud genus. *Hic*, *hæc*, *hoc*, & similia, præscindit à differentiis essentialibus intermediis, tametsi non præscindat, si explicetur per hoc verbum Petreitas. Et ratio est; Individuum incompletum nil aliud est, quàm Petrus; v. g. cognitus sub expressione non proponente nobis totam ejus essentiam, sed partem solam materialem, aut solam formalem, sed Petrus potest sic à nobis cognosci, & quodvis aliud individuum reale, quoniam certum est experientiâ ipsâ, quod loquentes de Petro possumus, & solemus dicere *hoc Animal*, *hoc vivens*, *hoc ens*, quæ expressiones repræsentant quidem nobis prædicata generica, seu partes materiales essentiæ ipsius, & non exprimunt nobis totam ejus essentiam, quia primum non exprimit nobis rationalitatem, cum eodem possimus loqui modo de lycisca, secundum non exprimit sensibilitatem; cùm possimus eodem modo loqui de quadam arbore, tertium non exprimit perseitatem, cùm possimus loqui eodem modo de quovis colore. Ergo, certum videtur, admittenda esse individua *incompleta* bene intellecta.

§. IV.

§. IV.

37. HIs positis duæ occurrunt difficultates, una quomodo prædicatur genus de individuis suis incompletis. Altera quomodo de completis, mediatè ne, an etiam immediatè: Idest animal quomodo prædicatur de Petro sic explicato, *Hoc Animal*, & quomodo de eodem prorsus Petro sic explicato *Petrus*. Respondeo. Genus prædicatur immediatè ut species de individuis incompletis. De completis autem non prædicatur immediatè ut species, sed mediatè, atque ut genus. Probatur. Prædicari immediatè tanquam species stat in eo, quòd prædicatum sit tota essentia subjecti, ut sonantis, & apparentis in ea propositione, ita ut non sit necessarium uti alio medio ad probandum prædicatum illud convenire illi subjecto; sed hoc convenit Generi respectu individuorum incompletorum: *Hoc Animal*, *illud Animal*, & non respectu completorum *Petrus*, *Joannes*, *&c.* Probatur. Quamvis hoc animal, nempè Petrus, verè ex parte rerum habeat alia attributa, & non stet sua tota essentia in animalitate, & hac de causa hæc prædicatio, *Hoc Animal est Animal*, non sit completa ex parte objecti, est tamen completa *ex parte modi*, sive apparentiæ: quia hoc animal, ut sic nude, ac præcisè apparens, *hoc Animal*, nullum aliud prædicatum essentiale innuit, quàm esse animal, estque adeo evidens per se, quando aliunde non est suppositum falsum, hoc animal esse animal, ut non nisi frivolè, ac superfluè uteremur alio medio, seu ratione ad hoc probandum: Ergo in hac prędicatione. *Hoc Animal est Animal*, hoc genus *Animal* prædicatur ut tota essentia, atque ut species, & consequenter immediatè de hoc animali, ut sic præcisè explicato, quod est individuum incompletum.

38. Non ità in hac, *Petrus est animal*, ubi subjectum est individuum completum, seu potiùs completè explicatum; quoniam nec tota essentia Petri, ut Petri, est esse animal, siquidem Petrus, ut propositus nobis hac expressione, indicat nobis ultra animalitatem, aliquid aliud sibi essentiale, nimirum rationalitatem. Nec esse animal ita affirmamus de Petro, ut non utamur rationabiliter alio medio, seu ratione ad id probandum; utimur nempè juxta regulas philosophandi alio medio proximiore, ajentes, omnis *homo est animal*, *sed Petrus est homo*. En inter animal, & Petrum ut talem,

lem, mediat aliud prædicatum proximius, nimirum Homo, quod est species. Ratio autem est. Prædicationem esse mediatam, aut immediatam multos habere potest sensus. Inpræsentiarum significat, quòd inter subjectum, & prædicatum nil mediet, aut aliquid mediet juxta seriem, ac tenorem arboris prædicamentalis. Sed juxta hujus tenorem inter genus animal, & individuum completum *Petrus*, aliquid mediat; secus inter illud, & individuum incompletum *hoc animal*.

39. Probatur series, seu tenor vulgò admissus hic est. Ens aliud est substantia, aliud accidens. Substantia alia est completa, alia incompleta. Utravis alia est corporea, alia spiritualis. Substantia completa corporea, alia est vivens, alia non vivens. Vivens, aliud est sensibile, (ecce Animal) aliud insensibile. Vivens sensibile, sive animal, aliud est rationale, aliud est irrationale. Animal rationale, seu homo, alius est Petrus, alius Joannes &c. ergo juxta hanc seriem inter genus Animal, & Petrum ut talem, aliquid mediat, nempè *homo*, secus inter animal, & Petrum sub hac nuda expressione *hoc animal*. Sed in hoc stat, quòd prędicatio animalis de Petro, ut sic completè explicato, sit mediata; prædicatio verò animalis de eodem Petro, sic incompletè explicato, *hoc animal*, sit immediata: ergo ita dicendum videtur de re, quæ non parum pendet ex modo loquendi.

Controv. 4. log. pun. 4.

40. Hinc 1. solvuntur argumenta, quibus P. Oviedo probat hanc prædicationem, *Petrus est animal*, esse quoque immediatam. Tum quia animal potest etiam immediatè dividi in individua, ex quibus resultant species illius generis. Tum quia genus potest immediatè abstrahi ab individuis completis, unde potest de illis immediatè prædicari. Tum ob alia. Hæc inquam omnia solvenda sunt permissis antecedentibus istis, negando consequentias. Nam licèt sint vera ista; adhuc subsistit, quòd juxta seriem arboris prædicamentalis stabilitam in scholis, inter genus animal, & individuum Petrus, mediat species *homo*: sed hoc est, quod dicimus, quando dicimus genus prædicari mediatè de individuis completis: ergo licet ista omnia sint vera, adhuc subsistit nostra conclusio: ergo consequentiæ contrariæ non sunt legitimæ. Si malueris, permissis antecedentibus, distinguo consequens. Genus prædicatur immediatè de individuis completis, immediatione seriei, seu tenoris prædicamentalis; nego (& de hac est quæstio) immediatione alia ex multis, quæ excogitari possunt; permitto.

41. Hinc

41. Hinc 2. Argumenta aliorum ajentium, genus prædicari immediatè de individuis completè sumptis, quia genus imbibitur formaliter in specie, quæ sanè prædicatur immediatè de illis, & quia species prædicatur de individuis immediatè secundùm se totam, unde non solum immediatè secundùm rationale, v. g. sed etiam secundùm animal, quod est genus: & quia hæc prædicatio, *Petrus est animal rationale*, est immediata: unde jam apparet animal prædicari immediatè: & demum quia in hac prædicatione, *Petrus est animal*, inter subjectum, & prædicatum non mediat homo quatenus animal, nam id est prædicatum ipsum; nec quatenus rationale, quia Petrum esse rationalem non est medium ad probandum, illum esse animal. Hæc inquam,& similia solvuntur eodem modo, distinguendo nimirum inter prædicari immediatè, *immediatione seriei* prædicamentalis vulgo admissæ: & prædicari immediatè *immediatione alia* ex multis, quæ excogitari solent. Permissaque hac, neganda est illa, quam solam disputamus, tametsi enim assumptæ præmissæ in istis rationibus, sint veræ, subsistit divisionem generis in individua humana, v. g. non esse immediatam, sed mediatam, mediante scilicet specie, *juxta seriem*, ac tenorem prædicamentalem: ergo tametsi præmissæ istæ sint veræ, subsistit genus non prædicari immediatè de individuis completis immediatione ea, quam modò disputamus.

42. Præterea istis argumentis inest æquivocatio, aliud quippè est loqui de genere sic *præcisè* explicato *Animal*. Aliud sic explicato, *Animal rationale*. Nos loquimur in primo sensu. Tu in secundo quando loqueris de specie: ergo non impugnatur quod nos dicimus: species autem mediat inter animal, & Petrum, non quidem quatenus animal præcisè: non item quatenus rationale, sed quatenus animal rationale, aut potius quatenus *Homo*, quia divisio illa prædicamentalis non fit per definitiones specierum, sed per species ipsas.

43. Contra primam partem, in qua diximus genus prędicari immediatè tanquam speciem de individuis incompletè explicatis, objicies tria. 1. Si supremum etiam genus, nimirum *ens* prædicaretur immediatè tanquam species in hac prædicatione. *Hoc ens est ens*, possibilis esset species, nempè ipsum *Ens* sine genere supra se: quandoquidem supra ens non est genus magìs universale. 2. In hac eadem prædicatione, prædicatum est genus supremum; subjectum verò infimum individuum. At inter supremum, & infimum,

mum, necessariò debet dari medium: ergo inter subjectum, & prædicatum dictæ propositionis necessariò datur medium: ergo illa prædicatio non est immediata. 3. Illud prædicatum *ens* non est tota essentia subjecti, quia in hoc clauditur saltem in confuso differentia illa specifica, quam necessariò habere debet: ergo non est speies respectu subjecti: ergo genus non prædicatur, ut species de individuis incompletis.

44. Distinguo primam sequelam: species infima, aut subalterna nego: (quia ens non foret species ista, & de hujus solius ratione est, quod habeat supra se aliquod genus, nam ob hoc vocatur infima, aut subalterna.) Species suprema; concedo. Sed non est absurdum; quia semel dato, quòd sit cognoscibile ab intellectu prædicatum omnium supremum, nempè quòd non possimus cognoscere ullum aliud prædicatum magis universale, prædicatum illud non constaret genere, ac differentia, unde non esset à nobis definibile juxta regulas Aristotelicas. Cùmque prædicatum illud (esto quod *sit ens*, quod falsum est, cùm bene definiatur sic. *Aptum, seu capax, seu non repugnans ad existendum*) esset species, ac tota essentia hujus entis præcisè, ut talis, sequeretur, essentiam hujus entis præcisè, ut talis, non posse definiri definitione explicante ipsius essentiam *specificam*; posset tamen definiri definitione explicante ipsius essentiam individualem. In quo nullum absurdum, quia regulæ generales definitionum procedunt de definitis, ac definiendis *completè* cognitis, non autem de *incompletè* cognitis, & sub quibusdam arbitrariis præcisionibus.

45. Ad secundam dist. minorem. Necessariò debet dari medium in aliquibus, & per aliquas cognitiones; concedo (& sic inter Petrum, v. g. sic præcisè cognitum, *Hoc ens*, & ipsum supremum genus *Ens* possumus cognoscere medium per cognitiones multas, v. g. hoc ens est viens, & est substantia, & est ens.) Necessariò debet dari medium in omni, & per omnem cognitionem; nego. Quia ex eo, quòd loquentes de Petro, sic loquamur, & cognoscamus, *Hoc ens est ens*, quæ contradictio nascetur? Ad tertiam distinguo. Non est tota essentia subjecti, prout est in se, & prout multifariam potest cognosci à nobis, concedo; subjecti, prout sic præcisè cogniti *Hoc ens*, nego. Quia ut sic præcisè cognitum, nec clarè, nec confusè aperit nobis differentiam specificam, quam habet, quippe *Hoc ens* possumus dicere de Petro, & de hac charta, & de Bucephalo, & de lycisca, & de quocumque alio individuo: ergo

ergo ſubſiſtit, quòd ens ſit tota eſſentia hujus entis præcisè, ut talis, quamvis non hujus entis, prout eſt in ſe, ac prout multifariam poteſt à nobis cognoſci.

CAPUT TERTIUM.

Quid, & quotuplex ſit Differentia.

46. HÆC compars eſt generis, & ex utroque reſultat ſpecies infra explicanda: quando dicimus *A eſſe diſtinctum*, ſeu diverſum à *B*. unam tantum enunciamus veritatem, ſcilicet *A*. non eſſe *B* ab aliiſque præſcindimus. At quando dicimus *A* differre à *B*, plus dicimus: nam duas enuntiamus veritates. Una eſt, *A* non eſſe *B*. Altera eſt, *A*. & *B*. in aliquo convenire, ſeu eſſe unum, quoniam juxta Ariſtotelem, ac S. Thomam ea dicuntur differre, *quæ in aliqua conveniunt*, ſuppoſito utique, quòd ſint diſtincta, quam diſtinctionem ſufficienter innuit vox ipſa *conveniunt*. Hinc differentia in genere eſt, *Id, vi cujus formaliter immediatè ea, quæ in aliqua ratione ſunt unum, in illa eadem diſtinguuntur*, v. g. Rationale. Cùm enim homo, & equus ſint unum (apparenter utique, ac logicè) in ratione animalis, ſiquidem uterque eſt animal, in hac eadem ratione, ſeu genere homo eſt diſtinctus ab equo per prædicatum *Rationale*.

47. Differentia eſt triplex. Communis videlicet, propria, & propriiſſima. Prima eſt, qua ſubjecta differunt accidente, quod eſt extra eſſentiam, & rei contingenter advenit: ſic homo albus diſcernitur albedine ab homine nigro. Convenientes namque in genere *quale* ille per albedinem, quam contingenter habet, diſcernitur in ratione *qualis* à nigro: Hæc differentia eſt quintum illud prædicabile, quod vocatur *Accidens*. Differentia propria, quæ eſt quartum illud prædicabile, quod vocatur *Proprium*, eſt qua unum diſcernitur ab alio ratione prædicati, quod neceſſariò habet, licet per illud non conſtituatur ſua metaphyſica eſſentia. Sic homo, & canis conveniunt in ratione animalis, & ille diſcernitur ab hoc riſibilitate, qua neceſſariò gaudet homo, tametſi per illam non definiatur metaphyſicè. Differentia propriiſſima, quæ eſt hoc ſecundum prędicabile, quod modò diſputamus, ſi conſideretur, ut univerſalis, conferaturque cum ſuis inferioribus, eſt *Prædicabile de multis in*

quale

quale quid, idest tanquam pars formalis essentiæ metaphysicæ, quæ differt à genere, (quia hoc prædicatur tanquam pars materialis) & à differentiis individualibus, quia cùm definitiones sint de universalibus, præscindunt â differentiis individualibus, & hæ dicuntur in hoc solo sensu logico esse extra essentiam.

48. Si consideretur præcisè quatenus differentia, conferaturque cum eo, quòd facit *differens*, est, *qua unum discernitur ab alio tanquam per formale constitutivum suæ definitionis metaphysicæ*, hoc est suæ speciei. Tale est rationale in homine, quoniam per hoc prædicatum discernitur homo ab aliis animalibus, & hoc prædicatum est pars formalis suæ definitionis, sive speciei, sive essentiæ metaphysicæ ad contrapositionem generis: quod etiam est constitutivum essentiæ metaphysicæ; sed materiale: animal quippe sic dumtaxat cognitum *Animal*, apparet nobis indifferens, ut constituat speciem humanam, aut equinam; adjuncta verò hac altera cognitione *Rationale*, dicentesque *Animal rationale*, jam apparet nobis species humana determinatè.

49. Hæc differentia propriissima est duplex. Una subalterna; nempè quæ continetur sub aliis, & continet infra se alias, v. g. *sensibile*, nam hoc prædicatum ita constituit definitionem animalis, ut contineatur sub differentia Perseitas, quæ utique amplior est, & infra se contineat differentias hinnibile, rugibile &c. Altera *infima*. Nempè quæ continetur sub unis differentiis, & non continet alias differentias proprijssimas, scilicet *specificas*, v. g. Hinnibile. Hæc item est duplex. Una *mixta*, quia multoties ob penuriam vocum nequimus uno simplici verbo distinguere unam speciem ab alijs, & ideò differentiam specificam infimam componimus ex duplici prædicato aliàs genericè, & invicem non subordinato: sic actum, qui simul sit scientia, & fides, quæ sunt duo genera inter se non subordinata, distinguimus ab unis alijs ratione *scientiæ*, & ab alteris alijs ratione *Fidei*. Idem de actu, qui fiat ex duplici motivo honesto, vel ex duplici pravo: Altera est *simplex*, v. g. Hinnibile.

50. Hujusmodi differentia proprijssima infima est, quæ suevit dici, *specificativum intrinsecum*: *ultimum constitutivum*, *specificum*; non autem individuale, *Primarium distinctivum*, *Prima radix*, & *origo* cæterarum specificarum proprietatum; non quidem physica, sed metaphysica, & logica, quatenus eo prædicato utimur ad probandum illas, v. g. ad probandum, hominem esse volitivum, esse

capa-

capacem liberi arbitrij, esse capacem disciplinæ, & habere cæteras proprietates specificas naturæ humanæ (non autem genericas, quia hæ aliundè probantur) utimur prædicato *Rationale*, ajentes, omne rationale creatum est capax volendi, operandi liberè &c. sed omnis homo est rationalis creatus: ergo omnis homo &c. in hoc igitur solo sensu differentia proprijssima dicitur, ac est Prior reliquis attributis specificis: nempè quatenus has probantes per illam, illam appræhendimus instar originis, ac radicis harum; non autem quatenus verè, ac realiter loquendo sit prior illis, est enim realiter identificatum in homine *Rationale* cum volitivo, cum risibili &c.

§. II.

51. QUatuor hinc emergunt quæstiones præter illas, quas dedimus circa Genus, quæ communes sunt differentiæ. Prima *an Differentiæ communis, Propria, & Propriissima, tam infima, quàm subalterna, tam mixta, quàm simplex, imò, & differentia ipsa individualis conveniant univocè*, non quidem in ratione *universalis*, quia de hoc jam egimus disput. 2. cap. 7. unumquodque enim ex his reflexè inspectum verè, ac propriè est universale respectu suorum inferiorum. Non item in ratione prædicabilis tanquam *pars formalis* essentiæ metaphysicæ; quia certum est differentias communem, propriam, ac individualem non esse partes formales essentiæ metaphysicæ; sed, *an conveniant univocè in ea ratione generica differentiæ*, quam dedimus, videlicet. *Id vi cujus formaliter immediatè &c.* ita ut ab omnibus his differentijs possit abstrahi ratio communis, & univoca, quæ sit ista. Id vi cujus &c.

52. Resp. affirmativè. Probatur. Tametsi risibilitas, quæ est differentia propria hominis ab equo, v. g. & albedo, quæ est differentia communis, non contrahant genus Animal ad hominem, & non constituant speciem, seu definitionem hominis: sed ipsi superveniant, & sint extra hominis essentiam (hæ sunt cardinales rationes adversariorum) hoc probat illa duo non esse differentiam *propriissimam*, cujus ista omnia sunt caracteres, & quasi notiones. Cæterum non probat illa non esse *propriissimè* differentiam in genere hominis ab equo, & albi à nigro, quoniam differentia in genere, & quidem strictè sine metaphoris, aut analogijs intellecta,

est. Id vi cujus formaliter, immediate, ea quæ in aliqua ratione sunt unum in illa eadem distinguuntur. At risibilitas est id vi cujus formaliter immediatè (non dicimus primariè, aut radicaliter) homo, & equus, qui in ratione animalis sunt unum, idest univocantur, in hac eadem ratione distinguuntur; siquidem est id vi cujus formaliter homo est animal risibile, qualis non est equus.

53. Item Albedo est id vi cujus formaliter immediatè (non dicimus primariè, aut essentialitèr) album, & nigrum, quæ in ratione *qualis* univocantur, in hac eadem ratione distinguuntur, quando nimirum albedo est in intensione incompossibili, cum nigredine; Ergo differentiæ *Propria*, & *communis* verè, & proprijssimè participant rationem genericam differentiæ, licet non participent rationem differentiæ *propriissimæ*, & non sunt sicut animal, medicina, & urina, quorum primum dumtaxat dicitur propriè *sanum*: medicina impropriè quia solum est *causa* sanitatis, urina vero *indicium*. Idem dicimus de Petreitate quæ est differentia individualis quoniam est id vi cujus formaliter immediatè Petrus, qui in ratione hominis univocatur cum Joanne in hac eadem ratione distinguitur à Joanne.

54. Unde sic formatur ratio responsionis. Omnis conceptus exprimens rationem verè, ac simplicieer sine metaphoris, aut analogiis convenientem omnibus quatuor differentiis dictis, & non exprimens earumdem diversitatem, seu multiplicitatem est communis, & univocus respectu illarum juxta sæpè dicta. *Sed eße id vi cujus formaliter immediatè ea, quæ in aliqua ratione sunt unum, in illa eadem distinguntur*, est conceptus exprimens rationem verè simpliciter, sine metaphoris, aut analogiis convenientem quatuor dictis differentiis ut nuper dicebamus. Deinde non exprimit ipsarum diversitatem, & multipliciratem (licet aperiant multiplicitatem illorum aliorum quæ in aliqua ratione sunt unum,) quandoquidem ex vi solius illius conceptus nequimus discernere, an illud sit differentia propriissima, an propria, an communis, an individualis: Ergo dictus conceptus est communis, & univocus respectu omnium illorum; Ergo ab omnibus illis potest abstrahi conceptus aliquis communis: & univocus in ratione differentiæ.

55. Hinc primo non est confundendum *eße differentiam propriissimam*, & *eße propriissimè differeutiam in genere*. Non dicimus illud, sed hoc, de differentiis propria communi, & individuali, & non est quæstio de illo, cum sit certum differentiam propriam,

& com-

& communem, non esse differentiam propriissimam. Argumenta contraria evincunt illud primum fore falsum, sed non hoc secundum,

56. Hinc secundo proverbium illud *differentia propriissima facit aliud, propria vero, & communis faciunt alterum*, probat differentias propriam, & communem non univocari cum propriissima in ratione *faciendi differre primarie*, radicaliter, quidditativè, seu essentialiter, quod est verum. Ast non probat illas non univocari *in ratione faciendi differre absolutè*, verè ac simpliciter in genere, & hoc solum diximus.

57. Quæres 2. *An differentia, præsertim propriissima faciat differre à parte rei*. Resp. negativè. Quoniam ut initio advertimus, duo differre, significat duas veritates. 1. Quod illa duo sint unum in aliqua ratione. 2. Quod in illa eadem ratione distinguantur, cujus alia ratio non est, nisi quia hæc est communis intelligentia philosophica illius phrasis, ut ibi notavimus, ex S. Thoma, & Aristotele: Ergo quoties non contingat, quod duo à parte rei sint unum in aliqua ratione, & simul quod à parte rei distinguantur in ratione eadem, non continget quod illa duo differant à parte rei. At nunquam potest contingere, quod duo sint à parte rei unum in aliqua ratione, & simul sint à parte rei distincta in illa eadem ratione: quia hoc esset dari universale à parte rei. Ergo nunquam potest contingere, quod duo differant à parte rei. Ergo nulla differentia facit differre à parte rei, per se loquendo, & conservata proprietate illius vocis *differre*. Unde fit 1. Quod licet homo, & Equus, v. g. verè simpliciter distinguantur à parte rei, non tamen differant à parte rei, quia à parte rei non possunt esse unum unitate actuali, & formali, sive positiva, quia hoc prorsus repugnat inter illos, sive negativa, quia consistit in cognitione habente utrumque pro objecto, & non aperiente ipsorum diversitatem: v. g. in hac cognitione *Animal*, quæ sanè cognitio non datur à parte rei, hoc est independenter ab intellectu. Fatemur ambos esse unum à parte rei unitate fundamentali, consistente in similitudine, quam sanè à parte rei habent quoad operationes vitales sentiendi. Ast cum hæc similitudo, castigatè loquendo, non sit unitas, sed fundamentum unitatis, idest fundamentum ut ambos cognoscamus, hac cognitione *Animal* illos univocante, idcircò impropriè valde fiet recursus ad hanc unitatem fundamentalem, probandi ergo illos differre à parte rei.

58. Fit 2. Quod licet supposita unitate intentionali negativa hominis, & Equi consistente in dicta cognitione, homo verè à parte rei propter rationalitatem sit essentialiter alius ab equo; hoc non sufficit, ut rationalitas faciat hominem differre à parte rei ab equo, tum quia ut homo differat ab equo, necessaria est unitas dicta; Ergo si hoc non datur à parte rei, sed sola distinctio, sequetur ad summum quòd rationalitas faciat differre à parte rei solùm *inadæquatè* secundùm distinctionem, non verò *adæquatè*, secundùm unitatem, ac distinctionem. Tum quia homo non solum propter rationalitatem, sed etiam propter animalitatem est à parte rei essentialiter alius ab equo. Cùm enim animal, & rationale non sint à parte rei duo in homine, sed unum, & idem, absque omni mixtura distinctionis virtualis, aut formalis ex natura rei ùt dicebamus Disp. 1. necesse est quòd animali conveniat à parte rei, omne quod à parte rei convenit rationali. Ergo si homo per rationalitatem est essentialiter alius à parte rei ab equo, est etiam per animalitatem. Ergo per istam viam nil speciale invenies in favorem differentiæ *Rationale*, quod similiter non cadat in favorem generis *Animal*.

59. Fit demum, quòd licet differre significet unitatem, ac distinctionem dictas: & rationale, v. g. non faciat unitatem, facit nihilominus ipsum potius, quàm animal, hominem differre ab equo secundùm unam partem hujus quod est differre, licet non secundùm alteram, idest secundùm istam unitatem, quia rationale potius quam animal facere hominem differre intentionaliter ab equo secundùm unam partem, & non secundùm alteram hujus, quod est *differre*, nil aliud est ex parte rerum, quàm quòd homo potius cognitus sic *Animal rationale*, quàm sic præcisè *Animal*, apparet nobis esse distinctus realiter ab animali irrationali, & consequenter, quòd hæc cognitio *Animal rationale* non sit unitas intentionalis hominis cum Equo, utrumque univocans: sed ambo hæc sunt vera, ut constat, ergo &c.

60. Objicies: *Differre* non dicit formaliter, sed tantùm præsuppositivè, quòd illa duo sint unum; formaliter autem solùm dicit, quod illa sint distincta: Ergo si homo, & equus a parte rei sunt distincta, à parte rei quoque sunt differentia inter se. Confirmatur. A parte rei datur rationale, sed rationale est differentia proprijssima, ergo à parte rei datur differentia proprijssima: ergo facit differre à parte rei, & similiter potes repetere hic argumenta

supra

ſupra ſoluta, quibus probari poteſt univerſale à parte rei. Ad objectionem diſſimulato antecedente negamus conſequentiam. Nil enim præſupponens rem pendentem ab intellectu, exiſtit independenter ab intellectu, & conſequenter non exiſtit à parte rei: quia omne præſupponens rem pendentem ab intellectu, pendet ab intellectu: ergo *ſi differre* præſupponit dictam unitatem, quæ ſanè pendet ab intellectu, quippè quæ ſtat in cognitione toties dicta, palam fit quòd *differre* non eſt independes ab intellectu, & conſequenter non eſt à parte rei abſolutè, ac ſaltem adæquatè. Ad confirmationem diſtinguo minorem: rationale eſt à parte rei differentia proprijſſima: nego, quia nil eſt à parte rei univerſale. Eſt dependenter ab intellectu, ideſt quando ſic purè obſcurè, ac imperfectè cognoſcitur, *rationale*, concedo. Unde ſolum habebis dari à parte rei illud quod eſt, ac dicitur differentia proprijſſima, non autem habebis illud eſſe à patte rei differentiam. Quemadmodum independenter ab intellectu exiſtit illud quod eſt cognitum: at non eſt cognitam independenter ab intellectu.

§. III.

61. QUæres 3. Uulgo dicitur in ſchola. Differentiam ſubjici Generi. Contrahere illud ad ſpeciem, conſtituere hanc. Dividere, ſeu diſtinguere unam ſpeciem ab alijs. *Quid ſunt hæc! quid ſignificant iſtæ phraſes? Quomodo, qaando, per quid facit hæc omnia differentia proprijſſima*, de qua primariè enunciantur. Reſpondeo. Nullum ex his omnibus datur, ſeu contingit à parte rei independenter ab omni cognitione, cùm enim non dentur univerſalia pluſquam fundamentaliter à parte rei, hoc eſt ſimilitudo inter una, & alia individua, inter unas, & alias ſpecies: inde fit, quòd neque detur à parte rei *Genus*, quod contrahatur, neque *differentia* quæ ſecernat unam ſpeciem ab alijs, neque ſpecies, quæ conſtituatur. Omnes igitur illæ phraſes, ſeu locutiones ſunt reflexæ, ſicùt omnes, quæ affirmant, aut negant identitatem, aut diſtinctionem rationis, ut diximus Diſput. 1. & omnes quæ procedunt de univerſali, ac univerſalibus in particulari, ut monuimus in Diſput. 2. Sed eſt antiquiſſimus uſus, ùt toties notavimus, appingere per figuratam locutionem

nem objectis qualitates nostrorum actuum,& his qualitates illorum, ut etiam monuimus.

62. Unde qui oblitus hujus monitionis tractat, disputat, concedit, negat, distinguit has propositiones logicales, quæ secundum verborum corticem procedunt immediatè, ac directe de prædicatis ipsis objectivis, v.g. de animali ipso, de rationali ipso in frequentes labetur errores, si putat eas propositiones affirmare, aut negare quidquam immediatè, ac directè de objectis ipsis: cum totum quod affirmant, aut negant, affirment, aut negent immediatè, ac directè de objectis *ut cognitis tali*, *vel tali cognitione*, idest de fundamento, aut lumine, quod nobis dat talis, aut talis cognitio. Ita passim in Philosophia, & Theologia contingit idem, quoties sermo est in sensu præcisivo, ac reflexivo alludente ad cognitiones, quas habemus de objectis illis, quæ tunc disputamus. Qui sensus præcisivus, & reflexivus significari solet illis particulis, *quatenùs*, *in quantum*, *qua*, *ut*, & quando disputantes non procedunt cum hac advertentia sensus, quem tunc faciunt propositiones, hinc indè prolatæ, immensa caligo offunditur disputationi toti.

63. Igiturvulgares istæ locutiones sunt reflexæ, alluduntque ad quamdam aliam cognitionem, quam jam expono, vel quæris cognitionem, qua actu fiunt ista per differentiam proprijssimam; vel cognitionem, qua factibilia sunt. Si 1. dicimus ista omnia fieri in actu secundo comparatione composita, hoc est cognitione enunciante, & aperiente realem identitatem inter prædicatum, quod vocatur genus, & prædicatum, quod vocatur differentia: v.g. hac una cognitione, rationale est animal. Si 2. ista omnia sunt factibilia, seu fiunt in actu primo proximo simplici comparatione, hoc est cognitione, qua intellectus inquirit, explorat, considerat, detur nec ne identitas realis inter prædicatum, quod vocatur differentia, & prædicatum, quod vocatur genus, sicut passim appræhendentes, aut videntes duas res examinamus conveniant, nec ne inter se.

94. Ptobatur prima pars. Hac cognitione, *rationale est animal*, contingit imprimis, quod differentia est subjectum, de quo actu prædicatur Genus, ut patet. Deindè illâ genus contrahitur, quia hæc contractio nil aliud est juxta veritatem, quam quod animal, cum attenta hac sola cognitione *Animal* appareret nobis indifferens ad rationalitatem, atque irrationalitatem, & neque unum,

unum, neque alterum determinatè, scænâ mutata, jam appareat nobis realiter identificatum cum rationali determinatè. Sed per dictam cognitionem jam apparet nobis identificatum cum rationali, cum tamen id non appareret hac sola, & præcisivè cognitione *Animal*: Ergo dicta cognitione contrahitur prædicatum, quod *Genus* dicitur, sed contractione non tollente universalitatem Generis juxta illa quæ diximus Disput. 2. Præterea sicut constitui speciem physicè nil aliud est, quam physicè uniri materiam, & formam. Ità constitui metaphysicè speciem nil aliud est, quam uniri metaphysicè, seù logicè, ac intentionoliter prædicatum illud, quod vocatur pars materialis, & illud quod vocatur pars formalis; sed dicta cognitione uniuntur metaphysicè, seu logicè, ac intentionaliter eâ prædicata: quoniam hæc unio intentionalis nil aliud est juxta veritatem, quam cognitio nobis pandens identitatem realem inter illa duo prædicatâ, priùs latentem: Et cognitio dicta nobis pandit illam identitatem: ergo dict cognitione differentia, non utique sola, sed simul cum præpicato, quod vocatur genus, constituit speciem: constituere namque aliquod totum non potest convenire uni soli rei.

65. Denique illâ eâdem cognitione fit, quod differentia dividat, ac distinguat quoad nos unam speciem ab alijs, (dividat inquam, ac distinguat *inadæquatè*: quoniam distinctio adæquata duorum non identificatur, cum uno solo, sed cum utroque,) quoniam hæc divisio, seù distinctio nil est aliud juxta veritatem, quam quod appareant nobis, ut distinctæ illæ naturæ, quæ attenta hæc sola cognitione *Animal* non apparebant ut distinctæ, sed vel omninò non apparebant, vel apparebant, ut invicem confusæ. At supposito, quod in creatis, nec datur, nec dari possit distinctio virtualis, aut formalis, in qua suppositione nunc loquimur, partim per hanc cognitionem *rationale est animal*, partim per hanc *Hinnibile est animal*, apparent nobis, ut distinctæ natura humana, & natura equina, quæ attenta hac sola cognitione *Animal* nobis non apparebant: ergo illa eadem cognitione differentia proprijssima dividit, & distinguit quo ad nos inadæquatè speciem humanam ab alijs.

66. Probatur secunda pars. Illa quatuor fiunt in actu primo proximo, idest sunt proximè factibilia cognitione illa inter quam, & hanc cognitionem (seu rationem suadentem ad habendum illam; quia illo adverbio *proximè* non excludimus mediationem hujus rationis,

tionis, sicut nec supra quando agebamus de universali logico, & metaphysico.) *Rationale est animal*, quá ista omnia fiunt in actu secundò, nulla alia mediat comparatio. At inter illam triplicem comparationem prædicati quod vocatur differentia, cum prædicato quod vocatur genus, & hanc comparationem compositam non mediat ulla alia comparatio, tametsi mediare soleat ratio suasiva identitatis inter rationale, ac animal: ergo simplici eà comparatione sunt illa quatuor per differentiam proximè factibilia proximitate dictâ, excludente nimirum aliam comparationem, non verò rationem suasivam identitatis dictæ.

67. Sed objicies cum ista omnia hactenus dicta, & deinceps dicenda in his duabus disputationibus non sint, non contingant à parte rei: sed consistant adæquatè, vel inadæquatè in nostris apprehensionibus, reflexionibus, præcisionibus, secundisque intentionibus, ut quid inanis hic labor? Respondemus primò scientiæ, & artes intellectuales totaque Philosophia, & Theologia non traduntur ab unis, & discuntur ab aliis, & disputantur ab utrisque, nisi per universalia prædicata per genera, per differentias, per species, ut usu, & experientia deprehendes. Quomodo ergo scientias alias possidebis, nisi notitia imbutus fueris universalium, generum, differentiarum &c. atqui hæc omnia fiunt, ac pendent ex apprehensionibus, reflexionibus, præcisionibusque quibus in hoc misero statu cognoscimus obscurissimè, ac imperfectè substantias, quas utcumque cognoscimus; necesse est ergo laborare in intelligentia harum reflexionum, præcisionum, ac secundarum intentionum.

68. Secundò aliud est quod hucusque disputata, & deinceps disputanda non sint à parte rei, quatenus sint aliquod chymæricum, seu ens rationis fictum (& hoc est falsum, quoniam omnia hæc habent esse verum, physicum, & reale, siquidem cognitiones nostræ apprehensivæ, reflexivæ, ac præcisivæ quid physicum, verum, & reale sunt non minus quam illa, quæ sensu tangimus, licet corporalia non sint) aliud autem quatenus illæ neque sint, neque esse possint independenter à nostris quibusdam cognitionibus. Hoc est quod dicimus, sed non est inani labore terere tempus, quoniam in hoc sensu, nec ulla scientia, nec ulla opinio, imò, nec ipsa Fides, qua credimus in Deum existunt, aut existere possunt à parte rei, siquidem hæc omnia consistunt verè, & simpliciter coram Deo in quibusdam nostris cognitionibus; & tamen non est

inanis labor, qui impenditur opinionibus, scientijs, & Fidei Catholicæ addiscendis.

69. Quæres 4. *Differentia respectu quorum, aut cujus est universalis*, seu *Prædicabilis de multis*? Respondeo non est universalis respectu Generis, quod contrahit, aut constituit, ut rationale contrahit, sensibile autem constituit genus Animal. Quamvis enim rationale, utpotè conveniens etiam Angelis, quibus non convenit ratio animalis (quibus tamen convenire putavit aliquando S. Gregorius) non sit inferius respectu animalis; attamen hinnibile, latrabile, & reliquæ differentiæ, & rationale ipsum, ut præcisè differentia animalis, minus patent quam animal: ergo omne hinnibile, v. g. est animal, sed non omne animal est hinnibile: ergo hæ differentiæ, quatenus tales non sunt superiores respectu generis: ergo neque universales. Rursus neque respectu speciei, aut generis, quæ constituit, quia nil convertibile cum alio est universale respectu illius, siquidem est ęquale, sed omnis differentia, ut talis est convertibilis cum specie, ac genere, quæ constituit, quoniam valet, *est hinnibile: ergo est equus*, & è converso. Item valet, *est sensibile: ergo est animal*, & è converso: ergo: solum itaque est differentia universalis respectu individuorum illius speciei, quam constituit, & respectu specierum illius generis, quod constituit, v. g. hinnibile respectu omnium equorum, quoniam hæc simplex cognitio, hinnibile, exprimit rationem verè multiplicatam in equis, & eorumdem nullatenus exprimit multiplicationem. Item sensibile respectu omnium specierum animalium; quoniam simplex hæc apprehensio *sensibile* exprimit sensibilitatem verè multiplicatam in tot speciebus animalium, quorum nullam exprimit multiplicitatem.

Hom. 10. in Evang.

CAPUT QUARTUM.

De Specie.

70. ÆC vox significare solet venustatem, juxta illud Danielis. *Species decepit te*, undè speciosa res valet idem, ac pulchra. Item significare solet perceptibilitatem externam, juxta illud. *A magnitudine enim speciei, & creaturæ cognoscibiliter poterit creator horum videri*. Item qualitatem innuentem potentiam, visivam v.g. ad videndum, imaginativam, intellectivam ad cognoscendum, vel memorandum, & hæc vocetur *species impressa* de qua in libris de anima. Item significare solet cognitionem ipsam spiritualem, qua res cognoscimus, & vocatur species expressa, de qua ibi. Nil horum disputamus modò, sed speciem logicam, sive in sensu logicorum, & prout est hoc prædicabile; Definiturque *Prædicabile de multis tanquam tota essentia metaphysica illorum*, v.g. homo est species, quia prædicatur de singulis hominibus tanquam tota essentia metaphysica ipsorum.

Dan. 13.

Sap. 13.

71. Licet enim unusquisque identificetur realiter non solum cum animali rationali, sed etiam cum sua differentia individuali, cum risibilitate, & cum alijs prædicatis, ac proindè hæc omnia verè sint de essentia illius, nihilominus dicuntur esse de essentia quasi *physica* non autem *metaphysica*, quia ad hanc illa sola spectant prædicata rei, per quæ metaphysicè definitur res. At Petrus v.g. non definitur per Petreitatem, quia definitiones non sunt de singularibus, ut talibus, sed de universalibus: nec definitur per risibilitatem, nec per alia prædicata, nisi per hæc *Animal rationale*: ergo hæc sola duo spectant ad essentiam metaphysicam Petri: cumque species *Homo* sit formaliter *Animal rationale*, hac de causa species Homo dicitur prædicari tanquam tota essentia metaphysica.

72. Totam autem hanc doctrinam intelligere debes in sensu reflexo, significante nostras ipsas cognitiones, seu expressiones, ut sæpè monuimus. Si enim Petrus, v.g. definiretur per animal rationale, & non per Petreitatem in sensu directo, & reali aliquid verificaretur de illis prædicatis, quod negaretur de Petreitate in sensu directo, & reali: ergo hæc distingueretur realiter, aut virtualiter, aut formaliter ex natura rei ab illis prædicatis, quæ sunt

in Petro quod falsum esse diximus disput. 1. quapropter quando dicitur Petrus definiri per animal rationale, & non per Petreitatem sensus est, essentiam illius explicari per hanc cognitionem *Animal rationale*, & non per hanc *Petreitas*: unde dumtaxat infertur hanc esse realiter distinctam ab illa, quod verum est: quoties non memineris, sensum harum omnium propositionum esse reflexum, & alludere ad tales, & tales nostras cognitiones inter se distinctas, cogeris admittere prædicata contradictoria inter res realiter identificatas, aut fateri eas non esse identificatas realitèr.

73. Species est quadruplex, *Logica* nempè species, prout logici tractant de illa, *Physica* idest prout consideratur à Physicis, *Moralis*, prout consideratur à viris sapientibus in ordine ad tales, vel tales res. *Theologica*, prout consideratur à Theologis; unusquisque enim ex his tractat suo modo speciem, & illorum nomen affigitur speciei quam tractant. Species logica, sive in consideratione logicorum est duplex, seu potius dupliciter consideratur ab ipsis eadem specifica natura. Nimirum, *ut subjicibilis*, & est quæ immediatè subjicitur generi, hoc est de qua genus prædicatur immediatè, ut animal prædicatur de homine juxta dicta cap. 2. §. 4. Atque, *ut Prædicabilis*, & est, quam initio definimus; utraque potest esse duplex; *subalterna*, seu *media*, & est illa, quæ supra, & infra habet alias species, v. g. vivens sensibile, nam infra se habet cunctas species animalium, & supra se species corporis, substantiæque, & *infima*, seu *atoma*, & est illa, quæ supra se, non autem infra habet alias species, v. g. Homo dici solet species infima (supposito quod non sint possibiles homines specie distincti) nam homo de solis individuis prædicatur, de ipso autem multæ species subalternæ, ut animal, corpus &c. species suprema, si admittitur erit quidem prædicabilis; non autem subjicibilis, quia eo ipso quòd suprema sit, non habet supra se ullam aliam speciem.

74. Species physica est duplex. *Una adæquata*, nempè quando tota res, si fuerit indivisibilis, aut omnia, & singula constitutiva ipsius si fuerit composita, distinguuntur specie in consideratione Physicorum ab alia, sic anima rationalis, & homo totus distinguuntur specie physica adæquata ab Angelo, quia tota rationalis anima, quæ utique non constat partibus sicut anima brutorum, necnon omnia, & singula constitutiva hominis distinguuntur specie apud Physicos ab Angelis. Altera *inadæquata*; Nimirum quando una pars, sed non omnes alicujus complexi distinguitur specie

physica ab alia, v. g. casu quo Deus eidem corpori uniret animam rationalem, & animam equinam, ut multi putant possibile, ille homo, & ille equus distinguerentur specie physica inadæquata; (unde dici non posset *hic homo est equus*) quoniam licet una pars illius hominis specie distingueretur ab una parte illius equi, scilicet anima una ab altera; altera tamen pars essentialis utrique, nimirum corpus, supponitur esse prorsus eadem etiam numero. Unde ille homo esset, non adæquatè, sed inadæquatè equus, & viceversa.

75. Species moralis etiam est duplex; una *purè moralis*, nempè quando duo non distinguuntur specie physica, in ordine tamen ad talem, vel talem effectum perindè se habent, ac si distinguerentur, v. g. panis crudus, & panis coctus non distinguuntur specie physica; in ordine verò ad consecrationem perindè se habent, ac si distinguerentur; quia coctus, non autem crudus est materia Eucharistiæ. Similiter mas, & fœmina non distinguuntur specie physica; sed specie morali in ordine ad matrimonium, cùm fœmina possit contrahere cum mare, non tamen cum fœmina alia. Altera *moralis, & simul physica*. Videlicet quando duo distinguuntur specie morali, & simul physica, v. g. moneta aurea, & moneta argentea ejusdem ponderis, quæ specie physica differunt, & simul morali in ordine ad civilem appretiationem. Interdum etiam evenit, quod duo distinguantur specie physica, sed non morali in ordine ad talem, vel talem rem. Sic moneta aurea, & cumulus argentearum illius valorem æquans, distinguuntur specie physica, sed non morali in ordine ad civiles contractus. Quæ hujusmodi sunt, dici solent distincta in specie materiali; non autem in specie formali.

76. Species Theologica est multiplex. 1. Ratione objecti formalis, cui consona, aut dissona est operatio humana. Sic actus Fidei, ac Charitatis distinguuntur specie theologica, quia prima habet pro objecto formali adæquato divinam authoritatem aliquid dicentem, secunda divinam bonitatem. Sic furtum simplex, & furtum sacrilegum distinguuntur specie Theologica, quia primum est contra objectum formale solius Justitiæ, & secundum contra objectum etiam formale religionis. 2. Ratione diversi modi quo una operatio, & altera sunt conformes, aut difformes eidem objecto formali, sic Spes, & Charitas distinguuntur specie Theologica, quia licet habeant eamdem bonitatem divinam pro objecto

for-

formali, spes tendit in illam, *ut nobis bonam*, & nostrum ultimum finem. Charitas in illam, ut sibi, ac in se *absolutè bonam*. Sic hæresis formalis, & seminatio hæresum purè externa distinguuntur hac specie theologica, quia diverso modo adversantur eidem objecto formali fidei. 3. Ratione principij à quo procedunt operationes, sic actus naturalis, & supernaturalis distinguuntur Theologicè tametsi habeant idem objectum materiale, & formale, atque eodem modo vitali tendant in illud, si hoc possibile est.

77. 4. Interdum contingit quod duo distinguantur specie physica, & non theologica, v. g. duo actus Fidei, aut Charitatis, aut videndi Deum in omnibus, & per omnia prorsus equales, & tantum diversi ex eo, quòd unus fiat ab Angelo, & alter ab homine, distinguuntur sanè specie physica, utpotè essentialiter alligati positivè, ac negativè principijs specie physica distinctis. Ast non distinguuntur specie theologica, quippe sunt omninò æquales quoad illa, quæ Theologus expendit. Sic etiam aqua pura elementaris, si fortè est supra firmamentum, & aqua hæc usualis quam habemus infra lunam distinguuntur specie physica: quia aqua hæc imbibit colluvies innumerorum halituum, vaporum, exalationum, corpusculorum, athomorum emergentium ex subterraneis specubus, vagantiumque per atmosphæram, & tamen hæ duæ aquæ non distinguuntur specie theologica, nempè quoad baptismum, quia hoc est quod Theologus expendit in aqua. 5. E converso interdum distinguuntur specie Theologica, & non physica. Sic confessio peccati lethalis aliquando legitimè subjecti clavibus, & confessio ejusdem nunquam subjecti non distinguuntur specie physica, quia illa circumstantia est prorsus extrinseca essentiæ confessionis illius specificativè sumptæ: & distinguuntur specie theologica, quia omissio libera unius est peccatum lethale, secus omissio libera alterius. Sic unæ guttulæ aquæ, permanentes in jure carneo non distinguuntur specie physica ab aqua fontis, & distinguuntur specie theologica, quia non sunt materia baptismi, sicut aqua fontis.

§. II.

§. II.

78. HIS præmissis, & multis alijs prætermissis, quæ scholarum usu disces, quatuor occurrunt difficultates speciales circa speciem ultra illas generales circa genus, & differentiam jam explicatas. 1. Est, *quid sit ex parte rerum duo distingui specie physica*, (hæc est magis frequens & nota; sed proportione servata explicandæ sunt eodem modo cæteræ) & quam regulam habebimus ad discernendum, quæ distinguuntur, & quæ non distinguuntur specie physica.

79. Resp. Duo distingui specie physica stat in eo, quòd ita distinguantur definitione (præsertim metaphysica, quæ est magis communis, & universalis) ut definitio unius realiter distinguatur ab altero: quapropter regula ad cognoscendum, quæ distinguantur, aut non distinguantur specie, est inspicere legitimas illarum rerum definitiones adæquatas. Si definitio unius, idest prædicata per quæ definitur, quamquam non sit definitio alterius, cum illo tamen identificatur realiter, itaut sub illis eisdem terminis (quamvis non individua illa prædicata) verè enuntietur de altero, ut contingit in definitionibus Animalis, & rationalis, necnon Petri, & Pauli: illa duo non distinguuntur specie. Sin definitio unius, nec sit definitio alterius, nec cum illo identificetur realiter, illa duo distinguuntur specie. Cumque definitiones rerum non sint probandæ, sed prudenter supponendæ, resolvitur tandem totum hoc negotium in judicium prudens, sicut cæteræ omnes opiniones humanæ.

80. Probatur 1. Conclusio omnia, quæ distinguuntur specie, ita distinguuntur definitione, ut definitio unius non solum in individuo, verum neque sub illis generalibus terminis, sub quibus dari solent definitiones possit affirmari de altero, sive ut definitio, sive in sensu reali, ac materiali, v. g. definitio hominis respectu equi, & definitio hujus respectu illius. Item quæcumque non distinguuntur specie, non ita distinguuntur definitione, ut definitio unius sub illis saltem generalibus terminis nequeat affirmari de altero in sensu reali, v. g. Petrus, & Joannes, qui non distinguuntur specie, habent eamdem definitionem (non individualem, quia ut sæpè diximus individua non definiuntur in singulari, sed in communi juxta scholarum usum) nempè *Animal rationale*. Ipsa verò

hæc

hæc prædicata licet habeant diversas definitiones; nihilominus vivens sensibile, quæ est definitio animalis, verè affirmatur in sensu reali de rationali humano; necnon principium discursus, quæ solet esse definitio rationalis, verè affirmatur in sensu reali de Animali humano: ergo *omnia & sola*, quæ distinguuntur specie distinguuntur definitione in sensu explicato: ergo explicatio quam dedimus distinctionis in specie convenit omnibus, & solis specie distinctis: ergo ex hac parte sufficiens est.

81. Ratio verò à priori sumitur ex eo, quòd species sit tota essentia metaphysica individuorum, ut constat ex definitione illius; unde fit quod specie distinguantur illa, quæ essentia metaphysica, hoc est definitione distinguuntur in sensu dicto. Instituitur sic discursus. Omnia & sola, quæ distinguuntur essentia metaphysica, itaut essentia metaphysica unius distinguatur realiter ab alio, distinguuntur definitione, quoniam definitio est tota essentia metaphysica definiti; sed omnia & sola, quæ distinguuntur specie physica distinguuntur essentia metaphysica, quoniam omnia, & sola, quæ in consideratione Physicorum distinguuntur specie, habent definitiones ita diversas, ut definitio unius realiter saltem inadæquatè distinguatur ab altero, v. g. definitio aquæ distinguitur realiter à Terra, definitio hominis distinguitur realiter ab equo &c. ergo omnia, & sola, quæ distinguuntur specie apud Physicos, distinguuntur definitione metaphysica; nam etiam Physici definiunt res physicas juxta regulas definiendi, quibus utuntur metaphysici: ergo quod duo distinguantur specie physica stat in eo, quòd distinguantur definitione metaphysica, non utcumque, sicut Animal, & rationale, sed itaut definitio unius realiter distinguatur ab altero, & de ipso nequeat affirmari in sensu reali.

82. Explicatur. Omnia, & sola quæ distinguuntur differentia specifica infima, sive propria, sive proprijssima distinguuntur specie infima, sicut distinguuntur specie subalterna, idest Genere, illa quæ distinguuntur differentia specifica subalterna. Differentia quippe specifica est ultimum constitutivum, & distinctivum primum speciei. Sed omnia, & sola quæ distinguuntur definitione modo dicto, distinguuntur differentia alterutrà specifica, infima, vel subalterna, quippè si distinguuntur definitione, opus est quod distinguantur, aut *Genere*, (en speciem subalternam,) aut *differentia* quæ debet esse infima, aut subalterna; quibus constat illa definitio: ergo omnia, & sola quæ distinguuntur definitione mo-

do

do dicto, distinguuntur specie, aut infima, aut subalterna. Ergo ad decidendum, distinguantur, nec ne specie res illæ de quibus fuerit sermo, necesse est recurrere ad ipsarum definitiones certas, aut probabiles; absque notitia enim certa, vel probabili definitionum non habetur notitia differentiæ specificæ propriæ, aut proprijssimæ illarum rerum, & consequenter nec certè, nec probabiliter discerni potest, an res illæ distinguantur specie.

83. Hinc 1. non loquimur *de formali* definitione, nimirum terminis illis vocalibus, aut mentalibus, quibus explicamus quidditates rerum, nam illi distinguuntur realiter sine dubio à suo ipso definito immediato, sed *de objectiva*, hoc est de prædicatis illis, quæ clarè, ac expresse sonant in cognitione, qua definimus res. Licet enim omnia prædicata hominis: v. g. sint ex parte rerum unum, & idem, verum tamen voces, & cognitiones, quibus illa aperimus sunt invicem diversæ realiter: quamobrem datur capacitas ut totam hominis essentiam benè explicemus sic *Animal rationale*; malè autem sic *substantia volitiva*, quia bonitas, ac malitia definitionis non tam sequitur identitatem objectivam rerum, quam regulas, & præcepta definiendi.

84. Rursus neque loquimur de definitione objectiva *in individuo*, *& singulari*, ut jam advertimus quia sic individuum illud animal rationale, quod identificatur cum Petro, distinguitur realiter à Joanne, quin hi duo distinguantur specie. Sed de definitione objectiva *in communi*, qui est solitus modus in scholis dandi definitiones: Est itaque nostra sententia. Duo distingui specie stat in eo, quod ita nequeamus uti eisdem terminis ad definiendum unum, & judicandum alterum, sicut nequimus uti ad definiendum hominem, & judicandum equum, ajentes de utroque esse in sensu reali Animal rationale; v. g. & sicut possumus uti eisdem ad definiendum animal, & judicandum rationale, ajentes de utroque in sensu reali, esse principium sensationis, & sicut possumus uti eisdem ad definiendum Petrum, & Joannem, utrumque definientes sic *Animal rationale*.

85. Hinc 2. quamvis multoties metaphysica definitio rerum sit magis ignota, quam quod res illæ distinguantur specie, solet quippe esse planum, quod distinguantur specie, & prorsus ignotus modus, quo definiantur, ut contingit columbæ, & cardueli. Non idcircò explicantes distinctionem in specie per distinctionem in definitione, explicamus ignotum per magis ignotum. Nam

aliud

aliud est *dari* actualem distinctionem specificam inter ista duo: Aliud, *quid sit*, & in quo consistat distinctio specifica: quæ divisio solet aliter explicari per distinctionem quoad *An est*, & quoad *quid est*. Illud primum est planum, sed non suscipimus illud in præsenti probandum, esset namque vitium probandi clarum per obscurum, si probaremus columbam, & carduelem distingui specie ex eo, quod distinguantur definitione, quam sanè ignoramus. Secundum est, quod definiendum, ac explicandum suscepimus, scilicet *quid sit duo distingui specie*: Hoc autem non est clarum; sed obscurum, & valde dubium. Et hoc explicamus penes id, quod distinguantur definitione modo dicto; quamquam enim definitiones in particulari soleant esse nobis ignotæ; attamen distingui *definitione* in genere tantillum plus lucis communicat, quam distingui *specie*, quod autem non sit tanta, ut fuget tenebras omnium cavillationum, ac tricarum, probat responsionem nostram non esse evidentem, sed opinativam, sicut cæteras, & consequenter obnoxiam altercationibus.

86. Igitur quoties dubium sit an duo distinguantur specie absolutè, aut respectivè in ordine ad aliquid aliud, involandum est in definitionem absolutam, vel respectivam alterius saltem illorum. Si deprehendatur illam non posse affirmari in sensu reali de altero, dicendum quod illa duo specie distinguantur, quoniam eo ipso distinguentur saltem differentia specifica, sive infima, sive subalterna, secùs autem si deprehendatur illam posse affirmari. Hinc 3. Duæ cognitiones, quoad cætera omnia prorsus ęquales, & solum diversæ, eo quod una terminetur ad Petrum, & altera ad Paulum, non distinguuntur specie physica. Quoniam licet prima aliquatenus plus distinguatur à secunda, quàm ab alia simili cognitione terminata ad Petrum eumdem; verum tamen *Magis, & minus non mutant speciem*, saltem semper. Et ista majoritas intra sphæram continetur distinctionis tantum numericæ. Nimirum convenit utrique cognitioni eadem definitio specifica infima, licet non conveniat individualis scilicet illud, *Petri*, *Pauli*. Idem de simili argumento fieri solito super unionem extremorum Petri, (quorum supponitur possibilis unio alia,) comparatam cum unione extremorum Pauli. Non distinguuntur specie, quia specifica definitio utriusque (licet non individualis) utrique convenit.

§. III.

87. DIfficultas 2. est: *An species exigat indispensabiliter, quod sint possibilia multa sua individua!* Coincidit hæc quæstio cum illa altera: An sit possibilis creatura, cujus aliam specificè similem non possit Deus producere? Resp. vel sermo est de specie possibili, vel de impossibili, quam pro nostri cerebri vacuitate, ac otiositate comminisci possumus. Si hoc secundum, non est de essentia speciei logicæ, aut physicæ habere multa individua sub se possibilia. Verumtamen hac licentia declinandi ad chymæras, ad impossibilia, & stultitias cerebri nostri rerum omnium stabiles definitiones subvertere possumus: v. g. dicentes. Non est de essentia hominis esse animal rationale, nam consideremus hominem chymæricum, & dicemus illum non esse animal rationale. Item non est de essentia animalis esse vivens sensibile, nam consideremus animal chymæricum, & dicemus illud non esse quoque vivens sensibile. Item non est de essentia Dei esse ens à se, quia consideremus Deum chymæricum, & inveniemus illum non esse etiam ens à se. Nil ergo firmum, & immobile erit in scholis, data ista licentia excurrendi ad inanes chymærarum fictiones. Contra quodcumque namque firmissimum in scholis possumus inaniter considerare chymæram ipsi oppositam, de cujus essentia certè non erit illud quod est de essentia illius firmissimi.

88. Sin vero loquamur de specie possibili non secundum *rationem* dumtaxat, quia hoc est relabi in impossibilitatem; sed secundum *rem*, idest de specie verè possibili coram Deo, ut congruum est, quod loquamur, dicimus de essentia omnis speciei, tum *logicæ*, tum *physicæ* esse quod sint possibilia multa sua inferiora. Quapropter omninò repugnat creatura specificè distincta ab omnibus penitus possibilibus, seu cujus in specie similem Deus non possit producere. Prob prima pars de specie logica. Omne universale ex sua definitione est unum aptum esse in multis per realem sui multiplicationem in illis, aut unum aptum prædicari de multis, prædicatione vera, ut diximus Dispnt. 2. Cap. 1. sed omnis species logica est universale aliquod logicum, quia est unum è quinque prædicabilibus: Ergo: & sanè definitio speciei in sensu logico est esse prædicabilem de multis tanquam tota essentia metaphysica illorum.

Quæ-

Quærimus. Hæc *prædicabilitas* debet ne esse vera, atque *de multis*; quæ sint possibilia, vel sufficit, quod sit prædicabilitas quo ad nostram apprehensionem, quatenus nos apprehendamus esse possibilia multa de quibus illa species prædicetur, tametsi illa verè non sint possibilia. Si primum habemus intentum. Si secundum juxta singularem cogitationem Cajetani asserentis naturam abstractam ab uno solo individuo esse universalem, quatenus possumus apprehendere alia individua chymærica, de quibus prædicetur illa natura, quamquam prædicatione non vera.

89. Contra. Similiter Pagani possunt apprehendere multos Deos chymæricos, & de facto tot myriades mortalium idolatrarum apprehenderunt, & apprehendunt, de quibus natura divina falsò prædicatur, & tamen, natura divina non est universalis, & consequenter non est species logica: Ergo ista apprehensio impossibilium non sufficit ad universalitatem. Nempè aliud est naturam esse verè, & simpliciter universalem, universalitate non utique independente à nostris cognitionibus, sed constituta per veram, physicam, & realem cognitionem exprimentem naturam illam, sed non illius multiplicitatem. Aliud naturam *apprehendi* uninersalem, seu esse apparenter universalem, secundum rationem apparentem, sed erroneam: quam solam speciem universalitatis concedit in hoc nomine *Deus* Sanctus Thomas 1. parte quæst. 13. artic. 9.

90. Illud primum disputamus, atque illud ex sua notione, ac definitione postulat, quod natura sit verè multiplex, ac quod possit verè prædicari de multis, & non est contentum inanibus nostris apprehensionibus. Non disputamus secundum, quia etiam natura divina potest apprehendi, ut universalis, & esse apparenter universalis, & de facto fuit appræhensa per multa sæcula, & per multos hominum milliones, ut universalis; sed nec est necesse, potest universalis. Et ad illud secundum sufficit ista apprehensio. Contra 2. Impossibile est abstrahere naruram specificam; v. g. humanam ab uno solo individuo. Hæc namque abstractio non est aliqua physica separatio, aut quid simile; sed unicè consistit juxta veritatem in eo, quod cognitio exprimat naturam hujus solius, hæcceitatem verò, sive differentiam individualem, non exprimat; quomodo autem potest hoc contingere, nisi quatenus habeat hunc præcisum modum tendendi *Homo*, sed eo ipso abstrahit naturam à cæteris, quia hæc abstractio stat in eo, quod illud, quod sonat in

hac cognitione conveniat cæteris, quin horum appareant differentiæ, & eo ipso, quod cognitiò habeat illum præcisum modum tendendi, id ita evenit: siquidem ibi sonat natura humana, quæ cæteris etiam convenit hominibus, & nulla apparet cæterorum differentia, ergo &c.

91. Gravior difficultas est in secunda parte conclusionis: Nimirum quòd sit de essentia speciei physicæ multiplicitas individuorum possibilium, & consequenter quod sit impossibilis creatura, cujus aliam similem in specie non possit Deus producere: Multi enim graves Doctores putant oppositum, censentes Angelos omnes invicem distingui specie, ita ut non possint duo Angeli distingui tantum numericè, sicut distinguuntur duo homines. Fundamentum è primarijs est axioma quoddam, quod *individuatio sumitur à materia*, cumque in Angelis, nec detur, nec dari possit materia, quia omnes sunt substantiæ completæ spirituales: inde concludunt, quod inter illos, nec detur, nec dari possit individuatio, idest distinctio purè numerica. Ergo non sunt possibiles duo Angeli solo numero distincti. Ergo in nulla specie Angelorum potest Deus creare duo individua. Ergo Michael; v.g. talis est, ut non sit possibilis alia creatura ipsi in specie similis.

92. Quod attinet ad proloquium illud explicuimus in Prodromo ad finem Disput. 4. inter cætera axiomata, & explicabimus mox. Nunc directè probamus illam partem, circa quam adverte duo 1. nos non loqui de omni penitùs creatura, sed de creatura distincta à complexo ex omnibus creaturis possibilibus. Nam certum est, quod complexum hoc est quid creatum, & tamen certum quoque est non posse Deum producere ullam aliam creaturam huic similem, quoniam ultra, vel extra complexum ex omnibus creaturis possibilibus, non est possibilis alia. Non loquimur juxta hoc sophisma.

93: Secundum. Aliud est quod cujusvis creaturæ particularis possibilis sit similis alia creatura *in specie*, & hoc solum dicimus. Aliud vero, quod ita in omnibus, & per omnia sit similis ut sola, pura differentia individuali distinguantur, & nullo penitus alio. Hoc non dicimus. Nam si sermo esset de creaturis fungentibus libero arbitrio, ambæ forent liberæ, ut supponitur, & neutra foret libera libertate, utique in differentiæ: quoniam utravis esset inevitabiliter determinata ad operandum, vel non operandum quoties altera operaretur, vel non operaretur, & eodem modo, & eisdem

dem penitus circumstantijs, (alias jam daretur inter ipsas alia dissimilitudo præter puram, & solam individualem ,) sed hoc ipso neutra foret libera libertate indifferentiæ : Ergo:sin vero de alijs creaturis, adhuc videtur ardua ista totalis similitudo , præter puram differentiam individualem . Quoniam debebant incipere , ac deficere in eodem penitus momento, & loco, & per easdem penitus causas, & cum eisdem prorsus circumstantijs , & videri à Deo per eumdem penitus actum scientiæ, & decerni per idem decretum , & existere in eodem loco, & denique talem reciprocam concatenationem , sive connexionem habere , ut ex nullo penitus angulo subreperet alia dissimilitudo distincta à pura , & mera differentia individuali . Hoc autem obnoxium est difficultatibus non contemnendis . Quo circa ab hac universali uniformitate, & similitudine præscindimus , & solam illam primam statuimus sic .

94. Quoties occurrit dubium , & pro neutra parte occurrit efficax ratio , ex natura ipsa rei , aut ex principijs generalibus metaphysicæ, recurrendum est ad principia prudentiæ, & his contentus esse debet intellectus docilis , juxta ea quæ diximus in logica minore, Disput. 2. sub finem Cap. 1. At in præsenti dubio pro neutra parte occurrit ratio efficax , aut ex natura ipsa rei , aut ex generalibus principijs metaphysicæ : Ergo recurrendum est ad principia Prudentiæ . Sed juxta hæc dicendum videtur repugnare creaturam , cujus similem aliam non possit Deus producere : Ergo repugnat . Minor prima constat ex ipso facto . Rationes enim , quas proferunt , qui defendunt possibilem esse creaturam , imò de facto dari , cujus aliam similem in specie Deus producere non valeat , siquidem ajunt non esse possibilem alium Angelum ejusdem speciei , cum Sancto Michaele , nec alium ejusdem speciei , cum Sancto Gabriele &c. Rationes, inquam hæ non dura excipiuntur solutione .

95. Alteræ verò , quas ex metaphysica proferre solent Authores contrarij non videntur efficaces ; tum quia conceptui generico creaturæ non repugnat excludere possibilitatem alius creaturæ similis quoad speciem ; quandoquidem complexum ex omnibus creaturis possibilibus verè, & simpliciter partipat genericum conceptum creaturæ, ut diximus , & tamen excludit possibilitatem, ut etiam diximus , alius creaturæ similis specie . Conceptui autem specifico , aut individuali talis , aut talis creaturæ unde repugnat ex principijs metaphysicis, aut ex natura talis rei excludere dictam

possi-

possibilitatem? tum quia licet sit caracter divinitatis excludere possibilitatem omnis alius similis, & æqualis, & superioris; non tamen excludere possibilitatem omnis alius similis, permittendo possibilitatem alius superioris. At creatura, cujus aliam similem in specie non posset Deus producere, poterat admittere creaturam superiorem in specie: quia exclusio similitudinis specificæ, non est exclusio excessus quoad perfectionem, siquidem complexum ex omnibus hominibus possibilibus excludit, quod quippiam aliud sit ejusdem speciei physicæ cum ipso, & non excludit, quod Angeli, & multæ aliæ creaturæ sint ipso complexo perfectiores: Ergo neque ex natura rei, neque ex principijs generalibus ostendi videtur impossibilitas dictę creaturæ: Ergo recurrendum est ad principia Prudentiæ.

96. Probatur itaque subsumpta illa minor, videlicet, quod juxta hæc, potius neganda, quam affirmanda sit possibilitas illius creaturæ: idest potius negandum, quàm affirmandum posse Deum producere singularissimam istam creaturam. Juxta Prudentiam, rectamque rationem, neganda est Deo potentia, quæ traheret secum innumeras impotentias, non aliunde notas, & certas, & adstruenda est impotentia, quæ trahit secum potentiam ad infinita alia producenda: illa namque solo nomine est potenria, & re impotentia; hæc vero re est potentia, & nomine impotentia: At potentia producendi istam creaturam unicam, & singularem in specie, *A.* v. g. traheret secum impotentias innumeras, non aliunde notas, quam ex tua ipsa conclusione, quoniam traheret secum impotentiam producendi innumera alia individua in istâ eâdem specie. *A.* in qua non esse possibile ullum aliud individuum defendis: Impotentia vero producendi illam, hoc est, quod illa singularissima creatura in specie. *A.* sit impossibilis, trahit secum quod Deus in ista eadem specie possit producere innumera alia individua: nam ideo est impossibilis ista singularissima creatura, quia in ista specie. *A.* & in qùacumque alia potest Deus producere infinita alia individua: v. g. in specie Michaelis infinitos alios Angelos, in specie Gabrielis infinitos alios Angelos &c. Ergo juxta rectam rationem videtur dicendum non posse Deum producere creaturam ullam, (& consequenter non esse possibilem,) cujus non sint similia quo ad speciem innumera alia individua.

§. IV.

§. IV.

97. RE∫pondebis ∫i ∫emel agno∫citur po∫∫ibilis creatura, cujus aliam ∫imilem nequeat Deus producere: & con∫equenter ∫pecies, cujus unum dumtaxat individuum ∫it po∫∫ibile, ∫equitur po∫∫ibiles e∫∫e innumeras ∫pecies creaturarum, quarum ∫pecierum unicum ∫it po∫∫ibile individuum, quia non e∫t cur una tantum ∫it po∫∫ibilis ∫pecies id generis: ergo ∫i ∫emel negatur po∫∫ibilitas illius ∫peciei, negatur po∫∫ibilitas innumerarum ∫pecierum: ergo negare Deo potentiam ad illam ∫peciem, e∫t negare potentiam ad innumeras alias: ergo coarctamus infinitam amplitudinem omnipotentiæ: ∫ed contra redit argumentum no∫trum. Negare Deo potentiam ad infinitas i∫tas ∫ingulari∫∫imas ∫pecies fundatur in confe∫∫ione potentiæ ad producendum infinita individua in unaquaque ex i∫tis ∫peciebus, quas vocas ∫ingulari∫∫imas: ergo e∫t impotentia nominetenus, re autem ip∫a e∫t infinita potentia, ∫eu potentia ad infinita individua producenda. E conver∫o. Ad∫truere in Deo potentiam ad infinitas i∫tas ∫pecies, e∫t reip∫a impotentia ad producendum plu∫quam unicum individuum in unaquaque, quæ impotentia non aliundè e∫t nota, quam ex tua conclu∫ione; ergo potentia i∫ta ad ∫pecies i∫tas ∫ingulari∫∫imas, quarum unicum e∫t po∫∫ibile individuum, nomine quidem e∫t potentia; re autem impotentia.

98. Jam ba∫is illa, *Individuatio ∫umitur à materia*, ∫uper quam ∫truunt adver∫arij po∫∫ibilitatem dictæ creaturæ, & impo∫∫ibilitatem quorumlibet Angelorum, qui ∫olo numero invicem di∫tinguantur, non videtur firma. Tum quia in eodem loco in quo Ari∫toteles primus Author illius, illam ∫tabilivit, probandi gratia unicitatem Dei, varios errores commi∫it, v. g. mundum fui∫∫e ab æterno, Deum operari ∫ine libertate &c. Hujusmodi autem lap∫us authoritatem adimunt i∫ti propo∫itioni. Tum quia ip∫æ materiæ *A.* & *B.* ip∫æ quantitates *A.* & *B.* per ∫e præcisè independenter ab omni ordine, ∫eu re∫pectu ad aliud, di∫tinguuntur numericè, ni∫i abire velis in infinitum materiarum reflexarum: ergo non e∫t prorsus univer∫ale, ac metaphy∫icum, quod omnis individualis di∫tinctio ∫umitur, & regulatur per ordinem ad materiam, ∫ive quantitatem: cur ergo duæ animæ rationales, duo Angeli non po∫∫unt di∫tingui individualiter re∫pectivè, etiam ∫i, nec habeant, nec habere po∫∫int materiam corpoream.

99. Tum

99. Tum maximè. Aliud est quòd individuatio sensibilis, & quoad nos (non quidem speculativè, sed practicè sicut cognoscimus hunc digitum non esse alterum, hanc litteram non esse illam) sumatur, ac pendeat à materia, tanquam à termino extrinseco, sed necessario: & hoc est verum, & legitimè probat nos pro hoc statu non posse practicè dicere. *Hic Angelus non est ille*. Unde sequitur possibilem esse, & de facto dari speciem non habentem multa individua, imò nec unum, quæ à nobis sunt practicè intuitivè discernibilia. Cum enim pro hoc statu non cognoscamus differentias purè, ac merè individuales, indè est quod ut possimus practicè dicere, & non tantum speculativè; *Hoc individuum non est illud*; necessarium est quod in eis detegamus aliqua accidentia, aliquas notas, aliqua signa, seu tesseras diversas; ob quorum defectum, quando clam exponitur aliquod pomum, moneta, ovum prorsus simile priori, putamus esse idem, quia non percipimus ullum externum sensibile diversitatis signum. Atqui hujusmodi notæ, accidentia, seu signa diversa, exigunt materiam, & quantitatem, cum sint res corporeæ, ac materiales: ergo individuatio sensibilis, & materialis, quoad nos pendet ex aliquo pendente à materia: ergo & ipsa pendet à materia tanquam à termino extrinseco, sed necessario.

100. Aliud verò longè diversum est, quod individuatio ipsa intrinseca, essentialis, & coram Deo, cognita nec ne à nobis cognitione practica pendeat essentialiter à materia quanta, tanquam à termino extrinseco, aut per ipsam constituatur tanquam per terminum extrinsecum: & hoc est falsum. Unde quamvis Angeli sint expertes quantitatis materialis, possunt habere distinctionem purè individualem coram Deo, & consequenter non datur species cujus unicum sit possibile individuum. Probatur illud esse falsum. Nil adæquatè identificatum cum anima rationali *A.* v. g. pendet essentialiter à materia tanquam à termino extrinseco, aut per ipsam constituitur, tanquam per terminum extrinsecum: quia ambo hęc repugnant ipsi animæ, & consequenter omni identificato adæquatè cum illa. At animam *A.* distingui numericè ab anima *B.* (sumptum utique inadæquatè, quoniam distinctio adæquata, seu reciproca utriusque, cum utraque identificatur adæquatè, & qualibet inadæquatè) adæquatè identificatur cum ipsa anima *A.* ergo neutro illo modo pendet essentialiter à materia: ergo distinctio individualis, seu numerica intrinseca, essentialis absoluta, & coram

Deo

Deo est utrolibet illo modo independens à materia quanta. Probatur minor; Anima *A.* per solam suam essentiam coram Deo, & ratione illius solius, vel distinguitur ex parte sua ab anima *B*; vel identificatur: vel nec distinguitur, nec identificatur in sensu reali, physico, & objectivo semper coram Deo, omissis nostris præcisionibus mentalibus, utpotè impertinentibus ad rem præsentem, quæ tota est physica, & realis.

101. Si primum: ergo sola sua essentia est distinctio ipsius, ex parte ipsius ab anima *B* atqui sola sua essentia identificatur adæquatè cum Anima *A*: ergo distinctio hujus ab anima *B* ex parte ipsius animæ *A* cum ea identificatur adæquatè, sicut ex parte animæ *B* cum hac identificatur adæquatè: & quidem distinctio numerica. Nam si hæ duæ animæ habent per solas suas essentias distingui realiter: & insuper habent per solas suas essentias esse speciei humanæ, palam fit, quòd per solas suas essentias distinguuntur, & non specificè: ergo numericè, ac individualiter. Si secundum: ergo impossibile est, quòd Anima per quidpiam distinctum distinguatur ab anima *B*. Quia nil per solam suam essentiam identificatum cum aliquo, potest per quidpiam à se distinctum, distingui intrinsecè coram Deo ab illo. Unde, quia homo per solam suam essentiam identificatur cum rationali, est chymæra, quòd per quidpiam aliud distinguatur intrinsecè coram Deo à rationali. Si tertium, nimirum Animam *A* per solam suam essentiam, nec identificari, nec distingui ab anima *B*: ergo per solam suam essentiam indifferens est, ut identificetur realiter, vel ut distinguatur realiter ab anima *B*: sicut hæc charta secundùm solam suam essentiam est indifferens, ut sit alba, vel nigra: ergo res possunt mutare identitates, ac distinctiones, sicut colores. Quid ergo est illud, quod jam identificatur realiter cum aliquo, jam distinguitur realiter ab illo? Dicendum ergo videtur, unamquamque rem per solam suammet essentiam identificari cum eo, quocum identificatur, & per solam suammet essentiam distingui realiter coram Deo; quidquid sit de nostris ignorantijs, ab eo, à quo distinguitur: ergo hujusmodi distinctiones non pendent essentialiter ab alio, sive tanquam à termino extrinseco, sive tanquam à constitutivo.

102. Si dixeris. Animam *A* per solam quidem suam essentiam distingui ab anima *B*; sed hoc esse, quia per solam suam essentiam dicit ordinem, sive respectum ad materiam diversam; unde subsistet, quòd distinctio hæc pendet essentialiter à materia, ta-

metsi non constituatur per ipsam: sicut creatura pendet essentialiter à creatore, quamquam non constituatur per ipsum. Contra est. Nulla anima rationalis est per se ab intrinseco determinata ad illam materiam, seu corpus, cui nunc unitur ex mera divina determinatione. Illa enim individua anima, quæ modò est in corpore Regis, quia Deus id voluit, potuit esse in corpore bajuli; & viceversa. Unde homo nobilissimus, sapientissimus, & sanctissimus non distinguitur adæquatè, sed solum inadæquatè ratione corporis ab alio vilissimo, ignarissimo, & sceleratissimo, qui poterat constare eadem anima, sed corpore diverso, vel eodem corpore, idest materia, sed animâ diversa. Differt verò anima à corpore, & ex hoc capite indifferentiæ, quoniam materia prima est indifferens ad componendum cum formis specie, ac genere diversis composita substantialia specie, ac genere diversa. Anima verò rationalis tametsi indifferens sit ad diversa corpora, seu materias numero diversas; compositum, quod ex illa resultabit, semper erit humanum; sed de hoc alibi. Sufficit modò, quòd anima *A* individualiter distincta ab anima *B* non sit per se determinata ad materiam distinctam ab ea, quam hic, & nunc informat anima *B*. De hoc iterum redibit sermo disput. 4. num. 67.

§. V.

103. Difficultas 3. est. *An species tota salvetur in unico individuo*: itaut tota speciei perfectio sit in quovis individuo, & tota perfectio generis in qualibet specie? Resp. vel sermo est de totalitate *accidentali*, vel *de substantiali, & essentiali*? Si primum certum est, quòd neque in quovis individuo sunt omnes perfectiones accidentales, quæ possunt comitari speciem humanam, v.g. sanctitas, sapientia &c. neque in quavis specie omnes accidentales perfectiones, quæ solent comitari species alias ejusdem generis, quoniam *Nos Aper auditu, lynx visu, simia gustu, vultur odoratu, Vincit Aranea tactu*: ergo neque in quovis individuo est tota perfectio accidentalis speciei, neque in quavis specie tota perfectio accidentalis generis. Si secundum; iterum distinguendum: vel sermo est de totalitate *extensiva*, vel de tota perfectione totalitate *intensiva*. Si 1. certum est quod neque cuilibet individuo identificantur omnia individua illius speciei, neque cuilibet speciei omnes aliæ spe-

species. At substantialis perfectio extensiva speciei est multitudo suorum individuorum, & substantialis perfectio extensiva generis est multitudo suarum specierum: ergo. Si secundum; tota perfectio intensiva speciei identificatur cum singulis individuis, & in hoc sensu tota species salvatur in uno individuo: & tota perfectio intensiva generis identificatur cum singulis speciebus, & in hoc sensu totum genus salvatur in unica specie.

104. Probatur. Perfectio intensiva nil aliud est, quàm definitio, idest ratio illa, sive conceptus, sive prædicatio, sive perfectio, quæ exprimitur per formalem definitionem; v. g. tota intensiva perfectio hominis est esse animal rationale, & tota intensiva perfectio Animalis est esse vivens sensibile: ergo eo ipso, quòd de quovis homine verificatur tota, & integra definitio speciei humanæ, & de quovis animali verificetur tota, & integra definitio hujus generis animal; habebimus, in quovis individuo humano esse totam perfectionem intensivam speciei humanæ, & in quavis specie animalis esse totam perfectionem intensivam generis animal. At de quovis homine verificatur tota, & integra definitio speciei humanæ, nimirum *Animal rationale*; quia quilibet verè, & propriè est animal rationale, licèt non quilibet sit totum, quod est objectum hujus definitionis (quia omnes, & singuli homines sunt objectum illius definitionis, & non quilibet est omnes, & singuli homines) nempè quia hoc esset deflectere à perfectione *intensiva*, quam solam modò affirmamus, ad *extensivam*, quam nuper negabamus. Et similiter de quavis specie animalis verificatur tota, & integra hæc definitio *vivens sensibile*, quæ est definitio animalis: ergo in quovis individuo est tota perfectio intensiva speciei, & in quavis specie tota intensiva perfectio generis. Ubi jam vides, nos loqui de genere, ac specie primò intentionaliter sumptis, non autem secundò.

105. Difficultas 4. *Per quid constituatur species subjicibilis generi, per quid prædicabilis de suis individuis* (species namque logica respicit duo, scilicet genus sub quo continetur, & individua, quæ infra se continet) *& an, ut subiicibilis sit prædicabilis, ac viceversa*. Resp. 1. vel sermo est de subjicibilitate, & prædicabilitate intentionali remota, vel de proxima? Si primum; per eamdem cognitionem fit utrumque, nempè per cognitionem abstrahentem naturam humanam, v. g. à suis individuis, idest per hanc simplicem apprehensionem *Homo*, quia de natura tota humana sic cogni-

ta *Homo* verè prædicamus genus, ajentes: *Homo est animal*: & naturam humanam eodem modo cognitam verè prædicamus de singulis hominibus, ajentes. *Petrus est homo*. *Joannes est homo &c.* ergo eadem cognitio *Homo*, quæ subservire potest, ut natura sit subjectum, de quo prædicetur genus, subservire potest, ut sit prædicatum, quod prædicetur de suis inferioribus: ergo per eamdem cognitionem, per quam est remotè subjicibilis generi, est remotè prædicabilis de individuis.

106. Si secundum; non semper est proximè subjicibilis per eamdem cognitionem, per quam est proximè prædicabilis, aut viceversa: quoniam simplex comparatio speciei cum genere non semper est simplex comparatio speciei cum individuis. At species constituitur proximè subjicibilis generi per simplicem comparationem sui cum illo; quia inter illam, & actualem subjectionem, hoc est, inter illam, & hanc sententiam, *Homo est Animal*, nullus alius mediat necessario actus intellectus in sensu supra explicato. Et constituitur proximè prædicabilis de suis individuis per simplicem comparationem sui ad illa; quia inter eam, & actualem hanc prædicationem, *Petrus est Homo*, *Joannes est Homo*, nullus alius mediat necessariò actus intellectus, vel cedo illum: ergo &c. Minor probatur. Inquirere, examinare, cogitare, an homo sit animal, non semper est inquirere, examinare, cogitare, an Petrus sit homo, ut constat: sed simplex comparatio hominis cum animali est, ut explicuimus suo loco, quòd intellectus appræhendens *Homo*, *&* *Animal*, & unum conferens cum altero, inquirat, cogitet, examinet, num homo sit animal. Simplex verò comparatio hominis cum Petro, Joanne &c. est, quòd intellectus appræhendens *Homo*, *Petrus*, inquirat examinet, cogitet, num homo conveniat Petro: ergo simplex comparatio hominis cum animali non semper est simplex comparatio hominis cum Petro.

107. Et hinc infertur, speciem ut subjicibilem remotè esse in *sensu directo* prædicabilem: quoniam illud, ut in sensu directo, significat esse verè, ac realiter eamdem formam per quam natura humana constituitur remotè subjicibilis generi, & remotè prædicabilis de suis individuis. Non autem in sensu reflexo logicorum proprio. Quoniam speciem ut subjicibilem esse in sensu formali, & reflexo prædicabilem, aut viceversa, staret in eo, quòd ex vi præcisè hujus cognitionis reflexæ. *Hæc species potest esse subjectum, de quo prædicetur Genus* Animal, v. g. possemus

depræ-

depræhendere hanc aliam: *Hæc species potest esse prædicatum, quod affirmetur* de multis. Hunc sensum reddunt istæ reflexiones logicæ, ut explicuimus agentes de identitate, ac distinctione formalibus in sensu logico. At quamvìs verè species, de qua potest prædicari genus, possit esse prædicatum, quod enuncietur de individuis, & viceversa; verum tamen ex vi præcisè primæ cognitionis non possumus depræhendere secundam: sicut quamvìs Animal sit rationale, ex vi tamen hujus solius expressionis *Animal*, non possumus proferre hanc sententiam, *Animal est rationale*; sed hoc aliundè novimus ex alijs rationibus: ergo species, ut subjicibilis remotè, non est prædicabilis, nec vice versa, si illud *ut* intelligatur in sensu reflexo, & formali logicorum.

108. Multominùs est prædicabilis, *ut subjicibilis proximè*, aut est subjicibilis, *ut proximè prædicabilis*. Nam cùm constituatur proximè subjicibilis, & proximè prædicabilis per simplices comparationes, plerumque distinctas, ut colligitur ex discursu nuper prolato, fit quòd neque in sensu directo, neque in sensu reflexo sit species prædicabilis, *ut proximè subjicibilis*, aut sit subjicibilis, *ut proximè prædicabilis*.

CAPUT QUINTUM.

De Proprio, & Accidente.

109. Roprium comparari potest cum individuo particulari, vel cum tota specie. Comparatum cum individuo potest esse illi essentiale in sensu reali, sicut cujvis individuo est essentialis realiter sua differentia individualis, quamvìs hæc sit extra essentiam metaphysicam, hoc est definitionem. Petrus namque licèt non definiatur per Petreitatem, hæc tamen necessariò convenit, non quidem animali rationali, ut sic præcisè; sed *animali rationali Petro*. Potest item esse illi accidentalis, sicut sunt pleræque proprietates quibus una individua humana discernimus ab alijs; v. g. esse iracundùm, esse benignum, habere talem stylum in componendo, talem characterem in ratiocinando, talem proprietatem in pingendo. Unde fit, quòd homines aliorum opera experti, citò dicant. Iste character est Senecæ, iste est stylus Ciceronianus, hæc pictura est Titiani,

110. Si

110. Si proprium comparetur cum tota specie, potest quoque esse illi essentiale in sensu reali, ut risibile est essentiale toti speciei humanæ, vel accidentale, ut esse implumem, bipedem, quod etiam est proprium speciei humanæ, sed accidentale. Igitur quatuor Ordines propriorum agnoscunt logici cum Porhpirio. 1. Quod convenit solis aliquibus individuis, sed neque omnibus, neque semper: v. g. esse *Musicum*, est in hoc sensu proprium naturæ humanæ, quoniam soli homines sunt corporaliter musici, sed neque omnes, neque semper. 2. Quod convenit per se loquendo omnibus individuis, sed non solis; v. g. esse bipedem, est proprium in hoc sensu naturæ humanæ. 3. Quod convenit omnibus, & solis individuis alicujus speciei, sed non semper: v. g. actu ridere, est proprium in hoc sensu naturæ humanæ. 4. Quod convenit omnibus individuis alicujus speciei, solis, & semper: v. g. esse risibile, & hoc est proprium omnium proprijssimum, & quod vulgo emphaticè dicitur proprium in quarto modo, quia omni, soli, & semper convenit.

111. Proprium maximè in hoc quarto modo potest considerari dupliciter. Primò scilicet intentionaliter, & est quod cùm sit extra essentiam, necessariò consequitur essentiam ex ejusdem determinatione, ut risibilitas consequitur essentiam humanam ex determinatione rationalitatis imbibitæ in definitione naturæ humanæ: Item secundò intentionaliter, & est Prædicabile de multis extra essentiam necessariò, utrobique illud *extra essentiam* debes intelligere, quando sermo fuerit de proprio metaphysico in sensu toties dicto. Nimirum extra essentiam, *ratione nostra*, non quatenus illud distinguatur realiter ab essentia, sed quatenus per illud non definiamus essentiam. Neque hoc debes sic, utcumque intelligere, nam cùm rationale v. g., & risibile sint prorsus idem ex parte rerum, nequit fieri, quòd verè definiatur per unum, quin verè definiatur per alterum; sed debes intelligere in sensu reflexo, alludente ad nostras cognitiones, juxta antiquam illam figuratam, toties notatam locutionem attribuendì objectis, quod verè, ac castigatè loquendo illis cognitionibus convenit. Homo itaque definitur per rationale, & non per risibile, quatenus in definitione hominis sonat hic terminus, seu hæc expressio *Rationale*, non autem hæc *risibile*.

112. Proprium hoc est duplex, *Physicum*, & *Metaphysicum*. 1. Illud est, *quod cum distinguatur realiter ab essentia* (cujus proprium) ipsam

ipsam in tali determinata specie consequitur ex ipsius essentiæ determinatione, & hoc proprium vocari solet propria passio, seu proprietas physica rei. Sic color est propria passio ignis, quia cùm hic, utpotè substantia distinguatur realiter ab illo, utpotè accidente, nihilominus suaptè natura connectitur ignis cum calore determinatè non utcumque existente in mundo, sed ut existente in igne ipso, sic talis, & talis organizatio, seu membrorum coordinatio est physica proprietas naturæ humanæ, & talis alia est naturæ equinæ &c. quia cùm hę naturę distinguantur realiter ab ea coordinatione (quod ultra substantiales partes ipsas corporis, nil est aliud, quàm talis, & talis distantia reciproca unarum, talisque, & talis indistantia aliarum.) Verumtamen unaquæque ex se est determinata ad habendum, & quidem in se ipsa eam distantiam, & indistantiam membrorum.

113. Hinc 1. Forma substantialis, & ipsius substantialis unio cum materia, non justè dicentur passiones, seu proprietates physicæ materiæ primæ, quia hæc connectitur quidem suaptè natura cum utraque; sed neque est causa alterutrius plusquam merè passivè (& hoc quando forma est materialis) nec connectitur, specificativè sumpta, cum una specie determinata, nam qualibet forma substantiali, & qualibet hujus unione substantiali, sive unius, sive alterius speciei contenta est materia prima; quod non contingit igni respectu caloris, nam ille determinatè poscit calorem in specie hac, quidquid sit, an hæc subdividi possit materialiter in alias species minutiores, & natura humana determinatè postulat hanc figuram, & membrorum economiam, quæ vulgo censetur humana, quidquid sit de discrepantijs, quæ vulgo censentur accidentales, v. g. quòd unus sit gibbosus, alius rectus &c. 2. Actus divini, cum quibus intimè connectitur omnis creatura, v. g. decretum causativum, aut permissivum creaturæ ipsius: scientia, qua Deus scit creaturam esse possibilem, aut etiam existentem: item Deus ipse quoad suas necessarias perfectiones. Hæc non sunt passiones, aut proprietates physicæ creaturarum. 1. Quamvìs enim hæ realiter distinguantur ab illis, & simul cum illis connectantur intimè; verumtamen non connectuntur cum illis, ut existentibus, immediatè, aut mediatè per unionem, seu receptionem in creaturis ipsis, ut constat. Proprium autem est illud, quod ex essentiæ determinatione consequitur essentias, ut res *in ipsa essentia* altero ex illis modis existens per unionem, aut receptionem. Insuper

pro-

propter alteram rationem quam jam subjungo.

114. Hinc 3. Productio rei, sive eductiva, sive creativa: item unio formæ cum materia non sunt passiones, aut proprietates physicæ harum rerum, quoniam illa vox *consequitur* non significat connexionem ut cumque, sed posterioritatem etiam: Ergo omne quod non est posterius ad essentiam, idest, quod non producitur ullatenus per illam, aut saltem propter illius exigentiam, non est proprietas physica illius, siquidem non consequitur ad illam, sed neque productio rei est posterior ad ipsam rem, ut constat, nec unio formæ est posterior ad ipsam formam, quia hæc nullo modo precedit existens ad suam unionem cum materia: ergo. Quocirca proprium physicum, proprietas physica, propria passio quæ tria sunt idem, consequitur ad essentiam tanquam ipsius effectus naturalis; & in hoc sensu est vera prisca illa vox, *qui dat formam, dat consequentia ad formam*. Non quia causa productiva formæ *ipsa sola*, & semper producat consequentia, hoc est proprietates formæ ignis vr g. sed quia dans, sive producens formam, dat illud, quod est naturalis causa, ex qua naturaliter prodeunt illæ naturales proprietates.

115. Quartò. Quantitas est proprietas physica materiæ primæ. Præsentia in specie, licet non in individuo, est proprietas physica rei creatæ præsentis. Species materiales quas circumquaque diffundunt corpora quando libera sunt, ut undequaque videri possint, sunt proprietates physicæ eorumdem, quia ista omnia respectivè distinguuntur realiter ab eis rebus, & eas respectivè consequuntur tamquam effectus naturales, sicut frigus aquam, & quamvis non sit in charta hac v. g. per hanc unionem aut receptionem tota illa series specierum visualium, quæ incipit ab ipsa, & desinit in nostros oculos; Cæterum prima pars hujus seriei est in ipsa charta, quia à se ipsa incipit mittere speciem sui ipsius ad oculos; hoc autem sufficit, ut tota illa series denominetur recepta in charta: sicut tota catena, & omnes illius annuli dicuntur teneri à te, quando solum primum physicè immediatè tenes, cæteros autem propter concatenationem cum primo.

116. Quintò. Non est de ratione proprij physici, quòd essentiam consequatur consequentiâ metaphysicæ connexionis essentiæ cum ipso, (quia ignis v. g. non connectitur metaphysicè cum calore in se ipso,) nec consequentiâ solius connexionis moralis, idest juxta rectam rationem, sicut reverentia subditorum consequi-

tur

tur regiam majestatem, quia illa est proprietas moralis, non autem physica hujus, nec consequentia connexionis physicæ infrustrabilis toti naturæ, qualis est connexio ignis cum calore, Solis cum luce: quia frigus jure dicitur proprietas, seu passio physica à quo; & tamen agentia naturalia possunt illam frigore orbare. Solùm igitur est de essentia hujus proprij consequentia connexionis physicæ, ac naturalis, sive violabilis, sive inviolabilis per causas naturales.

117. 6. Propriè loquendo non dicitur passio, sive proprietas physica, nisi respectivè ad naturam sumptam pro substantia completa, aut incompleta, aut saltem pro subjecto, aut forma specialibus specificativè sumptis (puta quantitatem &c.) quo circa licèt materia, ut ultimo disposita ad formam ignis determinatè sit connexa cum ea forma, ut posteriore, atque ut habenda in materia illa; nihilominus non est usitata locutio, quòd illa forma, aut ipsius unio sint propria passio, seu proprietas physica materiæ, ut ultimo dispositæ ad ipsas: quia materia, ut ultimo sic disposita non est materia specificè sumpta; sed accidentale complexum ex illa, & dispositionibus eis. Quòd si hoc non obstante arrideat tibi opposita locutio, per me licet. Denique propria passio, seu proprietas physica est duplex: una strictè talis, nempè quæ convenit omnibus, vel majori saltem parti individuorum, ut calor respectu ignis; bini pedes respectu hominum; quatuor respectu equorum &c. Altera minùs propriè talis, nempè quæ convenit alicui portioni solæ individuorum, ut aliqua specialia, & propria solent dici alicujus familiæ, alicujus nationis &c. sed hæc verè non conveniunt ex determinatione essentiæ; sed ex determinatione aliquorum accidentium, quæ à Patribus transmittuntur in Filios.

§. II.

118. JAm Proprium metaphysicum est, quod cum sit ratione sola nostra distinctum ab essentia, hanc consequitur ob intimam identitatem realem essentiæ cum ipso: tale est risibile respectu hominis. Hoc proprium est duplex: unum specificum infimum, & est, quod per legitimam consequentiam infertur ex differentia proprijssima, idest ex differentia constitutiva speciei. Sic risibile consequitur essentiam hominis, non ratione prædicati generici *Animal*, quia esset mala hæc consequentia: *est animal*: *ergo est*

risibile, sed ratione differentiæ specificæ, quia hæc est bona consequentia. *Est rationalis creatura: ergo capax est admirationis*: pro qua supponit in omnibus his rebus risibilitas. Aliàs constat, Angelos esse rationales, & tamen utpotè incorporeos non esse vulgaris risus capaces. Alterum genericum, sive specificum subalternum; & est illud, quod per legitimam consequentiam sequitur ex prædicato generico constitutivo speciei: sic virtus loco motiva est quoddam proprium metaphysicum hominis, quoniam sequitur ex genere *animal* constituente speciem humanam. Valet enim *est animal: ergo habet virtutem radicalem movendi se ab uno in alium locum*: cùmque genera, & differentiæ multiplicentur una supra altera usque ad *ens*, quod omnium supremum vulgò dicitur; Jam vides multiplicari propria metaphysica, tum generica, tum specifica.

119. Duæ hic occurrunt difficultates. 1. *An definitio data per proprium metaphysicum, sit bona?* Respondeo esse malam, si detur per proprium genericum, v. g. Homo est animal loco motivum; quia ambo prædicata sunt genus respectu hominis: ergo definitio sic data non constat genere, & differentia, quæ sit talis respectu definiti. Præterea quia definitio debet converti cum definito, debetque illi omni, & soli convenire: ergo omnis definitio, quæ non sit hujusmodi, non est recta: sed talis est ista: quia virtus loco motiva convenit alijs animalibus distinctis ab homine, & quamvìs ex homine arguatur bene ad locomotivum; non tamen è converso. Cæterùm si definitio detur per proprium specificum infimum: v. g. *homo est animal risibile*, non est spernenda, sed plerumque admittenda, licèt dicatur descriptiva.

120. Cùm enim tanta laboremus ignorantia circa quidditates, & essentias harum etiam rerum, quas præ manibus habemus (quid de alijs magis reconditis?) Inde est, quòd rarò, vel nunquam deprehendimus differentiam specificam proprijssimam rerum, quas disputamus, idest prædicatum illud, quod apud nos esset prima radix, & origo cæterorum: ergo semper, aut fere semper debemus contenti esse definitione, quæ detur per differentiam saltem propriam, idest quæ omnibus, & solis conveniat individuis illius speciei, quam disputamus: & sic pro equo contenti sumus hac definitione, Animal hinnibile, licèt hinnibilitas non sit prima radix apud nos reliquarum proprietatum equi; & pro Leone contenti sumus hac, animal rugibile, tametsi virtus rugiendi non sit prima origo cæterorum attributorum illius animalis, & pro innumeris alijs rebus, quæ

passim

passim occurrunt, non habemus definitiones adhuc his similes, ut experientiâ constat, v. g. quid est Columba, quid est Adamas, quid est Amygdalum &c. ergo definitio data per proprium specificum infimum, quando hoc inveniri possit, admittenda est.

121. 2. *Proprium metaphysicum respectu cujus est universale?* Respondeo respectu individuorum speciei, cujus est proprium, v. g. risibile respectu hujus, & illius hominis, quia cùm habeat cætera attributa universalitatis, latiùs patet, quàm hic homo: & latiùs, quàm ille homo &c. siquidem hinc bene arguitur ad risibile; sed ex eo, quòd aliquid sit risibile, non bene arguitur esse hunc hominem: Præterea est universale respectu propriorum inferiorum, idest respectu hujus, & illius risibilis, v. g. ut talium præcisè: quoniam respectu horum non jam est proprium, quàm species. Sicut enim tota essentia, quæ nobis apparet in Petro sic cognito *hoc animal* est esse animal. Ita tota essentia, quæ nobis apparet de eodem sic cognito: *Hoc risibile*, est esse risibile. Vide quæ diximus de individuis incompletis, quando genus disputabamus.

122. Non verò est universale respectu illius speciei, cujus est proprium specificum. Unde risibile non est universale respectu speciei humanæ: & locomotivum non est universale respectu generis *Animal*: quia nil convertibile cum alio est universale respectu illius (est enim æquale illi, & nil æquale est universale respectu illius, quia non est superius) sed omne proprium metaphysicum specificum est convertibile cum illa specie infima, aut subalterna, cujus est proprium. Valet namque, est homo: ergo habet radicalem capacitatem ridendi. Item habet hanc capacitatem: ergo est homo: similiter valet reciprocè; est animal: ergo est locomotivum; est locomotivum: ergo est animal: ergo.

§. III.

123. DEnique Accidens primo intentionaliter sumptum, definitur à Porphirio, *quod abest, & adest præter subjecti corruptionem*: quæ definitio, quam aliqui abjiciunt, ut parùm aptam, non est intelligenda in sensu copulativo, quia esset conjungere duo contradictoria, sed in disiunctivo, seu contemptivo, scilicet, *sive adsit, sive absit*. Subjectum non corrumpitur sumptum secundo intentionaliter est, *Prædicabile de multis extra essen-*

tiam contingenter ; v. g. album, quod licèt non sit contingenter, nec extra essentiam, sed species, & tota essentia respectu propriorum individuorum, idest respectu hujus *albi*, ut talis, & illius *albi*, ut talis, quia ex vi præcisè harum incompletarum expressionum, non apparet nobis alia essentia, quàm habere sibi unitam albedinem, cum capacitate denominationis albi, ut nuper dicebamus de proprio, attamen respectu subjecti, quod est album, v. g. Petri, neque est tota essentia, neque pars essentiæ, neque quid necessariò consequens ad essentiam Petri. Accidens autem dicitur prædicabile de multis sumptum in concreto; v.g. *album, frigidum*, non verò in abstracto: v. g. *Albedo, frigus*, quia albedo si sit una determinatè Albedo non est prædicabilis de multis. Si sit albedo in communi est prædicabilis de multis albedinibus; sed sicut *Homo* de multis hominibus; nimirum, ut species.

124. Neque dicas contra hanc definitionem implicare in terminis, esse prædicabile, hoc est, identificabile, & simul esse extra essentiam, & contingenter. Etenim album v. g. affirmatum de Petro significat duo: Subjectum scilicet, (& hoc est, quod prædicatur, quod identificatur cum Petro, quod non est ipsi contingenter, aut extra essentiam,) & formam albedinis, & hæc cum sua unione non prædicatur, nec identificatur cum Petro, & est ipsi contingens, atque extra essentiam. Sensus enim, quem reddunt hujusmodi propositiones, est hic v. g. *Petrus identificatur cum subjecto, cui unitur physicè albedo*, qui sensus contingentis, & accidentalis veritatis est, ut jam monuimus: quia licèt non sit contingens, neque accidentale Petro esse illud subjectum; contingens, & accidentarium est ei, quòd subjecto, cum quo identificatur, uniatur albedo; quocirca ejusmodi propositiones cùm sint copulativæ, & una pars subjecti, scilicet *cui uniatur physicè albedo*, sit contingens: ideo quamquam altera sit necessaria, scilicet, *Petrus identificatur cum subjecto*, veritas propositionis evadit absolutè, ac simpliciter contingens, & accidentalis, sicut veritas hujus, *Deus, & creatura existunt*.

125. Neque dicas contra definitionem primam. Mortem esse accidens respectu animalis, & tamen non posse dici, quòd sive illa adsit, sive absit non corrumpatur subjectum. Quoniam, vel loqueris de morte ipsa formaliter immediatè in se ipsa; & sic non est accidens respectu animalis, sed defectus formalis, & immediatus illius, quod priùs vixerat. Vel de morte sumpta pro causa

actù

actù inducente mortem, v.g. pro nimio calore, nimio frigore &c. & neque hoc venit ad rem, quia licèt ista sint accidentia physica, non sunt accidentia logica. At in præsenti solùm definiuntur accidentia logica, physica verò definiuntur per illam aliam, *Ens in alio*, de qua agemus Disput. 4. Cap. de substantia: ergo ista non impugnant præsentem definitionem. Probatur ma: Nil formaliter, vel illativè oppositum cum alio, est accidens logicum respectu illius, (quia hoc vocabulo *accidens logicum*, intelligimus rem, quæ sine corruptione subjecti, idest sine ipsius defectu, aut violentia potest de illa verè affirmari, & potest de illa verè negari; Hoc autem verificari nequit de re formaliter, aut illativè opposita subjecto,) sed ista omnia actù inducentia mortem sunt formaliter, aut illativè opposita cum vivente, ut constat; ergò ista non sunt accidens illud, de quo in præsenti, sicut nec destructio unionis formæ materialis, nec cessatio à conservatione creaturæ, nec ullum aliud utrovis illo modo oppositum cum re est accidens logicum respectu rei. Sin oppositio non fuerit actualis, & efficax; sed tantum aptitudinalis, & in actu primo, potest esse accidens logicũ respectu rei cui sic opponitur; & hac de causa hæc est prædicàtio accidentalis: *Homo est ægrotus*. Quoniam licèt ægritudo ex se tendat in destructionem hominis, & ipsius valetudini violentiam inferat, verumtamen neque illa tendentia est adhuc efficax in actu secundo, quia non est ille ultimus gradus morbi, ob quem moritur hòmo, neque illa violentia adhuc sortitur effectum destruendi hominem.

126. Instabis: nimius calor, qui aquam orbet omni penitus frigore, est accidens logicum respectu aquæ, quia vera, & accidentalis est hæc prædicatio. *Aqua est nimis calida*: *ergo sine aquæ corruptione potest illi deesse omne frigus*: sed sine eadem potest illi adesse, ut constat, proportionatum frigus: ergo hoc potest adesse, & deesse aquæ sine hujus corruptione. Sed frigus est proprietas physica aquæ: ergo illa definitio convenit etiam proprietati physicæ: ergo convenit alijs ab accidente, quod erat definiendum: ergo est mala. Resp. nec insolitum, nec violentum est accipere corruptionem, destructionem, & interitum, non pro sola carentia formali, & immediata rei; sed etiam pro insigni aliqua jactura. Sic de Rege Sodomorum cum alijs dicit Scriptura: *Ceciderunt que ibi*: cùm tamen paucis injectis lineis addat. *Egressus est autem Rex Sodomorum in occursum ejus*. Idest Abraham. Dicitur tamen *cecidisse*, quia accepit ibi, insignem illam cladem, *Gen. 14.*

tametsi

tametsi mortuus non fuerit. Sic Scriptura alia de quibusdam Sacerdotibus dicit *percusserunt Ducem*, (idest Antiochum,) *& eos, qui cum eo erant, & diviserunt membratim &c.* cùm tamen juxta Prophetiam Danielis, Antiochus hic *sine manu* conterendus esset, idest non per homines. Propter insignem verò cladem, quam accepit in eo templo, dicitur ibi percussus &c. Cùm igitur quando subjectum violenter spoliatur sua naturali proprietate, v. g. aqua omni frigiditate, ingentem patiatur jacturam in sua natura; inde est quòd neque insolitum, neque violentum est dicere, verbum illud, *sine corruptione*, positum in definitione accidentis significare sine actuali defectu, *& sine ingenti violentia*, & jactura propriæ conditionis. At hoc non potest convenire naturali proprietati, seu passioni rei, quia licèt aqua, v.g. non deficiat à rebus, quando omni penitus orbatur frigiditate; non est dubium, quin patiatur ingentem violentiam, & jacturam conditionis suæ: ergo illa definitio non convenit proprietati physicæ, ac naturali aquæ.

2 Machab. cap. 1.

Dan. cap. 8

127. Ex hac definitione ortum habet frequens illa locutio, videlicet, *istud se habet per accidens, seu materialiter*. Nimirum, quando sive sit verum, sive falsum, integra nihilominus subsistit substantia, & veritas rei, quæ tunc disputatur, v. g. per accidens se habet in ordine ad vitam æternam, quòd sit servus, quòd sit liber, quòd sit mas, quòd sit fœmina. Quicumque enim in Christo baptizati *estis, Christum induistis. Non est Judæus, neque Græcus, non est servus, neque liber, non est masculus, neque fœmina*. Nempe quia sive adsint, sive absint hæ qualitates, sive unæ, & non aliæ, sive aliæ, & non unæ, *Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu*, subjungit ibidem Paulus.

Ad Galat. 3.

128. Accidens multifariàm dividitur. Aliud namque est physicum, entitativum, & prædicamentale, ut vulgo dicitur. Nimirum quod opponitur substantiæ, & passim definitur, *Ens in alio*: cùm Substantia definiatur *Ens per se*. Aliud logicum, & prædicabile. Scilicet quod nuper definivimus. Hoc potest esse substantia physica, & entitativa, quoniam hæc prædicatio est accidentalis logicè. *Homo est armatus, est vestitus &c.* & tamen vestes, & arma, quæ sonant in obliquo, sunt substantia physicè, & entitativè in se ipsis, & potest quoque esse accidens physicum, & entitativum, quia hæc etiam est prædicatio accidentalis. *Homo est albus, & niger &c.* albedo autem, & nigredo, quæ veniunt in obliquo, sunt accidentia physicè, ac entitativè in se. Præterea accidens logicum, sive potius

in

in ſenſu logico poteſt eſſe triplex. Morale, Phyſicum, metaphyſicum (& idem cum proportione de alijs ſcientijs, ſeu facultatibus.) Accidens morale in ſenſu logico eſt illud, quod ſive adſit, ſive abſit modò detur aliud æquivalens, perſeverat eſſentia rei in communi exiſtimatione. V. g. valor contractuum emptionis, conductionis, donationis, & ſimilium, idem eſt in communi exiſtimatione, ſive fiat monetis argenteis, ſive non his, ſed aureis, niſi ſpecialis detur obex. Accidens phyſicum eſt illud, quod ſive abſit, ſive adſit, integra perſeverat eſſentia phyſica, & connaturalis rei ſtatus, v. g. albedo hujus chartæ.

129. Accidens metaphyſicum eſt illud, quod cùm realiter identificetur cum ſubjecto, & ſolùm ratione noſtra ab illo diſtinguuntur, tale eſt, ut ſive affirmetur, ſive negetur de illo, illius tamen perſeverat apud nos integra eſſentia metaphyſica. Tales ſunt differentiæ individuales reſpectu ſpeciei, necnon differentiæ ſpecificæ reſpectu generum. Nam cùm illæ identificentur realiter cum homine, v. g. à quo ſola ratione noſtra diſtinguuntur: & hæ ſimiliter cum animali, v. g. Nihilominus integra perſeverat mente noſtra eſſentia metaphyſica hominis, ſive dicamus, *Homo eſt Petrus*, ſive dicamus, *Homo non eſt Petrus*: & integra perſeverat eſſentia metaphyſica animalis, nempe vivens ſenſibile, ſive dicamus, Animal eſt rationale, ſive dicamus, Animal non eſt rationale. Cùm enim ſpecies præſcindat à differentijs individualibus, & genus à ſpecificis, præſcindat inquam quoad entitatem, ac diſtinctionem cum illis, non eſt cur apprehendere nequeamus totam eſſentiam metaphyſicam ſpeciei, aut generis, ſive affirmemus, ſive negemus illorum identitatem cum ſuis differentijs, quam identitatem novimus, non ex vi præcisè conceptus ſpecifici, aut generici, ſed ex alijs principijs: quamobrem una ſpecies hujus quinti prædicabilis, *Accidens*, coincidit cum ſecundo prædicabili *Differentia*, quin abſurda ſit hæc combinatio unorum prædicabilium cum alijs.

§. IV.

130. OCcaſione hujus quinti Prædicabilis, *Accidens*, quod ut tale eſt prædicabile de multis ſumptum non in abſtracto, ſed in concreto, ſolet quæri; *Quid & quotuplicia ſint concreta? Quid abſtracta? Quid ſubſtracta?* Concretum eſt aggregatum, quod-

quoddam, sive totum, sive complexum resultans ex duobus saltem, quamvis non utcumque (sicut acervus lapidum, aut sicut binarium, aut sicut hæc charta resultat ex multis punctis unitis,) sed quorum unum subeat per alterum talem, aut talem denominationem. Abstractum est res illa, seu forma, quæ denominat, Substractum est res illa, seu subjectum, quod denominatur v. g. Album est concretum quoddam resultans ex duobus unitis physicè, nempè ex subjecto, & albedine. Subjectum, quod est, ac dicitur album, est substractum. Albedo, quæ est forma, per quam immediatè formaliter res est alba, dicitur abstractum.

131. Concretum, (& similiter abstractum, & substractum,) potest esse physicum, morale, logicum, & metaphysicum, idest unaquęque ex his facultatibus diversimodè utitur illis vocibus concretum, abstractum &c. Concretum physicum est illud, quod resultat ex subjecto, & forma, seu ex substracto, & abstracto realiter invicem distinctis, & realiter existentibus v. g. album, nigrum, frigidum, & similia. Concretum morale est illud, quod resultat ex subjecto, & forma, quæ non est quid actù physicè existens; perinde tamen se habet in ordine ad denominandum subjectum, ac formæ aliæ, quarum naturæ non est adversum physicè actù existere, v. g. *senex* est concretum morale, cujus substractum est homo ille; abstractum, seu forma est *senectus ipsa*, quæ cùm sit complexum ex multis retroactis annis, non est quid physicè, actù de præsenti existens; in ordine tamen ad denominandum hominem senem, perindè se habet, ac aliæ formæ, quarum naturæ consentaneum est actù physicè existere. Idem de concreto hoc *Maritus*: de hoc, *Religiosus*: de hoc *Futurum*: de hoc *Præteritum*. Abstracta enim formaliter immediatè constitutiva harum denominationum non semper existunt actù physicè de præsenti, per inde tamen se habent.

132. Concretum logicum est illud, quod resultat ex objecto, & una ex illis determinatè cognitionibus, quæ vocantur secundę intentiones, v. g. Genus, Differentia, Species, &c. Quia substractum, seu subjectum, quod denominatur genus, est natura, quæ fuerit generica; Abstractum verò sive genereitas, idest forma, per quam sit genus, est cognitio, quæ vocatur secunda intentio. Concretum metaphysicum est, quod resultat ex subjecto, & forma, ex substracto, & abstracto, quæ sola ratione nostra sunt talia, & distinguuntur mutuò; verè tamen in sensu reali non distinguuntur mutuò, & consequenter non sunt verè substractum, aut abstractum,

v. g.

v.g. animal, & animalitas, rationale, & rationalitas. Quoniam omne animal per suam met essentiam est sua animalitas; aliàs esset indifferens, ut esset animal, vel saxum: & omne rationale per solam suam essentiam est rationale; aliàs inspectum secundùm suam solam essentiam, (& quænam foret hæc ?) esset indifferens, ut esset rationale, vel charta hæc: ergo omne animal est sua animalitas, & omne rationale est sua rationalitas. Item species est concretum quoddam metaphysicum ex animali v. g. instar subjecti, & rationali instar formæ. Sed hoc est, non quia ita verè sit, sed quia appræhendimus hæc per species subjecti, & formæ, sicut Angelos per speciem juvenum, tametsi aliunde sciamus, illos non esse Juvenes; quocirca in his quatuor concretorum speciebus contingit hoc: nempe quòd in metaphysico non distinguuntur substractum, & abstractum; in alijs distinguuntur.

133. Rursus concretum physicum est quadruplex. Aliud resultat ex substracto, & abstracto substantialibus, ut homo qui corpore, & anima substantialibus constat: Aliud ex substracto, & abstracto accidentalibus, *ut color præsens*; nam color qui est subjectum denominatum, & præsentia quæ est forma denominans sunt accidentia physica. Aliud ex substracto substantiali, & forma accidentali, ut *materia producta*, *anima cognoscens*. Aliud ex substracto accidentali, & abstracto substantiali: ut actus vitalis, operatio libera: Id namque, quod subit hanc denominationem, est cognitio, v. g. & amor, quæ ambo sunt accidens physicum, ut potè distincta adæquatè à supposito juxta dicenda Disputatione sequenti. Id verò, à quo formaliter immediatè denominantur est principium ipsum vitale, atque liberum. Quod principium est anima, seu homo ipse.

134. Præterea concretum ex subjecto, & forma accidentali, aliud est ex forma accidentali unita, sed non recepta in subjecto, v. g. materia prima actù creata: anima rationalis actù creata; quia creatio, quæ est forma harum denominationum, unitur quidem materiæ primæ, at non recipitur in illa, quia materia non est subjectum præsuppositum ad suam creationem. Aliud ex forma accidentali omnino extrinseca, idest neque unita, neque recepta in subjecto, ut objectum extraneum visum, cognitum, amatum. Hæ namque formæ, utpotè actus vitales, manent in potentia vidente, &c. Et non sunt per unionem, aut receptionem in objectis visis, cognitis, amatis. Aliud ex forma accidentali unita, & re-

cepta in subjecto; ut album, calidum, frigidum. Ex forma verò accidentali recepta, sed non unita subjecto, non datur. Quia omne accidens unitur subjecto, in quo recipitur. Rursus concretum physicum, ex subjecto, & forma substantialibus est triplex. Aliud namque dicit subjectum, & formam in recto, ut homo. Aliud dicit subjectum in recto, & formam in obliquo, *ut materia prima cum anima rationali*. Nam prædicata, quæ de illa sub his terminis affirmentur, aut negentur, cum illa sola identificari debent, aut ab ea distingui, v. g. esse partem compositi, non esse intellectivam, capacemvè liberi arbitrij. Aliud dicit formam in recto, & subjectum in obliquo, v. g. anima cum corpore.

135. Alij tandem, qui censent creatam subsistentiam esse formam substantialem positivam, ponunt aliam divisionem. Nimirum concretum physicum substantiale dicens subjectum, & formam in recto, sed unum ex his determinatè, alterum vagè, ut *Persona Divina*, quæ determinatè dicit hypostasim, seu personalitatem *Divinam*; vagè autem naturam, sive humanam, sive divinam, & *Homo*, qui determinatè dicit naturam humanam; vage autem personalitatem divinam, aut humanam. Et concretum physicum substantiale dicens ambas partes in recto, & ambas determinatè, ut homo, qui in recto, ac determinatè dicit materiam primam corpoream; nec non animam spiritualem; sed cùm nos dicturi simus, creatam subsistentiam non esse formam adæquatè positivam, idcircò huic distinctioni parcimus.

136. Hic & per totam Logicam invenies multas divisionos, atque explicationes terminorum. Ne mireris: nam hæc omnia sunt quasi materialia, quibus constant discursus Philosophici, & Theologici. Sunt voces illius idiomatis. Ægrè autem fabricabis discursus illos sine his materialibus, aut capies fabricatos per alium, si idioma non didiceris.

Finis Disputationis Tertiæ.

DISPUTATIO QUARTA.

DE PRÆDICAMENTIS.

Decem ſunt Claſſes, ſive Ordines, ſive Cathegoriæ, ſive prædicamenta (omnia hæc ferè ſunt idem) in quæ Philoſophi, Ariſtotelem ſecuti, redigunt omnes diviſiones *Entis*. Non quia hæc prædicamenta neceſſariò debeant eſſe diſtincta realiter inter ſe, (eadem quippè res ſpectare poteſt ad diverſa prædicamenta, ut præſentia, quæ ſimul eſt *Ubi*, & *Relatio* ſui ad rem præſentem, eductio, quæ ſimul eſt actio, & paſſio, &c.) Sed quia inſpectiones ſolùm ſunt diverſæ. De his itaque egit Ariſtoteles, 5. Metaphyſicorum, & ſunt: *Subſtantia*, *Quantitas*, *Qualitas*, *Relatio*, *Actio*, *Paſſio*, *Quando*, *Ubi*, *Situs*, *Habitus*. In hac diviſione, ſeu combinatione licèt non ſit eximium illud divinum, quod etiam tempore Auguſtini ponderabant Philoſophi; verùm tamen eſt illa idonea valdè ad formandum Ideam, & Siſtema verum ferè omnium, quæ diſputantur in Philoſophia, & Theologia. Ariſtoteles illa omnia adjunxit Logicæ, ut haberent logici materiam, in qua exercerent præcepta, quibus abundat Logica; cæterùm cùm ſint multa, mandatis cæteris ad Phyſicam, ubi de Actione, ac Paſſione; de *Quando*, ſeu duratione, de *Ubi*, ſeu præſentia; de *Situ*, ſeu loco; de *Qualitate*, quoad intenſionem, remiſſionem, &c. Hæc ſola quatuor modò diſputabimus, *Subſtantia*, *Quantitas*, *Relatio*, *Habitus*.

Lib. 2 confy. cap. 15.

CAPUT PRIMUM.

Quidditas Substantiæ, & Suppositi.

1. Onjungimus hæc duo, quia primum explicaturi sumus per secundum, & substantiæ quidditas si esset unanimiter intellecta ab omnibus, non excluderent multi Deum à prædicamento substantiæ secuti, & quidem meritò SS. Augustinum, & Thomam; sed quia ambo hi PP. loquuntur de substantia in alia acceptatione, nempè de substantia prout *composita* ex genere & differentia, prout univocè conveniente multis, prout *obnoxia* novem accidentibus, *quæ ei necessariò inhærent*, ut loquitur Sanctus Augustinus, prout prædicatur de *universalibus, & individuis*, ut ibidem inquit, prout versatur in generibus, & speciebus. Nos autem non loquamur de substantia in hoc sensu, sed in mox dando,

S. Aug. de cognitione veræ vitæ cap 2
S. Th. 1. p. qu. 3 art. 5

do, hac de causa, nec veritati, nec utrique S. Doctori, nec alijs, quos citat Vasquez, adversamur ajentes, Deum habere locum in prædicamento substantiæ. *P. Vasquez l.1. disp.22 cap.6*

2. Substantia igitur definitur, *Ens per se*, cujus definitionis sensus est, *Ens, quod vel est suppositum, aut persona, vel constitutivum essentiale illius*. Ne objicias explicationem dari per disiunctiones, quia in præsentiarum contenti sumus definitione, ac explicatione conveniente omni, & soli definito, nec aspiramus in re valde controversa ad perfectiones illas definitionum, quas præscribunt logici, quæque non passim inveniuntur. Neque hæreas in eo, quòd explicemus substantiam, & perseitatem per suppositum aut personam, quæ cùm solum sint nota nobis ex principiis fidei reprobantibus tum Arianos, & Macedonianos inimicos trium hypotheseon divinarum: Tum Nestorianos ajentes, eum, qui natus est ex Maria Virgine, non esse personam Divinam, sed humanam: videmur explicare notum per ignotius, nempè rem naturaliter notam per rem ex sola Fide cognitam: Ne in quam hic hæreas. Quoniam licèt substantia, & sua perseitas sint magis notæ *quo ad existentiam*, quàm persona, & personalitas, seu hyposthasis; non tamen *quo ad quidditatem*, quia circa quidditatem substantiæ valdè discrepant Authores, ut constat ex diversitate opinionum hac super re: unde natum est, quod unis Auctoribus indubitatum sit Deum esse substantiam; Augustino verò supra citato manifestum fuerit oppositum, ait enim, *sed quod ex his* (nempè Prædicamentis,) *nullum propriè Deo conveniat, manifesta ratio probat; Nam si dixerimus, quod Deus substantia sit, &c.* Et quamvis Sanctus Thomas eamdem negativam conclusionem amplectatur, ex alijs argumentatur formalitatibus substantiæ nuper insinuatis. Est ergo nota existentia perseitatis, & substantiæ, sed ignota, ac valdè dubia *quidditas*. Non ita quidditas suppositi, aut personæ. Nàm ferè omnes Doctores conveniunt in definitione postea danda. At in præsentiarum non conferimus, nec probamus *existentiam* substantiæ per *existentiam* personæ: sed quidditatem illius per quidditatem hujus: ergo non explicamus, aut probamus notum per ignotum.

3. Ut autem sensum illius definitionis, *Ens per se* (non dicimus definitionem illius definitionis, quia aggredi nolumus processum in infinitum) capias. Adverte, Personam juxta Boëtium, quem communiter sequuntur Doctores, immeritò contradicente Grammatico

matico quodam, esse *Rationalis naturæ individuam substantiam*. Cumque individuum sit indivisum in se, & divisum ab alio, seu indistinctum in se, & distinctum ab alio, ut suo loco diximus: idcircò, atque vitandi causa verbum illud *substantia*, quod nunc explicamus, ne videamur explicare idem per idem, retento tamen hujus definitionis sensu, sic definitur persona. *Rationalis naturæ incommunicabilis existentia*. Nimirum res illa rationalis, quæ neque est physicè unita alteri, eo unionis genere, quo uniuntur corpus & anima, neque ex natura sua est ordinata ad talem unionem, seu communicationem. Hæc incommunicatio, seu incommunicabilitas potest esse quid positivum, ut contingit in divinis, ubi hyposthasis, personalitates, seu subsistentiæ sunt quid positivum. Vel quid negativum, ut graves Doctores censent contingere in creatis. Si primum: quòd res habens eam incommunicabilitatem, actu communicetur contingenter, non tollit, quòd sit persona, quippe verbum Divinum est Persona, tametsi actu uniatur humanitati. Si secundum; tollit, quòd res illa sit persona. Quia humanitas Christi, nec est suppositum, nec persona, quamvis *homo, Christus* persona sit.

Valla 6. elegant.

4. Hinc 1. cùm solus Deus, Angeli, & homines natura funguntur rationali, hi soli sunt personæ. Cætera omnia, quæ de facto existunt, quæro: sunt aut composita substantialia, v.g. equus, arbor, hæc charta; aut sunt partes essentiales horum; aut neutrum? Si primum; sunt suppositum, quod definitur *completæ, ac integræ naturæ incommunicabilis existentia*. (Unde patet, quòd suppositum latiùs patet, quam Persona, & est genus, cujus una species est persona, & divisio sic facienda. Suppositum aliud est Persona, aliud non est Persona. Suppositum Persona est *rationalis naturæ &c.* Suppositum non Persona est *irrationalis Naturæ incommunicabilis &c.* Si secundum; nullum ex illis est suppositum, aut Persona, sed pars alterutrius. Si tertium; sunt adæquatè distincta à supposito, & ideò sunt accidentia. Ut calor, cognitio, & sanctitas &c.

5. Hinc 2. Tametsi multa substantialia composita suaptè natura sint ordinata ad unionem cum accidentibus, v. g. ignis suaptè natura unitur calori; sol fulgori; materia quantitati, & similia: non ideò cadunt à conceptu substantiæ, aut suppositi, aut personæ. Quia non ordinantur ad eas uniones, tanquam ad constitutivas naturæ integræ, ac completæ, sed tanquam ad superadditas perfectiones: tam integra namque, & completa foret natura ignis, & natura solis supernè privatæ calore, ac luce; quàm utrolibet ornatæ,

tæ, & solum contingeret, quòd in primo casu violentiam paterentur, secus in secundo. Corpus autem, & anima, materia, & forma suaptè natura ordinantur ad reciprocam unionem, quæ est constitutiva naturæ integræ, ac completæ, ut suo loco dicetur, & hac de causa, nec sunt suppositum, nec persona, sed alterutrius partes: quo circa preces illæ Christianæ, *S. Petre ora pro nobis*, *S. Paule* &c. non intelligendæ sunt quasi alloqueremur illas personas; quia multis abhinc sæculis non sunt in rebus tales homines, aut tales personæ, sed alloquimur beatas illas animas, quibus per figuratam locutionem tribuimus idem nomen, quod olim habuerunt illæ personæ, seu illi homines, cujus erant constitutivæ, & qui jam non sunt. Tertio. Natura divina verè est substantia, & consequenter verè est in Prædicamentis, quamvis non in acceptione illa, quam meritò repellit Augustinus, neque instar generis, speciei, aut individui logici, cujus est habere æquale; sed instar individui physici, cujus dumtaxat est *esse indivisum in se*, *& divisum ab alio*, habeat necne equale. Etenim, aut loquimur de natura divina in concreto, *Deus*; & sic certè est persona: vel in abstracto *Deitas*; & sic est intimum, & penitus essentiale constitutivum Personæ Patris, Personæ filij, & Personæ Spiritus Sancti: ergo utrovis modo consideretur est Persona, aut pars non utique physica, sed metaphysica Personæ: ergo utrovis modo est substantia.

6. Probatur jam tandem rectitudo illius definitionis in sensu, ibi adjuncto. Omnis definitio, quæ convenit omni, & soli definito est recta quantum sufficit, quandiù alia non occurrit melior; sed ea definitio, *Ens per se*, prout ibi explicata, idest, *Ens*, *quod vel est suppositum*, *vel essentiale constitutivum ipsius*, convenit omni, & soli substantiæ. *Omni* quidem; quia omnis substantia vel est completa, (& sic erit suppositum Persona, si fuerit rationalis, aut suppositum non Persona, si fuerit rationis expers,) vel est incompleta, & sic vel est materia, vel forma, vel unio utriusque vel integra natura assumpta per aliam Personam, ut assumpta est per Verbum natura humana Christi Domini: & omnia hæc sunt constitutiva essentialia suppositi, Humanitas quippè Christi Domini licet non constituat personam Verbi specificativè, ac secundum se præcisè inspecti, constituit personam Verbi ut incarnati, idest constituit hoc totum *Christus Jesus*, quod totum est Persona Divina per Verbi personalitatem. Materia autem, forma, unio constituunt essentialiter ens naturale, quodvel est persona, vel solum

suppo-

ſuppoſitum: ergo ea definitio juxta illum ſenſum convenit omni ſubſtantiæ. Deinde *Soli*: quoniam nil diſtinctum à ſubſtantia eſt ſuppoſitum, aut pars eſſentialis ſuppoſiti. Prob. Nullum accidens entitativum eſt ſuppoſitum, aut pars eſſentialis ſuppoſiti, licèt enim veſtes, arma, & ſimilia ſint accidentia logica, quia contingenter prædicantur de ſubjectis; at non ſunt accidentia entitativa, & phyſica, ſed ſubſtantiæ, unde ſunt ſuppoſitum. Sed omne poſſibile poſitivum diſtinctum à ſubſtantia eſt accidens entitativum, quia non datur medium: ergo nullum poſſibile diſtinctum à ſubſtantia eſt ſuppoſitum, aut pars eſſentialis ſuppoſiti.

7. Objicies S. Thomam ajentem, ſubſtantiam non eſſe ens per ſe, ſed naturam, cui debetur ens per ſe. Confirmatur. Idem S. Doctor inquit ſubſtantiam non conſtituere ſpeciem entis, eo quod ſubſtantia dicat negationem dependentiæ; negatio autem non facit entis ſpeciem. Ad 1. reſpondemus, ibi loqui S. Doctorem *de ente*, prout coincidente cum exiſtente: quamobrem dicere, ſubſtantiam non eſſe, ens eſt dicere, ſubſtantiam non definiri *per exiſtens*, quod fatemur: cùm non ſit de conceptu omnis ſubſtantiæ actù exiſtere; ſed aptitudo, ſive capacitas exiſtendi, & hanc ſolam aptitudinem intelligimus in definitione data. Ad 2. reſpondetur, ſubſtantiam ſecundùm iſtud negativum inſpectam, non conſtituere ſpeciem entis. At abſolutè, & ſecundùm poſitivum conſiderata, nempè prout eſt natura completa, aut pars hujus, conſtituit ſpeciem.

3. p. q. 77. art. 1. ad 2 Contra Gen. c. 25.

8. Ex his demum habes definitionem Accidentis phyſici, ac entitativi, quæ definitio eſt correlativè oppoſita definitioni Subſtantiæ. Sicut enim hæc definitur *ens per ſe*; ita Accidens definitur *ens in alio*, non quomodolibet, nam etiam forma ſubſtantialis materialis eſt in alio, nimirum in materia; ſed *in alio*, quatenus cùm ſit ens; verumtamen nec eſt ſuppoſitum, nec conſtitutivum ſuppoſiti, ſed eſt ex illis, quæ integritati ſuppoſiti adjunguntur in bonum, vel in malum poſitivum, aut negativum. Hujuſmodi ſunt omnia accidentia materialia, ſpiritualia, naturalia, ſupernaturalia &c. quorum exiſtentiam probabimus ſuo loco.

§. II.

9. DUæ hic occurrunt non leves quæſtiones 1. an à Subſtantia, & Accidente; imò an à Deo, & creaturis abſtrahibilis ſit aliquis conceptus communis, in quo univocè conveniant? Quod aliis

aliis terminis solet proponi sic. An hic conceptus *Ens* sit communis, & univocus Deo, & creaturis, substantiæ, & accidenti? Ubi æquivocatio cavenda est, quam aliqui patiuntur hic. Cùm enim audiant quæstionem propositam his terminis, Deus, creatura, & illicò detegatur tanta distantia inter objectum unius, & objectum alterius nequeunt apprehendere, quomodo Deus, & creatura, substantia, & accidens, retinendo hos terminos, possint univocari; sed neque nos id dicimus, aut apprehendimus. Igitur quemadmodum passim his terminis *Homo*, *Canis*, dicimus, hæc duo posse univocari, tametsi eis terminis appareat etiam discrimen magnum inter hæc duo animalia (quæ apparentia inæqualitatis etiam obstat univocationi, quia hæc poscit, quòd nulla appareat distinctio inter illa, quæ univocari dicuntur.) Nempè quia eis terminis dicimus posse univocari; non autem posse univocari sub eis terminis, sed sub hoc *Animal*. Ita his terminis *Deus*, *Creatura*, *Substantia*, *Accidens*, dicimus hæc omnia posse univocari: at non dicimus posse univocari sub his terminis. Frequenter itaque monendi sunt contrarii inter disputandum, super hac appellationum diversitate, quam ut explicemus.

10. Sit Conclusio. Deus, & creatura, substantia, & accidens in nulla ratione possunt convenire univocè univocatione physica. Neque univocatione logica sub ullo ex dictis quatuor terminis, sive conceptibus. At conveniunt univocè univocatione logica sub hoc puro, & præciso conceptu *Ens*, quo circa abstrahibilis est ab illis omnibus aliqua ratio communis, & univoca univocatione tantùm logica, & apparente. Probatur prima pars. Duo convenire univocè univocatione physica stat, juxta veritatem, in eo, quòd ex parte rerum verè coram Deo sint æqualia, & prorsus similia quoad entitativam perfectionem; Physici enim agunt de rebus, prout sunt ex sua natura coram Deo; Logici autem parùm id curantes agunt de rebus, prout *apparentibus* per tales, aut tales cognitiones: ergo quæcumque repugnant esse æqualia, & sic similia ex parte rerum coram Deo, repugnant convenire univocè inter se univocatione physica. At Deus, & creatura, substantia, & accidens repugnant esse invicem æqualia, & sic similia ex parte rerum, ut constat: ergo repugnant convenire univocè univocatione physica.

11. Hinc 1. Hæc univocationis species solùm potest certò dari inter individua ejusdem speciei, quia hæc sola certè habent eamdem essentiam metaphysicam, idest definiuntur eadem definitione. Unde

homo, & canis non habent hanc univocationem. 2. Cùm pleraque argumenta contra univocationem Dei, & creaturæ alludant directè, aut indirectè ad hanc summam inæqualitatem, ac dissimilitudinem inter ea duo, idcircò solum probant, quòd ultro fatemur, scilicet ista quatuor non posse convenire univocè univocatione physica, & sic solvenda sunt; & sic explicandus Anselmus negans, Deum cum aliis convenire in natura. Item S. Thomas, & demum PP. illi, quorum verba contra hanc univocationem, seu convenientiam Dei cum creaturis profert Vasquez. Nempè curant PP. realitates, non apparentias; unde solùm negant univocationem physicam: non verò logicam.

Monolog. cap. 26. 1. 1. q. 3. art. 5. P. Vazq. 1. p. disp. 22. cap. 6.

12. Probatur secunda pars videlicet, nec convenire univocè univocatione logica sub ullo ex illis quatuor conceptibus. Aliqua convenire sic sub conceptu *A.* v. g. stat in illis duobus, uno positivo, & altero negativo, quæ toties diximus disp. 2. Nimirum, quòd ille conceptus exprimat rationem, naturam, seu prædicatum verè conveniens illis, & quòd non exprimat eorumdem multiplicitatem: ergo quoties conceptus *A.* non habet hæc duo respectu Dei, & creaturæ; substantiæ, & accidentis, non est univocus univocatione logica respectu illorum. At neque ille conceptus, sive terminus *Deus*, neque ille *Creatura*, neque ille *Substantia*, neque ille *Accidens* habet illa duo, ut consideranti patebit: quandoquidem est certum, quòd ille conceptus Deus, v. g. non exprimit rationem verè convenientem creaturæ, nam licèt attingat rationem Entis, quæ etiam affirmatur verè de creatura; verumtamen quod exprimit, seu expressè immediatè, ac directè attingit est sola Deitas, quæ utique non convenit creaturæ: ergo sub nullo ex eis quatuor conceptibus conveniunt univocè univocatione logica illa quatuor objecta. Neque sub illis quatuor simul: quoniam licèt omnes quatuor exprimant respectivè rationem verè convenientem respectivè illis quatuor: at deficit univocatio logica ex alia parte scilicet, quia sub illis quatuor conceptibus apparet expressè multiplicitas illarum quatuor rerum: ergo.

13. Probatur tertia pars, quæ est primaria. Nempè Deum, & creaturam; substantiam, & accidens convenire univocè univocatione logica sub illo determinato, & peculiari conceptu *Ens*. Omnis conceptus exprimens rationem, seu prædicatum verè, ac simpliciter conveniens absolutè physicè Deo, & creaturis, substantiæ, & accidentibus (quidquid sit de moralibus considerationibus) & neu-

tiquam

tiquam exprimens eorumdem diversitatem, quæ verè à parte rei datur, est conceptus logicè univocus respectu illorum, & cùm ex alia parte illæ differant inter se specie, est conceptus genericus respectu illorum: Nam ut sæpè inculcavimus in eis solis duobus stat tota quidditas, & realitas conceptus logicè univoci; siquidem eo ipso illa, ut subjacentia illi conceptui sunt definibilia per eamdem definitionem, non utique absolutè; sed ut subjacentia illi conceptui, & quid aliud est univocatio logica sub conceptu *A* determinatè, ut contraposita univocationi alij? At ille determinatus conceptus *Ens* habet illa duo, quoniam exprimit entitatem, sive aptitudinem ad existendum, quæ verè physicè competit creaturis, quamvis tota ipsarum entitas comparata cum Deo, sit quasi *momentum stateræ*, & quasi *gutta roris antelucani*, ut loquitur Scriptura. Deinde ex vi præcisè hujus conceptus, *Ens*, nequimus discernere, an sit ens divinum, an ens creatum, an ens per se, an ens in alio: ergo ille conceptus est logicè univocus, & genericus respectu illorum quatuor. Explicatur. Univocationi logicæ æquè officit parvum, ac magnum discrimen inter univocata: quoniam stat in eo, quòd nulla penitus appareat multiplicitas: & huic universali negationi æquè contradicitur per parvum, ac per magnum discrimen, cùm ambo importent multiplicitatem, & tamen quamvis inter animal rationale, & lumbricum detur non modicum discrimen in perfectione animàlitatis, quia hoc discrimen non apparet ex vi præcisè hujus conceptus *Animal*, ideò homo, & lumbricus conveniunt univocè logicè sub hoc conceptu, quamvìs, nec conveniant univocè physicè, imò neque logicè sub conceptibus alijs. Idem in præsentiarum. Magnum discrimen datur inter substantiam, & accidens. Infinitum inter Deum, & creaturam; verumtamen ex vi præcisè hujus abstractissimi conceptus *Ens* assequi nequimus illa discrimina: ergo quamvìs illa non possint convenire univocè physicè, imò neque logicè sub alijs conceptibus, possunt tamen sub hoc, *ens*.

14. Objic. 1. Argumentum sumptum ex transcendentia entis, juxta quam ens formaliter ut tale invenitur in multis; unde formaliter ut tale videtur multiplex; unde formaliter ut tale non est univocum. Solvimus hunc nodum Disput. 1. agentes de transcendentia entis.

15. Objc. 2. Juxta morem Scripturæ negatur uni, quod in comparatione alterius est longe minus, v. g. *Non addam ultra misereri* *Oseæ* 1.

 domui

domui Israel: cùm tamen paulò post addat idem Propheta *congregabuntur filij Juda, & filij Israel pariter &c.* Nempe quia uberior longè futura erat misericordia divina erga unos, quàm erga alteros. Item *Dilexi Jacob, Esau autem odio habui*, nempe in comparatione alterius. Item *justificasti Sorores tuas in omnibus abominationibus tuis*. Nempè Sodoma, & Gomorra fuerunt Justæ, ac Sanctæ in comparatione tui, & alibi passim: at tota entitas creaturarum est infinite minor entitate Divina: ergo in comparatione Dei nullam entitatem habent creaturæ: ergo non possunt univocari cum Deo in ratione entis, seu entitatis. Hoc distinguo. Non possunt univocari univocatione physica; concedo: Univocatione logica sub distinguo: sub alijs conceptibus; permitto: sub hoc determinato *Ens*; nego: quia sicut non obstante Textu Ezechielis Sodoma, & Gomorra verè, ac simpliciter fuerunt sceleratissimæ Civitates: & non obstante Textu Malachiæ Deus dilexit Esau, quia *nil odisti eorum, quæ fecisti*. Ita non obstante infinito excessu, quo superat Deus hanc chartam, hæc charta verè, & simpliciter existit, verè sine metaphoris apta est ad existendum: ergo ille conceptus *Ens* exprimit rationem verè, & simpliciter convenientem huic chartæ, & non sicut convenit homini picto, ratio significata per hunc conceptum *Homo*: ex alia parte per illum conceptum non apparet discrimen infinitum, quod datur inter Deum, & hanc chartam: ergo per illum conceptum, & illo solo inspecto, univocantur logicè Deus, & hæc charta. Prætereo scripturas non loqui scholastico rigore, sed juxta morem usitatum vulgò inter homines, cum quibus Deus ibi loquitur. In scholis verò disputatur in rigore scholastico, & non juxta sensus, & considerationes morales. Est autem vastissimum discrimen inter unum, & alium loquendi modum.

Malach.1. *Ezech.16.* *Sap.11.*

§. III.

16. SEcunda Quæstio: quid est ex parte rerum illa perseitas, illud per se, quod sonat in definitione substantiæ. Item cùm hanc explicuerimus per suppositum, seu personam, quid est à parte rei suppositalitas, sive personalitas, sive hypostasis, sive subsistentia, quæ omnia verba idem significant? hoc explicato, explicabitur simul illud *per se*, sive illa *perseitas*, quia hæc sumpta

pta in actu secundo, secus in actu primo, ut jam dicemus, nil aliud est quam subsistentia. Famosa est æquè, ac probabilis sententia Scoti ajentis, subsistentiam creatam consistere in negativo, hoc est in carentia unionis actualis, & aptitudinalis, cum alio supposito adæquatè, seu inadæquatè sumpto, quamobrem naturam aliquam esse *per se*, habere perseitatem adæquatam, esse suppositum, aut personam, (prout fuerit rationalis, aut irrationalis natura,) esse subsistentem, nil aliud est ex parte rerum, ac terminorum pulvere discusso, quàm, naturam illam tali fungi integritate, atque completione, ut neque uniatur, neque apta sit uniri unione actus, & potentiæ (uniones quippè continuativæ, ac integrales passim dantur inter substantias substantialiter completas ex vi nutritionis, &c.) alij supposito, idest alij naturæ fruenti simili integritate, ac completione: esse autem substantiam inadæquatam, seù partialem est esse constitutivum essentiale illius, quod nec unitur, nec natum est uniri cum alio supposito, tametsi substantia illa inadæquata naturaliter exigat unionem cum altera comparte, ut verè exigit, quia hoc differt substantia inadæquata,& incompleta ab adæquata, & completa.

17. Igitur hoc ipso, quòd *A.*& *B.*ita sint constituta ut neutrum uniatur, aut exigat uniri alij supposito, sunt substantiæ, & sunt supposita, & sunt per se: licèt enim multoties suaptè natura exigant unionem cum aliquibus accidentibus, ut supra notavimus, illa accidentia, nec sunt suppositum, nec constitutivum suppositi: ergo exigere unionem cum illis, non est exigere unionem cum supposito adæquato, aut inadæquato. Antecedens constat ex doctrina data initio hujus capitis. Accidentia nec sunt, nec constituunt essentialiter id, quod nec unitur, nec aptum est uniri alij supposito, quoniam accidentia omnia suaptè natura habent uniri, vel supposito, vel suppositi constitutivo: ergo nec sunt suppositum, nec constitutivum suppositi; sed res adjacentes supposito, aut constitutivis ejusdem: sicut chartæ adjacet albedo, homini adjacent suæ cogitationes, desideria, &c.

18. Hæc explicatio perseitatis, seu subsistentiæ, seu personalitatis creatæ infert duo; Primò, suppositum, seu Personam importare aliquid, sive positivum, sive negativum ultra naturam, & consequenter subsistentiam esse conceptum positivum, aut negativum distinctum à substantia. In primis hoc constat ex principijs Fidei: quoniam in Concilio 4. Generali scilicet Calcedonensi fuit definitum contra Eutychetem priùs damnatum Constantino-

poli

poli per Sanctum Martyrem Flavianum, in Christo Domino esse naturam humanam, juxta mirabilem illam epistolam Sancti Leonis Papæ ibi lectam,& reverenter admissam: ex alia parte in Concilio 3. nimirum Ephesino admittente illos duodecim Anathematismos Sancti Cyrilli Alexandrini fuit definitum contra Nestorium, Christum Dominum non esse personam humanam, sed divinam, & severissimum anathema fuit promulgatum contra admittentem in Christo duas personas: ergo persona, suppositum, seu subsistentia humana aliquid, sive positivum, sive negativum dicit ultra naturam humanam: aliàs ubicumque fuisset natura humana, fuisset persona; sive subsistentia humana. Ratio autem hujus dogmatis est plana in sententia Scoti. Persona humana stat in eo, quòd natura humana, nec actu uniatur, nec apta sit uniri alij supposito: ergo quoties defecerit unum ex his duobus, deficit persona humana, sive personalitas, sive subsistentia. At licèt in sacra illa humanitate perseveret unum scilicet non esse naturaliter aptam uniri supposito Verbi divini, deficit alterum nempè non esse actu unitam, siquidem de facto est unita: ergo in ea deficit subsistentia, seu personalitas humana: ergo illa non est suppositum, aut persona humana: unde subsistit dogma, quòd Verbum assumpsit naturam, non subsistentiam hamanam: assumpsit namque naturam, & unam partem subsistentiæ, videlicet *incapacitatem naturalem unionis cum ipso Verbo*, sed non alteram partem, scilicet *carentiam actualem actualis unionis cum Verbo*, quin imò exclusit hanc carentiam.

19. Alterum est. In ea sua sancta humanitate perseverare quidditatem, & perseitatem substantiæ humanæ. Etenim aliud est perseitas *in actu primo*, aliud perseitas *in actu secundo*, illa stat in eo, quòd res talis sit, ut neque ex natura sua actù uniatur, neque actù sit apta, ut uniatur alij supposito. Hæc perseitas est, quæ est de quidditate, ac essentia substantiæ, quia verba in definitionibus non significant actum, sed potentiam: Unde quando definimus hominem per animal rationale, non significamus quidditatem hominis stare in eo, quòd sit rationalis in actu secundo, imo neque in actu primo remoto radicali. In hoc sensu definitur substantia per *Perseitatem*: nimirum substantia est illud, quod suaptè naturâ nec habet unionem dictam, nec naturalem aptitudinem ad illam unionem, & sic differt ab accidente, quod suaptè natura *est in alio*, quatenùs suaptè natura exigit unionem cum supposito, vel parte suppositi: Hæc perseitas est in Humanitate Christi Domini,

ni, quia licèt actù uniatur Verbo; ex sua tamen natura non habet hanc unionem, nec capacitatem naturalem ad illam; & demum hæc perseitas non coincidit cum subsistentia, personalitate, supposito, aut persona, quia hæ voces significant actum ipsum secundum, nisi dicere audeas, Christum Dominum esse personam humanam in actu primo. Perseitas in actu secundo stat in eo, quòd res actu absolutè, neque ex natura sua, neque aliunde actu uniatur alij supposito, nec apta sit proximè quæ uniatur. Hæc perseitatis species non est de essentia substantiæ, sicut nec rationalitas actualis est de essentia hominis, & hæc perseitas est, quam dicimus, & initio hujus capitis dicebamus coincidere cum subsistentia, sive personalitate, & hæc perseitas non fuit in sacra illa humanitate, quandoquidem actù absolutè fuit unita cœlitus alij supposito, nempè Verbo, siquidem stat *Verbum caro factum est*. In quæstione igitur utrinque satis probabili, vero similiter videtur sententia Scoti redacta ad mox dandum sensum, tum quia simpliciùs explicat difficultates oriundas ex principijs Fidei; tum quia liberat nos ab innumeris alijs quæstiunculis reflexis, quæ resultant ex eo, quòd subsistentia creata sit forma positiva, v. g. An sit forma modalis. An unicuique parti compositi substantialis respondeat sua particula subsistentiæ. An unum individuum possit subsistere per subsistentiam alterius. An possit habere geminam subsistentiam. An possit spoliari omni subsistentia, & similibus, quæ in sententia Scoti laborant falsa suppositione, vel huic vitio proxima sunt. Tum demum quia validiora habet pro se, quàm contra se argumenta.

§. IV.

20. ESto conclusio: Personalitates, sive hypostases, sive subsistentiæ divinæ sunt quid positivum. Subsistentiæ verò creatæ, & consequenter perseitates in actu secundo substantiarum creatarum, sunt partim quid positivum, partim negativum, sive substantiæ illæ sint Angelicæ, sive humanæ, sive irrationales, sive viventes, sive non viventes, &c. Unde suppositum, sive Persona Divina importat aliquid positivum supra naturam; suppositum verò creatum nil positivum dicit supra naturam. Prima pars cùm sit theologica, non oportet probare illam per otium, sufficit probationem insinuare. Omne, quod verè physicè producit, vel producitur,

tur, est quid positivum, sed omnes Divinæ Personalitates verè physicè producunt, aut producuntur respectivè. Probatur. Pater verè physicè producit filium. *Dominus dixit ad me Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Item *in splendoribus Sanctorum ex utero ante Luciferum genui te*: & consequenter filius verè, ac physicè producitur à Patre. Rursus Pater, & Filius tanquam *unicum principium, & unica spiratione* producit Spiritum Sanctum, juxtà sessionem ultimam Florentinam. Tunc sic. Hæ productiones activæ, ac passivæ, vel verificantur immediatè, ac directè de sola natura divina (& hoc est falsum, quoniam juxta Concilium Magnum Lateranense, essentia, seu natura divina non est *generans, neque genita, neque procedens*) vel verificantur de ipsis personalitatibus divinis, sive hypostasibus, sive subsistentijs: & sic habebimus illa verè physicè producere, ac produci respectivè. *Verè* inquam *physicè*, quia cùm non habeamus in doctrina Fidei aliud fundamentum distinctionis divinarum personarum, nisi productiones activas, & passivas; si hæ non sunt verè tales, ac physicè, sequetur, quòd in Scripturis non habebimus fundamentum distinctionis physicæ, ac realis inter divinas personas, & consequenter quòd in scripturis non habemus fundamentum ad refutandum Sabellianos ajentes Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum non esse tres Personas distinctas, sed unam solam habentem hæc tria nomina, juxta diversas functiones, quas exercuit: modò hoc sufficit.

Florent. sess. ult.

Lateran. Innoc. 3. cap. 2.

21. Cæterùm cum hæc ratio non urgeat pro subsistentijs, ac personalitatibus creatis, quia non constat has physicè producere, aut produci, juxta ea, quæ dicimus in Prodromo inter exponendum actiones esse suppositorum: idcircò est disparitas inter divinas, & creatas: & de his proferimus secundam partem conclusionis: scilicet illas *esse partim quid positivum, partim quid negativum*; quocirca ratio suppositi communis, & in genere est. *Quod ita existit, ut neque uniatur, neque suaptè natura sit capax ut uniatur alij, tanquam potentiæ, aut actui subjecto, aut formæ.* Hoc autem in divinis contingit ratione positivæ perfectionis, nimirum divinarum hypostaseon; In creatis verò ratione partim positiva, partim negativa, quod sic probatur. Naturam creatam esse actù in se subsistentem subsistentia propria, & consequenter esse personam, si sit natura rationalis, aut esse merum suppositum, si sit natura irrationalis, stat ex parte rerum præcisè in eo, quòd neque sit unita alii substantiæ unione materiæ, ac formæ, seu universaliùs unione actus, &

po-

potentiæ; neque ex natura sua sit apta nata, ut illi uniatur. At illud primum est quid merè negativum; hoc secundum est quid positivum, tametsi explicetur verbis negativis. Probatur. Quemadmodum impenetrabilitas explicatur hoc verbo negativo, & est à parte rei quid positivum, nimirum essentia ipsa quantitatis: & *irrationalitas* explicatur hoc verbo negativo; & tamen est quid positivum, nimirum essentia ipsa brutorum: & *impeccabilitas* divina explicatur verbo negativo; & tamen est quid positivum, nimirum ipsa divina essentia.

22. Ità naturalis ineptitudo, seu incapacitas, ut hæc charta v. g. uniatur alteri substantialiter (non quidem unione *continuativa*, quia hac passim uniuntur unæ substantiæ alijs substantijs, v.g. partes hujus chartæ, ligni &c. non item unione *integrali*, quia sic substantia brachij, v. g. unitur substantiæ humeri, & per nutritionem unit sibi homo novas, & novas partes substantiæ alimenti; sed unione potentiæ, ac actus, materiæ, ac formæ) naturalis inquam incapacitas hujus unionis nil aliud est, quàm essentia ipsa, & natura completa hujus chartæ: sicut naturalis incapacitas ignis ad producendam nivem, & nivis ad producendum ignem nil est aliud, quàm utriusque essentia, & natura: ergo naturam creatam esse actù in se subsistentem subsistentiâ propria, & consequenter esse personam, aut merum suppositum, solùm dicit conceptum partim positivum, nimirum ipsam naturam, & partim negativum, nimirum dictæ unionis carentiam: sed quod dicit ultra naturam est subsistentia, suppositalitas, aut personalitas: ergo hæ sunt conceptus partim positivus, partim negativus.

23. Probatur major hujus discursus. Tum quia sic explicato conceptu subsistendi actù in se subsistentia propria; simpliciùs explicatur, quomodo humanitas Christi unita Verbo non careat ulla perfectione positiva naturæ humanæ, & consequenter quomodo sit prorsus similis nobis in perfectionibus positivis naturæ humanæ, juxta Paulum scribentem, *debuit per omnia fratribus similari*. Item, *in similitudinem hominum factus, & habitu inventus, ut homo*. Ægrè autem salvantur hæc, si caruit perfectione positiva intrinseca naturæ nostræ, tametsi loco illius habuerit aliam meliorem: quemadmodum ægrè salvarentur, si non habuisset corpus terreum, sicut nostrum, etiam si habuisset aliud ex nobiliore materia. In nostra verò sententia salvantur, quia cùm subsistentia propria humana non sit perfectio adæquatè positiva; idcircò licèt caruerit ea parte, quæ est

Ad Heb. 2
Ad Philip. 2.

non esse actù unitam unione potentiæ, ac actus alii supposito, non caruit ulla perfectione positiva naturæ humanæ: ergo *per omnia* similis fuit *fratribus*, idest nobis aliis hominibus, quoad perfectiones positivas nostræ naturæ. Tum quia non debent multiplicari perfectiones positivæ absque necessitate: sed, ut constabit solutione argumentorum, non est necessitas ponendi subsistentiam creatam, quæ sit perfectio adæquatè positiva: ergo &c.

24. Probatur illa major à priori. Quoties natura creata est in rebus, & neque actu, neque aptitudine est in alio, est actu in se, & stat actu per se: & consequenter subsistit subsistentia propria: quia non videtur dari medium inter *non esse in alio*, *&* *esse in se*, nisi quod natura, de qua fuerit sermo, non sit in rebus: & quia eo ipso potest substare accidentibus, recipere, ac sustentare illa quorum fuerit capax: at quoties existit, & neque est unita alii substantiæ unione materiæ, ac formæ, seu in genere, unione potentiæ & actus: neque ex sua natura est apta nata, ut illi sic uniatur (ut est anima rationalis separata à corpore, essetque materia prima, si orbaretur omni forma) contingit, quòd natura illa existit in rebus, & neque actù, neque aptitudine est in alio, ut constat: ergo quoties neque actu, neque aptitudine habeat illam unionem, est actù in se, & stat per se, & subsistit subsistentia propria, & existit modo connaturali ex hác parte, & potest substare accidentibus, quorum fuerit capax.

25. Dicere autem, naturam in hoc casu subsistere, atque stare per se purè *negativè*, quatenus non est in alio; secus positivè, quia ipsi deest complementum substantiale positivum; videtur petitio principii: quoniam de isto *positivo* est quæstio, & est quod dicimus non esse necessarium: ergo nil refert, quòd natura in casu dicto non subsistat, neque stet per se positivè in isto sensu: Præterea ista distinctione conceditur, quod intendimus: nimirum naturam esse in se, & stare, ac subsistere negativè: non enim agnoscimus aliam actualem perseitatem, & subsistentiam in se, quàm istam partim negativam, partim positivam, videlicet quòd natura, de qua sit sermo, talis sit, ut neque uniatur, neque apta sit uniri alii substantiæ unione dicta: Dicere rursus, naturam divinam præcisam à personalitatibus non esse suppositum, aut personam: & tamen non habere unionem actualem, aut aptitudinalem, est dicere equivocum: quoniam, quidquid sit de nostris præcisionibus, quas minimè curamus inter disputandum realitates, natura divina est verè, ac rea-

realiter unita per identitatem tribus personalitatibus, etiam quando mentaliter illam præscindimus: ergo verè, & realiter, in sensu autem materiali, atque identico est persona, tametsi nobis non appareat esse talis, quando imperfectè illam cognoscimus præcisionibus nostris, & quamvìs, attento solo conceptu, naturæ non sit Persona.

26. Respondebis, hunc discursum parem quidem esse probando naturam illam esse completam, quandoquidem non eget unione sui cum alia substantia tanquam cum actu, vel potentia: Imparem verò esse probando illam naturam esse suppositum, aut personam, aut actu subsistentem: Humanitas enim Christi Domini est natura creata integra, & completa, & tamen non est persona creata. Contra. Discursus nuper factus probat, illam naturam esse completam, sed hoc ipso, quòd sit completa, & non sit actù unita alii substantiæ tanquam actui perficienti ipsam, aut tanquam materiæ, cui innitatur, subsistit in se, & est per se, & est suppositum, vel persona juxta ibi dicta: ergo implicat in terminis inquiens, discursum cum probare unum, & non probare alterum. Fatemur, propter istud exemplum posse naturam esse completam in ratione entis naturalis, quin fruatur propria subsistentia: sed hoc ideò fatemur, quia non sumus argumentati ex eo præcisè, quòd natura illa non sit apta nata ad istam unionem; sed ex hoc, & insuper ex eo, quòd illam non habeat actù miraculosè per Deum. At licèt sacrosancta illa Humanitas non habeat illam unionem aptitudine naturali, habet tamen illam actù absolutè ratione aptitudinis obedientialis, & miraculi, quod Deus patravit in illa: ergo subsistit discursus datus. Quamobrem non dicimus, quòd natura creata est suppositum, aut persona eo præcisè, quòd sit completa; sed eo præcisè, quòd sit completa, & non sit actù unita illa unionis specie alii substantiæ.

§. V.

27. OBjicies primò. Suppositum constituitur per carentiam unionis actualis cum alia substantia tanquam cum actu, vel potentia; sed illæ substantiæ, per quas perfici potest hæc *charta*, aut quæ per illam perfici possunt, sunt infinitæ: ergo suppositum, *hæc charta*, constituitur per carentiam unionis cum infinitis alijs sub-

stantijs. At neque unio hæc est aliqua individua, sed tot sunt hæ uniones, quot sunt illæ substantiæ possibiles: neque illa carentia est una individua, sed sunt tot carentiæ unionum, quot sunt uniones ipsæ: ergo suppositum, *hæc charta*, constituitur per infinitas carentias infinitarum unionum hujus chartæ cum infinitis substantijs possibilibus; unde subinfertur, quamvìs personam humanam constitui per infinitas carentias, & rursus nullam personam humanam distingui adæquatè ab alia persona humana, imò neque ab Angelica, imò neque suppositum irrationale distingui adæquatè à supposito humano, vel Angelico; Unde persona Judæ non distinguitur adæquatè à persona Deiparæ, & persona Luciferi non distinguitur adæquatè à persona Sancti Michaelis: quia cùm omnes personæ creatæ constituantur per omnes carentias omnium unionum cum alijs substantijs, omnes personæ creatæ, ut tales personæ constituentur per multa constitutiva, quæ sint prorsus eadem: ergo sicut duo composita substantialia habentia eamdem materiam (v. g. casu, quo forma ignis, & forma ligni informarent eamdem materiam) non distinguerentur adæquatè inter se; ita personæ omnes creatæ non distinguuntur adæquatè inter se. Inferretur demum dari infinitum cathegorematicum carentiarum unionum dictarum.

28. Negamus has omnes sequelas, si procedant de persona humana specificativè, ac secundùm se inspecta, atque ut *quod*: quia sic non constituitur per istas infinitas carentias, sed consistit adæquatè in illo, quod denominatur persona. At quod denominatur persona est sola natura: sicut quod est, ac denominatur album v. g. non est complexum ex subjecto, & albedine, sed subjectum solum: ergo persona humana, ut *quod*, specificativè, ac secundùm se inspecta consistit adæquatè in sola natura, quam non dicimus constitui per istas carentias. Quod si inferas, in Christo Domino dari personam humanam, ut *quod*, specificativè, ac secundùm se, nimirum dari *id*, *quod aliàs esset persona humana*; transeat locutio, quæ ratione hujus specialis materiæ parum castigata est, & temporibus Nestorij foret periculosa: ast verum simpliciter est, Verbum assumpsisse *id*, *quod aliàs esset persona humana*: concedimus verò omnes istas sequelas, si procedant de persona creata, aut supposito reduplicativè ut talibus. Illas autem non esse absurdas, probatur exemplis obvijs: Omnis libertas creata indifferentiæ constituitur per carentiam omnis antecedentis necessitatis, ac impossibilitatis. Atqui sunt possibiles infinitæ necessitates, ac impossibilitates hujusmodi: ergo

ergo constituitur per infinitas carentias : ergo libertas Judæ, & Deiparæ, Luciferi, & Michaelis non distinguebantur adæquatè, utpotè constitutæ per multas easdem carentias. Item amicitia integra, & adæquata Dei cum creatura constituitur per carentiam omnis læthalis. At læthalia possibilia sunt infinita : ergo amicitia, adæquata, & integra Dei cum creatura constituitur per infinitas carentias: ergo amicitia Dei cum Deipara non distinguitur adæquatè ab amicitia Dei cum privato quovis justo, utpotè constituta per multas easdem carentias. Item omnis justificatio, cùm sit juxta Tridentinum *translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius Primi Adæ, in statum gratiæ*, constituitur per carentiam omnis læthalis, tanquam per terminum à quo, qui enim nunquam peccavit graviter, potèst quidem esse justus coram Deo, v. g. Beatissima Virgo Maria; sed justificari non potest. At læthalia possibilia cuivis creaturæ sunt infinita : ergo constituitur per infinitas carentias.

Sess. 6. c. 4. & 7.

29. Veruntamen si adhuc sit tibi arduum, quòd persona quævis creata ut talis, & suppositum quod vis ut tale constituatur per tantum numerum carentiarum, dicito, suppositum, & personam ut talem constitui non per carentias formàles unionum cum alia substantia, sed per illativam, idest per decretum efficax divinum de eo, quòd natura illa, quæ non est apta, & capax naturaliter ut uniatur alij, non uniatur illi. Sicut quivis actus primus proximus creaturæ ad operandum constituitur obliquè per divinam omnipotentiam, per hujusque applicativum decretum. Unde subsistentia & personalitas creata consistit partim in aliquo creato, nempè naturali incapacitate, ut natura uniatur alteri, (& hæc incapacitas veniet in recto) partim in aliquo divino, nempè in decreto annuendi huic incapacitati naturali. Nec propterea subsistentia creata evadet quid divinum, sicut nec libertas creata est quid divinum, etiamsi constituatur per omnipotentiam, & decretum applicativum. Nempe utrobique est quid creatum, quod significatur in recto. Neque item deserimus sententiam, quam dare incepimus. Quia illa primariè stat in eo, quòd subsistentia creata non sit positiva forma creata intrinsecè unita naturæ, sed quòd sit partim incapacitas naturalis, ut res uniatur alteri tanquam actui, vel potentiæ; partim quid merè negativum, sive quia sit formalis negatio, sive quia illativa.

30. Objicies secundò primaria argumenta contra hanc sententiam petita ex mysterio Incarnationis : sed priùs adverte, Authores contrarios frequenter uti his terminis : *Dependentia, carentia depen-*

dependentiæ ab alio supposito, *conservari sine ullo supposito*, & similibus. Qui licèt veri essent, quia tamen subrepit abusus, negandi sunt, quia tacitè declinant ad aliud, dicendumque, sententiam nostram esse, suppositalitatem, personalitatem, aut subsistentiam creatam consistere in eo, quòd natura, de qua fuerit sermo, neque actu uniatur, neque naturaliter sit capax, quæ uniatur alteri substantiæ, tanquam formæ, aut tanquam subjecto, utcumque præsupposito, (sicut materia prima utcumque præsupponitur ad animam etiam rationalem, nempè præsupponitur cum dispositionibus naturaliter requisitis ad illa, ut per illam informetur,) cùmque inter Humanitatem Christi Domini, & Verbum Divinum præter alias disparitates, sit etiam hæc, quòd humanitas actu unitur Verbo, tanquam actui purissimo illam perficienti; Verbum autem non uniatur humanitati tanquam actui, quo perficiatur, nec tanquam subjecto ullatenus præsupposito ad ipsum Verbum: idcircò humanitas in Christo Domino non habet subsistentiam, aut personalitatem propriam; illam tamen conservat Verbum. En rationem per quam unio hypostatica adimit humanitati, & non Verbo rationem personæ; nimirum facit, quòd humanitas, non autem Verbum, uniatur alij substantiæ, tanquam actui purissimo illam substantialiter perficienti.

31. Dicunt ergo conceptus suppositi, seu Personæ communis est, & univocus Deo, & creaturis: sed personalitas Divina est quid positivum ut diximus: ergo etiam creata: quia positivum & negativum in nullo conveniunt univocè, idest ens, & non ens. Confirmatur. Natura divina, utpotè actus purissimus infinitè superat naturam creatam: & tamen indiget personalitate, ac subsistentia positiva: ergo multo magis natura creata indigebit, ut subsistat, fulcro aliquo positivo subsistentiæ positivæ. Objectio instatur in libertate creata indifferentiæ, quæ consistit inadæquatè in aliquo negativo, scilicet in carentia omnis antecedentis necessitatis, atque impossibilitatis ad illam operationem liberam, & tamen convenit univocè logicè tantùm, (ut supra dicebamus de ente) cum divina, quæ tota est quid positivum. Dist. majorem. Univocus physicè; negamus, ut supra dicebamus de ente. Univocus logicè; concedimus: & concessa minore, negamus consequentiam: quia licèt ens, & non ens nequeant convenire univocè *physicè*, possunt convenire univocè *logicè*, nimirum sub confuso illo conceptu, sub quo non apparuerit ipsorum vastum discrimen. Præterquam

quod

quod persona dicit in recto quid positivum, scilicet naturam naturaliter incapacem, quæ uniatur unione dicta, & tantum obliquè dicit carentiam actualis unionis. Confirmatio probat naturam creatam, utpotè debiliorem non uno, sed tribus fulcris positivis sustentandam esse, ut possit subsistere, quandoquidem robustissima natura divina tribus indiget (hæc nascuntur ex locutionibus istis metaphoricis; *indiget sustentari &c.*) Distinguo itaque. Et tamen indiget indigentia propriè tali; negamus. Indigentia, quæ potius est perfectio simpliciter infinita, nempè cum unitate essentiæ conservare trinitatem Personarum, concedimus: & ob id ipsum negamus consequentiam. Jam protulimus supra disparitatem, ob quam hyposthases divinæ sunt quid positivum: secus creatæ secundùm totum, quod dicunt.

§. VI.

32. OBjicies 3. Humanitas Christi Domini unita Verbo habet omnes reales conceptus, per quos si dimitteretur à Verbo subsisteret sine dependentia à Verbo in ratione suppositi: ut enim à Verbo dimissa subsistat, non requiritur, juxta nos, nova ulla entitas, aut modus positivus: ergo per illos eosdem conceptus est modò independens à Verbo in ratione suppositi, quia illi iidem conceptus reales, quos Humanitas haberet dimissa à Verbo, tam efficaces sunt ad illius conservationem in Verbo, quàm extra Verbum: ergo modò habet carentiam dependentiæ actualis à Verbo; & ex alia parte habet etiam carentiam dependentiæ aptitudinalis: ergo modò est persona humana. Confirmatur. Facta unione humanitatis Petri ad Verbum adhuc non pendet ab illo, quia perseverant eædem causæ, à quibus prius sufficienter pendebat, & tantum deficit carentia unionis cum Verbo, à quo, cum sit purum nil, humanitas illa non pendebat: ergo facta illa unione adhuc est persona humana. 2. Verbum debet efficere in humanitate, quod efficeret hujus suppositum connaturale, sed ab hoc non penderet humanitas, quia non penderet, aut à se ipsa, aut à negatione unionis cum alia substantia: ergo neque pendet à Verbo: ergo adhuc post unionem cum hoc est actu independens ab illo.

33. Respondeo, cùm hæ voces *dependentia*, *independentia* nil aliud significent in præsenti, quàm unionem, ac carentiam unio-

nis, jam vides implicationem in terminis, vel eorumdem abusum; in eo, quòd facta unione ad Verbum non pendeat actu ab illo, ideſt facta unione ad Verbum non ſit unita illi: hac de cauſa monuimus oportere non uti illis verbis *dependentia*, *independentia* actuali propter ipſorum frequentem abuſum; ſed his aliis, *Unio*, *carentia unionis*. Ad objectionem diſtinguo antecedens, omnes poſitivos, concedo: omnes negativos etiam nego: quia unita Verbo non habet carentiam unionis cum illo, per quam carentiam partim ſubſiſteret in ſe, & ſtaret per ſe, ſi dimitteretur à Verbo: & diſtinguo conſequens, eſt modò independens, independentia unionis, implicat in terminis: independentia alia, de qua non loquimur, concedo primum conſequens, & diſtinguo ſecundum: modò habet carentiam dependentiæ actualis, ideſt unionis, nego: dependentiæ actualis alius rationis, concedo conſequentiam. Ad primam confirmationem, diſtinguo antecedens. Facta unione adhuc non penderet à Verbo dependentia unionis, implicat in terminis: Dependentia ſpeciei alius, quæ non venit ad rem, concedo antecedens: & diſtinguo conſequens, adhuc datur carentia dependentiæ actualis, quæ ſit unio, implicat in terminis: dependentiæ actualis, quæ non ſit unio; permitto conſequens: ſed non dicimus ſubſiſtentiam creatam ſtare in carentia hujus, ſed in carentia illius.

34. Ad ſecundum reſpondeo, iſtam eſſe phraſim eorum, qui docent, ſubſiſtentiam creatam eſſe poſitivam aliquam perfectionem, & conſequenter ajentium Verbum ſupplere in humanitate vices, & abſentiam ſubſiſtentiæ creatæ: cùm autem hæc non ſit forma poſitiva, ſed conceptus ille complexus, quem dicimus partim poſitivum, partim negativum: Inde eſt, quòd non aliter facit in humanitate, quod faceret proprium illius ſuppoſitum (melius diceretur *ſuppoſitalitas*, ſive *ſubſiſtentia*,) item non aliter ſupplet abſentiam, & vices ſubſiſtentiæ, quàm faciendo, quod illa humanitas poſt unionem cum verbo poſſit eodem modo elicere ſuas naturales operationes, ſuſcipere, & ſuſtentare omnia accidentia reſpectivè, ac ſine illa unione, ideſt fungens ſubſiſtentia propria: quæ expeditio ad agendum, & ſuſtentandum, cùm non ſit æquè certa, ſi humanitas illa uniretur alij ſubſtantiæ creatæ infinitè minus capaci, quàm eſt divina: quia tunc fortè una eſſet impedimentum alteri: idcirco non eſt æquè certum unam, creatam naturam poſſe ſubſiſtere per alienam ſubſiſtentiam creatam.

35. Di-

35. Diſtinguendæ itaque ſunt iſtæ propoſitiones. Verbum facit, ſupplet, &c. *poſito*, quòd ſubſiſtentia humana ſit quid poſitivum; permitto (hoc namque habet etiam ſuas explicationes,) *negato*, quòd ſit quid poſitivum, ſubdiſtinguo: facit, ſupplet, &c. in ſenſu poſitivo, nego; quia nil fieri, aut ſuppleri poteſt ſtrictè, ac poſitivè loco illius, quod eſt mera carentia, & purum nil: in ſenſu virtuali concedo: ſenſus autem virtualis eſt, quem diximus modò. Unde habes obiter ſenſum, quo hypoſtatica unio ſupplet vices, ſive abſentiam ſuæ carentiæ. Supplet inquam virtualiter, virtualitate ſtante in eo, quod humanitas perindè poſſit agere, ac pati unita Verbo, ac non unita. *Agit enim utraque forma*, (ideſt utraque natura in Chriſto Domino,) *cum alterius communione, quod proprium eſt Verbo, ſcilicet operante, quod Verbi eſt: & carne exequente, quod carnis eſt: unum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit injuriis, &c.* Ut graviter ſcribit S. Leo ad Martyrem Flavianum epiſtola 10. lecta & ſubſcripta à PP. Calcedonenſibus: Actione 2. Supplere autem abſentiam, & gerere vices ſui contradictorij in hoc ſenſu: abſurdum non eſt.

36. Objicies 4. Humanitas Chriſti Domini ſine unione hypoſtatica eſſet homo, & ſuppoſitum: At unio nil ei demit: cur ergo cum unione hypoſtatica non perſeverat ſuppoſitum humanum! Confirmatur 1. Actiones, & paſſiones ſunt ſuppoſitorum. Non enim dicimus, *Anima iraſcitur*, ſed *Homo iraſcitur*, *&c.* Atqui ſi humanitas illa non eſſet unita Verbo, actiones, & paſſiones tribuerentur ipſi, quia eſſet ſuppoſitum. Cur ergo non tribuuntur ipſi etiam poſt per unionem. 2. Concilia docent, Verbum aſſumpſiſſe naturam humanam, non vero humanam perſonam. At hæc doctrina eſſet prorſus ridicula, ſi eſſet vera noſtra ſententia. Probatur, nos dicimus naturam eſſe perſonam humanam ſtare in eo, quòd non uniatur unione totius dicta, cum alia ſubſtantia: ergo ſtat in eo, quòd non uniatur cum Verbo: ergo dicere, Verbum non aſſumpſiſſe perſonam humanam eſt dicere verbum non univiſſe ſibi carentiam unionis naturæ humanæ ſecum ipſo, ſed univiſſe ſibi naturam humanam. At cùm hæc ſit ex terminis evidens eſſet ridiculum cogere Concilia ad hoc definiendum, & memorabiles illæ tragediæ hac ſuper re excitatæ inter Cyrillum, & Memnonem ex una parte, ac Neſtorium, Joannem Antiochenum, Theodoretum, Theodoſium Imperatorem, & Candidianum Comitem ex altera; eſſent tragediæ hominum prorſus ignarorum: ergo. 3. Homo, ut

homo est substantia: sed homo ut homo est suppositum: ergo suppositum ut suppositum est substantia: sed suppositum ut suppositum imbibit subsistentiam: ergo subsistentia est substantia, sed omnis substantia est quid positivum: ergo.

37. Distinguo minorem objectionis: nil positivum ei demit: concedo; nil negativum, nego quia unio hypostatica excludit careutiam sui ipsius, per quam constituitur humanitas in esse suppositi humani, & ecce cur non perseverat suppositum humanum, quia per illam unionem privatur uno constitutivo humani suppositi: Idem ad primam confirmationem, quæ tamen non est universaliter vera juxta Disput. 3. Prodromi cap. 1. vide Vasq. 3. parte disp. 21. num. 20. Nihilominus permissis reliquis, respondemus: Ideo post unionem non tribuunrur ista humanitati, quia post unionem illam nou est suppositum, aut persona: & ideo non est, quia deficit illi unum constitutivum personæ humanæ, & ideo deficit quia carentia illius ejusdem unionis hypostaticæ est unum constitutivum personæ humanæ, & carentia illius excluditur per illam unionem: unde habes, quod quando dicitur illa humanitas æquè subsistere per subsistentiam Verbi, ac subsisteret per propriam: perinde se habere cum illa, & cum hac. Non debes intelligere illud æque, & illud perindè universaliter quoad omnia. Cum enim subsistere per propriam subsistentiam, imbibat non habere subsistentiam verbi, sequeretur humanitatem habere hanc perindè esse ac non habere illam: quo circa illud *æquè*, ac *perindè* intelligere debes particulariter quo ad subjectam materiam, quatenùs scilicet humanitas illa eodem penitus modo potest agere, & sustentare suas naturales operationes unita verbo, idest subsistens per verbum, ac non unita, idest subsistens subsistentia propria, ut supra diximus. Ad secundam nego minorem. Ad probationem concesso entimemate distinguo secundum consequens est identitate objectiva dicere verbum non univisse, &c. Concedo: est identitate vocum, terminorum, seu expressione nego, & similiter quæ annectuntur: Mirum est quod aliqui tanti faciant hoc argumentum. Profecto esse animal rationale est realiter, & formaliter logicè esse hominem: ergo probare rem *A.* esse hominem, *quia est animal rationale*, est probare esse hominem, *quia est Homo*! absit. Nam primum est philosophari, arguereque ex definitione rei; secundum est nugari, & probare idem per idem, similiter quando res aliqua definitur cum enim prædicata per quæ res definitur, sint re ipsa, ipsa res,

seque-

ſequetur juxta argumentum iſtud, quod omnis definitio traditur per ipſum definitum. Et conſequenter omnem eſſe obnoxiam illi probro ſcholaſtico. Defines idem per idem: Hoc, quod omnis fateſſiur de *Probare*; item de *Definire* dicimus in præſenti de ipſo *Dicere*, aut *Docere*.

38. Ratio autem eſt. Quoties agitur non tam de veritate, aut falſitate rerum, quàm de *Prudentia*, aut *Imprudentia* doctrinæ, aut propoſitionum, non ſolum ſunt inſpiciendæ res ipſæ; verùm etiam termini, voces, expreſſiones, quibus utimur, ut patet in exemplis prolatis. Nam certè quærenti quid eſt homo, reſpondere, eſt homo, eſt reſpondere imprudens. Reſpondere verò, eſt animal rationale, eſt reſpondere prudens, & tamen re ipſa ſunt idem homo, & animal rationale. At fieri poteſt quod res de quibus fuerit ſermo ſint prorſus idem; & tamen expreſſiones voces, ſive termini ſint omninò diverſa: ergo fieri poteſt quod res ſint prorſus idem, & tamen quod dicere unum, non ſit dicere alterum, *A* dicere unum ſit prudens, ac neceſſarium; dicere verò alterum ſit imprudentia, & ſupervacaneum. Hoc in præſentiarum. Humanitatem eſſe perſonam humanam, eſt re ipſa ex parte rerum præter alia, non habere unionem cum Verbo. Cæterum dicere, docere, definire Verbum non univiſſe ſibi perſonam humanam, non eſt recepta, docere, aut definire Verbum univiſſe ſibi naturam humanam, & non univiſſe ſibi carentiam hujus ejuſdem unionis. Tùm quia licet res ſint prorſus idem ex parte objecti, expreſſiones, ſive termini ſunt penitus diverſi: ergo licet res ſint prorſus idem patet locus, ut unum *dicere* ſit prudens, ac neceſſarium, & alterum *dicere* ſit imprudens. Tum quia PP.Concilia, & ſcripturæ tradunt nobis dogmata credenda quidquid ſit de ſcholaſticis ſpeculationibus, atque explicationibus rerum illarum: ſic traditur nobis Myſterium Trinitatis abſtrahendo à modo adæquato, quo exiſtit traditur Myſterium Euchariſtiæ præſcindendo à modo adæquato quo contingit. Traditur Myſterium incarnationis præſcindendo à modo adæquato, quo factum fuit. Similiter traditur credendum omninò Verbum non aſſumpſiſſe perſonam, ſed humanam naturam, quidquid ſit de conſtitutivis, quæ habuerit, aut non habuerit perſona humana. Itaut dicant quidquid velint hac ſuper re ſcholaſtici omnes credant Chriſtum Dominum non eſſe perſonam humanam; ſed divinam: ergo illud *dicere*, aut *docere*, aut *definire* Patrum, prout dictum illorum non eſt iſtud alterum

dicere, aut docère: quod jure vocatis ridiculum.

39. Præter quam quod si conclusionem istam Catholicam, scilicet Verbum non assumpsisse personam humanam, resolvamus in suum principium, & in primum authorem, quem eligit Deus ad explicandum hoc mysterium, quemque secuta est tota Ecclesia in subsequentibus Conciliis Generalibus, deprehendimus alienam esse, adhuc stante nostra sententia, ab isto sensu ridiculo. Ille ergo primus Author fuit S. Cyrillus Alexandrinus, & primum principium, ex quo posteriores deduxerunt istam conclusionem, fuit, inter Verbum, & humanitatem illam sacrosanctam fuisse *veram, & substantialem unionem*, non autem unionem purè moralem puræ benevolentiæ, aut puræ inhabitationis Verbi in illa, sicut in suo templo, prout dogmatizabat Nestorius. In hanc unionem, quam etiam vocat unitatem, & contra separationem, seu divisionem ei unioni contrariam, collimant famosi illi duodecim Anathematismi lecti, & approbati in Concilio 1. Ephesino. Hanc unionem spirant duæ illæ monitoriæ litteræ, quas scripsit ad Nestorium. Hanc unionem veram, & substantialem persuasit in responsione ad objectiones orientalium. Hanc in refutatione privata, & singulari Theodoreti. Hanc in libro ad Reginas semper, & ubique inculcans illud, *Verbum caro factum est*, & Symbolum Nicęnum, ubi de illo eodem, quem confitemur consubstantialem Patri, confitemur, & dicimus, *Incarnatum, crucifixum, mortuum, & sepultum*, ex hoc principio deducit cætera, quæ sunt de fide hac super re. Quomodo autem hinc infertur, quòd si subsistentia humana est partim carentia unionis veræ, ac substantialis Humanitatis cum Verbo, Concilia, præsertim Ephesinum illud, & tragedias illas, quas excitarunt Orientales, maximè Joannes Antiochenus pro suo olim Clerico Nestorio, & Theodoretus fuerint super hac ridicula propositione. *Posita unione vera, & substantiali Verbi cum humanitate, non permansit carentia hujus unionis?* Controversia fuit de ipso *posito*. An nimirum fuerit talis unio vera physica, & substantialis.

40. Denique ad tertiam. Resp. illam formam non valere ob diversitatem sensuum, quos reddunt illæ reduplicationes. Nam similiter. Homo ut liber libertate indifferentiæ est aliquid. Sed ut sic liber importat ipsam libertatem: ergo hæc libertas est aliquid. Sed hæc libertas importat carentiam omnis antecedentis necessitatis, & impossibilitatis: ergo hæc carentia est aliquid. Similiter,

ut

ut amicus Dei est aliquid. Sed ut amicus importat amicitiam: ergo hæc amicitia est aliquid, sed hæc amicitia includit essentialiter carentiam omnis læthalis: ergo hæc carentia est aliquid, & similiter in alijs. Unde permisso primo syllogismo cum subjuncta minore, negamus secundam consequentiam, quam non esse legitimam constat nuperis exemplis, & quia ex constituto arguit fore, ut idem prædicatum conveniat constitutivo: qui modus arguendi ratione materiæ solet esse bonus; nunquam tamen ratione formæ. Si malueris distingue illud consequens, subsistentia est adæquatè substantia, nego: est inadæquatè, nempè partim quid positivum, partim quid negativum; concedo.

§. VII.

41. EX hucusque dictis infertur 1. Subsistentiam creatam adæquatè sumptam esse quidem complementum naturæ. Ast non est complementum adæquatè, quoad omnia sua constitutiva *substantiale*: quoniam carentia illius actualis unionis cum alia substantia, non est *ens per se*, ut patet; sed conceptus merè negativus. 2. Anima rationalis separata à corpore existit, sed *non subsistit*; non est persona, aut suppositum simpliciter loquendo: quia licet habeat carentiam actualis unionis; non habet carentiam unionis aptitudinalis. Suaptè namque natura est apta nata, ut uniatur alij substantiæ, nempè corpori, eo quòd suaptè natura sit entitas incompleta: quia verò agentia naturalia inducentia mortem hominis sunt magis potentia ad operandum, quàm anima rationalis ad resistendum: & ex alia parte ipsa est naturâ suâ immortalis, & incorruptibilis, idcircò existit, sed violenter physicè separata à corpore, sicut aqua, quæ per validiora agentia contraria orbatur innata sua frigiditate. Hæc violentia physica est tormentum novum in animabus damnatis: in Sanctis autem, quibus *dictum est*, *ut requiescerent adhuc tempus modicum donec compleantur conservi eorum* est jucunditas conformandi se cum divina voluntate: & quamquam in eo statu separationis, ac perseitatis, non quidem *positivè*, quia non constat de qualitate ista supernè infixa animæ, sed tantum *negativè*, idest non unionis cum alia substantia, possit elicere, ac sustentare multas operationes, non tamen omnes suas proprias, & naturales (unde patet disparitas ad Christi Domini humanitatem) quia

Apocalyp. 6.

quia non potest ullam ex materialibus, v. g. sensationes, nutritiones, quibus homo sentit, ac nutritur. Non item multas ex spiritualibus, v. g. illas quæ pendent determinatè ex organis corporalibus, quibus caret. Cruciatum autem ignis materialis sentiunt Deo supernaturaliter operante, sicut etiam cum pravis Angelis.

42. Infertur tertio, quisnam sit effectus formalis subsistentiæ: effectus formalis cujuslibet formæ est totum illud quod resultat ex ipsa, & subjecto, quod denominatur, v. g. effectus formalis visionis unus est *esse videntem*, alter *esse visum*. Cum autem quod resultat ex subsistentia, & natura sit *esse personam* si natura fuerit rationalis, aut *esse merum suppositum* si fuerit irrationalis: ideò effectus formalis subsistentiæ est esse suppositum, aut esse personam. Rursus cum subsistentia connaturalis, & propria creata non sit quid adæquatè positivum, sed partim positivum, & partim negativum, sicut libertas indifferentiæ creata est quid partim positivum, & partim negativum; necnon amicitia cum Deo, ut diximus. Ideò effectus formalis subsistentiæ illius, sicut & libertatis, & amicitiæ cum Deo, partim est positivus, & partim negativus: & sic describi potest *existentia substantiæ, nec unitæ, nec natura sua unibilis cum alia substantia tanquam cum subjecto, aut forma*, quæ explicatio, nec convenit animæ separatæ à corpore, nec quantitati Eucharistiæ, nec ulli accidenti, quia hæc omnia sunt unibilia positivè ex natura sua cum alio: Nec convenit humanitati Christi, quia actù est unita. Sed convenit Verbo collato cum humanitate, nam licet huic uniatur, sed tanquam subjecto, aut formæ.

43. Infertur quarto, naturam non posse terminari gemina subsistentia propria, & multò minus gemina, quarum una sit propria, & altera aliena, & denique non posse terminari aliena subsistentia creata: quoniam subsistentia creata consistit in eo, quòd natura, nec actu uniatur, nec sit unibilis plusquam obedientialiter, ac divinitus ulli alii substantiæ tanquam subjecto, aut formæ, ut diximus. At repugnat quod eadem individua natura habeat duas universales carentias illarum unionum, ac duas sibi intrinsecas inaptitudines ad illas, sicut repugnat quod idem homo habeat duas animalitates, duas rationalitates &c. Deinde eo ipso quod duæ naturæ creatæ sint completæ non possunt adhuc divinitus uniri instar subjecti, & formæ, quo circa neutra subsisteret per alteram. Si sint incompletæ debent uniri tanquam subjectum, aut forma: ergo repugnant illa tria; Infertur 5. Verbum, nec assumpsisse supposi-

tum

tum humanum, ut est certum, neque potuisse assumere illud, aut Angelicum, aut ullum aliud creatum. Nam eo ipso desineret illud esse suppositum. Nam eo ipso careret carentia unionis ad Verbum, quæ carentia est una ex illis per quas constituitur suppositum, aut persona creata.

44. Infertur 6. Non solum hominem, ut supra diximus, verum etiam Angelos, & cæteras omnes irrationales naturas distingui à suis subsistentijs, sive suppositis ut loquuntur alij: quoniam omne positivum distinguitur saltem inadæquetè ab omni negativo, idest omne aliquid ab omni nihilo: sed omnes naturæ creatæ sunt aliquid positivum, & omnes subsistentiæ creatæ constituuntur per conceptum negativum, videlicet per carentiam unionis dictæ: distinguuntur saltem inadæquatè ab omni creata subsistentia: quod si eligas illud, quod supra permisimus, nempè subsistentias has constitui per negativum illativum, perinde est: Nam omnis natura creata distinguitur, saltem inedæquatè ab omni decreto divino: Præter quam quod cum persona divina possit assumere aliam naturam creatam distinctam ob humana, (quod mirum ab aliquo dubitari de natura saltem Angelica,) subsistit pro cæteris naturis suppar ratio, quæ probet naturam humanam distingui à sue subsistentia.

45. Septimò. Subsistentiam partim esse rem, & partim, neque esse rem, neque modum; quia omne resultans ex natura substantiali, & ex carentia dictæ unionis, partim est res nempè natura ille, & partim neque res, neque modus; quia illa carentia, utpotè cònceptus purè negativus non est res - aut modus castigatè loquendo; sed omnis creata subsistentia resultat ex natura substantiali; & ex illa carentia, quia consistit partim in illa naturali in aptitudine ad unionem dictam, quæ naturalis inaptitudo est realiter identificata cum natura ìpsa, sicut in aptitudo brutorum ad ratiocinandum, quamvis multo major sit, identificatur cum natura ipsa brutorum: ergo 8. Nulla natura ex illis quæ habent subsistentiam, (completam utique, & adæquetam nam; subsistentiæ partiales, & inadæquatæ sunt locutiones eorum, qui censent subsistentiam esse formam àdæquatè positivam,) quales sunt omnes naturæ, potest privari omni penitùs subsistentia, vel enim natura completa unitur alij tanquam actui, sive instar actus; eam perficientis, sicut humanitas Christi unitur Verbo, vel tanquam subjecto præsupposito cum naturalibus dispositionibus. Vel neutro modo unitur si primum, subsistit per subsistentiam illius alius, sicut humanitas

Chri-

Christi Domini subsistit per subsistentiam Verbi. Secundum est impossibile, quia est impossibile, quod una completa natura, sit subjectum naturaliter præsuppositum, ut uniatur alij naturæ completæ. Si tertium; ergo illa natura, nec actu unitur, nec apta est uniri alij tanquam subjecto, aut formæ: ergo retinet suam propriam subsistentiam, quæ in hoc consistit. ergo non privatur omni subsistentia.

CAPUT SECUNDUM.

Quid, & quotuplex sit Quantitas.

45. On loquimur de quantitate *perfectionis*, ut quando dicimus, v. g. Homo tanto superat perfectionem entitativam equi. Unus ordo Angelorum quanto exceditur ab alio? Non de hac, sed de quantitate *Molis*, nempè de ista, quam sensu experimur in his rebus corporeis, quas præ manibus habemus, vi cujus una truditur à suo loco per aliam, vel aliam trudit, ita ut non possit existere simul in eodem penitus loco. *Quantum* ergo sic definit Aristoteles, *quod est divisibile in ea, quæ insunt, quorum utrumque, vel unum quodque, unum quid, & hoc aliquid aptum est esse*. Hæc definitio ægrè aptatur punctis indivisibilibus numero finitis, quibus dicitur à multis constare hæc charta juxta sententiam Zenonis, quam veram putant. Prætereà est ex illis, quæ dantur non per quidditatem, sed per effectum definiti, quas notavimus Disput. 2. Dialecticæ, v. g. hæc, *Deus est ille, qui solus omnia potest*.

5 Metaph. cap. 7.

47. Igitur quantitas *Molis* sic vulgo definitur: *Ens impenetrabile proximè per se ac ratione sui*. Quinque hic præstare debemus. 1. Explicare hanc definitionem: 2. Illam probare. 3. Dare effectum formalem quantitatis. 4. Inferre solutionem aliquarum quæstiuncularum. 5. Aperire divisiones quantitatis. Inprimis dicitur *Ens* quia certè existit in rebus quantitas. Sicut enim experimur, aliqua corpora spontè sua moveri deorsum, & hinc inferimus inesse illis aliquam rem propendentem in illum motum, & hanc rem vocamus: *Gravitatem*: Item alia corpora absque impulsu ex trinseco moveri sursum: & hinc inferimus inesse illis aliquam rem propen-

den-

dentem in eum motum, & hanc rem vocamus levitatem. Ita experimur una corpora omninò resistere ingressui aliorum corporum in proprium locum; & cedere loco, si resistere nequeant, quin hactenùs experti simus vires in tota natura ad faciendum, quòd duæ quantitates sint in eodem penitùs loco: & hinc inferimus illis inesse aliquam vim resistitivam penetrationi locali, & hanc vim vocamus *quantitatem*. Non autem diximus substantiam, aut accidens, quia sub judice adhuc lis est affirmantibus unis, & negantibus alijs, quantitatem distingui à substantia ipsa corporea materiæ primæ. Definitiones autem, quoad fieri possit, debent dari per prædicata minus dubia.

48. Dicitur *impenetrabile*, sicut enim Stygia vocatur à Poeta *irremeabilis unda*; quia ex natura rei homo mortuus non potest iterum vivere, & sicut ignis est irrefrigerabilis, quia ex natura sua resistit frigori. Ita quantitas dicitur impenetrabilis, quia ex natura sua resistit penetrationi, circa quod adverte quatuor. 1. Hæc impenetrabilitas explicatur quidem verbo hoc negationem sonante: at revera est quid positivum, nempè vis ipsa, & natura ipsa quantitatis resistentis suæ penetrationi. Sicut impeccabilitas divina explicatur hoc verbo negationem præseferente, & tamen est quid positivum, nempè ipsa divina sanctitas, ut jam advertimus. Idem dicimus de irrationalitate brutorum. Idem de ìncorporeitate Angelorum; Idem de incorruptibilitate animæ rationalis, quæ omnia verba negationem innuunt, sed objectum significatum est quid physicum, & positivum. Adverte 2. Impenetrabilitas potest considerari quadrupliciter: Nimirum purè *moralis*, non hæc, sed major est de essentia quantitatis.

49. Item *Metaphysici*, quasi nec divinitus posset una quantitas penetrari cum alia. Non hæc, sed minor est de essentia quantitatis. Quoniam illud Sacrosanctum Corpus Christi, quod certè erat *quantum*, quandoquidem piæ illæ mulieres *tenuerunt pedes ejus*, & *Matth.28*
ipse Dominus dixit Apostolis, *Palpate, & videte*, quater penetratum *Luc.24.*
fuit cum alia quantitate, videlicet in nativitate, quia Jesus natus est ex Maria Virgine, in resurrectione, quia sepulcro clauso egressus est, & demum in prima, & secunda apparitione ad Apostolos; quia ingressus est *cùm fores essent clausæ*, & tandem quotidie penetratur in *Joann.20*
Eucharistia: Non ergo est de essentia quantitatis impenetrabilitas metaphysica, & multo minùs actualis impenetratio. Rursus impenetrabilitas *physica*, & *naturalis*, sed violabilis per causas naturales,

ſicut eſt violabilis connexio naturalis aquæ cum frigiditate, & naturalis repugnantia corporis gravis cum motu ſurſum. Neque hæc eſt de eſſentia quantitatis; ſed major; quia in tota natura non ſunt vires ad compenetrandum duas quantitates. Hiſtoriolæ autem de ſtrigibus, quæ dicuntur penetrari per occluſas januas, ſunt nugæ. Denique impenetrabilitas *phyſica* duntaxat; ſed *inviolabilis*, & irreſiſtibilis toti naturæ, ſicut eſt connexio materiæ primæ cum aliqua forma, & ignis cum calore in ſe ipſo; hæc eſt, quam dicimus eſſe de eſſentia quantitatis: & hæc naturalis impenetrabilitas ſtat cum penetrabilitate miraculoſa, quia quod ſuaptè natura eſt impenetrabile, poteſt divinitus penetrari: unde fallax eſt hic ſyllogiſmus. Nil ex ſua natura penetrabile eſt ex ſua natura impenetrabile: ſed omnis quantitas eſt ex ſua natura penetrabilis, quia ex ſua natura eſt capax, quæ divinitus penetretur: ergo. Diſtinguo majorem. Penetrabile penetratione naturali non eſt ex ſua natura impenetrabile, concedo: Penetratione ſupernaturali, nego: quia licèt Deus, ut ſupremus Dominus poſſit penetrare duas quantitates: ipſæ tamen ex ſua natura penetrationi reſiſtunt. De hoc iterum agam in Phyſica ſpeculativa Diſp. 4.

50. Adverte 3. Cùm non omnis oppoſitio purè phyſica ſit mutua, ut dixi in Prodromo Diſp. 5. num. 162. datur locus ut duæ quantitates phyſicè opponantur cum ſui ipſarum penetratione, ideſt coexiſtentia in eodem prorſus loco: & tamen quod hæc penetratio non opponatur, quinimò metaphyſicè connectatur, ut verè connectitur cum illis, ſicut ignis, v. g. ex natura ſua opponitur cum decreto divino conſervandi ipſum ſine ullo calore, & hoc decretum nihilominus metaphyſicè connectitur cum exiſtentia ipſius ignis. Adverte 4. Non omnis impotentia duorum coeundi in eodem prorſus loco eſt impenetrabilitas eorumdem, de qua in præſentiarum, ſed impotentia coeundi, conſiſtens formaliter immediatè in *vi, & reſiſtentia*, qua unum reluctatur alteri, & alterum conetur illud unum removere à ſuo loco. Hanc ſolam impenetrabilitatis ſpeciem dicimus eſſe de eſſentia quantitatis. Nam certè ſi præſentia Madritenſis, & præſentia Romana ſint eſſentialiter affixæ proprijs locis, non poterunt adhuc divinitus coire in eodem loco, & tamen nec ſunt quantitates, nec dici poſſunt impenetrabiles: quoniam illa impotentia non ſtat in vi, aut reſiſtentia, qua una obſtaret alteri, ſi ingrederetur ſuum locum; ſed ſtat in eo, quod eſſentialiter diſtent inter ſe, eo quia ſunt rationes formales diſtandi,

standi, & consequenter est impossibile, quod una ingrediatur eumdem locum, cui altera est affixa.

51. Dicitur *proximè, ac ratione sui*. Multa enim sunt impenetrabilia, quæ non sunt quantitas v. g. materialis anima equi, & materialia accidentia, quæ sunt in toto illo corpore non possunt penetrari cum hac charta, & tamen non sunt quantitas, licèt sint quanta, hoc est unita sint quantitati. Qua propter sicut non est color, aut lux omne, quod videtur, (siquidem videmus hominem, videmus motum, & tamen neuter est lux, aut color,) sed illud, quod proximè, ac ratione sui est visibile. Ita non est quantitas omne impenetrabile, sed omne quod proximè, immediatè, ac ratione sui est impenetrabile; non verò illud quod solum ratione alterius est impenetrabile, ut contingit animæ equinæ, & suis accidentibus, quæ non ratione sui, sed quantitatis, cui adhærent in illo equo penetrari nequeunt cum alio equo v. g. & quemadmodum lux, & color non solùm sunt ratio proxima formalis, per quam objectum constituitur ex parte rei visibile; sed etiam ipsa verè, & simpliciter videntur, & existentia non solum est ratio proxima formalis existendi, sed etiam ipsa existit, (etiamsi aliquando eveniat, quod ratio proxima formalis subeundi aliquam denominationem, non subeat illam denominationem, quia albedo; v. g. non est alba, hoc est, non est subjectum habens albedinem, & similiter in multis alijs. Nempè quia ratio formalis, sive forma per se immediatè constituens aliquam denominationem, interdum subit, interdum non subit illam denominationem, quod pendet ex quidditate talis denominationis, & ex communi usu terminorum;) Ita quantitas non solum est forma, per quam formaliter immediatè res illæ sunt impenetrabiles, verùm etiam ipsa verè, ac simpliciter est impenetrabilis, quia hæc vox non significat determinatè subjectum habens quantitatem, sed hoc, vel quantitatem ipsam.

52. Demùm non diximus. Impenetrabile cum alio *ejusdem rationis*, sive *cum alia quantitate*. Quamvis enim revera debet esse alia quanaitas, vel res unita alij quantitati id, cum quo ex natura sua est impenetrabilis quantitas: sicut debet esse risibile, & esse capax amicitiæ cum Deo id quod est animal rationale: Verum tamen, sicut hæc risibilitas, & capacitas non debet poni formaliter, & expresè in definitione hominis, quia aliundè supponuntur notæ, vel inferuntur ex ipsa definitione per legitimas consequentias, vel

adduntur, quando explicatur ipsa definitio, ut plerumque est necessarium, quod clariùs, & particulatim explicentur definitiones ipsæ, & ita passim fit ab Auctoribus. Ita quamquam terminus, quorum est impenetrabilis quantitas, sit alia quantitas, aut res huic unita non debet hæc formaliter poni in ipsa definitione; tum quia aliàs quantitas definiretur per seipsam: Tum quia definitio quippè quæ exprimeret multiplicitatem quantitatum, non foret conceptus univocus omni quantitati: infertur tamen per legitimam consequentiam debere esse quantitatem quoque illud cum quo impenetrabilis dicitur quantitas.

53. Et hinc detegitur fallacia hujus objectionis. Illud cum quo impenetrabilis dicitur quantitas, vel est alia quantitas, vel non? Si hoc, est falsùm, quia quantitas proximè, & ratione sui dumtaxat est impenetrabilis cum alia quantitate. Si illud: ergo quando in definitione dicitur quantitas *impenetrabilis*, significatur esse impenetrabilis *cum alia quantitate*: quoniam non bene explicatur connexio, aut oppositio, nisi dicatur terminus, cum quo est connexio, aut oppositio; Aliàs reddet explicatio hunc mutilum sensum. Hæc *res est opposita cum, est connexa cum*: ergo in data definitione quantitatis necessariò debet intelligi alia quantitas, tanquam terminus cum quo est impenetrabilis quantitas, quæ definitur: ergo necessario debet ingredi *quantitas* eam definitionem: ergo est mala. Resp. Aliud est prima, recta apprehensio illius, quod primò occurrit menti in quantitate. Aliud autem notitia magis perfecta, & explicata totius suæ essentiæ, ac terminorum connexionis, oppositionisque. Hæc notitia est, quæ non debet sistere in illo *cum*, sed aperire in particulari quodnam sit illud, cum quo est connexio, vel oppositio. Illa autem prima apprehensio, seu explicatio quamvis sit bona; cum non sit bona bonitate comprehensionis objecti sui, aut bonitate integræ scientiæ illius, potest hærere in explicatione oppositionis, seu resistentiæ, quoad locum in genere, quin formaliter explicet, quodnam sit illud in particulari, contra quod est resistentia quoad locum: quia cum genera sint magis nota, quàm particularia, rectè possumus prius apprehendere resistentiam in genere quoad locum, & postea posteriore cognitione scire quodnam sit illud, contra quod est resistentia.

54. At definitiones sunt primæ apprehensiones illius, quod primò occurrit menti in definito: & quamquam sint bonæ, non sunt formaliter comprehensiones, aut scientiæ integræ suorum objecto-

rum

rum: ergo possunt aliquando hærere in illo *cum* aperiendo scilicet in genere oppositionem, sive resistentiam quoad locum, quam facit definitum, relinquendo alii posteriori cognitioni explicationem illius in particulari, contra quod facit resistentiam quoad locum; & hoc in præsenti, definimus quantitatem per oppositionem, seu resistentiam quoad locum in genere, quam facit quantitas. Contra quodnam autem sit hæc resistentia, relinquimus explicandum per aliam cognitionem. Sicut definimus hominem per animalitatem rationalem. Utrùm autem hoc animal sit, vel non sit volitivum, sit, vel non sit capax amicitiæ cum Deo (nam certè unum ex alterutris contradictoriis indispensabiliter habere debet) relinquimus explicandum per alias cognitiones, quæ vel præsupponuntur habitæ, vel inferuntur ex illa definitione, vel adduntur, quando illa magis, & magis explicatur: ex quo solum infertur, datam definitionem quantitatis non esse integram, & perfectam scientiam illius, & multo minus esse comprehensionem: sed cum hoc contingat in plerisque definitionibus, ne dicam in omnibus, idcircò non est absurdum, & hactenus de definitione.

§. II.

55. PRobatur ipsius rectitudo 1. quia ut initio philosophabamur ex eo, quòd experiamur una corpora moveri sursum, alia deorsum, alia ab extrinseco &c. rectè inferimus dari aliquid, quod sit ratio formalis, sive causa proxima immediata illorum motuum, nempè dari levitatem, gravitatem, impulsumque, quia absonum est à bona Philosophia figere in decretis divinis rationem causandi proximè immediatè hos motus: ergo cum experiamur una corpora non penetrari unquam cum alio, sed mutuo collidi, & unumquodque conari trudere alterum, oportet fateri esse aliquid, quod sit ratio proxima, & formalis hujus luctæ; sed hoc est, quod vocamus *quantitas molis*: ergo hæc quantitas est ratio proxima, & formalis hujus luctæ: ergo hujus impenetrabilitatis. Sed ratio proxima formalis impenetrabilitatis rectè definitur *ens proximè, ac ratione sui impenetrabile*, quia, ut supra advertimus, hæc ratio proxima est ex illis, quæ subeunt denominationem, quam dant: ergo. 2. Quia ea definitio convenit omni, & soli quantitati molis. Nulla quippe assignatur, quæ non sit proximè ratione sui impenetrabilis. Nil item quod cum non sit quantitas, sit proximè, ac ratione sui impenetra-

bile,

bile, ut constat ex explicationibus particularum illius definitionis: ergo est recta quantum sufficit ex hac parte.

56. Jam ratio est. Omnis definitio, quæ datur per primam originem, seu radicem omnium proprietatum rei est bona: quia hoc ipso datur per differentiam specificam infimam, seu propriissimam, quæ profecto est prima radix proprietatum rei, non quidem semper physica; sed logica, quatenus utimur illa, & recurrimus semper ad illam, probandi ergo proprietates rei; sed impenetrabilitas intellecta, prout supra est explicata, est prima origo, seu radix omnium proprietatum quantitatis: Probatur: Proprietates quantitatis, non quidem indivisibilis (quia specialis est difficultas circa hujus possibilitatem, quam disputabimus inter explicandum compositionem continui) sed hujus vulgaris, quam experimur, solent numerari hæ. 1. Quod habeat partes extensas in ordine ad locum. 2. Quod sit physicè divisibilis. 3. Quod sit mensura, & mensurabilis passivè. 4. Quod tribuat substantiæ partes distinctas. Sed in primis hæc quarta non est proprietas, seu effectus quantitatis. Deinde illæ tres nascuntur logicè, idest legitimè probantur ex impenetrabilitate, & non hæc ex ulla illarum: ergo impenetrabilitas est prima origo, seu radix omnium cæterarum proprietatum quantitatis.

57. Quod illa distinctio partium substantiæ (quam distinctionem vocant aliqui extensionem partium in ordine ad se) non sit effectus quantitatis, itaut in illa sola radicetur, & ex illa sola nascatur, probatur. Nil, quod identificatur adæquatè cum ipsis partibus substantiæ, aut cum figura, aut cum alio distincto adæquatè à quantitate, radicatur, seu consistit formaliter immediatè in quantitate, etiamsi aliundè cum illa connectatur ex natura rei, itaut sine miraculo non possit carere illa. At talis est distinctio substantiæ partium. Probatur: vel loquimur de distinctione intrinseca, entitativa, & coram Deo illarum partium; vel de extrinseca, & quoad nos, qua discernimus partem *A.* non esse partem *B.* v.g. caput non esse manum. Si primum; illa distinctio adęquatè identificatur cum ipsis partibus, quæ distinguuntur, ut sæpè diximus, quia unumquodque habet per solam suam entitatem, & realitatem esse individuum illud, quod est, & non esse individuum illud quod non est. Prædictæ enim identitatis, ac distinctionis realis non sunt sicut esse album, aut esse nigrum. Itaut illud idem, quod hodiè est individualiter distinctum coram Deo ab alio, cras possit esse verè, & simpli-

citer

citer identificatum cum illo eodem individuo. Absit. Unde licèt verum sit quod eadem individua pars substantiæ, quæ modò est caput, potuerit esse pes; hoc non ideò est, quia potuerit identificari cum illa individua parte substantiæ, quæ modò est pes; sed quia illa individua substantia, quæ modò est caput, potuit non habere figuram, nec locum, quem habet, sed habere figuram pedum, & esse in loco, in quo modò sunt pedes. Si secundum: illa distinctio sensibilis, & quoad nos consistit formaliter immediatè in diversitate accidentium sensibilium, quæ deprehendimus in unis, & alteris partibus, v. g. quod habeant diversam figuram, diversum colorem, diversum locum, diversam longitudinem, aut latitudinem, aut profunditatem, diversum motum &c. quæ omnia realiter distinguuntur à quantitate, tametsi cum hac connectantur naturaliter, & consequenter illa sit necessaria ad hæc omnia: ergo utravis distinctio partium substantiæ, aut identificatur adæquatè cum partibus ipsis substantiæ, aut cum figura, aliisvè accidentibus illarum distinctis adæquatè à quantitate: ergo neutra radicatur formaliter immediatè in quantitate, tanquam in forma constituente ipsam: Imò neque physicè, quia hæc individua quantitas, quæ modò inest huic individuæ substantiæ habenti tales partes distinctas in se, & quoad nos, potuit inesse alii substantiæ non habenti has individuas partes: sicut hæc albedo, quæ est in hac charta, potuit esse in alia.

58. Probatur jam impenetrabilitatem esse primam radicem logicè illarum trium proprietatum certarum quantitatis. Differentia specifica, ut toties advertimus, proprijssima rei non alium exercet primatum, sive prioritatem respectu cæterarum proprietatum specificarum sumptarum in actu primo quàm logicam stantem in eo, quod illa differentia sit medium idoneum ad probandum illas alias; v. g. homo est risibilis, *quia est rationalis*: est volitivus, *quia est rationalis*. Est capax liberi arbitrij, *quia est rationalis*: est capax amicitiæ cum Deo, *quia est rationalis*: est capax fruendi Deo, quia est rationalis: & similiter de illis proprietatibus humanis specificis, quæ in quarto modo conveniunt homini. At impenetrabilitas sic se habet respectu illarum trium proprietatum certarum, & non è converso. Probatur tametsi actualitas extensionis, divisionis, & mensurationis activæ, ac passivæ, quæ conveniunt huic chartæ, proveniant ex aliis principiis; Verumtamen mensurabilitas utralibet, divisibilitas, & extensibilitas, aptè, ac legitimè proban-

tur

tur per unam impenetrabilitatem. Nam eo ipso, quòd partes hujus chartæ sint reciprocè impenetrabiles, non possunt esse in eodem penitus loco: ergo eo ipso si sunt in rebus, & sunt continuæ, debent esse unæ extra alias: ergo eo ipso debent esse extensæ quoad locum: ergo hæc extensio nascitur, seu bene probatur à priori per impenetrabilitatem. Rursus eo ipso, quòd extensæ sint, atque penetrationi cum ferro, v. g. resistant, sed non invincibiliter, possunt per ferrum dividi physicè, & invicem separari: ergo &c.

59. Item eo ipso, quòd extensæ sint possunt esse mensura ad cognoscendum longitudinem, latitudinem, ac profunditatem aliarum chartarum: necnon possumus metiri ipsius longitudinem, latitudinem, ac profunditatem per instrumentum aliud: ergo divisibilitas, ac mensurabilitas utravis hujus chartæ bene probantur ex illius extensione: ergo si hæc resolvitur in impenetrabilitatem harum partium, sequitur, quòd omnes hæ tres proprietates quantitatis nascantur, sive probentur à priori ex impenetrabilitate: sed hæc non probatur legitimè à priori per illas. Nam potest Deus ponere in hac aula seriem longam Angelorum, vel animarum separatarum, itaut unusquisque spiritus sit in loco distincto, sed contiguo. In qua hypotesi ea series haberet extensionem in ordine ad locum, & esset per Deum divisibilis, ponendo alibi unam medietatem illius seriei; & insuper longitudine illius seriei, quæ poterat esse visibilis à nobis, poteramus metiri aliam longitudinem, & alia longitudine possemus metiri illam seriem, & tamen neutra series haberet impenetrabilitatem: ergo hæc est prima radix, seu origo logica proprietatum quantitatis: ergo est differentia specifica propriissima illius: ergo per illam bene definitur quantitas. Quæ objici possunt, solvimus inter explicandum hanc definitionem.

§. III.

60. HInc apparet quisnam sit effectus formalis quantitatis. Duplicem effectum formalem solent agnoscere Philosophi. Unum vocant *positivum*, & *primarium*, nempè *totum* illud, sive *complexum*, quod resultat ex subjecto capace, & forma ei proportionatè unita. Unde effectus formalis positivus, & primarius albedinis est *album*; caloris, est *calidum*: Sanctitatis est *sanctum*. Sed oportet, quòd subjectum sit capax, & forma sit capax respectu illius subjecti, & unio sit proportionata; aliquo enim ex his deficiente,

non

non erit effectus formalis positivus, v.g. quamvis gratia sanctificans, aut intellectio divinitus uniretur huic chartæ, hæc non esset intelligens, nec sancta formaliter, & hæres gloriæ: quia charta hæc, utpotè subjectum irrationale, non est capax illorum effectuum formalium. Similiter quamvis intellectiones, & volitiones, quæ sunt in alio, tibi unirentur divinitus, non ideò esses intelligens, aut volens illis, quia licet aliundè sis capax intelligendi, ac volendi, illæ tamen non sunt capaces faciendi intelligentem, aut volentem, nisi subjectum, cujus sunt actiones vitales, & immanentes, ut suo loco dicetur. Similiter visio corporea physicè unita oculis, non reddit hos visos, sed videntes; quia licèt visio sit capax denominandi visos oculos, & hi sint capaces, ut denominentur visi; unio tamen physica, & intrinseca visionis cum oculis non est proportionata, sed potiùs improportionata, ut illos denominet visos, nam visio debet esse extrinseca objecto viso.

61. Alterum vocant effectum formalem *negativum*, & *secundarium*, & est expulsio formæ contrariæ, si præcessit, in illo subjecto, vel impedimentum, ne illud occupet. Unde effectus formalis negativus, & secundarius albedinis est *non esse nigrum*, formæ vitæ est *non esse cadaver*, sanctitatis est *non esse peccatorem*. Inter utrumque est discrimen: 1. Quod nec divinitus potest suppleri forma pro effectu formali positivo: quia nec divinitus potest dari album sine ulla albedine, idest *totum* sine suo constitutivo. Potest verò suppleri pro illo, quod esse poterat effectus formalis negativus: quia sine albedine potest subjectum non esse nigrum. 2. Quod posita forma capace in subjecto capace, & modo proportionato non potest adhuc divinitus impediri effectus formalis primarius positivus: sicut posita materia, forma & unione non potest deficere compositum, quia quodvis, dum est, necesse est esse. Potest autem impediri effectus formalis negativus, & secundarius etiam in sensu composito illorum omnium juxta opinionem satis probabilem docentem: posse Deum conjungere in eodem subjecto duas formas physicè oppositas, v. g. summum frigus, & summum calorem, formam vitæ, & formam cadaveris.

62. Tertiò effectus formalis negativus semper connectitur cum positivo; quia licèt subjectum possit esse non frigidum, etiam quando non est calidum, & possit non habere peccatum etiam quando non habet sanctitatem loquendo in alia providentia; tunc tamen non esset actù effectus formalis caloris, quod *subjectum non*

esset frigidum, siquidem aliunde quàm à calore proveniret, quod subjectum non esset frigidum: & ob eamdem rationem non foret actu effectus formalis negativus sanctitatis, quod persona illa non esset peccatrix. Vel enim persona illa frueretur sanctitate; vel non. Si 1. ergo esset sancta, ergo daretur effectus formalis positivus sanctitatis. Si secundum, quo jure potest actu esse effectus sanctitatis non existentis in illa persona, quòd persona illa non habeat peccatum? Potest ergo citra violentiam propriam dari sine aliqua forma id, quod aliàs potest esse effectus formalis negativus illius, ut numero antecedente insinuabamus, at non potest esse actu effectus illius. Cæterùm effectus formalis positivus semper connectitur ex se in actu primo (quamvis connexio possit divinitus violari, ut nuper dicebamus) cum effectu formali negativo secundario; unde non potest citra violentiam carere illo; nam licèt possit poni forma in subjecto, quin expellatur contraria, eo quòd hæc non præcesserit in subjecto illo, vel eo quod Deus illam miraculosè conservet; attamen calor v. g. intensus semper ex sua natura est connexus cum expulsione frigoris intensi, si præcessit, item cum eo, quòd non conservetur in illo subjecto, & demùm cum eo, quòd in illo non introducatur.

63. Dicimus ergo effectum formalem positivum, & primarium quantitatis esse *Impenetrabile*: quoniam omne, cujus effectus formalis in hoc sensu est *quantum*; est, cujus effectus formalis in hoc sensu est impenetrabile: per hoc enim definimus illud, definitum autem, & definitio sunt termini convertibiles. At effectus formalis positivus, & primarius quantitatis est *quantum*, sicut effectus formalis positivus, & primarius albedinis est *album*, nempè quia ejusmodi effectus est totum illud, sive complexum, quod resultat ex forma capace, & subjecto capace unitis modo proportionato: ergo. Effectus verò formalis negativus, & secundarius quantitatis est, quod, nec ipsa, nec ipsius partes, si aliquæ fuerint, sint in loco, in quo est alia quantitas; quia licet hoc sumptum in actu secundo consistat formaliter immediatè, partim in ubicatione, seu præsentia, partim in carentijs aliarum ubicationum; id tamen, quod suaptè natura determinat hanc chartam, & ipsius partes ad unas ubicationes, & carentias aliarum, est quantitas hujus chartæ, quamvis hæc determinatio possit aliundè quoque haberi, ut diximus paulò ante: non enim est novum, quòd idem effectus, quoad speciem possit haberi ex diversis titulis. Sic quamquam subjectum non esse summè frigi-

dum

dum consistat formaliter immediatè in carentia frigoris summi: hęcque carentia possit aliundè haberi, quàm ex summo calore, hoc non impedit, quod subjectum non esse summè frigidum, non sit etiam effectus formalis negativus, secundarius summi caloris.

64. Hinc si Deus miraculosè uniret Angelo quantitatem molis, sicut Angelis nequam, animabusque damnatis unit qualitatem, qua verè ardent, verè comburuntur igne corporeo. Angelus tunc, & pro tunc foret quantus ac impenetrabilis cum alia quantitate, cum rebusque existentibus cum alia quantitate (extrinsecè sanè, ac contra suam naturam,) quia licet non habeat naturalem capacitatem ad has denominationes, eo quia est Spiritus; attamen habet capacitatem obedientialem: quemadmodum licet non habeat capacitatem naturalem ut torreatur, ut comburatur, ut ardeat igne materiali, habet tamen capacitatem obedientialem, quam cùm non habeat lapis ad ratiocinandum, aut volendum, ideo nec vellet, nec ratiocinaretur, tametsi Deus illi uniret tuos discursus, aut volitiones; non tamen propterea foret, castigatè loquendo, *Corporeus*. Tum quia anima nostra dum est in hoc corpore verè est impenetrabilis cum saxo, cum hac charta, &c. verè item ac simpliciter torquetur igne, aut alijs instrumentis materialibus immediatè exercentibus suas vires supra corpus, & tamen non est corporea adhuc dum est in hoc corpore. Tum maximè quia, ut mox dicemus, quidditas corporis stat in eo, quòd res *ex sua natura* habeat intrinsecam unionem cum quantitate tanquam cum termino, sine quo naturaliter existere nequeat. At neque Angelo illi subjacenti quantitati, nec animabus nostris clausis in hoc corpore convenit hic conceptus, licèt conveniat extrinseca impenetrabilitas, & tortura dicta: ergo &c.

§. IV.

65. EX Doctrina data infertur solutio quæstiuncularum quinque. 1. *An quantitas distinguatur à substantia, seù à materia prima?* Respondetur affirmativè tum ob paritatem gravitatis, levitatis, caloris in igne, frigoris in aqua, & similium rerum, quas experimur in corporibus, & quæ distinguuntur realiter à substantijs, quibus insunt, à quarum classe non est, cur excipiamus quantitatem. Tum maximè propter vetustum argumentum, cui multæ pulchræ solutiones; solida verò nulla forsan datur; omne-

realiter separabile à substantia, realiter distinguitur ab illa, sed quantitas panis, & vini, & aquæ huic mixtæ in calice realiter separatur ab his substantijs; quoniam post horum consecrationem non perseverant hæ substantiæ, quippe est de fide transubstantiatio in corpus, & sanguinem Christi Domini; & tamen perseverat quantitas earumdem, siquidem omnia illa accidentia restant impenetrabilia sicut priùs cum digitis, & ore fidelium: ergo. Respondebis. 1. Restare impenetrabilia ratione divini decreti statuentis, ne penetrentur, ut mysterium Eucharisticum sit magis occultum. Contra: Non est necessarium istud novum miraculum ad occultandum mysterium satis ex se arcanum, quod præscindendo ab isto novo titulo vocat Tridentinum: *Mirabilem illam, & singularem conversionem totius substantiæ, &c.* Præterea iste recursus ad divinum decretum impediens penetrationem, excogitatus videtur ad tuendum positum sine speciali fundamento, & similiter dici poterat non perseverare ibi gravitatem, sed cadere illa accidentia ob divinum decretum de eo, quod non maneant pendula in aere. Et effectus naturales non oriri ex causis, quas videmus, sed ex divinis decretis. Non decet dicere omnia, quæ sine evidente falsitate dici possunt.

Trid. sess. 13. cap. 4. & Can. 2.

Can. illo 2

66. Respondebis 2. Manere impenetrabilia ratione præsentiæ quantitatis, quæ fuit. Sed contra. In primis si ibi deficit quantitas, certè ibi non datur præsentia ipsius. Nam quidquid non est in rebus, nullibi est præsens. Deinde, quòd prius ibi fuerit præsens quantitas, non facit, quòd tunc accidentia illa, seu illa moles sit impenetrabilis. Sicut quòd homo prius fuerit Sanctus, non facit, quòd Sanctus sit, quando peccat graviter. Quod priùs habuerit frigus non facit, quòd frigidus sit, quando comburitur, &c. Resp. 3. Manere impenetrabilia ratione novæ quantitatis de novo productæ. Prima enim utpotè identificata cum substantia panis anihilata fuit cum illa. Sed contra. Satis violentum, & sine speciali fundamento videtur hoc. Et idem poterat dici de gravitate, de albedine, de figura, alijsque accidentibus, nimirum illa omnia deficere, & nova alia produci per Deum similia prioribus. 2. Quia saltem habebimus jam non omnem quantitatem identificari cum substantia, nempè istam, quam de novo produci dicitis. Quamobrem rationabilius, & simplicius dicendum videtur cum Thomistis, contra Nominales, in Eucharestia perseverare eamdem quantitatem, quæ priùs erat cum illis substantijs, quæ convertuntur in Corpus, & Sanguinem Christi Domini, & hanc eamdem penetrari cum Corpore, & San-

Sanguine ipsius, quod corpus, cùm jam sit gloriosum, mirum non est, quòd cum dotibus incorruptibilitatis, & agilitatis fruatur dote subtilitatis, & penetrabilitatis. Item illam eamdem quantitatem perseverare, quando corruptis accidentibus illis, generantur de novo vermes, qui sunt utique impenetrabiles. Et illam eamdem quantitatem esse subjectum, in quo recipiuntur omnia Eucharistica accidentia, & demum illam, cùm suaptè natura deberet produci per eductionem, produci in instanti, in quo absolvitur forma consecrationis, per creationem, & sic conservatur; quandoquidem, nec habet pro subjecto, in quo recipiatur, Corpus Domini, nec aliud apparet proportionatum: creata verò de novo materia illa prima, ex qua fiunt vermes, in illa recipitur ea quantitas, quæ prius existebat per creationem. Unde si tunc deficeret, de repente deficeret per corruptionem. Si priùs quando erat Corpus Christi Domini sub eis accidentibus, deficeret per anihilationem, sed de his fusiùs, quando probemus existentiam qualitatum, aliorumque accidentium distinctorum à substantia: nempè in Physica speculativa Disp. 3.

67. Quæstio 2. *An individuatio, hoc est distinctio purè numerica individuorum sumatur à quantitate*, sive à materia affecta per quantitatem. Semel & iterum, diximus unam quamque rem individuam identificari cum sua differentia individuali, & per semetipsam distingui ab omni eo, à quo distinguitur: cùmque differentia individualis aliorum individuorum (distinctorum utique ab ipsis individuis quantitatibus,) sit distincta ab his: palam fit, quòd licèt distinctio intrinseca, & coram Deo individuorum, quæ sint ipsæ quantitates, consistat in his eisdem quantitatibus, distinctio verò intrinseca coram Deo aliorum individuorum, de quibus solis loquimur modò, non consistet in quantitate.

68. Distinctionem autem sensibilem, & quoad nos, non quidem *speculativam*, qua novimus, v.g. Angelum *A.* non esse Angelum *B.*; sed practicam, ita ut clarè discernamus unum individuum ab altero, pendere diximus à quantitate saltem plerumque; quia illa stat formaliter immediatè in diversitate accidentium sensibilium, & notarum externarum, quas deprehendimus in uno, & in altero individuo, quæ externa, sensibiliaque accidentia distincta, si non adsint, nequibimus esse practicè certi de eo, quod sint individua distincta, ut contingit, quando loco unius pomi clam ponitur aliud prorsus simile. Sed hæ notæ externæ, sive acciden-

tia,

tia, utpotè materialia pendent à quantitate: ergo hæc distinctio individuorum stat formaliter in aliquo pendente à quantitate: ergo, ipsa pendet à quantitate, sive à materia affecta per quantitatem.

69. Objicies. Vel loquimur de illo, à quo pendet ob intimam connexionem cum illo distinctio individualis, vel de illo, in quo illa stat formaliter immediatè. Si 1. Tam connectitur cum quantitate, pendetque ab illa distinctio intrinseca coram Deo, quàm distinctio extrinseca, & coram hominibus. Sicut enim accidentia hujus chartæ non possunt sine miraculo separari ab omni quantitate; ita neque differentiæ individualis Petri, & Pauli. Si secundum; tam non consistit formaliter immediatè in quantitate distinctio extrinseca, & quoad nos, quàm distinctio intrinseca, & coram Deo, quia illa stat formaliter in his externis accidentibus: v.g. diversi coloris, diversæ figuræ, diversæ præsentiæ, & similium, quæ omnia distinguuntur à quantitate: ergo immeritò pro re præsenti recurrimus ad illam quasi reflexam distinctionem inter distinctionem intrinsecam coram Deo, & distinctionem extrinsecam coram nobis, si quidem æquè est una, & altera pendens, & independens à quantitate.

70. Negamus hanc consequentiam ob duas disparitates. 1. Quia licet multæ differentiæ individuales, nimirum rerum corporearum, intimè connectantur cum quantitate: sed non omnes, nimirum differentiæ individuales rerum spiritualium, v.g. Angelorum, animarum rationalium, intellectuum, voluntatum, cogitationum, amorum, odiorum &c. cùm tamen omnia penitus accidentia externè sensibilia, quibus discernimus unum individuum practicè ab altero, pendeant à quantitate per intimam connexionem cum illa; quia omnia penitus accidentia illa sunt corporea, & materialia. 2. Quia interdum ea distinctio individualis sensibilis, & quoad nos stat formaliter immediatè in sola quantitate diversa præscindendo à diversitate aliorum accidentium. Nam pone duo individua prorsus similia in alijs prorsus accidentibus externis, & dumtaxat dissimilia in quantitate, quatenus unius quantitatem, præscindendo à præsentia, forma, & figura, aliundè deprehendimus esse longè majorem, aut longè minorem. Certè id nobis sufficeret ad discernendum illa esse invicem distincta. Distinctio autem intrinseca individuorum distinctorum ab ipsis quantitatibus individuis nunquam stat formaliter immediatè, nisi in ipsis differentijs individualibus: ergo quoad rem præsentem est disparitas inter distinctionem indi-

vidua-

vidualem intrinsecam, & extrinsecam : ergo jure distinximus inter unam, & alteram.

71. Objicies 2. Individua ejusdem speciei non possunt distingui essentialiter, quia cùm habeant eamdem definitionem, habent eamdem essentiam: ergo solum possunt distingui materialiter; sed distinctio materialis pendet à materia: ergo ab hac pendet distinctio, qua distinguuntur duo individua. Distinguo antecedens, non possunt distingui essentialiter physicè; nego: (quia physicè ex parte rerum Judas non est S. Petrus, unde essentia individua Judæ non est individua essentia Petri) essentialiter logicè; concedo, & distinguo primum consequens, solum distinguuntur materialiter logicè concedo: quia cùm definiantur per eamdem definitionem, ac sint ejusdem speciei, non distinguuntur in consideratione logica : materialiter physicè; quatenus distinguantur per illud, quod Physici vocant materiam; nego consequentiam ob rationem nostræ conclusionis, nimirum unamquamque rem ex vi solius suæ essentiæ habere formaliter immediatè identificari cum eo, cum quo identificatur, & distingui coram Deo, ab eo, à quo distinguitur: & distinguo minorem; Distinctio materialis physica pendet à materia; concedo: logica; nego, & similiter ad reliqua. Committitur in hoc argumento transitus ex materia strictè tali, nempè quam Physici vocant materiam primam, & de qua procedit præsens disputatio, ad materiam metaphoricè, & impropriè talem, nempè prout contraponitur speciei. Hic autem transitus non licet, quoniam in rebus purè spiritualibus non habet locum materia prima Physicorum, & habet locum materia in sensu Logicorum.

72. Quæstio tertia. *An quantitas sit modus?* Resp. negativè, sicut neque gravitas, neque levitas, neque albedo sunt modi in sensu philosophico, licèt in vulgari modo loquendi possint vocari modi, quibus sunt res, ut etiam sanitas, morbus, honor, dedecus, & similia solent vulgo vocari modi, quibus se habent personæ: Probatur 1. Ratione Thomistarum contra Nominales: Nil realiter separabile à substantia, est in sensu philosophico modus illius, quia omnis modus est essentialiter connexus cum re, cujus est modus, v.g. unio Physica cum extremis, quæ unit, præsentia corporis cum ipso corpore &c. At quantitas substantiæ panis, & vini est realiter separabilis ab eis substantijs, ut argumentabamur nuper ex Eucharistia : ergo &c.

73. 2. Modus in sensu philosophico est illud, quod est absolutum,

tum, actuale, formale; & immediatum exercitium subeundi aliquam denominationem ex eis, quæ ex genere suo non identificantur adæquatè cum rebus denominatis, ut denominatio *identificati realiter*, ex genere suo identificatur cum extremis, quæ identificantur: & denominatio *distinctorum realiter*, ex genere suo identificatur cum ipsis rebus, quæ realiter distinguuntur; ergo quidquid non est id generis, non est modus in sensu philosophico. At quantitas molis non est exercitium absolutum, actuale, formale, & immediatum subeundi illius speciei denominationem: quia non est actuale exercitium subeundi denominationem *quanti*, *Impenetrabilis*; sed forma constituens hanc denominationem: exercitium verò istud stat in unione quantitatis cum subjecto, quod denominatur quantum, sicut albedo non est actuale exercitium subeundi denominationem *Albi*, sed forma constitutiva hujus denominationis; exercitium autem illud est actualis unio albedinis cum subjecto, quæ unio distinguitur ab ipsa albedine: ergo. Quod si dixeris quantitatem esse ipsam unionem sui cum substantia, eo quòd non sint multiplicandæ uniones sine necessitate. In primis videtur res ad libitum dicta. Deinde idem poterit dicere alius de hac albedine, de calore, qui est in ipso igne, & de plerisque alijs formis accidentalibus, defendendo illas esse entitates modales, quia per se formaliter immediatè uniuntur subjectis, eo quòd non sint multiplicandæ entitates sine necessitate. Præterea, quia de ratione unionis physicæ est, quòd sit vinculum nectens inter se *duo alia* extrema, ut contingit in omnibus alijs, quæ certò sunt uniones physicæ: quæ autem sunt illa duo alia extrema, quæ inter se unit quantitas? ergo dicere, illam esse unionem sui ipsius cum substantia, videtur incongruum. Denique, quia ratione illa sumpta ex Eucharistia constat, quantitatem non esse unionem sui ipsius cum substantia, siquidem hac deficiente illa perseverat.

74. Hinc habes quòd quamquam res significatæ per multa adverbia, soleant vocari *modi*, v.g. *velociter*, qui videtur modus currendi, *sapienter*, qui videtur modus ratiocinandi, *sanctè*, qui videtur modus vivendi &c. Ast non sunt modi in sensu philosophico, quia sanctitas v. g. sive sumatur pro gratia habituali, sive pro operationibus rationi consentaneis, certè non est entitas modalis in sensu philosophico; sed absoluta. Sunt igitur modi tum in communi loquendi modo; tum in sensu logico, quatenus significant speciem alicujus generis, de quo est sermo. Cursus enim in genere potest esse velox, vel tardus. Illud *velociter* significat speciem illam primam.

miam. Operatio, aut modus vivendi potest esse probus, aut improbus. Illud *sanctè* significat primam illam speciem: & in hoc sensu rationale etiam, & reliquæ differentiæ specificæ possunt vocari *modi*, seu *modificationes* prædicati generici. Sed fugere ad hoc in re præsenti, quæ non est logica, sed physica, est mera fuga, & extra casum præsentem.

75. Quæstio quarta. *An homo sine quantitate possit se localiter movere?* Resp. negativè, licet enim posset se movere ab intrinseco motu vitali sentiendi, crescendi substantialiter, cognoscendi, & amandi, supposito miraculo, quòd sine quantitate adhuc viveret. Item licet posset moveri localiter etiam, sed ab alio. Item licet à sua intrinseca gravitate posset moveri localiter deorsum, & subito moveretur: & demum licet adhuc retineret virtutem loco motivam progressivè, radicalem, & remotam, utpotè secum identificatam; non tamen virtutem movendi se ipsum progressivè localiter proximam, & expeditam. 1. Quia illico rueret in terram, & tota compago corporis dissolveretur: eatenus quippè homo stat, quatenus vel pedes, vel tibiæ resistentes penetrationi partium corporis superiorum, impediunt earumdem casum: vel quatenus vitalis vigor utens nervis, tanquam instrumentis retinet sublimem corporis molem: ergo quoties ambo hæc deficerent, homo illico rueret in terram. At quoties privaretur omni quantitate hæc duo deficerent: quoniam pedes, & tibiæ non resisterent penetrationi partium superiorum sua gravitate (quæ distincta est à quantitate) ruentium. Neque vitalis vigor posset nervorum usu retinere sublime corpus, quia, ut hoc faciat necesse est, quòd alicubi figat vestigium (ut constat experientia, quando vestigium fallit, & pedes labuntur) nullibi autem posset figere vestigium, quia hæc fixatio consistit in eo, quod terra, vel corpus aliud resistens penetrationi cum pedibus, vel alia parte humani corporis, eam firmet: quod non posset contingere tunc, siquidem terra, v.g. statim admitteret intra suum locum illam partem corporis, utpotè non habentem ullam impenetrabilitatem, sive quantitatem: ergo &c.

76. Et hinc probatur. 2. Motus progressivus localis corporum, non aliter fit, quàm imprimendo impulsum in una parte loci, & sic transeundo in alteram; quamvis enim spiritus specie apparentes corporali non sic soleant moveri progressivè, nempè dimotis, & transpositis pedibus, sed motu continuo, & æquali, quod non latuit eum, qui dixit, *& vera incessu patuit Dea*. Item quamvis corpora *Virg. 1. Æneid.*

dum moventur sursum per suam levitatem, aut deorsum per suam gravitatem non imprimant hunc impulsum. Nec quando per alienum impulsum moventur progressivè. Cæterùm quando ipsa se movent progressivè non aliter id faciunt, quàm imprimendo impulsum, sic incedunt homines, & terrestria animalia per terram; sic volant aves imprimendo impulsum in aëre, sic natant pisces, imprimendo impulsum in aqua; & quando impulsum hunc imprimere non valent, nec moveri progressivè possunt, & hac de causa nequit homo incedere per aërem, quia hic statim cedit ponderi, & impulsum sufficientem pati non potest. Tunc sic: ergo quoties homo non posset imprimere hunc impulsum in terra, vel in aqua, vel in aere, nec posset moveri progressivè à se, nec posset natare, nec posset volare. At quoties careret quantitate nullum impulsum ex his posset imprimere, quia illud aliud corpus minimè resisteret, sed intra proprium locum admitteret corpus humanum, quippè quod non haberet ullam quantitatem: & resistentia terræ, aeris, & aquæ solùm est contra aliam quantitatem, & contra illa quæ habent aliam quantitatem: ergo &c.

77. Hinc homo ille non posset equitare, quia illico penetraretur cum corpore equino; neque navigare, quia illico penetraretur, si ponderi permitteretur suo cum fundo navis, & cum aqua. Neque remigare, quia neque pedibus, neque manibus posset imprimere impulsum in trireme, neque suspendi, aut decapitari, quia subito cum ipso penetraretur gladius, & funes; neque fuste, gladio, globo, aut alio simili tundi, quia hęc instrumenta subito penetrarentur cum illo corpore: ergo non invenirent in eo resistentiam: ergo plagam non inferrent. Posset tamen torreri, ac comburi, si miraculosè perseverarent aliæ qualitates distinctæ à quantitate, quia ignis, & similia agentia non indigent resistentia impenetrabilitatis passi ad operandum; ergo quamvis in illo corpore non esset ulla quantitas, posset torreri, & comburi: similiter si non esset quantitas non audiretur ullus sonus, fragor, aut sibilus, quia hæc omnia indigent collisione unorum corporum cum alijs. Talis autem collisio non daretur, quia nullum resisteret alij, sed statim cum illo penetraretur si accederet ad proprium locum. Hinc 2. quantitas passi est immediatè, ac directè prærequisita ad multas operationes agentis; sed non ad omnes, nisi tantùm mediatè, ac indirectè, quatenus est terminus naturalis connexionis aliarum qualitatum, quas agens prærequirit in passo.

78. Quæ-

78. Quæstio quinta. An corpus sine quantitate redigeretur ad punctum? cum enim quantitas sit radix, & origo extensionis, illa deficiente deficeret hæc; quoniam ablato priore aufertur posterius. Respondeo. Aliud est quod illud corpus protinus redigeretur ad punctum. Aliud quod redigi posset. Hoc secundum est verum ob istam rationem, partes namque illius corporis non obstarent sibi invicem, quoad existentiam in eodem puncto loci: ergo quatenus est ex parte ipsarum possent coire in eodem puncto omnes. Illud primum est falsum, quia cùm extensio, idest quod unaquæque pars occupet diversam partem loci, stet formaliter immediatè in præsentijs ipsis, & hæ possint perseverare deficiente quantitate, quamvìs habeantur ex illius determinatione, sicut calor, & multa alia effecta possunt durare etiam post defectum suarum causarum, cum quibus non connectuntur essentialiter: idcircò necesse non est, quòd deficiente quantitate, protinus deficiant illæ præsentiæ, & partes omnes illius corporis illico ad unum, & idem punctum contrahantur: ergo possent perseverare cum eadem extensione, quam prius habebant, donec per aliquam causam extrinsecam propellerentur ad idem punctum: quapropter si Deus de repente adimeret homini omnem quantitatem, ille posset perseverare cum eadem figura, (non tamen stando) quam antea habebat. Item cum eadem longitudine, & latitudine; non tamen profunditate: quia partes superiores protinus penetrarentur cum inferioribus, ruentes pondere suo naturali. At ubi primum ab alio moveretur, unæ partes penetrarentur cum alteris, unione rescissa per naturalem gravitatem, & corpus careret figura priore.

§. V.

79. JAm quod attinet ad species quantitatis strictè talis, idest impenetrabilitatis quoad locum, quatuor vulgò numerantur species illius. Una est *indivisibilis* juxta compositionem continui, quam in Physica dant multi. Indivisibilia enim puncta, ajunt, quantitatis hujus chartæ verè sunt impenetrabilia cum alijs punctis indivisibilibus alìus quantitatis. Altera est *divisibilis*, ut quantitas tota hujus chartæ. Hæc est duplex: una est quantitas *continua*, nempè cujus partes actu sunt unitæ, ut unitæ sunt partes hujus chartæ, quæ idcircò habet quantitatem continuam. Altera vocatur quantitas *discreta*, scilicet cujus partes non sunt actu unitæ, quamvìs sint

ſibi contiguæ quoad locum, ut eſſet quantitas hujus ejuſdem chartæ, ſi poſtquam divideretur in varias particulas, hæ poſtea ponerentur unæ juxta alias.

80. Hæ quatuor ſpecies communiores videntur. Aliæ non ità. Nam licet partes temporis, quippè quæ ſunt eſſentialiter ſucceſſivæ, non poſſint penetrari in eodem puncto temporis, poſſunt tamen in eodem puncto loci, ut actu penetrantur durationes materiæ primæ, atque animæ rationalis hominis ejuſdem, quæ durationes ſunt tempus intrinſecum: ergo non ſunt impenetrabiles impenetrabilitate propria quantitatis molis, de qua ſola agimus nunc. Rurſus partes motus firmamenti, qui motus vocatur tempus *extrinſecum*, non poſſunt ſanè penetrari in eodem loco; ſed hoc non provenit ex intrinſeca reſiſtentia, qua una obſtaret ingreſſui alterius: ſed ex eo quod partes illæ motus trahunt ſecùm eſſentialiter diverſas ſucceſſivas præſentias rei, quæ movetur tranſeundo de uno loco in alium. Hæ autem præſentiæ, utpotè eſſentialiter affixæ locis diverſis, vel realibus, vel poſſibilibus tantùm (quæ vocantur ſpatium imaginarium,) nequeunt conjungi in eodem loco: ergo neque illæ partes motus ſunt ſtrictè quantitas molis: ergo neque tempus intrinſecum, neque extrinſecum ſunt quantitas molis: Et quidem Angelus eſt capax utriuſque temporis, quin ſit capax quantitatis molis.

81. Locus item formaliter ut talis, ideſt attenta ſola ratione loci, ac præſcindendo ab eo, quod ſit ſuperficies, aut præſentia ipſius quantitatis, non eſt propriè quantitas molis. Quoniam locus *intrinſecus*, ſive ubi, ſive ubicatio nil aliud eſt ex parte rerum quàm præſentia, qua fungitur quælibet res exiſtens. At præſentia ex ratione præſentiæ non habet eſſe quantitatem molis, tum quia Angelus, & anima rationalis habent præſentiam, & non habent hanc quantitatem: tum quia impotentia coeundi in eodem loco non provenit ex intrinſeca reſiſtentia unius contra ingreſſum alterius, ſed ex eo, quòd unaquæque ſit eſſentialiter affixa diverſo loco, ut nuper dicebamus, tum quia impotentia, ut duæ res habeant præſentiam in eodem loco, non provenit formaliter immediatè ex ipſis præſentijs, ſed ex diverſis quantitatibus molis, quas ſupponuntur habere illæ res: ergo &c.

82. Locus autem *extrinſecus* eſt ultima illa ſuperficies, qua unum corpus circumdat rem aliam adæquatè, vel ſaltem inadæquatè, ut vaſis concavitas circumdat aquam, quæ hac de cauſa

dicitur

dicitur eſſe in eo loco. Hujus ſuperficiei ratio non poſtulat eſſe impenetrabilem, (tametſi de facto impenetrabilis ſit, quia de facto omne corpus habet quantitatem, & ſuperficies eſt ultima pars illius corporis verſus latus illud,) nam etiamſi Deus detraheret quantitatem molis ab illo vaſe, & illud conſervaret miraculosè cum illa eadem figura concava, ſine penetratione cum aqua, poterat continere hanc: ergo eſſet locus extrinſecus hujus: ergo locus extrinſecus præcisè ut talis non poſcit impenetrabilitatem intrinſecam: ergo non eſt quantitas molis. Et multò minùs locus extrinſecus, ſeù ſpatium imaginarium, quia hoc nil aliud eſt, quàm alia, & alia, & alia corpora, quæ ſunt poſſibilia ultra ſupremum Cælorum, illud undique complectentia, ſicut illud complectitur nos. Quæ corpora, cùm non ſint in rebus, neque ſint eſſentialiter quanta, non ſunt ex ſe impenetrabilia, ſed poſſunt eſſe, & poſſunt non eſſe.

83. Denique numerus non ſemper eſt quantitas molis. Nam certè in Deo datur numerus Perſonarum, ſiquidem ſunt tres Perſonæ Divinæ. Item datur numerus Angelorum. Et tamen neque in Deo, neque in Angelis datur quantitas molis: ergo non omnis numerus eſt quantitas: ergo probabiliores ſpecies hujus ſunt duntaxat illæ quatuor initio explicatæ. Tempus autem, locus, & numerus non ſunt ita certæ ſpecies quantitatis, quamvis ad ſpeciem aliam quantitatis reduci poſſint ut ſalvetur Philoſophi authoritas recenſentis illas inter ſpecies quantitatis, ſed nos loquimur in præſenti de ſola quantitate molis.

CAPUT TERTIUM.

Quid ſint Corpus, & Spiritus.

84.
Djungamus hæc, quia reſolvenda ſunt per principia proximè data. Duobus modis intelligi poteſt aliquid eſſe *Corporeum*. 1. Formalitèr, primariè, ratione ſui, & ratione cujus cætera, quę dicuntur, & verè ſunt corpora, corpora ſunt. Talem putamus ſolam quantitatem. 2. Reductivè, ſecundariè, ac ratione alterius, non quia non ſint verè intrinſecè in ſe ipſis corpora, ſeù corporea; ſed quia ratio, ob quam ſunt intrinſecè corpora, eſt, quia intrinſecè dicunt ſpecialem aliquem ordinem mox explican-

dum

dum ad aliud v. g. ad quantitatem molis, ideſt ad quantitatem impenetrabilitatis.

85. Corpus itaque prout ambo hæc complectitur videtur ſic definiendum, *Ens proximè ratione ſui formaliter impenetrabile, vel adeo intrinſecè connexum cum illo tanquam cum termino intrinſeco unionis immediatè, aut mediatè, ut ſine miraculo non poſſit ſeparatum eſſe ab illo.* Ne mireris pluralitatem, aut diſiunctionem vocum. Tum quia non ſuppetunt voces ita præciſæ, ac caſtigatæ ſicut ſunt illæ, quibus vulgo definimus hominem. Tum quia ſi per duo ſola verba daretur definitio modo aliàs ſolito, ebullirent dubiola, & captiunculæ plus ſolito. Spiritus è contrario eſt *Ens, quod neque formaliter ratione ſui eſt impenetrabile, neque ita connectitur cum alio tanquam cum termino intrinſeco unionis, ut nequeat ſeparari ab illo ſine miraculo.* Probantur ambæ definitiones. Definitio corporis explicans, quod protinus apprehendimus, quando corpus audimus, & quod omni, ac ſoli corpori convenit. Item definitio ſpiritus explicans, quod apprehendimus ſimul, ac ſpiritum audimus, quodque convenit omni, & ſoli ſpiritui. Hujuſmodi, inquam, definitiones ſufficientes ſunt. At tales ſunt hæ duæ.

86. Nam in primis ſtatim ac audimus *Corpus*, apprehendimus molem quamdam, ſeu vaſtitatem, (tametſi ſit parvula valde quoad oculos,) per ſe ex natura ſua obſiſtens, vel proximè, vel ſaltem radicaliter, ac remotè, ne aliud corpus ingrediatur proprium locum, quod obſtaculum, ſive reſiſtentia eſt impenetrabilitas illa quam explicuimus per totum caput antecedens, quæ tota explicatio huc revocanda eſt, & hùc tota repetenda. Et ex hac impenetrabilitate naſcuntur cæteræ proprietates corporis, ut corporis, ut ibi probavimus. Similiter ubi primum audimus *Spiritum*, apprehendimus rem quamdam tenuiſſimam, ac ſubtiliſſimam ſe ſe potentem inſinuare, ac penetrare cum alijs, & hac de cauſa ſubtiliſſimus arteriarum ſanguis, licèt verè ſit corporeus, licentia vulgari dicitur *Spiritus*, nempè ob ſuam ſubtilitatem, ac quaſi penetrabilitatem. Item quia ventus inter omnes res corporeas eſt ſubtiliſſimus, idcirco quamvis verè coram Deo ſit corporeus, ab ipſo Deo ſolet vocari in ſcripturis ſpiritus. Item quia Apoſtoli viderunt Chriſtum Dominum poſt reſurrectionem, *cum fores eſſent clauſæ*, ingreſſum fuiſſe, *exiſtimabant ſe ſpiritum videre*, ad quam ſiniſtram imaginationem arcendam uſus fuit Dominus illis verbis: *Palpate, & videte, quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet.* Non quia quidditas,

Joann. 20

Luc. 24.

tas, & definitio spiritus stet in palpatus, & visionis capacitate; quia indivisibile punctum quantitatis, saltem unitivum, quidquid sit de alijs, non est spiritus: & tamen incapax est utriusque humanitùs faciendi. Non item in carentia carnis, & ossium, quia hæc charta utroque caret, & non est spiritus; sed quia illa erant signa sufficienter indicantia modo inter homines solito, quidquid sit de scholasticis speculationibus, quas tunc non curabant Apostoli, esse corpus humanum illud, quod tunc videbatur, & consequenter non esse spiritum. Videtur ergo certum, penetrabilitatem, ac impenetrabilitatem esse id, quod primariè apprehendimus respectivè in spiritu, & corpore.

87. Deinde prima definitio convenit omni, & soli Corpori; secunda omni, & soli Spiritui. Probatur & simul explicantur ambæ. Omne corpus hactenus notum reducitur ad unam ex his novem speciebus. Nam vel est 1. *Quantitas* ipsa molis (de qua jam diximus esse, & quomodo esse impenetrabilem,) vel est 2. *Materia prima* de facto existens, *& hæc* licet non sit formaliter ratione sui proximè impenetrabilis; est tamen radicaliter, & remotè non utcumque, sed ratione talis connexionis cum quantitate ut termino intrinseco unionis, ut sine miraculo non possit orbari omni quantitate, aut assigna agens naturale creatum, quod possit hanc separationem facere: Vel est 3. *Forma substantialis materialis*, ut ignis, aquæ &c. aut anima brutorum. Et hæ omnes tam intimè sunt connexæ cum quantitate, tanquam cum termino intrinseco unionis physicæ, immediatæ, aut mediatæ, ut sine miraculo non possint existere absque omni quantitate, aut assigna agens naturale creatum, quod possit hoc facere, omnes quippè hæ formæ habent per se ab intrinseco hoc saltem, *uniri immediatè* illi materiæ primæ, quæ habet per se ab intrinseco immediatè quantitati uniri. Et quamquam non omne physicè connexum cum fundamento physicè connexo cum termino, sit physicè connexum cum hoc, *quando aliundè est huic metaphysicè repugnans*, ut metaphysicè repugnat calori efficax decretum divinum conservandi sine calore ignem physicè connexum cum illo. Cætèrum quando non aliunde constat de hac metaphysica repugnantia, omne physicè connexum connexione naturaliter inviolabili cum unione immediata ad aliquid physicè connexum simili connexione cum unione immediata ad quantitatem v. g. physicè connexum est cum unione mediata sui ipsius ad quantitatem connexione absolutè inviolabili, sive ex una parte, sive

ex

ex altera. At omnes animæ, seu formæ aliæ materiales connexione naturaliter inviolabili sunt connexæ cum unione immediata ad materiam primam, quæ simili connexione est connexa cum unione immediata ad quantitatem, & ex alia parte formæ prædictæ non repugnant metaphysicè quantitati: ergo omnes illæ sunt connexæ connexione absolutè inviolabili naturaliter cum unione mediata sui ipsarum ad quantitatem, sive inviolabilitas stet in una parte, sive in altera.

88. Diximus quippè disp. de rerum connexione, & oppositione, quod huic rei potest videri oppositum, nempè rem connexam physicè cum fundamento connexionis tantum physicæ non connecti per se præcisè cum termino. Est verum. Nam modò materia prima ornetur forma substantiali perindè se habet, sive illa ornetur producta per creationem, sive per eductionem. Hoc autem non tollit, quod materia prima cum ultima dispositione ad formam ignis, v. g. in tali statu sit, ut absolutè, ac simpliciter nequeat existere sine miraculo deficiente eductione illius formæ, sive hoc miraculum consistat in violentia illata ipsi materiæ primæ, sive potius in violentia illata formæ ignis, quæ utpotè corruptibilis exigit produci per eductionem, & non per creationem sicut producitur anima rationalis. Hoc idem sufficit corporeitati. Nam eo ipso, quòd res talis sit naturæ, ut absolutè, ac simpliciter nequeat existere absque miraculo, si privetur unione sui mediata, vel immediata ad quantitatem, res illa est intrinsecè materialis, ac corporea, quoniam hæc impotentia in nullam rem spiritualem cadit, ut exponimus.

89. Redeamus ad inceptam divisionem. Vel est. 4. Præsentia, productio, unio physica, operatio, aut quivis alius modus physicus materiæ, aut formæ dictæ: & omnia hæc sunt verè materialia, & corporea, quia suaptè natura habent connexionem dictam cum quantitate, tanquam cum termino intrinseco unionis, saltem mediatæ: quandoquidem connectuntur cum materia, aut forma ipsis, quæ suaptè natura habent uniri cum quantitate, itaut absque miraculo non possint carere illa: Vel 5. Est unio animæ rationalis cum corpore, aut hypostatica unio Verbi cum sacrosancto Corpore Christi Domini: & ambæ sunt materiales, & corporeæ, quia ambæ suaptè natura habent connexionem dictam cum materia prima habente connexionem dictam cum quantitate. Unde habes de facto existentem substantiam corpoream, licèt incompletam, intrinsecè supernaturalem videlicet hyposthaticam illam unionem. Vel 6.

Sunt

Sunt vitales operationes materiales animæ rationalis unitæ corpori, quales sunt visio, auditio, ambulatio, & omnes aliæ sensationes externæ. Item nutritio, idest productio unionis substantiæ alimenti cum præhabita materia prima, & cum ipsa anima. Item sensationes internæ, v.g. potentiæ imaginativæ, potentiæ appetitivæ. Omnia hæc verè, & simpliciter sunt corporea, & materialia (non verò sensationes internæ, quæ oriuntur ex intellectu, aut voluntate, de quibus postea) quia omnia hæc connexione dicta copulantur cum materia prima, jam in una parte corporis, jam in alia, ubi scilicet exercentur ab anima illæ functiones. Et materiâ primâ, sive quæ est in oculis, sive quæ est in corde, ubi exercentur appetitus, & timores materiales; sive quæ est in cerebro, ubi exercentur materiales apprehensiones, sive imaginationes; omnes, inquam, hæ partes corporis, seu materiæ primæ habent connexionem dictam cum quantitate.

90. Vel 7. Sunt habitus, sive facilitates, non quidem merè negativæ consistentes in carentia difficultatum; sed positivæ, quæ etiam solent inclinare hanc, vel illam partem corporis ad talem, vel talem operationem, & hinc indirectè inclinare animam ipsam, v.g. habitus loquendi, qui insidet linguæ, & hanc pronam reddit ad motum illum, quo formantur verba: habitus currendi, qui tibiarum nervis insidere solet, & eos instigare ad velocitatem: habitus prosequendi horrore cadavera, aut voluptate objecta alia, qui insidere solent parti cerebri, ubi est phantasia; omnes hæ qualitates, seu habitus (secus illi, qui sunt intellectûs, aut voluntatis, & multò minus characteres Baptismi, Confirmationis, & Ordinis, quia hi in sola anima recipiuntur) sunt materiales, & corporei, quia omnes, ut consideranti eos constabit, suaptè natura recipiuntur, & uniuntur illi, vel illis partibus corporis, quas faciles reddunt ad talem, vel talem operationem, & illa, vel illæ partes corporis non possunt absque miraculo carere omni quantitate.

91. Vel 8. Est corpus completum, sive viventis rationalis, ut homo, sive viventis sensitivi dumtaxat, ut sunt bruta, sive viventis tantum nutritivi, ut sunt herbæ, ac arbores; sive corpus completum rei non viventis, ut est saxum, hæc charta &c. & omnia hęc sunt materialia, & corporea, quia omnia hæc intrinsecè, ac essentialiter constant materia prima: & hæc ita ex natura sua unitur intrinsecè cum quantitate, ut nequeat carere illa sine miraculo: & hinc apparet ratio, cur homo cum ęquè constet essentialiter spiritu, ac

corpore, potius sit corporeus, materialis, & impenetrabilis cum saxo, v.g. quàm spiritualis, atque penetrabilis. Item cur potius sit intellectivus ex titulo fruendi anima rationali, quàm irrationalis, licèt essentialiter constet corpore, quod profectò incapax est ratiocinandi, & cùm constet materia, & forma rationali, quæ duæ sunt ingenerabiles, incorruptibiles, & productæ per strictam creationem: & constet item unione ambarum, quæ unio producitur per generationem, & est corruptibilis; nihilominus homo ipse producatur per generationem, & non per creationem, sit corruptibilis, non verò immortalis, & incorruptibilis.

92. Ad assignandum has, & similes disparitates, oportet involare in quidditates ipsas, & definitiones rerum, atque ex illis eruere rationem disparitatis petitæ. Juxta præsentes definitiones, quas damus corporis, atque spiritus, rem esse corpoream, materialem, & impenetrabilem, stat formaliter in eo, quòd vel sit quantitas, vel talem habeat connexionem cum illa, tanquam cum termino intrinseco unionis immediatæ, aut mediatæ, ut sine miraculo non possit absolutè existere sine illa. Esse verò spiritum, & consequenter penetrabilem stat in eo, quòd intrinsecè habeat, nec esse quantitatem, neque habere talem connexionem cum quantitate: ergo eo ipso, quòd res habeat illud primum, & non habeat hoc secundum, quibuslibet aliis non obstantibus, erit corporea, materialis, & impenetrabilis, & non erit spiritualis, aut penetrabilis. Nam ubicumque verificatur definitio, verificatur definitum, & ubicumque non verificatur illa, non verificatur hoc.

93. At quamvis homo æquè constet corpore, ac spiritu: imò propter hoc ipsum, & ex ipsis terminis verificatur de ipso, quòd talem habeat connexionem cum quantitate, tanquam cum termino intrinseco unionis mediatæ, aut immediatæ, ut sine miraculo non possit carere illa: & non verificatur esse talem, ut intrinsecè habeat non habere illam connexionem, ut patet: ergo quamvis æquè constet corpore, ac spiritu; imò propter hoc ipsum, & ex ipsis terminis potius debet esse corporeus, materialis, & impenetrabilis, quàm spiritualis, & penetrabilis. Et reflexa ratio est: quando pervenitur ad quidditates rerum, non est ultra progrediendum; nam imminet periculum coincidendi cum eo, qui sic argueret. Cùm homo, & equus ęquè sint ens, ęquè sint substantia, ęquè sint corpus, ęquè sint vivens, ęquè sint animal (conveniunt enim univocè sub his omnibus conceptibus) cur potius homo, quam equus est rationalis?

lis? quia non obstantibus istis omnibus æquitatibus, de homine potius, quàm de equo verificatur definitio rationalitatis. Et cur potius de uno, quàm de altero verificatur? quia hæc est essentia amborum. Et cur hæc essentia amborum? Non debet dari responsum rei, quæ non debet quæri. Similiter solvenda sunt illa altera duo, nempè ex definitione rationalitatis, ac irrationalitatis: item creationis, & eductionis, corruptibilitatis, ac incorruptibilitatis. Sed his supersedemus, quia ad Physicam spectant.

94. Vel denique est corpus incompletum: & hoc, vel *inorganicum*, v. g. sola materia prima, cui convenire definitionem à nobis datam jam ostendimus. Vel est corpus incompletum, *organicum* tamen, idest distributum in talia, & talia membra, distinctum talibus, ac talibus partibus habentibus tales, & tales figuras, tales, & tales distantias, & indistantias inter se, v. g. corpus humanum si Deus conservaret illud sine ulla forma, vel cum forma embrionis, vel cum forma corporeitatis, quam satis probabiliter defendunt Scotistæ. Si, inquam, hujusmodi sit corpus, huic etiam convenit definitio supra data, nam intrinsecè constituitur per materiam primam, quæ modo sæpè dicto connectitur cum quantitate: ergo definitio corporis, quam dedimus, si discurramus per omnia illa, quæ certò sunt corporea, & materialia omnibus illis convenit.

§. II.

95. DEinde solis corporibus, quia nulli convenit spiritui (omne autem ens, aut est corporeum, aut spirituale, quia non datur medium. Omne quippe ens, aut habet intrinsecè illam sępè dictam connexionem cum quantitate; aut non habet intrinsecè illam. Si primum, est corporeum juxta definitionem corporis; si secundum, est spirituale juxta definitionem spiritus.) Probatur, & simul ostenditur, illam definitionem spiritus convenire omni spiritui, & nulli corpori. Omnis spiritus hactenus notus vel est primò Deus, aut Angeli; & certè neque Deus, neque Angeli habent intrinsecè talem connexionem cum quantitate, tanquam cum termino intrinseco unionis immediatæ, aut mediatæ, ut sine miraculo non possint illa carere: tametsi enim Deus, & Angeli olim apparuerint sub specie corporea, & quantitativa, id factum fuit ex dispensatione, atque ut viderentur oculis carneis, non in substantia propria, quia sic *Deum nemo vidit unquam*, ocnlis nimirum corporeis, *Joan. 1.*

 reis,

reis, sed in specie quadam. Unde S. Raphael ad utrumque Tobiam ajebat. *Videbar quidem vobiscum manducare, & bibere, sed ego cibo invisibili, & potu, qui ab hominibus videri non potest, utor*: & quamquam aliqui existimaverint olim, quando res nondum erat explorata in Ecclesia, Angelos habere subtilissima quædam corpora, & de his locutum fuisse Moysem, quando dixit, *videntes filii Dei filias hominum &c.* Verumtamen hoc jam non auditur in Ecclesia, maximè post Lateranense sub Innoc. III. docens de Deo, *quod simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam spiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet, & mundanam*, Sanctus autem Gregorius aliquando vocat Angelum, *Animal rationale*; sed absque dubio accepit *Animal*, non pro corpore sensibili; sed pro solo vivente. Contraponit quippè Angelum stellæ, sed de hoc alibi.

Tobiæ 12. *Gen. 6.* *Later. c. 1.* *Hom. 10. in Evang.*

96. Vel est 2. Anima rationalis, cum suppellectili tota suarum operationum purè spiritualium sine ulla mixtura corporeitatis, quales sunt sua præsentia, sive ubicatio in omnibus, & singulis partibus corporis, quæ nutriuntur, & sentiunt: Apprehensiones naturales, aut supernaturales suasivæ, aut non suasivæ: item judicia, & discursus, & reliquæ cogitationes: item amores, & odia, volitiones, & nolitiones, spes & timores, gaudia, & dolores, tristitiæ, ac alacritates, quæ omnia solent esse actus merè spirituales, quamvis ob sympatiam cum corpore refundere soleant in cor, in oculos, in vultum, in sanguinem effectus sibi proportionatos. Vel anima eadem cum suppellectili alia aliarum rerum etiam purè spiritualium, quas ipsa non efficit, sed recipit aliundè: quales sunt species memorativæ subservientes repetendo, & rehabendo cognitionem objecti jam prius cogniti. Item characteres trium Sacramentorum, idest qualitates quædam supernaturales animabus divinitus infixæ, quibus anima Christiani discernitur per Angelos, & alias animas jam separatas à suis corporibus, discernitur, inquam, ab anima non Christiani, & anima confirmati ab anima non confirmati, & anima saltem sacerdotis ab anima non sacerdotis. Item gratia sanctificans, seu auxilians. Item illa Spiritus Sancti dona, fortitudinis, timoris &c. quæ solent esse specialissima quædam Dei auxilia intrinseca ad specialissimos quosdam, & valde heroicos actus earum virtutum.

97. Nulli, inquam, ex his convenit conceptus corporis supradatus; & omnibus his convenit conceptus, sive definitio spiritus. Quamquam enim anima rationalis, quippè quæ est entitas incom-

pleta,

pleta suaptè natura connectatur cum intrinseca unione ad materiam primam, quæ etiam suaptè natura habet sibi intrinsecè unitam quantitatem. Verumtamen illa connexio mediata animæ cum quantitate talis non est, ut sine miraculo nequeat anima existere sine quantitate. Non enim est necessarium miraculum, ut moriamur. At hominem mori, nihil est aliud, quam animam separari à corpore: ergo non est necessarium miraculum, ut anima separetur à corpore, & consequenter à quantitate. Deindè non est necessarium miraculum, ut post separationem perseveret anima existens in rebus, quia anima rationalis ex sua natura est immortalis, & incorruptibilis: ergo connexio animæ cum quantitate, non est talis, ut sine miraculo nequeat anima existere sine unione ulla ad quantitatem: atqui connexio, & non connexio non sunt prædicata accidentalia, sicut esse album, aut non album; sed sunt prædicata essentialia, ita ut omne connexum plenè adæquatè per se intrinsecè habeat esse connexum. Et omne non connexum plenè adæquatè per se intrinsecè habeat non esse connexum, ut dicebamus Disput. de rerum connexionibus, & oppositionibus: ergo omnis anima rationalis intrinsecè habet, non ita connecti cum quantitate, tanquam cum termino intrinseco unionis, ut sine miraculo nequeat carere illa, & nullam habet intrinsecè connexionem illius speciei: ergo omni convenit definitio spiritus, & nulli definitio corporis.

98. Quod attinet ad illam multitudinem rerum, quas anima facit, vel quas aliundè suscipit; dicimus idem. Verum est, quòd omnia illa per se ab intrinseco poscunt unionem cum anima in qua recipiuntur, tanquam in proprio subjecto. Verum item, quòd anima ex sua intrinseca natura habet uniri mediatè cum quantitate. Cæterùm cùm hæc connexio animæ non sit adeo robusta, & præpotens, ut nullius agentis naturalis viribus enervari queat; inde fit, quòd licèt utraque illa supellex naturaliter uniatur, non quidem immediatè (absit) sed tantum mediatè quantitati, (utraque enim recipitur in sola anima actu physicè formaliter, quamvis totum hominem denominet,) attamen ipsi non competit definitio corporis, quam dedimus, sed definitio spiritus.

99. Premere potest difficultas sumpta ex illis operationibùs spiritualibus, quæ videntur pendere essentialiter ex organis corporis. Quia cognitiones, quas in hac vita habemus, pendent à phantasmatibus materialibus, idest, pendent ab eis speciebus corporeis, quas

per

per oculos, per aures, & per alios sensus haurimus, (sicut hauriret homo in tenebroso carcere inclusus tenuissimam aliquam lucem per unum, vel alterum foramen, aut rimam parietis,) quæ species juvantes ad cognoscendum sunt corporeæ. Et confirmatur: Sicut anima videt in oculis, & audit in auribus, ita ut ibi recipiatur actus videndi, & hic actus audiendi. Ita intelligit in cerebro, & amat, aut odit in corde: ergo ibi recipitur actus intelligendi, & hic actus amandi: ergo hi actus per se intrinsecè uniuntur immediatè his partibus corporis: ergo intrinsecè habent uniri saltem mediatè quantitati, ita ut nullius agentis naturalis viribus possent divelli ab eis partibus.

100. Neutrum urget. Non primum; quia aliud est pendere ab eis organis, phantasmatibus, & speciebus tanquam à terminis unionis intrinsecæ: Aliud tanquam à causis, vel conditionibus, sine quibus non. Si contingeret. 1. Conveniret illis cognitionibus definitio corporis; at non contingit primum: quia omnes illæ cognitiones in sola anima tanquam in proprio subjecto spirituali, & principio vitali recipiuntur: ergo illi soli uniuntur intrinsecè, quia accidentia non uniuntur uni, & recipiuntur in altero. Contingit secundum; sed hoc non exclusimus in definitione spiritus. Potest enim aliquid pendere essentialiter ab alio, & tamen non uniri illi, quoniam omnes effectus creati pendent essentialiter ex Divina Omnipotentia, & ex decreto applicativo hujus; & tamen non uniuntur intrinsecè physicè alterutri. Ad confirmationem distinguo secundam partem antecedentis. *Ita* similitudine adæquata: nego. *Ita* similitudine inadæquata; concedo antecedens, & nego consequentiam. Verum est, quòd anima videt in oculis, & intelligit in cerebro, (idem respectivè de alijs,) sed cum hoc discrimine, quod visio corporea pendet naturaliter à dispositionibus quæ sunt in oculis, & in ea parte corporis recipitur, & illi unitur. Intellectio verò fit
Sapient. 3 in *cerebro*, in sensu proportionali ei alij, quo dicitur: *Justorum animæ in manu Dei sunt*, non quia physicè uniantur mediatè, aut immediatè manui Dei; sed quia specialitate quadam pendent à Deo.

101. Ita intellectio cum cæteris actibus intellectus fit in ea parte capitis, quæ vocatur *cerebrum*, & amor cum reliquis actibus voluntatis in ea parte corporis quæ vocatur *cor*, non quia physicè uniantur immediatè, aut mediatè illis partibus terreis, materialibus, corporeis, & quantitativis, sed quia inclusa nostra anima

intra

intra hunc carcerem corporis, functiones ſuæ licet ſpirituales pendent tanquam à diſpoſitionibus neceſſarijs à tali, & tali coordinatione, temperamento, & fabrica tum cerebri, ut fiant actus intellectus, tum cordis, ut fiant actus, voluntatis. Sicut multæ functiones etiam materiales incarcerati in ſubterranea ſpecu penderent non tanquam à ſubjecto unionis, aut receptionis, ſed tanquam à conditione neceſſaria ab una, vel altera rima, & ipſius diſpoſitione, ac ſitu: per quam illaberetur aliquid lucis. Et ratio eſt, quòd viſio, & auditio materiales fiant *in* oculis, & auribus quatenus ab eis organis pendeant, in eis recipiantur, & eis uniantur: Intellectiones autem, & volitiones ſpirituales, quas habemus in hac vita fiant in cerebro, & corde, præcisè quatenus pendeant ab eis organis; non autem quatenus in illis recipiantur, vel cum eis uniantur. Hoc inquam eſt corollarium, & verum, & non impugnatum, quod ſecum trahunt definitiones corporis, & ſpiritùs ſupradatæ: ergo res ita contingunt. Quòd ſi inferas, operationes ſpirituales animæ in hac vita propter dependentiam, quam admittimus ab organis corporis, fore ſpecie diſtinctas ab operationibus ejuſdem ſeparatæ à corpore. Concedemus diſtinctionem in ſpecie purè phyſica, & quaſi materiali. Negabimus in ſpecie formali, & animaſtica, quia tam perceptiones objectorum, tam ſpirituales, tam claræ, tam obſcuræ poſſunt eſſe unæ, quam alteræ ſervatis ſervandis.

§. III.

102. OBjicies famoſum ſophiſma, quod, materiâ mutatâ, occurre ſolet in Theologia. Supponantur hæc tria. 1. Quod Deus efficaciter ſtatuat omnem tuum actum intellectus uniri phyſicè intrinſecè tuæ quantitati. 2. Revelare tibi hoc ſuum decretum. 3. Te aſſentire huic revelationi per actum fidei ſupernaturalis divinæ. Tunc ſic. Verum eſt, quòd illis alijs actibus intellectus diſtinctis ab hoc aſſenſu non conveniret conceptus corporis à nobis aſſignatus, nam licèt phyſicè immediatè unirentur quantitati, id non haberent intrinſecè ex natura ſua; ſed extrinſecè præter ſuam naturam videlicet ratione illius decreti Dei, qui utpotè ſupremus Dominus poteſt facere de quavis creatura, quodquod voluerit. At aſſenſui illi conveniret definitio corporis, quam dedimus, (cum tamen eſſet actus ſpiritualis ut conſtat.) Probatur: ille haberet intrinſecè

trinsecè ex natura sua uniri physicè immediatè quantitati. Probatur: haberet intrinsecè ex natura sua esse verum, quia esset actus fidei supernaturalis, & divinæ. Sed sua veritas consistit in eo, quod omnis actus intellectus tui uniatur quantitati: nam consistit in eo, quod enunciat assensus ipse, & ipse enunciat hoc, nam enuntiat quod dicit revelatio, & revelatio dicit quòd omnis actus tui intellectus unietur quantitati, nam dicit quod Deus decrevit, & supponimus hoc decrevisse Deum: ergo ille assensus intrinsecè ex natura sua habet, quòd omnis actus intellectus uniatur physicè quantitati: sed ipse est actus ex actibus tui intellectus, ut constat: ergo intrinsecè ex natura sua habet, quod ipse uniatur physicè immediatè quantitati, & quidem itaut neque divinitus posset divelli ab illa, quia nec divinitus posset esse falsus: ergo ipsi convenit conceptus corporis. Sed nihilominus ipse est actus spiritualis: ergo alicui rei spirituali convenit conceptus corporis, quem dedimus.

103. Resp. Istud decretum divinum, quod primo loco supponis, vel est adeò universale, ut complectatur etiam istum assensum, quem tertio loco supponis. Vel non complectitur illum, nec de illo procedit? Si hoc; ergo assensus iste non habet intrinsecè ex natura sua, quod ipse uniatur quantitati, sed quod alij actus intellectus distincti ab ipso: ergo nec ipsi, nec alijs convenit definitio corporis: siquidem nec ipse, nec alij habebunt intrinsecè ex natura sua uniri quantitati. Probatur antecedens. Iste assensus, eo quod sit infallibilis, solum habet intrinsecè ex natura sua, quòd sit illud, quod ipse enunciat. Rursus ipse dumtaxat enunciat illud, quod pronunciat divina illa revelatio. Præterea hæc solum pronunciat, quod statuit illud decretum: ergo si hoc nil dicit de isto assensu, sed de alijs distinctis actibus intellectus: revelatio hujus decreti, & assensus hujus revelationis nil dicunt de hoc assensu ipso; sed de alijs actibus intellectus: ergo non habet intrinsecè ex natura sua, quòd *ipse* uniatur quantitati, sed quod alij. Si propterea dicatur illud primum propter hoc ipsum, decretum, quod initio supponis, est impossibile.

104. Quoniam omne decretum fatuum repugnat Deo. At decretum istud esset fatuum. Probatur. Omne decretum, efficaciter statuens, quòd uniatur quantitati illud, quod per suammet essentiam haberet uniri quantitati, est decretum fatuum. Sicut decretum, seu volitio efficax de eo, quòd homo sit animal, & de eo, quòd homo non sit equus. Volitiones enim, ac nolitiones prudentes, sicut consilia, præcepta, prohibitiones, & similia debent esse de re con-

tin-

tingente, quæque possit sic, vel aliter fieri. Atqui si decretum istud complectitur etiam istum assensum, esset decretum efficaciter statuens, quod iste assensus uniretur quantitati; & iste idem assensus juxta tuam responsionem per se ipsum haberet intrinsecè ex sua natura uniri quantitati: quoniam intrinsecè ex sua essentia haberet esse infallibilem, utpotè assensus fidei divinæ, & sua infallibilitas staret in eo, quòd ipse etiam uniretur quantitati, sicut cæteri alij actus intellectus: ergo istud decretum esset, juxta istam responsionem, fatuum: ergo isto argumento non probatur esse possibilem actum intellectus, qui intrinsecè ex sua natura uniatur quantitati; quandoquidem recurrit ad decretum, quod vel est chymæricum (dato autem uno absurdo cætera accidunt, seu statuto uno impossibili, transeat quod actus intellectus esset spiritualis, & simul esset corporeus) vel nil statuens de isto assensu, non infert illum intrinsecè ex sua natura, habere unionem cum quantitate.

105. Neque dicas, eum assensum solùm ex suppositione dicti decreti habere intrinsecè per suam essentiam uniri quantitati: quoniam omne per se essentialiter connexum cum uno ex suppositione alterius, & insuper per se essentialiter connexum cum illo altero, est per se essentialiter connexum absolutè cum illo uno. Complexum namque ex veritate conditionata, & purificatione conditionis est connexum per se essentialiter absolutè cum conditionato. Sed prædictus assensus esset per se essentialiter connexus cum sui unione ad quantitatem ex suppositione, quòd detur dictum decretum, & insuper esset per se essentialiter connexus cum isto decreto, quia utpotè assensus infallibilis fidei divinæ est essentialiter connexus cum divina revelatione (ut supponimus ex tractatu de Fide) revelante existentiam istius decreti, & revelatio asseverans existentiam istius decreti cùm sit infallibilis, utpotè divina, est per se essentialiter connexa cum isto decreto: ergo prædictus assensus non tantùm conditionatè, sed etiam absolutè esset essentialiter connexus cum sui unione ad quantitatem: ergo si istud decretum procedit etiam de hoc assensu, & de ipso statuit, quòd uniatur quantitati, esset decretum fatuum: quocirca aliud est, quòd hic assensus sit subjectivè conditionatè connexus cum ea unione; Aliud, quòd terminativè conditionatè. Primum est verum, quia ex suppositione quòd decretum sit, quale ponitur à te, sequitur, quòd assensus habeat eam connexionem. Secundum est falsum, quia semel posito absurdo isto, quòd decretum procederet etiam de hoc assensu, hoc,

inquam, absurdo semel devorato, sequetur assensum per se essentialiter absolutè fore connexum cum unione sui ad quantitatem, juxta syllogismum nuper datum, & simul non foret connexum. Hæc autem duo contradictoria eliciuntur ex suppositione tua.

106. Neque dicas 2. Eum assensum non habiturum per solam suam essentiam uniri quantitati; sed ex suppositione, quòd de se ipso significaret, se uniendum quantitati. Hęc autem suppositio est accidentaria illi assensui, ut philosophabamur alibi, sicut etiam vocibus externis est accidentale significare id, quod significant: sed redit argumentum idem. Decretum, quod primo loco supponis, vel procedit de isto assensu ex *suppositione*, quòd sit assensus revelationis istius ejusdem universalis decreti, & consequenter ex suppositione, quòd de se ipso enuntiet infallibiliter se uniri quantitati, & sic redit fatuitas, quoniam ex suppositione, quòd infallibiliter enuntiet de se ipso unionem cum quantitate, est prorsus necessarium, quòd quantitati uniatur: ergo Deum velle, quòd uniatur quantitati ex suppositione, quod de se enuntiet hanc unionem, esset sicut Deum velle, hanc chartam esse albam ex suppositione, quod sit alba. Vel procedit de assensu isto non ex ista suppositione, sed itaut decretum in se ipso, quidquid sit de nostris reflexionibus, præscindat à dicta suppositione, & contradictoria, & sic emergit alia chymæra: Nam data ista suppositione quod semel assensus dictus foret essentialiter infallibilis, decretum esset fatuum, ut dicebamus. Non data. Decretum non esset fatuum. At per te decretum subjectivè in se ipso præscindit ab eo, quòd detur, vel non detur ista suppositio: ergo subjectivè, ac verè in se ipso præscindit ab eo, quòd sit fatuum, vel non sit fatuum: sed omne decretum quod ex una parte ponitur divinum, & ex altera ponitur præscindens in se ipso ab eo, quòd sit, vel non sit fatuum, est decretum chymæricum; quia omni divino decreto repugnat ista præcisio, eo quia omne essentialiter est positivè prudens, & rationale: ergo &c. Eodem modo solvendum est hoc sophisma, quando objicitur ad probandum esse possibile meritum essentialiter impremiabile. Peccatum essentialiter impunibile &c.

CA-

CAPUT QUARTUM.

Quid, & quotuplex sit Relatio.

107. ÆC verba *ad aliquid*, sive *ad aliud* significant apud Aristotelem relationem, & quidem non juxta omnes significationes, quas habet apud latinos verbum *refero*, quia sunt multæ, & pleræque impertinentes ad rem præsentem; sed prout significat ordinem, sive habitudinem, sive respectum, sive proportionem (quæ omnia hæc in præsenti sunt idem) unius objectivi conceptus ad aliud, vel cum alio, unde sic definivit Aristoteles relativa: *ea sunt ad quid, quæ id, quod sunt, aliorum esse, aut ad aliquid alio modo dicuntur*. Sic Pater est relativus, quia Pater *alicuius* est, aut fuit Pater. Simile est relativum, quia omne simile alicuius debet esse simile. Creator est relativus, quia alicujus debet esse creator &c.& rursum idem Philosophus insistit eidem doctrinæ inquiens. *Ad aliquid sunt, quorum esse est ad aliquid sese habere.* Ex qua doctrina formavit P. Suarez definitionem relationis, adjungens tamen hæc duo verba *accidens, & totum*. Relatio ait est *Accidens, cujus totum esse est ad aliud se habere*. Ex infra tamen dicendis constabit non omnem relationem esse accidens physicum, & entitativum, sed multas identificari cum fundamento, & termino entitativè substantialibus.

5 Metaph. 15

Disp. 47. Metaph. sect. 5.

108. Igitur Relatio, quæ definitur *esse ad aliud*, sive relativa dicuntur habere suum esse, aut totum suum esse ad aliud, non quia de ipsis non sit verè affirmabile quidquam aliud, quàm *esse alius*, vel quam *esse ad aliud*. Multa quippe alia sunt affirmabilia verè de Patre, v.g. præter esse Patrem; verè namque affirmatur de ipso esse ens, esse substantiam, esse animal, esse rationale &c. Dicitur ergo totum esse, esse ad aliud *non totalitate* exclusiva aliorum prædicatorum, sed in duobus sensibus communibus aliis rebus *totalitate identitatis* omnium aliorum prædicatorum cum hac realitate *essendi ad aliud*; quatenus nimirum omnia alia prædicata, quæ verè & ex parte rerum conveniunt relativo, v. g. Patri, sunt alicujus, sive ad aliud: Nam illud individuum prædicatum entis, quod identificatur cum tuo Patre, est Pater tuus. Illud prædicatum Animal, illud prædicatum rationale, quod identificatur cum Patre tuo est tuus Pa-

Pater. Omnia denique prædicata constitutiva essentiæ metaphysicè, & tota individua essentia metaphysica tui Patris est Pater tuus: quia Pater tuus, & sua essentia metaphysica, & sua omnia prædicata essentialia, tametsi multis verbis dicantur, re tamen vera coram Deo sunt unum quid. In hoc sensu etiam dici potest totum esse hominis, v. g. esse, *esse animal*, non quia homo non sit etiam rationale, sed quia rationale, & reliqui gradus metaphysici hominis realiter simpliciter identificantur cum realitate illa animalitatis, quæ est in homine; & ob eamdem rationem totum esse hominis esse, *esse rationale*; & totam essentiam esse, *esse ens*.

109. Sed cùm hæc locutio de alijs rebus distinctis à relatione, sit duriuscula, utpotè insolens: idcirco ab illa abstinentes, conservare debemus modum loquendi Aristotelicum circa Relationem, qui modus loquendi jam invaluit apud scholasticos, sed conservare illum cum advertentia reflexa significationis illius termini *cujus esse*, seu *cujus totum esse*. 2. Dicitur *totum esse ad aliud*, *totalitate alludente* ad nostros conceptus formales: sicut enim tota essentia hominis, *ut hominis*, est esse animal rationale: nam licèt verè ex parte rerum cum alijs realitatibus identificetur, verum tamen ex vi præcisè hujus expressionis, *Homo*, quod protinus apparet, & per quod definitur, tantùm est animal rationale, & quemadmodum tota essentia ejusdem hominis, *ut animalis* præcisè, est *Esse vivens sensibile*: Quia hoc & non aliud apparet nobis in homine attento hoc solo conceptu *Animal*. Ita tota essentia relationis, ac relativorum ut talium, idest sub eo conceptu generico, sub quo sunt relativa, est dumtaxat *esse alicujus*, seu *esse ad aliud*, quia licet Pater v. g. multis alijs fungatur attributis; verum tamen audito, & inspecto hoc solo conceptu *Pater*, quod protinus venit in mentem, est, illum alicujus esse Patrem. Geminum hunc sensum illius definitionis notato, quia postea nascentur difficultates ex intelligentia illius, prout sonat, sine dictis explicationibus.

110. In omni Relatione oportet discernere tria, discernere inquam, vel realiter, vel saltem quo ad modum nostrum apprehendendi, ac loquendi, ut mutuo intelligi possimus. 1. *Fundamentum* relationis: & est illud cujus ut talis totum esse est ad aliud: 2. Terminus relationis: & est illud *alicujus*, sive *ad aliud*: 3. *Ratio proxima fundandi*: & est fundamentum illud, seu motivum objectivum proximum, & adæquatum, cui innititur intellectus ad comparandum, seu referendum unum alteri v. g. in relatione similitudi-

tudinis, & similiter in quacumque alia. Videntes parietem *A* habere tantam longitudinem, aut latitudinem, aut profunditatem aut albedinem, aut nigredinem, aut obliquitatem, aut rectitudinem, aut firmitatem, aut debilitatem, quantam paries *B*; dicimus, *Paries A est similis firmitate* v. g. *parieti B.* tunc paries *A.* est fundamentum hujus relationis: Paries *B.* est terminus: & æqualitas firmitatis est ratio proxima fundandi.

111. Circa hæc tria constitutiva adverte sex. Primum, quòd relationes interdum sumuntur in concreto, nempe quando sumuntur pro complexo ex tribus istis, ut quando dicimus *Relatio Paternitatis essentialiter includit Patrem*: Hoc solum est verum de ea relatione sumpta in concreto, quoniam complexum ex Patre, Filio, & generatione, non solum dicit essentialiter Patrem, sicut fundamentum connexionis metaphysicę dicit essentialiter, idest innuit, seu connotat essentialiter terminum: verum etiam includit essentialiter, ut constitutivum Patrem. Interdum sumitur in abstracto: nempè quando sumitur pro sola ratione proxima fundandi, ut quando dicimus, relatio Paternitatis distinguitur adæquatè à Patre. Nam tunc loquimur de generatione ipsa, quæ est ratio proxima adæquata dicendi, illum esse Patrem hujus: & hæc generatio distinguitur adæquatè ab utroque, nam uterlibet potuit existere in rebus sine illa individua generatione: quando autem sumantur uno modo, & quando altero, discernes ex prædicato affirmato, aut negato de relatione. Quod si adhuc res maneat ambigua, utere distinctione.

112. Secundum. Fundamentum relationis interdum est intrinsecè, & essentialiter tale, nempe in relationibus transcendentalibus, ut talibus v. g. in relatione unionis, non qua unum extremum refertur alteri, sed qua ipsa unio refertur ad extrema: ipsa est fundamentum, quod refertur, & ipsa per se essentialiter habet esse id, quod refertur ad extrema. Quoniam omnis unio physica duorum per suammet essentiam solam habet esse unionem eorundem. Interdum verò est contingenter tale v. g. quando dicimus Paries *A* est sicut *B.* Paries *A* est fundamentum, paries *B.* est terminus. Sicut autem diximus *A.* est sicut *B.*, potuimus dicere *B.* est sicut *A.* & tunc *B.* esset fundamentum, & *A.* esset terminus. Est ergo in his relationibus denominatio extrinseca esse fundamentum, aut terminum; quod si dicamus *A.* & *B.* *sunt similia*. Tunc ambo sunt fundamentum, & ambo sunt terminus; sed proportione

ser-

servata. Nam *A* est fundamentum similitudinis *sui ad B.* & terminus similitudinis parietis *B* ad *A.* Paries autem *B* è converso est fundamentum similitudinis sui ad *A*, & terminus similitudinis parietis *A.* ad ipsum *B*.

113. Tertium. Ejusdem relationis, sed sub inspectionibus diversis, potest eadem res esse simul fundamentum, & terminus respectu ejusdem tertij: quoniam generatio activa, & passiva hominum est eadem penitus actio, per illam namque eamdem formam constituitur hic Pater illius, per quam ille constituitur filius hujus: sed filius est fundamentum relationis generationis passivæ, nam filius est id, quod generatur, & Pater est terminus: nam est id, à quo generatur. E converso Pater est fundamentum relationis: quæ sit activa generario: nam est id, quod generat: filius autem est terminus; nam est id, quod generatur: ergo idem & respectu ejusdem potest esse fundamentum, & terminus ejusdem relationis, sed inverso modo inspectæ. Quartum. Rationem proximam fundandi explicuimus per motivum proximum adæquatum, ut nos conferamus unum alteri: Non quia ille pendeat essentialiter tanquam à constitutivo, aut termino connexionis à nostris cognitionibus, quibus conferimus una cum alteris. Non propter hoc. Sed quia cùm consistat physicè ex parte rerum in ea re, aut forma, aut modo, quo unum est simile alteri, aut dissimile, aut distinctum, aut causa, aut effectus &c. & hæc ipsa res sit nobis motivum ad dicendum unum esse simile alteri, aut dissimile &c. hac sola de causa usi sumus illo vocabulo. Verè autem, ac simpliciter, etiamsi nullus intellectus creatus cogitaret hanc chartam, hæc esset actu formaliter, & non tantum fundamentaliter similis alteri chartę habenti eamdem penitus longitudinem, latitudinem, alborem, tenuitatem &c.

114. Quintum. Non quodvis motivum, sed proximum immediatum, & formale. Item non quodvis proximum, sed adæquatum etiam, & totale conferendi unum alteri, est ratio proxima fundandi: unde quando aliquis sive homo, sive Angelus, sive Deus ipse dicat, hanc chartam esse similem alteri, illud testimonium non esset actu formaliter relatio similitudinis inter utramque, licèt esset motivum sufficiens ad judicandum, hanc chartam esse similem alteri. Quia nil consistens actu formaliter in eo, quòd hæc charta habeat quatuor gradus albedinis, v. g. & illa habeat etiam quatuor gradus albedinis, est illud testimonium; nam ab eo distinguitur adæquatè complexum ex utroque quaternario. At ratio proxima fundandi

rela-

relationem similitudinis in intensione albedinis ambarum chartarum, stat actu formaliter in eo, quòd una habeat quatuor gradus albedinis, & alteram habeat quatuor etiam gradus albedinis, ut mox dicemus: ergo. Ratio proxima fundandi non est, illud testimonium: & consequenter non est, quodvis motivum ad referendum unum alteri: ob eamdem rationem non est motivum proximum, sed partiale tantum, & inadæquatum. Nam 4. Gradus albedinis in hac charta est quidem pars rationis proximæ fundandi, ut dicemus: sicut corpus est pars essentialis hominis. At sicut corpus non est homo ipse, ita illi 4. Gradus albedinis non sunt ipsa ratio proxima fundandi, quia hæc vox supponit pro tota ratione proxima fundandi, sicut vox homo pro toto homine.

115. Sextum. Relatio formalis ut contraposita fundamentali. Item ratio proxima fundandi, possunt sumi dupliciter. 1. Formalitate *intentionali*, & sic consistit verè physicè in actu intellectus, quo referimus unum alteri, tanquam simile aut dissimile, aut tanquam causam, aut tanquam effectum; cùmque hic actus intellectus distinguatur adæquatè à fundamento, termino, & ratione proxima fundandi, & non dubitamus relationem formalem in hoc sensu esse sic distinctam, & super additam fundamento, termino, & rationi proximè fundandi: Sed hic sensus est extra rem, quia eum non disputamus. 2. Formalitate *objectiva*, & sic consistit physicè ex parte rerum in illa, sive re, sive forma, sive modo, vi cujus immediatè; & per se rerum, unum est simile alteri, vel est dissimile: & in hoc sensu loquimur modò, & loquemur postea. Nimirum de relatione formali formalitate objectiva.

§. II.

116. RElatio est multiplex. Una transcendentalis, & est illa quæ adæquatè identificatur cum fundamento ipsius, quod propterea non est ipsius fundamenrum ex parte rerum, sed tantum quo ad voces; v. g. relatio, qua unio refertur ad extrema quorum est unio. Qua præsentia refertur ad rem, cujus est præsentia, qua actio refertur ad causam, cujus est actio, nec non ad effectum qui per illam agitur: qua creatura refertur ad suum creatorem: omnia quippè hæc & multa alia similia per solas met suas essentias respectivè habent esse id, quod sunt respectu illarum aliarum rerum: v.g. unio physica per solam suam essentiam habet esse unionem duorum.

rum. Creatura per solam suam essentiam habet pendere à creatore: ergo hæc omnia per solam suam essentiam habent referri ad illas res, relatione formali, formalitate objectiva, licet non intentionali. Atque ideo hæc relatio vocatur *transcendentalis*; non tantum quia invenitur in omnibus prædicamentis; verum etiam quia penetrat, sive transcendit essentiam sui fundamenti.

117. Altera *prædicamentalis*, & est illa, quæ cùm sit motivum proximum adæquatum referendi unum alteri, non identificatur adæquatè cum fundamento, & hoc potest contingere ex capite triplici. 1. Quia identificatur adæquatè cum termino, ut contingit in his eisdem relationibus, quas nuper meminimus. Quoniam præsentia v. g. hujus chartæ in hoc determinato loco est quidem relatio transcendentalis *sui* ad hanc chartam; sed prædicamentalis *hujus chartæ* ad ipsam: sicut enim hæc præsentia est præsentia hujus chartæ, ita hæc charta est subjectum saltem, aut etiam causa hujus præsentiæ. 2. Quia identificatur adæquatè cum fundamento, & termino, ac inadæquatè cum qualibet: sicut relatio similitudinis in natura humana, quam habent Petrus, & Paulus. Quia ex infra dicendis relatio hujus similitudinis consistit in eo, quòd Petrus sit homo, & Paulus sit homo, quorum primum identificatur, cum solo Petro, secundum cum solo Paulo, & utrumque simul, cum otroque simul. 3. Quia distinguitur adæquatè, eo quod ratio proxima fundandi, in qua omni sola, & semper stat actu physicè relatio, distinguatur adæquatè à fundamento, & termino. Sicut relatio similitudinis in albedine, qua hæc charta refertur ad aliam æquè albam. Nam hæc relatio stat actu physica in utriusque albedine, & hæc adæquatè distinguitur ab utroque charta.

118. Secunda Divisio: Utravis ex his relationibus est duplex. Una *secundum esse*. Nempè, quæ verè, ac simpliciter est relatio unius ad aliud, eo quod verè sint unum, & aliud, idest distincta fundamentum, & terminus, ut contingit in nuper dictis relationibus. Altera *secundum dici*. Nempè quæ verè, ac simpliciter non est relatio unius ad aliud; eo quia fundamentum, & terminus non sint verè unum, & aliud per speciem duorum, & hoc posito appræhendimus unum instar causæ, ac radicis alterius; talis est relatio inter rationale, v. g. & risibile, nec non inter reliquas omnes differentias specificas infimas, aut subalternas, & metaphysicas proprietates earumdem: Rationale namque humanum, & risibile non sunt ex parte rerum duo, non sunt unum, & aliud, sed

omni-

omnino realiter ſunt unum; quia tamen probandi ergo *riſibile*, cæteraſque ſpecificas proprietates hominis recurrimus ad *rationale*, idcirco apprehendimus hoc inſtar cauſæ, ſive originis riſibilitatis, & conſequenter apprehendimus hoc per ſpecies duorum, & dicimus eſſe relationem inter illa, ſed totum hoc eſt merum *dici*. Aſt neque falſum, neque inane: non falſum, quoniam propoſitio enuncians inter rationale, & riſibile eſſe relationem ſecundùm *dici* eſt propoſitio reflexa, & ſolum enunciat nos apprehendere rationale per ſpeciem, ſeu per modum, ſeu inſtar radicis riſibilitatis; ſed eſt verum, quod ſic apprehendamus illud, & ſic loquamur de illo, ſicut apprehendimus Angelos inſtar juvenum, & ſic interdum loquitur Scriptura de illis: ergo non eſt falſum.

119. Nec inane, quia ut clarè, ac diſtinctè ſine involucris procedamus in diſputationibus, quæ non fiunt, niſi per medium verborum, oportet diſcernere una verba ab aliis, quia cùm, nec intelligamus, nec intelligamur inter diſputandum, niſi per verba, fiet quod neque intelligat, neque intelligatur, qui dominium verborum non habuerit: ergo non eſt futilis, & inanis labor incumbere in verba, & in illud *dici*, quod eſt neceſſarium, ut mutuò intelligamur. Atqui relatio ſecundùm *dici* eſt neceſſaria, ut mutuò intelligamur. Dicimus namque vulgò rationale, v. g. eſſe primam originem humanarum proprietatum, quoad talem ſpeciem. Hoc autem eatenus præcisè eſt verum, quatenus alludit ad relationem originis *ſecundùm dici*: ideſt quatenus ſignificat hunc terminum *rationale* eſſe idoneum probando reliquas ſpecificas proprietates hominis, non autem è converſo, ut ſupra oſtendimus. (Hic namque eſt bonus diſcurſus virtualis. Homo eſt riſibilis, quia eſt rationalis: eſt admirativus, quia eſt rationalis; eſt capax volendi, & amandi, quia eſt rationalis &c. en recurrit ſemper ad eumdem terminum) cùmque ex alia parte per uſitatam locutionem figuratam tribuamus rebus, quod proprium eſt actuum noſtrorum; hinc naſcitur frequens illa locutio, Rationale eſt origo, & radix cæterarum proprietatum ſpecificarum hominis: ergo ſuppoſitis locutionibus uſitatis, non eſt inanis relatio *ſecundùm dici*.

120. Cum hac diviſione coincidit illa alia relationis in *realem*, & *rationis*. Relatio realis eſt ſecundùm eſſe. Relatio rationis eſt ſecundùm *dici*: ſed adverte dupliciter poteſt intelligi hæc relatio rationis, ſeu ſecundùm *dici*. 1. Quatenus cum inter *A.* & *B.* verè coram Deo non ſit ſtricta relatio, eo quòd verè non ſint unum, &

 aliud,

aliud, sed unum simpliciter; nihilominus cognoscamus *ibi esse relationem*: hæc cognitio foret falsa, & relatio illa foret rationis falsæ, ac fingentis, à qua non excusaretur per id, quod ex parte rerum esset fundamentum aliquod ad hunc errorem: & hanc speciem relationis *rationis* non agnoscimus inter rationale, & risibile: quia apprehendat, & cognoscat alius quidquid volet, nos, qui summam identitatem cognoscimus inter utrumque, non agnoscimus rationale esse originem, seu causam risibilitatis: sed hunc terminum *rationale* esse idoneum ad probandum risibilitatem. 2. Relatio rationis, quatenus apprehendamus, & cognoscamus rem illam per speciem, per modum, instar relationis; sed simul certò judicantes ibi non esse relationem: sicut inhærentes hieroglyphico Danielis cap. 7. Apprehendimus Deum per speciem senis canuti, certò tamen judicantes simul, Patrem non esse canutum senem, nec habere *capillos capitis, quasi lanam mundam*: & sicut Angelos apprehendimus per speciem Juvenum inhærentes hieroglyphicis scripturarum nuper citatarum; certo tamen simul judicantes illos non esse juvenes corporeos. Hanc speciem relationis rationis agnoscimus inter extrema identificata, & ex hac transiri non potest ad illam, ut sæpè advertimus. Cùm enim semper ac cognoscimus Deum, Angelos, animas rationales, substantias omnes etiam corporeas, accidentiaque spiritualia, cognoscamus hæc per species alienas, sequeretur quòd semper, ac cognoscimus hæc, haberemus cognitiones non utcumque imperfectas, utpotè abstractivas; sed insuper falsas, erroneas, & necessariò dissonas suis objectis factricesque entis rationis, quod ut quid est necessarium?

121. Tertia divisio: utraque relatio potest esse *mutua*, ut relatio æqualitatis, similitudinis, distinctionis &c. Repugnat enim hoc distingui ab illo, quin illud distinguatur ab hoc. Hoc esse simile illi, quin illud sit simile huic &c. & potest esse non mutua. Sic in sententia negante, Deum connecti essentialiter cum possibilitate possibilium, non refertur transcendentaliter ad creaturas; cùm tamen creatura omnis transcendentaliter referatur ad Deum, suum creatorem. Sed adverte, solum esse verum, non omnem relationem esse mutuam *transcendentaliter*; In alio autem sensu omnis penitus relatio est mutua, vel transcendentaliter, vel prædicamentaliter; quoniam licèt passim contingat, quod terminus relationis non habeat ex vi rationis proximæ fundandi denominationem eamdem, quam ex vi illius habet fundamentum, quod dumtaxat probat relationem

lationem non semper esse æquiparantiæ de qua mox; Cæterùm quoties fundamentum refertur ad terminum, hic per illam eamdem relationem est referibilis ad fundamentum, sive transcendentaliter, sive saltem prædicamentaliter, & in hoc sensu abstrahente ab utralibet hac relatione omnis prorsus relatio est mutua. Sic impossibile est, hanc chartam esse factibilem per Deum, quin Deus, hoc saltem supposito, possit facere hanc chartam; & consequenter quin referatur ad ipsam relatione causæ potentis illam facere; licèt hæc relatio in charta sit transcendentalis, in Deo autem prædicamentalis, quia cum eo non identificatur adæquatè: Impossibile est, quòd præsentia hujus chartæ in hoc loco, faciat illam præsentem in hoc loco, quin illa per hanc chartam sit præsens in hoc loco; licèt relatio præsentiæ ad chartam, sit in præsentia transcendentalis, in charta verò prædicamentalis, utpotè non identificata adæquatè cum charta, & in cæteris simili modo: omnis ergo relatio, sive prædicamentalis, sive transcendentalis est mutua interdum transcendentaliter, interdum purè prædicamentaliter, & non transcendentaliter, & in hoc sensu intelligenda videtur illa divisio in mutuam, & non mutuam.

122. Quarta divisio. Relatio mutua, alia est *Æquiparantiæ*: nimirum quæ eodem modo denominat fundamentum, & terminum; v. g. relatio similitudinis, dissimilitudinis, distinctionis, æqualitatis, &c. Alia est *Disquiparantiæ*. Nempè quæ cùm sit una eademque à parte rei, diversimodè denominat fundamentum, & terminum: v. g. relatio filiationis, quæ cùm sit una actio generativa, hunc denominat Patrem, & illum denominat filium. Item cognitio cùm sit una, intellectum denominat cognoscentem, & objectum denominat cognitum: Demum vetusta satis est quinta Divisio relationis in conceptum *ad*, & conceptum *in*: omnis quippe vera relatio, & est *in aliquo* subjecto per identitatem, aut per unionem, & est *ad aliud*. Quando conferimus illam cum subjecto, in quo est, dicimur loqui de illa secundùm conceptum *in*: quando autem conferimus illam eamdem cum eo, ad quod est relatio, loquimur de illa secundùm conceptum *Ad*. Ubi duo adverte. 1. Hos duos conceptus plerumque non esse duos verè, ac realitèr; sed tantùm ratione nostra, in eo sensu in quo animal, & rationale sunt duo prædicata: quando autem unio relationis cum suo subjecto distinguitur à forma ipsa, in qua stat relatio, tunc conceptus *in* distinguitur realiter a conceptu *ad*; 2. Ex his duobus conceptibus solus *ad* est characteristicus relationis. *In* verò communis

est non relationibus etiam: Hæ sunt divisiones relationis sumptæ in abstracto: sumptas in concreto, idest relativa ipsa, distribuit Aristoteles in 3. classes.

123. Prima est relationum, quæ fundantur in *unitate*, & in unitati opposito. Hæ sunt relationes similitudinis, ac dissimilitudinis. Æqualitatis, ac inæqualitatis. Identitatis, ac distinctionis. Non quidem identitatis realis adæquatæ, quia hæc, ut jam insinuavimus, non est relatio, nisi *secundum dici*; sed identitatis moralis, quæ plurimas habet species, necnon identitatis realis inadæquatæ, qualis datur inter hominem, v. g. & suam animam, quæ species identitatis admixta est veræ distinctioni reali similiter inadæquatæ, ut patet in hoc eodem exemplo. Secunda est relationum, quæ fundantur in actione, vel quasi actione, ut relatio causæ ad effectum, Magistri ad discipulum, superioris ad inferiorem &c. Tertia est relationum, quæ non sunt mutuæ, sed jam diximus quo sensu relatio possit esse non mutua; & quo sensu omnis debet esse mutua.

§. III.

124. SUper his omnibus sunt quatuor quæstiunculæ. 1. An conceptus relationis sit univocus respectu omnium relationum, & conceptus Relativi ad omnia relativa, sicut animalis ad omnia animalia? Resp. affirmativè: Tum quia omnia, quæ definiuntur unica definitione, conveniunt univocè sub illo conceptu, sub quo sic definiuntur, v.g. quamquam Populus, Collegium, & similia innuentia multiplicitatem, non sint conceptus univoci respectu eorum individuorum; ast univoci sunt respectu Populorum. Collegiorum &c. quia horum non innuunt multiplicitatem. Sed omnes relationes sub conceptu relationis definiuntur unica definitione jam data, & omnia relativa sub conceptu relativi definiuntur quoque unica definitione:ergo. Tum quia etiamsi in conceptu, atque definitione relationis, & relativorum sonet illud *Aliud*, & consequenter per illum conceptum appareat multiplicitas, quæ univocationi opponi videtur; at cùm per illum conceptum non appareat formaliter illud *aliud* esse quoque relationem, aut relativum, quamquam aliundè probetur per alia principia, debere esse relativum; inde est quod per illum conceptum, ac definitionem non apparet formaliter multiplicitas *relationum*, aut *relativorum*, & ex alia parte ille conceptus exprimit *esseitatem ad aliud*, quæ esseitas

verè

verè convenit omni relationi, ac relativo in sensu explicato supra: ergo ille conceptus, seu potius illi conceptus, *esse ad aliud*. *Relatio*, *Relativum*, sunt communes, & univoci respectu omnis relationis, & relativi. Philosophandum est hìc sicut supra Disp. 2. de illis conceptibus, *Individuum*, *unum*, *singulare*.

125. Tum denique: licèt hic conceptus *esse ad aliud*, signatè sit ad aliud, idest licet sit ad aliud id, quod signatur, seu significatur per eum conceptum, nempè omne relativum. Verumtamen ille idem conceptus exercitè non est ad aliud, quia collectio omnium prorsus relativorum confusè cognitorum, non est quasi reflexè, & de novo *ad aliud*; sed in ratione complexi sic confusè cogniti non apparet instar rei, quæ subjectivè in se sit ad aliud; quo circa est ad aliud signatè, non tamen exercitè: ergo non elicitur absurdum, quod elicere conantur adversarii. Nimirum si hic conceptus *ad aliud* foret univocus, fore ut aliquid esset ad aliud (ipse videlicet conceptus *ad aliud*) ultra complexum ex omnibus *ad aliud*. Sic quamquam hi conceptus, individuum, unum, singulare, non sint universales signatè, quia quod significant non est universale; sunt tamen universales exercitè, quia per hos eosdem conceptus fit universale id, quod præscindendo ab his conceptibus non est universale, sed singulare.

126. Objicies contra primam rationem, qua etiam utebamur ad probandum omnia individua, omniaque una convenire univocè. Hic homo, & ille homo, & ille alius homo sub hoc conceptu apparent definibiles unica definitione; & tamen hic conceptus non est univocus respectu horum trium hominum: ergo quòd multa appareant sub aliquo conceptu definibilia esse unica definitione non sufficit probando illa univocari sub illo conceptu. Fateor, quando sub illo eodem conceptu apparet multiplicitas saltem individualis illorum, ut contingit in isto conceptu, quem objicis. Nego tamen quando ex una parte omnia sunt definibilia per unicam definitionem, & ex altera nulla penitus apparet multiplicitas adhuc individualis, ut non apparet in hoc conceptu *ad aliud*, neque in illis *unum*, *individuum*, *singulare*.

127. Secunda Quæstiuncula est, an relatio terminetur ad absolutum, aut potius ad relativum, & rem contrahendo ad materiam particularem. Quæritur, An Paternitas referat Patrem ad entitatem filii secundùm se inspectam, an ad filiationem ipsam. Resp. vel difficultas procedit in sensu reali, & physico, vel in sensu

for-

formali alludente ad id, quod nobis apparet, aut non apparet ex vi talium, vel talium expressionum. Si primum. Omnis relatio terminatur in sensu reali non quidem *ad aliam relationem*, quia sæpè contingit, quod una eademque forma sit ratio proxima referendi unum alteri, & è converso, ut jam advertimus; sed *ad relativum*, quia ut ostendimus in tertia divisione relationum, omnis relatio est verè in sensu reali mutua, ideſt quotiescumque unum refertur alteri, hoc alterum refertur etiam illi aliqua relatione, sive ejusdem, sive diversæ speciei, item sive transcendentali, sive prædicamentali: ergo omnis relatio terminatur, hoc est habet pro termino in sensu reali, & physico id, quod in sensu reali, & physico refertur ad fundamentum aliqua specie relationis: ergo terminatur ad relativum, quod tale sit specie aliqua relationis, licet non semper specie relationis transcendentalis.

128. Hinc relatio Paternitatis in creatis (nam relationes divinæ non sunt pro logicis) terminatur ad relativum. Non quia habet pro termino aliquid, quod in substantia filii, sit filiatio. Eadem namque omninò actio generativa est Paternitas, & denominat Patrem hominem illum, à quo descendit; necnon est filiatio, & denominat filium hominem illum, qui per illam producitur: ergo cùm nequeat se ipsam habere pro termino in sensu reali, ideò nequit habere pro termino filiationem in sensu reali; Sic eadem penitus visio oculos denominat videntes, & parietem visum; eadem volitio voluntatem facit volentem, & objectum volitum; eadem cognitio intellectum constituit cognoscentem, & objectum cognitum, ut nuper dicebamus. Terminatur itaque relatio Paternitatis ad relativum, quia habet pro termino substantiam hominis geniti, qui homo per hanc eamdem actionem, quæ est Paternitas, refertur ad Patrem, ut genitus ab illo, atque ut illius filius: unde omnis relatio terminatur ad relativum, quod sit, vel essentialiter tale, ideſt transcendentaliter, vel contingenter tale, ideſt prædicamentaliter, sed non semper terminatur in sensu reali ad relativum, quod determinatè sit tale essentialiter.

129. Si difficultas procedit in sensu formali; opus est alia distinctione. Nam vel procedit in sensu formali generico abstrahente ab omnibus speciebus relationum, vel in sensu formali specifico, ideſt exprimente quamlibet speciem particularem relationis. Si primum, non terminatur ad relativum. Quoniam licet verè ex parte rerum terminetur ad relativum in sensu nuper explicato; ast ex

vi

vi præcisè hujus generici conceptus, *Relatio*, nequit intellectus asse-qui terminetur, necne ad relativum. Sicut ex vi præcisè hujus conceptus *Animal* nequimus assequi sit, necne rationale, quamvis re vera sit rationale: ergo si loquamur in sensu formali generico relatio non terminatur ad relativum. Si in sensu formali specifico; terminatur. Nam assigna speciem, quam volueris, in particulari relationis, & illico deprehendes illius terminum referibilem esse ad fundamentum specie aliqua relationis juxta dicta in illa tertia divisione de relatione mutua, & non mutua.

130. Quæstiuncula 3. est. An deficiente actione, quæ tamen aliquando fuit (si enim nunquam fuit, non est quæstio) deficiat relatio. Oportet distinguere inter actiones, & quasi actiones, quæ abeuntes nullum relinquunt, inspecta sola natura, post se effectum, & illas, quæ effectum relinquunt; Abeuntibus primis cessat relatio: quia famulus legitimè dimissus habuit quidem; sed jam non habet relationem famuli, quia jam *non est* famulus tuus, neque ullatenus tenetur tibi obedire. Item mortuo conjuge alter superstes jam non est verè conjux illius, *quod si dormierit vir ejus liberata est, cui vult nubat*, unde si mortuus resurgeret, non poterat sine novo matrimonio cohabitare cum altero superstite, quamvis intra ipsius viscera prolem reliquisset, quia matrimonium non importat ex natura sua generationem prolis, imo neque jus proximum ad illam: ut constat in matrimonio inter Josephum, & Deiparam initum sub voto castitatis. Item si mortuus Religiosus resurgeret, non esset Religiosus, absque nova professione, quia cessat esse membrum illius ordinis in terra, & intentio voventium videtur non extendi nisi usque ad vitæ præsentis finem. Non ita Sacerdos, quia cùm importet indelebilem characterem, si esset redivivus, esset Sacerdos absque nova ordinatione, quamvis anima illa separata à corpore non posset absolvere, aut consecrare, quia hujusmodi facultates concessit Deus solis hominibus; illa autem anima non esset homo. Similiter de Christiano, ac de illo qui suscepit Sacramentum Confirmationis; sed de his alibi.

131. Sin loquamur de actionibus, aut quasi actionibus suaptè natura relinquentibus effectum proprium, videtur dicendum, quod abeuntibus illis adhuc perseverat relatio, ut bene notat Hurtado. Sic discipulus, qui actu jam non discit à Magistro, conservat tamen ipsius doctrinam, vel totam, vel magna ex parte, ipsaque cum interna approbatione utitur, conservat adhuc relationem discipuli; & verè

& verè eſt diſcipulus illius, à quo accepit olim doctrinam, qua non tantùm olim, ſed modò etiam utitur: ceſſat vero relatio diſcipuli, ſi vel diſſentitur toti doctrinæ Magiſtri, vel ſaltem nunquam utitur illa. Sic ſimiliter quamvis actio generativa tranſierit, & jam non ſit in rebus; conſervant nihilominus filij relationem filiationis reſpectu ſuorum parentum, quia conſervant minimum naturale, ideſt materiam primogeniam ex ſanguine paterno, & materno compactam, quam acquiſierunt per actionem illam generativam, quæque eſt prima baſis totius machinæ corporis humani, quod poſtea per nutritionem compararunt ex alimentis: quæ materia primogenia juxta bonam, aut malam temperiem, quam habuit, perficit, aut corrumpit totam molem corporis decurſu temporis acquiſitam.

132. Ultima eſt: An poſſit cognoſci relatio ut talis, quin per eamdem cognitionem cognoſcatur ipſius terminus, immo, & fundamentum. Reſolvimus hanc difficultatem Diſput. de rerum connexione, ac oppoſitione, ubi diximus: An & quomodo neceſſe ſit cognoſcere terminum connexionis per eamdem cognitionem, per quam cognoſcitur connexio. Ideò modò tranſimus ad alia.

CAPUT QUINTUM.

An aliqua Relatio Prædicamentalis identificetur adæquatè cum fundamento, ſolùm connotando terminum.

133. DIſcrimen ſupra datum inter hanc relationem, & tranſcendentalem fuit, quòd nunquam identificatur adæquatè cum ſuo fundamento; ſed ipſum hoc diſcrimen diſputatur modò, & quidem non de omni relatione prædicamentali, quoniam de multis eſt certum, quod diſtinguantur adæquatè à fundamento, v. g. relatio paternitatis, & filiationis creatæ, relatio ſubjectionis, relatio ſimilitudinis, ac diſſimilitudinis in albedine, in ſanctitate, & quovis alio accidente diſtinguuntur adæquatè à ſuis fundamentis, nec non à ſuis terminis. Difficultas præſens eſt de alijs relationibus prædicamentalibus, quæ ſaltem inadæquatè identificatæ, cum ſuis fundamentis agnoſcuntur, v. g. relatio ſimilitudinis in natu-

natura, qua moti dicimus: *Hic est Homo sicut ille*. Relatio distinctionis realis, cui innixi dicimus. Hic homo non est ille. Relatio coexistentiæ, qua duo parietes sibi invicèm coexistunt, &c. De his itaque quæritur identificentur, necne adæquatè cum fundamento, itaut tota relatio similitudinis *in natura humana*, qua Petrus est similis Joanni plenè, totaliter adæquatè identificetur cum solo Petro, connotando tamen, & innuendo etiam Joannem.

134. In re hac, cujus non modica pars deflectere solet ad modum loquendi, quamvis immeritò, ut jam dicemus: adverte quinque Primum est. Connotatum rei solere esse terminum connexionis, aut oppositionis rei ipsius: terminum, inquam, interdum *ut existentem*, ut Creator est connotatum creaturæ, quoniam hæc ex suis intimis innuit, seu connectitur cum existentia Creatoris. Dominus est connotatum servi, quia servitus non potest actu exerceri respectu Domini, qui nuspiam, & nusquam est. Interdum, *ut possibilem*. Sic principium discursus connotat discursum, non ut actu existentem, sed ut potentem oriri ab eo principio. Principium sensationis connotat sensationem, non ut existentem, sed ut effectum, quem potest elicere. Interdum, *ut præteritum*. Sic hominis senis præsentia connotat multos annos, non ut præsentes, aut merè possibiles, sed ut jam elapsos. Interdum ut futurum, interdum alijs modis. Semper tamen connotatum est terminus connexionis, aut oppositionis, (ut Pater, & filius, Dominus, & servus, Maritus, & uxor, vita, & mors. Nequit enim res eadem habere simul, ac in eodem sensu utramque denominationem respectu ejusdem; & tamen una ex his connotat alteram,) sive connexio, aut oppositio sint metaphysicæ, sive physicæ, sive tantùm morales.

135. Secundum. Magnum est discrimen inter constitutivum essentiale, atque connotatum, seu terminum connexionis essentialis: Creator enim est connotatum, cum quo metaphysicè, atque essentialiter connectitur hæc charta, sicut quævis alia creatura. Et tamen Creator non est constitutivum essentiale, seu pars intrinseca hujus chartæ, quæ certè distinguitur adæquatè à Deo. Affatim exemplorum invenies in tota Philosophia, & Theologia. Hæc distinctio certa inter constitutivum essentiale, & connotatum altè insideat menti, præsertim in hac quæstione; quia ex eorum univocatione nascuntur æquivocationes.

136. Tertium: Rerum constitutiva solent esse in duplici differentia. Una vocantur *recta*, sive *in recto*. Illa nimirum, quorum

 iden-

identitas, aut distinctio affirmatur, aut negatur quando affirmatur, aut negatur alterutra. v. g. *Paries* est *albus*. Subjectum, quod habet albedinem, est constitutivum rectum, sive in recto illius concreti Album, quia ipsius identitas cum pariete affirmatur per illam propositionem. Item. *Hæc charta non est filia Dei adoptiva*, subjectum fungens hac adoptione est constitutivum rectum illius concreti, *Filia Dei adoptiva*, quippè ipsius distinctio ab hac charta adstruitur per eam propositionem: unde nulla est enuntiatio, quæ rigorosè examinata non enuntiet identitatem, aut distinctionem inter subjectum, & prædicatum, sunt tamen plurimæ in materia contingente, seu veritatis, aut falsitatis contingentis, non quidem *contingentia identitatis*, *aut distinctionis*, quia id est impossibile, sed contingentia *adjacentiæ*, quatenus contingens est, quod adhæreat subjecto, aut prædicato illud, quod adhærere ipsi etiam enuntiatur per propositionem v. g. *Paries est albus*, vertitur sic *Paries est subjectum, cui inhæret albedo*. Illa prima pars, seu potiùs illud primum, *est subjectum*, non est in materia contingente; sed in necessaria, vel in impossibili; secundum vero, *cui inhæret albedo*, est in materia contingente.

137. Altera dicuntur *obliqua*, seu *in obliquo*, illa scilicet, quorum identitas, aut distinctio non affirmatur, aut negatur quando affirmatur, aut negatur identitas, aut distinctio constituti; verè tamen, & simpliciter imbibuntur intra ipsum constitutum, seu intra ipsam denominationem quamvis non intra rectum ipsius denominationis, v. g. albedo non est merum connotatum, sed verum constitutivum essentiale hujus constituti, sive denominationis, sive effectus formalis *Album*, non quidem accepti pro solo recto hujus denominationis; nam certè albedo non est constitutiva subjecti, quod est album, (sed neque connotatum,) sed accepti pro complexo ex subjecto, & albedine illi unita; & en detectam unam radicem æquivocationum in locutionibus de his rebus. Album, quippè quandoque accipitur pro solo constitutivo recto, nempè pro solo subjecto; cùmque certum sit, albedinem non esse constitutivam ipsius, ideo aliqui vocant illam merum connotatum, sed immeritò, quoniam si intelligant subjectum solum, hoc neque constituitur per albedinem, neque illam connotat: paries namque subsistere potest absque albedine. Sed quia isti volunt, illam esse connotatum, & nolunt esse intrinsecum, & essentiale constitutivum, incipiunt tergiversationes, quæ nunquam cessant. Quandoque

ßoque autem Album accipitur integrè, adæquatèque pro tota denominatione: cùmque talis denominatio resultet ex subjecto, & albedine illi unita, ideò alteri vocant illam, non merum connotatum, seu terminum connexionis, sed intimum, & essentiale constitutivum.

138. Quartum. Constitutiva purè obliqua dicuntur esse strictè constitutiva, & non esse constitutiva, esse connota mera, & non esse merè connotata,&demum,neque esse constitutiva,neque connotata, prout fuerit illa alia res,cum qua conferatur;v.g.cognitio individua bonitatis individuæ *A.* si hæc cognitio conferatur *cum solo intellectu*, neque est constitutivum, neque connotatum, quoniam intellectus potest certè existere in rebus,quin unquam habeat individuam illam cognitionem. Si conferarur cum bonitatis illius *amore*, *aut volitione* est connotatum saltem in genere sumpta, quia nil volitum quin præcognitum; sed neutiquam est constitutivum ipsius, quia licèt volitio objecti intimè connectatur cum ejusdem cognitione aliqua,ab omni tamen distinguitur adæquatè,sicut substantia producta per creationem, aut generationem, tametsi cum alterutra connectatur, per neutram constituitur intrinsecè. Sin verò illa cognitio conferatur cum voluntate, *ut proximè potente* amare, aùt velle illam bonitatem, non est certè constitutivum rectum illius, quia hæc est sola ipsa potentia volitiva; at est verè, ac simpliciter constitutivum, & non purum connotatum extrinsecum proximæ potentiæ ad amandum. Quoniam eatenus id non esset verum, quatenus esset constitutivum purè obliquum. At esse id generis constitutivum, ut revera est, non tollit, quod verè, ac simpliciter sit constitutivum, seu principium intrinsecum ipsius.

139. Probatur exemplis communiter admissis extra casum præsentem: materia, forma, hujusque anterior privatio, vulgò censentur absolutè, ac simpliciter sine ullo scrupulo, esse principia intrinseca entis naturalis in fieri per generationem, quæ sit mutatio, & tamen dumtaxat sunt constitutiva obliqua. Quoniam licet primum sonet, ens naturale; verumtamen ob illos subjunctos terminos *in fieri per mutationem*, habetur sermonem esse *de ipso fieri*, quod sit mutatio. Ipsum autem fieri est generatio formæ, quæ generatio est mutatio. Unde nascitur quod ens naturale in fieri per mutationem importet in recto, *ipsum solum fieri*, sive solam generationem formæ. Sicut Album importat in recto solum subjectum, non solitudine excludente *existentiam* albedinis; sed solitudine excludente

quod rectum illud *constituatur* per albedinem. Similiter libertas creata indifferentiæ ad bonum, & malum, communiter dicitur constitui intrinsecè, ac essentialiter per divinam omnipotentiam, quippe quæ est principium essentialiter prærequisitum ad quamlibet operationem creatam: item per decretum applicativum illius: item per decretum determinativum quoad individuum: item per auxilium divinæ gratiæ: & tamen omnia hæc dumtaxat sunt constitutiva obliqua prædictæ libertatis. Hæc namque in recto dicit solam voluntatem, namque sola est, quæ adjuta aliis comprincipiis meretur, aut demeretur per operationem illam, hæc sola est, quæ vivit per eamdem, hæc sola, quæ trahitur, aut retrahitur respectu operationis illius, hæc sola est, quæ immediatè liberè illam concipit. Demum justificatio strictè sumpta, intrinsecè constituitur per peccatum mortale, tanquam per terminum à quo transit homo per gratiam ad statum amicitiæ cum Deo, & hac de causa, nec Christi humanitas, nec Deipara fuerunt unquam justificatæ, licèt semper fuerint sanctæ: scilicet quia nunquam habuerunt læthale, à quo transirent ad statum dictum. Et tamen hoc læthale est constitutivum obliquum dumtaxat justificationis, quoniam hæc in recto dicit solam gratiam sanctificantem, solitudine nuper explicata: ergo rem esse constitutivum obliquum, seu in obliquo non tollit, quòd verè, & simpliciter sine ullo scrupulo sit constitutivum, & non facit, quòd sit merum connotatum extrinsecum.

§. II.

140. SEcundum est. Famosa hìc personare solet propositio, imò in tota Philosophia, & Theologia, nimirum. *Id, quo præcisè, seu quo solo deficiente, deficit aliud, est aut tota essentia, aut pars essentiæ illius*. Circa quam notandum est. 1. Non debent prætermitti particulæ illæ *solo*, aut *præcisè*, aut aliæ, quæ sint exclusivæ. Aliàs propositio restabit sic. *Id, quo deficiente, deficit aliud, est tota essentia, aut pars essentiæ &c.* quod est falsum, quoniam deficiente termino connexionis metaphysicæ deficit fundamentum; & tamen terminus ille, neque est tota essentia, neque pars essentiæ fundamenti, sed distinctus adæquatè ab illo, ut constat: ob eandem rationem est falsa hæc, *si eo ipso quod deficiet B. deficiet A., illud est constitutivum hujus*. Quoniam illi *eo ipso* satisfit per connexionem essentialem rei *A.* cum *B.* Secundò. Nec debet dici. *Id, quo solo deficiente, deficit A, est constitutivum, sive pars essentiæ illius*. Quoniam

fieri

fieri poteſt, quòd *A.* & *B.* ita adæquatè identificentur, ut faciant unam eſſentiam ſimplicem omninò, ac indiviſibilem realiter, & conſequenter incapacem, quæ habeat conſtitutiva phyſica. Tunc certè ſolo *B.* deficiente deficiet *A.*, ſicut ſolo rationali humano deficiente deficiet animal humanum; & tamen rationale hoc non eſt conſtitutivum phyſicum, imò nec metaphyſicum animalis, quia eſſentia metaphyſica ſtat in indiviſibili. Debet ergo ſic formari illa propoſitio, ut reddat ſenſum disjunctivum, nempè id *quo ſolo, ſeu præcisè deficiente deficit aliud, eſt vel tota eſſentia, vel pars eſſentiæ, ſeu conſtitutivum illius.*

141. Tertiò. Non eſt neceſſe, quòd ſit determinatè conſtitutivum, *ut quod* inſtar materiæ, aut formæ, nec determinatè conſtitutivum, *ut quo* inſtar unionis ambarum. Nec determinatè conſtitutivum *in recto* inſtar ſubjecti denominati. Nec determinatè conſtitutivum *in obliquo* inſtar formæ denominantis, aut inſtar termini à quo, ut dicebamus de privatione formæ. Nec determinatè inſtar termini ad quem, ut etiam dicebamus de forma producta per generationem, quæ ſit mutatio. Nullum ex his debet affirmari determinatè per dictam propoſitionem, quia erit falſa; ſed omnia vagè, ac disjunctivè. Ideſt, ſi ſolo *B.* deficiente deficit *A*; *B* eſt conſtitutivum, ut quod, vel ut quo in recto, vel in obliquo rei *A.*

142. Quartò. Illi termini *ſolo*, aut *præcisè B. deficiente* ſignificant duo ſuſpenſivè, ac hypoteticè. Unum eſt quod deficiat *B.* alterum, quòd cætera omnia diſtincta adæquatè à *B.* perſeverent in rebus. Sicut enim quando dicimus *ſolus Petrus loquitur*, dicimus eum loqui, & neminem alium loqui: quod patet à poſteriori ex eo, quòd ſi vel unus alius loqueretur etiam, eſſet falſum dicere *ſolus Petrus loquitur*: Ita quando hypoteticè dicimus, *ſolo*, aut *præcisè B. deficiente*: duas hypoteſes aſſumimus, una eſt quod *B.* deficiat. Altera eſt, quòd cætera omnia diſtincta adæquatè à *B.* perſeverent, ſeu non deficiant. Si enim, vel unum aliud diſtinctum à *B.* defececeret, jam non ſubſiſteret *ſolo B. deficiente*. Quam ambiguitatem, ne vocibus irretiamur, arcebis, ſi propoſitionem illam ſic proponas. *Si ſolo B. deficiente, & cæteris omnibus adæquatè diſtinctis permanentibus* (hoc enim ſignificat illud *ſolo*) *deficit neceſſario A.*, *neceſſe eſt quod B ſit tota eſſentia, vel conſtitutivum rei A.*

143. Hæc autem propoſitio eſt omninò vera. Quoniam ſi ſolo *B* deficiente, ideſt ſi deficiente illo, & permanentibus omnibus adæquatè diſtinctis ab illo non permanet, quinimò deficit *A.*, ſignum

eſt

est, quòd *A.* non distinguitur adæquatè à *B.* Si enim ab illo distingueretur adæquatè; permaneret, & non deficeret permanentibus omnibus adæquatè distinctis à *B*: ergo si omnibus illis permanentibus, & deficiente solo *B*, non permanet, sed deficit *A.*: Signum est, quod *A.* non distinguitur adæquatè à *B.* Tunc sic: *A.* non distingui adæquatè à *B.* non potest evenire, quando sermo est de objecto composito, nisi quia, vel constituit ipsam rem *B.*, sicut corpus non distinguitur adæquatè ab homine, quia est constitutivum ipsius, vel quia intrinsecè constituatur per *B*: sed non primum, quia deficiente solo constituto ex re *A.* & permanentibus omnibus adæquatè distinctis ab illo constituto, non est necesse, quòd deficiat res *A.* quoniam deficiente constituto solo, aut non solo possunt perseverare aliqua constitutiva, ut experimur, quando moritur homo; siquidem tunc deficiente homine perseverant materia, & anima ipsius: ergo si deficiente solo *B.* & cæteris permanentibus non permanet, sed deficit *A*; signum est, quod non distinguitur adæquatè à *B.* & quidem ex eo, quòd *A.* constituatur per *B.*, vel adæquatè cum illo identificetur, sicut animal cum rationali: ergo signum est quod *B.* sit tota essentia, aut pars essentiæ rei *A.* Illa itaque propositio: *Id quo solo deficiente &c.* quæ vulgò assumi solet pro majore, si intelligatur, ut explicuimus videtur omninò firma. Decipit non nullos vitium illud imaginandi in majore nullitatem minoris, & hac de causa negandi majores propter falsitatem minorum. Dicunt enim quod solo termino connexionis metaphysicæ deficiente, deficit fundamentum, & tamen terminus, nec est tota essentia, nec pars essentiæ fundamenti. Istud primum est falsum, & implicatorium in terminis, ut mox dicemus: ergo immeritò negatis illam majorem propter istud, quod non utcumque est falsum, sed implicatorium. Quocirca aliud est prædicta propositio, id quo solo, seu quo præcisè deficiente &c. Aliud ipsius applicatio tali, aut tali rei in particulari, v. g. termino connexionis metaphysicæ. Hæc applicatio rei particulari potest esse vera, & potest esse purè falsa, & potest esse implicatoria in terminis, prout illa res particularis fuerit. At propositio illa abstrahens à particularibus videtur omninò firma; Quemadmodum firmum omninò, & evidens est omne animal esse vivens. Quod autem res *A.* particularis sit animal, potest esse verum, & potest esse falsum, & potest esse implicatorium, ut si sub illa majore ponatis hanc minorem. *Sed hoc cadaver est animal*, implicat in terminis, si strictè, & castigatè loquamur. Cæterùm propter falsitatem,

tatem, ac implicationem hujus minoris *eſſet ne rationale* negare illam majorem. *Omne animal eſt vivens?*

144. Similiter in præſentiarum. Falſa & implicatoria in terminis eſt iſta propoſitio. *Solo termino eſſentiali connexionis deficiente deficit fundamentum*. Omnis namque propoſitio formaliter, aut æquivalenter aſſumens duas hypoteſes, quarum una infert metaphyſicè exiſtentiam, & altera metaphyſicè quoque carentiam fundamenti, eſt non utcumque falſa, ſed implicatoria in terminis. Implicatoria, inquam, quatenus hypoteſis una repugnat condititionato, & complexum ex utraque infert chymæram. Sed talis eſt iſta propoſitio. Probatur: una hypoteſis formalis, aut æquivalens eſt, quòd deficiat terminus connexionis eſſentialis, & hæc infert metaphyſicè, quòd deficiat quoque fundamentum, nam hoc nomine vocatur illud, quod nec divinitus poteſt exiſtere ſine illo termino. Altera eſt, quod deficiat ille *ſolus*, ſeu quod perſeverent omnia prorſus diſtincta adæquatè ab illo. Et hæc hypoteſis infert metaphyſicè exiſtentiam, ſeu perſeverantiam fundamenti, quippè quod eſt unum ex illis, quæ diſtinguuntur adæquatè à termino: ergo iſta propoſitio *ſolo termino &c.* formaliter aut æquivalenter aſſumit duas hypoteſes, quarum una infert exiſtentiam, & altera carentiam fundamenti: ergo implicat in terminis. Cæterùm propter hanc implicationem, ſine qua illa major nequit applicari termino connexionis metaphyſicæ, non eſt neganda illa major, quia non licet negare unam propoſitionem propter falſitatem alterius diſparatæ.

145. Propter hunc eundem diſcurſum non exiſtimamus universè efficacem iſtum modum arguendi, *id quo præcisè deficiente &c.* quamvis enim hæc propoſitio major ſit firma; ſi tamen adverſarius dicet rem *B.* non eſſe conſtitutivum, ſed terminum connexionis metaphyſicæ rei *A.*, ſicut eſt Deus reſpectu cujusvis creaturæ, & ſicut ſunt extrema reſpectu unionis phyſicæ eorundem; tunc conceſſa majore, & audita hac minore, *ſed ſolo B. deficiente, & cæteris omnibus adæquatè diſtinctis permanentibus deficit A.*, illico dicet *implicat in terminis*, ob diſcurſum nuper factum: nempè quia iſta minor aſſumit duas hypoteſes, quarum una infert exiſtentiam rei *A.* ſcilicet *cæteris omnibus adæquatè diſtinctis permanentibus*. Et altera infert metaphyſicè defectum rei *A.*: ſicut etiam implicant in terminis hæ propoſitiones. Solis extremis deficientibus, & cæteris omnibus adæquatè diſtinctis permanentibus deficit unio. Aſſumuntur quippè hypoteſes, ſeu conditiones, quarum una infert

exi-

deficit creatura. Assumuntur quippè hypoteses, seu conditiones; quarum una infert existentiam, & altera carentiam conditionati.

146. Quando ergo & quomodo deprehendemus: An *A.* constituatur intrinsecè, necne per rem. *B?* Respondeo in primis. Si *A.* sit res compositionis intrinsecè expers v.g. anima rationalis, Angelus, & similia quæ sunt physicè indivisibilia, non est locus quæstioni, quia hujusmodi res non habet physica constitutiva. Ergo si *A.* deficeret deficiente *B.*, hoc *B.* non est constitutivum, sed connotatum terminans essentialem connexionem rei *A.*:sin *A.* fuerit res composita,inspiciendum est,nùm inter illius constitutiva certa, & explorata sit aliquod metaphysicè connexum cum *B.* An non sit ullum. Si primum, potest adhuc *B.* esse constitutivum intrinsecum: quia novum non est, quòd aliqua connexa mutuò, aut non mutuò conveniant in constituendo intrinsecè aliquam rem.

147. Cæterùm,nisi hoc aliunde probetur,negandum est. Tum quia sicut nec entitates, nec perfectiones, nec alia multiplicanda sunt sine necessitate; ita nec constitutiva. Tum quia, si tunc dicatur deficiente *B.* deficit *A.*: ergo hoc constituitur per illud; consequentia est nulla, ut supra diximus: & antecedens solum est verum, quia,ut supponimus, unum ex certis constitutivis rei *A.* connectitur cum *B.*, & consequenter deficiente *B.* deficit illud constitutivum, & hoc deficiente deficit res *A.*: si autem dicatur solo *B.* deficiente deficit *A.*,respondebit alter,istam propositionem implicare in terminis ob nuper dicta. Quamobrem ad probandum *B.* esse intrinsecum constitutivum rei *A.* quando aliundè constet unum ex certis constitutivis rei *A.* connecti cum *B.*, oportet confugere ad alios titulos. v.g. si *B.* est subjectum illius complexi, si est forma, si est unio, si est alterutrius capacitas: si est terminus *à quo*, si *ad quem*, si est principium, aut conditio prærequisita ad effectum, de cujus actu primo proximo disputetur: quia hæc omnia sunt respectivè constitutiva essentialia, & non merè connotata.

148. Quòd si ex una parte deprehendatur, quòd deficiente *B.* necessariò ex ipsa natura rerum deficit *A.* formaliter, aut illativè, (hæc sunt mera verba in præsenti, quibus petitur principium, & reditur ad initium difficultatis,) & ex alia parte inter constitutiva certa rei *A.* nullum detegatur intimè connexum cum *B.*, tunc constanter dicendum, *B* non esse merum connotatum, aut terminum connexionis rei *A*; sed intrinsecum, & essentiale constitutivum: quoties enim necessariò deficit res composita, prorsus

est

est necessarium, quod deficiat aliquod constitutivum essentiale ipsius. Si enim omnia prorsus constitutiva, nullo dempto, existant eo modo, quo sunt constitutiva, necesse est, quod existat constitutum; v. g. si existant materia, forma, & hujus unio cum illa, est necessarium, quòd existat compositum: & eatenus præcisè defectus connotati, sive termini connexionis trahit secum defectum rei, quatenus trahit secum defectum alicujus constitutivi rei illius, & dicere quod deficit connotatum, seu terminus essentialis connexionis rei compositæ, & simul dicere, quod nullum penitus deficit constitutivum essentiale eo modo, quo est constitutivum essentiale, est dicere duo, quorum primum infert defectum rei illius; secundum verò existentiam illius rei.

149. Firma ergo, & inconcussa videtur propositio, scilicet quoties necessariò deficit res composita, necesse est deficere aliquod constitutivum essentiale illius, (res simplices non habent constitutiva physica in eo sensu, in quo sunt simplices,) at per te quoties deficit *B.*, necessario deficit *A.* ergo quoties deficit *B.* necesse est, quod deficiat aliquod constitutivum essentiale rei *A.*, sed nullum aliud præter ipsum *B.*, quoniam supponimus nullum ex alijs constitutivis rei *A.* esse connexum cum *B.* & consequenter non est necessarium ex natura ipsa rerum, quid quid sit ab extrinseco contingente, quod deficiente *B.* deficiat ullum ex alijs constitutivis rei *A.* ergo si est necesse, quod deficiat aliquod constitutivum essentiale rei *A.*, & hoc non verificatur de ullo alio distincto à *B.*, hoc *B.* est illud essentiale constitutivum.

§. III.

150. HIs præmissis pro intelligentia *constitutivi*, & *connotati* quæ toties occurrunt, & quæstiones de re solent facere de nomine. Respondemus jam difficultati initio hujus capitis propositæ. Nulla relatio prædicamentalis identificatur adæquatè plenè ac totaliter cum solo fundamento, connotando terminum solum extrinsecè. Quia autem difficultas non est de alijs, sed de illis, quas saltem inadæquatè identificari cum fundamento fatemur, de his solis loquemur v. g. de relatione similitudinis Petri, & Joannis in natura humana, de relatione distinctionis realis inter duo, de relatione æqualitatis, aut inæqualitatis duarum quantitatum, non tam in extensione locali, (quia hæc stat formaliter in utriusque

præsentijs ab utraque distinctis,) quàm in numero partium. De relatione prioritatis, & posterioritatis temporalis duorum dierum; de relatione coexistendi in eodem tempore, non quidem duarum aliarum rerum, sed duarum determinatè *durationum*, quia in his stat formaliter coexistentia temporalis, & illa distinguuntur realiter à rebus durantibus, sicut præsentiæ à rebus præsentibus: & de alijs similibus, (sed non de omnibus omninò,) quas dicimus identificari adæquatè cum fundamento, & termino, inadæquatè cum unoquoque, sicut homo identificatur adæquatè cum corpore, & anima unitis; & inadæquatè cum unoquoque, ita ut falsè diceretur hominem plenè, totaliter adæquatè consistere in sola anima v. g. connotando extrinsecè materiam.

151. Cùm autem in prædicta relatione similitudinis in natura humana, tam Petrus, quàm Joannes possint esse fundamentum, quia tam ille est similis huic humanitate, quam hic illi, unde arbitrarium est, quod sic de illa loquamur: *Petrus est similis Joanni*, aut sic, *Joannes est similis Petro humanitate*: eligamus primum loquendi modum. Probatur igitur conclusio ratione gemina: una à priori, & altera à posteriore. Petrum esse actu formaliter similem quoad humanitatem Joanni, similitudine objectiva, vera, & stricta, nil aliud est, quàm quod Petrus hìc, & nunc sit homo, & Joannes hìc, & nunc sit homo, (si enim alteruter non existat, erunt quidem similes conditionatè, sed non absolutè,) sic enim formaliter immediatè uterque est homo, & formaliter verificatur ambos esse homines. Hoc ita perspicuum videtur, ut probatione non egeat: quid enim est à parte rei: *hunc esse similem illi humanitate*, nisi *hunc esse hominem*, & *illum esse hominem*. Sed Petrum hìc, & nunc esse hominem identificatur cum Petro, & cum duratione, qua hìc, & nunc existit. Joannem hìc, & nunc esse hominem, identificatur cum Joanne, & cum duratione qua hìc, & nuuc existit: ergo Petrum esse actu formaliter similem humanitate Joanni similitudine objectiva, identificatur adæquatè cum utroque, & inadæquatè cum unoquoque, idest partim cum Petro, & sua duratione, partim cum Joanne, & sua duratione, cum hoc, inquam, tanquam obliquo constitutivo, quandò illam sic proponimus; Petrus est similis Joannis: & tamquam constitutivo in recto, quando sic: Joannes est similis Petro. Jam explicuimus in Dialectica quo sensu pendeat, & quo non pendeat à nostris locutionibus rectum, & obliquum. Ergo non identificatur adæquatè cum solo Petro, & sua duratione relatio illa connotando

do Joannem tanquam terminum extrinſecum.

152. Quod ſi terrearis vocibus illis. *In recto*, *in obliquo* loquamur de prædicta ſimilitudine ſic. Petrus, & Joannes ſunt ſimiles natura humana. Cur potius Petrus, quàm Joannes debet eſſe fundamentum hujus relationis? cur hæc potius debet identificari cum Petro ſolo, connotando extrinſecè Joannem, quàm cum ſolo Joanne connotando extrinſecè Petrum? Item cur alius quiſpiam non poterit dicere verè *hominem identificari adæquatè cum anima connotando extrinſecè materiam*: & alius, hominem identificari adæquatè cum corpore connotando extrinſecè animam? quod eſſet negare compoſita ſubſtantialia, & accidentalia. Videtur itaque certum prædictam relationem ſimilitudinis, hoc eſt, prædictam ſimilitudinem eſſe complexum quoddam, ſeu binarium, cum neutra ſola unitate identificatum adæquatè, ſed cum utraque.

153. Altera ratio eſt à poſteriori. Si Petrum eſſe actu phyſicè adæquatè ſimilem Joanni humanitate identificaretur adæquatè cum ſolis Petro, & ſua præſente duratione, omnis caſus poſſibilis, in quo darentur Petrus, & ſua præſens duratio, eſſet caſus, in quo actù abſolutè daretur adæquata ſimilitudo illa Petri cum Joanne, & conſequenter eſſet caſus, in quo, nec formaliter, nec illativè deficeret actualis, & abſoluta illa ſimilitudo adæquata, quoniam neceſſe eſt quod exiſtat, & impoſſibile eſt quod deficiat formaliter, aut illativè illud, cujus omnia conſtitutiva eo modo, quo ſunt conſtitutiva exiſtunt. At non omnis caſus poſſibilis, in quo dantur Petrus, & ſua præſens duratio eſt caſus, in quo actu abſolutè datur adæquata (hoc eſt mutua) ſimilitudo illa. Siquidem caſu quo Joannes non ſit actù abſolutè homo, eo quia nondum ſit natus, vel jam ſit mortuus, poſſunt dari Petrus, & ſua præſens duratio, ut conſtat; & tunc certè Petrus non eſt actu abſolutè ſimilis adæquatè, & mutuò Joanni, quoad humanitatem: ergo ea ſimilitudo adæquata non identificatur adæquatè cum ſolis Petro, & ſua duratione præſente: ergo identificatur ulterius cum aliquo alio, ſive recto, ſive obliquo (quod modò non curamus, cùm ſupra explicaverimus, obliqua eſſe quoque verè, ac ſimpliciter conſtitutiva.) Tunc ſic. Sed hoc aliud non poteſt eſſe, niſi Joannes ipſe, ac ſua duratio. Vel aſſigna quodnam ſit: ergo prædicta ſimilitudo adæquata, ſeu mutua non identificatur adæquatè cum ſolis Petro, & ſua duratione, ſed cum his, & inſuper cum Joanne, & duratione ſua.

154. Diximus 1. Similitudo adæquata, ſeu mutua, quia de

hac censemus non identificari adæquatè cum solo fundamento, & hæc sola est adæquata relatio similitudinis, nempè Petrum esse actù absolutè hominem, & etiam Joannem esse actù absolutè hominem. Sin præsentem rem detorqueas ad similitudinem inadæquatam, relationemque hanc partialem; dicimus unam identificari adæquatè cum fundamento, & alteram distingui adæquatè ab illo, & identificari adæquatè cum termino. Quoniam hæc similitudo adæquata, & mutua dicit duo. Unum est, Petrum esse actù absolutè hominem, & hoc adæquatè identificatur cum solo Petro, & sua præsente duratione. Alterum est, Joannem esse actu absolutè hominem. Et hoc distinguitur adæquatè à Petro suaque duratione, & identificatur adæquatè cum solo Joanne, ac sua duratione. Sed hoc esset extra metam vagari, quia quæstio est de similitudine *adæquatè sumpta*. Quod si nolis loqui de illa adæquatè, sed inadæquatè sumpta, & hanc solam menti infigas, concedimus unam illam identificari adæquatè cum fundamento: sed alteram identificari adæquatè cum termino.

155. Diximus secundò in majore hujus secundę rationis. Omnis casus possibilis, in quo darentur Petrus, & sua præsens duratio; non autem diximus omnis casus in quo darentur *solum*, aut *præcisè* Petrus, & sua duratio. Quia casus, in quo dentur Petrus, & sua duratio est casus possibilis, ut constat; casus autem in quo dentur *præcisè*, aut *solùm* ea duo, præsefert contradictionem. Ambo enim connectuntur metaphysicè cum multis aliis realiter distinctis: ergo omnis casus, in quo existant illa duo *præcisè*, est casus in quo nil aliud realiter distinctum existat: hæc enim est vis, atque energia illarum exclusionum *præcisè*, *solum &c.* ergo est casus, in quo non existant termini, cum quibus metaphysicè connectuntur illa duo: ergo est casus, in quo non existant illa duo, cùm aliundè supponatur, quod existant. Amovendi itaque causâ hanc æquivocationem non addidimus illas particulas exclusivas, & solùm dicimus terminis brevioribus. Si *A.* identificetur plenè adæquatè totaliter cum solo *B.* omnis casus possibilis, in quo datur *B.*, est casus, in quo datur *A.* Nam in creatis ex duobus realiter identificatis adæquatè repugnat, quòd existat unum, & non existat alterum.

156. Diximus tertiò repugnare, quòd existant omnia constitutiva alicuius *eo modo, quo sunt constitutiva*, quin existat illud. Quoniam non præterit nos vera illa sententia Philosophi ajentis syllabam *Ba.* non esse syllabam *Ab.* licet ambæ constituantur per literam

ram *B.* & per literam *A.* Etenim *Ba.* non solum constituitur per illas duas literas, sed etiam per talem illarum ordinem, quod *B.* proferatur, aut scribatur ante *A*, idest intrinsecè constituitur per durationem, aut præsentiam literæ *B.* ante literam *A.* E converso autem syllaba *Ab.*; at neque illa præcedentia datur in hac syllaba *Ab.* neque hæc secunda in illa syllaba *Ba*: ergo in syllaba *Ab* deficit unum constitutivum essentiale syllabæ *Ba*, & in syllaba *Ba* deficit unum constitutivum essentiale syllabæ *Ab.* Quid ergo mirum quod neque quoties datur hæc, detur illa, neque quoties datur illa, datur hæc. Sed hæc doctrina obverti non valet contra nostram secundam rationem. Illâ namque solum adspiramus ad probandum prędictam similitudinem adæquatè sumptam non identificari adæquatè cum solo Petro, & sua præsenti duratione. Unde inferimus, illam identificari etiam cum aliquo alio. Atqui hoc aliud non potest esse, nisi quod Joannes actu absolutè sit homo. Vel cedo istud aliud: ergo &c.

§. IV.

157. SOlutiones contrariæ hoc eodem discursu impugnantur. Respondent primò, deficiente Joanne deficere illam similitudinem illativè, sed non formaliter. Sed de hoc est quæstio, redimus ad initium, & petitur principium. Respondes enim defectum Joannis non esse defectum formalem dictæ similitudinis, eò quòd Joannes non sit constitutivum illius. De hoc autem est quæstio. Præterea repugnat quidquam deficere *illativè* quin absolutè deficiat *formaliter*: nam quoties deficit constitutivum essentiale rei, aut tota ipsa existentia rei, si hæc fuerit simplex, res deficit formaliter: sed quoties deficit, illativè deficit, aut tota existentia rei, aut aliquod saltem constitutivum essentiale rei. Nam deficere illativè est re ipsa dari aliquid necessariò inferens defectum ipsum formalem rei, & videtur chymæra, quòd detur defectus formalis rei, quin deficiat, aut tota existentia rei, aut aliquod ipsius constitutivum: quoniam si omnia penitus existant eo modo, quo sunt constitutiva, est necesse quod res existat, & est impossibile quod deficiat: ergo quoties deficit illativè deficit formaliter: ratio autem est. Deficiente Joanne, aut perseverant omnia prorsus constitutiva nullo dempto eo modo, quo sunt constitutiva illius adæquatæ similitudinis, aut non perseverant. Si primum, necessarium prorsus est quod illa similitudo adæquata perseveret, & consequenter, quod, nec

formaliter, nec illativè deficiat. Si secundum, quodnam est istud constitutivum quod deficit, nisi alterum extremum ejus similitudinis, Joannes nimirum: ergo hic est constitutivum ejus similitudinis, & non est merum connotatum extrinsecum.

158. Resp. 2. Deficere similitudinem illam, quia deficit suum connotatum essentiale; & est impossibile rem existere, quando deficit terminus, quo cum essentialiter connectitur. Hoc est omninò verum. Cæterùm eatenus est impossibile, rem existere in isto casu, quatenus defectus connotati, termini connexionis, conditionis necessariæ, prærequisiti, & similium trahit secum indispensabiliter defectum, aut totius rei, si fuerit simplex, aut alicujus constitutivi essentialis ejusdem. Si enim omnia prorsus verificentur existere, necesse est illam rem existere: ergo si deficiente Joanne, deficit aliquod connotatum essentiale illius similitudinis, necessarium est deficere aliquod illius constitutivum essentiale. Quodnam est hoc? Ubi resurgit argumentum idem. Deficiente isto connotato, isto prærequisito, ista conditione necessaria, isto termino connexionis, aut perseverant, aut non perseverant omnia prorsus constitutiva illius similitudinis adæquatæ eo modo, quo sunt constitutiva. Si perseverant, necesse est quod perseveret ipsa similitudo, & est impossibile quod deficiat istud essentiale connotatum. Si non perseverant, quodnam est istud essentiale constitutivum, sive ut quod, sive ut quo, sive in recto, sive in obliquo distinctum à Joanne ipso?

159. Respondent tertiò: deficiente Joanne posse quidem perseverare hoc, quod est Petrum esse actu absolutè hominem; ast non perseverare, *ut connotans* Joannem esse actu absolutè hominem. Prædictam vero similitudinem identificari adæquatè cum fundamento non utcumque, sed *ut connotante* terminum. Redit argumentum idem. *Fundamentum ut connotans terminum* non debet esse mera verba, sed aliquid reale; & verum ex parte objecti: quærimus, ergo: hæc objectiva realitas, *fundamentum ut connotans terminum*, aut identificatur adæquatè, plenè, ac totaliter cum sola entitate fundamenti, (si hìc iterum distinguas *ut connotante*, esset intrudere definitum in definitione, & perinde ac quærenti *esse hominem, vel est identificari adæquatè cum materia forma, & unione*. Vel non; Respondere, esse identificari cum materia forma, & unione, quæ sint homo. Unde istud videtur esse odisse lucem, quia de ista connotatione quærimus quid sit à parte rei amotis verborum involucris,) igitur quærimus: Fundamentum ut connotans terminum, seù conno-

connotatio ipsa objectiva, & realis quid est ex parte rerum? quam aut quas entitates imbibit? identificatur adæquatè cum sola entitate fundamenti, vel cum hoc & aliquo alio?

160. Si primum, ergo omnis casus possibilis, in quo datur entitas fundamenti, est casus, in quo datur ista connotatio, seu in quo datur fundamentum ut connotans terminum. Sed hoc deficiente, potest existere entitas ipsa physica, & realis fundamenti. Ergo termino deficiente potest dari fundamentum, *ut connotans terminum*. Ergo deficiente termino datur actu absolutè physica adæquata similitudo in natura humana inter Petrum, & Joannem nondum natum, vel jam mortuum, & consequenter inter Petrum, & illum qui actu absolutè physicè non est homo. Si secundum, quodnam est illud aliud quocum identificatur fundamentum, *ut connotans terminum*, nisi terminus ipse? in alijs reduplicationibus alludentibus ad objectivas ipsas realitates, non semper contingit, quod reduplicatio ipsa objectiva identificetur adhuc inadæquatè cum termino v. g. fundamentum ut connexum cum termino, ut oppositum termino &c. non identificatur adhuc inadæquatè cum termino, sed adæquatè cum fundamento. Id autem ideo contingit, quia verum est de illis primum extremum hujus dilemmatis, & legitima consequentia ex illo, nempè: Omnem casum possibilem, in quo detur entitas fundamenti, quod est adæquatè connexum, vel adæquatè oppositum termino, esse casum, in quo datur fundamentum, *ut connexum*, vel *ut oppositum*, idest esse casum in quo datur connexio, vel oppositio cum illo termino.

161. Hoc autem dici non potest in presenti, quia deficiente termino dictæ similitudinis non datur fundamentum, *ut connotans terminum*, quia non datur fundamentum, *ut simile termino*. Cum tamen detur, aut dari possit tota entitas physica, & realis fundamenti. Hoc autem verificari nequit de fundamento adæquato connexionis metaphysicæ: chymæra enim est illud existere, quando deficit suus terminus, si connexio fuerit absoluta, & determinata. Quod si propterea dicas, fundamentum, *ut connotans* terminum includere ipsam connotationem, & hanc stare in ipso termino vocali, aut mentali, quo in medium producimus fundamentum aperientes ipsius similitudinem cum termino. Si, inquam, id dixeris, extra Chorum saltas, quia non disputamus connotationem, seu relationem mentalem, aut verbalem; sed objectivam, & realem, quæ fundamentum est nobis ad hanc aliam; Præter quam quod

de-

deseris tuam sententiam, quoniam ista relatio, seu connotatio mentalis aut verbalis non identificantur adhuc inadequatè cum termino. Fatemur. At neque cum fundamento, nam certum est quod actus, quo Petrum conferimus cum Joanne, distinguitur adæquatè à Petro. Igitur verum est, similitudinem dictam fundamenti cum termino connotare hunc; sed connotat hunc, sicut homo connotat corpus, nimirum ut constitutivum intrinsecum, & essentiale, non autem instar puri termini extrinseci, sicut creatura connotat creatorem. Neque putes inanem, aut levem esse hanc speculationem discernentem inter constitutiva, & connotata purè exrrinseca. Multa namque, & gravissima pendent in Philosophia, & Theologia ex eo, quòd res constituatur intrinsecè, atque essentialiter, aut non constituatur per tale aliud, & justam sententiam non dabis si non discernas inter constitutivum,& connotatum merè extrinsecum.

162. Denique Resp. 4. Deficiente termino perseverare prædictam relationem *quidditativè*, *secundùm implicitum*, *quoad entitatem*, *secundùm rectum*, *ut quod*, *non autem perseverare denominativè*, *secundùm explicitum*, *quoad denominationem*, *secundùm obliquum*, atque ut *quo*:jam vides,hac verborum multitudine obscurari potiùs, quam illustrari veritatem. In primis hoc nil est aliud,quàm dicere, quod deficiente termino perseverat una pars dictæ relationis nempè fundamentum illud, quod est,ac dicitur simile. Ast non disputamus hoc, sed totam ipsam similitudinem, relationemque adæquatam, adæquatè sumptam, idest *implicitum*, *& explicitum*, *quidditativum*, *& denominativum*,*rectum*,*& obliquum*,*quod*,*& quo*. Complexum hoc identificantur adęquatè cum solo fundamento, vel non, & redit argumentum toties datum: sed loquamur magìs in individuo. Ista denominatio similitudinis, seu istud explicitum identificatur adæquatè cum solo Petro, vel cum eo, & alio? Si primum, ergo omnis casus in quo detur Petrus est casus, in quo datur ista denominatio, & istud explicitum; & consequenter est casus, in quo datur relatio non solum quidditativè, sed etiam denominativè, non solum quoad implicitum, sed etiam quoad explicitum. Si secundum ista denominatio, istud explicitum est quod vocamus *relatio similitudinis adæquata*: ergo habemus intentum: vel tota quæstio reducitur ad modum loquendi.

§. V.

§. V.

163. OBjicies primò. Priscum illud Soncinatis argumentum, & satis acutum desumptum ex eo, quod binarium duorum hominum æquet binarium duorum Angelorum *in similitudine* specifica; secùs in entitativa *perfectione*, unde infertur, hanc non esse illam, & consequenter illam non identificari adæquatè cum utroque homine. Explicuimus argumentum hoc Disputatione 1. Cap. 2. inter solvendum argumenta probantia distinctionem virtualem, aut formalem in creatis. Præter quam quod, hoc, & multa alia argumenta, quæ objici solent contra præsentem conclusionem, dumtaxat probant, talem, aut talem relationem prædicamentalem non identificari adæquatè cum fundamento, & termino; cujus contradictorium, nec dicimus, nec diximus: quin potiùs advertimus multas distingui adæquatè ab utroque, alias identificari adæquatè cum solo termino, ex quibus nequit sumi paritas ad affirmandum, alias identificari adæquatè cum solo fundamento, quia illæ non habent contra se argumentum, quod objecimus contra has, ut rem meditanti patebit: Cæterum neque hoc Soncinatis argumentum, neque aliud, unquam probavit relationem aliquam prædicamentalem identificari adæquatè, cum solo fundamento, connotando terminum purè extrinsecè.

164. Objicies secundò. Generatio termini, unio extremorum, & multa similia sunt relatio prædicamentalis, & tamen identificantur adæquatè cum fundamento; per solam namque suam essentiam habent esse generationem, esse unionem &c. Dist. majorem; sunt relatio prædicamentalis *sui ipsarum* ad illa alia: nego. Quia ob istam rationem probatur, esse relationem transcendentalem sui ipsarum ad ista. Sunt relatio prædicamentalis inter generantem, & genitum, inter unum extremum unitum, & alterum, &c. Concedo. At cum neutro identificantur adæquatè. Itaque eadem penitùs actio generativa creata est relatio transcendentalis, & simul prædicamentalis, *transcendentalis*, non quidem generantis ad genitum, aut vice versa; sed sui ipsius ad utrumque: quo circa hujus relationis fundamentum, (utique logicum,) est ipsa, non verò alteruter illorum. *Prædicamentalis* etiam, tum Patris generantis ad filium genitum, & tunc fundamentum ipsius est Pater, à quo distinguitur adæquatè, siquidem ille homo potuit existere quin generaret hunc filium. Tum etiam filij geniti ad Patrem ge-

nerantem, & tunc fundamentum ipsius est filius genitus, à quo distinguitur adæquatè. Nam etiam hic filius potuit existere, quin nasceretur ex hoc Patre. Ambo itaque sunt fundamentum in sensu logico hujus relationis, quatenus quilibet ex vi generationis refertur ad alterum, licèt in diverso genere, quia hæc est relatio disquiparantiæ. In sensu autem physico solus Pater est fundamentum illius relationis, quia solus Pater est causa physica illius.

165. Objicies tertiò. Ponamus duas quantitates inæquales, unam palmarem, & alteram semipalmarem. Juxta nostram sententiam id, quo palmaris constituitur major, non est ipsa sola, sed identificatur etiam inadæquatè cum quantitate minore, quæ est terminus ejus majoritatis. Rursus. Id, quo semipalmaris constituitur minor, non est ipsa sola, sed identificatur partim cum ipsa, & partim cum quantitate palmari: ergo eadem sunt constitutiva illius, quo una constituitur major, & illius quo altera constituitur minor: ergo eadem sunt constitutiva majoritatis, & minoritatis: ergo majoritas, & minoritas sunt idem. Hoc distinguimus. Sunt idem in concreto, negamus. In abstracto, sub dist. sunt idem respectu ejusdem; negamus: respectu diversorum; concedimus.

166. Quemadmodum literæ componentes syllabas *Ab.* & *Ba.* sunt eædem; sed syllaba *Ab.* non est *Ba*, quia mutatur ordo, qui est etiam constitutivus syllabarum. Item quemadmodum constitutiva hujus complexi, Maritus uxoris, sunt eadem, ac constitutiva hujus *Uxor mariti*; sed esse maritum uxoris non est esse uxorem mariti. Nempè quia transponuntur recta, & obliqua; & veritas propositionum pendet etiam ab eo; quod ponitur in recto, quia pendet ab eo, quod dicit ipsa propositio, & ipsa enunciat identitatem, aut distinctionem respectu illius, quod ponitur in recto, ut toties monuimus. Ita, quamvis eadem penitus sint constitutiva dictæ majoritatis, & minoritatis; verumtamen non sunt idem illæ duæ sumptæ in concreto; Idest non est idem esse quantitatem minorem, ac esse quantitatem majorem respectu ejusdem; quia primum dicit in recto quantitatem minorem, secundum verò, quantitatem majorem. Quantitas autem minor, & quantitas major non sunt idem realiter, sicut nec maritus uxoris, & uxor mariti. Nihilominus, si loquamur de majoritate, ac minoritate in abstracto, idest de forma, aut quasi forma, per quam immediatè quantitas una est major, & per quam altera est minor, dicimus, quòd hæc forma adæquata est una, & eadem; nimirum complexum ex palmarita-

te,

te, ac semipalmaritate: per hoc enim complexum formaliter immediatè una constituitur major respectu alterius, & altera minor respectu unius. Sicut per eamdem visionem constituor *videns* hanc chartam, & hæc charta constituitur *visa* per me, & per eundem penitus amorem constituor *Amans Deum*, & Deus constituitur *amatus per me*: & per idem complexum ex gemino reciproco consensu vir constituitur maritus uxoris, & fœmina constituitur uxor mariti: & per idem complexum ex gemina differentia individuali Petrus constituitur distinctus à Joanne, & hic distinctus ab illo. Et quemadmodum in his exemplis licèt forma adæquata sit eadem; verumtamen reciprocus matrimonialis consensus constituens denominationem mariti, & uxoris, non constituit illas respectu ejusdem personæ, sed respectu diversarum. Ita quamvis majoritas, & minoritas sumptæ in abstracto sint idem: at non sunt idem respectu ejusdem penitus quantitatis, sed respectu diversarum, quatenus illa eadem majoritas, & minoritas quantitatem palmarem constituit, ac denominat majorem, semipalmarem autem denominat, & constituit minorem: sicut idem omninò motus orientem versus, denominat plagam orientalem, *terminum accessus*; & occidentalem *terminum recessus*.

167. Instabis: ergo tandem majoritas, & minoritas in abstracto sunt idem: ergo quidquid est fundamentum unius, & per illam refertur, est fundamentum alterius, & refertur per illam. At quantitas minor est fundamentum minoritatis, & refertur per illam: ergo quantitas minor est fundamentum etiam majoritatis, & refertur per illam; sed omne quod est fundamentum majoritatis, & refertur relatione majoritatis est majus: ergo quantitas minor est quantitas major. Cùmque idem argumentum possit instrui terminis inversis, sequitur etiam quod quantitas major sit quantitas minor. Idem argumentum formari potest in filiatione. Nam cùm eadem penitus sit actio, qua Pater generat, & filius generatur, si hæc est fundamentum filiationis, & refertur relatione filiationis, est quoque fundamentum Paternitatis, & refertur relatione Paternitatis: ergo filius est Pater, & viceversa. Similiter cùm visio activa, & passiva sint idem, & hæc charta sit fundamentum visionis passivæ, refertürque ad me relatione *visa per me*, sequitur esse quoque fundamentum visionis activæ, & referri ad me relatione visionis activæ, & consequenter sequitur, hanc chartam videre me. Similiter in prioritate temporali hodierni diei ad crastinum, & posterioritate

ad hesternum. Cùm enim prioritas, & posterioritas sint idem respectu diversorum, sequitur diem hodiernum esse quoque posteriorem die crastino, & esse priorem die hesterno.

168. Permissis cæteris omnibus, distinguo secundam subsumptam minorem. Omne, quod est fundamentum majoritatis *sui ipsius ad aliud*, & refertur relatione majoritatis *sui ad aliud*, est majus; concedo: majoritatis, non sui ad alterum, sed *alterius ad se*, est majus, nego minorem, & consequentiam. Considera duplicem majoritatem: unam rei *A.* respectu alterius: alteram alterius respectu rei *A.*: Ut res *A.* sit major, debet referri relatione majoritatis *sui ipsius* respectu alterius; non verò majoritatis, quæ sit majoritas *alterius* respectu rei *A.* Nam hoc potius evincit, rem *A.* esse minorem. Quemadmodum ut aliquis sit Pater Joannis, non sufficit, quòd utcumque referatur ad Joannem relatione Paternitatis; sed Paternitatis *sui ipsius* respectu Joannis, quoniam si refertur relatione Paternitatis, quæ sit Paternitas Joannis respectu ipsius, certè non est Pater Joannis, sed filius. At quantitas minor, licèt referatur ad quantitatem palmarem relatione majoritatis, non refertur relatione majoritatis, quæ sit majoritas *ipsius* respectu quantitatis palmaris; sed quæ sit majoritas *quantitatis palmaris* respectu ipsius semipalmaris: ergo quamvis quantitas minor sit fundamentum majoritatis, & referatur relatione majoritatis in sensu purè physico, & materiali; verumtamen non est quantitas major. Et idem servata proportione respondendum, si argumentum formetur super quantitate majore ad probandum illam fore minorem.

169. Si insistere velis principiis datis Disp. 1. cap. 2. ubi explicatione terminorum liberavimus à contradictione multas propositiones, quæ videntur contradictoriæ, concesso primo antecedente, nega primam consequentiam, ex qua cætera pendent. Sicut ex eo, quòd accessus, & recessus localis sint idem realiter, ac virtualiter; non sequitur esse terminum accessus quidquid est terminus recessus, ob diversum sensum, quem reddunt hæ propositiones *esse terminum accessus*, *esse terminum recessus*: & quia una, eademque forma potest, ac solet impertiri diversos, & oppositos effectus formales juxta diversitatem subjectorum. Ita ex eo, quòd majoritas, & minoritas sint idem realiter, non sequitur, omne, quod refertur relatione majoritatis, referri relatione minoritatis; quoniam referri relatione majoritatis per se, & juxta communem modum loquendi est *esse majus*. Referri relatione minoritatis, & esse fundamentum hujus est *esse*

mi-

minus. At ex eo, quòd majoritas, & minoritas sint idem realiter; ac virtualiter non sequitur, quòd *esse majus* sit *esse minus*, & quidem respectu ejusdem.

170. Sicut ex eo, quòd *videre*, & *videri* sumpta in abstracto sint idem, non sequitur videre omne, quod videtur, aut videri omne quod videt: & sicut ex eo, quòd generare, & generari sumpta in abstracto sint idem, non sequitur generare omne, quod generatur, aut generari omne, quod generat. Et idem de amare, & amari &c. ergo ex eo, quòd majoritas, & minoritas sint idem in sensu reali, & virtuali non sequitur, esse fundamentum unius, quod est fundamentum alterius, aut referri relatione unius, quod refertur relationé alterius: cujus ultima ratio resolvitur in diversitatem sensuum, quos reddunt istæ propositiones juxta communem loquendi modum: Neque abutaris hìc generali doctrina non curandi locutiones, sed incumbendi in realitates ipsas objectivas. Quoniam licèt ad indagandum res, oporteat non hærere in vocibus; verumtamen ad concedendum, vel negandum propositiones necesse est examinare sensum, quem habent: Atqui sensus hic stat in ipsis terminis, quibus constant propositiones: ergo necesse est in hos inquirere, & hos examinare.

171. Objicies tertio. Veritas non quidem transcendentalis, sed prædicamentalis actus intellectus, cum sit relatio conformitatis judicii cum objecto, identificabitur cum actu, & objecto: ergo si objectum affirmatum per actum fuerit actio turpis, veritas illa constituetur essentialiter per actionem illam turpem: ergo primò veritas illa est turpis, & peccaminosa, quia malum ex quocumque defectu; cùm tamen veritas semper sit bona, & expetibilis, & necessariò competat actibus divinis: ergo. 2. Deus amans veritatem suæ scientiæ amat aliquid intrinsecè, ac essentialiter constitutum per peccatum: ergo amat peccatum ipsum, quia amare rem aliquam est amare sua constitutiva essentialia. Confirmatur. Relatio oppositionis legis cum peccato, quod ideò est peccatum, & malum, quia prohibetur, est bona oppositio, & tamen juxta nos intrinsecè constituetur per peccatum. E converso oppositio peccati cum lege est mala, & tamen juxta nos intrinsecè constituetur per legem ipsam, quando non ideò est prohibitum, quia malum; sed ideò est malum, quia prohibitum. 3. Omnis metaphysica oppositio esset chymæra, quod constat esse falsum. Probatur: omne complexum constans duobus constitutivis invicem essentialiter oppositis est chymæra. Nam

tale

tale est, ut si existeret, existerent sua constitutiva, & consequenter sequerentur duo contradictoria: sed omnis metaphysica oppositio, utpotè identificata partim cum fundamento, & partim cum termino, constaret constitutivis essentialiter oppositis, nempe fundamento, & termino ipsius oppositionis: ergo est chymæra.

172. Ad objectionem distinguo antecedens: Identificabitur univocè cum actu, & objecto; nego. Æquivocè idest cum actu, ut constitutivo recto, & cum objecto, ut constitutivo obliquo; concedo antecedens: & distinguo primum consequens: constituetur in recto per actionem illam, nego; constituetur obliquè; concedo: & nego primam illam subjunctam consequentiam. Quoniam, ut sępè dictum est, quando propositio est affirmativa, enuntiat identitatem prędicati cum illo, quod est rectum ex parte subjecti. At rectum illius subjecti complexi *Veritas* est in sensu scholastico solus actus intellectus, qui, posito quod sit peccatum commissum, enunciat illud (quamvis in sensu arithmetico, idest loquendo de veritate, prout est binarium quoddam duarum rerum, tam sit actus, quàm objectum:) ergo prædicatum illud debet convenire dicto actui: sed verè non convenit, quia, posito quod sit peccatum, non est turpe, aut peccaminosum judicare commissum esse peccatum: ergo veritas illa non est turpis, & peccaminosa loquendo in sensu scholastico, tametsi, prout est binarium quoddam ex actu intellectus, & peccato, sit binarium peccaminosum, & in hoc sensu valeat axioma istud, quod alibi cum aliis proverbiis explicuimus. Secunda consequentia permitti potest. Nam etiam justificatio peccatoris intrinsecè constituitur per peccatum, tanquam per terminum à quo; & tamen Deus amans justificationem peccatoris, non amat peccatum præteritum; nempè quia hoc præsupponitur jam factum ante justificationem. Atqui etiam præsupponitur jam commissum ante veritatem actus intellectus: siquidem non ideò fit peccatum, quia verè enunciatur; sed ideò à priori est verum enunciare, illud factum esse, quia factum fuit: ergo adjuncta ratio non urget. Nam cùm multa conveniant constituto, quæ repugnant constitutivis singillatim, datur capacitas, ut res constituta per peccatum ametur à Deo; quin ametur peccatum. Sic hominem sanctum amat Deus *amore amicabili*; & neque amat, neque amare potest hac specie amoris materiam primam, utpotè rationis expertem, quæ est constitutivum unum illius hominis.

173. Ad primam confirmationem, dicimus oppositionem le-

gis cum peccato esse absolutè bonam, quia importat in recto legem, quæ sanè bona est. Oppositionem verò peccati cum lege esse malam, quia importat in recto peccatum, quod utique malum est; & ob hanc ipsam terminorum transpositionem, licèt ambæ includant easdem penitus entitates, una non potest affirmari de altera, quia non potest absolutè sine explicatione dici, oppositio legis cum peccato est oppositio peccati cum lege. Sicut non potest dici *Ba* est *Ab*, quamvis in utraque syllaba sint eædem literæ. Ad secundam negamus sequelam: ad probationem dist. majorem, essentialiter oppositis, & simul existentibus; concedo hoc esse chymæram. Non simul existentibns, nego: quia etiam justificatio peccatoris, & ens naturale in fieri per mutationem, & prioritas diei hodierni ad crastinum, & posterioritas ejusdem ad hesternum, & reliqua tota, quæ vocantur successiva, constant essentialiter constitutivis suaptè natura inconjungibilibus, & tamen non sunt chymeræ; nempè quia non important illa, *ut simul* existentia, sed seorsim. Quod si existerent simul, tunc hujusmodi res non existerent modo suæ naturæ proportionato: quid ergo mirum, quòd sequerentur contradictoria, & quòd tunc res illa verteretur in chymæram; & disting. minorem, constaret constitutivis essentialiter oppositis, atque ut simul existentibus, implicas in terminis. Atque ut non simul existentibus; concedo minorem: & distinguo consequens, est chymæra si existat modo suæ naturæ proportionato; nego: si fingatur existere modo contra suam naturam; permitto. Sed *dato uno absurdo cætera accidunt*.

CAPUT SEXTUM.

De Relatione transcendentali Dei ad creaturas, & earum inter se.

174. Elebris æquè atque antiqua est in scholis quæstio: An Deus connectatur metaphysicè cum creaturis possibilibus? Id est, cum eo, quòd sint possibilia ea, quæ verè possibilia sint. Cùmque connexio metaphysica, quippè quę identificatur adæquatè cum suo fundamento adæquato, sit relatio transcendentalis illius ad terminum, palam sit, Deum referri transcendentaliter ad crea-

creaturas, si est metaphysicè connexus cum earundem possibilitate. Ubi sex adverte primum connexio metaphysica est tam intimus, & essentialis nexus unius cum alio, ut nec de potentia absoluta Dei possit existere illud unum absque hoc alio; quo circa deficiente hoc alio infallibiliter deficeret illud unum. Sic præsentia hujus chartæ connectitur metaphysicè cum illa: quia nec divinitùs fieri potest, ut hæc charta sit præsens in hoc loco, quin physicè existat in rebus, aliàs, quòd nullibi est, alicubi esset. Sic unio physica duorum metaphysicè connectitur cum utroque, quia nec divinitus fieri potest, quòd sint actu physicè unita illa, quæ non sunt in rerum natura. Sic creatura omnis metaphysicè connectitur cum Deo, quia nullâ potentiâ valet existere sine Deo.

175. Secundum: Possibilitas formalis immediata rei stat in eo, quòd hæc charta v. g. non involvat duo contradictoria; hoc est, in eo, quòd prædicata, quibus metaphysicè definitur, non sint invicem opposita. Hæc non oppositio stat physicè ex parte rerum in eo, quòd ea prædicata summè invicem conveniant, tametsi formaliter ratione nostra ex uno non semper inferatur alterum, quandoquidem possunt duo in genere non opponi reciprocè, quin summè conveniant reciprocè. Hæc summa convenientia horum prædicatorum nil aliud est à parte rei, quàm eorundem summa identitas, quando existant: ex quo discursu infertur possibilitatem formalem, & immediatam rerum possibilium, quidquid sit de nostris præcisionibus, stare physicè à parte rei in reali identitate prædicatorum, quibus res illæ constant; è conversò impossibilitas formalis, & immediata stat in eo, quòd res, de qua fuerit sermo, implicet duo contradictoria, idest fingantur in illa ejusmodi prædicata, ut vel sint inter se formalia contradictoria, vel inferant illa, sed hoc latius agemus Disp. de rerum possibilitate; quæritur itaque: An Deus per suammet essentiam in sensu reali, & physico (præcisiones enim, & formalitates, & inadæquati nostri modi cognoscendi prorsus ablegandi sunt à tota hac quæstione, quia hìc realitates ipsas solas disputamus) inferat prædicata hujus chartæ non opponi inter se, itaut Deus non esset Deus, si charta hæc implicaret prædicata invicem contradictoria formaliter, aut illativè.

176. Tertium: Putant aliqui non esse aliam possibilitatem rerum, quàm omnipotentiam divinam. Cum his non disputamus modò, quia cùm Deus realiter simpliciter sit sua omnipotentia, sicut & reliqua attributa, non refertur transcendentaliter ad illam

in

in sensu physico, quia in hoc sensu non datur relatio, nisi inter extrema realiter distincta: sed ad summum in sensu logico. Quartum. Non disputamus, an Deus connectatur connexione *positiva* cum possibilibus, seu cum possibilitate possibilium, & impossibilitate impossibilium, quatenus per se essentialiter inferat *existere* in rebus aliquid, quod sit possibilitas, quod sit res creata possibilis, quod sit impossibilitas: quoniam certum est, Deum per se essentialiter non inferre hoc, cùm possit existere, quin usquam *existat* aliquid, quod sit possibilitas, quod sit creatura possibilis, &c. Non igitur debes intelligere sic in sensu positivo connexionem Dei cum possibilitate; sed in sensu merè negativo, & connexionem merè negativam, scilicet: An Deus per se essentialiter opponatur cum eo, quòd prædicata hujus chartæ v. g. sint inter se contradictoria formaliter, aut illativè. Hoc autem benè nota: cùm enim hi termini, *connexio cum A*; plerùmque innuant intimam connexionem cum eo, quòd *A* exerceatur in rebus, contingens valdè est, quòd eodem modo intelligantur, quando dicitur, Deum connecti cum possibilibus, seu melius, Deum connecti cum possibilitate possibilium: si autem intelligantur hoc modo; horrorem incutient contra sententiam affirmativam; sed inanem horrorem, quia hoc non dicunt Auctores illius; sed dumtaxat asserunt, Deum connecti cum possibilitate possibilium in sensu negativo: quatenùs præscindendo ab eo, quòd exerceatur in rebus ea possibilitas, Deus per se essentialiter infert, prædicata huius chartæ non esse invicem opposita essentialiter.

177. Quintum. Non est quæstio de connexione divina cum existentia ullius creaturæ: quoniam licèt multi actus entitativè divini connectantur metaphysicè cum existentia creaturarum; v. g. volitio efficax, qua Deus vult conservare hanc chartam, scientia qva absolutè videt illam existere in rebus, &c. Verum tamen isti actus sunt contingentes, & de his non est quæstio; sed de entitativa necessaria essentia ipsa divina, virtualiter distincta ab illis, (quod Arcanum prorsus mysterium contingentiæ actuum istorum divinorum, nec Theologi assequi potuerunt in hac vita, quomodo autem Philosophi?) Deus ergo quo ad necessaria certissimè non connectitur cum existentia absoluta ullius creaturæ, quia omnis hæc est entitativè absolutè contingens: ergo etiam Deus ipse posset deficere à rebus, si per se essentialiter connecteretur metaphysicè cum existentia absoluta ullius creaturæ. Cæterùm ex eo, quòd Deus

quoad necessaria non connectatur metaphysicè cum existentia hujus chartæ, non sequitur, quòd nec connectatur cum possibilitate; etiam si possibilitas, & existentia non distinguantur ullatenus ex parte objecti, ut Disp. de Possibilitate dicemus.

178. Etenim Deum connecti cum possibilitate tametsi præseferat sensum, & connexionem positivam, non tamen asseritur in hoc sensu; sed in sensu merè negativo jam dicto; idest Deum per se essentialiter repugnare *oppositioni* inter prædicata hujus chartæ: Rursùs Deum connecti metaphysicè cum existentia hujus chartæ staret in eo, quòd Deus per se essentialiter repugnaret *carentiæ absolutæ* hujus chartæ, quoniam positiva connexio cum uno contradictorio est oppositio cum altero. At quamvis possibilitas, & existentia sint prorsus idem, carentia absoluta hujus chartæ non est oppositio inter prædicata, & constitutiva essentialia ejusdem, neque est per se connexa cum illà oppositione, ut patet: siquidem illa carentia est possibilis, & hæc oppositio est chymærica, ut patet, & consequenter Deum per se essentialiter repugnare huic oppositioni non est per se essentialiter repugnare illi carentiæ absolutę: ergo quamvis possibilitas, & existentia sint idem: Deum connecti cum possibilitate, connexione, quam intelligunt dicti Auctores, non est Deum connecti cum existentia. Quamvis enim res sint idem, termini, quibus constant propositiones enuntiantes rem, sunt valde diversi: ergo possunt reddere sensus diversos. Cùmque ex sensibus, quos dant, pendeat, quòd propositiones sint veræ, aut falsæ; pendet, quòd debeant concedi, aut negari. Idcirco quamvis res sint idem, unæ propositiones sunt veræ, & aliæ falsæ.

179. Neque dicas fore, ut sit possibilitas, & existentia sint idem, contradictorium unius esset contradictorium alterius, & consequenter fore, ut si Deus per se essentialiter repugnat *oppositioni* inter prædicata chartæ, quæ oppositio est contradictorium possibilitatis, repugnat quoque *carentiæ absolutæ* chartæ ejusdem, quæ carentia est contradictorium existentiæ: absit. Quando enim res juxta diversos titulos, aut inspectiones habet diversa contradictoria, (ut habet homo v. g. qui tot habet contradictoria, quot constitutiva: defectus quippè formalis, & immediatus cujuslibet constitutivi est defectus formalis, & immediatus constituti) repugnantia cum uno ex illis contradictorijs non semper est repugnantia cum altero. Sic anima rationalis essentialiter repugnat suo contradictorio, quod etiam est contradictorium hominis: & tamen non repugnat essen-
tialiter

tialiter contradictorio materiæ primæ, aut contradictorio unionis, quæ sunt quoque contradictoria hominis. At possibilitas, & existentia habent duo contradictoria diversa, nimirum carentiam absolutam, & oppositionem inter prædicata rei, quorum hoc trahit secum illud; sed illud non trahit secum hoc: ergo Deum per se essentialiter repugnare illi oppositioni non est per se essentialiter repugnare huic carentiæ. Quo circa in sententia connexionum repugnat Deus per se essentialiter alicui contradictorio possibilitatis: sed non omni. Item alicui contradictorio existentiæ, sed non omni; sed de his alibi.

180. Sextum. Diximus suo loco non esse cognoscibile ab intellectu objectum ullum, quod in se sit impossibile, sit chymæra, sit ens rationis: eò quòd objectum cujuscumque cognitionis sit entitativè in se ipso possibile, tametsi tectum, ac dissimulatum terminis ipsi repugnantibus. Diximus item non esse cognoscibile ab intellectu objectum ullum, quod in se sit carentia, sit negatio, sit contradictorium, sit nihil, eò, quia objectum cujuslibet cognitionis sit entitativè in se quid positivum, physicum, & reale, quamvis tectum, ac dissimulatum terminis negativis. Verumtamen oportet in præsentiarum præscindere ab utraque sententia, & inhærere communi modo loquendi innuenti chymæras, impossibilia, carentias, nihila objectiva, quia aliàs tertio quoque passu hærebit præsens disputatio, & tenebras offundemus veritati loco lucis, si commune vocabularium repudiare velimus: quamobrem, ne putes esse oblivionem utriusque insinuatæ sententiæ, quod est indulgentia modo communi loquendi, qui utpotè communis magis intelligibilis est.

§. II.

181. His præmissis, esto 1. conclusio. Deus habet relationem, seu ordinem transcendentalem ad creaturas, non alium, sed hunc determinatum, quatenus per se essentialiter est metaphysicè connexus cum eo, quòd sint possibilia illa, quæ possibilia sunt: & sint impossibilia, quæ impossibilia sunt: unde posita una chymera, v. g. quòd charta hæc esset impossibilis, sequeretur alia, scilicet quòd Deus non esset Deus. Sed ne terrearis, quia, ut toties retulimus ex Aristotele contra Melissum, *dato uno absurdo cætera accidunt*, & nil æquè fœcundum chymærarum, fictionum, ac rerum futilium, quàm chymæræ singulæ. Non autem admittenda est sine correctio-

ne altera illa locutio frequens hìc, nempe. Si possibilia non essent possibilia, aut, si impossibilia fierent possibilia, non esset Deus. Quia isto largo modo loquendi utimur vulgo, quando tacitè supponimus conditionem, ac conditionatum esse possibile, aut saltem ab hoc præscindimus. In præsenti neutrum habet locum, quia istæ hypotheses non sunt sicut hæ. *Si paries esset albus, si Sol luceret*, neque istud conditionatum est, sicut hoc: *ego viderem parietem, ego viderem arborem*, sed sunt conditiones, ac conditionata implicantia in terminis.

182. Propter periculum ergo illius tacitæ falsæ suppositionis, aut præcisionis, & propter alia mox explicanda nolumus admittere istam sequelam. *Si possibilia fierent impossibilia, Deus non esset Deus.* Sed hanc expressè admonentem fictionis, ac impossibilitatis rerum, de quibus loquimur: *Si poneretur una chymæra, & frivola nostra fictio de eo, quòd possibilia fierent impossibilia, poneretur alia chymæra, & fictio frivola, nempè quod Deus non esset Deus*, quam repetitionem, & inculcationem chymęritatis si aliqui conservarent, non ita expavescerent ad illa verba, *si hæc charta non esset possibilis, Deum non haberemus*. Quid mirum, quòd ex una chymæra, & fictione, qualis est prima, nascatur alia, qualis est secunda? Neque in hoc genere datur majus, aut minus, sicut daretur in intensione, ac remissione qualitatis, quia tam impossibilis est physicè ex parte rerum simultas quorumvis duorum contradictoriorum, quàm simultas quorumlibet aliorum: & quamvis Deus infinitis aliis titulis infinitè superet omnia alia, impossibilitas simultatis horum duorum *esse non esse* tanta est in prædicatis hujus chartæ, quàm in prædicatis divinis.

183. Igitur probatur conclusio duabus rationibus. Primò: quoties *A.* dumtaxat est essentialiter *B* sub quadam conditione, quæ licèt actu sit vera, illam tamen non trahit essentialiter ipsa res *A.*, hęc absolutè, & simpliciter non est essentialiter *B*: sic quia homo non trahit secum essentialiter sanctitatem, ideò quamvis illâ actu fruatur, & insuper ex sua essentia habeat esse sanctum *casu, quo illam habeat* (quia quodvis, dum est, necesse est esse) nihilo tamen minus homo non est essentialiter Sanctus absolutè, & simpliciter loquendo, quoniam in eo sensu merè conditionato etiam Diabolus est essentialiter Sanctus. Sic quia hæc charta non trahit secum ex sua essentia albedinem: hac de causa, quamvis illam actu habeat, & quamvis ex suamet essentia habeat esse albam pro casu, quo illam habeat sibi unitam; verumtamen absolutè, ac simpliciter loquendo, est falsum,

quod

quòd hæc charta essentialiter sit alba: & ratio est: sicut *A.* esse conditionatè *B.* sub conditione non purificata, non sufficit, ut *A.* sit actu absolutè *B.* (aliàs privatus homo esset actu absolutè caput Reipublicæ, quandoquidem est caput illius sub hypothesi, quod esset Rex.) Ita *A.* esse essentialiter *B.* sub hypothesi, quæ licet aliundè sit purificata, imò sit necessaria, sed non trahitur *ex essentia* ipsa rei *A.* non sufficit, ut *A.* sit *essentialiter B.*, quamvis sufficiat, ut *A.* sit actu absolutè *B.*, imò ut sit necessariò *B.* Firma ergo videtur assumpta illa propositio. Quoties *A.* dumtaxat est essentialiter *B.* sub quadam conditione, quæ licèt actu sit vera (imò & aliundè necessaria) illam tamen non trahit essentialiter ipsa res *A.*, hæc absolutè, & simpliciter non est *essentialiter B.* licèt actù sit *B*, sed præter suam essentiam.

184. At posito Deum non connecti metaphysicè cum possibilitate hujus chartæ, Deus solùm est ex sua essentia potens producere hanc chartam sub conditione, quòd illa sit possibilis, ut fatentur Adversarii, & hæc conditio, quamvis aliundè sit vera, imò & necessaria, utrumque est per accidens respectu essentiæ Dei, & neutrum trahitur ex ipsa divina essentia, ut dicitis: ergo posito, Deum non connecti metaphysicè cum possibilitate hujus chartæ, Deus non est *essentialiter* Omnipotens, quamvis salvetur esse omnipotentem, & esse necessariò omnipotentem. Nimirum quia non aliter erit *essentialiter* omnipotens, quàm hæc charta est essentialiter alba, & quàm homo sanctus est essentialiter sanctus: conditionatè scilicet sub hypothesi eis per accidens, & non inducta ex ipsorum essentia. Atqui non solùm debet salvari, Deum esse omnipotentem, & esse necessariò omnipotentem; verum etiam esse *ex suamet essentia* omnipotentem, respectu cujus *essentialiter* materialiter se habet, quòd conditio possibilitatis sit vera, & necessariò vera: ergo posito, Deum non connecti, non salvatur, quod salvari debet, & solum habebitur, Deum esse *essentialiter* omnipotentem conditionatè, in quo sensu Diabolus etiam est *essentialiter* sanctus. Non placet iste sensus.

185. Idem argumentum formatur ex Justitia divina, Misericordia, ex supremo dominio, ex potestate legislativa, & ex reliquis attributis necessarijs Dei, qui respectum dicunt ad res possibiles. Quo *ad essentialitatem* enim non esset Deo magis essentiale, justum esse, supremum Dominum, esse dignum amore, ac cultu &c. quàm est essentiale huic chartæ esse albam, nimirum conditionatè sub conditione, quæ omninò est præter essentiam ipsius, & per accidens

dens respectu ejusdem. *Et* similiter quoad *essentialitatem*, tàm per accidens esset Deo pollere supremo dominio, (quod sanè nequit exerceri, nisi super res possibiles,) esse dignum cultu, &c. quàm per accidens est essentiæ hujus chartæ esse albam. Quod nimis asperum videtur, & jure eodem poterat defendere alius, hominem non connecti essentialiter cum possibilitate sui discursus, & sensationis, eò quia solùm est essentialiter discursivus sub hypothesi, quod sit possibilis discursus, à qua hypothesi præscindit, & similiter de sensatione, & similiter de materia prima, nempè esse intrinsecè ordinatam ad formam, sub hypothesi, quod hæc sit possibilis, à qua hypothesi prescindit.

186. Ubi jam notaveris, nos tria distinxisse in hoc discursu. 1. esse *absolutè* omnipotentem. 2. esse *necessariò* omnipotentem. 3. esse *essentialiter* ex suamet intrinseca perfectione, atque natura omnipotentem, esse supremum Dominum, &c. Argumentum non sumpsimus ex duobus prioribus, sed ex ultimo, ut duas præoccuparemus solutiones, scilicet Deum esse conditionatè omnipotentem, sed sub conditione purificata, item sub conditione prorsus necessaria. Nil referunt ambæ. Nam cùm Deus per vos non trahat secum ex suamet essentia purificationem, aut necessitatem possibilitatis, quæ est conditio, sub qua dicitis, Deum posse producere hanc chartam. v. g., inde est, quòd ambæ sunt præter essentiam divinam, & per accidens respectu illius. Unde subsistit, quòd in ordine ad essentialitatem, *Deum esse Omnipotentem*, *esse Justum*, *esse supremum Dominum*, *&c.* non excedit *hanc chartam esse albam*, *hominem esse sanctum*, & reliqua similia, quæ absolutè sunt accidentaria, & præter essentiam.

187. Neque dicas, hæc esse vera, sed neutiquam absurda. Tum quia fundantur in summa independentia Dei à creaturis, & oppositum traheret dependentiam ejusdem ab eisdem. Tum quia sic magis amplificatur divina Omnipotentia, si quidem extenditur etiam ad impossibilia sub hypothesi, quòd possibilia essent. Etenim pulchra ista vox *independentia*, & odiosa altera, *dependentia* non habent locum in præsenti, & inductæ videntur ad conciliandum favorem uni, & odium alteri sententiæ. Non enim quævis intima connexio, & penitùs essentialis, est *dependentia*, seu indigentia; aliàs divina essentia esset indiga, & dependens à tribus hypostasibus dependentiâ, & indigentiâ dedecente illam, & æternus filius esset indiguus, & dependens à Patre, nec non Pater

à fi-

à filio. Dumtaxat igitur connexio essentialis cum alio, tanquam superiore, aut tanquam *causa*, aut tanquam *conditione prærequisita*, aut cum alio, ut *existente contingenter*, est, quæ dependentia est, sive indigentia. At licèt Deus ex titulo omnipotentiæ essentialis, & cæterorum essentialium attributorum, connectatur essentialiter cum possibilitate possibilium, non sequitur, quòd connectatur cum illa tanquam cum superiore, tanquam cum causa, tanquam cum conditione prærequisita, aut tanquam cum re contingenter existente: ergo quamvis connectatur cum illa, non habent locum odiosæ illæ voces, *dependere à possibilitate*, *indigere possibilitate creaturarum*, & similes. Secunda ratio ex una parte amplificat omnipotentiam; sed ex altera coarctat. Quoniam si DD. contrarij ponunt, Deum ex se potentem producere impossibilia sub conditione, quòd essent possibilia, ex altera ponunt etiam Deum impotentem producere possibilia ex hypothesi, quod essent impossibilia. Præter quàm quod hypothesis, quòd impossibilia essent possibilia, est hypothesis chymerica, & non ampliatur omnipotentia per hypotheses fictitias, & chymæricas.

178. Ratio secunda. Si Deus non connectitur per se essentialiter cum eo, quòd possibilia sint possibilia, & impossibilia sint impossibilia, sequitur id, quod DD. contrarij fatentur, videlicet Deum per se essentialiter esse absolutè potentem producere hanc chartam v. g. ex hypothesi tamen, quòd illa sit possibilis, item per se essentialiter esse absolutè impotentem illam producere, ex hypothesi tamen, quòd illa esset mendacium Dei, esset corruptibilitas Dei, &c. quin pugnent invicem *absolutè*, ac ex *hypothesi*, quia ille terminus excludit hypotheses alias; non verò hanc possibilitatis: ergo Deus ex suamet essentia infert distinctionem inter hypothesim possibilitatis, & hypothesim impossibilitatis. Si enim perinde se haberet una, ac altera respectu essentiæ Dei, sicut hic per se essentialiter est absolutè potens producere rem, posito, quòd aliunde possibilis sit: ita per se essentialiter esset absolutè potens producere illam, tametsi impossibilis esset: ergo Deus ex suamet essentia est connexus metaphysicè cum distinctione possibilitatis ab impossibilitate.

189. Modò inferimus duo. 1. Ergo jam est connexus metaphysicè cum aliquo extra se, atque adæquatè distincto à se. Distinctio namque possibilitatis ab impossibilitate stat formaliter immediatè in ipsis, ipsæ autem distinguuntur adæquatè à Deo, ut supponimus in præsenti, aliàs non est locus quæstioni, ut præmonuimus

nuimus. Si ergo Deus est metaphysicè connexus cum aliquo extra se, quæ specialis ratio urget contra connexionem ejusdem cum possibilitate, quæ ratio non retundatur in illa connexione? Secundò, hæc metaphysica connexio cum ea distinctione *hypothesis* possibilitatis *ab hypothesi* impossibilitatis, vel est *dependentia Dei*, ab aliquo extra se, vel non est dependentia? Si 1. ergo non putatis absurdam hanc speciem *dependentiæ Divinæ*. Cur est absurda dependentia à possibilitate? Si 2. ergo similiter, tametsi connectatur cum possibilitate possibilium, non est ab illa dependens per se, ac propriè loquendo.

190. Secunda conclusio. Omnia possibilia connectuntur metaphysicè reciprocè cum suis possibilitatibus, & cum impossibilium impossibilitate. Idest hæc charta v. g. per se essentialiter, ac metaphysicè connectitur cum eo, quòd possibilis sit arbor *A.* quæ est in sylva *A.* Americæ, ita ut hæc charta esset chymærica, si arbor illa esset impossibilis. Unde omnes creaturæ reciprocum inter se habent ordinem, sive relationem transcendentalem, quo ad essentias, & possibilitates. Hæc conclusio descendit ex priore. Omne metaphysicè absolutè connexum cum *A.*, metaphysicè absolutè connexo cum *B.*, metaphysicè absolutè connectitur mediatè cum *B.* ut explicuimus Disputat. de rerum connexione, ac oppositione. At omnia possibilia metaphysicè absolutè connectuntur cum Deo, qui juxta primam conclusionem, metaphysicè absolutè connectitur cum eo, quòd possibilia sint possibilia, & impossibilia sint impossibilia: ergo omnia possibilia metaphysicè absolutè connectuntur saltem mediatè cum eo, quòd possibilia sint possibilia, & impossibilia sint impossibilia. Quo circa habent relationem transcendentalem cum chymæris etiam; sed relationem *oppositionis*, quia est relatio connexionis cum ipsarum impossibilitate. Cæterùm cùm impossibilia, utpotè ficta, chymærica, & purum nil, in sensu longè diverso à puris carentijs rerum contingentium, non connectantur metaphysicè cum Deo, à quo nec sunt producibilia, nec volibilia, sicut utcumque possunt esse illæ carentiæ: idcircò non connectuntur metaphysicè cum eo, quòd possibilia sint possibilia.

191. Neque dicas hanc chartam dumtaxat connecti cum omnipotentia, *ut productiva sui*, non autem cum omnipotentia, ut productiva rerum aliarum. Unde non connectitur cum omnipotentia, *ut connexa* cum rerum aliarum possibilitate, quemadmo-

dum

dum connectitur cum Deo, *ut Uno*, sed non cum Deo, *ut Trino*. Contra. Ista sunt falsa, aut æquivoca, vel enim illud *ut*, illa reduplicatio alludit ad sensum formalem, & logicum, nempe ad illud, quod intellectus humanus potest judicare ex vi præcisè hujus cognitionis, charta, creatura, &c. vel ad sensum realem, & physicum, nempe ad id, quod verè ex parte rerum datur, quidquid sit de eo, quod nobis apparet ex vi præcisè talis, aut talis cognitionis. Si Primum: vera sunt ista; sed extra rem, quia non tractamus præsentem disputationem in sensu formali logico, & præcisivo; sed in sensu physico, & reali. Si secundum, sunt falsa. Quia cùm divina virtus productiva hujus chartæ sit realiter, & virtualiter productiva solis, productiva arborum, &c. quia Divina Omnipotentia est realiter, ac virtualiter entitativè simplex, necesse est, quòd si hæc charta connectitur metaphysicè in sensu physico, & reali cum omnipotentia, ut productiva sui, idest cum divina virtute sui productiva, connectatur quoque similiter cùm divina omnipotentia, ut productiva rerum aliarum. Omne enim metaphysicè connexum cum fundamento realiter, ac virtualiter identificato cum *A*; metaphysicè connectitur in sensu reali cum *A*. Idem dicimus de connexione cum Deo ut Trino: cùm ex vi præcisè hujus cognitionis: *Creatura existit*, nequeamus assequi Deum esse Trinum: inde est, quòd creatura non connectitur cum Deo, *ut Trino* in sensu logico, formali, & præcisivo. Cæterùm cum creaturæ in sensu physico, & reali non connectantur cum Deo, ut præscindente à vero, & chymærico, sed cum Deo vero, & reali, & Deus verus, ac realis essentialiter sit in sensu reali Trinus, & Unus, idcircò creaturæ omnes connectuntur metaphysicè cum Deo, ut Trino, in sensu reali. Hac autem distinctione facta inter sensum realem, & logicum, aut formalem, levis restare potest difficultas hac super re.

192. Neque dicas secundò, adhùc juxta nostram sententiam non salvari Deum esse essentialiter absolutè potentem proximè, ac immediatè producere hanc chartam. Quoniam proxima, & expedita potestas ad aliquid producendum constituitur per possibilitatem illius alicujus, quia ea est indispensabiliter prærequisita ad producendum illud. Atqui hæc possibilitas est adæquatè distincta ab ipso Deo, ut modò supponimus: ergo. Contra. Vel loqueris de possibilitate effectus formali, & immediata, & intrinseca. Vel de possibilitate illativa, & extrinseca. Si primum; illa non constituit proxi-

mam virtutem productivam effectus, sed est terminus, quocum illa intimè connectitur: non enim datur proxima virtus ad producendum chymæram: ergo, quòd Deus non identificetur cum illa, non tollit, quòd identificetur cum proxima virtute productiva effectus. Probatur antecedens. Effectus ipse non constituit illam proximam virtutem, quia effectus non existit pro priori ad se ipsum. At possibilitas intrinseca formalis, & immediata effectûs est effectus ipse, ut dicemus in Physica: ergo. Si secundum: possibilitas illa illativa est causa, ut proximè potens effectum producere. At Deus, qui est sua omnipotentia, est ex se, ac per se essentialiter proximè potens producere hanc chartam v. g. ergo est possibilitas illa, quæ est, vel constituit proximam virtutem productivam effectus.

193. Explicatur. Aliud est, quòd Deus sit essentialiter potens producere quemlibet effectum creatum, quatenus debeat *identificari* cum plena, & proxima virtute productiva cujuslibet effectus creati. Aliud, quatenus debeat connecti metaphysicè, aut cum tota virtute proxima, aut cum potestate faciendi, quod illa sit in rebus. Nostra illa prima ratio non aspirat ad primum; nam multa effecta creata essentialiter præsupponunt actualem existentiam principij creati v. g. omnes actus vitales creaturarum. Item omnis actio physica essentialiter præsupponit agens illud, cujus est actio, & certè Deus non identificatur, imò nec metaphysicè connectitur cum actuali existentia ullius creaturæ. Secundum est, ad quod aspirat. Nempè Deum ex sua met essentia esse potentem absolutè producere quemlibet effectum creatum non quidem essentialitate identitatis cum omnibus prærequisitis ad illum, non item essentialitate connexionis metaphysicæ cum eis prærequisitis, ut talibus, idest ut actu existentibus. Sed essentialitate identitatis, aut connexionis cum facultate expedita, & absoluta ponendi prærequisita omnia creata ad quemcumque effectum creatum. Hæc essentialitas subsistit, si Deus sit per se metaphysicè connexus cum possibilitate cujusvis effectus creati, secus si non sit connexus, ut ibi philosophabamur.

§. III.

§. III.

194. RAtio primaria, cui insistere solent, & satis rationabiliter Adversarij, sumitur ex eo, quòd si Deus foret connexus metaphysicè cum eo, quòd possibilia sint possibilia, & impossibilia sint impossibilia, esset eo ipso dependens, & indigus, contra id, quòd scriptum est: *Deus meus es tu quoniam bonorum meorum non eges*, quasi character sit divinitatis opposita independentia. Atqui unum ex bonis creaturarum est, quòd possibiles sint: ergo Deus non indiget possibilitate creaturarum. Præterea deberemus gratias agere possibilitati hujus chartæ, unius formicæ &c. Quandoquidem sine illis non haberemus Deum, & Deus ipse gratias easdem agere deberet, quandoquidem divinitate non frueretur, si formica *A* non esset possibilis. Hoc secundum videtur ingeri ad invidiam. Gratiæ nec aguntur, nec agi possunt, nisi Personis, & quidem propter actionem ipsis liberam, si sit gratiarum actio stricta. At esse possibile, non est liberum ulli, ut constat: ergo nemini possunt gratiæ agi propter hunc titulum, quamvis possit Deus amare, & gaudere de hoc titulo, quia utervis actus potest esse circa rem necessariam: quo circa potest Deus, non quidem velle, (quia volitiones, ac nolitiones debent esse de contingentibus,) sed amare, & gaudere, quòd quævis res sit essentialiter id, quod essentialiter est v.g. quòd formica sit formica: quoniam in hoc stat bonitas transcendentalis rerum. Unde odit sanè Deus existentiam peccati, cum qua non connectitur; sed non odit possibilitatem formalem, cum qua intimè connectitur, quin sequatur distinctio inter utraque, juxta dicenda proprio in loco. Ad illud primum jam respondimus supra, & videtur certum, Davidem non fuisse locutum de sua intrinseca, & formali possibilitate, sed de illis alijs bonis, quæ vulgò censentur bona extrinseca, & accidentalia, quando protulit propositionem illam.

195. Objicies ergo tria sophismata. Primum: Ex omni disiunctiva vera, & negatione unius extremi semel posita, sequitur affirmatio alterius, v. g, *vel existit A., vel existit B; sed non A: ergo B*. Tunc sic. Ergo ex hac disiunctiva vera. *Vel Deus est possibilis, vel Petrus est possibilis*, & hac altera admissa ut vera, *Petrus non est possibilis*. Sequitur: *Ergo Deus est possibilis*. Ergo casu, quo Petrus non esset possibilis, adhuc Deus esset possibilis.

Ergo adhuc existeret, quia eo ipso, quòd Deus sit possibilis, est existens, quod non contingit creaturis, utpotè contingentibus: ergo non est connexus cum eo, quòd Petrus sit possibilis. Secundum. Si omnia possibilia essent reciprocè connexa, Petrus connecteretur metaphysicè cum possibilitate suæ carentiæ: ergo esset legitima hæc consequentia. *Petrus existit, ergo potest deficere*. Pergunt: ergo etiam esset bona hæc ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis. *Non potest deficere: ergo non existit*. Sed non existere est deficere: ergo esset bona hæc consequentia. *Non potest deficere: ergo deficit*. Quæ ex terminis ipsis videtur mala, cum ex negatione potentiæ arguat ad existentiam actus. Tertium. Nullum connexum cum *non connecti* cum possibilitate possibilium, est connexum cum hac possibilitate, ut per se patet. Sed si Deus connectitur cum impossibilibus, connectitur cum *non connecti* cum possibilitate possibilium, quia hoc *non connecti* est per nos unum, ex impossibilibus: ergo si Deus connectitur cum possibilibus, non connectitur cum possibilibus.

196. Ambo priora sunt soluta suis in locis. Summa est; ex disiunctiva, & negatione unius membri sequitur affirmatio alterius, quando hoc alterum non connectitur metaphysicè cum illo uno. Quia si connectatur, ut contingit in ista, quæ objicitur (quoniam nostra conclusio est, Deum, & suam possibilitatem connecti metaphysicè cum possibilitate Petri) ex negatione illius unius sequitur non quidem affirmatio, sed negatio hujus alterius, ut constat. Insuper, quia in hoc casu minor falsificat majorem, quia formaliter excludit unum illius extremum, & illativè alterum: ergo veritas minoris excludit ambo extrema majoris: ergo falsificat illam. Ex duabus autem præmissis invicem pugnantibus quo ad veritatem, quomodo potest inferri conclusio, quæ tota fulcitur simultanea præmissarum veritate? quamobrem in omnibus modis arguendi disiunctivis, inspiciendum est. An extrema sint reciprocè connexa, vel saltem unum sit connexum cum altero, & hoc negatur in minore. Item: An sint invicem opposita, vel saltem unum sit oppositum cum altero, (eò quia oppositio sit purè physica, quæ interdum non est mutua,) & fundamentum oppositionis affirmatur in minore v.g. *vel non existunt duæ quantitates A. & B., vel sunt penetratæ; sed existunt*: en affirmatum fundamentum oppositionis: *ergo sunt penetratæ*. Item: An disiunctiva sit vera ratione unius tantum extremi, & hoc negatur in minore, v.g. *vel*

exi-

existit Petrus, vel existit chymæra; sed Petrus non existit: ergo existit chymæra. In omnibus his casibus, veritas minoris destruit veritatem majoris: ergo malè infertur illud consequens, cujus illatio innititur simultaneæ veritati præmissarum.

197. Quod si semel admittatur simultanea veritas dictarum præmissarum, dicendum est, quod toties inculcavimus ex Aristotele. *Dato uno absurdo cætera accidunt*. Idest, ex isto impossibili simultaneæ veritatis istarum præmissarum, sequitur, & ista conclusio, & suum contradictorium. Quia hic est character impossibilitatis, trahere secum duo contradictoria, si non in materia disparata, saltem in materia pertinente. Hac doctrina opus est in præsente maximè quæstione, quia sæpè Adversarij argumentantur ex hypothesi impossibili, quam speciem argumentationis in sensu physico reali, & directo. (juxta quem modò disputamus,) non esse legitimam alibi notavimus; tametsi in sensu reflexo formali, & logico soleat esse utilis. Sed hunc sensum non curamus modò, quoniam ex illo solùm elicies, Deum formaliter ratione nostra non connecti cum possibilibus, & hæc formaliter ratione nostra non esse invicem connexa. Quod verum est; sed extra rem: quapropter solutio generalis argumentorum omnium assumentium hypothesim impossibilem, quæ hìc solent objici, hæc esto: esset Deus, v.g. & simul non esset; concedo: esset præcisè; nego. Quod si Adversarius reflexam chymæram reassumat inquiens. Si creaturæ non essent possibiles, Deus existeret præcisè. Reflexa contradictoria reassumenda sunt à respondente sic. Deus existeret præcisè, & simul non existeret præcisè, concedo. Existeret præcisè absque contradictorio existendi præcisè, nego. Quia dato uno absurdo in termino connexionis essentialis cætera accidunt in fundamento.

198. Si clamat præcludi ostium, & non permitti locum argumentationi: distinguo; argumentationi assumenti medium, quod sit verum, & reale, nego: assumenti medium fictitium, inane, & chymæricum apud ipsum etiam arguentem, concedo. Et sic monetur relinquere chymæras, & fictiones, atque uti rationibus veris, & realibus, & solidis. Si inculcet: Se non arguere ex tota hypothesi; sed ex sola ratione formali conditionati, seu ex sola ratione formali prædicati. Audiendus non est: quia nulla conclusio elicitur ex sola ratione formali prædicati *separati*, ac divisi à subjecto, de quo enuntiatur in antecedente; sed prædicati; *ut identificati*, (vel distincti,) cum subjecto, quia conclusio elicitur ex præmissis, & hæ non enuntiant

tiant

tiant rationem formalem prædicati duntaxat; sed identitatem, aut distinctionem illius, respectu illius individui subjecti, de quo præcedunt præmissæ; ergo si illa identitas, aut distinctio est chymærica; elicietur conclusio ex chymæra; ex hac autem æquè elicietur illa conclusio, ac sua contradictoria, & idem dicimus quando arguitur ex conditionali. Quia non elicitur conclusio ex conditionato specificativè sumpto, atque seorsim ab hypothesi, sed ex illo *ut illato*, vel *conjuncto* cum illa: ergo si utrumvis est impossibile, arguitur ex impossibile. Ex impossibili autem quodlibet sequitur in materia propria, & pertinente ad ipsum. Neque satisfacit doctrina Petri Hurtado, ajentis admittendum esse in argumentationibus casum impossibilem; *sed qui non destruat formaliter suppositionem retentam*: formaliter, inquam, hoc est *ratione nostra*; unde subjungit, quòd posito, Petrum non esse animal, debemus admittere illum esse rationale, quia conceptus formalis animalis non est conceptus formalis rationalis. Non satisfacit: quoniam licèt istud sit verum, quando disputatio procedit in sensu formali logico, præcisivo, & secundùm nostros modos cognoscendi: non tamen quando procedit in sensu physico, & reali; quia in sensu reali, tam chymæra est illud, quod formaliter, ac ex terminis ipsis dicit contradictionem, quàm illud, quod per legitimas consequentias illam realiter infert: ergo istæ præcisiones, ac formalitates non patrocinantur realitatibus, sed solum pandunt imperfectos nostros modos cognoscendi. 2. Quia aliud est supponere nostram præcisionem ab eo, quòd Petrus sit animal. Aliud supponere illum non esse animal. Primum est, quod passim fit, indagandi ergò naturam, & quidditatem rationalis, v. g. sed primum est suppositio vera, realis, possibilis, & frequens. Secundum est suppositio chymærica, & ea deglutita, deglutiri debet in sensu realiquicquid in sensu reali metaphysicè infertur ex illa. Unde & quod Petrus non sit rationalis.

Hurtado disput. 15. metaph. num. 114.

199. Si demum objiciat, Joannem Theologum usum fuisse in Concilio Florentino hac specie argumentationis ex hypothesi impossibili contra Marcum, & cæteros Græcos, inquiens. *Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio*, en hypothesim satis impossibilem, *non distingueretur ab illo*. Præter quam quod tota schola Scotistica habet multa, quæ dicat hac super re; nos censemus; argumentum illius Theologi fuisse efficax, non quidem in sensu materiali, quem sonant verba, sed in sensu theologico, quem Joannes intendebat, & erat notus circumstantibus. Argumenti substantia erat hæc.

Vos

Vos Græci fatemini, & meritò, Spiritum Sanctum distingui à Filio, & hoc propter aliquam rationem ex scripturis, concilijs, aut Patribus erutam, quia hoc mysterium non aliunde constat. At si mente præscindamus, aut si negemus, Spiritum Sanctum procedere à Filio (neutra hypothesis est imposibilis) non inveniemus ullam aliam rationem, titulum, seu caput distinctionis, quia in divinis omnia sunt unum, ubi non datur oppositio relationis, idest; ubi non datur, quod unum producatur ab alio: ergo si fatemini eam distinctionem, debetis non præscindere, & multò minus negare illam procesionem. Hic vidètur nervus illius argumenti, & bona explicatio illius conditionalis, *Si Spiritus Sanctus non procederet &c.* Sed hìc nulla est hypothesis entitativè impossibilis, sed ad summum negatio necessariò falsa, sed quæ verè physicè potest existere in rebus, & tunc existebat: ergo.

200. Jam ad secundum illud sophisma: Resp. totus ille discursus benè procedit, usque ad ultimam consequentiam, quæ immeritò taxatur, cùm sit bona (licet etiam esset bona sua contradictoria juxta proximè dicta, quoniam antecedens est res chymærica,) etenim quoties rei negatur prædicatum certè apud omnes essentiale; bene, seu potiùs verè negatur existentia rei, & consequenter meritò adstruitur illius defectus. At in isto antecedente, *Petrus non potest deficere*, negatur Petro prædicatum certò apud omnes essentiale illi. Quoniam omni essentialiter contingenti est essentialis defectibilitas, seu capacitas deficiendi à rebus: ergo ex isto antecedente benè infertur, Petrum deficere, & licet simul inferatur illum non deficere, cùm tamen deficere, & simul non deficere, sit simpliciter deficere, quippè est esse chymæram, ideo dicimus istam consequentiam, quæ repudiatur, absolutè esse legitimam. Involucra autem hæc non sunt imputanda respondenti, sed arguenti, quia sunt corollaria necessaria ex supposito chymærico, quo utitur: velle autem, quòd sibi liceat uti chymæris, & respondenti non liceat, videtur injusta volitio, quia una chymæra retunditur chymærâ alia. Neque obstat, quod ibi arguatur à negatione potentiæ ad existentiam actus; quoniam licet iste modus abstractè, ac in genere non sit bonus, in materia præsenti bonus est. Potentia namque, quæ negatur, est penitus essentialis subjecto, cui negatur, existentia verò actus, est defectus illius subjècti. Ex negatione autem essentiæ subjecti, benè arguitur ipsius defectus, seu non esse, in sensu tamen nuper explicato. Denique ad tertium sophisma

ma ſcriptum num. 195. Reſpondeo. Connexum cum *non connecti* inferens eſſe poſſibile, aut exiſtens hoc *non connecti*, certè non connectitur. Cæterum connexum cum *non connecti* inferens eſſe impoſſibile hoc *non connecti*, infallibiliter connectitur. Deus autem connectitur cum eo *non connecti*, ſicut cum alijs impoſſibilibus, quatenus infert illa eſſe impoſſibilia, non quatenus inferat illa eſſe poſſibilia, aut exiſtentia.

§. IV.

201. Objicies 2. Ens à ſe eſt in ſuo eſſe penitùs independens à creaturis: ſed Deus eſt ens à ſe: ergo eſt in ſuo eſſe independens; ſed omne independens eſt inconnexum, quia omne connexum eſt dependens: ergo. Diſtinguo majorem: eſt independens independentia ſtricta, hoc eſt excludente connexionem cum exiſtentia, præteritione, futuritione, & quovis alio ſtatu contingente creaturæ: concedo. Eſt independens independentia latè, & impropria, hoc eſt excludente connexionem cum eo, quod poſſibilia ſint poſſibilia; nego majorem, quia de hoc eſt quæſtio, & quia valent duæ illæ rationes à nobis datæ. Et diſtinguo minorem, (quæ aliàs non debebat diſtingui, cùm ſit ipſa quaſi definitio Dei; ſed cùm eam detorquere videantur Adverſarij in ſenſum de quo eſt quæſtio, neceſſe eſt illam explicare,) Deus eſt ens à ſe aſeitate excludente connexionem cum ullo gradu contingenti creaturæ: concedo. Aſeitate excludente connexionem cum eo, quòd creaturæ ſint poſſibiles; nego propter illas duas rationes, & ſimiliter diſtincto primo conſequente, ad ſubſumpta dicimus: non omne connexum ut cumque, eſſe dependens dependentiâ ſtricta, & quæ Deum dedeceat. Nam juxta ſecundam noſtram rationem Deus inferens ex ſua eſſentia diſtinctionem inter hypotheſim poſſibilitatis, & hypotheſim impoſſibilitatis, eſt eo ipſo connexus cum ea diſtinctione; & tamen non conceditis, Deum ſtrictè *pendere* ab ea diſtinctione. Illud ſolum connexum eſt dependens, quod eſt connexum cum alio tanquam cum conſtitutivo, aut complemento, aut tanquam cum cauſa phyſica, vel objectiva, aut tanquam cum re actù exiſtente, connexio autem, quam in Deo agnoſcimus, non eſt id generis, ut ſæpè dictum eſt.

202. Ob-

202. Objicies 3. Omnipotentia est *Potentia* faciendi *Omnia, quæ non repugnant*. At sive creaturæ sint possibiles, sive non sint possibiles, subsistet, Deum habere potentiam faciendi omnia, quæ non repugnant: quia licet tunc non posset facere hanc chartam v. g., non ideo esset, quia ex se non haberet potentiam, sed quia hæc charta repugnaret, unde ex eo, quòd Deus non posset facere hanc chartam, non sequeretur non habere porentiam ad faciendum quidquid non repugnat, siquidem hæc charta non foret ex non repugnantibus, sed ex repugnantibus: ergo sive creaturæ sint possibiles, sive impossibiles, subsistet, Deum esse Omnipotentem. Sed hoc ipso Deus non erit connexus ex titulo omnipotentiæ cum possibilitate creaturarum: ergo. Confirmatur primò. Ideò nec minuitur de facto omnipotentia ex eo, quod nequeat facere chimæram, quia hæc impotentia non nascitur ex Deo, sed ex chimæra ipsa nequeunte existere ex eo, quod involvat duo contradictoria; omnipotentia autem duntaxat potest esse virtus faciendi quidquid extra Deum non implicat contradictionem. At casu quo repugnarent omnes creaturæ; quòd Deus non posset ullam producere, non proveniret ex Deo; sed ex ipsis creaturis nequeuntibus existere: ergo casu quo repugnarent omnes creaturæ, nec deficeret, nec minueretur omnipotentia. Unde meritò scripsit Sanctus Thomas non esse dicendum: *Deum non posse facere chimæram, sed chimæram non posse fieri à Deo*; ad significandum impotentiam non inesse Deo, sed chimæræ ipsi. 2. Non minus repugnat Deum esse ignorantem, quàm esse impotentem. Et tamen quando non existente hac charta, Deus non sciret, illam existere, Deus non esset ignorans: quia solum est ignorantia, quando nescitur id, quod est: ergo quando repugnantibus creaturis, Deus non posset illas producere, Deus non esset impotens: quia sola est impotentia, quando subjectum non potest producere id, quod verè est possibile: eumdem quippè ordinem dicit scientia ad suum terminum, ac omnipotentia ad suum, quia sicut hæc est virtus faciendi aliud, ita illa est virtus cognoscendi aliud.

203. Jam vides omnia hæc argumenta P. Hurtado inniti hypothesi impossibili, nempe quòd creaturæ essent impossibiles: & jam aperuimus mentem nostram circa argumentationes hujus speciei. Cæterùm quia ita instaurari possunt, ut procedant sub hypothesi possibili, nimirum sub hypothesi, quod nos omninò præscindamus ab eo, quòd creaturæ sint possibiles. In quo casu si adhuc depre- *Disp. 15. met. sect. 9*

hendimus Deum esse Omnipotentem, sequetur omnipotentiam non esse metaphysicè connexam cum illarum possibilitate; si dicatur, quod non deprèhendimus Deum esse Omniporentem, impugnabitur hic eisdem argumentis. Hac de causa super sedimus illa solutione *esset*, & *non esset*, nisi quando Adversarius cogat nos illis uti terminis.

204. Itaque ad objectionem respondemus, illam definitionem, nisi amplius explicatur, & alius terminus adjungatur, non esse plenam definitionem omnipotentiæ practicæ, ac divinæ, quidquid sit de omnipotentia in sensu valde abstracto, ac speculativo. 1. Quia jure eodem dicet alius sapientiam infinitam Dei nil aliud esse, nisi virtutem sciendi omnia scibilia: ergo in casu chymærico, quod nil prorsus esset scibile, sive directè, sive reflexè, (tam chymæricus est ille tuus casus, quàm hic,) restaret adhuc, Deum nil prorsus tunc scientem, aut scire potentem esse infinitè sapientem sapientia practica verè, ac simpliciter tali; esset sapiens eo circiter modo, quo sceleratissimus quilibet est sanctissimus. Nempè conditionatè sub conditione, quòd sibi habeat unitam quandam sanctitatem, quæ conditio est omninò præter essentiam illius nequam, & ei accidentalis. 2. Quoniam nil ex se compossibile cum eo, quod potentia non possit quidquam practicè, & à parte rei facere, est plenus adæquatus conceptus omnipotentiæ practicæ, ac divinæ. At posse omnia, quæ non repugnant, est juxta sententiam vestram compossibile ex se cum eo, quod cætera omnia repugnent: ergo posse omnia, quæ non repugnant, non est plenus adæquatusque conceptus omnipotentiæ Divinæ absolutæ, ac practicæ, tametsi sit conceptus omnipotentiæ tantùm conditionatæ, ac in sensu valdè abstracto, & speculativo: Addendum ergo est aliquid aliud isti conceptui, ut aptetur divinæ omnipotentiæ quæ practica, & absoluta est, nimirum esse potentiam faciendi omnia quæ non repugnant trahendo secum essentialiter, quod non repugnent omnia, quæ non repugnant, aliàs erit omnipotentia merè speculativa, & quasi Platonica, idest omnipotentia quæ *posset*, àt absolutè *nil potest*. Quo circa negamus istam majorem, vel distinguimus illam. Trahendo secum essentieliter, quod illa non repugnent, concedo. Præscindendo ab hoc nego. Et distinguo minorem: subsisteret habere Deum potentiam merè speculativam faciendi omnia, quæ tamen practicè, absolutè, ac simpliciter nil posset facere, concedo. Potentiam practicam, qualis est divina, quæ absolutè, & simpliciter

citer posset facere illa, nego minorem, & distinguo consequens esse omnipotentem omnipotentia merè speculativa, & quæ revera nil posset facere, permitto implicationem in terminis: omnipotentem omnipotentia practica, qnalis est divina à parte rei, nego consequentiam. Ad probationem minoris, dicimus idem. In eo casu permittimus, quod haberet Deus potentiam hujus chartæ productivam, merè speculativam, quæque nil absolutè posset facere, & consequenter potentiam, quæ talis non esset, aut non haberet potentiam practicam, qualis esse debet divina.

205. Ad primam confirmationem, Resp. illam retorqueri exemplo nuper dato Divinæ sapientiæ casu chymærico, quod nil prorsus esset scibile; & consequenter casu qno Deus nil prorsus sciret, aut scire posset. Esset ne tunc verè, ac simpliciter sapiens infinitè per sapientiam practicam, & qua modò fruitur? Et tamen dici poterat idem, & eodem jure, quod de omnipotentia. Videlicet impotentiam illam sciendi quidquam non provenire ex Deo, sed ex incapacitate essentiali, quæ fingeretur in hac charta, ut per Deum cognosceretur: sicut etiam, quod sceleratissimus non sit actu sanctissimus, non provenit ex sua essentia; nam ille habet ex sua essentia esse sanctissimus *casu quo sibi unitam habeat ingentem Sanctitatem*. Cæterùm cum neque ex sua essentia, neque actu fungatur illa, ideo absolutè, & simpliciter ille non est sanctissimus. Sicut ergo dices, & meritò incapacitatem hujus chartæ ut sciatur à Deo esse per se oppositam divinæ sapientiæ, & hac de causa non esse admittendam, ita nos dicimus impossibiiitatem, quæ fingitur in rebus possibilibus creatis esse per se oppositam divinæ omnipotentiæ practicæ, quid quid sit de abstractis speculationibus, ac præcisionibus, & hac de causa admittendam non esse.

206. Igitur distinguo majorem. Ideò præcisè nego. Ideò, & quia in eo quod chymæra sit chymæra nulla est fictio, nulla reflexa chymæra per se immediatè opposita omnipotentiæ: concedo. In eo autem, quod possibilia sint impossibilia, & per Deum improducibilia est reflexa fictio, & chymæra per se immediatè opposita omnipotentiæ divinæ practicæ, veræ, & reali, sicut in eo, quod hæc charta, & reliqua cognoscibilia essent essentialiter incognoscibilia per Deum est reflexa chymæra per se immediatè opposita divinæ sapientiæ: ubi habes, quod licet non ideò à priori possibile sit possibile, quia potest fieri à Deo; sed è conversò, ut benè notat hic Author, sicut etiam, non ideò à priori hæc charta est intrinsecè cognoscibilis,

scibilis, quia Deus potest illam cognoscere, sed è converso. Verumtamen, sicut casu chimærico, quod hæc charta esset intrinsecè incognoscibilis, proveniret ex ipsius essentia, & etiam ex divina, quod Deus non posset illam cognoscere, quia Deus ex sua essentia est impotens decipi, & deciperetur si cognosceret, quod est essentialiter incognoscibile. Ita casu chymærico, quod hæc charta sit impossibilis, proveniret ex ipsius essentia, & ex divina etiam, quod per Deum non posset produci: quia Deus ex sua essentia est impotens facere fictiones, & chimæras, & illa, quæ facta, non essent facta. Si tot involucra, & fictiones reflexas pertæsus fueris, reyce culpam in eos, qui hypotheses istas chimericas intrudunt. Velle namque unam chimæram, & suam prolem legitimam nolle, non videtur justum, ut dicebamus.

207. Ad illud testimonium dicimus S. Doctorem prospexisse, & quidem sapienter, teneris auribus populi, & hac de causa, inquit: *Non esse dicendum*: Nam: *quid opus teneras mordaci radere vero auriculas*. At in rigore Deum non posse facere chimæram, non posse fieri à Deo, non distinguuntur plusquam verbis activo, & passivo. Ad illud alterum, quod objici solet. *Non est impossibile apud Deum omne verbum*. Idest ullum. Resp. S. Archangelum non fuisse locutum juxta universalitatem materialem, quam materialiter sonant verba; itaut neque mendacium, v. g. neque perjurium, neque ullum ex eis, quæ sunt chimæræ, & fictiones, & cerebri illusiones, sint Deo impossibilia. Sed fuisse locutum de subjecta tunc materia, nempè *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco*; & fuisse locutum juxta phrasim Christi Domini ajentis per eundem Lucam: *quæ impossibilia sunt apud homines; possibilia sunt apud Deum*.

Luc. 11.

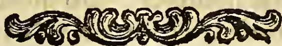
Id. 18.

208. Ad secundam negamus consequentiam. Tum quia de hypothesi prorsus chimærica, scilicet, *quando repugnantibus creaturis*, loquitur perindè, ac de hypothesi vera, & reali, nimirum, *quando non existente hac charta*. Quod vitium loquendi de chimæris, perindè ac de hoc, quod est, rem esse albam, aut esse nigram, subrepere solet argumentis contrarijs: quomodo autem firmus potest gradi discursus, qui graditur positivè super insubsistentes, & chimæricas nostras fictiones, nisi incedat per viam mentalis præcisionis à possibilitate, ac impossibilitate, (sicut supra explicavimus argumentum Joannis Theologi,) quæ præcisio est utique possibilis; sed impar in materia præsenti probando omnipoten-

tiam

tiam in sensu physico, reali, & entitativo esse inconnexam: Tum quia, quòd hæc charta non existat, apud nullum est hypothesis per se immediatè opposita cum sapientia divina: quia nil simpliciter possibile est per se oppositum cum simpliciter absolutè necessario. Quòd autem repugnent creaturæ, est hypothesis per se immediatè opposita cum divina practica, vera, & reali omnipotentia, (quidquid sit de omnipotentia merè speculativa, & purè conditionata, sicut est magna sanctitas hominis scelerati,) sicut essentialis incognoscibilitas hujus chartæ ut existentis, est per se immediatè opposita divinæ sapientiæ, qua Deus fruitur, quidquid sit de alia purè imaginaria sapientia. Adjuncta probatio illius consequentiæ distinguenda est. Eundem adæquatè ordinem dicit sapientia &c. nego. Eundem inadæquatè concedo. Etenim sapientia potest esse verè, ac simpliciter de carentijs, de impossibilibus, (dato, quod ista sint cognoscibilia,) quoniam non solum scit, qui scit hanc chartam existere, & alium mundum esse possibilem; verum etiam qui scit non esse in rebus id, quod non est, esse impossibile peccatum, mendaciumque Dei: Omnipotentia autem non potest verè, ac simpliciter producere carentias, aut chimæras. Rursus non opponitur cum sapientia impossibilitas sui termini, nam sapientia est scire esse impossibile, quod verè impossibile est. Impossibilitas autem creaturarum per se immediatè opponitur cum omnipotentia in sensu toties explicato, ac probato.

209. Objicies demum: Si Deus esset metaphysicè connexus cum possibilitate omnium possibilium, anima beata Deum intuens, cognosceret illum sic esse connexum, & consequenter cognosceret omnia possibilia, & consequenter comprehenderet Deum. Hæc difficultas aliò spectat. Interea negamus consequentiam, quia non est idem intueri Deum, ac scire omnia prorsus, quæ verè sunt in Deo. Tum quia Beati non assequuntur secreta cordis divini, nisi Deus specialiter revelet illa. Tum quia etiam nos intuemur colorem hujus chartæ, & tamen non assequimur omnes respectus, omnes relationes, omnes capacitates, quas scit Deus competere huic chartæ. Non enim est idem intuitio, ac comprehensio.

CA-

CAPUT SEPTIMUM.

In quonam stet physicè Relatio.

210. Agno fervore docent uni relationem stare physicè ex parte rerum in quodam modo superaddito, & distincto à fundamento, termino, & ratione proximè fundandi. Non minore fervore docent alij oppositum, & dicunt illam non solum fundamentaliter, sed etiam formaliter sumptam consistere in fundamento, termino, & ratione proxima fundandi. Utrique putant se habere Sanctum Thomam, de quo vide P. Hurtado. Sit conclusio. Relatio formalis formalitate intentionali, & quo ad nos stat formaliter immediatè in accidente distincto à fundamento, termino, & ratione proxima fundandi. Si sit formalis formalitate objectiva, & in se ipsa, iterum distinguimus. Vel loquimur de illa sumpta in concreto. Et sic consistit adæquatè in fundamento, termino, & ratione proxima fundandi solis, quo circa non habet locum modus ille relativus superadditus his tribus. Vel loquimur de illa sumpta in abstracto, & sic consistit in sola ratione adæquata proxima fundandi: quo circa quando est transcendentalis stat in solo fundamento; quando autem prædicamentalis, interdum stat in solo termino, interdum in complexo ex fundamento, & termino, interdum in forma distincta adæquatè ab utroque juxta supra dicta.

Hurt. dis. 15 sect. 2.

211. In tota hac Conclusione tria sola probanda sunt, quia reliqua sunt corollaria. Probamus primam partem. Omne stans in eo, quod fundamentum *appareat nobis*, ut simile, ut dissimile, ut æquale, ut inæquale, ut causa, ut effectus, (idem de cæteris speciebus relationis,) respectu termini, stat in aliquo accidente distincto ab illis tribus. Quoniam *illa apparentia*, sive consistat in judicio ipso proponente unum, ut simile v. g. alteri, sive in apprehensione suasiva hujus similitudinis, sive in specie interna, vel externa illius, certè est accidens distinctum adæquatè à fundamento, & termino, & ratione proxima fundandi inter duo subjecta alba. Sed relatio formalis formalitate intentionali, & quo ad nos stat in eo, quod unum *appareat nobis* esse simile, aut dissimile &c. respectu alterius. Nam hac intentionali apparentia unum refertur

per

per nos alteri, & nos dicimus, ac judicamus hoc est simile illi, hoc est dissimile illi, si apparentia illa sit judicium, quo id judicamus: ergo relatio formalis formalitate intentionali, & quo ad nos stat in accidente distincto ab illis tribus.

212. Et forsan hoc est motivum Authorum absolutè pronunciantium relationem consistere in modo, seu accidente superaddito illis tribus. Nam cum hæc vox *relatio* protinus excitet speciem rei innuentis, significantis unum, & aliud, & conferentis unum cum altero, & sæpissimè id, quod à parte rei est ratio proxima fundandi, non innuat ex se unum, & alterum, neque ex proprijs terminis conferat unum cum altero, nam complexum ex albedine ut quatuor parietis *A.* & albedine ut quatuor parietis *B.* ex sua natura, atque ex proprijs terminis non confert unum parietem cum altero; sed est fundamentum ut intellectus conferat illos: hac de causa absolutè pronunciant, ut videtur, rationem proximam fundandi solùm esse relationem *fundamentalem*, relationem verò formalem consistere in accidente alio superaddito rationi proximæ fundandi, distincto ab illa, nec non à fundamento, & termino. Dicunt verùm si loquantur de relatione formali formalitate intentionali, sed dicunt falsum, si loquantur de relatione formali formalitate objectiva, & in se ipsa, sumpta in concreto, quæ est secunda pars Conclusionis.

213. Et probatur loquendo claritatis gratia de similitudine insinuata duorum parietum in albedine. Relatio hæc formalis formalitate objectiva, & in se ipsa sumpta in concreto, nil aliud est ex parte rerum, quam *Parietem A. esse verè, ac simpliciter album sicut parietem B.* Nam hoc est formaliter immediatè ex parte rerum illos esse similes objectivè ac quo ad se in albedine, *unum esse album sicut alterum*; sed unum esse album sicut alterum non stat in isto accidente superaddito. Probatur. Nil stans adæquatè in his solis; quod paries *A.* habeat albedinem ut quatuor v. g. & in eodem tempore paries *B.* habeat albedinem ut quatuor, stat adæquatè, vel inadæquatè in isto accidente his omnibus superaddito, & ab his omnibus distincto. Sed parietem *A.* esse album sicut parietem *B.* stat adæquatè in his solis, quòd paries *A.* habeat albedinem ut quatuor, & in eodem tempore paries *B.* habeat albedinem ut quatuor, quòd videtur certum. Nam omnis casus possibilis in quo hæc contingant, paries *A.* est albus sicut paries *B.* & illis solis apprehensis, apprehendimus parietem *A.* esse album

sicut

sicut *B*, & casu, quo hoc negetur negari potest eadem ratione; quòd, *subjectum denominari à forma* consistat adœquatè in eo solo, quòd forma capax uniatur unione proportionata subjecto capaci: ergo parietem *A*. esse album, sicut *B*. non stat adæquatè, vel inadæquatè in isto accidente: ergo relatio hæc similitudinis, seu quod idem est, formalis hæc similitudo formalitate objectiva, & in se nullatenus consistit in accidente isto. Ubi simul habes rationem, ob quam consistit adæquatè in fundamento, termino, & ratione proxima fundandi, quæ in hoc casu est albedo ut quatuor, utriusque parietis: consistit enim in eo, quòd paries *A* habeat albedinem ut quatuor, & paries *B*. habeat in eodem tempore albedinem ut quatuor. Hoc autem complexum rerum, (ubi non excludimus, sed positivè includimus, aut supponimus durationes earumdem, quia de illis non est quæstio,) intimè ac essentialiter constituitur per ùnamquamque illarum: quod si opus fuerit, probabis argumentis supra datis contra connotatores.

214. Bona alia argumenta invenies passim v.g. Fore ut unus quisque nostrum esset in continua mutatione, & quidem intrinseca, quin esset instans ullum, in quo non mutaremur intrinsecè. Quia nullum est instans, in quo non incipiat de novo aliquod vivens in toto orbe terrarum, aut moriatur, aut aliquam aliam subeat mutationem: ergo nullum est instans, in quo non evadamus verè à parte rei coram Deo similes, aut dissimiles quo ad aliquid alicui alij entitati: ergo si hæc similitudo realis objectiva, & coram Deo non potest contingere quin recipiamus in nobis aliquod accidens modale, nullum erit instans, in quo non mutemur intrinsecè, jam amittendo unas relationes, jam acquirendo alias. Quod merè ad libitum dici videtur. Item casu, quo Deus omni prorsus creaturæ adimeret istum modum superadditum relativum, quem casum esse possibilem abs jure negabitur, omnes craturæ essent actù, formaliter formalitate objectiva similes in hoc, quòd est, nullum habere modum relativum superadditum; & tamen hæc similitudo non consisteret in modo ullo relativo superaddito. Hæc & similia non parum ingeniosa passim invenies. Illa prima est nobis ratio à priori.

215. Sed objicies: relatio est illa, cujus totum esse est ad aliud; sed hoc non convenit complexo ex illis tribus, dictis ut patet: ergo. Solutus fuit initio hic nodus. Relatio dicitur totum suum esse habere ad aliud; non quatenus non possit de illa affirmari ullum aliud

præ-

prædicatum, quàm esse ad aliud: nam de isto accidente superaddito affirmatis vos, esse accidens: esse superadditum; esse modum, &c. sed dicitur in illo alio duplici sensu jam dicto. 1. Quatenus sub illo conceptu, & attento illo conceptu, sub quo est relatio, non ostendit nobis aliud, quàm esse ad aliud. Sicut homo sub hoc solo conceptu, & attento hoc solo conceptu *Animal*, non ostendit nobis aliud esse, quàm vivens sensibile: quod non tollit, quòd verè de illo sint affirmabilia multa alia prædicata. Complexum ergo ex illis tribus, attento hoc solo conceptu: *Hic paries est albus sicut ille*, non ostendit nobis primariè aliud, quàm illud *sicut*, nam *sicut* illud est, quod primariè, & magis directè videtur enuntiari; illud autem *sicut* certè totum apparet in ordine ad aliud. 2. Quatenus omnia prædicata relationis, utpotè invicem identificata sunt, *ad aliud*, sicut omnia prædicata hominis, v. g. esse risibilem, esse volitivum, esse capacem amicitiæ cum Deo, &c. sunt Animal & rationale; & ideò dici potest, totam essentiam hominis esse animal rationale, non totalitate exclusionis, sed totalitate identitatis cum eis prædicatis. Cætera argumenta quæ leviora sunt, solventur distinctione illa explicata, & probata. Relatio formalis formalitate intentionali, & quoad nos. Relatio formalis formalitate objectiva in se, & quo ad se.

216. Probatur jam tertia pars conclusionis, scilicet relationem illam similitudinis objectivæ, & in se, sumptam in abstracto consistere in sola ratione proxima fundandi. Relatio illa sic inspecta est forma illa, aut quasi forma, per quam immediatè formaliter unus paries est albus, sicut alter; sed hæc forma stat formaliter immediatè partim in albedine ut quatuor parietis *A.* partim in altera albedine ut quatuor parietis *B.*; nam per illam in genere causæ formalis immediatè paries *A* est albus ut quatuor, & per hanc paries *B* est albus ut quatuor, & per utramque simul ambo sunt albi ut quatuor, & consequenter unus est albus sicut alter: ergo relatio illa sic inspecta consistit formaliter immediatè in utraque illa albedine; sed utraque illa est ratio adæquata proxima fundandi eam similitudinem: ergo. Ubi sicut paulò ante non excludebamus durationes, ita hìc non excludimus uniones physicas harum albedinum. Quod si eadem numero albedo ponatur divinitùs in duobus parietibus, adhuc possunt uniones physicæ esse distinctæ. Quòd si una quoque numero ponatur unio, de quo litigare nolumus modò; tunc tota ratio proxima fundandi, totaque relatio similitudinis sumpta

in abstracto, consistet in una sola albedine. Verè namque tunc dabitur inter illos parietes relatio similitudinis quo ad albedinem, nam verè erunt duo alba, quamvis non duæ albedines, siquidem id generis concreta multiplicantur ob multiplicationem subjecti, & non semper formæ.

CAPUT OCTAVUM.

De Habitu, Dispositione, Passione, & Passibili qualitate, &c.

217. Um Aristoteles posuerit sub genere *Qualitatis* hæc omnia simul cum potentia, & impotentia, præmittere oportet explicationem qualitatis, reservando in suum locum quæstiones magis specificas super illa: Inquit ille, *qualitatem dico, qua quales quidem dicuntur*: videtur sonare definitum in definitione, quæ sic erit magis clara. Qualitas est *accidens distinctum à quantitate, benè, aut malè afficiens subjectum*. Hæc definitio convenit omni physicæ qualitati hactenus notæ, & soli. Hac autem specie bonitatis definitionis contenti sumus modò.

5. Met.

218. Qualitas est multiplex. Alia namque est absoluta, & alia modalis. Qualitas modalis est accidens, quo actu absolutè, formaliter, & immediatè res subit aliquam denominationem ex illis, quæ non identificantur per se adæquatè cum subjecto denominato, ut identificatur cum subjecto denominatio identificati, distincti, &c. sic unio albedinis cum hac charta est qualitas modalis, quia cùm sit accidens distinctum à quantitate, est actuale absolutum formale, & immediatum exercitium, quo est alba hæc charta, quæ denominatio non identificatur per se adæquatè cum subjecto albo. Sic forma, idest figura, habitudo, & dispositio externa corporum inspecta secundùm positivum est qualitas modalis, quia figura, seu species hæc formæ stat physicè ex parte rerum in eo, quòd partes corporis habeant talem, vel talem proportionem inter se, & non aliam; item talem, vel talem colorum temperiem, & non aliam, hoc est talem distantiam reciprocam, talem situm, talem magnitudinem, aut parvitatem, & non aliam. Hoc secundum, cùm sit quid negativum, non est qualitas physica; illud tamen pri-

primum sumptum pro formali est qualitas modalis; quia à parte rei consistit in combinatione præsentiarum, quas habent partes illius corporis. Hæ autem præsentiæ omnes sunt qualitates modales, ut suo loco dicetur.

219. Qualitas absoluta est illa, quæ est quidem forma constituens denominationem; at non est actuale, absolutum, formale, & immediatum exercitium illam subeundi. v. g. hæc albedo, quæ cùm possit à Deo conservari extra omne subjectum, non est actuale, absolutum, formale, & immediatum exercitium, quo hæc charta est alba; sed unio physica illius cum hac charta est tale exercitium. Qualitas hæc est duplex. Una, quæ dicitur *Prima*, ut sunt illę quatuor respondentes elementis, seù primis principijs corporum, scilicet calor, frigus, siccitas, humiditas. Alia *secunda*, ut illæ aliæ qualitates, quæ distinguuntur ab eis quatuor, & ex earum combinatione resultant. Hæc item est duplex. Una quæ *bene afficit subjectum* ut valetudo, quæ stat in proportione illarum qualitatum in corpore, & hoc benè afficit: item, ut actiones externæ laudabiles, quæ honori sunt personæ operanti. Altera, quæ *afficit malè* ut morbus, qui sanè malè afficit subjectum, & stat in majore, aut minore improportione illarum qualitatum: item ut fœdæ actiones externæ, quæ dedecori sunt operanti: rursus utravis potest esse una externa, nempè quæ sensu percipitur, ut color, lux, sonus, odor, sapor, &c. Altera interna. Hæc rursus est duplex. Una *materialis*, ut sunt actus omnes phantasiæ, sive cognoscitivi, sive appetitivi, quos nullo sensu externo percipimus: sed experimur illos tum in nobis, tum in Brutis: item species materiales, quæ ex sensu externo penetrant usque ad phantasiam: nec non illæ, quæ conservantur in hac potentia ad memoriam, nam etiam bruta recordantur, & nos inter somniandum. Hæ sunt qualitates corporeæ, ac materiales juxta ea, quæ diximus inter disputandum conceptum corporis, quia suaptè natura eum dicunt ordinem ad quantitatem, ut sine miraculo non possint existere absque unione immediata, vel mediata cum illa. Hæ corporeæ internæ qualitates interdum inclinant ad malum, ut habitus vitiosi, interdum ad bonum, ut bona indoles.

220. Altera est qualitas interna *spiritualis*, ut sunt actus rationales nostri intellectus v. g. apprehensiones, judicia, discursus; aut voluntatis v. g. amores odia, volitiones, nolitiones, spes, timores, gaudia, tristitiæ &c. Hæc omnia sunt qualitates, quia

cùm sint accidentia distincta à quantitate, benè, aùt malè afficiunt subjectum. Sunt item spiritualia, quia non ita connectuntur cum quantitate, ut sine miraculo carere illa nequeant, prout diximus suo loco. Qualitas interna spiritualis, alia est vitalis, (non quidèm in actu primo, quia potentiæ ipsæ vitales identificantur cum animæ substantia; sed in actu secundo, idest operationes vitales) ut actus dicti tum intellectus, tum voluntatis. Alia *non vitalis*, ut sunt habitus relicti ex crebra repetitione eorum actuum, (v. g. scientiæ, & artes, quia hæc præcisè loquendo non stant in uno, vel altero actu; sed in habitu, promptitudine, seu facilitate ad actus sibi respondentes:) Hi namque habitus non sunt qualitates, quibus actu vivimus; sed qualitates relictæ ex actibus, quibus actu vivimus: sicut odor v. g. vini, non est vinum, sed qualitas ex vino relicta. Utraque est duplex. Una *entitativè naturalis*, ut cognitiones, & amores sine speciali Dei auxilio eliciti, nec non habitus acquisiti ex repetitione illorum. Altera entitativè *supernaturalis*. Ut sunt actus fidei, spei, charitatis, nec non pænitentiæ per nos eliciti prout oportet ad salutem æternam; sed eliciti cum speciali Dei auxilio, à quo incipit nostra justificatio. Isti omnes sunt *qualitates*, idest accidentia distincta à quantitate, benè afficientia nos. *Spirituales* quia sine miraculo possunt existere sine ulla unione ad quantitatem. *Vitales*, quia actù vivit, qui actù dolet de peccatis, qui actu credit &c. *Supernaturales*, quia in tota natura, comprehendendo etiam supremam Angelorum Hierarchiam non dantur vires adæquatæ, plenæ ac sufficientes ad ponendum, vel minimum illorum. Ad hanc eamdem classem spectant auxilia divina, inspirationes, illustrationes, quibus *lux vera illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quibus Deus *loquitur ad cor hominis, juxta Oseam*, quibus in secreta cordis schola *erudit* hominem, & *de lega sua docet eum*. Hæc enim auxilia sunt physicè entitativè actus nostri intellectus, aut voluntatis, quos Deus in nobis sine nobis, ut supremus Dominus, & misericors Pater producit, quando vult, quomodo vult, quandiu vult, sicut nos in charta formamus characteres; cum hoc tamen inter alia multa discrimine, quòd hæc charta nullum habet influxum activum, sed merè passivum in hos characteres; nos autem physicè activè concurrimus etiam pro nostro modulo ad illa auxilia, quia sunt actus vitales nostri; sed de hoc Theologi, necesse tamen fuit insinuasse.

Trid. sess. 6. cap. 5.

Joan. 1.

Osseæ 2.

Psal. 93.

221. Denique qualitas spiritualis, non vitalis etiam est, vel enti-

entitativè naturalis, ut sunt omnes scientiæ, atque artes purè humanæ, quia hæc omnia sunt *accidentia*, utpotè distincta adæquatè à supposito juxta dicta initio hujus. Sunt *distincta à quantitate*, quia sine miraculo possunt carere unione ad illam. *Bene utique afficiunt subjectum*; nam licèt hoc possit abuti illis, illa tamen in se sunt bona, quia, & Sancti Angeli, & Deus ipse optimè noscunt pravos, & sceleratos modos furandi v. g. ludendi, &c. Non sunt principium vivens, neque actio vitalis, sed res oriundæ ex unis actibus vitalibus, & juvantibus ad alios similes. Et demùm sunt res entitativè naturales, quia non indigent specialissimo illo adjutorio divino, quo egemus ad pœnitentiam, fidem &c. Vel est entitativè supernaturalis. Et hujusmodi sunt gratia sanctificans, qua filij Dei nominamur, & sumus, item habitus infusi virtutum moralium, & theologalium, lumen gloriæ, nempè adjutorium illud, quo anima elevatur supra se ad intuendum Deum; atque dona prophetiæ, miraculorum &c. si sint res permanentes, atque stabiles in anima, quia hæc omnia sunt accidentia, utpotè distincta quoque adæquatè à supposito: illa etiam eadem individua persona, quæ his omnibus, aut aliquibus fruitur, potuit existere sine ullo illorum. Sunt distincta à quantitate ut constat. Optimè afficiunt subjectum, ut etiam constat. *Sunt spiritualia*, quia sine ullo miraculo possunt existere separata ab omni quantitate molis. *Non sunt vitalia*, vita utique philosophica de qua modò (quid quid sit de vita spirituali, & theologica, de qua non in præsenti;) si quidem, nec sunt operationes vitales, nec principia capacia vivendi. Sunt tandem supernaturalia, quia vires superant, & exigentiam totius naturæ de facto existentis, & cujuscumque alius huic æqualis. Hactenus de qualitatibus, quantum modò sufficit, ac etiam requiritur, ut intellectus logicus incipiat formare à longè conceptum aliquem rerum postea disputandarum.

§. II.

222. TOtam hanc qualitatum catervam in sex illos ordines initio positos redegit Aristoteles propter disputantium commoditatem. Habitus est *qualitas permanenter inhærens subjecto aliundè capaci, ipsum quo ad sufficientiam juvans ad operationem aliquam sive positivam, sive negativam*. v. g. habitus scribendi, loquendi &c.

sci-

ſilendi etiam, atque omittendi. In primis eſt *qualitas*, quia eſt accidens abſolutum diſtinctum, &c. *Permanenter inhærens*. Quia non ſufficit, quòd exiſtat in rerum natura extra omne ſubjectum, tunc enim dumtaxat erit habitus in actu primo; ſed debet ex natura ſua eſſe in aliquo ſubjecto per unionem, & receptionem, quæ duo ſignificari ſolent à Philoſophis illo verbo *inhærere*. & qnidem modo firmo, & ſtabili, ut diſtinguatur *à diſpoſitione*, quæ ſolet eſſe facilè mobilis à ſubjecto, ut calor, qui ex ſe eſt diſpoſitio ad ignem, ſoletque eſſe amovibilis. Unde habitus acquiſitus vocatur qualitas difficilè mobilis à ſubjecto, quia conſuetudo eſt altera natura.

223. *Subjecto aliundè capaci*. Hæc capacitas eſt non ſolùm habendi habitum ipſum; ſed etiam faciendi, aut omittendi prout habitus fuerit. Si enim Deus miraculosè uniret huic papyro habitum tuum loquendi, impropriè diceretur hæc papyrus habere habitum loquendi, quoniam hæc phraſis non ſignificat habere illum purè materialiter, ſed habere illum cum facultate ex ſe, atque attenta ſua natura ad illum exercendum, licèt hic & nunc ob aliquod accidens exercere nequeat, ut infans, & perpetuò ſtolidus exercere nequeunt habitum fidei, ſpei, & charitatis, quos in Baptiſmo adepti ſunt. Idem caſu, quo Deus ſaxo uniret aliquem ex habitibus infuſis. Nam ſicut caſu, quo illi uniret tuam viſionem, aut intellectionem, nec videret, nec intelligeret, quamvis in eo eſſet viſio, & intellectio: ſcilicet quia ſaxum non habet capacitatem adhuc radicalem ad videndum, vel intelligendum: Ita caſu, quo Deus uniret ſaxo habitum infuſum fidei, impropriè diceretur illud habere habitum eum, tametſi hic eſſet in illo. Nempè quia purè materialiter eſſet in ſaxo, & hoc nec radicali fungitur capacitate ad credendum.

224. *Ipſum quo ad ſufficientiam juvans*. Hoc juvamen poteſt eſſe, vel quia ſine ipſo non habet poteſtatem plenam, & perfectam ſubjectum illud ad operandum, ut contingit in habitibus infuſis. Vel quia ſubjecto ex ſe potenti facilitat operationem, ut contingit in habitibus acquiſitis. Hoc juvamen non ſemper eſt ſimpliciter quo ad efficaciam, ſeu quoad primum eſſe: quia multoties ſubjectum jam eſt plenè potens, aut ſimpliciter facile, atque promptum ad operationem, antequam adveniat habitus. Ut contingit quando ſubjectum obtinet hujus intenſionem, quæ intenſio verè, & ſimpliciter eſt habitus etiam: & tamen ante ipſum jam ſubjectum ratione priorum graduum erat ſimpliciter potens, aut facile ad

ope-

operationem (sicut hæc charta antequam haberet duos ultimos gradus albedinis, qui verè sunt albedo, jam erat alba per priores gradus,) ergo per illam intensionem non juvatur simpliciter, & quoad efficaciam, seu quo ad primum esse, sed quo ad sufficientiam, seu quo ad intensionem, sicut hæc charta per duos ultimos gradus albedinis fit quidem magis alba; sed non simpliciter alba quo ad primum esse. Denique *ad operationem aliquam, sive positivam, sive negativam*. Quia etiam possumus habere habitum tacendi, non irascendi, non ulciscendi &c. sed hoc intelligendum est supposito, quòd sint possibiles puræ omissiones, de quo Theologi.

225. Jam habitûs decem divisiones dabimus. Prima: *Infusus, & acquisitus*: Ambo conveniunt in eo, quòd per se loquendo neuter est capax habendi objectum formale, quia neuter est vitalis potentia, aut actus vitalis. Vulgò tamen dicimus, talem, & talem virtutem, seu habitum habere hoc aut illud objectum formale specificativum. Sed dicimus hoc per figuratam locutionem tribuendo habitibus, quod est proprium illorum actuum, respectu quorum dicuntur esse habitus. Soli namque actus, cùm sint operationes vitales, sunt capaces, qui moveantur ex hoc, vel illo objecto formali: & hanc motionem figuratè tribuimus habitibus. Sic dicimus v. g. logicam habere tale, aut tale objectum formale. Est locutio figurata, & intelligi debent *actus ipsi logici*: quia hi, non verò habitus, sunt vitales operationes capaces habendi motivum. *Infusus*, ut jam alibi insinuavimus, sunt pretiosissimæ illæ qualitates supernaturales, quas solus Deus producit in nostris animabus, non solum ad ornatum harum; verùm etiam, ut simpliciter possint elicere tales, ac tales operationes. Unde hi habitus infusi, (quorum existentiam satis apertè docet Tridentinum,) dicuntur dare nobis *posse*: quam theologicam phrasim ne intelligas, sicut *Sess.6. c.7.* quando unus homo dicitur dare alteri librum, pomum, &c. quasi illud *posse* sit aliquid ab ipso habitu distinctum, quod habitus det homini, sicut tu das librum. Absit: sed quatenus habitus ipse infusus est constitutivum intrinsecum, & essentiale proximæ, ac plenæ facultatis ad faciendum actionem, quæ utpotè supernaturalis est in sphæra longè altiore, quàm humana, quæ est entitativè naturalis, quamvis absolutè, ac omnibus pensatis homo sit magis perfectus utpotè vivens rationale. In hoc sensu *dat posse*, hoc est constituit potestatem: licèt enim non nunquam suppleat Deus aliundè absentiam horum habituum, (ut in peccatore non habente habi-

tum

tum infusum charitatis, habente tamen plenam facultatem se convertendi ad Deum per actum perfectæ contritionis: & in hæretico non habente habitum infusum fidei, habente verò plenam facultatem eliciendi actum fidei revocantem suos errores,) quia ut misericors Pater non vult Deus, quòd per ipsum stet, ne homo satisfaciat suæ obligationi, & hac de causa auxilijs alijs arcanis, & miris supplet carentiam illorum habituum, de quo theologi. Verum tamen modus magis consentaneus generali providentiæ est, quòd ad operationes supernaturales, & frequentes homo polleat principio permanente, & sibi intrinseco per unionem, quod principium est habitus infusus.

226. Habitus verò *acquisitus* est ille, quem crebra repetitione actuum bonorum, aut malorum, aut indifferentium, si fortè sunt, nobis comparamus, ut habitus currendi, loquendi, disputandi &c. sicut enim crebra manuum perfricatione naturalirer resultat calor. Ita crebra repetitione actionum alicujus speciei naturaliter resultat in organis, & potentia concurrentibus ad illas actiones qualitas quædam positivè facilitans, & interdum positivè instigans ad repetendum actiones illas, ut experientiâ constat: hæc qualitas vocatur habitus acquisitus. Hic non *dat posse*, idest non constituit plenam potestatem ad eas actiones. Nam prima vice, qua homo currit, scribit, cantat &c. habet plenam potestatem ad illa, sine qua potestate certè non posset illa facere; & tamen hæc potestas adhuc juxta providentiam ordinariam non potest constitui per habitum acquisitum currendi v. g.: nam quomodo potest habere habitum acquisitum currendi ille qui nunquam adhuc cucurrit? Solùm ergo facilitat habitus acquisitus, & non utcumque facilitat, nam etiam qui stomacho robusto pollet v. g. habet facilitatem ad jejunandum, & tametsi nunquam adhuc jejunavit, non potest dici habere habitum formalem acquisitum jejunandi. Facilitat ergo habitus acquisitus determinatè ex hoc titulo, nempè quia nascitur ex crebra repetitione actuum. Præthereà non semper facilitat quo ad efficaciam: quia fieri solet, quòd potentia sit tam hebes, aut organum corporis tam indocile, ut adhuc post frequentem actuum repetitionem, non nancifcatur facilitatem. Sed hoc est per accidens; sicut quòd vehemens calor in aqua receptus ipsam non inflammet ob oppositas qualitates, quas invenit ibi. Ast frequens illa repetitio naturalirer generat qualitatem ex se sufficientem ad reddendum facilem potentiam, vel organum corporis; quamvis non reddat

in

in actu secundo ob contumaciam, & indocilitatem, quæ ibi accidentaliter inveniuntur.

§. III.

227. SEcunda *Divisio*, unusquisque ex his duobus membris dividentibus multifariam subdividitur. Nam habitus infusus potest esse 1. ad actiones *ex se non meritorias*, ut si Deus infundat habitum prophetandi, patrandi miracula, & talis est qualitas illa, quæ dicitur lumen gloriæ, cùm immobiliter inhæreat intellectui Beatorum, & constituat proximam facultatem intellectus ad videndum Deum, quæ visio nen est actio meritoria: Idem dico de habitu sapientiæ, scientiæ, &c. quos habitus potest Deus infundere creaturæ. 2. Ad actiones ex se meritorias. *Tertia Divisio*. Hic est duplex. Unus vocatur habitus, seu virtus Theologica, alter habitus, seu virtus moralis. Virtus Theologica, seu habitus Theologicus est ille, cujus actus proprij, & immediati habent pro objecto formali proximo adæquato aliquid entitativè divinum. Et tales sunt tres solæ virtutes, fides, spes, charitas. In primis non virtus ipsa, seu habitus, *sed actus* habent castigatè loquendo objectum formale, quia ut paulò ante notavimus, habitus, neque est actus vitalis nostræ animæ, aut Dei, neque est identificatus cum intellectu, aut voluntate.

228. Deindè *actus proprij*. Primò: quoniam actus alij, ad quos immediatè, atque exercitè per se ipsum solet movere actus charitatis v. g.: sicut intentio finis exercitè per se ipsam movet ad electionem mediorum sine reflexione signata super hanc electionem: Item ad quos movere solet signatè, ac per modum imperij; Hi, inquam, actus possunt, & solent habere objectum formale distinctum ab objecto formali charitatis v. g. quando diligis Deum super omnia ipsi graviter opposita, & hoc proximè adæquatè propter suam infinitam bonitatem, hæc dilectio, quæ est actus proprius virtutis, seu habitus charitatis, potest movere te immediatè, exercitè, ac per se ipsam, ut abstineas à peccato ex motivo præcepti divini abstinendi à peccato illo, & potest movere te, quatenus sit expressa volitio abstinendi à peccato propter illud motivum, (cùm enim jubeamur interdum non solùm elicere tales, aut tales actus; verum etiam elicere illos *ex tali*, aut *tali determinatè motivo*, ut contingit, quando jubemur credere, sperare, &c. fieri

potest, quòd dilectio Dei super omnia exercitè, aut signatè moveat nos non solum ad tales actiones; verùm etiam ad faciendum illas ex tali motivo, aut tali alio,) in his casibus abstinentia ab illo peccato ex motivo præcepti non habet pro objecto formali proximè adæquatè divinam bonitatem. Ast neque abstinentia illa est actus proprius, & immediatus charitatis, sed actus oriundus exercitè, aut signatè ex actu proprio, & immediato charitatis.

229. Secundò. Quoniam si aliquis sit tam corruptæ, ac pravæ indolis, ut Deum oderit proximè adæquatè propter suam excellentiam, ut majestatem, dolendo, quod sit tam magnus. Item si aliquis sit tam pervicax, ut nolit facere rem *A.* unicè proximè adæquatè, quia est præcepta per talem superiorem: Item si peccatum invidiæ ut distinctæ ab amore proprio consistat in displicentia bonitatis alienæ, quia bonitas est illa tum absolutè, tum in objecto invidiæ. Si, inquam, hæc sint possibilia, transeat, quòd hi actus habent pro objecto formali proximo adæquato id, quod habent actus proprij chariratis, aut obedientiæ. At non sunt actus proprij illius. Quoniam ad discernendum actus proprios alicujus habitûs, seù virtutis, est quidem regula primaria objectum formale proximum adæquatum; sed non est unica. Oportet namque perpendere, an actus illi tendant in suum objectum materiale, *modo consentaneo* objecto formali. Si tendant, erunt actus proprij illius habitus: Si secùs, eò, quòd nequitia humana, vel diabolica contra naturam ipsam rei, moveatur ad non faciendum ex illo eodem, ex quo moveri debebat ad non faciendum (cujus casus possibilitate abstrahimus,) tunc actus illi certissimè non sunt proprij illius habitus. Atqui hoc contingit in istis: ergo non sunt proprij illarum virtutum, tametsi permittatur, illos habere objectum formale proximum adæquatum illarum.

230. Denique actus proprij, & immediati habitus, seu virtutis theologicæ debent habere pro obiecto formali proximo, & adæquato aliquid entitativè divinum (pro objecto, inquam, formali, *ut quod*, & in *recto*. Nam objectum formale ut quo, & instar exercitij objecti formalis, *ut quòd*, potest esse aliquid creatum. Graves namque DD. censent, divinam revelationem externam, quæ est aliquid creatum, constituere objectum formale Fidei, & beatitudinem formalem, quæ etiam est aliquid creatum, constituere objectum formale spei Theologicæ.) *Proximo* quidem, quia aliàs non erunt actus proprij, & immediati illius virtutis, sed oriundi exer-

citè

citè, aut signatè ex actu proprio, & immediato illius, ut nuper dicebamus: & quidem, si in articulo mortis non habens confessarium, & gehennæ timore eliceret aliquis actum perfectæ contritionis, actus hic haberet pro objecto remoto, & mediato objectum formale timoris, quæ est virtus moralis: & tamen illa perfecta contritio non esset actus virtutis moralis, sed Theologicæ. E conversò: si ex actu charitatis eliceres actum, obedientiæ formalis, hic haberet pro objecto formali mediato, & remoto objectum formale charitatis: & tamen non esset formaliter in se ipso actus virtutis Theologicæ, sed moralis. Necesse est ergo, quòd objectum formale *proximum* actus virtutis alicujus sit objectum formale proprium illius virtutis: quamobrem objectum formale, in quòd ultimò resolvitur aliquis actus, est regula ad distinguendum, quot, quæ, & qualia interveniunt in eo casu; sed non ad dignoscendum infimam, propriam, & formalem speciem illius actus. Aliàs omnes operationes honestæ, quæ imperantur per actus charitatis theologicæ, & tandem resolvuntur in objectum formale hujus virtutis, essent propriè formaliter in se ipsis, atque intrinsecè actus charitatis,

231. *Adæquato* etiam; quia si aliquis detestaretur sua peccata partim propter divinam bonitatem, cui adversantur illa, & partim propter motivum aliud temporale v. g. dedecoris contracti ex illis peccatis, ita ut neutrum ex his duobus motivis esset adæquatum respectu illius unius actus, certè iste non eliceret actum perfectæ charitatis, nec per illum modum gerendi se, recuperaret divinam gratiam. Idem dico si alius per unum eundem actum assentiretur incarnationi Verbi, partim propter authoritatem Dei, partim propter authoritatem humanam, ita ut neutra esset motivum plenum, & sufficiens respectu illius assensus. Debet ergo esse motivum *adæquatum* actus virtutis, seu habitus Theologici aliquid entitativè divinum. Sed adverte: Dupliciter potest res esse objectum formale inadæquatum. 1. Per *accidens* quatenus talis individuus actus hìc, & nunc feratur in *A.* & *B.* ita tamen fervidè, ac efficaciter respiciat motivum *A.* ut etiam si abesset *B.* nihilominus ex vi hujus ejusdem ardoris, adhuc voluntas v. g. moveretur ex *A.* ad actum alium ejusdem speciei moraliter. Quandò in hoc sensu purè matariali, & quasi per accidens res divina est motivum inadæquatum, actus sic motus ex illa, potest esse actus virtutis Theologicæ. 2. Per se quatenùs actus motus ab *A*, & *B.* ita languidè respiciat *A.* ut si abesset *B.* voluntas non moveretur ex *A.* ne-

que per actum illum, neque per alium ejusdem moraliter speciei: De hoc pronunciamus non esse verè, ac simpliciter actum habitus Theologici.

232. Contra hanc doctrinam potest objici virtus religionis, quæ utique est habitus purè moralis, quia non sunt nisi tres virtutes Theologicæ, & tamen sui actus habent pro objecto formali proximo adæquato aliquid divinum, scilicet Majestatem Divinam. Hoc negamus, quia quando genuflexio, operitio capitis, suffitus, accensio candelarum, sonitus campanarum, & sacrificium ipsum sunt actus proprij, & immediati solius Religionis, tunc volitio horum habet pro objecto formali proximo adæquato, *quod hæ actiones sint cultus Dei*, *quo* honoratur apud nos. Sed has actiones *esse cultum Dei*, est quid entitativè creatum, adæquatèque distinctum ab ipsa Dei Majestate: ergo. Quod si objectum formale proximum adæquatum volendi ista non sit, *quia sunt cultus Dei*: sed sit ipsa Suprema Dei Majestas formaliter in se ipsa, tunc volitio illa erit Theologica appretiatio Dei, & amor appretiativus Dei, quid quid sit, interveniat, nec ne dulcedo, & teneritudo dulcedinis, & si fuerit appretiatio illius infinitæ Celsitudinis super omnia prorsùs ipsi graviter opposita, erit actus perfectæ charitatis; etenim non solum donamur à Deo libertate ad actiones; sed etiam ad motiva, & objecta formalia volendi actiones illas; quo circa prout homo se gesserit, & prout fuerit objectum formale, ex quo proximè adæquatè movetur, faciet actum habitus moralis, aut actum habitus Theologici: neque sufficit inspicere rem, quæ fit; sed objectum *proximum adæquatum*, propter quod fit. Quandò enim facimus actiones, quæ vulgò, & passim sunt religionis, aut pænitentiæ, aut misericordiæ, &c. Possumus habere actum internum charitatis Theologicæ, vel alius virtutis, vel etiam actum peccaminosum.

233. Habitus denique moralis infusus est ille, cujus actus proprij, & immediati habent pro objecto formali proximo adæquato aliquid, quod non est entitativè divinum v. g. habitus religionis, ut modò diximus. Nam actus proprij, & immediati ipsius sunt illi, quibus volumus tales, aut tales res proximè adæquatè, *quia sunt cultus Dei*: esse autem cultum Dei connotat quidem, & connectitur essentialiter cum Deo; sed non constituitur essentialiter per Deum; aliàs omnis creatura constitueretur intrinsecè per Deum, siquidem omnis illa essentialiter est *ab illo*: & ratio est, quia connexio, & connotatio ex una parte, & intima constitutio ex altera

sunt

sunt res omninò diversæ, ut jam advertimus. Neque dicas, obje-ctum formale proximum adæquatum esse *honestatem* cultus Divini: quia hoc quidem potest contingere per actum reflexum, quo velimus actum religionis, *quia est honestum colere Deum*, sicut etiam, *quia jubemur*, *quia oportet dare bonum exemplum*, *quia oportet satisfacere Deo per nos offenso*. Item sicut etiam possumus velle actum charitatis, *quia honestum est* amare Deum. Sed hoc est confundere actus reflexos cum directis.

234. Igitur quemadmodum dilectio Dei proximè adæquatè propter ipsum, exercitè evadit honesta sine reflexione supra honestatem, & assensus conclusionis proximè adæquatè propter præmissas exercitè evadit conclusio formalis, quin reflexè tendat, & repetat præmissas, & paries ille evadit exercitè visus per meam visionem, tametsi hæc non tendat in illum *quia visum*: & actio exercitè est libera per libertatem, etiamsi libertas non sit ad illam *quia libera*, *&c.* Ità eo ipso, quòd velis genuflexionem v. g. ante Deum, *quia illa est cultus Dei*, exercitè sine istis reflexionibus, genuflexio illa evadit honesta, suppositis alijs requisitis: & ratio est: quia in praxi humanarum actionum non est necesse, quòd contingant omnes illæ reflexiones, quas non habemus, dum reflexè examinamus, & disputamus actiones humanas.

§. IV.

235. HActenùs de habitu infuso Theologico, & Morali. *Quarta Divisio*. Habitus acquisitus est duplex, unus malus, alter bonus. Habitus acquisitus malus non est omne illud, quod nos incitat in malum, interna quippè humorum complexio, pravæque qualitates in sanguine paterno, & materno imbibitæ, quo utroque sanguine coalescit humanum corpus, solent provocare ad actiones malas, & tamen non sunt habitus acquisitus. Hic ergo est qualitas illa, quam prava consuetudine nos met ipsi nobis infiximus, & quæ movere solet ad iterandum actiones similes eis, quibus ipse fuit acquisitus v. g. habitus furandi. Hic habitus non opponitur cum statu gratiæ, quoniam inveteratus peccator, qui ex toto corde ad Deum est conversus, adhuc retinet pravas illas inclinationes, quas anteacta vita sibi comparavit, quibus monetur liber jam à peccato, quod olim Sara mone-

batur

Genn. 20. batur, quandò libertati restituebatur, *quocumque perrexeris memento te deprehensam*. Habitus acquisitus bonus similiter non est quævis interna qualitas inclinans in actiones bonas, v. g. ingenua indoles, egregiaque humorum temperies, ob quam dicere aliquis potest, quod *Salomon* dicebat, *Puer autem eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam*; sed est qualitas illa, quam bonis nostris actionibus comparabimus, & quæ movere solet non solum negativè, amovendo scilicet difficultates; sed etiam positivè ad repetendum actiones illas; v. g. habitus dandi eleemosynam. Hic habitus non opponitur cum lethali; nam sicut peccator post conversionem conservat pravas inclinationes quondam acquisitas, ità Justus post lapsum retinere solet bonas.

Sap. 8.

236. *Quinta Divisio*. Utervis hic habitus potest esse externus, videlicet infixus alicui membro corporis, ut habitus canendi, pulsandi cytharam &c. vel internus. *Sexta Divisio*. Et hic vel materialis; nimirum infixus appetitui sensitivo, aut phantasiæ, idest potentiæ imaginativæ, vel spiritualis. *Septima Divisio*. Et hic, vel quo ad actus memoriæ, vel quo ad intellectus, vel quoad actus voluntatis. Hæc omnia constant experientia; sed oblivioni non debent tradi, quia necessaria sunt ad formandum ideam nostrarum operationum. *Octava Divisio*. Prætereà habitus acquisitus bonus potest considerari in duplici differentia. Unus entitativè naturalis, nempè ille, qui gignitur ex actibus, qui nec vires, nex exigentiam superant naturæ, juxta sententiam, à qua modò præscindimus, illorum, qui censent ad minimum quemque actum honestum, ad minimam tentationem superandam indispensabiliter requiri gratiam specialem Dei, sed quæ sit ordinis naturalis. Si hoc est verum, frequens repetitio actuum illorum generat habitum bonum, sed entitativè naturalem. Alter entitativè supernaturalis, & talis forsan est ille, (quæ res alibi expenditur,) qui generatur ex frequenti repetitione actuum supernaturalium religionis, v. g. quibus etiam actibus generari habitum, & majorem facilitatem, sicut quibusvis alijs, videtur certum. Hic ergo habitus videtur entitativè supernaturalis. Quoniam omne prærequirens principium creatum entitativè supernaturale, est entitativè supernaturale: Nam omne tale superat vires adæquatas totius naturæ. Sed omnis habitus acquisitus ex frequente repetitione actuum supernaturalium ita requirit principium supernaturale, nempè actus illos, ex quibus generatur. Nisi dicas, posse habere habitum *acquisitum* le-

legendi, qui nunquam legit: ergo, videtur supernaturalis. Sed hoc alibi examinandum, probandum, aut reprobandum est nobis.

237. Cæterùm si hoc fuerit verum, oportet subdividere habitum acquisitum bonum in theologicum, & moralem: quia etiam ex crebra repetitione credendi, sperandi, ac amandi, acquiretur habitus, seu major facilitas ad iterandum hos actus, quandò cætera ad sint principia. Et continget, quod per infidelitatis lethale expellatur quidem habitus infusus fidei, de quo loquitur Tridentinum; sed non habitus acquisitus. Et casu quo habitus gratiæ, & habitus charitatis identificentur, quolibet lethali amittetur habitus infusus charitatis, sed non habitus acquisitus. Sicut homo quondam pernix, fractis postea cruribus, non mittit habitum acquisitum currendi, licèt in sensu composito fractionis currere nequeat. *Session 6, cap. 15.*

238. *Nona Divisio*. Habitus acquisitus tam bonus, quàm malus potest esse triplex: Directus, & reflexus, & mixtus. Primus est, de quo hactenus. Reflexus est ille, qui generatur ex actibus reflexis virtutum, aut vitiorum. Quia non solùm solemus exercere directè, verùm etiam reflexè virtutes, aut vitia v. g. quia honestum est diligere Deum super omnia, volo eum super omnia diligere: & postea diligit eum sic, & similiter in alijs virtutibus, & respectivè in vitijs, nimirùm per illam tendentiam adversativam, *quamvis sit malum hoc, volo &c.* ille primus actus est reflexus, & habitum gignet facilitantem ad alios ejusdem speciei, si crebrò repetatur: hic ergo habitus est virtus reflexa, utpotè genita ex actibus illis reflexis, & hic est, qui in sensu jam notato dici potest habere pro objecto formali honestatem operationis; non autem virtus ipsa directa charitatis, aut alia, ut paulò ante dicebamus.

239. Habitus mixtus est ille, qui generatur ex repetitione actuum, qui spectant ad diversas virtutes, aut vitia. v. g. adulterium est contra Castitatem, & contra Justitiam. Habitus generatus ex frequentibus adulterijs est mixtus, (non physicè, & formaliter, sed æquivalenter,) ex habitu contra Castitatem, & habitu cantra Justitiam. Item potest quis habere consuetudinem eliciendi actiones, quæ simul sint charitas erga Deum, & misericordia erga proximum. Ex iterata harum actionum repetitione generabitur habitus, qui sit charitatis, & misericordiæ. Licet enim sint distincti habitus infusi, seu alia auxilia, quæ concurrunt ad illum indivisibilem actum, qui supponitur frequenter repeti; verum tamen

men habitus fensim generatus ex repetitione illius actus est unus; & idem formaliter actus; sed æquivalenter multiplex.

240. Denique habitus tum infusus, tum acquisitus alius est magnus, & valdè intensus. Alius parvus, & remissus. Sicut enim inter subjecta alba una sunt magis, alia minùs alba, quamvis utraque sint alba: & similiter in alijs: ita inter habitus infusos, & acquisitos, uni sunt majores, alij minores, quoniam uni homines fruuntur majore charitate infusa, alij minore. Uni habent majorem fidem habitualem, alij minorem. Et similiter in habitibus acquisitis, ut experientia constat. Super his omnibus excitantur graves quæstiones in Philosophia, & Theologia. Ab eis omnibus manum temperamus, ne mittamus falcem in messem alienam. Sed oportuit præmunire logicum explicatione, ac divisione terminorum, ne postea Philosophus, aut Theologus hæreat in Grammatica, & intelligentia vocum.

§. V.

241. EXplicato primo membro dividente qualitatis in genere; nempè habitu, qui utpotè frequenter occurrens accuratiore examine indiguit, reliqua sunt breviora. Igitur *dispositio* est modus ille, quo res benè, aut malè se habet ad operandum, vel recipiendum. Ut siccitas, qua benè se habet subjectum, & humiditas aquea, qua malè se habet ad recipiendam formam ignis.

242. Potentia est facultas ad agendum, & vocatur *activa*; vel patiendum, & vocatur *passiva*; vel ad rem sibi connaturalem, & vocatur potentia *naturalis*; vel ad rem altioris Hyerarchiæ, & vocatur potentia *obedientialis*, ut potentia, qua fruitur homo ad suscipiendum Spiritus Sancti dona, nec non ad agendum multos actus supernaturales divinitùs adiutus specialiter: vel essentialis subjecto, de quo fuerit sermo, & vocatur potentia *radicalis*, qualis est potentia ad ratiocinandum, quam habet infans in primo instanti, quo vivit, & stultissimus quilibet: vel accidentalis, & vocatur incompleta, partialis, & remota, si deficiat aliquod prærequisitum ad agendum, vel patiendum; completa verò totalis, & proxima quando nullum deficit prærequisitum. Impotentia sumitur ab Aristotele in ea divisione non pro defectu potentiæ; sed pro potentia debili, & languida.

239. Passio in præsenti est qualitas resultans in corpore ex aliquo motu animi, citò verò transiens, ut pallor resultans in vultu ex fuga sanguinis ad cor propter aliquem motum animi; item rubor aspersus vultui propter impetum cordis ex aliqua anima commotione inquieti: ita tamen, ut, cessante illa causa, quiescat cor, & vultus in statum suum ordinarium redeat. Quia verò rubor potiùs quàm pallor solet esse index generosi cordis, invaluit apud vulgus illa vox: *malo decies rubescere, quàm semel pallescree*. Passibilis demùm qualitas est eadem qualitas, quando diutiùs, & tenaciùs inhæret corpori.

Hactenus de Logica Majore, cujus quatuor Disputationes utinam cedant in Gloriam Dei, & Studentium utilitatem.

F I N I S.

INDEX
RERUM, ET VERBORUM

Prior numerus Disputationem: posterior marginalem numerum significat.

D

E

F

G

H

I

L

M

* * *

R

S

T

F I N I S.

WESTON·COLLEGE
WESTON·MASS.
IHS